

แนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของ ดี. เอ็น. ไรดิต ในช่วง ค.ศ. 1951-1965

นางสาวดวงทิพย์ พรหมเขต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

POLITICAL IDEAS AND STRATEGIES OF D.N. AIDIT, 1951-1965

Miss Tuangthip Phromkhet

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts Program in History

Department of History

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2015

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของ ดี. เอ็น. ไรดิท

ในช่วง ค.ศ. 1951-1965

โดย

นางสาวดวงทิพย์ พรมเขต

สาขาวิชา

ประวัติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร.ธนาพล ลิมอภิชาติ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะอักษรศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุธาศัย ยัมประเสริฐ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร.ธนาพล ลิมอภิชาติ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา วงศ์สุวรรณ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ฉลอง สุนทราวาณิชย์)

ดวงทิพย์ พรหมเขต : แนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของ ดี. เอ็น. ใอดิต ในช่วง ค.ศ. 1951-1965 (POLITICAL IDEAS AND STRATEGIES OF D.N. AIDIT, 1951-1965)
 อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ. ดร.ธนาพล ลิมอภิชาติ, 214 หน้า.

วิทยานิพนธ์นี้ศึกษาแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของ ดี. เอ็น. ใอดิต เลขานุการพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียระหว่างปี 1951-1965 ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดทิศทางและการขับเคลื่อนพรรค ภายใต้การนำของใอดิต พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียเติบโตขึ้น มีฐานมวลชนและแนวร่วมให้การสนับสนุนมากที่สุดนับตั้งแต่ก่อตั้งพรรค จนถึงถือว่าเป็นพรรคคอมมิวนิสต์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลกนอกค่ายคอมมิวนิสต์ก่อนจะถูกปราบอย่างราบคาบในปี 1965

ข้อเสนอหลักของวิทยานิพนธ์คือแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของใอดิตในช่วงปี 1951-1965 วางอยู่บนพื้นฐานการวิเคราะห์โครงสร้างสังคม การประเมินสถานการณ์และเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอินโดนีเซียเป็นสำคัญ โดยมีลักษณะที่ยืดหยุ่น มีพัฒนาการทางความคิดที่ต่อเนื่อง และมีการปรับเปลี่ยนภายใต้บริบททางการเมืองและสังคมอินโดนีเซียที่มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วง ที่สำคัญคือการปรับเปลี่ยนแนวทางจากการสร้างแนวร่วมแห่งชาติและการต่อสู้ทางรัฐสภา ซึ่งปฏิเสธการต่อสู้ด้วยอาวุธในทศวรรษ 1950 มาสู่การปลุกระดมมวลชนอย่างหนักในปี 1963 เป็นต้นมา จนนำไปสู่ความพยายามติดอาวุธให้กับชาวนา และนำไปสู่ความขัดแย้งกับกองทัพอินโดนีเซีย จนกระทั่งถูกปราบในเหตุการณ์เกสตาปปี 1965

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาควิชา ประวัติศาสตร์ ลายมือชื่อนิสิต .....

สาขาวิชา ประวัติศาสตร์ ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

ปีการศึกษา 2558

5580131522 : MAJOR HISTORY

KEYWORDS: D.N. AIDIT / THE COMMUNIST PARTY OF INDONESIA / GESTAPU / THE NATIONAL FRONT / SEMI COLONIAL-SEMI FEUDAL

TUANGTHIP PHROMKHET: POLITICAL IDEAS AND STRATEGIES OF D.N. AIDIT, 1951-1965. ADVISOR: THANAPOL LIMAPICHART, Ph.D., 214 pp.

This thesis examines the political ideas and strategies of D. N. Aidit, the Secretary General of the Communist Party of Indonesia (PKI: Partai Komunis Indonesia) during 1951-1965, which proved the crucial period in determining the PKI's direction and operation. Under Aidit's leadership, the PKI grew and reached an unprecedented number of its mass base and allies, making it the largest communist party outside the Communist bloc before its destruction in 1965.

This thesis argues that Aidit's political ideas and strategies during 1951-1965 were based largely on the analysis of Indonesian social structure and the evaluation of situations as well as political, economic, and social conditions of Indonesia. These ideas and strategies were flexible and constantly evolving as they became modulated under different political and social contexts of Indonesia. After building the national front and competing non-violently in the parliamentary system in the 1950s, a significant shift occurred from 1963 onward as the PKI forcefully mobilized the masses, leading to its attempt at weaponizing the peasantry and its conflict with the Indonesian Army, which culminated in the extermination of the PKI upon the Gestapu events of 1965.

Department: History

Student's Signature .....

Field of Study: History

Advisor's Signature .....

Academic Year: 2015

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้คือชีวิตของผู้เขียนกว่า 3 ปี หากปราศจากการช่วยเหลือและการชี้แนะจากหลายคนสำคัญ วิทยานิพนธ์เล่มนี้จะไม่ถึงทางสำเร็จได้เลย แรกสุด ขอขอบคุณ อ.ดร.ธนาพล ลิ้มอภิชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ดูแลให้คำแนะนำอย่างดี รวมทั้งเชื่อมั่นในตัวศิษย์คนนี้ หากวิทยานิพนธ์นี้คือความภูมิใจของผู้เขียน อาจารย์ที่ปรึกษาคือผู้ที่อยู่เบื้องหลังความภูมิใจและความสำเร็จนั้น ขอขอบคุณกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์และชี้ข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ ได้แก่ รศ.ดร.สุธาศัย ยิ้มประเสริฐ ประธานกรรมการสอบผู้มีส่วนช่วยเหลืออย่างสำคัญในช่วงแก้ไขวิทยานิพนธ์ รศ.ฉลอง สุนทรวาณิชย์ ที่ถามไถ่ถึงความก้าวหน้ามาตลอดกระทั่งวันสอบ และ ผศ.ดร.วาสนา วงศ์สุวรรณ สำหรับที่ภาควิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขอขอบคุณหลายๆ ท่านที่คอยไถ่ถามและให้กำลังใจผู้เขียนมาตลอด ผศ.สุวิมล รุ่งเจริญ ผศ.ดร.วิไลลา วิสัยทอง และ อ.ดร.ภาววรรณ เรื่องศิลป์

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.อรอนงค์ ทิพย์พิมล อาจารย์คนแรกที่ทำให้ผู้เขียนสนใจประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่และกรณีเกสตาป ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่นำมาสู่วิทยานิพนธ์นี้ และมีความปรารถนาดีให้ผู้เขียนเล่มออกมา ขอขอบคุณ ผศ.ดร.ทวีศักดิ์ เผือกสม ที่คอยไถ่ถามถึงวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำ ขอขอบคุณ อ.ธิบดี บัวคำศรี, อ.ดร.เก้งกิง กิติเรียงลาภ, ผศ.ดร.ศุภกาญจน์ พงศ์ยี่หล้า, อ.คุณากร วาณิชยวิรุฬห์ และ อ.ศรีบุญ เทพสงเคราะห์ จากสาขาวิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งเป็นที่เรียนสมัยปริญญาตรีที่ยังคงอยู่ในความขอบคุณและระลึกถึง กับขอขอบคุณอาจารย์จากสาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมอินโดนีเซีย คณะวัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยบราวิจายา (University of Brawijaya) ประเทศอินโดนีเซีย ได้แก่ Bapak Dosen Muh Fatoni Rahman, Nanang Bustanul Fauzi, Bapak Dosen Wahyu Widodo และ Bapak Dosen Dany Ardhian ที่สอนภาษาอินโดนีเซีย ช่วยเหลือ และแนะนำวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ความขอบคุณในเรื่องภาษานี้ยังรวมถึง อ.ปริญญา ยาดี อีกด้วย

ขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ หลายคนทำให้ผู้เขียน “เติบโต” ทั้งชีวิต การงาน และอุดมการณ์บางอย่าง ผู้เขียนโชคดีที่ได้พบเจอกับคนเหล่านี้ สมบัติ ถนอมศาสนา ไม่เคยเกี่ยงยามผู้เขียนเข้าไปขอความรู้ ทั้งยังเป็นห่วงเป็นใยเสมอ อิกานต์ ศรีนารา และชาติชาย มุกสง สำหรับคำแนะนำต่างๆ และยังเป็นทีปรึกษาออกเหนือเรื่องงานให้อีก บุญพิสิฐ ศรีหงส์ ที่ห่วงใยและเอ็นดูเหมือนพิมพ์ สุวรรณภาศ คอยเอาใจใส่ ปรารถนาดี และเป็นที่ปรึกษาในทุกเรื่อง อาทิตย์ เจียมรัตต์บุญ สำหรับบทคัดย่อภาษาอังกฤษ เปิดพรมแดนความรู้ใหม่ๆ และเป็นกำลังใจที่ดี สิริฉัตร รักรการ กับความเข้าใจและกำลังใจให้เสมอ นพปฎล กิจไพบูลทวี และอุมพร พิชัยรักษ์ สำหรับการรับฟังและให้ความช่วยเหลือต่างๆ ภัทรมน กาเหรัมย์ ให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์และกำลังใจ ราชนัน แจ็งศรี กับความช่วยเหลือขณะเก็บข้อมูลที่อินโดนีเซียและการถอดภาษาอินโดนีเซียเป็นภาษาไทย ปานชิวา บุตรราช สำหรับการช่วยเหลือในการถอดภาษาจีนมาเป็นภาษาไทย อิติ แจ่มขจรเกียรติ และนิชานันท์ นันทศิริศรี สำหรับกำลังใจ กษิตศ วังชลิตธรรม เพื่อนร่วมชั้นเรียนที่เข้าใจและช่วยเหลือในทุกด้าน รวมถึงอีกหลายๆ คนที่ไม่อาจเอ่ยถึงได้หมด นอกจากนี้ ยังมีมิตรสหายเก่าที่เคียงข้างและให้กำลังใจเสมอมา กฤตภาส จิรภานุเมศ, ญาดา เตชะวิวัฒนากาล และปัญญาวิชต์ ลือวานิช ผู้ร่วมอุดมการณ์การเมือง ทำให้ไม่รู้สึกโดดเดี่ยวในสถานการณ์การเมืองที่ “ไม่ปกติ” เช่นนี้ ขอขอบคุณภกามาต อันเต็ง และจรัล สีนวลเอียด ที่ให้ความช่วยเหลือเรื่องเล็กๆ น้อยๆ แต่สำคัญต่อวิทยานิพนธ์ ภรรักษ์ บวรธนสารกุล, นารินทร์ โลหาคุณสมบัติ, วรณิดา อาทิตยพงศ์, ภาวิณี ไช้หนู และปรีดี พิฆานพรม ที่คอยรับฟังปัญหาทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวของผู้เขียนด้วยความเข้าใจและเป็นกำลังใจที่เต็มตลอด

สุดท้าย ครอบครัวและคนที่อยู่เคียงข้างผู้เขียน ขอขอบคุณพ่อและแม่สำหรับความรัก การดูแลอย่างดี การสนับสนุนให้ผู้เขียนมีโอกาสเรียนต่อ พ่อและแม่เป็นกำลังใจสำคัญ ผู้เขียนขอบอภวิทยานิพนธ์นี้ให้เป็นของขวัญกับท่าน แม้จะเทียบมูลค่าใดๆ ไม่ได้ แต่คือสิ่งที่ผู้เขียนทำด้วยความรักและตั้งใจ และขอบคุณสุรเชษฐ์ สุขลาภกิจ กำลังใจที่ดีที่สุดของผู้เขียน ขอขอบคุณสำหรับความปรารถนาดีและเข้าใจ คอยช่วยเหลือสนับสนุนผู้เขียนในทุกๆ เรื่อง

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	19
1.3 แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญ หรือสมมติฐาน	19
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	19
บทที่ 2 ปฐมบทชีวิตทางการเมืองของดี.เอ็น. ไอดีต ก่อนปี 1951	20
2.1 ชีวิตและภูมิหลัง.....	21
2.2 ปฐมบทชีวิตทางการเมือง	26
2.2.1 จากเบอลิตุงสู่ปัตตาเวีย.....	26
2.2.2 ประสบการณ์ทางการเมืองของไอดีตในช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพา	28
2.2.2.1 ไอดีตกับขบวนการไต้ดินต่อต้านญี่ปุ่น.....	30
2.2.2.2 กลุ่มเยาวชนจากเมืองเต็ง 31.....	32
2.2.3 ไอดีตกับการเข้าสู่พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย	36
2.3 ความท้าทายบท.....	43
บทที่ 3 ไอดีตและช่วงเปลี่ยนผ่านของพรรค ปี 1950-1955	44
3.1 สถานการณ์ทั่วไปของ PKI ในต้นทศวรรษ 1950	45
3.2 ไอดีตกับช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านของพรรค	46

3.2.1 การสถาปนาอำนาจของไอดีตและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่	48
3.2.2 ความขัดแย้งและการขจัดกลุ่มผู้นำรุ่นเก่า	51
3.3 ไอดีตกับการขับเคลื่อนพรรคระหว่างปี 1951-1955	58
3.3.1 เติญหน้ากับการถูกปลุกกระดมระลอกใหม่	59
3.3.2 ยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติในต้นทศวรรษ 1950	62
3.3.2.1 ที่มาของยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติ	63
3.3.2.2 นโยบายสร้างพันธมิตรระหว่างกรรมกรและชาวนา	64
3.3.2.3 นโยบายสร้างพันธมิตรทางรัฐสภา	70
3.3.3 ยุทธศาสตร์การสร้างพรรคในต้นทศวรรษ 1950	78
3.3.4 PKI กับการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกของอินโดนีเซียปี 1955	83
3.4 ความท้าทายบท	91
บทที่ 4 การผนึกกำลังกับพันธมิตร ปี 1956-1960	93
4.1 PKI และการเมืองอินโดนีเซียปลายทศวรรษ 1950	94
4.1.1 การสนับสนุนกฎอัยการศึก	96
4.1.2 การสนับสนุนรัฐบาลพิเศษของซูการ์โน	98
4.2 ยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดีตในช่วงประชาธิปไตยแบบชี้นำ	102
4.2.1 นโยบายแยกพันธมิตรและศัตรู	103
4.2.2 ไอดีตกับการสนับสนุนประชาธิปไตยแบบชี้นำ	110
4.2.3 การสร้างพรรคและนโยบายให้การศึกษาแก่สมาชิก	114
4.2.4 PKI กับรัฐธรรมนูญปี 1945 และความสัมพันธ์กับกองทัพอินโดนีเซีย	118
4.2.4.1 การสนับสนุนรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945	120
4.3 ความท้าทายบท	124

บทที่ 5 ช่วงเวลาของการระดมมวลชน ปี 1961-1963	126
5.1 PKI กับบริบททางการเมืองอินโดนีเซียหลังปี 1960.....	127
5.1.1 PKI กับการยอมรับหลักปรัชญาศีลา	129
5.1.2 PKI กับสนับสนุนแนวคิดนาซาคอม	132
5.2 ยุทธศาสตร์และการขับเคลื่อนมวลชนของไอดีตี ปี 1960 -1965	133
5.2.1 การขับเคลื่อนในมวลชนชาวนา กรรมกร สตรี นักเรียนทหาร กลุ่มนักเรียนและ ศิลปิน	134
5.2.1.1 ชาวนาและกรรมกร.....	134
5.2.1.2 สตรี.....	135
5.2.1.3 นักเรียนทหาร กลุ่มนักเรียนและศิลปิน.....	137
5.2.2 PKI กับนโยบายการปฏิรูปที่ดิน	141
5.2.2.1 กฎหมายที่ดิน (UUPA) และกฎหมายว่าด้วยข้อตกลงใน ผลผลิตจากที่ดิน (UUPBH).....	143
5.2.2.2 PKI กับการทำงานร่วมกับชาวนาในชนบท	146
5.2.2.3 PKI กับการสนับสนุน “การกระทำฝ่ายเดียว” (Aksi Aksi Sefihak)	151
5.3 ยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวระดมประชาชนอินโดนีเซียของไอดีตี ปี 1960 -1965	155
5.3.1 นโยบายเรียกร้องการปลดปล่อยนิวกินีตะวันตก	155
5.3.2 นโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซีย	158
5.3.2.1 บทวิเคราะห์ของไอดีตี	161
5.3.2.2 จีนกับการสนับสนุนนโยบายการเผชิญหน้ากับมาเลเซีย.....	164
5.4 ความท้าทายบท.....	169
บทที่ 6 ความขัดแย้งก่อนเกสตาปู ปี 1963-1965.....	170

6.1	PKI กับความขัดแย้งกับกองทัพอินโดนีเซีย	171
6.2	การเคลื่อนไหวและชะตากรรมของ PKI ก่อนกลางปี 1965.....	177
6.2.1	ปฏิบัติการของกลุ่มต่อต้าน PKI	178
6.2.2	สำนักงานพิเศษ PKI และข้อเสนอติดอาวุธ.....	181
6.2.3	การเฉลิมฉลองครั้งสุดท้าย.....	190
6.3	ความท้าทาย.....	195
บทที่ 7	บทสรุป	196
	รายการอ้างอิง.....	204
	ภาคผนวก.....	214
	การ์ตูนรณรงค์หาเสียงของ PKI ในหนังสือพิมพ์ประชาราษฎร์รายวัน (ปี 1955).....	215
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	219

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ไอดีตในวัยหนุ่ม	20
ภาพที่ 2 ไอดีตและครอบครัว	21
ภาพที่ 3 หอพักเหม็นเต็ง 31	33
ภาพที่ 4 ไอดีตและครอบครัว	41
ภาพที่ 5 การ์ตูนรณรงค์การเลือกตั้งของ PKI	87
ภาพที่ 6 การ์ตูนรณรงค์การเลือกตั้งของ PKI	87
ภาพที่ 7 การ์ตูนรณรงค์การเลือกตั้งของ PKI	88
ภาพที่ 8 ภัยหาเสียงของ PKI.....	88
ภาพที่ 9 ไอดีตขณะปราศรัยใหญ่ท่ามกลางมวลชนผู้สนับสนุน	89
ภาพที่ 10 ตัวอย่างผลการลงคะแนนเสียงในเมืองเซอมาดังเกาะชวากลาง	90
ภาพที่ 11 โปสเตอร์ของ PKI ในปี 1964 “ผีดูดเลือด” กำลังสูบเลือดสูบเนื้อชาวนา.....	148
ภาพที่ 12 ไอดีตและประธานาธิบดีซูการ์โนในงานเฉลิมฉลองครบรอบปีที่ 45 ของ PKI	191

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ดี.เอ็น. ไอดิต และพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย
คือความเป็นหนึ่งเดียวที่ไม่อาจถูกแยกจากกัน¹

ข้อความข้างต้นคือการพูดถึงความสำคัญของ ดี. เอ็น. ไอดิต (D.N. Aidit) หรือดีปานูซันตารา ไอดิต (Dipa Nusantara Aidit) เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย (Patai Komunis Indonesia, The Communist Party of Indonesia) หรือ PKI ระหว่างปี 1951–1965 นับเป็นการเปรียบเทียบที่แสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ ความเป็นเอกภาพ ระหว่างผู้นำคนสำคัญกับพรรคคอมมิวนิสต์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลกนอกค่ายคอมมิวนิสต์²

PKI ก่อตั้งเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 1920 ที่เมืองเซอมารัง (Semarang) เมืองท่าขนาดใหญ่ในเกาะชวาตอนกลาง มีต้นกำเนิดมาจากสมาคมสังคมนิยมประชาธิปไตยแห่งอินดีส (Indies Social Democratic Association) ก่อตั้งโดยคอมมิวนิสต์ชาวดัตช์ชื่อเฮงค์ สเนฟลิต (Henk Sneevliet) ในปี 1914 ระยะเวลาแรกเคลื่อนไหวร่วมกับกลุ่มชาเรกัตอิสลาม (Sarekat Islam) องค์การชาตินิยมที่ได้รับการสนับสนุนอย่างมากจากคนชวา แต่ต่อมาราวปี 1917 สมาคมสังคมนิยมประชาธิปไตยแห่งอินดีสเริ่มมีความแตกแยกกับกลุ่มชาเรกัตอิสลามในเรื่องแนวคิดอย่างชัดเจน ทำให้สมาชิกของกลุ่มชาเรกัตอิสลามที่มีอุดมการณ์เอียงไปทางคอมมิวนิสต์ได้แยกตัวออกมา และเข้าร่วมกับ สมาคมสังคมนิยมประชาธิปไตยแห่งอินดีสในปี 1920 และได้เปลี่ยนชื่อเป็นสมาคมคอมมิวนิสต์อินดีส (Perserikatan Komunis di Hindia) และต่อมาในปี 1924 เปลี่ยนชื่ออีกครั้งมาเป็นพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย หรือ PKI³ พรรคเข้าร่วมกับองค์การคอมมิวนิสต์สากล (The

---

¹ คำเปรียบเปรยของมูรัต ไอดิต ผู้เป็นทั้งสมาชิก PKI และเป็นน้องชายของดี.เอ็น. ไอดิต ดูเพิ่มเติมที่ Murad Aidit, *Aidit Sang Legenda (ไอดิตที่เป็นตำนาน)* (Jakarta: Panta Rei, 2006), p. 9.

² เบเนดิกต์ แอนเดอร์สัน, “สองนครเลือด: จากดิลีถึงกรุงเทพฯ,” แปลโดย เกรียงศักดิ์ เศรษฐพัฒน์, *วารสารธรรมศาสตร์* 19, 1 (2536): 78.

³ ออรองค์ ทิพย์พิมล, “ความทรงจำกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย กรณีคำสั่งเพิกถอนแบบเรียนประวัติศาสตร์ (ตอนที่ 1),” *ฟ้าเดียวกัน* 7, 1 (มกราคม – มีนาคม 2552): 169-170.

Communist International) หรือโคมินเทิร์น (Comintern) ในต้นทศวรรษ 1920 และจับอาวุธต่อสู้กับระบอบอาณานิคมมาอย่างยาวนาน⁴ ขณะที่ ไอดิตคือผู้นำรุ่นใหม่ที่เข้ามาบริหารและสามารถสร้างพรรคให้เติบโตกลายเป็นพรรคคอมมิวนิสต์ที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 ของโลกรองจากพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียตและพรรคคอมมิวนิสต์จีน PKI ภายใต้การนำของไอดิตยังเป็นพรรคการเมืองที่มีขนาดใหญ่ที่สุดติดอันดับ 1 ใน 4 ของพรรคการเมืองอินโดนีเซียทั้งหมด นับเป็นความสำเร็จที่เกิดขึ้นในระยะเวลาเพียง 14 ปีที่ไอดิตเข้ามาเป็นผู้นำพรรค

ไอดิตเป็นผู้นำรุ่นที่ 2 ของ PKI มีประสบการณ์การเมืองที่น่าสนใจ เพราะเป็นเยาวชนที่เคยเคลื่อนไหวกับขบวนการใต้ดินต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นในสงครามมหาเอเชียบูรพามาก่อน และเข้ามาทำงานให้กับ PKI ในช่วงปลายทศวรรษ 1940 ซึ่งก่อนที่ไอดิตจะได้รับเลือกเป็นประธานกรรมการเมืองหรือโปลิตบูโร (Politburo) และรักษาการในตำแหน่งเลขาธิการพรรคเมื่อเดือนมกราคม 1951⁵ เขามีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งสำคัญๆ ของพรรคมาก่อนแล้ว เช่น ทำงานในตำแหน่งเลขาธิการประจำฝ่ายกรรมกร (Sekretaris Buruh)⁶ เป็นสมาชิกของคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย (PKI Central Committee) และได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกของคณะกรรมการการเมืองที่มอบหมายหน้าที่ให้ไอดิตดูแลเรื่องโร่นาและที่ดินตามมติของคณะกรรมการกลางของพรรคในปี 1948⁷ อีกทั้งยังได้ทำงานในฐานะบรรณาธิการวารสาร **บintang Merah** (Bintang Merah) หรือวารสารดาวแดง ซึ่งเป็นวารสารประจำพรรคที่เป็นสื่อหลักในการเผยแพร่แนวคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคไปยังมวลชนผู้สนับสนุน⁸

⁴ PKI จับอาวุธต่อสู้กับระบอบอาณานิคมด้วยกัน 2 ครั้ง คือในปี 1926 และ 1948 แต่เป็นการปฏิวัติที่ล้มเหลวทั้ง 2 ครั้ง โดยฐานมวลชนหลักของพรรคคือกลุ่มกรรมกรในเมือง เรื่องเดียวกัน หน้า 169.

⁵ ไอดิตได้รับตำแหน่งเลขาธิการพรรคอย่างเป็นทางการในการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 5 ที่จัดขึ้นในเดือนมีนาคม 1954 ซึ่งตำแหน่งของไอดิตมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยในต้นทศวรรษ 1960 โดยเปลี่ยนจากเลขาธิการพรรคมาเป็นประธานพรรค (chairman) ถือเป็นการเปลี่ยนเพียงแคชื่อตำแหน่งเท่านั้น แต่โครงสร้างการบริหารพรรคยังคงเดิม ไอดิตยังมีบทบาทและความสำคัญในฐานะเลขาธิการพรรคที่มีอำนาจสูงสุด ดูเพิ่มเติมที่ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, *Audit Due Wajah Dipa Nusantara (ไอดิต: สองด้านของตีปานุซันตารา)* (Jakarta: Kepustakaan Populer Gramedia, 2010), pp. 29 – 46.

⁶ Pusat Sejarah dan Tradisi ABRI, *Bahaya Laten Komunisme Di Indonesia Jilid I (อันตรายที่แฝงเร้นของพรรคคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซีย เล่มที่ 1)* (Jakarta: Yayasan Telapak, 1995), p. 84.

⁷ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Audit and The G30S," *TEMPO English Edition* 5, 7 (October, 2007): 26.

⁸ Ibid., p. 27.

อย่างไรก็ตาม ความสำคัญของไอดิตในฐานะผู้นำ PKI ไม่ใช่เพียงการนำพรรคไปสู่การเป็นพรรคของมวลชนขนาดใหญ่ในระยะเวลาไม่นานเท่านั้น แต่การเข้ามาบริหารจัดการพรรคโดยไอดิตในต้นทศวรรษ 1950 คือการเปลี่ยนหน้าประวัติศาสตร์ PKI ไปอย่างสิ้นเชิงและมีนัยสำคัญ เนื่องจากช่วงเวลาที่ไอดิตขึ้นมาเป็นผู้นำพรรคในปี 1951 เป็นช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์ภายในพรรคกำลังย่ำแย่ ขาดเอกภาพ เนื่องจากเพิ่งผ่านเหตุการณ์ปฏิวัติที่ล้มเหลวมาในปี 1948 ซึ่งมีผลให้สมาชิกถูกปราบปรามจำนวนมาก และยังสูญเสียผู้นำคนสำคัญไปในเหตุการณ์ครั้งนี้ แต่การที่ไอดิตขึ้นเป็นผู้นำ PKI ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ทั้งในแง่ของโครงสร้างการบริหารงานของพรรคที่เปลี่ยนจากกลุ่มผู้นำรุ่นเก่ามาอยู่ภายใต้การควบคุมของกลุ่มรุ่นใหม่ที่มีไอดิตเป็นผู้นำ และมีการเปลี่ยนนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับแนวทางการสร้างพรรคและขยายฐานแนวร่วมของพรรคที่เห็นได้ชัดเจนภายในเวลาอันรวดเร็ว

เมื่อไอดิตขึ้นมารับตำแหน่งผู้นำพรรคในเดือนมกราคม 1951 มีสมาชิกเหลือเพียง 4,000-5,000 คน แต่ไอดิตสามารถขยายฐานสมาชิกพรรคได้อย่างต่อเนื่อง โดย PKI มีจำนวนสมาชิก 165,206 คนในเดือนมีนาคม 1954 และมีสมาชิกมากถึง 1 ล้านคนในปลายปี 1955⁹ ขณะเดียวกันพรรคยังประสบความสำเร็จจากการเลือกตั้งทั่วไปที่จัดขึ้นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองอินโดนีเซียเมื่อเดือนกันยายน 1955¹⁰ PKI กลายเป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่ของอินโดนีเซียที่ได้รับเลือกเป็นอันดับ 4 คิดเป็นจำนวนคะแนนเสียงทั้งหมด 6,176,914 คะแนน¹¹ จากนั้น สมาชิกและแนวร่วมผู้สนับสนุนของพรรคมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งในปี 1962 พรรคมีจำนวนสมาชิกมากถึง 2 ล้านคน และพรรคได้อ้างว่ามีจำนวนสมาชิกสูงถึง 3.5 ล้านคนและมีผู้สนับสนุนมากถึง 10 ล้านคนในปี 1965¹² นอกจากนี้ไอดิตยังมีบทบาทสำคัญในการเมือง

⁹ Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963* (Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1966), p. 65.

¹⁰ หลังได้รับเอกราชอย่างเป็นทางการเมื่อปี 1949 อินโดนีเซียเลือกใช้ระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ซึ่งมีพรรคการเมืองน้อยใหญ่จำนวนมากเสนอตัวเป็นตัวแทนของประชาชน PKI ถือเป็นหนึ่งในพรรคการเมืองขนาดใหญ่ในเวลานั้น และมีการกำหนดร่วมกันว่าจะจัดการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกในเดือนกันยายน 1955 ดูเพิ่มเติมที่ ทวีศักดิ์ เผือกสม, *ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย: รัฐจารีตบนหมู่เกาะ ความเป็นสมัยใหม่แบบอาณานิคมและสาธารณรัฐแห่งความหลากหลาย*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2555), หน้า 219.

¹¹ วิทยา สุจริตธนาภิรักษ์, "พรรคการเมืองในอินโดนีเซีย," ใน *พรรคการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ศึกษาเฉพาะประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และมาเลเซีย*, สีดดา สอนศรี, บรรณาธิการ. (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), หน้า 18.

¹² Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Aidit and The G30S," p. 14.

ระดับชาติของอินโดนีเซีย กล่าวคือในปี 1962 ไอดิตได้รับเลือกจากประธานาธิบดีซูการ์โนให้รับตำแหน่งรองประธานคณะที่ปรึกษาประชาชนชั่วคราว (Provisional People's Consultative Assembly, Majelis Permusyawaratan Rakyat Sementara) หรือ MPRS ซึ่งถือเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญที่สุดและเป็นแกนหลักของสถาบันการเมืองอินโดนีเซีย อีกทั้งยังได้รับเลือกให้นั่งในตำแหน่งรัฐมนตรีร่วมงานกับคณะรัฐบาล¹³

การที่ไอดิตสามารถสร้างพรรคที่มีขนาดใหญ่และขยายจำนวนสมาชิกและผู้สนับสนุนพรรคให้เติบโตอย่างต่อเนื่องเป็นผลมาจากแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของเขาที่ให้ความสำคัญกับนโยบายหลัก ได้แก่ การต่อต้านจักรวรรดินิยมตะวันตก ยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติ การชูนโยบายชาตินิยม และการต่อสู้ตามวิถีทางรัฐสภาที่จะเห็นอย่างชัดเจนในต้นทศวรรษ 1950 ขณะเดียวกันไอดิตยังให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การทำงานร่วมกับมวลชนพรรค รวมไปถึงการระดมมวลชนสมาชิกและแนวร่วมของพรรคในต้นทศวรรษ 1960 ซึ่งเป็นไปในทางที่รุนแรงขึ้น (radical)

อย่างไรก็ตาม PKI ภายใต้การนำของไอดิตได้สิ้นสุดลงในเหตุการณ์ขบวนการ 30 กันยายน (Gerakan September Tiga puluh) หรือเกสตาปู (Gestapu) ปี 1965 คือเหตุการณ์ที่กองทัพอินโดนีเซียภายใต้การนำของพลตรีซูฮาร์โต (Suharto) กล่าวหาว่า PKI อยู่เบื้องหลังความพยายามจะก่อการรัฐประหารในวันที่ 30 กันยายน 1965 จนนำมาสู่การกวาดล้างสมาชิกและผู้สนับสนุนพรรคอย่างบ้าคลั่ง ซึ่งต่อมาไอดิตก็ได้ถูกจับกุมตัวและสังหารโดยกองทัพอินโดนีเซียในเดือนพฤศจิกายนปีเดียวกัน มีการประเมินกันว่ามีสมาชิกและผู้สนับสนุน PKI ถูกสังหารในเหตุการณ์ครั้งนี้เป็นจำนวนมากถึง 5 แสนถึง 2 ล้านคน¹⁴

ความเปลี่ยนแปลงและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับ PKI ภายใต้การนำของไอดิตตลอดระยะเวลา 14 ปี นับตั้งแต่ที่ไอดิตเข้ามาฟื้นฟูพรรค สามารถผลักดันพรรคไปสู่ยุครุ่งเรืองกลายเป็นพรรคคอมมิวนิสต์ขนาดใหญ่ และการที่ PKI เผชิญจุดจบในปี 1965 ทั้งหมดนี้ล้วนแต่แสดงให้เห็นว่าประวัติศาสตร์และทิศทางการเคลื่อนไหวของ PKI เกิดขึ้นจากการดำเนินการทางการเมืองของไอดิต โดยที่ไอดิตให้ความสำคัญกับแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองที่มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์และสภาพเงื่อนไขทางการเมืองของสังคมอินโดนีเซียเป็นหลัก

¹³ D.N. Aidit, "For Democracy, Unity, and Mobilization" in DCPI [Online], 1962, Available from: <https://www.marxists.org/history/indonesia/1962-AiditForDemocracy.htm> [2015, November 28]

¹⁴ อรอนงค์ ทิพย์พิมล, "ความทรงจำกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย กรณีคำสั่งเพิกถอนแบบเรียนประวัติศาสตร์ (ตอนที่ 1)," หน้า 168-169.

ขณะเดียวกันด้วยสถานะและบทบาทของไอดีตีไม่ได้มีความสำคัญแต่ในเฉพาะ PKI เพียงเท่านั้น แต่ยุทธศาสตร์และการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไอดีตียังมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อประวัติศาสตร์การเมืองอินโดนีเซียในช่วงเวลานั้น เช่น การที่ PKI คือพรรคการเมืองหลักที่เป็นพันธมิตรอย่างแนบแน่นกับพรรคชาตินิยมอินโดนีเซีย (Partai Nasional Indonesia) หรือ PNI¹⁵ และการที่ไอดีตีให้การสนับสนุนประธานาธิบดีซูการ์โนดำเนินนโยบายทางการเมืองที่สำคัญในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ เช่น การต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยมตะวันตก รวมไปถึงการสนับสนุนนโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซียในต้นทศวรรษ 1960 เป็นต้น

แม้ว่าไอดีตีและ PKI จะมีความสำคัญดังที่กล่าวข้างต้น แต่ปัญหาที่พบในงานศึกษา PKI และไอดีตี คืองานวิชาการในโลกตะวันตกนับตั้งแต่ทศวรรษ 1960 เป็นต้นมา รวมถึงงานวิชาการภายในอินโดนีเซียเองมีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ PKI ในช่วงปี 1951-1965 อย่างจำกัด และงานที่ศึกษาไอดีตีในแง่มุมชีวิตส่วนตัว ชีวิตทางการเมือง รวมไปถึงแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองยังปรากฏให้เห็นน้อย และแทบจะไม่มีการพูดถึงเรื่องของไอดีตีในงานวิชาการไทย ซึ่งหากเปรียบเทียบกับบรรดาผู้นำนักชาตินิยมหรือผู้นำทางการเมืองคนสำคัญในขณะนั้นล้วนแต่มีงานที่ศึกษาชีวิต ชีวิตทางการเมือง และประเด็นสำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องออกมาให้เห็น เช่น งานที่กล่าวถึงชีวิตทางการเมืองของประธานาธิบดีซูการ์โนในหนังสือชื่อต่าง คือ *Sukarno: A Political Biography*¹⁶ และงานที่พูดถึงประวัติและชีวิตทางการเมืองของโมฮัมหมัด ฮัตตา (Mohammad Hatta) รองประธานาธิบดีและนายกรัฐมนตรีคนแรกของอินโดนีเซียในหนังสือ *Mohammad Hatta Conscience of Nation 1902-1980*¹⁷ เป็นต้น

ขณะเดียวกันเป็นที่น่าสังเกตว่ากระแสความสนใจของงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ PKI ส่วนใหญ่มุ่งอธิบายไปยังประเด็นการกวาดล้างสมาชิกของ PKI ในเหตุการณ์เกสตาปูปี 1965 และการกล่าวถึงผลพวงของเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นหลัก งานเขียนชิ้นสำคัญที่ศึกษาประเด็นนี้ เช่น งานของ

¹⁵ พรรคชาตินิยมอินโดนีเซียมีซูการ์โนเป็นหัวหน้าพรรค ถือว่าเป็นพรรคที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 รองจากพรรคมัสดูมิ มีฐานอยู่ในเมืองใหญ่ ผู้นำของพรรคมักเป็นกลุ่มผู้ดีจากชวาโดยเฉพาะ มีอิทธิพลในกลุ่มข้าราชการเป็นตัวแทนของลัทธิชาตินิยมที่มีต้นกำเนิดมาจากความรู้สึกรักชาติและการยอมเสียสละเพื่อชาติและการนำปฏิวัติ อีกทั้งยังเป็นตัวแทนของความเป็นคนชวา ยึดหลักอิสลามแต่ไม่เห็นด้วยกับการเป็นอิสลามที่เคร่งครัดเกินไป ดูเพิ่มเติมที่ วิทยา สุจริตธนาภิรักษ์, “พรรคการเมืองในอินโดนีเซีย,” หน้า 21-22.

¹⁶ John D. Legge, *Sukarno: A Political Biography* (North Sydney: Allen Lane The Penguin Press, 1972).

¹⁷ Deliar Noer, *Mohammad Hatta Conscience of Nation 1902-1980* (Jakarta: Perwakilan KITLV, 2002).

เบเนดิกต์ แอนเดอร์สัน (Benedict Anderson) และรูท ที. แม็คเวย์ (Ruth T. McVey) เรื่อง *A Preliminary Analysis of the October 1, 1965, Coup in Indonesia*¹⁸ บทความของเคลาส์ เฮช. ชไรเนอร์ (Klaus H. Schreiner) เรื่อง “Lubang Buaya: Histories of Trauma and Sites of Memory” ในหนังสือ *Beginning to Remember: The Past in the Indonesian Present*¹⁹ และงานของจอห์น รูซา (John Roosa) เรื่อง *Pretext for Mass Murder: The September 30th Movement and Suharto's Coup d'état in Indonesia*²⁰ วิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโทของทักษ์ เฉลิมเตียรณ (Thak Chaloehtiarana) เรื่อง *GESTAPU Catalyst for Revolution (An Analytical Study of the Fall of Sukarno)*²¹

งานที่กล่าวถึง PKI และเหตุการณ์เกสตาบู่ในโลกภาษาอินโดนีเซีย ได้แก่ งานของโตดิรยัน ดีโด (Todiruan Dydo) เรื่อง *Pergolakan Politik Tentara Sebelum dan Sesudah G 30S/PKI (การก่อกบฏของทหารการเมืองก่อนและหลังเหตุการณ์เกสตาบู่โดยพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย)*²² งานของซูกีอาร์โซ ซูโรโจ (Soegiarso Soerojo) เรื่อง *Siapa Menabur Angin Akan Menuai Badai (คนหว่านลมจึงต้องเกี่ยวลมบ้าหมู)*²³ โยกะ ซูโกโม (Yoga Soegomo) และ กุณวรวรณ โมฮามมัด (Goenawan Moehammad) เรื่อง *Rangkaian Peristiwa Pemberontakan Komunis di Indonesia 1926-1948-1965 (ชุดการก่อจลาจลของ*

---

¹⁸ Benedict Anderson and Ruth T. McVey, *A Preliminary Analysis of the October 1, 1965, Coup in Indonesia* (Cornell: Modern Indonesia Project Publications, 1971).

¹⁹ Klaus H. Schreiner, Mary Sabina Zurbuchen (ed.), “Lubang Buaya: Histories of Trauma and Sites of Memory,” in *Beginning to Remember: The Past in the Indonesian Present* (Seattle: Singapore University Press in association with University of Washington Press, 2005).

²⁰ John Roosa, *Pretext for mass Murder: the September 30th Movement and Suharto's Coup d'État in Indonesia* (Madison: University of Wisconsin Press, 2006).

²¹ Thak Chaloehtiarana. “GESTAPU Catalyst for Revolution: An Analytical Study of the Fall of Sukarno” (M.A. Thesis, Diplomacy and World Affairs, Occidental College, 1968).

²² Todiruan Dydo, *Pergolakan Politik Tentara Sebelum dan Sesudah G 30S/PKI (การก่อกบฏของทหารการเมืองก่อนและหลังเหตุการณ์เกสตาบู่โดยพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย)* (Jakarta: Golden Terayon Press, 1989).

²³ Soegiarso Soerojo, *Siapa Menabur Angin Akan Menuai Badai (ใครหว่านลมจึงต้องเกี่ยวลมบ้าหมู)*, (Penerbit: Antar Kota, 1988).

คอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซีย 1926-1948-1965)²⁴ และงานของ บูดี้ กูร์เนียวัน (Budi Kurniawan) และ ยานี อันเดรียนซะห์ (Yani Andriansyah) เรื่อง *Menolak Menyerah; Menyingkap Tabir Keluarga Aidit (ปฏิเสศการยอมจำนน: เผยมันครอบครัวไอดิท)*²⁵ เป็นต้น

การที่กระแสความสนใจของงานวิชาการส่วนใหญ่กลับไปศึกษาเหตุการณ์เกสตาปโปไม่ได้ เป็นผลเสียแต่อย่างไร เนื่องจากเหตุการณ์ในครั้งนั้นยังคงเป็นประวัติศาสตร์บาดแผลที่ยังไม่ได้รับการชำระว่าใครคือผู้อยู่เบื้องหลังการทำให้เกิดความสูญเสียดังกล่าว ฉะนั้นงานวิชาการที่ให้ความสำคัญกับประเด็นนี้จึงพยายามที่จะกลับไปอธิบายหรือชำระบางสิ่งที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์สังหารหมู่สมาชิกของ PKI จำนวนมาก แต่ผู้เขียนเห็นว่าการสนใจเหตุการณ์เกสตาปโปโดยไม่ได้ย้อนกลับไปพิจารณาแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดิทในตลอดช่วงเวลาทั้ง 14 ปี ก่อนหน้านั้น จะทำให้เกิดการอธิบายที่ไม่ครอบคลุมต่อเนื่อง และยังทำให้การศึกษาเหตุการณ์เกสตาปโปขาดแง่มุมสำคัญบางอย่างไป เช่นเดียวกับการละเลยที่จะพูดถึงไอดิทและบทบาทที่เกี่ยวข้องทั้งในช่วงก่อนและหลังเหตุการณ์เกสตาปโป หากไม่ศึกษาในประเด็นดังกล่าวก็ย่อมไม่สามารถเข้าใจเหตุการณ์เกสตาปโปและ PKI ที่แท้จริงได้ ขณะเดียวกัน ปัญหาอีกประการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือพูดถึงเรื่องของไอดิท โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องชีวิต ชีวิตทางการเมืองรวมถึงเรื่องราวอื่นๆ ของไอดิทยังปรากฏให้เห็นในงานวิชาการอย่างจำกัดเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นงานวิชาการตะวันตกหรืออินโดนีเซีย และแทบจะไม่ปรากฏเรื่องราวเหล่านี้ในแวดวงวิชาการไทย

งานกลุ่มสำคัญที่มีการพูดถึงไอดิทโดยตรง โดยให้ความสำคัญกับการพูดถึงชีวิต ชีวิตการทำงานจนกระทั่งเรื่องของบุคลิกและนิสัยใจคอของผู้นำ PKI คืองานที่ถูกเขียนโดยคนในครอบครัวและเครือข่ายของไอดิททั้งหมด ซึ่งถูกเขียนและตีพิมพ์ออกมาภายหลังจากยุคเผด็จการซูฮาร์โตล่มสลายในปี 1998 เป็นต้นมา งานกลุ่มนี้จึงเปรียบเหมือนอุตสาหกรรมการรื้อฟื้นความทรงจำที่เกี่ยวข้องกับไอดิทในยุคหลังซูฮาร์โต (Post-Suharto) ทั้งนี้ ไม่ได้มีแต่ในเฉพาะคนในครอบครัวและเครือข่ายของไอดิทที่เขียนถึงไอดิทเท่านั้น แต่ยังมีนิตยสารและหนังสือบางส่วนที่กลับมาให้ความสำคัญกับการพูดถึงไอดิทอีกครั้ง ซึ่งการรื้อฟื้นความทรงจำที่เกี่ยวข้องกับไอดิทและ PKI หลัง

²⁴ Yoga Soegomo and Goenawan Moehammad, *Rangkaian Peristiwa Pemberontakan Komunis di Indonesia 1926-1948-1965 (ชุดการก่อจลาจลของคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซีย 1926-1948-1965)*, (Jakarta: Lembaga Studi Ilmu-Ilmu Kemasyarakatan, 1988).

²⁵ Budi Kurniawan and Yani Andriansyah, *Menolak Menyerah; Menyingkap Tabir Keluarga Aidit (ปฏิเสศการยอมจำนน: เผยมันครอบครัวไอดิท)*, (Yogyakarta: ERA Publisher, 2005).

ยุคซูฮาร์โตเป็นเสมือนการกลับมาสร้างความชอบธรรมให้แก่โอดิตและ PKI อีกครั้ง หลังจากทีเรื่องของโอดิตและ PKI ถูกกดทับจากอำนาจเผด็จการมาอย่างยาวนาน

งานเขียนของคนในครอบครัวที่กลับมาพูดถึงโอดิตเป็นครั้งแรก คืองานของไซบรอน โอดิต (Sobron Aidit) น้องชายของโอดิตที่เขียนเล่าเรื่องพี่ชาย และกล่าวถึงความทรงจำระหว่างตนกับโอดิตไว้ในหนังสือ เรื่อง Aidit: Abang, Sahabat dan Guru di Masa Pergolakan (โอดิต: พี่ชาย มิตรและครูในช่วงกบฏทางการเมือง)²⁶ งานของมูรัต โอดิต (Murad Aidit) เรื่อง Aidit Sang Legenda (โอดิตที่เป็นตำนาน)²⁷ เป็นงานเขียนประเภทบันทึกจากความทรงจำของมูรัต โอดิต ผู้ที่เป็นน้องชายของโอดิต และงานของลูกสาวคนโตของโอดิตในหนังสือ Ibarruri Putri Alam Anak Sulung D.N. Aidit (อิบารูร์รี ปูตรี ลูกคนโตของดี.เอ็น. โอดิต)²⁸

งานกลุ่มต่อมาเป็นการพูดถึงโอดิตที่ออกมาภายหลังยุคเผด็จการซูฮาร์โตล่มสลาย เช่นเดียวกับกลุ่มแรก แต่เป็นงานเขียนเชิงสารคดีที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับชีวิต ภูมิหลังรวมถึงชีวิตทางการเมืองที่มีรายละเอียดชัดเจนมากขึ้น ได้แก่ งานที่ออกมาในนามของนิตยสาร **เทมโป** (TEMPO) นิตยสารแนววิพากษ์วิจารณ์การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอินโดนีเซีย **เทมโป** ได้ตีพิมพ์งานที่กล่าวถึงโอดิตและ PKI ออกมา 2 ชิ้น คือ หนังสือ Aidit Due Wajah Dipa Nusantara (โอดิตผู้มีสองใบหน้าดีปานูชันตารา) ที่กล่าวถึงโอดิตในบทบาทของผู้นำ PKI ขณะเดียวกันก็ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ทรยศต่อชาติ และงานอีกเล่มเป็นนิตยสาร **เทมโป** ฉบับพิเศษในภาษาอังกฤษ คือ Aidit and The G30S แต่ข้อมูลส่วนใหญ่คล้ายคลึงกับงานเล่มแรกในภาษาอินโดนีเซีย

ปัญหาสำคัญข้างต้นที่เกี่ยวข้องกับการที่ไม่มีงานพูดถึงโอดิตและรวมถึง PKI นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์เกสตาบงในปี 1965 เกิดจากที่อินโดนีเซียตกอยู่ภายใต้ยุคระเบียบใหม่ (New Order) โดยการนำของประธานาธิบดีซูฮาร์โตที่เป็นเผด็จการ และมีนโยบายต่อต้านกวาดล้างคอมมิวนิสต์มาอย่างยาวนานนับตั้งแต่ปี 1965 จนกระทั่งซูฮาร์โตถูกโค่นล้มจากอำนาจในปี 1998 ซึ่งช่วงเวลาที่อินโดนีเซียตกอยู่ภายใต้ระบบเผด็จการที่ยาวนานกว่า 3 ทศวรรษได้ส่งผลกระทบต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ PKI และการพูดถึงโอดิตได้กลายเป็นสิ่งต้องห้าม ประวัติศาสตร์ของพรรคถูกแทนที่ด้วยการเขียนประวัติศาสตร์จากมุมมองของกองทัพอินโดนีเซียที่ให้ภาพของ PKI เป็น

²⁶ Sobron Aidit, Aidit: Abang, Sahabat dan Guru di Masa Pergolakan (โอดิต: พี่ชาย มิตรแท้ และครูในช่วงกบฏทางการเมือง) (Bandung: Nuansa Cendekia, 2003).

²⁷ Murad Aidit, Aidit Sang Legenda (โอดิตที่เป็นตำนาน).

²⁸ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, Aidit Due Wajah Dipa Nusantara (โอดิต: สองด้านของดีปานูชันตารา), p. 118.

เพียงผู้ร้ายในประวัติศาสตร์ที่อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์เกสตาปู และยังเป็นผู้ทรยศต่อประเทศชาติทำให้เกิดการฆ่าล้างขูดผู้บริสุทธิ์จำนวนมากในเหตุการณ์ดังกล่าว ขณะเดียวกันการโฆษณาชวนเชื่อในลักษณะให้ร้าย PKI และโอดิตยังคงดำรงอยู่และถูกตอกย้ำมาตลอดในช่วงที่ซูฮาร์โตเป็นผู้นำ

กองทัพอินโดนีเซียในยุคซูฮาร์โตมีการตีพิมพ์งานออกมาชุดหนึ่งที่ระบุว่า PKI และโอดิตเปรียบเหมือนสิ่งอันตรายที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติและอยู่เบื้องหลังเหตุการณ์เกสตาปู ได้แก่ชุดหนังสือที่ชื่อ **Bahaya Laten Komunisme Di Indonesia (อันตรายที่แฝงเร้นของพรรคคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซีย)**²⁹ ถือเป็นงานที่มีอิทธิพลที่กองทัพใช้ครอบงำความรู้สึกและการรับรู้ของประชาชนอินโดนีเซียที่มองว่า PKI และโอดิตคือผู้ร้ายในประวัติศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง

ปัญหาสำคัญต่อมาที่ไม่เชื่อให้มีการพูดถึงโอดิตและ PKI เกิดจากเงื่อนไขและข้อจำกัดของหลักฐานที่ถูกปิดลงอย่างรวดเร็ว ไม่สามารถเข้าถึงหลักฐานได้นับตั้งแต่ PKI ถูกปราบปรามในเหตุการณ์เกสตาปูปี 1965 กล่าวคือในแง่ของเงื่อนไขและข้อจำกัดของหลักฐานเป็นผลสืบเนื่องมาจากที่กองทัพภายใต้การนำของพลตรีซูฮาร์โตได้ทำการกวาดล้างสมาชิกและผู้สนับสนุนของ PKI ในเหตุการณ์เกสตาปู ซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างยิ่งต่อคลังหนังสือและวรรณกรรมทั้งที่ออกในนามของ PKI โดยตรง และทำให้หลักฐานและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคที่มีมูลความหาศาลต้องถูกเก็บเผาทำลายไปในเหตุการณ์ครั้งนี้ด้วย

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากระบบเผด็จการซูฮาร์โตล่มสลายในปี 1998 ส่งผลให้บรรยากาศของการศึกษาประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ PKI และการพูดถึงโอดิตเริ่มเปิดกว้างและกลับมาสู่เวทีของการแลกเปลี่ยนถกเถียงอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งจะเห็นว่างานที่พูดถึงโอดิตทั้งจากมุมมองของคนในครอบครัวและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโอดิตโดยตรงรวมถึงการที่นิตยสารวิพากษ์วิจารณ์การเมืองอินโดนีเซียที่มีชื่อเสียงได้หยิบเรื่องราวของโอดิตและ PKI กลับมาสู่พื้นที่สื่อสิ่งพิมพ์อย่างเป็นทางการอีกครั้ง ทั้งหมดนี้ล้วนแต่เป็นผลผลิตของยุคหลังซูฮาร์โตทั้งสิ้น ขณะเดียวกันงานกลุ่มนี้ยังถือเป็นกลุ่มหลักฐานใหม่ที่ยังไม่ถูกนำมาใช้ในงานวิชาการทั้งในโลกตะวันตกและวิชาการไทยเมื่อก้าวถึงโอดิตและ PKI

ปัญหาของการที่มีงานศึกษาหรือพูดถึงโอดิตอย่างจำกัด ยังถือเป็นปัญหาสำคัญที่มีความคล้ายคลึงกับกรณีของ PKI เช่นกัน เนื่องจากงานในโลกรวิชาการตะวันตกที่ศึกษา PKI โดยเฉพาะช่วงที่อยู่ภายใต้การนำของโอดิตมีอย่างจำกัดเช่นกัน โดยงานวิชาการตะวันตกที่ศึกษา PKI และ

²⁹ Pusat Sejarah dan Tradisi ABRI, *Bahaya Laten Komunisme Di Indonesia Jilid I (อันตรายที่แฝงเร้นของพรรคคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซีย เล่มที่ 1)*.

เป็นงานที่ออกมาในช่วงก่อนเกิดขบวนการคอมมิวนิสต์ที่สำคัญ ได้แก่ งานของเฮร์เบิร์ต ฟีธ (Herbert Feith) เรื่อง *The Decline of Constitutional Democracy in Indonesia*³⁰ ตีพิมพ์ในปี 1962 กล่าวถึง PKI ภายใต้การนำของไอดิติในฐานะพรรคการเมืองที่แข่งขันกันในระบบการเมืองอินโดนีเซียแบบเสรีนิยมประชาธิปไตย โดยฟีธให้ความสำคัญกับการศึกษาช่วงต้นทศวรรษ 1950 มีการให้ละเอียดโดยภาพรวมของนโยบายและยุทธศาสตร์ผู้นำ PKI ในช่วงต้นทศวรรษ 1950 ว่ามุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือกันระหว่างกลุ่มแนวร่วมฝ่ายซ้าย โดยทำงานร่วมกับนายทุนชาติและชนาในระดับกลาง ถือเป็นยุทธศาสตร์ทางการเมืองของพรรคที่เกิดขึ้นใหม่ภายใต้การนำของไอดิติ³¹

งานชิ้นสำคัญต่อมาตีพิมพ์ถัดจากงานของฟีธ ได้แก่ งานของอาโนลด์ แบร์คแมน (Arnold Brackman) เรื่อง *Indonesian Communism: A History*³² ที่เสนอเช่นเดียวกับฟีธว่ายุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดิติช่วงต้นทศวรรษ 1950 โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติ คือยุทธศาสตร์ใหม่ของผู้นำ PKI แต่แบร์คแมนเสนอเพิ่มเติมว่ายุทธศาสตร์นี้เกิดจากการที่ไอดิติเปลี่ยนนโยบายจากยุทธศาสตร์ฝ่ายซ้าย (Left Strategy) ที่พรรคเคยจับอาวุธปฏิวัติในกลางทศวรรษ 1920 และปี 1948 มาสู่การเปลี่ยนแปลงโดยการสนับสนุนยุทธศาสตร์ฝ่ายขวา (Right Strategy) ตามอิทธิพลของสตาลินที่สนับสนุนให้ประเทศคอมมิวนิสต์ร่วมมือกับขบวนการชาตินิยมในประเทศเพื่อต่อต้านกับลัทธิจักรวรรดินิยม³³ จะเห็นวาทกรรมของฟีธและแบร์คแมนต่างมีจุดร่วมในการศึกษา PKI คือการพูดถึงยุทธศาสตร์ที่เกิดขึ้นใหม่ของพรรคภายใต้ไอดิติ

กลุ่มงานต่อมาคือกลุ่มที่ศึกษา PKI ที่ตีพิมพ์ออกมาหลังเหตุการณ์เกิดขบวนการคอมมิวนิสต์ งานชิ้นสำคัญคืองานของดอนัลด์ ฮินด์เลย์ (Donald Hindley) เรื่อง *The Communist Party of Indonesia 1951-1963* ตีพิมพ์ในปี 1966 ถือเป็นงานชิ้นสำคัญที่วิทยานิพนธ์นี้ใช้เป็นฐานหลักในการศึกษา ฮินด์เลย์ศึกษาแนวคิดและยุทธศาสตร์การเมืองของ PKI ภายใต้กลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ที่น่าโดยไอดิติในปี 1951 และสิ้นสุดในเดือนกรกฎาคม 1963 ฮินด์เลย์ให้ความสำคัญกับความสามารถของกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ที่สามารถสร้างพรรคให้พรรคเติบโตกลายเป็นพรรคขนาดใหญ่ภายในระยะเวลาเพียง 12 ปี ฮินด์เลย์เชื่อว่าแนวคิดเรื่องการสร้างแนวร่วมแห่งชาติของไอดิติที่พยายามผลักดันมาตั้งแต่

---

³⁰ Herbert Feith, *The Decline of Constitutional Democracy in Indonesia* (Ithaca, N.Y.: Cornell University Press, 1962).

³¹ Ibid., p. 240.

³² Arnold C. Brackman, *Indonesian Communism: A History* (New York: Frederick A. Praeger, Inc., 1963).

³³ Ibid., p. 167.

ต้นทศวรรษ 1950 มีส่วนสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จดังกล่าว อีกทั้งยังเสนอว่าแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดีทีที่ใช้ผลักดันพรรคในช่วงระยะเวลา 12 ปีเกิดขึ้นจากที่ไอดีทียึดถือหลักทฤษฎีของลัทธิมาร์กซ์และเลนินเป็นเพียงแนวทางในการปฏิบัติเท่านั้น แนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองในการขับเคลื่อนพรรค เกิดขึ้นจากการประเมินสถานการณ์และเงื่อนไขทางการเมืองภายในอินโดนีเซียเป็นหลัก แนวคิดและยุทธศาสตร์ของพรรคจึงมีการสร้างและการปรับเปลี่ยนได้ ไม่ได้ยึดจากหลักการและทฤษฎีทั้งหมด³⁴

การทำงานของอินดีเลย์มุ่งอธิบายพรรคโดยเน้นช่วงเวลาที่ศึกษาตั้งแต่ปี 1951 และสิ้นสุดในปี 1963 ผู้เขียนเห็นว่างานชิ้นนี้ยังมีปัญหาในเรื่องระยะเวลาที่ไม่ครอบคลุม ทำให้ภาพและการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดีทียังไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะช่วงเวลาก่อนที่ไอดีทีจะก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำพรรคตลอดจนถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายหลังจากปี 1963 มาจนถึงปี 1965 ซึ่งการจะศึกษาและอธิบายแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดีทีในช่วงเป็นผู้นำพรรคนั้น จำเป็นจะต้องศึกษาโดยย้อนกลับไปถึงภูมิหลังและประสบการณ์ทางการเมืองของไอดีทีก่อนที่จะขึ้นมาเป็นผู้นำพรรค ขณะเดียวกันจำเป็นต้องขยายการศึกษาให้เห็นถึงความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของไอดีทีจนถึงปี 1965 ซึ่งเกิดเหตุการณ์เกสตาปอ อีกทั้งอินดีเลย์ยังระบุว่างานชิ้นนี้จุดเด่นอยู่ที่การศึกษาแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดีทีในบริบทภายในอินโดนีเซียเพียงอย่างเดียว ไม่ได้ใช้กรอบการอธิบายจากภายนอกที่เชื่อมโยงเข้ากับการเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์สากลและความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งทำให้งานชิ้นนี้มีความแตกต่างจากงานที่ศึกษา PKI ชิ้นอื่น

ผู้เขียนใช้ข้อเสนอของอินดีเลย์ที่ว่ายุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดีทีเกิดจากการกำหนดโดยผ่านการวิเคราะห์สภาพสังคมและเงื่อนไขภายในอินโดนีเซียเป็นฐานการอธิบายสำคัญในวิทยานิพนธ์นี้ แต่ผู้เขียนได้ขยายการศึกษาแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดีทีตั้งแต่ปี 1963 จนครอบคลุมไปถึงบทบาทของไอดีทีในเหตุการณ์เกสตาปอ โดยพยายามชี้ให้เห็นว่าปี 1963 ซึ่งเป็นปีที่งานของอินดีเลย์สิ้นสุดนั้นเป็นปีสำคัญที่จำเป็นต้องศึกษาต่อและมีการอธิบายเพิ่มเติม ฉะนั้นสิ่งที่วิทยานิพนธ์นี้ทำคือการอธิบายว่าปี 1963 คือจุดเปลี่ยนที่สำคัญของ PKI รวมถึงยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดีทีที่มีการเปลี่ยนอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ผู้นำ PKI มีการลงประชามวลชนพรรคอย่างหนักและมีท่าทีที่จะนำไปสู่แนวทางที่รุนแรงขึ้น (radical) ซึ่งกลายเป็นยุทธศาสตร์หลักที่กำหนดชะตาของ PKI ในอีกไม่กี่ปีถัดมา ขณะเดียวกันผู้เขียนยังได้เชื่อมโยง PKI และยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดีทีในช่วงต้นทศวรรษ 1960 เข้ากับบริบททาง

³⁴ Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 30.

การเมืองโลกและอิทธิพลของพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียตและพรรคคอมมิวนิสต์จีน ซึ่งเป็นสิ่งที่งานของฮินด์เลย์ไม่ให้ความสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลภายนอกที่ส่งผลต่อ PKI

งานชิ้นถัดมาออกมาในปี 1969 คือ *The Rise and Fall of the Communist Party of Indonesia*³⁵ โดยกาย เจ. พอเกอร์ (Guy J. Pauker) งานชิ้นนี้ศึกษา PKI ภายใต้ไอดิตในระหว่างปี 1951–1965 โดยเสนอว่าการเคลื่อนไหวของ PKI ในระหว่างที่ไอดิตขึ้นมาเป็นผู้นำพรรคในปี 1951 ได้เลือกใช้แนวทางสันติ (Peaceful Road) เพื่อไปสู่อำนาจและมีการเปลี่ยนยุทธศาสตร์ทางการเมืองโดยพยายามจะใช้ความรุนแรงและการติดอาวุธให้กับมวลชนในปี 1963 พอเกอร์เห็นว่าบริบทและสถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศในขณะนั้น มีผลอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมืองของไอดิต โดยเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดจากที่ไอดิตหันไปรับอิทธิพลทางความคิดและการสนับสนุนจากพรรคคอมมิวนิสต์จีนมากกว่าพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียต พอเกอร์จึงเสนอว่าภายหลังจากที่ไอดิตกลับมาจากการเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี 1963 PKI ก็หันไปสู่วิธีความพยายามจะจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธขึ้นทันทีจนนำมาสู่ความขัดแย้งกับกองทัพอินโดนีเซียตามมา³⁶

จะเห็นว่าข้อเสนอเรื่องการพยายามจะจับอาวุธของ PKI ในปี 1963 ที่พอเกอร์เสนอมีความคล้ายคลึงกับสิ่งที่ผู้เขียนเสนอ รวมถึงเป็นข้อเสนอเดียวกับงานของฮินด์เลย์ที่ระบุว่าปี 1963 คือจุดเปลี่ยนในรูปแบบและวิธีการของ PKI แต่ผู้เขียนมองว่างานของพอเกอร์กลับเป็นการเสนอที่ค่อนข้างด่วนสรุปและขาดการอธิบายในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่ชัด เนื่องจากพอเกอร์เสนอว่าการเปลี่ยนแปลงในยุทธศาสตร์ของไอดิตและ PKI ในปี 1963 คือการเปลี่ยนอย่างทันทีทันใด ฉะนั้นสิ่งที่วิทยานิพนธ์นี้ทำต่อคือการลงไปอธิบายรายละเอียดเหตุการณ์ที่เป็นช่วงรอยต่อของปี 1963 ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และเสนอว่าปี 1963 ถือเป็นเพียงจุดเริ่มต้นและจุดเปลี่ยนของ PKI เท่านั้นที่พรรคลงไประดมมวลชน ทำงานเคลื่อนไหวอย่างหนักกับมวลชนพรรคโดยเฉพาะในหมู่ชาวนา

งานชิ้นถัดมาออกมาในปี 1972 คืองานของของเบเนดิกต์ แอนเดอร์สัน เรื่อง *Java in a Time of Revolution: Occupation and Resistance, 1944-1946*³⁷ งานชิ้นนี้ให้ความสำคัญกับการศึกษา PKI ในฐานะกลุ่มพลังทางการเมืองที่เคลื่อนไหวต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นในช่วงที่ยึดครอง

³⁵ Guy J. Pauker, *The Rise and Fall of the Communist Party of Indonesia* (California: The Rand Corporation, 1969).

³⁶ *Ibid.*, pp. v-vii.

³⁷ B.R. O'Gorman Anderson, *Java in a Time of Revolution: Occupation and Resistance, 1944-1946* (Ithaca and London: Cornell University Press, 1972).

อินโดนีเซียในต้นทศวรรษ 1940 โดยอธิบายการเคลื่อนไหวของ PKI ในรูปแบบของขบวนการใต้ดินที่ผิดกฎหมาย งานชิ้นนี้ยังได้อธิบายถึงปรากฏการณ์ของกลุ่มเยาวชน (pemuda) ที่มีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวทางการเมืองและการเรียกร้องในประเด็นเรื่องเอกราชของชาติ แอนเดอร์สันอธิบายว่าบรรดาผู้นำคนสำคัญของ PKI ในทศวรรษ 1950 ได้แก่ ไอดิต ลูคมัน และโญโต ล้วนแต่เป็นผลผลิตของกลุ่มเยาวชนที่มีประสบการณ์ทางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว งานชิ้นนี้ยังให้ภาพของพรรคและกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับพรรคในช่วงเวลาดังกล่าวได้ดี

งานชิ้นสำคัญต่อมา คืองานของเร็กซ์ มอร์ติเมอร์ (Rex Mortimer) เรื่อง *Indonesian Communism under Sukarno: Ideology and Politics, 1959-1965*³⁸ ตีพิมพ์ในปี 1974 ให้ความสำคัญกับการศึกษาแนวคิดและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของ PKI ภายใต้บริบททางการเมืองของอินโดนีเซียที่เปลี่ยนเข้าสู่ยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำ (Guided Democracy) ของประธานาธิบดีซูการ์โนในช่วงปี 1959-1965³⁹ มอร์ติเมอร์ระบุว่า PKI ภายใต้การนำของไอดิตเป็นพรรคที่เติบโตอย่างรวดเร็วและมีฐานสมาชิกและแนวร่วมสูงที่สุดในช่วงที่การเมืองอินโดนีเซียเข้าสู่ยุคประชาธิปไตยแบบชี้นำ ซึ่งเป็นผลจากที่ไอดิตมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองในลักษณะพิเศษที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบริบททางการเมืองดังกล่าว โดยเฉพาะการเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดที่สุดกับประธานาธิบดีซูการ์โนและบรรดานักชาตินิยมชั้นนำที่เป็นหัวก้าวหน้า งานชิ้นนี้ยังได้เสนอว่าแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดิตและ PKI เป็นไปในลักษณะที่ยืดหยุ่น ไม่ได้ยึดในหลักการทฤษฎีหรือการสร้างแนวคิดใหม่ แต่จะให้ความสำคัญกับสถานการณ์ที่พรรคต้องเจอเป็นหลัก ฉะนั้นงานของมอร์ติเมอร์จึงมองว่า PKI เป็นพรรคที่เน้นการปฏิบัติหรือให้ความสำคัญกับการปฏิบัติ (Practical Party)

งานของมอร์ติเมอร์มีข้อเสนอที่คล้ายคลึงกับอินด์เลย์ในแง่ที่ว่ายุทธศาสตร์ของ PKI ภายใต้ไอดิตมีการปรับเปลี่ยนและยืดหยุ่นได้ ซึ่งเป็นสิ่งเดียวกับที่วิทยานิพนธ์นี้เสนอเช่นกัน แต่สิ่งที่วิทยานิพนธ์นี้นำเสนอเพิ่มเติม คือการลงไปศึกษาและขยายรายละเอียดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

³⁸ Rex Mortimer, *Indonesian Communism under Sukarno : Ideology and Politics, 1959-1965* (Kuala Lumpur : Oxford University Press, 1974).

³⁹ ประธานาธิบดีซูการ์โนมีความเห็นว่ระบอบประชาธิปไตยแบบตะวันตกที่ทดลองใช้ในอินโดนีเซียระหว่างปี 1950-1957 นั้นล้มเหลว ไม่เหมาะกับสังคมอินโดนีเซีย ในระหว่างนี้มีการผลัดเปลี่ยนรัฐบาลถึง 7 ชุด ทำให้ซูการ์โนพยายามเสนอแนวคิดยกเลิกระบอบการเมืองเสรีนิยมแบบตะวันตก และได้ประกาศใช้ประชาธิปไตยแบบชี้นำ โดยยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับปี 1950 และนำรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 กลับมาใช้ใหม่ในปี 1959 ดูเพิ่มเติมที่ วิทยา สุจริตานารักษ์, “พรรคการเมืองในอินโดนีเซีย,” หน้า 12.

โดยเฉพาะการปรับตัวของ PKI ในช่วงการเมืองแบบประชาธิปไตยแบบชี้นำ โดยให้ความสำคัญกับวิถีคิดและมุมมองของไอดิตเป็นหลัก

งานในโลกตะวันตกชิ้นสุดท้ายที่กล่าวถึง PKI แต่เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์และการเคลื่อนไหวของ PKI โดยภาพรวม และอธิบายพรรคในฐานะส่วนหนึ่งของการกล่าวถึงประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย ได้แก่ งานของ เอ็ม.ซี. ริคเคิลฟ์ (M.C. Ricklefs) เรื่อง *A History of Modern Indonesia since c. 1200*⁴⁰ พิมพ์ครั้งแรกในปี 1982 โดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับ PKI ยุคเริ่มต้นในทศวรรษ 1920 จนถึงปี 1965 ควบคู่ไปกับการกล่าวถึงบริบททางการเมืองและประวัติศาสตร์ของอินโดนีเซีย งานของริคเคิลฟ์เสนอคล้ายกับงานของฮินด์เลย์ คือมองว่ายุทธศาสตร์ของไอดิตที่ใช้ขับเคลื่อนพรรคมีการยึดหลักการและทฤษฎีของลัทธิมาร์กซ์และเลนินอย่างหลวมๆ⁴¹ ขณะเดียวกัน ไอดิตวิเคราะห์ว่าสังคมอินโดนีเซียตกอยู่ในฐานะกึ่งอาณานิคม (Semi-Colonial) กึ่งศักดินา (Semi-Feudal) ฉะนั้นเป้าหมายหลักของ PKI คือการทำให้อินโดนีเซียหลุดพ้นจากสภาพดังกล่าว ส่งผลให้ไอดิตมองหาความร่วมมือจากพันธมิตรภายในประเทศที่ไม่ใช่คอมมิวนิสต์แต่มีเป้าหมายต่อต้านจักรวรรดินิยมเช่นกัน จนกระทั่งนำมาสู่ความร่วมมือกับพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียของประธานาธิบดีซูการ์โนในต้นทศวรรษ 1950 และนำไปสู่ความขัดแย้งกับกองทัพในเหตุการณ์เกสตาบู ปี 1965 อย่างไรก็ตาม แม้งานชิ้นนี้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับ PKI ในภาพรวมค่อนข้างดี แต่เนื่องจากริคเคิลฟ์มุ่งอธิบาย PKI ในฐานะส่วนหนึ่งของการศึกษาหรือพูดถึงประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย ฉะนั้นทำให้เรื่องราวของ PKI ค่อนข้างไม่ประติดประต่อและกลืนไปกับการพูดถึงประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย

สำหรับการศึกษา PKI และการกล่าวถึงไอดิตในงานวิชาการในภาษาไทยพบปัญหา คือมีการศึกษาประเด็นเหล่านี้ค่อนข้างน้อย โดยที่งานส่วนใหญ่เป็นการให้รายละเอียดโดยภาพรวมของ PKI เท่านั้น หรือเป็นเพียงการสร้างองค์ความรู้เบื้องต้นและความเข้าใจพื้นฐานที่เกี่ยวกับ PKI ในสังคมไทย ได้แก่ งานของ วิทยา สุจริตนารักษ์ เรื่อง “พรรคการเมืองในอินโดนีเซีย”⁴² และบทความของอรอนงค์ ทิพย์พิมล ใน “ความทรงจำกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย กรณีคำสั่งเพิกถอนแบบเรียนประวัติศาสตร์ (ตอนที่ 1)” ซึ่งเป็นงานที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาแบบเรียนประวัติศาสตร์ในฐานะเครื่องมือของรัฐที่ใช้สร้างความทรงจำของประชาชนอินโดนีเซียใน

⁴⁰ M.C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c. 1200* (4th ed., New York: Palgrave Macmillan, 2008).

⁴¹ Ibid., p. 227.

⁴² วิทยา สุจริตนารักษ์, “พรรคการเมืองในอินโดนีเซีย,” หน้า 12-21.

เหตุการณ์เกสตาปอ โดยเฉพาะการสร้างผ่านการใช้แบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ อรอนงค์ได้ชี้ให้เห็นว่าการบันทึกเรื่องเหตุการณ์เกสตาปอลงในแบบเรียนประวัติศาสตร์ในช่วงรัฐบาลเผด็จการชูฮาร์โตนับตั้งแต่ปี 1965-1998 มีการระบุว่า PKI อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์เกสตาปอ แต่ในแบบเรียนประวัติศาสตร์ในช่วงยุคปฏิรูป โดยเฉพาะแบบเรียนในหลักสูตรปี 2004 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เมื่อรัฐได้ตัดเนื้อหาและไม่ระบุว่า PKI คือผู้ที่อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์เกสตาปอ⁴³ อย่างไรก็ตาม จะเห็นว่างานชิ้นนี้ยังคงมีข้อจำกัดอยู่ที่การเลือกศึกษา PKI ในประเด็นเฉพาะและไม่ได้ให้รายละเอียดที่ชัดเจนเกี่ยวกับพรรคภายใต้การนำของไอดิต

จากงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา PKI และไอดิตทั้งหมดที่ยกมาข้างต้น จะเห็นว่ายังคงพบปัญหาในการศึกษา PKI ช่วงที่ไอดิตเป็นผู้นำพรรคระหว่างปี 1951-1965 คือแม้จะมีงานวิชาการที่ศึกษา PKI จำนวนหนึ่ง แต่งานส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการศึกษา PKI ในกรอบระยะเวลาที่จำกัดและเลือกศึกษาในประเด็นที่เฉพาะ ส่งผลให้การศึกษศึกษา PKI ภายใต้การนำของไอดิตในช่วงปี 1951-1965 ที่มีการอธิบายอย่างครอบคลุมช่วงเวลาทั้งหมดยังคงมีน้อยและยังไม่สมบูรณ์เพียงพอ ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจทำให้ไม่สามารถเข้าใจ PKI ในช่วงเวลาที่ถือว่าสำคัญที่สุดของประวัติศาสตร์พรรคและประวัติศาสตร์การเมืองอินโดนีเซียร่วมสมัยได้ ขณะเดียวกันการขาดการอธิบายและศึกษาแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดิตที่ครอบคลุมช่วงเวลาทั้งหมดโดยละเอียดแนวคิดและยุทธศาสตร์ของไอดิตทั้งช่วงเวลาก่อนที่จะขึ้นมาเป็นผู้นำพรรคและหลังเหตุการณ์เกสตาปอปี 1965 จะทำให้ไม่สามารถเข้าใจวิถีคิดและไอดิตได้เลยทั้งที่ไอดิตคือผู้นำ PKI คนสำคัญที่มีอำนาจกำหนดทิศทางของพรรค และยังเป็นผู้นำที่ทรงพลังในการเมืองอินโดนีเซียและการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขณะนั้น ฉะนั้นการไม่พูดถึงยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดิตที่ครอบคลุมจะทำให้ไม่เห็นพัฒนาการความคิดทางการเมืองของไอดิตที่มีลักษณะสำคัญอยู่ที่ความต่อเนื่อง และมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ของพรรคและบริบททางการเมืองอินโดนีเซียอยู่เสมอ

วิทยานิพนธ์นี้ศึกษาแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดิตในช่วงปี 1951-1965 โดยอธิบายให้เห็นว่าแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดิตเป็นไปในลักษณะที่มีความยืดหยุ่น (flexible) มีพัฒนาการทางความคิดที่ต่อเนื่อง ไม่หยุดยั้ง และมีการปรับเปลี่ยนภายใต้บริบททางการเมืองและสังคมอินโดนีเซียที่มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วง โดยวิทยานิพนธ์เสนอว่าแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดิตเกิดขึ้นจากการวิเคราะห์โครงสร้างสังคม การ

⁴³ อรอนงค์ ทิพย์พิมล, “ความทรงจำกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย กรณีคำสั่งเพิกถอนแบบเรียนประวัติศาสตร์ (ตอนที่ 1),” หน้า 177-180.

ประเมินสถานการณ์และเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอินโดนีเซียเป็นสำคัญ และยังชี้ว่าแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดิตมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ คือการเปลี่ยนจากแนวทางการสร้างแนวร่วมแห่งชาติและการต่อสู้ทางรัฐสภา โดยปฏิเสธแนวทางการต่อสู้ด้วยอาวุธในทศวรรษ 1950 มาสู่แนวทางที่ PKI พยายามลงเฝ้าประดมจัดตั้งมวลชนอย่างหนักตั้งตั้งแต่ปี 1963 จนนำไปสู่ความพยายามติดอาวุธให้กับชาวนา และนำไปสู่ความขัดแย้งกับกองทัพอินโดนีเซียจนกระทั่งถูกปราบในปี 1965

อย่างไรก็ตาม วิทยานิพนธ์นี้ไม่ได้นำไปสู่ข้อเสนอใหม่แต่อย่างใด เนื่องจากรับข้อเสนอในงานของโดนัลด์ ฮินด์เลย์ และงานของเร็ก มอร์ติเมอร์ตั้งที่กล่าวข้างต้น แต่ผู้เขียนได้ขยายรายละเอียดของข้อเสนอดังกล่าวให้ชัดเจนและครอบคลุมยิ่งขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาไอดิตเป็นหลัก วิทยานิพนธ์นี้ศึกษาใน 3 ประเด็นหลักสำคัญ คือการขยายช่วงเวลาในการศึกษาแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดิตให้ครอบคลุมตั้งแต่ปี 1951 จนถึงเหตุการณ์เกสตาบูปปี 1965 โดยเพิ่มเติมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประสพการณ์และชีวิตทางการเมืองของไอดิตในช่วงก่อนจะขึ้นมาเป็นผู้นำพรรคในปี 1951 ซึ่งการรับรู้เรื่องราวของไอดิตก่อนจะมาเป็นผู้นำพรรคมีความสำคัญกับการช่วยทำความเข้าใจวิถีคิดและมุมมองของไอดิตในเวลาต่อมาได้ ขณะเดียวกัน วิทยานิพนธ์ยังขยายประเด็นการเคลื่อนไหวและบทบาทของไอดิตที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์เกสตาบูปทั้งในคืนก่อนเกิดเหตุการณ์และหลังเกสตาบูป ซึ่งยังคงเป็นประเด็นที่ถูกพูดถึงน้อยและยังมีความคลุมเครือในงานวิชาการก่อนหน้านี้

ผู้เขียนเชื่อว่าการที่จะเข้าใจ PKI ในระหว่างปี 1951-1965 จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจแนวคิดและยุทธศาสตร์ของไอดิตทั้งหมดที่เปรียบเสมือนทางเสือกกำหนดทิศทางพรรค เพราะหากไม่เข้าใจยุทธศาสตร์ของไอดิต จะไม่สามารถนำไปสู่การตอบข้อสงสัยในประเด็นเหล่านี้ได้ เช่น PKI ภายใต้อิทธิพลกลับมามีเสถียรภาพได้อย่างไรหลังจากถูกปราบในปี 1948 พรรคและฐานเสียงของพรรคเพิ่มขึ้นจนได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้งกลายเป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่ของอินโดนีเซียได้อย่างไร หรือแม้กระทั่งเหตุใด PKI ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเป็นอันดับ 3 ของโลกรองจากพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียตและพรรคคอมมิวนิสต์จีนจึงได้เป็นพรรคที่ถูกปราบปรามอย่างราบคาบในเวลาอันรวดเร็ว และยังคงตามมาด้วยการสังหารสมาชิกและแนวร่วมพรรคจำนวนมากในเหตุการณ์เกสตาบูปปี 1965

ประเด็นต่อมาที่วิทยานิพนธ์นี้ให้ความสำคัญ คือการลงไปอธิบายและขยายประเด็นสำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดิต รวมถึงแนวทางของ PKI ให้ชัดเจนขึ้นจากงานที่เคยศึกษามาก่อนหน้านั้น เช่น การลงไปอธิบายความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบ

และวิธีการของ PKI ที่เกิดขึ้นในปี 1963 และการลงไปขยายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความคิด ยุทธศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างไอดิตกับผู้นำการเมืองคนสำคัญ องค์การทางการเมือง รวมถึง กองทัพอินโดนีเซียผ่านวิธีคิดและมุมมองของไอดิต เช่น ความคิดและความสัมพันธ์ระหว่างไอดิต กับกลุ่มผู้นำ PKI รุ่นเก่า รวมถึงกลุ่มคนที่ไอดิตดึงเข้ามาทำงานให้กับพรรค การศึกษาวิธีคิด ทักษะคิด และความสัมพันธ์ของไอดิตที่มีต่อประธานาธิบดีซูการ์โนในบริบทการเมืองอินโดนีเซียแต่ ละช่วง หรือแม้กระทั่งการพูดถึงความคิดและการประเมินสถานการณ์ของไอดิตที่มีต่อกองทัพอินโดนีเซีย เป็นต้น

ผู้เขียนอธิบายและขยายประเด็นสำคัญข้างต้น โดยอาศัยการเข้าถึงหลักฐานชั้นต้นที่เกี่ยวข้องกับไอดิต เช่น คำปราศรัยและสุนทรพจน์ของไอดิตในโอกาสต่างๆ และการเข้าถึงเอกสาร ประเภทบันทึกการประชุมพรรค ซึ่งหลักฐานต่างๆ เหล่านี้ที่ผู้เขียนดึงมาใช้ในวิทยานิพนธ์ถือว่าเป็น ชุดหลักฐานเพิ่มเติมจากงานก่อนหน้าที่ศึกษา PKI และไอดิตที่มักจะใช้การเข้าถึงหนังสือพิมพ์และวารสารประจำพรรคเป็นหลัก

วิทยานิพนธ์นี้ให้ความสำคัญกับการเข้าถึงชุดหลักฐานชั้นต้นที่เกี่ยวข้องกับไอดิตและ PKI เช่น งานเขียนของไอดิต วารสารประจำพรรค บันทึกการประชุมพรรค รวมถึงสุนทรพจน์ของไอดิต ที่พูดในโอกาสต่างๆ โดยที่ชุดหลักฐานข้างต้นถูกเก็บเก็บรวบรวมไว้โดยหน่วยงานที่ชื่อ The Marxists Internet Archive หรือ MIA⁴⁴ สำหรับหลักฐานและงานที่เกี่ยวข้องกับอินโดนีเซียเข้าถึงจากเว็บไซต์ <http://www.marxists.org/history/indonesia/index.htm> เป็นหลัก หลักฐานในฉบับภาษาอังกฤษ สามารถเข้าถึงจากชุดหลักฐาน Documents from the Communist Party of Indonesia and other Communist Socialist Parties in Indonesia from 1920–1965 หรือ DCPI⁴⁵ ขณะที่ชุดหลักฐานในภาษาอินโดนีเซียเข้าถึงจาก Sejarah Marxisme di Indonesia (ประวัติศาสตร์ลัทธิ มาร์กซ์ในอินโดนีเซีย) หรือ SMI⁴⁶

ประเด็นสุดท้ายที่วิทยานิพนธ์นี้พยายามจะนำเสนอ คือการเขียนเรื่องของไอดิตขึ้นมา โดย ให้ความสำคัญกับชีวประวัติและชีวิตทางการเมืองของไอดิตในฐานะบุคคลที่เป็นที่รักและยกย่อง

⁴⁴ Introduction The Marxists Internet Archive [Online], Available from: <https://www.marxists.org/admin/intro/index.htm> [2015, May 11]

⁴⁵ DCPI [Online], Available from: <http://www.marxists.org/history/indonesia/index.htm> [2014, November 12]

⁴⁶ Sejarah Marxisme di Indonesia (ประวัติศาสตร์ลัทธิมาร์กซ์ในอินโดนีเซีย) [Online], Available from: <http://www.marxists.org/indonesia/indones/index.htm> [2014, November 12]

จากครอบครัว และผู้นำ PKI ที่มีความยิ่งใหญ่และทรงพลังในเอเชียช่วงทศวรรษ 1950 และทศวรรษ 1960 โดยได้ใช้หลักฐานและงานที่เกิดขึ้นในยุคหลังซูฮาร์โต (Post-Suharto) ที่ส่วนใหญ่เป็นงานประเภทบันทึกความทรงจำและบทสัมภาษณ์ของคนในครอบครัวมีต่ออดีตและ PKI รวมถึงงานประเพณีนิตยสาร บทความ และงานชั้นรองในโลกภาษาอินโดนีเซียมาใช้ เพื่อให้เห็นภาพของอดีตที่ดูมีชีวิตและชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นชุดหลักฐานใหม่ที่ยังไม่เคยถูกพูดถึงในงานก่อนหน้านี้ ผู้เขียนเชื่อว่าชีวิตและเรื่องของอดีตควรจะถูกพูดถึงในการเมืองอินโดนีเซียเทียบเท่ากับผู้นำการเมืองคนสำคัญในหัวเวลานั้น และเรื่องของอดีตไม่ควรถูกกดทับหรือทำให้หายไปจากประวัติศาสตร์ เพียงเพราะผลพวงของเหตุการณ์เกสตาปอและการครอบงำของอำนาจเผด็จการ ฉะนั้นการกลับมาพูดถึงอดีตและพยายามจะเล่าเรื่องของอดีตทั้งในแง่มุขชีวิตและชีวิตทางการเมืองที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์นี้ จะทำให้เห็นถึงชีวิตและจิตวิญญาณของคนธรรมดาที่กลายเป็นผู้นำ PKI ที่ทำงานอุทิศตนทั้งหมดเพื่อพรรค

วิทยานิพนธ์นี้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 บท บทที่ 1 ที่เป็นส่วนของบทนำ กล่าวถึงมูลเหตุของการศึกษา วิธีการศึกษา และข้อเสนอบทที่ 2 จะกล่าวถึงปฐมบทชีวิตทางการเมืองของอดีตก่อนจะเป็นผู้นำพรรคในปี 1951 บทนี้จะทำให้เข้าใจเรื่องราวและชีวิตของอดีตก่อนจะขึ้นมาเป็นผู้นำ PKI อย่างเป็นทางการ และทำให้เห็นภาพของอดีตที่มีมิติลุ่มลึก ซึ่งการรู้ภูมิหลังและชีวิตทางการเมืองของอดีตมีความสำคัญในการทำความเข้าใจแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของอดีตช่วงที่เข้ามาเป็นผู้นำ PKI ในเวลาต่อมาได้ดียิ่งขึ้น

บทที่ 3 จะให้ความสำคัญกับ PKI ภายใต้การนำของอดีต ระหว่างปี 1950-1955 ถือเป็นช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านที่สำคัญของ PKI ภายในบทนี้จะพูดถึงการสถาปนาอำนาจของอดีตและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ที่เข้ามาควบคุมพรรคทั้งหมด อีกทั้งยังได้กล่าวถึงแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญของอดีตที่จะฟื้นฟูและสร้างพรรค บทที่ 4 จะให้ความสำคัญกับประเด็นการขยายฐานมวลชนของ PKI ระหว่างปี 1956-1960 ขณะเดียวกันจะอธิบายถึงแนวคิดและยุทธศาสตร์ของอดีตที่มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเมืองภายในอินโดนีเซียที่เปลี่ยนจากระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภามาสู่ประชาธิปไตยแบบชี้นำโดยประธานาธิบดีซูการ์โนที่เกิดขึ้นในปี 1959

บทที่ 5 ให้ความสำคัญกับการศึกษาแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของอดีตที่มีต่อสมาชิกและแนวร่วมของ PKI ระหว่างปี 1960-1965 อย่างมีนัยสำคัญ โดยถือเป็น ช่วงเวลาที่ผู้นำ PKI ให้ลงไประดมมวลชนของพรรคอย่างเข้มข้น รวมไปถึงระดม ประชาชนอินโดนีเซียในประเด็นการเมืองระหว่างประเทศที่เข้มข้นเช่นกัน ขณะที่บทที่ 6 เนื้อหาสำคัญจะพูดถึงผลพวงของการ

ระดมมวลชนพรรคภายใต้ไอดิต ขณะเดียวกันยังได้นำเสนอวิธีการใหม่ที่ไอดิตใช้ต่อสู้ผ่านองค์กรพิเศษของ PKI และกล่าวถึงสถานการณ์การเมืองภายในอินโดนีเซียที่มีความขัดแย้งและยุ่งเหยิงก่อนจะไปสู่เหตุการณ์เกสตาปปี 1965 ในที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการความคิดทางการเมืองของ ดี. เอ็น. ไอดิต ในช่วง 1951-1965
2. เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียในสมัยที่ ดี. เอ็น. ไอดิต เป็นผู้นำ
3. เพื่อศึกษาบริบทโลกและบริบทภายในของอินโดนีเซียที่ส่งผลต่อพัฒนาการความคิดทางการเมืองของ ดี. เอ็น. ไอดิตและยุทธศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย

1.3 แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญ หรือสมมติฐาน

แนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของ ดี. เอ็น. ไอดิต ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียระหว่างปี 1951-1965 เปลี่ยนจากแนวทางการสร้างแนวร่วมแห่งชาติ การสนับสนุนระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาและการส่งเสริมนโยบายชาตินิยมในช่วงปี 1951-1963 ไปสู่แนวทางการผลักดันนโยบายการกระทำฝ่ายเดียว (Unilateral Action) และการปฏิวัติด้วยการใช้อาวุธในช่วงปี 1963-1965 การเปลี่ยนแปลงแนวคิดและยุทธศาสตร์นี้เป็นผลมาจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ ความแตกแยกในค่ายคอมมิวนิสต์ระหว่างสหภาพโซเวียตและสาธารณรัฐประชาชนจีน และปัญหาภายในอินโดนีเซีย ซึ่งมีสาเหตุจากความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา และความขัดแย้งที่รุนแรงมากขึ้นระหว่างกองทัพและพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีส่วนทำให้พรรคถูกปราบอย่างราบคาบในปี 1965

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เข้าใจพัฒนาการความคิดทางการเมืองของ ดี. เอ็น. ไอดิต ในช่วงปี 1951-1965
2. เข้าใจยุทธศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย ในสมัยที่ ดี. เอ็น. ไอดิต เป็นผู้นำ
3. เข้าใจบริบทโลกและบริบทภายในของอินโดนีเซียที่ส่งผลต่อพัฒนาการความคิดทางการเมืองของ ดี. เอ็น. ไอดิต และยุทธศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย

บทที่ 2 ปฐมบทชีวิตทางการเมืองของตี.เอ็น. ไอดิต ก่อนปี 1951

ฉันไม่อยากเป็นฮีโร่ของใครหรอก เพราะมันดูธรรมดาและเห็นแก่ตัวเกินไป
เราจะต้องกลายเป็นวีรบุรุษของชาติ¹

ภาพที่ 1 ไอดิตในวัยหนุ่ม

ที่มา: Dipa Nusantara Aidit [Online], 2016, Available from: <http://alchetron.com/Dipa-Nusantara-Aidit-755742-W> [2016, April 14]

เรื่องราวชีวิตของผู้นำคนสำคัญของ PKI เริ่มต้นขึ้นในดินแดนบ้านเกิดที่ห่างไกลอย่างเกาะเบอลิตุง (Belitung) ทางตะวันออกของเกาะสุมาตรา ไอดิตหรือที่คนในครอบครัวเรียกกันว่าอามัด ไอดิต (Achmad Aidit) ในวัยเด็กมีความใฝ่ฝันเพียงไม่กี่อย่าง หนึ่งในความใฝ่ฝันเยาว์คือต้องการเดินทางออกจากบ้านเกิดเพื่อไปเผชิญชีวิตที่ปัตตาเวีย (Batavia) ที่เป็นศูนย์กลางเมืองของหมู่เกาะอินโดนีเซีย² และเด็กหนุ่มจากพื้นที่ห่างไกลผู้นี้ยังฝันที่จะได้รับการยอมรับกลายเป็นบุคคลที่

---

¹ มูร์ตออ้างถึงบทสนทนาระหว่างตนกับไอดิตผู้เป็นพี่และผู้นำ PKI ดูเพิ่มเติมที่ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, *Aidit Due Wajah Dipa Nusantara (ไอดิต: สองด้านของตีปานูซันตารา)*, p. 122.

² ปัตตาเวียเป็นชื่อที่ใช้มาตั้งแต่ปี 1619 จนกระทั่งปี 1942 เป็นต้นมาเปลี่ยนเป็นจาการ์ตา และคำว่าอินโดนีเซีย ถูกใช้ครั้งแรกในปี 1928 ในฐานะหน่วยเรียกผู้คนและองค์การทางสังคมการเมืองของดินแดนที่เป็น

ได้รับการจดจำและยกย่องจากคนอินโดนีเซียในฐานะของวีรบุรุษของชาติ ซึ่งความฝัน ความมุ่งมั่น และความทะเยอทะยานในครั้งนั้นได้พาไอดิตเข้าสู่เส้นทางการเมืองและ PKI ตามมา

2.1 ชีวิตและภูมิหลัง

ภาพที่ 2 ไอดิตและครอบครัว

ที่มา: Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Aidit and The G30S," pp. 16-17.

“เบอลิตุง” หรือที่เจ้าอาณานิคมดัตช์เรียกว่าบิลลิตัน (Billiton) คือเกาะเล็กๆ ที่ยากจน แต่มีความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจอินโดนีเซียมาตั้งแต่สมัยอาณานิคมในฐานะของแหล่งผลิตแร่ดีบุกขนาดใหญ่ เจ้าอาณานิคมดัตช์ได้ก่อตั้งบริษัทเหมืองแร่ดีบุกชุมชน (Gemeenschappelijke Mijnbouw Billiton) ขึ้นในปี 1825³ ส่งผลให้เหมืองแร่กลายเป็นสิ่งที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายในเมืองรวมถึงการส่งออกแร่ดีบุกจากหมู่เกาะอินดิสไปยังตะวันตก การที่เกาะกลายเป็นที่ตั้งของอุตสาหกรรมเหมืองแร่ขนาดใหญ่ได้ทำให้ผู้คนในท้องถิ่นที่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์มาเลย์ รวมถึงแรงงานอพยพชาวจีนกลายเป็นกลุ่มหลักที่ถูกดึงเข้าสู่อุตสาหกรรมเหมืองในฐานะของ

อาณานิคมของเนเธอร์แลนด์หรือเนเธอร์แลนด์อินดิส ซึ่งเกิดจากนักศึกษามาคมอินโดนีเซีย (Perhimpunan Indonesia) จัดการประชุมสันนิบาตยูวชนอินโดนีเซียครั้งที่ 2 ในปี 1928 ประกาศว่าต่อจากนี้อินโดนีเซียจะรวมกันเป็นดินแดนเดียว ชาติเดียวและภาษาเดียว คือชาติและภาษาอินโดนีเซีย ดูเพิ่มเติมที่ ทวีศักดิ์ เผือกสม, ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย: รัฐจารีตบนหมู่เกาะ ความเป็นสมัยใหม่แบบอาณานิคมและสาธารณรัฐแห่งความหลากหลาย, หน้า 191-192.

³ บริษัทเหมืองแร่ดีบุกแห่งนี้ถูกยึดมาเป็นทรัพย์สินของรัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซียในช่วงของประธานาธิบดีซูการ์โนก่อนที่จะปิดตัวลงในปี 1991 Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, *Aidit Due Wajah Dipa Nusantara* (ไอดิต: สองด้านของตีปานูซันตารา), p. 10.

กรรมกรเหมืองแร่ ส่วนชาวบ้านพื้นเมืองที่ไม่ได้เข้าทำงานในเมืองของเจ้าอาณานิคมก็ได้ยึดอาชีพประมงพื้นบ้านและการปลูกมะพร้าวแทน แต่สิ่งที่ทุกคนประสบเหมือนกันคือความเป็นอยู่ที่ยากจนและไม่รู้หนังสือ⁴ มีเพียงชนชั้นนำและลูกหลานเท่านั้นที่มีโอกาสเรียนในโรงเรียนของเจ้าอาณานิคมดัตช์ เบอลิตุงอีกด้านหนึ่งจึงเป็นเสมือนชุมทรัพย์ที่เจ้าอาณานิคมเข้ามาตัดทวงและสร้างกำไรเป็นกอบเป็นกำให้กับผู้ยึดครอง แต่ขณะเดียวกันดินแดนแห่งนี้ได้กลายเป็นพื้นที่ที่แรงงานและชาวเมืองถูกกดขี่ขูดรีดอย่างหนัก

อามัด ไอดิต เกิดและเติบโตภายใต้บรรยากาศและสภาพแวดล้อมของเกาะเบอลิตุงข้างต้น เพียงแต่เขาเกิดในครอบครัวที่ค่อนข้างมีฐานะเมื่อเทียบกับชาวเมืองเบอลิตุงทั่วไป ไอดิตเกิดเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 1923 ในครอบครัวที่เคร่งครัดในศาสนาอิสลาม อีกทั้งครอบครัวของเขาไม่ว่าจะเป็นฝั่งพ่อหรือแม่ก็ได้รับการยอมรับนับถือจากผู้คนในสังคม ไอดิตเป็นลูกชายคนโตของอับดุลเลาะห์ ไอดิต (Abdullah Aidit) กับมาอีตัน (Mailan) มีน้องชายร่วมสายเลือดด้วยกัน 3 คน ได้แก่ บาซิริ ไอดิต (Basri Aidit) อิบราฮิม ไอดิต (Ibrahim Aidit) และมูรัต ไอดิต (Murad Aidit) และยังมีน้องชายต่างมารดาอีก 2 คน คือ โซบรอน ไอดิต (Sobron Aidit) และอาซาฮัน ไอดิต (Asahan Aidit)⁵

การที่เกิดในครอบครัวที่ค่อนข้างมีฐานะและเป็นที่นับหน้าถือหน้านั้นเนื่องมาจากการที่ครอบครัวทางพ่อและแม่ต่างค่อนข้างมีฐานะทั้งคู่ ครอบครัวทางพ่อร่ำรวยมาจากการเลี้ยงปลากระชัง ปู่ของไอดิต คือ ฮาจี อิสมาอีล (Haji Ismail) เป็นชาวประมงร่ำรวยที่มีพื้นที่ริมทะเลขนาดใหญ่ไว้เพาะเลี้ยงปลา ซึ่งต่อมาปู่ก็เขาก็ได้พัฒนาการเลี้ยงปลาไปสู่ธุรกิจส่งออกปลาทะเลในเบอลิตุงและตลาดรอบนอกจนร่ำรวย ส่วนอับดุลเลาะห์ ไอดิตผู้เป็นพ่อเป็นบุคคลที่ได้รับการศึกษามากกว่าชาวเมืองทั่วไป เพราะจบการศึกษาขั้นพื้นฐานจากโรงเรียนมัธยมศึกษา (Vervolg School) ที่รัฐบาลอาณานิคมดัตช์ตั้งขึ้น ถือเป็นคนพื้นเมืองที่จบจากโรงเรียนที่มีระบบการศึกษาแบบตะวันตก และมีเพียงชนชั้นนำพื้นเมืองเท่านั้นที่สามารถส่งลูกหลานเข้าเรียนในโรงเรียนดังกล่าวได้ พ่อของไอดิตภายหลังจบการศึกษาก็ได้เข้าทำงานในฐานะนักเรียนป่าไม้ฝึกหัดประจำสำนักงานป่าไม้ของดัตช์ (Boswezen) และต่อมาก็ได้รับแต่งตั้งให้ทำงานในตำแหน่งหัวหน้าป่าไม้ในปี 1927 นับว่าเป็นอาชีพและตำแหน่งที่มีเกียรติและมีความสำคัญในเวลานั้น⁶ อับดุลเลาะห์ ไอดิต ยังเป็น

⁴ Mary F. Somers Heidhues, "Company Island: A Note on the History of Belitung," *Indonesia* 51 (April 1991): 8.

⁵ *Ibid.*, pp.18-19.

⁶ Murad Aidit, *Aidit Sang Legenda (ไอดิตที่เป็นตำนาน)*, pp. 36-37.

ผู้ร่วมก่อตั้งสถาบันการเรียนการสอนศาสนาอิสลามที่ชื่อมาดราซะห์ นูรุล อิสลาม (Madrasah Nurul Islam) ในเมืองเบอลิตุง⁷ และยังได้ชื่อว่าเป็นนักชาตินิยมหัวรุนแรงที่ร่วมเคลื่อนไหวกับขบวนการชาตินิยมอินโดนีเซียในช่วงอาณานิคมดัตช์

ส่วนครอบครัวทางแม่มาจากชนชั้นสูงในเกาะเบอลิตุง ตาของโอดิตมีชื่อว่าคี อากุส ฮาจี อับดุล เลาะห์มาน (Ki Agus Haji Abdul Rachman) เป็นเจ้าของที่ดิน ไร่รายมาจากการมีสวนมะพร้าวขนาดใหญ่ภายในเกาะ อีกทั้งยังเป็นผู้บุกเบิกเปิดพื้นที่ในหมู่บ้านริมชายฝั่งทางตะวันตกของเกาะที่มีชื่อว่า “หมู่บ้านก้อนหินสีดำ” (Kampung Batu hitam) ให้กลายเป็นสวนมะพร้าวขนาดใหญ่ ทั้งนี้ การที่ตาของโอดิตได้รับคำนำหน้าชื่อว่า “คี (Ki)” คือการบ่งบอกได้ถึงการมีสถานะเป็นชนชั้นสูงของสังคมในขณะนั้น⁸

โอดิตรวมถึงพี่น้องคนอื่นๆ ถูกส่งเข้าเรียนในโรงเรียนที่รัฐบาลอาณานิคมดัตช์ตั้งขึ้นเพื่อชาวพื้นเมือง ซึ่งเป็นไปตามความนิยมของเหล่าเจ้านายและชนชั้นนำพื้นเมืองที่มักส่งลูกหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีระบบการศึกษาแบบตะวันตก เขาเข้าเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนพื้นเมืองที่จัดการโดยรัฐบาลอาณานิคม (Hollandsch Inlandsche School) ประจำเมืองเบอลิตุง โรงเรียนแห่งนี้ใช้ภาษาดัตช์เป็นสื่อกลางในการเรียนการสอน มรดกน้องชายของโอดิตได้เล่าเรื่องนี้ว่า

ภาษาไม่ได้เป็นอุปสรรคในการเรียนแต่อย่างใดกับคนที่จบจากโรงเรียนพื้นเมืองที่จัดการโดยรัฐบาลอาณานิคม เพราะโรงเรียนบังคับให้ใช้ภาษาดัตช์ในการสื่อสาร หากพบว่านักเรียนคนใดพูดภาษาอินโดนีเซียในโรงเรียนก็จะถูกปรับเป็นเงิน 2-3 เซน (sen) ซึ่งถือว่าเป็นเงินจำนวนมากสำหรับตนและพี่น้องคนอื่นๆ หากเทียบกับจำนวนเงินที่ได้รับจากพ่อทั้งสิ้น 10 เซน แต่ต้องแบ่งสรรให้กับพี่น้องทั้งสามคน¹⁰

โอดิตและน้องถูกส่งเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนวิชาความรู้สมัยใหม่แบบตะวันตกควบคู่ไปกับการปฏิบัติตามขนบของบ้านที่ให้ความสำคัญกับการเรียนและศึกษาศาสนา และการที่มีพ่อเป็นผู้ร่วมก่อตั้งสถาบันการเรียนการสอนศาสนาอิสลาม ทำให้โอดิตรวมถึง

⁷ Ibid., p. 56.

⁸ Ruth McVey, “Teaching Modernity: The PKI as an Educational Institution,” *Indonesia* 50, 25th Anniversary Edition (October, 1990): 6.

⁹ Ibid., p. 30.

¹⁰ Ibid., p. 101.

น้องชายทั้งหมดต่างเติบโตในสภาพแวดล้อมและครอบครัวที่เคร่งครัดในศาสนา โดยเฉพาะเรื่องการปฏิบัติศาสนากิจ พี่น้องทั้งหมดจะต้องเรียนศาสนาและท่องจำคัมภีร์อัลกุรอานหลังจากกลับมาจากโรงเรียนทุกวัน โดยมีครูสอนศาสนาที่เป็นน้ำเสียงเป็นผู้กวตขันดูแล ภายใต้กรอบการปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามที่เคร่งครัดนี้ ไอดิตได้รับมอบหมายให้ทำการอาซาน (Azan) หรือเป็นต้นเสียงเรียกให้มุสลิมทำการละหมาด เพราะเป็นคนที่มีน้ำเสียงชัดเจนและก้องกังวาน ฉะนั้นภาพของคนที่ทำหน้าที่อาซานและน้ำเสียงที่ลุ่มลึกมีพลังนี้ ทำให้ผู้คนในเบอลิตุงจึงต่างจดจำเขาได้จากหน้าที่สำคัญดังกล่าว¹¹

มูรด์ผู้เป็นน้องชายคนสุดท้องของบ้านและเป็นคนที่สนิทสนมกับไอดิตที่สุดได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยของพี่ชายในวัยเด็กว่าเป็นคนหัวแข็ง หัวรั้น แต่มักที่จะใส่ใจหรือสังเกตผู้คนรอบตัว อีกทั้งยังเป็นคนที่ชอบเข้าสังคม ทำให้ไอดิตในวัยเด็กมีเพื่อนฝูงมากมาย และเพื่อนแต่ละกลุ่มก็มีลักษณะหรือฐานะทางสังคมที่แตกต่างกันออกไป แต่ไอดิตสามารถเข้ากับทุกกลุ่มได้ดี และรู้วิธีที่จะเข้าไปผูกมิตรสร้างเครือข่ายเพื่อนได้เป็นอย่างดี¹²

บังอามัดมีนิสัยรักความสนุกและชื่นชอบการเดินทางท่องเที่ยวตามธรรมชาติ โดยเฉพาะการตกปลา เดินป่าและปีนเขา เขามีร่างกายกำยำ มีสุขภาพดีมาตั้งแต่เด็กเพราะชอบการเล่นกีฬาแทบทุกชนิด เช่น แบดมินตัน ฟุตบอล มวยปล้ำ เพาะกาย ยกน้ำหนัก และศิลปะการป้องกันตัวเองอย่างกีฬابันจักสีลัต (Pencak Silat) ขณะเดียวกัน บังอามัดก็ยังเป็นคนช่างจดช่างเขียน โดยเฉพาะการเขียนบันทึกประจำวัน (Diary) ที่จะต้องเขียนเป็นประจำทุกคืน¹³

กลุ่มเพื่อนในวัยเด็กของไอดิตมีทั้งกลุ่มที่เป็นลูกหลานชาวพื้นเมืองในหมู่บ้านที่ส่วนใหญ่จะเป็นลูกหลานของชนชั้นนำพื้นเมืองที่ค่อนข้างมีฐานะ ขณะที่กลุ่มอื่นๆ ที่ไอดิตเข้าไปผูกมิตรด้วย เช่น กลุ่มป้อมปราการ จะเป็นกลุ่มที่รวมลูกหลานของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มาจากเกาะชวาและทำงานในเกาะ กลุ่มต่อมาคือกลุ่มตงฮั่วหรือกลุ่มลูกหลานชาวจีนที่พ่อแม่เป็นพ่อค้ามีธุรกิจอยู่ในตลาดและบริเวณท่าเรือที่อยู่ห่างจากบ้านไอดิตเพียง 500 เมตร โดยทั้ง 3 กลุ่มนี้ต่างเป็นเพื่อนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนพื้นเมืองที่จัดการโดยรัฐบาลอาณานิคมด้วยกัน ขณะที่กลุ่มสุดท้าย คือกลุ่มซื่อ ก็เป็นกลุ่มของลูกหลานที่มาจากครอบครัวนักเดินทางเร่ร่อนที่มักจะย้ายถิ่นฐานและที่ทำกินเป็นประจำ ซึ่งทั้ง 4 กลุ่มมักจะมีเรื่องทะเลาะวิวาทชกต่อยกันเป็นประจำ แต่ไอดิตก็มีวิธีผูกมิตรและ

¹¹ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Aidit and The G30S," p. 16.

¹² Murad Aidit, *Aidit Sang Legenda (ไอดิตที่เป็นตำนาน)*, p. 39.

¹³ Ibid., pp. 40-44.

เข้าหากับแต่ละกลุ่มผ่านการทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน เช่น มักจะหาเวลาไปดูการแสดงวอยัง (Wayang) ร่วมกับกลุ่มวัยรุ่นที่เป็นลูกหลานตำรวจ บางครั้งก็ใช้เวลาสังสรรค์เที่ยวเล่นกับกลุ่มเพื่อนชาวจีนที่อยู่ในตลาด และบางเวลาก็ใช้เวลาเดินทางท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เช่น ปีนเขา ว่ายน้ำ นำร่วมกับกลุ่มชื้อกัก¹⁴

กรรมกรเหมืองแร่ถือเป็นอีกกลุ่มที่อยู่ในความทรงจำของไอดิตขณะที่อาศัยในเบอลิตุง เนื่องจากบริษัทเหมืองแร่ชุมชนอยู่ห่างจากไปจากบ้านของไอดิตเพียง 2 กิโลเมตร ภาพของบริษัทเหมืองแร่ขนาดใหญ่ที่ตั้งไม่ไกลจากใจกลางเมือง แม้จะเป็นที่ดินอันมั่งคั่งด้วยแร่ดีบุกในเกาะเบอลิตุง แต่เจ้าของและกรรมสิทธิ์กลับเป็นของเจ้าอาณานิคมดัตช์ที่เข้ามาตัดดวงผลประโยชน์จากคนเบอลิตุงมาเป็นศตวรรษ ขณะที่ภาพของคนเบอลิตุงอยู่ในฐานะของลูกจ้างและกรรมกรเหมืองแร่ที่ต้องทำงานหนักตั้งแต่เช้าตรู่ยันมืดมืด ร่างกายเต็มไปด้วยโคลนและหยาดเหงื่อ คือสิ่งที่ไอดิตพบเห็นในทุกๆ วัน ซึ่งตรงกันข้ามชาวดัตช์และอังกฤษกลับใช้ชีวิตอย่างมีความสุข¹⁵

ภาพบรรยากาศที่กรรมกรเหมืองแร่คนพื้นเมืองถูกเอารัดเอาเปรียบจากเจ้าอาณานิคมข้างต้นคือสิ่งที่ไอดิตในวัยเด็กพบเห็นมาโดยตลอด สิ่งนี้มีส่วนสำคัญในการสร้างสำนึกเรื่องความแตกต่างทางชนชั้น และความขัดแย้งระหว่างเจ้าอาณานิคมกับคนพื้นเมืองของไอดิตตามมา ไอดิตเคยใช้เวลาในช่วงปิดภาคเรียนเข้าไปทำงานรับจ้างในเหมืองแร่ เขาจึงมีโอกาสคลุกคลีกับกลุ่มกรรมกรเหมืองแร่ผ่านการพูดคุย กินข้าวร่วมกัน และการที่เขามีโอกาสช่วยงานเล็กๆ น้อยๆ ในเหมือง ทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างกรรมกรเหมืองแร่ชาวพื้นเมืองที่ต้องทำงานอย่างหนัก อาบเหงื่อต่างน้ำ มีเวลาพักเพียงชั่วครู่ ตรงข้ามกับเจ้าของเหมืองแร่และเสมียนชาวตะวันตกที่ส่วนใหญ่เป็นชาวดัตช์และอังกฤษที่มีชีวิตความเป็นอยู่สุขสบาย พวกเขากลับทำงานเบากว่าและมีชั่วโมงการทำงานน้อยกว่ากรรมกรพื้นเมือง ชาวตะวันตกยังมีโอกาสพักผ่อนด้วยการหาชมภาพยนตร์ที่เพิ่งเข้าล่าสุดมาดูพร้อมกับจับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ขณะที่ภาพยนตร์กลับเป็นสิ่งต้องห้ามสำหรับกรรมกรเหมืองแร่¹⁶ ทั้งนี้ มูรัต ไอดิตเชื่อว่าการที่ไอดิตได้คลุกคลีและเรียนรู้วิถีชีวิตของกรรมกรเหมืองแร่ มีส่วนสำคัญในการช่วยสร้างความคิดและจุดยืนทางการเมืองของไอดิตตอนที่ย้ายไปอยู่จาการ์ตา และเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับกลุ่มเยาวชนนักศึกษาตินิยมในเวลาต่อมา¹⁷

¹⁴ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Aidit and The G30S," pp. 18-19.

¹⁵ Ibid., p. 18.

¹⁶ Murad Aidit, *Aidit Sang Legenda (ไอดิตที่เป็นตำนาน)*, pp. 57-58.

¹⁷ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Aidit and The G30S," p. 18.

อย่างไรก็ตาม สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเบอลิตุงที่ขับเคลื่อนด้วยอุตสาหกรรมเหมืองแร่ โดยมีแรงงานและกรรมกรเป็นฟันเฟืองขับเคลื่อนนั้น ส่งผลให้ลักษณะของสังคมและเศรษฐกิจในเบอลิตุงมีความคล้ายคลึงกับบรรดาเมืองท่าขนาดใหญ่อันเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมของอินโดนีเซีย เช่น เมืองเซอมารังและสุราบายา แม้เบอลิตุงจะเป็นเมืองเล็กที่ห่างไกล แต่เป็นที่ตั้งของโรงงานเหมืองแร่ขนาดใหญ่ที่เต็มไปด้วยแรงงานและกรรมกรยากจนผู้ไม่รู้หนังสือเช่นเดียวกับเมืองท่าอย่างเซอมารังและสุราบายา ทั้งนี้ เซอมารังและสุราบายาต่างก็เป็นฐานสำคัญของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง ถือเป็นใจกลางของกลุ่มสหภาพแรงงาน โดยเฉพาะ PKI ที่มีฐานมวลชนหลักและเคลื่อนไหวอยู่ในทั้งสองเมือง

2.2 ปฐมบทชีวิตทางการเมือง

2.2.1 จากเบอลิตุงสู่ปัตตาเวีย

อามัด ไอดีต บอกกับพ่ออย่างมุ่งมั่นไว้ก่อนปี 1936 ว่าอยากเดินทางไปปัตตาเวีย การออกจากบ้านไปยังเมืองหลวงที่เป็นศูนย์กลางทางการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจของหมู่เกาะอินโดนีเซีย คือความฝันของไอดีตที่ขณะนั้นอายุเพียง 13 ปี¹⁸ เมื่อไอดีตจบชั้นประถมศึกษาในเบอลิตุงก็ได้ขอพ่อเพื่อจะไปเรียนต่อที่ปัตตาเวีย เนื่องจากโรงเรียนในเบอลิตุงมีเพียงระดับประถมศึกษา หากนักเรียนต้องการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น จะต้องเข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมต้น (Meer Uitgebreid Lager Onderwijs) ซึ่งจะอยู่ต่างเมืองไกลออกไปและมีเฉพาะเมืองใหญ่เท่านั้น ขณะนั้นโรงเรียนมัธยมต้นมีสาขาที่ไม่ไกลจากเมืองเบอลิตุงด้วยกัน 2 แห่ง ได้แก่ เมืองเมดาน (Medan) ในเกาะสุมาตราเหนือและปัตตาเวียในเกาะชวา อย่างไรก็ตาม สำหรับชาวเมืองเบอลิตุง การเดินทางออกไปนอกเกาะเพื่อศึกษาต่อถือเป็นเรื่องยากและเชื่อว่าจะทำให้ทุกคนเนื่องจากอยู่ภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดของความสามารถ ความเฉลียวฉลาดและฐานะทางการเงินเป็นสำคัญ แต่ไอดีตเป็นคนแรกของชาวเบอลิตุงในเวลานั้นที่มีโอกาสเดินทางไปศึกษาต่อที่ปัตตาเวีย¹⁹

พ่อของไอดีตอนุญาตให้ลูกชายเดินทางไปศึกษาชั้นมัธยมต้นสาขาปัตตาเวียได้ ด้วยเหตุผลว่าการเดินทางจากบ้านที่เบอลิตุงไปปัตตาเวียมีความสะดวกและรวดเร็วมากกว่าการ

¹⁸ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, *Audit Due Wajah Dipa Nusantara (ไอดีต: สองด้านของตีปานุชั้นดารา)*, p. 20.

¹⁹ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Audit and The G30S," p.18.

เดินทางไปเมืองเมดาน²⁰ แต่พ่อก็ได้ตั้งเงื่อนไขสำคัญไว้หลายประการ หากไอดิทำตามเงื่อนไขได้สำเร็จก็จะยอมให้เดินทางไปศึกษาต่อที่ปัตตาเวียได้ เช่น เขาจะต้องทำอาหารและซักเสื้อผ้าด้วยตัวเองได้ ส่วนเงื่อนไขอีก 2 ประการถัดมาเกี่ยวข้องกับหลักศาสนาอิสลาม คือจะต้องผ่านพิธีการเข้าสู่หนัด และจะต้องศึกษาอัลกุรอานจนสำเร็จ²¹

ไอดิเดินทางมายังปัตตาเวียช่วงปลายทศวรรษ 1930 โดยมาพักอาศัยอยู่กับเพื่อนของพ่อที่เป็นตำรวจ ที่พักของเขาอยู่ในย่านเจิมปากา ปูตี (Cempaka Putih) แต่เมื่อมาถึงจากรัตกัก็พบว่าโรงเรียนมัธยมต้นได้ปิดรับสมัครนักเรียนไปก่อนหน้านี้แล้ว ทำให้เขาต้องจับพลัดจับผลูเปลี่ยนไปโรงเรียนธุรกิจระดับกลาง (Middenstand Handel School) ซึ่งตั้งอยู่บนถนนซาบัง (Jalan Sabang) ในเขตจากรัตตากลางแทน ขณะเรียนอยู่ที่นี้ ไอดิเริ่มมีความโดดเด่นในฐานะผู้นำของเพื่อนร่วมรุ่น โดยเฉพาะการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวนอกห้องเรียน เขาเป็นแกนนำรุ่นด้วยการกระตุ้นให้เพื่อนร่วมชั้นหยุดเรียน เพื่อไปร่วมในพิธีศพของนักศึกษาตินิยมคนสำคัญที่ชื่อ มุฮัมหมัด ฮุสนี ทามริน (Muhammad Husni Thamrin) เขาใช้เวลาเรียนที่โรงเรียนธุรกิจระดับกลางและอาศัยอยู่กับเพื่อนของพ่อร่วม 3 ปี ทว่าท้ายที่สุด กลับไม่สำเร็จการศึกษาจากที่นั่น เพราะหันเหความสนใจเข้าร่วมทำกิจกรรมเคลื่อนไหวทางการเมืองแทน อย่างไรก็ตาม ไอดิได้รับการยอมรับจากบรรดานักศึกษาที่เคลื่อนไหวทำกิจกรรมร่วมกันในฐานะผู้นำที่มีศักยภาพ ถือเป็นเยาวชนหัวก้าวหน้า นักศึกษาเชื่อมั่นในตัวของไอดิที่จะเป็นผู้นำที่มีแนวคิดดีสามารถปลดปล่อยประชาชนให้พ้นจากความยากจนได้²²

ภาระของไอดิมีเพิ่มมากยิ่งขึ้นภายหลังจากที่มูรัตผู้เป็นน้องเดินทางจากเมืองเบอลิตุงมาอาศัยอยู่กับเขาเพื่อศึกษาต่อในต้นทศวรรษ 1940 ทั้งคู่ได้ออกมาเช่าหอพักในย่านตานะห์ ดิงซี (Tanah Tinggi) อยู่ด้วยกัน อย่างไรก็ตาม การที่พี่น้องทั้งสองคนจากหมู่เกาะรอบนอกที่ห่างไกลตัดสินใจเข้ามาเรียนหนังสือและอาศัยอยู่ในจากรัตกัด้วยกัน นับว่าเป็นภาระทางการเงินของผู้ปกครองที่ต้องรับผิดชอบและไม่ได้เป็นเรื่องง่ายในขณะนั้น ทำให้ทั้งคู่ต้องการแบ่งเบาค่าใช้จ่ายดังกล่าวด้วยการหาเงินด้วยตนเอง โดยเริ่มต้นจากการขายผลไม้ในตลาด จากนั้นได้ตัดสินใจเปิดร้านขายหนังสือ หนังสือพิมพ์ และวารสารเล็กๆ โดยใช้ชื่อร้านว่าอันตารา (Antara) สำหรับไอดิทำการเปิดร้านขายหนังสือเสมือนการพาตัวเองเข้าไปอยู่ในบรรยากาศของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

²⁰ Murad Aidit, *Audit Sang Legenda (ไอดิที่เป็นตำนาน)*, p. 62.

²¹ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Aidit and The G30S," p. 20.

²² Murad Aidit, *Audit Sang Legenda (ไอดิที่เป็นตำนาน)*, p. 88.

โดยเฉพาะประเด็นทางการเมือง และการเคลื่อนไหวของขบวนการชาตินิยมที่คุกรุ่นขึ้นอันเนื่องมาจากสงครามมหาเอเชียบูรพาที่เปิดฉากขึ้นในปลายปี 1941²³

ภายใต้บริบททางการเมืองข้างต้น คือช่วงเวลาสำคัญที่ไอดิตได้รู้จักกับเพื่อนที่ชื่อว่า มอคตาร์ (Mochatar) พ่อค้าที่เปิดกิจการร้านตัดเสื้ออยู่ในย่านตลาดใหม่ (Pasar Baru) ที่อยู่ใจกลางจาการ์ตา มอคตาร์ชวนให้ไอดิตมาร่วมทำธุรกิจด้วยกัน ทั้งนี้ ย่านตลาดใหม่แห่งนี้ตั้งอยู่ในทำเลที่ตั้งที่ดี ทั้งในแง่ของการค้าและยังมีความสำคัญในฐานะพื้นที่เปิดที่ถูกใช้เป็นสถานที่พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนทัศนคติทางการเมืองของบรรดากลุ่มเยาวชนที่เคลื่อนไหวทางการเมืองในขณะนั้น ส่งผลให้ไอดิตมีโอกาสพบเจอกับบรรดาเยาวชนนักชาตินิยมที่ต่อมากลายมามีบทบาทหลักในการต่อสู้เพื่อเอกราชอินโดนีเซีย เช่น อาดัม มาลิก (Adam Malik) และไครูล ซาเลห์ (Chaerul Saleh) เป็นต้น²⁴ จะเห็นได้ว่าย่านตลาดใหม่นี้ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของไอดิตในการสร้างเครือข่ายทางการเมืองที่สำคัญ ขณะเดียวกัน ถือเป็นช่วงเวลาที่ทำให้ไอดิตเริ่มซึมซับบรรยากาศของการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวทางการเมือง

2.2.2 ประสบการณ์ทางการเมืองของไอดิตในช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพา

กองทัพญี่ปุ่นเริ่มต้นบุกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในเดือนธันวาคม 1941 โดยเหตุผลมาจากแรงผลักดันหลายประการ ส่วนใหญ่เป็นแรงผลักดันจากภายนอกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นสำคัญ เช่น การเติบโตของลัทธิทหารในสังคมญี่ปุ่นช่วงทศวรรษ 1930 การแผ่ขยายอิทธิพลของแนวคิดจักรวรรดินิยมของญี่ปุ่น การทำสงครามในจีน อีกทั้งกองทัพญี่ปุ่นยังต้องการผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยความต้องการดังกล่าวได้ถูกยึดโยงเข้ากับอุดมการณ์ “การสร้างวงไพบูลย์ร่วมกัน” ของญี่ปุ่น²⁵ และนโยบาย “เอเชียเพื่อชาวเอเชีย” ที่กองทัพญี่ปุ่นใช้โฆษณาชวนเชื่อเพื่อขอความร่วมมือจากบรรดาผู้นำพื้นเมืองในภูมิภาคให้เข้าร่วมกับญี่ปุ่น เพื่อกำจัดอิทธิพลของตะวันตกและนำอิสรภาพ ความมั่งคั่งไพบูลย์มาสู่ชนทุกเชื้อชาติที่อาศัยอยู่ในวงไพบูลย์²⁶ ซึ่งการบุกของญี่ปุ่นได้พลิกหน้าประวัติศาสตร์ของเอเชีย

²³ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, *Audit Due Wajah Dipa Nusantara (ไอดิต: สองด้านของดีปานุชันทารา)*, p. 22.

²⁴ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, “Audit and The G30S,” p. 20.

²⁵ นิโคลาส ทาร์ลิ่ง (บรรณาธิการ), *ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ฉบับเคมบริดจ์*, แปลโดย มัทนา เกษกมล และมัทนี เกษกมล (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2552), หน้า 5.

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

ตะวันออกเฉียงใต้ไปอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากอำนาจของเจ้าอาณานิคมตะวันตกซึ่งเป็นฝ่ายสัมพันธมิตรที่เคยปกครองภูมิภาคนี้มาหลายศตวรรษได้ถูกทำลายและทำให้สิ้นสุดลง ผลกระทบจากการบุกของกองทัพญี่ปุ่น ยังได้กระตุ้นขบวนการชาตินิยมของคนพื้นเมือง โดยเฉพาะประเด็นเรื่องการเรียกร้องเอกราชของชาติ

ในกรณีของหมู่เกาะอินโดนีเซีย กองทัพญี่ปุ่นสามารถเข้ายึดครองหมู่เกาะอินโดนีเซียได้ทั้งหมดในต้นปี 1942²⁷ ผลที่เกิดขึ้นตามมาคือการทำที่กองทัพญี่ปุ่นได้เข้ามากระตุ้นและพัฒนาขบวนการชาตินิยมอินโดนีเซียที่มีมาก่อนหน้านี้ยิ่งขึ้นอย่างเต็มที่ เช่น กองทัพญี่ปุ่นเข้ามาดำเนินการจัดตั้งขบวนการชาตินิยมใต้ดิน โดยได้ริเริ่มการฝึกทหาร รวมถึงการสร้างโครงสร้างพื้นฐานระบบราชการ เป็นต้น ซึ่งทำให้บรรดาผู้นำนักชาตินิยมคนสำคัญ เช่น ซูการ์โน ฮัตตา (Hatta) ต้องกลับมาประเมินยุทธวิธีในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชเสียใหม่ อย่างไรก็ตาม กองทัพญี่ปุ่นได้สร้างปัญหาอันหนักหน่วงให้กับขบวนการชาตินิยมอินโดนีเซีย นั่นคือการที่ขบวนการชาตินิยมไปร่วมมือกับญี่ปุ่น ถือเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ เพราะแม้ว่าญี่ปุ่นจะเสนอภาพว่าเป็นผู้มาปลดปล่อย โดยการให้การสนับสนุนขบวนการชาตินิยมในการต่อต้านดัชต์ แต่คนอินโดนีเซียก็ถือว่าญี่ปุ่นเป็นผู้รุกรานและถือเป็นเจ้าอาณานิคมเช่นเดียวกับดัชต์ ซึ่งซูตรีตและแสวงหาผลประโยชน์จากอินโดนีเซียเช่นกัน²⁸

อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการจัดการกับสถานะที่กลืนไม่เข้าคายไม่ออกเช่นนี้ ขบวนการชาตินิยมในช่วงนี้จึงถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ถูกกฎหมายและดำเนินการเคลื่อนไหวอย่างเปิดเผยนำโดยซูการ์โน และกลุ่มใต้ดินซึ่งนำโดยซูตัน ซาหรีร์ การตัดสินใจที่แบ่งการเคลื่อนไหวออกเป็น 2 ส่วนเช่นนี้ ถือเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้ขบวนการชาตินิยมสามารถประสบความสำเร็จและอ้างความชอบธรรมได้ในภายหลัง การเคลื่อนไหวใน 2 ระดับเช่นนี้ยังแสดงให้เห็นถึงจุดแข็งของขบวนการชาตินิยมและความจำเป็นในการที่จะต้องสร้างฐานมวลชนชาตินิยมที่ประกอบด้วยเยาวชน (pemuda) เป็นส่วนใหญ่²⁹

²⁷ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, *Audit Due Wajah Dipa Nusantara (โอดิต: สองด้านของดีปานุชนิตาร)*, p. 22.

²⁸ อรอนงค์ ทิพย์พิมล, “ประวัติศาสตร์ขบวนการนักศึกษาอินโดนีเซีย: ก่อนการกำเนิดรัฐชาติจนถึงการล่มสลายของยุคระเบียบใหม่ (ตอนที่ 1),” *ฟ้าเดียวกัน* 12, 2-3 (พฤษภาคม-ธันวาคม 2557): 256.

²⁹ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 257-258.

2.2.2.1 ไอดิตกับขบวนการใต้ดินต่อต้านญี่ปุ่น

ภายหลังจากกองทัพญี่ปุ่นเข้ายึดครองหมู่เกาะอินโดนีเซียได้ไม่นานก็ต้องเผชิญกับกลุ่มขบวนการใต้ดินที่เคลื่อนไหวต่อต้านญี่ปุ่น โดยเฉพาะกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวใต้ดินที่นำโดยอามิร ชารีฟุดดิน (Amir Sjarifuddin) ซึ่งมีชื่อว่ากลุ่มเกอรินโด (Gerakan Rakjat Indonesia, Gerindo) หรือขบวนการประชาชนอินโดนีเซีย (Indonesian People's Movement) ตั้งขึ้นในปี 1937 มีเป้าหมายหลักคือการต่อต้านเจ้าอาณานิคม³⁰ ต่อมาได้พัฒนาไปสู่กลุ่มขบวนการใต้ดินเคลื่อนไหวต่อต้านญี่ปุ่นในช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพาอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งไอดิตได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวกับขบวนการนี้ ภายใต้อำนาจทางการเมืองที่บรรดานักชาตินิยมและนักเคลื่อนไหวทางการเมืองเยาวชนหนุ่มสาวส่วนใหญ่ในขณะนั้นหันมาเข้าร่วมกับกลุ่มของอามิร ชารีฟุดดินที่ดำเนินการต่อต้านกองทัพญี่ปุ่น³¹

การเกิดขึ้นของขบวนการประชาชนอินโดนีเซียยังมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับ PKI เนื่องจากอามิร ชารีฟุดดินอ้างว่าตนเป็นสมาชิก PKI มาตั้งแต่ปี 1935 และขบวนการของเขายังได้รับการสนับสนุนจากมุสโซซีที่เป็นหนึ่งในผู้นำของ PKI ซึ่งสอดคล้องกับการเคลื่อนไหวของมุสโซซีที่ลอบกลับเข้ามาอินโดนีเซียในปี 1935 หลังจากที่ถูกรัฐบาลอาณานิคมดัตช์ส่งเนรเทศในปี 1926 จากเหตุการณ์ที่ PKI พยายามก่อการปฏิวัติที่ล้มเหลว ส่งผลให้พรรคถูกปราบปรามและถูกประกาศเป็นพรรคผิดกฎหมาย และสั่งห้ามทำการเคลื่อนไหวใดๆ ทำให้ PKI หันไปเคลื่อนไหวใต้ดินแทน³² อีกทั้ง บรรดาสมาชิกพรรคที่รอดชีวิตจากเหตุการณ์ในครั้งนั้นต่างกระจายตัวเข้าร่วมกับองค์กรชาตินิยมเป็นส่วนใหญ่

มุสโซซีเดินทางออกจากอินโดนีเซียและไปทำงานร่วมกับคอมมิวนิสต์ที่มอสโคตั้งแต่ปี 1926 และลอบเข้ามาจัดตั้งองค์กรคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียใต้ดิน (The Underground PKI Organization) หรือ Illegal PKI ในปี 1935 มีจุดประสงค์เพื่อเคลื่อนไหวก่อวินาศกรรมและต่อต้านเจ้า

³⁰ อามิร ชารีฟุดดิน ได้ถูกรัฐบาลอาณานิคมดัตช์จับกุมตัวในปี 1940 ด้วยข้อหาที่เคลื่อนไหวร่วมกับกลุ่ม Illegal PKI และถูกส่งตัวไปกักขังที่ดีกูล (Digul) ในปาปัวตะวันตกซึ่งเป็นคุกที่ใช้กักขังนักโทษทางการเมืองของรัฐบาลอาณานิคมดัตช์ ดูเพิ่มเติมที่ Pusat Sejarah dan Tradisi ABRI, *Bahaya Laten Komunisme Di Indonesia Jilid I (อันตรายที่แฝงเร้นของพรรคคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซีย เล่มที่ 1)*, p. 15.

³¹ Murad Aidit, *Aidit Sang Legenda (ไอดิตที่เป็นตำนาน)*, p. 70.

³² อรอนงค์ ทิพย์พิมล, “ความทรงจำกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย กรณีคำสั่งเพิกถอนแบบเรียนประวัติศาสตร์ (ตอนที่ 1),” หน้า 169.

อาณานิคม³³ ขณะเดียวกัน มุสโซฮังดำเนินงานตามแนวทางของจอร์จี ดิมิทروف (Georgi Dimitrov) ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเลขาธิการคอมมิวนิสต์สากล (General Secretary of the Executive Committee of the Communist International) ที่มีนโยบายสนับสนุนให้คอมมิวนิสต์ในประเทศที่ตกเป็นอาณานิคม โดยเฉพาะคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซียให้สลายตัวเข้าไปแทรกซึมทำงานร่วมกับขบวนการชาตินิยมอินโดนีเซีย³⁴ Illegal PKI จึงทำงานร่วมกับขบวนการประชาชนอินโดนีเซียของอาเมียร์ ชารีฟุดดิน ส่งผลให้สมาชิกของขบวนการนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก คือ สมาชิกของขบวนการประชาชนอินโดนีเซีย และสมาชิกจาก Illegal PKI โดยขบวนการของชีฟูดินเคลื่อนไหวอยู่ในเมืองท่าอย่างสุราบายาเป็นหลัก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เป็นฐานสำคัญของบรรดากรรมกรที่เป็นสมาชิก PKI อย่างไม่กี่ตาม ภายหลังที่มุสโซฮอบเข้ามาจัดตั้ง Illegal PKI ได้ไม่นานก็ถูกจับตาอย่างใกล้ชิดจากเจ้าอาณานิคมดัตช์จนกระทั่งนำมาสู่การจับกุมตัวและเนรเทศบรรดาสมาชิกพรรคอีกกระลอก แต่มุสโซฮอบหนีกลับไปยังมอสโคก่อนที่จะถูกจับกุมตัวได้สำเร็จ ขณะที่บรรดาสมาชิกพรรคส่วนที่เหลือยังคงทำงานอย่างใกล้ชิดร่วมกับขบวนการประชาชนอินโดนีเซียต่อไป

การทำงานของไอดิตรวมถึงกลุ่มเยาวชนภายในขบวนการประชาชนอินโดนีเซียเป็นไปอย่างยากลำบากและอันตราย เพราะต้องเจอกับกองกำลังตำรวจของญี่ปุ่น (Kempeitai) คอยสอดส่องอย่างเข้มงวด³⁵ อย่างไม่กี่ตาม ยังคงมีความไม่ชัดเจนในแง่ทัศนคติและความรู้สึกของไอดิตที่ผลักดันตัวเองให้เข้าร่วมเคลื่อนไหวกับขบวนการของชาริฟูดินในขณะนั้น เนื่องจากไอดิตได้กล่าวถึงการเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับขบวนการประชาชนอินโดนีเซียว่าเพราะเขารู้ว่าขบวนการได้ดินนี้ได้รับอิทธิพลจากลัทธิมาร์กซ์³⁶ อย่างไม่กี่ตาม กองทัพญี่ปุ่นได้เข้าปราบปรามและจับกุมสมาชิกของกลุ่มขบวนการไต้ดินของชาริฟูดินในเดือนกุมภาพันธ์ ปี 1943 โดยที่ชาริฟูดินถูกจับกุมพร้อมสมาชิกประมาณ 300 คน³⁷ ส่วนไอดิตไม่มีรายงานว่าถูกจับกุมในเหตุการณ์การกวาดล้างกลุ่มเกอรินโดด้วยหรือไม่ แต่ไอดิตได้เปลี่ยนชื่อจริงของตนในช่วงการเคลื่อนไหวต่อต้านญี่ปุ่น จากชื่อเดิมคือ อามัด ไอดิต มาสู่ชื่อจัดตั้ง คือ ดีปา นูซันตารา ไอดิต หรือที่รู้จักกันในนาม

³³ Ann Swift, *The Road to Madiun: The Indonesian Communist Uprising of 1948* (Singapore: Equinox Publishing Jakarta Kuala Lumpur, 2010), p. 92.

³⁴ Ibid.

³⁵ Murad Aidit, *Aidit Sang Legenda (ไอดิตที่เป็นตำนาน)*, p. 79.

³⁶ Rex Mortimer, *Indonesian Communism under Sukarno: Ideology and Politics, 1959-1965*, p. 35.

³⁷ Pusat Sejarah dan Tradisi ABRI, *Bahaya Laten Komunisme Di Indonesia Jilid I (อันตรายที่แฝงเร้นของพรรคคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซีย เล่มที่ 1)*, p. 26.

ดี.เอ็น. ไอดิต ถือเป็นการเปลี่ยนชื่อเพื่อป้องกันไม่ให้ครอบครัวต้องมาได้รับผลกระทบจากการเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองดังกล่าว³⁸

2.2.2.2 กลุ่มเยาวชนจากเมนเต็ง 31

ภายหลังจากที่กองทัพญี่ปุ่นเข้ายึดครองหมู่เกาะอินโดนีเซียได้ไม่นาน สิ่งทีญี่ปุ่นเป็นกังวลและต้องรีบดำเนินการ คือการกวาดล้างขบวนการชาตินิยมที่ดำเนินงานใต้ดินต่อต้านญี่ปุ่น กองทัพญี่ปุ่นต้องการควบคุมกลุ่มเยาวชนที่เคลื่อนไหวทางการเมืองในลักษณะเป็นปรักษ์กับกองทัพ ขณะเดียวกัน ยังมีความพยายามติดต่อและสร้างเครือข่ายกับกลุ่มนักชาตินิยมคนสำคัญในเวลานั้น เช่น ซูการ์โน และฮัตตา ซึ่งเป็นบุคคลที่กองทัพญี่ปุ่นคิดว่ามีท่าทีเป็นพันธมิตรและต่อต้านญี่ปุ่นน้อยที่สุด สิ่งทีกองทัพญี่ปุ่นดำเนินการไปพร้อมกับการติดต่อกับนักชาตินิยมเหล่านี้ คือการเร่งสร้างนโยบายและปลูกฝังแนวคิดทางการเมือง (Political Training) นำมาสู่การเปิดโรงเรียนเพื่อผลิตนักเรียนที่เป็นเยาวชนอินโดนีเซีย โดยนัยสำคัญของนโยบายปลูกฝังแนวคิดทางการเมืองโดยญี่ปุ่น คือ ความต้องการควบคุมกลุ่มเยาวชนที่เคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นหลัก³⁹ โดยทีกลุ่มเยาวชนหรือเปอมุดา (pemuda) ในภาษาอินโดนีเซียหมายถึงกลุ่มเยาวชนทั้งชายและหญิง มีความใจร้อน และมีบทบาทต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองและการเรียกร้องเอกราชอย่างมาก ทั้งนี้ กลุ่มเยาวชนในจาการ์ตาที่เคลื่อนไหวประเด็นชาตินิยมและเรียกร้องเอกราชแก่อินโดนีเซียมีการรวมตัวกันในหอพักเมนเต็ง 31 (Menteng 31) หนึ่งในนั้นคือไอดิตและมูร์ตผู้เป็นน้องซึ่งได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มเยาวชนจากหอพักเมนเต็ง 31 เช่นกัน

การรวมตัวกันของเยาวชนที่เคลื่อนไหวทางการเมืองโดยใช้หอพัก (Asrama) ที่ตั้งอยู่บนถนนเมนเต็ง 31 ในเขตจากร์ตาตอนกลางเป็นศูนย์กลางการเคลื่อนไหว โดยทีเจ้าของหอพัก คือ ซูการ์นี (Sukarni) ผู้ทีเป็นนักชาตินิยมทีมีชื่อเสียงในขณะนั้น⁴⁰ บรรยายการรวมตัวกันในห้องพักเมนเต็ง 31 ถือเป็นการรวมตัวทางการเมืองในรูปแบบทีไม่เป็นทางการ หอพักถูกใช้เป็นพื้นที่พบปะระหว่างกลุ่มเยาวชนรุ่นเดียวกัน และกลุ่มนักชาตินิยมต่างรุ่นทีมากประสบการณ์ อีกทั้งยังเป็นสถานที่อภิปราย ถกเถียงถึงปัญหาทางการเมืองและการเคลื่อนไหวทางการเมืองในขณะนั้นใน

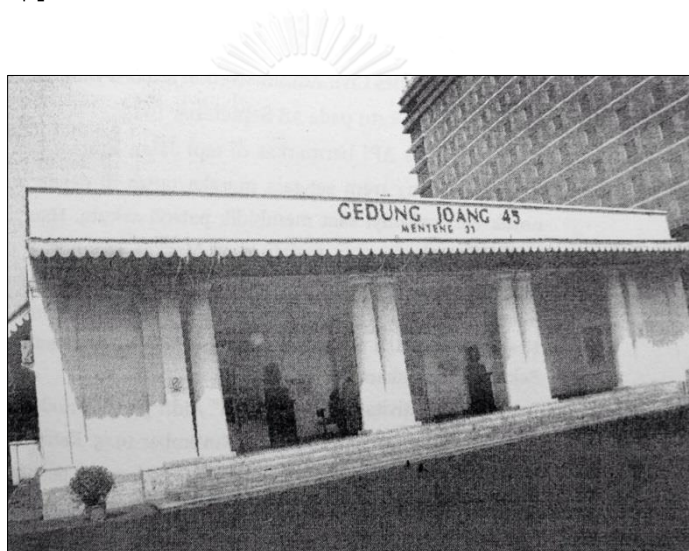
³⁸ Murad Aidit, *Aidit Sang Legenda (ไอดิตทีเป็นตำนาน)*, p. 67.

³⁹ B.R. O'Gorman Anderson, *Java in a Time of Revolution: Occupation and Resistance, 1944-1946*, p. 38.

⁴⁰ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Aidit and The G30S," p. 23.

หมู่มิตรสหายด้วยกัน โดยที่สมาชิกของกลุ่มเม็นเต็ง 31 มีด้วยกันราว 50-60 คน ประกอบไปด้วยนักเรียนแพทย์ และกลุ่มเยาวชนที่มีการศึกษาน้อยที่เข้ามาเรียนหนังสือในจาการ์ตา

หอพักเม็นเต็ง 31 ยิ่งกลายเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์การเมืองอินโดนีเซียเมื่อต่อมากองทัพญี่ปุ่นภายใต้หน่วยงานด้านการโฆษณาชวนเชื่อของญี่ปุ่น หรือหน่วยเซ็นเดนบู (Sendenbu) ได้เข้ามาจัดตั้งกลุ่มเม็นเต็ง 31 ขึ้นมาอย่างเป็นระบบในปี 1943 โดยกองทัพได้ส่งนักเคลื่อนไหวทางการเมืองมากประสบการณ์ คือ ฮิโตชิ ชิมิสุ (Hitoshi Shimizu) เข้ามาติดต่อทำงานร่วมกับนักชาตินิยมคนสำคัญในกลุ่มเม็นเต็ง 31 ที่ญี่ปุ่นประเมินว่าดูจะเป็นมิตรและสามารถทำงานร่วมกับญี่ปุ่นได้ เช่น ไครูล ซาเลห์ และ ชูการ์นี่ ซึ่งล้วนแต่เป็นแกนนำของกลุ่มเยาวชนที่ฮิโตชิ ชิมิสุ รู้จักมาก่อนและเคยเข้ามาติดต่อทำงานทั้งสิ้น

ภาพที่ 3 หอพักเม็นเต็ง 31

ที่มา: Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Aidit and The G30S," p. 23.

ฮิโตชิ ชิมิสุ พยายามจะควบคุมเยาวชนในกลุ่มเม็นเต็ง 31 ผ่านการให้การศึกษาและปลูกฝังแนวคิดทางการเมือง โดยได้เชิญนักชาตินิยมอินโดนีเซียที่มีบทบาทสำคัญมาตั้งแต่ทศวรรษ 1930 ได้แก่ ชูการ์โน, ฮัตตา, มุฮัมหมัด ยามิน (Muhammad Yamin), วิกานา (Wikana) และอามิร ชารีฟุดดินเข้ามาสอนหนังสือและถ่ายทอดแนวคิดทางการเมืองให้กับกลุ่มเยาวชนดังกล่าว ชิมิสุมีความคาดหวังว่าเมื่อเยาวชนจากเม็นเต็ง 31 จบการเรียนการสอนในหลักสูตรนี้แล้ว จะกลายเป็นผู้ส่งต่อแนวคิดการเมืองตามที่ญี่ปุ่นปลูกฝังไปยังกลุ่มนักชาตินิยมคนอื่นๆ รวมไปถึงกลุ่มที่เคลื่อนไหวทางการเมืองในต่างจังหวัดได้ แม้ไม่ปรากฏชัดถึงตัวบทเนื้อหาหรือแนวคิดทางการเมืองที่กองทัพญี่ปุ่นใช้ปลูกฝังลงไปในกลุ่มเยาวชน อีกทั้งยังไม่ปรากฏรายละเอียดที่แน่ชัด

ว่าบรรดานักชาตินิยมคนสำคัญที่ได้รับเชิญมาสอนในกลุ่มเมินเต็ง 31 ได้เข้ามาสอนหรือพูดถึงแนวคิดทางการเมืองในประเด็นใดบ้าง แต่สิ่งที่กองทัพญี่ปุ่นมีความประสงค์ชัดเจน คือ ต้องการให้กลุ่มเยาวชนนักชาตินิยมตระหนักในสำนึกเรื่องการรักชาติ และการต่อต้านอดีตอาณานิคมดัตช์⁴¹

การที่ไอดิตเข้าร่วมกับกลุ่มเมินเต็ง 31 ถือเป็นจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์และการสร้างเครือข่ายทางการเมืองระหว่างเขากับนักชาตินิยมคนสำคัญในขณะนั้น โดยเฉพาะกับซูการ์โนและฮัตตาที่รู้จักไอดิตเป็นอย่างดี ไอดิตพูดถึงซูการ์โนในขณะที่มาสอนยังกลุ่มเมินเต็ง 31 ว่าเป็นนักชาตินิยมคนแรกที่สอนลัทธิมาร์กซ์ให้กับตน⁴² ส่วนฮัตตาเคยเอ่ยปากชมไอดิตในฐานะเยาวชนที่กล้าหาญและเฉลียวฉลาด การเข้าร่วมกับกลุ่มเมินเต็ง 31 ยังทำให้ไอดิตได้พบกับ เอ็ม. ฮาร์. ลุคมัน (M.H. Lukman) ผู้ซึ่งต่อมากลายเป็นหนึ่งในผู้นำคนสำคัญของ PKI รองจากไอดิต⁴³ ไอดิตและลุคมันจึงเริ่มสนิทสนมกันมาตั้งแต่นั้นในกลุ่มเมินเต็ง 31 จากนั้นทั้งคู่ก็ได้เข้าเป็นสมาชิกของ Illegal PKI ที่ยังคงดำเนินงานเคลื่อนไหวใต้ดิน แต่เป็นเพียงกลุ่มองค์กรเล็กๆ ที่ไม่มีเอกภาพและไม่มีผู้นำพรรคอย่างแท้จริง ต่อมาคนที่ขึ้นมาอิทธิพลต่อพรรคและพยายามจะสร้างพรรคขึ้นมาอีกครั้งในปี 1945 คือมุฮัมหมัด ยูซุฟ (Muhammad Jusuf) ผู้เป็นมาร์กซิสที่มีความเชื่อผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิมและไสยศาสตร์ โดยมีการพูดถึงความสัมพันธ์ระหว่างไอดิตกับมุฮัมหมัด ยูซุฟ ว่าไอดิตเคยขอยืมหนังสือ *Das Kapital* ของมาร์กซ์ในภาษาดัตช์มาจากมุฮัมหมัด ยูซุฟ⁴⁴

ภายใต้กลุ่มเมินเต็ง 31 ไอดิตยังมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักชาตินิยมที่ชื่อว่าวิกานา ผู้ซึ่งเคยเป็นผู้นำของกลุ่มเยาวชนในขบวนการประชาชนอินโดนีเซียมาก่อน⁴⁵ ขณะเดียวกัน วิกานายังเคยเป็นผู้นำกลุ่มคอมมิวนิสต์ที่เคลื่อนไหวใต้ดินในเขตชวาตะวันตก ไอดิตมีความประทับใจในความเฉลียวฉลาดของวิกานา⁴⁶ และวิกานายังมีบทบาทหลักในการเคลื่อนไหวกับกลุ่มเยาวชนที่มีบทบาทในการเรียกร้องเอกราชแก่อินโดนีเซียอีกด้วย ความสัมพันธ์อันดีถึงขั้นสนิทสนมกันระหว่างไอดิตกับวิกานาเริ่มขึ้นในปี 1944 เนื่องจากพลเรือเอกอาเอเดตะ (Aeda) จากหน่วยกองทัพเรือ

⁴¹ B.R. O'Gorman Anderson, *Java in a Time of Revolution: Occupation and Resistance, 1944-1946*, p. 38.

⁴² Rex Mortimer, *Indonesian Communism under Sukarno: Ideology and Politics, 1959-1965*, p. 36.

⁴³ *Ibid.*, p. 38.

⁴⁴ *Ibid.*, p. 35.

⁴⁵ Pusat Sejarah dan Tradisi ABRI, *Bahaya Laten Komunisme Di Indonesia Jilid I (อันตรายที่แฝงเร้นของพรรคคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซีย เล่มที่ 1)*, p. 24.

⁴⁶ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Aidit and The G30S," p. 26.

ญี่ปุ่นที่จาการ์ตาได้ก่อตั้งโรงเรียนเพื่อเอกราช หรือ Dokuritsu Juku (Independence School) อาอะตะแต่งตั้งให้วิกานาเป็นอาจารย์ใหญ่ประจำโรงเรียน ไอดิตและลุกมั้นรวมถึงกลุ่มเยาวชนต่างก็เข้าเรียนในโรงเรียนดังกล่าวด้วย⁴⁷ การแต่งตั้งวิกานาให้เป็นผู้ควบคุมกลุ่มเยาวชนนักศึกษาตินิยม จึงเป็นวิธีการที่กองทัพญี่ปุ่นใช้ควบคุมกลุ่มเยาวชนเลือดร้อน หัวรั้นอีกทอดหนึ่ง

แม้ว่ากองทัพญี่ปุ่นมีความพยายามจะควบคุมกลุ่มเยาวชนนักศึกษาตินิยมมากเพียงใด แต่ในอีกด้านหนึ่งนั้น บรรดานักชาตินิยมรวมไปถึงกลุ่มเยาวชนกลับไม่ได้สยบยอมต่ออำนาจและความพยายามจะควบคุมโดยกองทัพญี่ปุ่น วิกานาและไอดิตได้อาศัยโอกาสและจังหวะที่ทำงานร่วมกับกองทัพเรือญี่ปุ่นนี้จัดตั้งและจัดอบรมแนวร่วมต่างๆ เพื่อต่อต้านญี่ปุ่นขึ้น ขณะเดียวกันก็ยังได้รับการอำนวยความสะดวกด้านต่างๆผ่านทางนักศึกษาตินิยมอินโดนีเซียคนสำคัญ คือ ชูบาร์โจ (Subarjo) ที่ทำงานในหน่วยทหารเรือของญี่ปุ่นอีกด้วย⁴⁸ ทั้งนี้ ไอดิตและกลุ่มเยาวชนยังได้ร่วมกันจัดตั้งองค์กรเล็กๆ ที่ชื่อว่ากลุ่มกระทิงแดง (Banteng Merah) เพื่อเป็นกลุ่มที่คอยดำเนินงานปลุกปั่นและก่อวินาศกรรมกองทัพญี่ปุ่น⁴⁹ ต่อมา เมื่อเข้าสู่ช่วงปลายอำนาจที่กองทัพญี่ปุ่นเข้ายึดครองหมู่เกาะอินโดนีเซีย กองทัพญี่ปุ่นได้จัดตั้งกองกำลังยุวชนแนวหน้า (Barisan Pelopor) ขึ้นในต้นปี 1945 เพื่อฝึกอาวุธแบบกองโจร ซึ่งมีจำนวนสมาชิกมากถึง 80,000 คนในช่วงปลายสงคราม⁵⁰ โดยไอดิตได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มดังกล่าว⁵¹

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่สงครามมหาเอเชียบูรพายุติลงด้วยความพ่ายแพ้ของกองทัพญี่ปุ่นในกลางปี 1945 ส่งผลให้นักชาตินิยมอินโดนีเซียคนสำคัญ ได้แก่ ชูการ์โนและฮัตตาอาศัยช่วงจังหวะดังกล่าวประกาศเอกราชแก่อินโดนีเซียเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 1945 แต่ชาติตะวันตกโดยเฉพาะดัตช์ไม่ยอมรับคำประกาศเอกราชของอินโดนีเซีย และมุ่งหวังจะกลับมายึดครองหมู่เกาะอินโดนีเซียอีกครั้ง ทำให้เกิดการสู้รบระหว่างรัฐบาลสาธารณรัฐที่นำโดยประธานาธิบดีชูการ์โนและฝ่ายกองทัพดัตช์อีกครั้ง ซึ่งถือว่าการสู้รบในช่วงหลังการประกาศเอกราชอินโดนีเซียกลางปี 1945 เป็นต้นมา จึงเป็นช่วงเวลาของการทำสงครามปฏิวัติอินโดนีเซีย ขณะเดียวกัน ในช่วงเวลานี้

⁴⁷ B.R. O'Gorman Anderson, *Java in a Time of Revolution: Occupation and Resistance, 1944-1946*, p. 39.

⁴⁸ Murad Aidit, *Aidit Sang Legenda (ไอดิตที่เป็นตำนาน)*, p. 82.

⁴⁹ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Aidit and The G30S," p. 23.

⁵⁰ ทวีศักดิ์ เผือกสม, *ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย: รัฐจารีตบนหมู่เกาะ ความเป็นสมัยใหม่แบบอาณานิคมและสาธารณรัฐแห่งความหลากหลาย*, หน้า 196.

⁵¹ Rex Mortimer, *Indonesian Communism under Sukarno: Ideology and Politics, 1959-1965*, p. 36.

ยังพบว่าเยาวชนจากเมินเต็ง 31 พร้อมกับวิกานาได้ออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองอีกครั้งด้วยการจัดตั้งกลุ่ม API (Angkatan Pemuda Indonesia, Indonesian Youths) หรือกลุ่มเยาวชนอินโดนีเซีย โดยมีวิกานาเป็นประธานของกลุ่ม และมีไอดิตเป็นหัวหน้ากลุ่มย่อยประจำอยู่ที่จาการ์ตา และได้ใช้หอพักเดิมที่เป็นที่ตั้งของเมินเต็ง 31 เป็นฐานปฏิบัติการหลัก⁵² กลุ่มเยาวชนอินโดนีเซีย จัดตั้งขึ้นเพื่อต่อต้านทั้งกองทัพญี่ปุ่นและกองกำลังฝ่ายสัมพันธมิตร แต่ก็ถูกกองกำลังของดัตช์เข้าปราบปรามและจับกุมสมาชิกของกลุ่มเยาวชนอินโดนีเซียร่วม 30 คนเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 1945 โดยไอดิตก็ถูกจับกุมในครั้งนั้นด้วยและถูกจำคุกเป็นเวลา 7 เดือน⁵³

2.2.3 ไอดิตกับการเข้าสู่พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย

ปัญหาสำคัญเมื่อกล่าวถึงไอดิตกับการเข้าทำงานให้กับ PKI คือไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าอะไรคือแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ไอดิตเข้าสู่การทำกิจกรรมเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยเฉพาะในประเด็นชาตินิยมผันตัวมาสู่แนวทางคอมมิวนิสต์ แต่อย่างที่เคยกล่าวถึงที่มาและต้นกำเนิดของ PKI มาก่อนหน้านี้ ในกรณีของอินโดนีเซียการที่บรรดานักชาตินิยมจะผันตัวหรือทำงานร่วมกับคอมมิวนิสต์ไม่ใช่เรื่องผิดแปลก เพราะอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ถือเป็นหนึ่งในกระแสแนวคิดสำคัญที่มีอิทธิพลต่อขบวนการชาตินิยมในอินโดนีเซีย รวมถึงการเรียกร้องเอกราชจากเจ้าอาณานิคมดัตช์มาตั้งแต่ต้น ซึ่งหากมองในกรณีของเส้นทางการเมืองของไอดิตจะพบว่าไอดิตผ่านประสบการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองต่อต้านญี่ปุ่นมาก่อน ขณะเดียวกันก็ยังเป็นสมาชิกของ Illegal PKI หรือกลุ่มพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียที่เคลื่อนไหวใต้ดินเช่นกัน อีกทั้งไอดิตเองก็มีความสนิทสนม มีความสัมพันธ์ที่ดีกับวิกานาผู้ที่เป็นคอมมิวนิสต์เคลื่อนไหวใต้ดินมาตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1940

ไอดิตเข้าร่วมกับ PKI อย่างเป็นทางการภายหลังจากที่เขาได้รับอิสรภาพเมื่อกลางปี 1946 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พรรคอยู่ภายใต้ผู้นำสายกลาง เช่น ซาโจโน (Sadjono) และอาลิมีน (Alimin) ทั้งคู่เคยเป็นผู้นำพรรครุ่นทศวรรษ 1920 มาก่อน⁵⁴ ผู้นำ PKI ได้นำพรรคเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับกลุ่มการเมืองฝ่ายซ้ายของพรรคในปี 1947 ได้แก่ พรรคสังคมนิยม (Socialist Party) พรรคแรงงาน (Labor Party) และกลุ่มเยาวชนสังคมนิยมอินโดนีเซีย (Socialist Youth of Indonesia, Pemuda

⁵² Murad Aidit, *Aidit Sang Legenda (ไอดิตที่เป็นตำนาน)*, p. 89.

⁵³ *Ibid.*, p. 23.

⁵⁴ Ann Swift, *The Road to Madiun: The Indonesian Communist Uprising of 1948*, pp. 92-93.

Sosialis Indonesia) หรือ Pesindo⁵⁵ ต่อมา PKI รวมถึงกลุ่มการเมืองฝ่ายซ้ายข้างต้นได้ร่วมกันจัดตั้งแนวร่วมประชาธิปไตยประชาชน (Front Demokrasi Rakyat, People's Democratic Front) หรือ FDI เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 1948 มีนักชาตินิยมคนสำคัญอย่างอามีร์ ชารีฟูดดิน และ ตัน ลิง จี (Tan Ling Djie) ผู้นำพรรคสังคมนิยมเป็นแกนนำหลัก แนวร่วมประชาธิปไตยประชาชนมีจุดประสงค์เพื่อร่วมกันทำสงครามกับดัตช์ที่ไม่ยอมรับในคำประกาศเอกราชของอินโดนีเซีย อีกทั้งยังได้ประณามและเรียกร้องให้ยกเลิกข้อตกลงเรวิลล์ (Renville Agreement) ที่กำหนดให้ทั้งรัฐบาลสาธารณรัฐและดัตช์หยุดยิงตามเส้นแบ่งที่เรียกว่า Van Mook Line ซึ่งทำให้รัฐบาลฝ่ายสาธารณรัฐเป็นฝ่ายเสียเปรียบ⁵⁶

ไอดิตเข้าเป็นสมาชิก PKI ภายใต้บรรยากาศการเมืองอินโดนีเซียที่มีการสู้รบกันข้างต้น ขณะที่บรรยากาศภายใน PKI ยังไม่มีใครขึ้นมาเป็นผู้นำอย่างแท้จริง และเป็นช่วงเวลาที่พรรคเข้าร่วมกับกลุ่มการเมืองฝ่ายซ้าย ไอดิตเริ่มตั้งต้นทำงานให้กับพรรคผ่านการได้รับเลือกให้เข้าเป็นสมาชิก PKI ประจำสาขาที่เมืองไซโล และยังได้รับเลือกให้เข้าทำงานในสำนักงานของวารสารดาวแดง ซึ่งเป็นวารสารประจำพรรคที่ทำหน้าที่เป็นเสมือนกระบอกเสียง มีหน้าที่เผยแพร่แนวคิดและทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์และเลนินไปยังสมาชิกของพรรค ไอดิตเข้าทำงานในตำแหน่งบรรณาธิการวารสารดาวแดงประจำเมืองไซโล อีกทั้งยังได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าหน่วยงานการปลูกป่านและการโฆษณาชวนเชื่อของพรรคประจำสาขาเมืองไซโล⁵⁷

สำนักงานของ PKI ได้ย้ายจากเมืองไซโลไปยังเมืองยอร์กยาคาร์ตาภายหลังจากที่ไอดิตเริ่มเข้าทำงานได้ไม่นาน เนื่องจากพรรคอยู่ภายใต้อิทธิพลของชาโจโนที่เพิ่งถูกปล่อยตัวออกมาจากคุกการเมืองในเกาะนิวกินีตะวันตก ชาโจโนได้ย้ายสำนักงานของ PKI มาตั้งที่ถนนบินตารัน (Jalan Bintaran) ในตัวเมืองยอร์กยาคาร์ตาแทน โดยไอดิตและลูกมันได้ย้ายเข้าไปทำงานในสำนักงานใหญ่ของ PKI ประจำสาขายอร์กยาคาร์ตาเช่นกัน จากนั้นทั้งคู่ได้ร่วมผลิตวารสารดาวแดงที่นั่น การทำงานให้กับพรรคที่ยอร์กยาคาร์ตายังทำให้ไอดิตได้รับเลือกจากที่ประชุมพรรคให้ดำรงตำแหน่งผู้นำของกลุ่ม PKI ในสภาจัดตั้งเมื่อปี 1947 และยังได้รับมอบหมายให้แปลงานที่เกี่ยวข้องกับลัทธิคอมมิวนิสต์ เช่น งานของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) และฟรีดริช เองเงิลส์

⁵⁵ George McTurnan Kahin, *Nationalism and Revolution in Indonesia* (Ithaca: Cornell University Press, 2003), p. 256.

⁵⁶ Justus M. Van Der Kroef, *The Communist Party of Indonesia: Its History, Program and Tactics*, p. 33.

⁵⁷ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Aidit and The G30S," p. 26.

(Friedrich Engels)⁵⁸ ทั้งนี้ แม้ไม่มีหลักฐานพอจะอธิบายได้ว่าเหตุใดพรรคจึงไว้ใจเลือกให้ โอดิตมารับหน้าที่ทำงานสำคัญให้กับพรรค แต่การที่โอดิตมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมืองมา โดยตลอด และการที่เขามีความรู้ ความสามารถ โดยเฉพาะการรู้ภาษาดัตช์ก็น่าจะเป็นสิ่งสำคัญที่ ช่วยในการตัดสินใจของพรรคได้ไม่ยาก

อย่างไรก็ตาม PKI กลับมามีเอกภาพอีกครั้งในปี 1948 เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่มุสโซกลับ มาจากมอสโคและมาถึงยอร์กยการตาเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 1948⁵⁹ มุสโซได้ผลักดัน“หลักการ ทางสายใหม่” (Djalan Baru, The New Road) ซึ่งเป็นนโยบายหลักที่กำหนดให้สมาชิกของ PKI ที่ ก่อนหน้านั้นกระจัดกระจายไปตามแนวร่วมฝ่ายซ้ายรวมถึงขบวนการชาตินิยมต่างๆ หลังจากที่ พรรคก่อนการปฏิวัติที่ล้มเหลวในปี 1926 เช่น สมาชิกพรรคที่เข้าไปเป็นแนวร่วมกับพรรคสังคมนิยม และพรรคแรงงานอินโดนีเซีย เป็นต้น มุสโซเรียกร้องให้บรรดาสมาชิกพรรคเหล่านั้นกลับเข้ามา รวมกับพรรคอีกครั้ง โดยพรรคกรรมมาชีพในอินโดนีเซียจะต้องมีเพียงพรรคเดียว⁶⁰ ซึ่งในขณะที่ ผลักดันนโยบายดังกล่าวนี้ พบว่า ตัน ลิง จีผู้นำพรรคสังคมนิยม และอามิร ชารีฟุดดินต่างก็ได้ ประกาศตัวว่าตนเป็นสมาชิกของ PKI มาตั้งแต่ทศวรรษ 1930 และได้เข้าร่วมกับพรรคภายใต้มุส

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ ทวีศักดิ์ เผือกสม, **ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย: รัฐจารีตบนหมู่เกาะ ความเป็นสมัยใหม่แบบ อาณานิคมและสาธารณรัฐแห่งความหลากหลาย**, หน้า 109.

⁶⁰ หลักการทางสายใหม่ ปรากฏอยู่ในงานเขียนที่ชื่อ “ทางสายใหม่เพื่อสาธารณรัฐอินโดนีเซีย” (Jalan Baru Untuk Republik Indonesia) หรือแนวทางทางสายใหม่ของมุสโซในช่วงปี 1948 ซึ่งเกิดจากการวิเคราะห์ สถานการณ์และสภาพเงื่อนไขทางการเมืองและสังคมอินโดนีเซียในขณะที่กำลังอยู่ในช่วงการทำสงครามปฏิวัติ อินโดนีเซียกับอดีตเจ้าอาณานิคมดัตช์ที่หวังจะกลับมามีอิทธิพลครอบงำอินโดนีเซียอีกครั้งหนึ่ง เมื่อมุสโซกลับ มายังอินโดนีเซียในปี 1948 ส่งผลให้คณะกรรมการการเมืองมีมติรับ “แนวทางทางสายใหม่” PKI จึงต้อง ปฏิบัติตามแนวทางของมุสโซ ซึ่งสาระสำคัญ คือการต่อสู้กับจักรวรรดินิยมตะวันตกจำเป็นต้องสร้างแนวร่วม แห่งชาติขึ้น PKI เชื่อว่าในช่วงขณะนั้น พรรคกรรมมาชีพไม่สามารถทำงานการปฏิวัติเพียงฝ่ายเดียวให้สำเร็จลง ได้ ส่งผลให้ PKI จะต้องทำงานร่วมกับพรรคอื่นๆ รวมไปถึงประชาชนหัวหน้าและกลุ่มที่ต่อต้านอาณานิคม ทั้งนี้ การทำงานของ PKI ภายใต้แนวร่วมแห่งชาตินั้น PKI จะต้องมีบทบาทนำและต้องมีความเชื่อมั่นว่าจะกระทำ ได้ สำเร็จ อย่างไรก็ตาม แนวร่วมแห่งชาติ ในความหมายของมุสโซ คือการมุ่งสร้างแนวร่วมจากส่วนล่าง (Front from below) เป็นหลัก โดยมีพรรคสังคมนิยม ที่นำโดย ตัน ลิง จิน และพรรคแรงงานอินโดนีเซียได้เข้าร่วมกับ PKI ในฐานะ “แนวร่วมฝ่ายซ้าย” ดูเพิ่มเติมที่ Musso, “Jalan Baru Untuk Republik Indonesia (ทางสายใหม่ เพื่อสาธารณรัฐอินโดนีเซีย),” in SMI [Online], 1948, Available from: <http://www.marxists.org/indonesia/indones/1948-JalanBaru.htm> [2014, November 12]

ไซท์ทันที ขณะเดียวกัน การกลับมาเป็นผู้นำพรรคของมุสโซในครั้งนี่ยังเป็นการเพิ่มอิทธิพลของ PKI ที่มีในแนวร่วมประชาธิปไตยประชาชนมากยิ่งขึ้น⁶¹

ไอดิทที่ขณะนั้นอายุเพียง 25 ปีได้รับเลือกให้เข้ามาทำงานกับพรรคที่นำโดยมุสโซเมื่อกลางปี 1948 โดยคณะกรรมการกลางพรรคเลือกให้ไอดิทขึ้นมาทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างกลุ่มสหภาพแรงงานกับพรรค ซึ่งตำแหน่งดังกล่าวเป็นที่หมายปองของสมาชิกพรรคคนอื่นๆ ที่มีประสบการณ์และมีอายุมากกว่าไอดิท แต่พรรคกลับเลือกให้ไอดิทมารับหน้าที่ดังกล่าว เพราะเล็งเห็นว่ามีความเพียบพร้อมและมีการศึกษาดี

ไอดิทยังได้รับเลือกให้เข้ามาทำงานภายใต้โครงสร้างการบริหารงานพรรค โดยที่มุสโซมี การกำหนดตำแหน่งและภาระงานของสมาชิกพรรคระดับบนอย่างชัดเจน ส่งผลให้ PKI ประกาศเลือกคณะกรรมการการเมืองชุดใหม่ขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 กันยายน 1948 แต่การประกาศครั้งนี้ถือว่าพิเศษว่าการประกาศเลือกคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ของพรรคทุกครั้ง เพราะเป็นการประกาศตำแหน่งสำคัญๆ ในโครงสร้างการบริหารของพรรคที่ได้ผนวกเอาบรรดาผู้นำกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยประชาชนเข้ามานั่งทำงานในโครงสร้างระดับบนของพรรคอย่างเป็นทางการ โดยมีมุสโซนั่งในตำแหน่งเลขาธิการใหญ่ของพรรค (Sekretaris Jenderal) ร่วมกับตัน ลิง จี ผู้นำพรรคสังคมนิยม และญาติมัน ฮาโจชูโบรโต (Ngadiman Hardjosubroto) ผู้นำอีกคนของ PKI ขณะที่ไอดิทได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งเลขานุการประจำฝ่ายกรรมกร (Sekretaris Buruh)⁶² และต่อมายังได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกของคณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย (PKI Central Committee) อีกทั้งยังได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกของคณะกรรมการเมืองหรือโปลิตบูโร (Politburo) และได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ดูแลเรื่องไร่ นา และที่ดิน⁶³ ขณะที่ตำแหน่งสำคัญๆ ในโครงสร้างพรรค ได้แก่ อามิร ซารีฟูตดินอยู่ในตำแหน่งเลขานุการประจำฝ่ายบัญชาการ (Sekretaris Pertahanan) และวิกานารับตำแหน่งเลขานุการฝ่ายเยาวชน (Sekretaris Pemuda)⁶⁴ การที่ PKI ดึงผู้นำจากแนวร่วมฝ่ายซ้ายเข้าสู่โครงสร้างการบริหารงานระดับสูงของพรรคในครั้งนี้

⁶¹ Olle Tornquist, *Dilemmas of Third World Communism: The Destruction of the PKI in Indonesia* (Stockholm: The Pitman Press, 1984), p. 62.

⁶² Pusat Sejarah dan Tradisi ABRI, *Bahaya Laten Komunisme Di Indonesia Jilid I (อันตรายนที่แฝงเร้นของพรรคคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซีย เล่มที่ 1)*, p. 84.

⁶³ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Aidit and The G30S," p. 26.

⁶⁴ Pusat Sejarah dan Tradisi ABRI, *Bahaya Laten Komunisme Di Indonesia Jilid I (อันตรายนที่แฝงเร้นของพรรคคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซีย เล่มที่ 1)*, p. 84.

สะท้อนให้เห็นอิทธิพลของ PKI เหนือแนวร่วมประชาธิปไตยประชาชน ซึ่งจะมาพร้อมกับการระดมมวลชนตามเป้าหมายหลักคือการสู้รบกับดัตช์ในสงครามปฏิวัติอินโดนีเซีย โดยที่ PKI จะมีบทบาทนำ

การที่ไอติดเข้ามาทำงานให้กับพรรคอย่างเต็มตัวในช่วงที่มุสโซเป็นผู้นำพรรค ทำให้เขามีโอกาสคลุกคลีทำงานร่วมกับมุสโซ ส่งผลให้ไอติดประทับใจแนวคิดของมุสโซที่ได้รับมาจากโซเวียต คือแนวคิดเรื่องการปฏิวัติที่ต้องเริ่มต้นจากความกระตือรือร้นและจะต้องเกิดขึ้นจริง ไอติดมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในตัวของมุสโซ และมองว่า “การปฏิวัติ” ในความหมายของมุสโซ คือการสัญญาว่าจะปฏิบัติจริง ไม่ใช่เป็นเพียงการพูดที่ล่องลอย⁶⁵ ฉะนั้น ปี 1948 ถือว่าเป็นปีสำคัญของไอติดในการทำงานให้กับพรรคอย่างเป็นทางการ และมีหน้าที่รับผิดชอบอยู่ในโครงสร้างการบริหารงานพรรคในตำแหน่งสำคัญๆ

ขณะเดียวกัน ปี 1948 ยังมีความสำคัญกับไอติดในแง่ชีวิตส่วนตัว เพราะเป็นปีที่ไอติดและคนรัก คือ ซูตันตี (Soetanti) ได้เข้าพิธีแต่งงานตามหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งความรักของคนทั้งคู่เกิดขึ้นขณะที่ไอติดทำงานให้กับพรรคประจำสาขาที่เมืองโซโล เขาได้พบกับซูตันตีที่เป็นนักศึกษาแพทย์และนักกิจกรรมทางการเมืองจากกลุ่มนักศึกษาอินโดนีเซีย (Sarekat Mahasiswa Indonesia) ไอติดพบรักกับเธอครั้งแรกที่สำนักงานวารสารดาวแดงในเมืองโซโลในกลางปี 1946 ขณะที่เธอเข้ามาชักชวนเขาให้ไปช่วยบรรยายประเด็นการเมืองให้กับกลุ่มนักศึกษาอินโดนีเซียฟัง ซึ่งในเวลานั้นไอติดคือสมาชิกคนสำคัญของ PKI ประจำสาขาโซโล⁶⁶

แม้ว่าซูตันตีจะมาจากรอบครัวชนชั้นสูง แต่ครอบครัวของเธอเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับ PKI มาก่อน พ่อของเธอเสียชีวิตในเหตุการณ์มาดิยูนหรือการปฏิวัติของ PKI ในปี 1948 และแม่ของซูตันตีดำเนินการต่อสู้ต่อ โดยเป็นผู้นำขบวนการสตรีฝ่ายซ้ายหรือสตรีคอมมิวนิสต์ (Gerwani) ที่เป็นแนวร่วมของพรรค ขณะเดียวกันพ่อของเธอยังเป็นลูกพี่ลูกน้องกับคาร์ตินี (Kartini) สตรีที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในฐานะนักต่อสู้เพื่อสิทธิสตรีคนแรกของอินโดนีเซีย และเป็นแรงบันดาลใจให้กับขบวนการสตรีในอินโดนีเซียในยุคที่ตกเป็นอาณานิคมของดัตช์⁶⁷ ซึ่งลูก

⁶⁵ Ibid., p. 24.

⁶⁶ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, *Audit Due Wajah Dipa Nusantara (ไอติด: สองด้านของตีปานูชันตารา)*, pp. 26-29.

⁶⁷ อรอนงค์ ทิพย์พิมล, "เรียกฉันว่าคาร์ตินีกีพอ": คาร์ตินีกับวันสตรีสากลในอินโดนีเซีย [ออนไลน์], 2008, เข้าถึงได้จาก: <http://prachatai.com/journal/2008/03/16016> [2559, เมษายน 23]

ชายของคาร์ตินีที่ชื่อซุซาลิต (Soesalit) ยังเป็นผู้ส่งเสียค่าเรียนแพทย์ให้กับซุตันตี⁶⁸ อีกทั้งพี่สาวของเธอยังแต่งงานกับปูปาตี (Bupati) หรือผู้ปกครองประจำเมืองตุนันที่ตั้งอยู่ในเขตชวาทะวันออก บุคลิกของซุตันตีเป็นคนร่าเริง มีมิตรสหายรายล้อม และยังสนใจใฝ่รู้ในเรื่องการเมือง ทั้งสองคนจึงมีความประทับใจซึ่งกันและกันในครั้งแรกที่พบ⁶⁹ และเมื่อความรักของทั้งคู่เบ่งบาน ไอดิตได้เขียนจดหมายไปยังพ่อของซุตันตีเพื่อขอร้องและสัญญาว่าดูแลเธอ จนกระทั่งกลางปี 1948 ไอดิตและซุตันตีได้เข้าพิธีแต่งงาน ซึ่งขณะนั้นไอดิตอายุ 25 ปี ส่วนเจ้าสาวอายุน้อยกว่าเพียงปีเดียว งานแต่งงานของทั้งคู่จัดขึ้นอย่างเรียบง่ายที่บ้านของระเด่นดาซูกิ (KH Raden Dasuki) ผู้นำพรรคประจำสาขาไซโล ทั้งนี้ ไม่มีการจัดงานเลี้ยงฉลองมงคลสมรส แต่เป็นงานส่วนตัวที่มีเพียงญาติสนิทของทั้งสองฝั่งมาร่วมงานเท่านั้น⁷⁰

ภาพที่ 4 ไอดิตและครอบครัว

ที่มา: Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Aidit and The G30S," p. 33.

การใช้ชีวิตคู่ของไอดิตและซุตันตีแม้จะมีความแตกต่างในด้านหน้าที่การงาน แต่ทั้งคู่ต่างไว้เนื้อเชื่อใจและเคารพซึ่งกันและกัน ไอดิตทุ่มเททำงานอย่างหนักให้กับพรรค เขาต้องเดินทางไป

⁶⁸ Hendri F. Isnaeni, Anak Kartini Jenderal Kiri (บุตรชายของคาร์ตินี, นายพลหัวเอียงซ้าย) [Online], 2016, Available from: <http://historia.id/persona/anak-kartini-jenderal-kiri> [2016, April 23]

⁶⁹ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, Aidit Due Wajah Dipa Nusantara (ไอดิต: สองด้านของตีปานุชันทารา), pp. 26-29.

⁷⁰ Ibid., p. 29.

ยังพื้นที่ต่างๆ เพื่อช่วยประชาสัมพันธ์พรรค ขณะที่ยุติกันก็เปิดบ้านเพื่อรักษาคน ขณะเดียวกัน ไอดิตยังเป็นคนรักเดียวใจเดียว ไม่มีนิยมเรื่องการมีหลายเมียตามหลักศาสนาที่อนุญาตให้มีภรรยาได้ถึง 4 คน เขาและเธอมีลูกด้วยกัน 5 คน⁷¹

อย่างไรก็ตาม ปี 1948 ยังถูกจารึกลงในประวัติศาสตร์ PKI อย่างมีนัยอีกครั้ง เพราะไม่ใช่เป็นเพียงปีที่พรรคกลับมามีเอกภาพ แต่ยังเป็นปีที่พรรคภายใต้การนำของมุสโซเซตตีลินใจขับเคื่อนโดยใช้แนวทางการปฏิวัติ PKI พยายามจับอาวุธก่อการปฏิวัติในเมืองการเกษตรอย่างมาดิยูน (Madiun) เขตชวากลางในเดือนกันยายน 1948 แม้ผู้นำพรรคจะอ้างว่าการกระทำดังกล่าวคือการลุกฮือเพื่อต่อสู้กับอาณานิคมตะวันตกโดยเฉพาะดัตช์ในสงครามการปฏิวัติอินโดนีเซียที่มี PKI เป็นแกนนำก็ตาม แต่ในท้ายที่สุดแล้วการก่อปฏิวัติของ PKI กลับล้มเหลว และถูกรัฐบาลฝ่ายสาธารณรัฐที่นำโดยประธานาธิบดีซูการ์โนและฮัตตาเป็นฝ่ายใช้กำลังเข้าปราบปราม ความพ่ายแพ้ของพรรคทำให้มุสโซเซตตีลินพร้อมกับสมาชิกร่วม 10,000 คน เป็นฝ่ายถูกฆ่าตายในเหตุการณ์ครั้งนี้⁷² รัฐบาลฝ่ายสาธารณรัฐไม่ได้สั่งยุบ PKI เพียงแต่พรรคกระจัดกระจายและหายไปจากการเมืองอินโดนีเซียชั่วคราว อย่างไรก็ตาม ความสูญเสียที่เกิดกับพรรคในครั้งนี้ ทำให้ไอดิตได้เรียนรู้จากมุสโซเซตตีลินว่าการปฏิวัติจะต้องเต็มไปด้วยความกระตือรือร้นและนำไปสู่การปฏิบัติจริง แต่การปฏิวัติที่ล้มเหลวเกิดจากที่พรรคขาดการสนับสนุนจากมวลชน⁷³

ภายหลังจากเหตุการณ์มาดิยูนปี 1948 บทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไอดิตในช่วงเวลาดังกล่าวไม่มีหลักฐานระบุชัดและคลุมเครือ บางข้อมูลระบุว่าไอดิตได้หลบหนีการจับกุมและเดินทางไปยังประเทศเวียดนามและจีน⁷⁴ บางข้อมูลรายงานว่าไอดิตได้หลบหนีไปยังเวียดนาม และเข้าร่วมกับกองกำลังเวียดมินห์ที่ขณะนั้นสู้รบแบบกองโจร และต้องการปลดแอกจากฝรั่งเศส จากนั้นได้เดินทางต่อไปยังปักกิ่ง⁷⁵ ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าการเขียนถึงเรื่องการลี้ภัยและการเคลื่อนไหวของไอดิตในลักษณะเช่นนี้ ถือเป็น การสร้างเรื่องราวของไอดิตให้มีความน่าสนใจยิ่งขึ้น และยังเป็น การเขียนเพื่อยกย่องไอดิตอยู่ในที่ ขณะที่ลูกสาวของไอดิตที่ชื่อ อิบารูรีปุตรี อะละม (Ibarruri Putri Alam) ระบุว่าไอดิตได้หลบหนีไปยังจาร์ตาด้วยการปลอมตัวเป็น

⁷¹ Ibid., p. 29.

⁷² Olle Tornquist, *Dilemmas of Third World Communism: The Destruction of the PKI in Indonesia*, pp. 62-63.

⁷³ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Aidit and The G30S," p. 24.

⁷⁴ Arnold C. Brackman, *Indonesian Communism: A History*, p. 150.

⁷⁵ Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 23.

พ่อค้าชาวจีนและได้หลบหนีไปกับเรือขนส่งสินค้า ส่วนมุรัต ไอดิตเชื่อว่าพี่ชายไม่ได้หลบหนีเดินทางออกนอกประเทศแต่อย่างใด เพียงแต่หนีไปหลบซ่อนตัว และเดินทางไปมาระหว่างจากรัตนาและเมดานเท่านั้น⁷⁶

2.3 ความท้าทาย

จากการกล่าวถึงรายละเอียดของดี.เอ็น. ไอดิตในประเด็นที่เกี่ยวกับภูมิหลัง ครอบครัว ชีวิตส่วนตัว รวมถึงชีวิตทางการเมืองที่ชัดเจนและมีความต่อเนื่องยิ่งขึ้น เห็นได้ว่าภูมิหลังของไอดิตที่เบลอติง โดยเฉพาะการเติบโตในสภาพแวดล้อมที่เห็นชีวิต เศรษฐกิจและสังคมของคนพื้นเมืองถูกกำหนดและขับเคลื่อนจากอุตสาหกรรมเหมืองแร่ของเจ้าอาณานิคมตะวันตก ทำให้ไอดิตรับรู้ถึงความยากลำบากของกรรมกรเหมืองแร่ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากเจ้าอาณานิคมดัตช์ ถือเป็นประสบการณ์และการรับรู้ในวัยเด็กที่มีส่วนสำคัญในการสร้างสำนึกเรื่องความแตกต่างทางชนชั้น และขัดแย้งระหว่างเจ้าอาณานิคมกับคนพื้นเมืองตามมา ขณะที่ชีวิตทางการเมืองของไอดิตในช่วงที่กองทัพญี่ปุ่นเข้ายึดครองหมู่เกาะอินโดนีเซีย ในแง่หนึ่ง ไอดิตคือกลุ่มเยาวชนที่เคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งกองทัพญี่ปุ่นพยายามจะเข้าไปควบคุมและถ่ายทอดอุดมการณ์ทางการเมืองบางอย่าง ขณะเดียวกัน ไอดิตยังให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องชาตินิยม และการต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นรวมไปถึงกองกำลังของชาติตะวันตก

อย่างไรก็ตาม แม้ไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะนำไปสู่การอธิบายได้ชัดว่าเหตุใดไอดิตถึงเป็นคอมมิวนิสต์ แต่ช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพาที่หมู่เกาะอินโดนีเซียถูกยึดครองจากญี่ปุ่น มีความสำคัญต่อวิถีคิดและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไอดิตเป็นอย่างยิ่ง ทำให้เห็นชีวิตทางการเมืองของไอดิตในหลายลักษณะ เช่น การทำงานการเมืองใต้ดิน การได้รับการปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองบางอย่างจากญี่ปุ่น ขณะเดียวกันก็ยังเคลื่อนไหวเรื่องชาตินิยม อีกทั้งยังเป็นสมาชิกและอยู่ในเครือข่ายของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียมาตั้งแต่ช่วงสงคราม ซึ่งขณะนั้นพรรคยังดำเนินงานใต้ดินเป็นหลัก ทั้งนี้ เนื่องจากไอดิตมีความโดดเด่นมาตลอดการดำเนินงานเคลื่อนไหวทางการเมือง และยังเป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถ ส่งผลให้เขาได้รับความไว้วางใจจาก PKI ให้เข้ามาทำหน้าที่สำคัญต่างๆ ตามมา

⁷⁶ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Aidit and The G30S," p. 26.

บทที่ 3

ไอดิตและช่วงเปลี่ยนผ่านของพรรค ปี 1950-1955

ยุทธศาสตร์หลักของ PKI คือ

การต่อสู้เพื่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชน¹

สถานการณ์ของ PKI ในช่วงปี 1950-1955 คือช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญของพรรค ทั้งในด้านโครงสร้างการบริหารงาน รวมถึงการกำหนดแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของพรรค และยังเป็นช่วงเวลาที่ยอดพรรคเปลี่ยนจากผู้นำที่เป็นชั่วคราวเก่าที่เคยมีบทบาทมาตั้งแต่ก่อตั้งพรรคมาสู่กลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ที่น่าโดยไอดิตขึ้นมาที่มีอำนาจเด็ดขาดภายในพรรค ซึ่งการสถาปนาอำนาจของไอดิตและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ไม่ได้ราบรื่น แต่ผ่านการท้าทายอำนาจ การต่อรองจากกลุ่มอำนาจเก่าจนกระทั่งนำไปสู่การขจัดกลุ่มผู้นำรุ่นเก่าออกไปจากพรรค นอกจากนี้ ยังถือเป็นช่วงเวลาที่ยอดพรรคเพิ่งผ่านพ้นเหตุการณ์การปฏิวัติที่ล้มเหลวในปี 1948 ที่ได้สร้างความสูญเสียอย่างยิ่ง ฉะนั้นนับตั้งแต่ปี 1950 เป็นต้นมา จึงถือว่าเป็นช่วงเวลาของการฟื้นฟูและสร้างพรรค

ไอดิตขึ้นมาเป็นผู้นำ PKI ภายใต้สถานการณ์พรรคข้างต้น แต่ภายหลังจากที่ไอดิตขึ้นมาเป็นผู้นำเพียงไม่นาน PKI ได้รับการฟื้นฟูและสามารถกลับมาฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว พรรคเติบโตมีฐานสมาชิกและผู้สนับสนุนพรรคเพิ่มขึ้นอย่างมากเพียงไม่กี่ปีต่อมา ขณะเดียวกันไอดิตสามารถผลักดันให้ PKI ได้รับเลือกตั้งเป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่อันดับ 4 จากการเลือกตั้งทั่วไปที่จัดขึ้นเป็นครั้งแรกของประวัติศาสตร์อินโดนีเซียในกลางปี 1955 ซึ่งความสำเร็จต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับ PKI ในระยะเวลาเพียงไม่กี่ปีนับตั้งแต่ไอดิตขึ้นมาเป็นผู้นำ ล้วนแต่เกิดขึ้นภายใต้การกำหนดแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดิตเป็นหลัก

บทนี้จะศึกษาการขึ้นมาของไอดิตในฐานะกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาเปลี่ยนแปลงและควบคุมพรรคอย่างเบ็ดเสร็จ ขณะเดียวกันยังให้ความสำคัญกับการศึกษาแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดิตที่ใช้ขับเคลื่อนพรรค โดยเสนอว่ายุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดิตในช่วงเวลานี้มีความยืดหยุ่น และวางอยู่บนฐานของการวิเคราะห์โครงสร้างสังคมอินโดนีเซีย ตลอดจนการวิเคราะห์สถานการณ์และสภาพเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมภายในอินโดนีเซียเป็นสำคัญ แนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดิตที่ใช้ขับเคลื่อนพรรคในช่วงปี

---

¹ Murad Aidit, *Aidit Sang Legenda (ไอดิตที่เป็นตำนาน)*, p. 27.

1950 -1955 มีการปรับเปลี่ยนและถูกนำไปใช้อย่างไร จนสามารถทำให้พรรคกลับมาฟื้นตัวและมีฐานสมาชิกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วภายในเวลาไม่กี่ปีได้

3.1 สถานการณ์ทั่วไปของ PKI ในต้นทศวรรษ 1950

ที่ผ่านมาคือช่วงเวลา PKI กำลังค้นหาทางออกจากความมืดมิดที่ต้องเผชิญ เพราะพรรคมีความสับสนในตัวผู้นำ ถือเป็นช่วงเวลาที่มาชิกไม่อาจรู้แน่ชัดว่าใครจะเป็นผู้นำพรรคทั้งในด้านการเมืองและทางจัดตั้ง?

วารสารดาวแดงฉบับวันที่ 1-15 มกราคม 1951 ลงข่าวที่สะท้อนให้เห็นถึงบรรยากาศและสถานการณ์ภายใน PKI ที่กำลังระส่ำระสายในช่วงก่อนปี 1951 โดยเฉพาะประเด็นปัญหาที่พรรคขาดคนจะขึ้นเป็นผู้นำอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปฏิวัติที่ล้มเหลวในปี 1948 ส่งผลให้พรรคขาดเอกภาพ เกิดสูญญากาศทางอำนาจ เนื่องจากผู้นำคนสำคัญของพรรคได้เสียชีวิตไประหว่างการปฏิวัติ จะมีเพียงกลุ่มผู้นำรุ่นเก่าที่รอดชีวิตจากเหตุการณ์การปฏิวัติปี 1948 คือ อาลี มิน และ ตัน ลิง จี ที่มีบทบาทนำ ขณะที่สมาชิกพรรคทั้งระดับบนและระดับล่าง รวมถึงกลุ่มแนวร่วมที่รอดชีวิตจากการถูกปราบปราม ยังคงปฏิบัติงานเคลื่อนไหวต่อแต่การดำเนินงานเป็นไปอย่างกระจัดกระจาย มีการรวมกลุ่มกันอย่างหลวมๆ เท่านั้น

สมาชิกและแนวร่วมของ PKI ที่รอดชีวิตจากเหตุการณ์การปฏิวัติปี 1948 มีการเคลื่อนไหวแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบในช่วงต้นทศวรรษ 1950 ได้แก่ กลุ่มที่หันไปเคลื่อนไหวร่วมกับพรรคสังคมนิยมของ ตัน ลิง จี และพรรคแรงงานอินโดนีเซียที่นำโดนอัสมุ (Asmu) และซาคีร์มัน (Sakirman) กลุ่มต่อมาเข้าร่วมกับกลุ่มสมาชิก PKI ที่ถูกกฎหมาย (Legal PKI) ขึ้นตรงกับสำนักงานใหญ่ของพรรคที่ตั้งอยู่ที่เมืองยอร์กยาการ์ตา โดยกลุ่มนี้มี จี้อาตัน (Djeatun)³ อยู่ในฐานะเลขาธิการใหญ่ของพรรค (secretary-general) ซึ่งเป็นตำแหน่งที่รับช่วงต่อมาจาก ญาติมัน ฮาโจชูโบโรโต (Ngadiman Hardjosubroto) ผู้ที่เคยได้รับเลือกจากพรรคให้รับตำแหน่งเลขาธิการใหญ่กรมการเมือง (General Secretariat of Polibureau) ในปี 1948 และต่อมาในเดือนธันวาคม ปี 1949 ยังถูกเลือกให้ทำงานในฐานะตัวแทนของ PKI ในคณะกรรมการสภาสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

² Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 24.

³ จี้อาตัน (Djeatun) ถือเป็น แนวร่วมของ PKI ที่มีประสบการณ์เคลื่อนไหวร่วมกับพรรคในเหตุการณ์การปฏิวัติปี 1926 และถูกส่งตัวไปคุมขังในนิวกินีตะวันตกและออสเตรเลียระหว่างปี 1926-1946 ดูเพิ่มเติม Justus M. Van Der Kroef, *The Communist Party of Indonesia: Its History, Program and Tactics*, p. 22.

(Committee of the Republican Parliament) โดยสมาชิกและแนวร่วมของ PKI ในกลุ่มนี้ขึ้นตรงกับสำนักงานใหญ่ที่ยอร์กยาร์ตา และกลุ่มสุดท้าย คือกลุ่มที่เคลื่อนไหวใต้ดิน (Illegal PKI) ซึ่งสมาชิกกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เคยทำงานอยู่ภายใต้มุสโซมาก่อน ทั้งนี้ การเคลื่อนไหวของทั้ง 3 กลุ่มนับตั้งแต่หลังการปฏิวัติปี 1948 จนกระทั่งปี 1950 จะมีลักษณะการทำงานแบบเปิดและร่วมทำงานกับพรรคอื่นๆ เช่น พรรคสังคมนิยมของตัน ลิง จี พรรคแรงงานอินโดนีเซีย เป็นต้น⁴ และบรรดากลุ่มผู้นำรุ่นเก่าที่เคยผ่านเหตุการณ์การปฏิวัติปี 1948 มาก่อน มีเพียง อาลีมีน ตัน ลิง จี และญาติมิตร ฮาโจซูโบรโต ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ PKI โดยตรง โดยเฉพาะ ตัน ลิง จี และญาติมิตร ที่เคยอยู่ในตำแหน่งเลขาธิการใหญ่ชุดที่ถูกประกาศในเดือนกันยายน 1948 ขณะที่ไอติดและกลุ่มคนหนุ่มที่เคยทำงานให้พรรคยังคงหลบซ่อนตัว

3.2 ไอติดกับช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านของพรรค

ไอติดและกลุ่มคนหนุ่มเข้ามามีบทบาทในพรรคในเดือนสิงหาคม 1950 แม้ว่าสถานการณ์ของพรรคขณะนั้นยังคงย่ำแย่ แต่การกลับมาทำงานของกลุ่มคนหนุ่มที่นำโดยไอติดทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน PKI ครั้งสำคัญตามมา ไอติดและลูกม้นเริ่มต้นทำงานแรกให้พรรคภายใต้สำนักงานการโฆษณาของพรรค อีกทั้ง ไอติด ลูกม้น และโยโต ยังได้กลับเข้าไปทำงานให้กับวารสารดาวแดงในฐานะกองบรรณาธิการ ส่งผลให้วารสารดาวแดงกลับมาพิมพ์ออกสู่สายตาสมาชิกและแนวร่วมพรรคอีกครั้งหนึ่ง ภายหลังจากต้องหยุดไปช่วงเวลาหนึ่งเพราะสถานการณ์ภายในพรรคที่ไม่ปกติ วารสารดาวแดงมีกำหนด ออกวางแผง 1 ฉบับต่อ 2 เดือน

ไอติดและกลุ่มคนหนุ่มยังได้ร่วมกันผลิตหนังสือพิมพ์เสียงประชาชน (Suara Rakyat) ที่มีกำหนดออกวางแผงสัปดาห์ละ 2 ครั้ง⁵ อีกทั้ง โยโตมีความใกล้ชิดกับไอติดและเคยได้รับตำแหน่งสำคัญในคณะกรรมการการเมืองชุดที่ถูกประกาศในปี 1948 เมื่อกลับมามีบทบาทในพรรค ไอติดยังมีส่วนสำคัญที่เข้าไปก่อตั้งสถาบันวัฒนธรรมประชาชน (Lembaga Kebudayaan Rakyat) หรือ LEKRA ซึ่งก่อตั้งเมื่อวันที่ 17 เดือนสิงหาคม ปี 1950 มีจุดประสงค์หลักเพื่อผลิตและถ่ายทอดวรรณกรรมและศิลปะ เช่น ละคร ภาพยนตร์ เพลง ปรัชญา และกีฬาตามอุดมการณ์ของพรรคไปสู่สมาชิกและแนวร่วมของพรรค⁶ จะเห็นว่าการกลับเข้าพรรคของไอติดและกลุ่มคนรุ่นใหม่ในปี 1950 เป็นการกลับมาทำงานในส่วนของหน่วยงานที่ผลิตข่าวสารและเป็นกระบอกเสียง

⁴ Ibid.

⁵ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Aidit and The G30S," p. 27.

⁶ Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 184.

สำคัญให้กับพรรค ไรดิทสามารถเลื่อนตำแหน่งจากสมาชิกประจำกองบรรณาธิการมาสู่บรรณาธิการหลักได้ในไม่กี่เดือนต่อมา อีกทั้งวารสารและหนังสือพิมพ์ประจำพรรครวมไปถึงสำนักวรรณและศิลปะประจำพรรคยังอยู่ภายใต้การทำงานและควบคุมของไรดิทและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ทั้งหมด

การฟื้นฟูบทบาทภายในพรรคของของกลุ่มไรดิทยังได้รับการกล่าวถึงจากวารสารดาวแดงว่า “เป็นเสมือนจุดเริ่มต้นของไรดิทและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ที่มีความพยายามจะกลับมาฟื้นฟูและขับเคลื่อนพรรค”⁷ ขณะเดียวกันช่วงเวลาดังกล่าวยังตรงกับที่ผู้นำพรรคแรงงานอินโดนีเซียได้ประกาศรวมพรรคของตนเข้ากับ PKI⁸ ซึ่งเป็นนัยของการประกาศสนับสนุน PKI อย่างเป็นทางการและต้อนรับการฟื้นฟูบทบาทของไรดิทและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ อย่างไรก็ตาม ดัน ลิง จี ผู้นำพรรคสังคมนิยม ซึ่งเคยเป็นแนวร่วมฝ่ายซ้ายของ PKI ในช่วงปี 1948 กลับไม่ได้มีท่าทีให้ความร่วมมือด้วยการสังรวมพรรคหรือประกาศสนับสนุน PKI เหมือนกับที่พรรคแรงงานอินโดนีเซียได้กระทำ แม้ว่าดัน ลิง จี ยังคงมีตำแหน่งเป็นสมาชิกของคณะกรรมการกลางพรรคอยู่เช่นเดิม

ในส่วนของมวลชน PKI แม้ไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าบรรดาสมาชิกและแนวร่วมของพรรคให้ความสำคัญหรือรับรู้เกี่ยวกับกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ที่น่าโดยไรดิทที่ได้กลับเข้าพรรค แต่ปรากฏเหตุการณ์การเคลื่อนไหวที่แสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองของสมาชิกพรรคในขณะนั้นเนื่องจากบรรดาสมาชิกและแนวร่วมจำนวนหนึ่งที่เรียกตนเองเป็น “ผู้ที่รักและซื่อสัตย์ต่อ PKI” ได้รวมตัวกันที่เมืองสุราการ์ตาในเดือนกันยายน 1950 เพื่อจัดพิธีรำลึกในโอกาสครบรอบ 2 ปีของเหตุการณ์การปฏิวัติที่เมืองมาดิยุน ซึ่งถือเป็นการเคลื่อนไหวทำกิจกรรมอย่างเป็นทางการครั้งแรกของมวลชนพรรคนับตั้งแต่พรรคถูกปราบปรามจากเหตุการณ์ดังกล่าว พิธีกรรมสำคัญภายในงานคือการนำศพของบรรดาอดีตนายกรัฐมนตรีพรรคประจำสาขาสุราการ์ตา จำนวน 11 คนที่เคยถูกรัฐบาลสาธารณรัฐสังหารในเดือนธันวาคม 1948 ขึ้นมาประกอบพิธีใหม่และทำการฝังศพอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งการประกอบพิธีกรรมในครั้งนี้เกือบจะต้องถูกยกเลิกการจัดงาน เพราะถูกท้วงติงและตักเตือนจากกลุ่มของดัน ลิง จี และอาลีมีน ถึงความเหมาะสมในการจัดงาน เนื่องจากผู้นำทั้งคู่เกรงว่ารัฐบาลฝ่ายสาธารณรัฐที่นำโดยประธานาธิบดีซูการ์โนจะไม่พอใจต่อการจัดกิจกรรมของ PKI ซึ่งจะนำปัญหาและอุปสรรคต่างๆมายังพรรค แต่พิธีกรรมดังกล่าวสามารถดำเนินการจนลุล่วงสำเร็จโดยมีสมาชิกและแนวร่วมของ PKI รวมถึงชาวบ้านที่อยู่ในเมืองสุราการ์ตาและพื้นที่ใกล้เคียงนับ

⁷ Ibid., p. 24.

⁸ พรรคแรงงานอินโดนีเซียเคยอยู่ในฐานะแนวร่วมฝ่ายซ้ายของ PKI ภายใต้แนวร่วมประชาธิปไตยประชาชน (FDI) ในปี 1948 ดูเพิ่มเติมที่ บทที่ 1

หมื่นคนเข้าร่วมในพิธี⁹ ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่างานพิธีกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่กลุ่มของไอเดิตพื้นฟูบทบาทภายในพรรค

3.2.1 การสถาปนาอำนาจของไอเดิตและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่

การฟื้นฟูบทบาทในพรรคของไอเดิตและกลุ่มคนหนุ่มเมื่อกกลางปี 1950 เปรียบได้กับการปูทางไปสู่การเข้าทำงานในตำแหน่งสำคัญของ PKI ในเวลาต่อมา โดยที่คณะกรรมการกลางพรรคได้จัดการประชุมเพื่อเลือกคณะกรรมการการเมือง หรือคณะกรรมการโปลิตบูโร (Politburo) ชุดใหม่ขึ้นมาทำหน้าที่บริหารพรรคเมื่อวันที่ 7 มกราคม 1951¹⁰ คณะกรรมการการเมืองชุดใหม่มีจำนวน 5 คน ประกอบด้วย ไอเดิต ลูคมัน โญโต ซูดิสมัน (Sudisman)¹¹ และอาลีมีน ซึ่ง ไอเดิตในขณะนั้นอายุเพียง 28 ปี ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการเมือง¹² และรักษาการในตำแหน่งเลขาธิการพรรค¹³ ขณะที่ซูดิสมันยังได้นั่งในตำแหน่งหัวหน้าสำนักเลขานุการประจำคณะกรรมการกลาง (The leadership of the Central Committee Secretariat) อีกตำแหน่ง นอกจากนี้ คณะกรรมการกลางพรรค ยังได้ประกาศตำแหน่งผู้นำหรือตัวแทนของพรรคในรัฐสภา (Head the PKI Parliamentary Group) โดยมีมติเลือกซากิรมัน (Sakirman) ให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว¹⁴ ซากิรมันเคยเป็นผู้นำพรรคแรงงานอินโดนีเซียมาก่อน ซึ่งเป็นพรรคที่ได้ยุบรวมพรรคเข้ากับ PKI ไปแล้วเมื่อกกลางปี 1950

⁹ Justus M. Van Der Kroef, *The Communist Party of Indonesia Its History, Program and Tactics*, p. 46.

¹⁰ คณะกรรมการกลางพรรคมีจำนวนทั้งสิ้น 14 คน โดยตัน ลิง จี ยังคงเป็นหนึ่งในคณะกรรมการกลางพรรค ดูเพิ่มเติมที่ Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 26.

¹¹ ซูดิสมันเคยเข้าร่วมกับ PKI ในช่วงการยึดครองของญี่ปุ่น โดยเคลื่อนไหวในฐานะเลขาธิการใหญ่ของกลุ่มเยาวชนสังคมนิยมอินโดนีเซีย (Secretary-general of the Indonesian Socialist) ที่ก่อตั้งในเดือนพฤศจิกายน 1945 ระหว่างนี้ยังทำงานในฐานะกลุ่มผู้นำแนวร่วมประชาธิปไตยประชาชน (The People's Democratic front) ต่อมาในเดือนสิงหาคม 1948 ได้ดำรงตำแหน่งสมาชิกถาวรกรรมการเมืองประจำพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย (Full member of the PKI Politbureau) จากนั้นระหว่างเดือนมิถุนายน 1950-มกราคม 1951 ได้รับแต่งตั้งในฐานะเลขาธิการใหญ่ของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียที่ถูกต้องกฎหมาย (Secretary-general of the legal PKI) ดูเพิ่มเติมที่ Ibid., p. 25.

¹² Ibid.

¹³ Justus M. Van Der Kroef, *The Communist Party of Indonesia: Its History, Program and Tactics*, p. 54.

¹⁴ Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 25.

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าคณะกรรมการการเมืองชุดใหม่ทั้ง 5 คนที่ถูกประกาศออกมานั้น มีเพียงอาลีมีนคนเดียวเท่านั้นที่เป็นผู้นำรุ่นเก่าหรือเป็นผู้นำที่มีประสบการณ์ทำงานให้กับพรรคมาตั้งแต่ทศวรรษ 1920 ขณะที่กลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ล้วนแต่เป็นกลุ่มคนที่มีความใกล้ชิดกับไอดีตและผ่านประสบการณ์การเมืองในช่วงที่กองทัพปฏิวัติครองหมู่เกาะอินโดนีเซียมาแล้วทั้งสิ้น ขณะเดียวกันกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ซึ่งประกอบไปด้วย ไอดีต ลุคมัน และโยโต ยังได้รับเลือกให้ทำงานในฐานะบรรณาธิการบริหารประจำวารสารดาวแดงอีกด้วย ซึ่งวารสารดังกล่าวอ้างว่าในช่วงระยะแรกที่ไอดีตและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่กลับมาฟื้นฟูพรรคในเดือนสิงหาคม 1950 ขณะนั้นพรรคมีสมาชิกเพียง 3,000 คนเท่านั้น ทว่าต่อมาพรรคมีจำนวนสมาชิกเพิ่มเป็น 10,000 คนในปลายปีเดียวกัน¹⁵ ขณะที่วารสารดาวแดงที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของไอดีตและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ยังถูกแจกจ่ายไปยังสมาชิกและแนวร่วมพรรคในช่วงเวลาเดียวกันนี้มากถึง 10,000 ฉบับ¹⁶

กลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ยังเข้าไปผนึกกำลังเป็นพันธมิตรกับนายทุนท้องถิ่นชาวจีนในอินโดนีเซียที่เป็นเจ้าของธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นชื่อหนังสือพิมพ์ประชาชนรายวัน (Harian Rakjat, People's Daily) ที่มีกำหนดวางแผงสัปดาห์ละ 2 ครั้ง โดยได้ชักนำนายทุนท้องถิ่นและบรรณาธิการชาวจีนเข้ามาเป็นสมาชิกและทำงานร่วมกับพรรคได้สำเร็จในเดือนกุมภาพันธ์ 1951 ส่งผลให้พรรคได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนพื้นฐานและรับเอาองค์ความรู้ด้านเทคนิคการพิมพ์จากกลุ่มชาวจีนดังกล่าว ทั้งนี้ กลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ยังได้เอาความรู้ด้านการพิมพ์จากนายทุนจีนมาปรับเข้ากับการทำหนังสือพิมพ์เสียงประชาชนของพรรค และต่อมาได้ผนวกเข้ากับหนังสือพิมพ์ประชาชนรายวัน ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ประชาชนรายวันกลายมาเป็นหนังสือพิมพ์ในนามของพรรคอย่างเป็นทางการ โดยมีการปรับเปลี่ยนเทคนิคการพิมพ์ให้สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้นด้วยการใช้กระดาษ และมีกำหนดออกวางแผงประจำทุกวัน¹⁷ ไอดีตยังได้มอบหมายให้โยโตรับตำแหน่งบรรณาธิการบริหารของหนังสือพิมพ์ประชาชนรายวัน¹⁸ ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่ยี่สิบปีของพรรคตกอยู่ภายใต้อิทธิพลและการผลิตของกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ทั้งสิ้น

¹⁵ Ibid., p. 24.

¹⁶ Olle Tornquis, *Dilemmas of Third World Communism: The Destruction of the PKI in Indonesia*, p. 63.

¹⁷ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Aidit and The G30S," p. 27.

¹⁸ Justus M. Van Der Kroef, *The Communist Party of Indonesia: Its History, Program and Tactics*, p. 48.

ส่วนตำแหน่งผู้นำ PKI ในทางรัฐสภาตกเป็นของชากรีมันที่มาจากกลุ่มคนรุ่นใหม่อีกเช่นกัน ซึ่งตำแหน่งดังกล่าวเคยเป็นของผู้นำรุ่นเก่าอย่าง ญาติมัน ฮาโจชูโบรโต¹⁹

ไอดีตีในฐานะประธานกรรมการเมืองและผู้นำของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เข้ามาบริหารพรรคให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูพรรคและต้องการขับเคลื่อนพรรคไปสู่ความสำเร็จโดยเร็ว ผู้นำ PKI มีแนวคิดและเป้าหมายทางการเมืองที่ชัดเจน คือมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะสร้างพรรคให้เป็นไปตามรูปแบบพรรคบอลเชวิกของเลนินที่ให้ความสำคัญกับความเป็นหนึ่งเดียว มุ่งเน้นเรื่องเอกภาพภายในพรรค และยังต้องการให้ PKI เป็นพรรคที่วางอยู่บนฐานของมวลชนเป็นสำคัญ²⁰ อีกทั้ง ไอดีตียังประกาศว่า PKI นับตั้งแต่ปี 1951 เป็นต้นไปจะต้องขับเคลื่อนตามแนวคิดหลักการทางสายใหม่ของอดีตผู้นำพรรคอย่างมุสโซ นั่นคือการให้ความสำคัญกับการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวภายในพรรคทั้งในด้านการเมือง ช่างสาร และองค์กร และการสร้างแนวร่วมเพื่อต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยมตะวันตก²¹

อย่างไรก็ตาม แม้ไม่ปรากฏหลักฐานชัดว่าเหตุใดไอดีตีและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ถึงถูกเลือกให้ทำงานในตำแหน่งสำคัญของพรรคภายในเวลาอันรวดเร็ว แต่การที่ไอดีตีมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งสำคัญให้กับพรรคมาก่อน และมีนโยบายและเป้าหมายชัดเจนที่จะฟื้นฟูและสร้างพรรคก็จะเป็นเหตุผลหลัก เพราะก่อนหน้านี้ PKI เผชิญกับปัญหาความไร้เสถียรภาพและการที่ไม่มีผู้นำพรรค ขณะเดียวกันกลุ่มผู้นำรุ่นเก่าส่วนใหญ่เคยมีประวัติต่างพัวพันจากความผิดพลาดในการดำเนินงานในอดีต ไม่ว่าจะเป็นการเข้าไปเกี่ยวข้องกับกบฏที่ล้มเหลวของพรรคในทศวรรษ 1920 และปี 1948 อาจทำให้กลุ่มผู้นำรุ่นเก่าจึงไม่มีเสียงสนับสนุนมากพอจากคณะกรรมการกลางพรรค ที่จะคานอำนาจกับกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่²² ทว่าปรากฏการณ์ที่ไอดีตีและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่เข้ามาบริหารพรรคในต้นปี 1951 กลับนำมาสู่ความไม่พอใจของกลุ่มผู้นำรุ่นเก่าที่เคยมีอำนาจ เช่น ตัน ลิง จี และอาลีมีนในเวลาต่อมา คนกลุ่มนี้คือผู้นำรุ่นเก่าที่ต้องสูญเสียอำนาจและถูกผลักออกจากตำแหน่งสำคัญในโครงสร้างการบริหารของพรรคโดยตรง โดยที่ตัน ลิง จี

¹⁹ Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 25.

²⁰ D.N. Aidit, "Dokumen-Dokumen Kongres Nasional Ke-V Partai Komunis Indonesia: Maju Terus untuk Sukses-Sukese yang Lebih Besar! (รายงานการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 5 ของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย: มุ่งไปสู่ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่!)," in SMI [Online], 1954, Available from: <http://www.marxists.org/indonesia/indones/KongresPKIke5/index.htm> [2014, November 12]

²¹ Ibid.

²² Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 26.

ประกาศชัดว่าไม่สนับสนุนไอ้ดิดและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ทำงานให้กับพรรค และไม่นำพรรคสังคมนิยมของตนเข้าเป็นส่วนเดียวกับ PKI

3.2.2 ความขัดแย้งและการขจัดกลุ่มผู้นำรุ่นเก่า

การที่กลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ครองพื้นที่เกือบทั้งหมดในกรมการเมือง และการที่ไอ้ดิดได้รับเลือกในตำแหน่งประธานกรมการเมืองและรักษาการเลขาธิการพรรค โดยนัยแสดงให้เห็นว่า PKI นับตั้งแต่ปี 1951 เป็นต้นมา กำลังเข้าสู่ช่วงเปลี่ยนผ่านไปสู่ประวัติศาสตร์พรรคที่ขับเคลื่อนโดยกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ที่ยังคงทั้งหมด โดยเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่กลุ่มผู้นำรุ่นเก่า เช่น อาลีมีนและตันลิง จี ถูกทำทลายจากกลุ่มอำนาจใหม่และกำลังถูกผลักดันออกจากศูนย์กลางอำนาจของพรรค หากพิจารณาในตัวของอาลีมีน แม้ว่าจะได้รับเลือกเป็นหนึ่งในสมาชิกของกรมการเมือง และเป็นผู้นำรุ่นเก่าเพียงคนเดียวที่อยู่ในตำแหน่งดังกล่าว แต่หากมองถึงภูมิหลังและประสบการณ์การเมืองของอาลีมีนที่เข้าร่วมกับ PKI มาตั้งแต่ทศวรรษ 1920 ถือเป็นหนึ่งผู้นำของพรรคมาตั้งแต่ก่อตั้งพรรค อีกทั้งยังผ่านการทำงานกับพรรคมาตลอดจนกระทั่งปี 1950 แต่อาลีมีนไม่เคยได้รับตำแหน่งสำคัญหรือเป็นเลขาธิการพรรคอย่างเป็นทางการ ขณะเดียวกันอาลีมีนกลับถูกมองจากสมาชิกพรรคว่าเป็นสัญลักษณ์ของความล้มเหลวในเหตุการณ์การปฏิวัติที่ไม่ประสบความสำเร็จทั้ง 2 ครั้งของพรรค โดยเฉพาะเมื่อมุสโซฮอกกลับมาจากมอสโคและเข้ามาทำงานในเลขาธิการพรรคในปี 1948 อาลีมีนก็ยิ่งถูกลดบทบาทลง และยังมีกรกล่าวหาว่าอาลีมีนเป็นผู้ต่อต้านเหตุการณ์มาติยูนหรือการปฏิวัติในปี 1948 เสียเอง²³ ฉะนั้นภาพของอาลีมีนในช่วงก่อนปี 1950 จึงเต็มไปด้วยประวัติต่างปร้อย

ตันลิง จี ผู้นำพรรคสังคมนิยม แม้ว่าจะเคยประกาศตัวว่าเป็นสมาชิกของ PKI มาตั้งแต่ทศวรรษ 1930 และเป็นหนึ่งในสมาชิกคณะกรรมการกลางพรรคชุดที่ประกาศเลือกไอ้ดิดและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่เข้าสู่คณะกรรมการกรมการเมืองในต้นปี 1951 แต่หากพิจารณากลับไปจะพบว่าตันลิง จี และพรรคสังคมนิยมอยู่ในสถานะของแนวร่วมฝ่ายซ้ายของ PKI ในปี 1948 เพียงเท่านั้น ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคมาตั้งแต่ต้น ไอ้ดิดมองว่าตันลิง จี มีความต้องการจะกลับมาเป็นผู้นำ PKI อีกครั้งในต้นทศวรรษ 1950 และกล่าวว่าตันลิง จี ต้องการให้สถานการณ์ของ PKI รวมไปถึงแนวร่วมฝ่ายซ้าย ได้แก่ พรรคสังคมนิยม และพรรคแรงงานอินโดนีเซียย้อนกลับไปอยู่ในช่วงเวลาก่อนที่มุสโซฮอกจะกลับมาในปี 1948 หรือช่วงที่ทั้ง 2 พรรคไม่ได้เข้าร่วมกับ PKI ซึ่งตันลิง จี เห็นว่าภายหลังจากการปฏิวัติที่ล้มเหลวของ PKI ในปี 1948 สิ้นสุดลง ถือเป็นช่วงเวลาที่ “คอมมิวนิสต์” ควร

²³ Arnold C. Brackman, *Indonesian Communism: A History*, p. 148.

จะได้กลับไปเคลื่อนไหวตามแต่ละพรรค ตามแต่ละกลุ่มการเมืองอีกครั้งหนึ่ง พรรคสังคมนิยมควร
จะแยกออกจาก PKI ขณะที่ PKI ควรจะหลบซ่อนตัวอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งทำให้ไอดิตเห็นว่าข้อเสนอและ
แนวคิดของตัน ลิง จี ข้างต้นและการที่ตัน ลิง จี ไม่ยอมนำพรรคสังคมนิยมรวมกับ PKI กระทบต่อ
อำนาจ (authority) ของ PKI และยังขัดแย้งต่อแนวคิดเรื่องการสร้างเอกภาพภายในพรรคของ
ไอดิต²⁴

อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มผู้นำรุ่นเก่าและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ภายใต้
ไอดิตที่ประทุกลายเป็นประเด็นร้อนในต้นปี 1951 กลับมีสาเหตุมาตั้งแต่ปลายปี 1950 ซึ่งเป็น
ช่วงเวลาที่ไอดิตและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่กลับเข้ามาฟื้นฟูภายในพรรคได้ไม่นาน โดยที่ปมของความ
ขัดแย้งมาจากแนวคิดและทัศนคติที่ไม่ตรงกันในประเด็นเรื่องอนาคตของนิวกินีตะวันตก หรือที่
ชาวอินโดนีเซียเรียกว่า อีเรียนตะวันตก ถือเป็นประเด็นต่อเนื่องและมีความสำคัญมาตั้งแต่ปลาย
เดือนธันวาคม 1949 เนื่องจากขณะนั้นเนเธอร์แลนด์ได้จัดให้มีการประชุมโต๊ะกลม (The Round
Table Conference) ในช่วงวันที่ 23 สิงหาคม-2 พฤศจิกายน 1949 ที่กรุงเฮก โดยรัฐบาลฝ่าย
สาธารณรัฐได้ส่งฮัตตาเป็นตัวแทนเข้าร่วมการประชุม สาระสำคัญของการประชุมโต๊ะกลม ได้แก่
การเจรจาในเรื่องการถ่ายโอนอำนาจทั้งหมดของดัตช์ให้สู่อินโดนีเซีย ที่ประชุมตกลงกันว่าจะให้รัฐ
ใหม่อยู่ในรูปของสาธารณรัฐแห่งสหรัฐอินโดนีเซีย (Republic of the United States of
Indonesia) โดยยังอยู่ในสหภาพเนเธอร์แลนด์ และมีสมเด็จพระราชินีแห่งดัตช์เป็นองค์ประมุข
และให้ทหารในดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี และฮัตตาเป็นรองประธานาธิบดีและนายกรัฐมนตรี
ผลการเจรจาโต๊ะกลมและการยินยอมทำข้อตกลงของฮัตตา นำมาสู่การที่ดัตช์ได้ถ่ายโอนอำนาจ
อธิปไตยเหนืออินโดนีเซียให้แก่สาธารณรัฐแห่งสหรัฐอินโดนีเซียอย่างเป็นทางการในวันที่ 27
ธันวาคม 1949 ยกเว้นพื้นที่ของนิวกินีตะวันตก ซึ่งตกลงกันว่าดัตช์ยังคงยึดครองต่อไปจนกว่าจะมี
การเจรจากันใหม่²⁵

²⁴ D.N. Aidit, "The Birth and Growth of the Communist Party of Indonesia," in DCPI [Online],
1955, Available from: <http://www.marxists.org/history/indonesia/1955-BirthGrowthPKI.htm> [2014,
November 12]

²⁵ สาธารณรัฐแห่งสหรัฐอินโดนีเซียดำรงสถานภาพเช่นนั้นอยู่ได้เพียงไม่กี่เดือนก็ถูกยุบรวมเข้ากับ
สาธารณรัฐอินโดนีเซียทั้งหมดในโอกาสครบรอบ 5 ปี ของการประกาศเอกราชเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 1950 ดู
เพิ่มเติมที่ ทวีศักดิ์ เผือกสม, *ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย: รัฐจารีตบนหมู่เกาะ ความเป็นสมัยใหม่แบบ
อาณานิคมและสาธารณรัฐแห่งความหลากหลาย*, หน้า 213-214.

อย่างไรก็ตาม กรณีนิวกินีตะวันตก ฝ่ายของไอดิตมีความเห็นตรงกับประธานาธิบดีชูการ์ โนตัวแทนของฝ่ายสาธารณรัฐที่เห็นว่านิวกินีตะวันตกคือส่วนหนึ่งของอินโดนีเซีย และยังเป็นพื้นที่ที่ดัตช์ยังคงยึดครอง ไม่ยอมส่งมอบให้กับอินโดนีเซีย ซึ่งแตกต่างกับกลุ่มของตน ดิง จี และอาลี มีนไม่เห็นด้วยกับคำประกาศของฝ่ายสาธารณรัฐ และมีความเชื่อว่าคนในนิวกินีตะวันตกมีสิทธิ์ที่จะตัดสินและกำหนดอนาคตของตน ดิง จี และอาลีมีนได้พิมพ์แถลงการณ์ที่เกี่ยวกับกรณีของนิวกินีตะวันตกออกมาในนามของคณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย แถลงการณ์นี้มีอีกชื่อหนึ่งว่า “แถลงการณ์สองธันวาคม” (December 2 Statement) ตีพิมพ์ออกมาในวันที่ 2 ธันวาคม 1950 มีใจความหลักเพื่อสนับสนุนการสร้าง “สาธารณรัฐนิวกินีตะวันตก” (A Republic of West New Guinea) ในรูปแบบของรัฐที่เข้าร่วมกับอินโดนีเซียอย่างหลวมๆ ไม่ได้อยู่ในสถานะดินแดนของอินโดนีเซียโดยตรง แต่จะอยู่ในลักษณะของสหพันธรัฐคู่ (Dual State Federation) และทั้งสองรัฐจะต้องเป็นอิสระจากดัตช์²⁶ แถลงการณ์ของดิง จี และอาลีมีน นับว่าเป็นการเสนอให้ดินแดนนิวกินีตะวันตกออกห่างจากอิทธิพลของรัฐบาลสาธารณรัฐ ส่งผลกระทบต่อนโยบายการสร้างชาติของรัฐบาลสาธารณรัฐโดยตรง เนื่องจากสถานการณ์ในช่วงครึ่งแรกของปี 1950 พบว่ารัฐเล็กๆ ประกอบไปด้วย 16 รัฐได้ยินยอมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลสาธารณรัฐที่จาการ์ตา ฉะนั้น แถลงการณ์ของดิง จี และอาลีมีน อาจทำให้อำนาจของรัฐบาลสาธารณรัฐที่มุ่งสร้างอินโดนีเซียในฐานะรัฐเดี่ยวต้องสั่นคลอนและกระทบต่อพื้นที่ส่วนที่เหลือ อาจนำไปสู่การสนับสนุนกลุ่มแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นปรปักษ์กับรัฐบาลสาธารณรัฐ อีกทั้ง ยังขัดต่อเจตนารมณ์และความรู้สึกของคนอินโดนีเซียที่ส่วนใหญ่ต้องการให้ดัตช์คืนดินแดนนิวกินีตะวันตกให้กับอินโดนีเซีย และต้องการให้อินโดนีเซียก่อตั้งเป็นรัฐเดี่ยวมากกว่าสหพันธรัฐ²⁷

ไอดิตและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ไม่เห็นด้วยกับแถลงการณ์ดังกล่าว กลุ่มคนรุ่นใหม่ยังเรียกร้องให้รัฐบาลสาธารณรัฐในขณะนั้นยกเลิกข้อตกลงจากการเจรจาโต๊ะกลมที่ไม่เป็นธรรม และเรียกร้องให้ดัตช์ส่งมอบดินแดนนิวกินีตะวันตกคืนให้แก่อินโดนีเซียโดยทันที ไอดิตกล่าวประณามผู้ที่อยู่เบื้องหลังการพิมพ์แถลงการณ์ฉบับนี้ว่าเป็นการกระทำที่เปรียบเสมือนการก่อวินาศกรรมในประเทศ อีกทั้งยังประกาศว่า “แถลงการณ์สองธันวาคม” ไม่ได้ถูกพิมพ์ขึ้นภายใต้ความเห็นชอบใน

²⁶ Justus M. Van Der Kroef, *The Communist Party of Indonesia: Its History, Program and Tactics*, p. 47.

²⁷ Ibid.

นามของคณะกรรมการกลางพรรค ทั้งหมด แต่เป็นการแสดงความคิดเห็นของคณะกรรมการกลางพรรค เพียงบางส่วนเท่านั้น ซึ่งไม่มีความชอบธรรมแต่อย่างใด²⁸

อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ที่น่าโดยไอดิตและตัน ลิง จี ไม่ใช่เพียงกรณีวินิกินี่ตะวันตกอย่างเดียว แต่รวมไปถึงแนวคิด ยุทธศาสตร์ และเป้าหมายทางการเมืองที่แตกต่างกัน ซึ่งต่อมากลายเป็นปัญหาที่นำไปสู่การปะทะกันอย่างเลียงไม่ได้ระหว่างทั้งสองกลุ่ม โดยที่ไอดิตเรียกตัน ลิง จี และผู้สนับสนุนว่าเป็นกลุ่มลัทธิตัน ลิง จี (Tan Ling Djie-isme) ซึ่งมีแนวทางอันผิดพลาด และระบุว่า การต่อสู้กับลัทธิตัน ลิง จี คือ การต่อสู้ทางความคิดที่สำคัญภายในพรรคที่เป็นปัญหาเรื้อรังมานาน ตัน ลิง จี ไม่เพียงสร้างปัญหาในหมู่คณะกรรมการกลางพรรค ดังเช่นการออกแถลงการณ์ที่ไม่ชอบธรรมในประเด็นวินิกินี่ตะวันตกเพียงเท่านั้น แต่ตัน ลิง จี ยังได้สร้างปัญหาใหญ่ให้เกิดขึ้นกับทั้งพรรค ฉะนั้น PKI จึงมีความจำเป็นจะต้องร่วมมือกันทั้งพรรคในการต่อสู้กับลัทธิดังกล่าว ทั้งนี้ก็เพื่อเสริมสร้างความเป็นหนึ่งเดียวของพรรคทั้งในด้านองค์กร ข่าวสาร และแนวคิดทางการเมือง²⁹

ปัญหาสำคัญที่เกี่ยวกับตัน ลิง จี ซึ่งไอดิตหยิบยกขึ้นมาเพื่อแสดงให้เห็นที่ประชุมพรรคเห็นว่า ตัน ลิง จี มีเจตนาที่ไม่ดีต่อพรรค และมีความจำเป็นที่ต้องกำจัดให้พ้นจากการนำของพรรค ไอดิตกล่าวหาว่าตัน ลิง จี มีแนวคิดทางการเมืองที่ต่อต้านกับหลักการทางสายใหม่ และต่อต้านลัทธิเลนินในด้านงานจัดตั้งของพรรค กล่าวคือ ตัน ลิง จี พยายามจะปกป้อง รักษาพรรคสังคมนิยมของตนไว้ไม่ให้รวมกับ PKI อีกทั้งยังมีแนวคิดสนับสนุน “กลุ่มคนที่นิยมคอมมิวนิสต์ (Pro-Communist) แต่ไม่กล้าที่จะเข้าเป็นสมาชิกของ PKI” โดยที่ไอดิตมองว่าตัน ลิง จี หวังจะเก็บรักษาพรรคสังคมนิยมของตนให้อยู่ในฐานะของพรรคสำรองให้กับกลุ่มคนเหล่านี้³⁰ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวขัดแย้งกับหลักการทางสายใหม่ของมุสไซที่มุ่งเน้นให้ PKI เป็นพรรคกรรมมาชีพเพียงพรรคเดียว และยังขัดต่อวิถีทางการสร้างพรรคตามรูปแบบของเลนินที่มุ่งเน้นความเป็นหนึ่งเดียวและความเป็นเอกภาพของพรรค ปัญหาสำคัญเกี่ยวกับตัน ลิง จี อีกประการจากมุมมองของไอดิต คือ กลุ่มของตัน ลิง จี เชื่อมั่นว่าหนทางเดียวที่จะผลักดันให้ PKI ชับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จ พรรค

²⁸ Ibid.

²⁹ D.N. Aidit, “Dokumen-Dokumen Kongres Nasional Ke-V Partai Komunis Indonesia: Tentang Tan Ling Djie-ism (รายงานการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 5 ของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย: เกี่ยวกับลัทธิตันลิงจี),” in SMI [Online], 1954, Available from: <http://www.marxists.org/indonesia/indones/KongresPKIke5/index.htm> [2014, November 12]

³⁰ Ibid.

จะต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการต่อสู้ โดยหันมาใช้วิธีการทางรัฐสภาเพียงวิธีการเดียว จะทำให้พรรคมีชัยชนะมากกว่ามุ่งไปใช้วิธีการทำงานร่วมกับมวลชน³¹ ส่วนประเด็นปัญหาอื่นๆ ได้แก่ กลุ่มของตัน ลิง จี มีความพยายามจะหลบเลี่ยงการฟื้นฟูพรรค และมีความต้องการสกัดกั้นการเติบโตของ PKI ด้วยการพยายามทำให้ PKI กลายเป็นเพียงพรรคขนาดกลางเท่านั้น และการที่ตัน ลิง จี มีข้อเสนอให้ PKI มุ่งการต่อสู้ทางรัฐสภาแต่เพียงอย่างเดียว ถือเป็นความพยายามของตัน ลิง จี ที่ต้องการลดบทบาทของ PKI ในฐานะพรรคการปฏิวัติ³²

ไอดิตและกลุ่มคนรุ่นใหม่เสนอปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจากกลุ่มผู้นำรุ่นเก่า โดยเฉพาะกรณีของอาลีมีนและตัน ลิง จี เข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการกลางพรรค ในวันที่ 7 มกราคม 1951 ซึ่งเป็นวันเดียวกับที่คณะกรรมการกลางพรรคมีมติเลือกคณะกรรมการการเมืองชุดใหม่ การประชุมครั้งนี้ได้หยิบยกประเด็นปัญหาของการพิมพ์ “แถลงการณ์สองธันวาคม” ในกรณีนี้ทวิทัศน์ตะวันตกมาพิจารณาก่อน จากนั้นคณะกรรมการกลางของพรรคมีมติให้ยกเลิกแถลงการณ์ของ ตัน ลิง จี และอาลีมีนในกรณีดังกล่าว และระบุว่ากรพิมพ์แถลงการณ์นี้ถือเป็น “นโยบายที่ผิดพลาด” (A Policy Error)³³ อีกทั้งคณะกรรมการกลางพรรคยังมีมติให้สลายพรรคสังคมนิยมของตัน ลิง จี ลง และให้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของ PKI อย่างเป็นทางการ และยังระบุให้บรรดาผู้สนับสนุนตัน ลิง จี ยอมรับในหลักการของลัทธิมาร์กซ์และเลนินในฐานะรากฐานสำคัญของพรรค มติของคณะกรรมการกลางพรรค ที่ออกมาข้างต้นจากมุมมองของไอดิต คือ ความพ่ายแพ้ของตัน ลิง จี และกลุ่มคณะกรรมการกลางพรรค ที่สนับสนุนตัน ลิง จี และถือว่าเป็นชัยชนะของกลุ่มผู้นำพรรคที่ยึดมั่นในหลักการทางสายใหม่ และต่อจากนี้สถานการณ์ของพรรคจะอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของไอดิตและกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะสร้างพรรคในรูปแบบของพรรคบอลเชวิคของเลนิน³⁴

³¹ Justus M. Van Der Kroef, *The Communist Party of Indonesia: Its History, Program and Tactics*, p. 46.

³² D.N. Aidit, “Dokumen-Dokumen Kongres Nasional Ke-V Partai Komunis Indonesia: Maju Terus untuk Sukses-Sukese yang Lebih Besar! (รายงานการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 5 ของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย: มุ่งไปสู่ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่!)”

³³ Justus M. Van Der Kroef, *The Communist Party of Indonesia: Its History, Program and Tactics*, p. 47.

³⁴ D.N. Aidit, “Dokumen-Dokumen Kongres Nasional Ke-V Partai Komunis Indonesia: Maju Terus untuk Sukses-Sukese yang Lebih Besar! (รายงานการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 5 ของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย: มุ่งไปสู่ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่!)”

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัน ลิง จี ยังคงเป็นปัญหาสำคัญภายในพรรคที่ยืดเยื้อต่อเนื่องอีกหลายปี แม้ที่ประชุมคณะกรรมการกลางพรรค ในต้นปี 1951 สั่งยกเลิกแถลงการณ์ของตัน ลิง จี ในกรณีวินวินี่ตะวันตก และมีคำสั่งสลายพรรคสังคมนิยมให้เข้าร่วมกับ PKI มาแล้ว ต่อมาเมื่อเกิดการประชุมครั้งใหม่ของคณะกรรมการกลางพรรค ที่จัดขึ้นในเดือนตุลาคม ปี 1953 ซึ่งถือเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดประชุมสมัชชาพรรคครั้งที่ 5 ที่จะเกิดขึ้นในปีถัดไป คณะกรรมการกลางพรรคยังมีมติให้ตัน ลิง จี พ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกลางพรรค และยังมีมติให้อาลีมีน พ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกรมการเมือง โดยกรณีของอาลีมีนมาจากสาเหตุด้านสุขภาพ³⁵ แต่ยังคงให้ทั้งตัน ลิง จี และอาลีมีนมีสถานะเป็นสมาชิกของพรรค และพรรคคาดหวังว่าตัน ลิง จี จะทำการวิพากษ์วิจารณ์ตนเองและปรับปรุงตัวด้วยการตระหนักถึงความผิดพลาดของตน³⁶ ขณะเดียวกันการประชุมครั้งใหญ่ของคณะกรรมการกลางพรรคครั้งนี้ยังมีความสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารงานของพรรค เนื่องจากที่ประชุมได้มีมติเลือกให้โอดิตขึ้นมาดำรงตำแหน่งรักษาการในตำแหน่งเลขาธิการพรรค³⁷

อย่างไรก็ตาม ปัญหาและความไม่พอใจตัน ลิง จี ยังคงเป็นประเด็นที่เกิดกระแสต่อต้านลัทธิตัน ลิง จี ขยายไปทั่วทั้งพรรคในปีถัดมา จนกระทั่งเมื่อการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 5 ในปี 1954 ทำให้ที่ประชุมหยิบยกประเด็นตัน ลิง จี กลับมาเป็นวาระสำคัญอีกครั้ง และท้ายที่สุดได้มีมติขับไล่ตัน ลิง จี ให้พ้นจากสภาพการเป็นสมาชิกพรรค ทั้งนี้ การประชุมสมัชชาแห่งชาติของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย ครั้งที่ 5 ถือเป็นการประชุมที่มีความสำคัญและยิ่งใหญ่มาก เนื่องจากหาคณะกรรมการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 4 ที่จัดในเมืองโซโลในปี 1947 มาแล้วนั้น PKI ว่างเว้นจากการจัดประชุมสมัชชาแห่งชาติมาตลอดทั้ง 7 ปี โดยสาเหตุหลักมาจากที่พรรคเผชิญกับสถานการณ์ทางการเมืองที่ไม่ปกติและไร้เสถียรภาพ

ในส่วนของโครงสร้างพรรค การประชุมสมัชชาแห่งชาติในครั้งนี้มีการลงมติเลือกคณะกรรมการกลางพรรคชุดใหม่มีการปรับเปลี่ยนสมาชิกในคณะกรรมการกรมการเมือง และสำนักเลขานุการประจำคณะกรรมการกลางชุดใหม่ตามมา โดยที่ประชุมได้ประกาศรับรองผลตามที่คณะกรรมการกลางมีการประชุมในเดือนตุลาคม 1953 คือมีมติยืนยันให้โอดิตขึ้นมาดำรง

³⁵ Justus M. Van Der Kroef, *The Communist Party of Indonesia: Its History, Program and Tactics*, p. 50.

³⁶ Ibid.

³⁷ โอดิตรับตำแหน่งรักษาการเลขาธิการพรรค เนื่องจากเป็นมติการประชุมที่ไม่ใช่การประชุมสมัชชาแห่งชาติของพรรค Ibid., p. 54.

ตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียอย่างเป็นทางการ³⁸ อีกทั้งที่ประชุมยังได้มีการลงคะแนนทั้งแบบเปิดเผยและแบบลับ มีมติให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกลางพรรคชุดใหม่ ประกอบไปด้วย คณะกรรมการกลางของพรรคประเภทถาวรจำนวน 13 คน และ คณะกรรมการกลางของพรรคประเภทสำรองจำนวน 3 คน มีรายชื่อ ดังต่อไปนี้³⁹

(1) คณะกรรมการกลางถาวรของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย (*Anggota CC PKI*) มีจำนวนทั้งสิ้น 13 คน ประกอบด้วย ดี.เอ็น. ไอดีต อามัสซุมมาดี (Achmadsumadi) เจ.อาจีโตโรพ (J. Adjitorop) บัตตารุดิน (Bachtarudin) โจโกซุโจโน (Djokosudjono) เอ็ม. เอช. ลุคมัน (M.H. Lukman) โญโต (Njoto) นูร์ซุฮุด (Nursuhud) พี. ปราดีดี (P. Pardede) ซากิรมัน (Sakirman) ซูดิสมัน (Sudisman) เค. ซูปีด (K. Supit) และ เอ็ม. ซาเอลานี (M. Zaelani)

(2) คณะกรรมการกลางสำรองของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย (*Calon anggota CC PKI*) มีจำนวนทั้งสิ้น 3 คน ประกอบด้วย เอ. ซี. อันวา (A.Z. Anwar) อันวารกาดีร์ (Anwarkadir) และซิสโวโจ (Siswojo)

(3) คณะกรรมการการเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย (*Politbiro CC PKI*) มีจำนวนทั้งสิ้น 5 คน ประกอบด้วย ดี.เอ็น. ไอดีต, เอ็ม.เอช. ลุคมัน, โญโต ซูดิสมัน และซากิรมัน

(4) สำนักเลขาธิการประจำคณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย (*Sekretariat CC PKI*) มีจำนวนทั้งสิ้น 3 คน ประกอบด้วย ดี.เอ็น. ไอดีตดำรงตำแหน่งประธานเลขาธิการ (Sekretaris Jenderal) เอ็ม.เอช. ลุคมันดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการคนที่ 1 (Wakil Sekretaris Jenderal I) และ โญโตดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการคนที่ 2 (Wakil Sekretaris II)

จากมติการแต่งตั้งสมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียให้เข้ามาทำหน้าที่ในตำแหน่งโครงสร้างพรรคครั้งนี้ จะเห็นว่าเกิดความเปลี่ยนแปลงในตำแหน่งสำคัญ 2 ตำแหน่ง คือตำแหน่งคณะกรรมการกลางของพรรคชุดใหม่จะไม่มีสมาชิกคนใดที่มาจากกลุ่มผู้นำรุ่นเก่า อีกทั้งตัน ลิง จี และอาลีมีนได้ถูกย้ายออกจากตำแหน่งดังกล่าวเป็นการถาวร ขณะที่ในส่วนของคณะกรรมการการเมือง พบว่ามีความเปลี่ยนแปลงโดยมีการย้ายอาลีมีนออกจากตำแหน่งดังกล่าว และ

³⁸ Ibid.

³⁹ PKI, "Dokumen-Dokumen Kongres Nasional Ke-V Partai Komunis Indonesia: Resolusi-Resolusi Kongres Nasional ke-5 PKI (รายงานการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 5 ของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย: มติจากการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 5)," in SMI [Online], 1954, Available from: <http://www.marxists.org/indonesia/indones/KongresPKIke5/index.htm> [2014, November 12]

แต่งตั้งชาภิรมณ์ซึ่งมาจากกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่เข้าไปแทนตำแหน่งเดิม ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าการปรับโครงสร้างพรรคในครั้งนี้ ถือเป็นการสถาปนาอำนาจการปกครองของไอดีทีและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ภายในพรรคได้อย่างมั่นคงและเบ็ดเสร็จ⁴⁰ อีกทั้ง ยังสามารถกำจัดกลุ่มผู้นำรุ่นเก่าที่ถูกละทิ้งว่าเป็นปรปักษ์กับกลุ่มของตนลงได้สำเร็จ

3.3 ไอดีทีกับการขับเคลื่อนพรรคระหว่างปี 1951-1955

ภารกิจที่สำคัญของไอดีทีและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่หลังเข้ามาบริหารพรรค คือการร่างธรรมนูญเฉพาะกาลพรรคขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับกฎข้อบังคับภายในพรรคที่จะเป็นแนวทางไปสู่การฟื้นฟูและสร้างพรรคให้กลับมาแข็งแกร่งโดยเร็ว ไอดีทีและคณะกรรมการกลางพรรคจัดประชุมในเดือนเมษายน 1951 เพื่อร่วมกันร่างธรรมนูญเฉพาะกาลที่ไอดีทีระบุว่า เป็นฉบับที่ยึดแนวทางของลัทธิมาร์กซ์และเลนิน (Marxist-Leninist) รวมถึงแนวทางการสร้างพรรคและองค์กรตามรูปแบบของพรรคบอลเชวิก ธรรมนูญเฉพาะกาลฉบับนี้ยังให้ความสำคัญกับแนวคิดการสร้างแนวร่วมแห่งชาติ⁴¹ ซึ่งประกอบด้วยแผนงานทั้งสิ้น 12 บท เมื่อร่างเสร็จแล้วได้แจกจ่ายไปยังสมาชิกพรรคในทุกระดับ เริ่มตั้งแต่ระดับล่างจนถึงระดับบน เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกพรรคมีการอภิปรายถกเถียงกันในประเด็นสำคัญ โดยมีประเด็นถกเถียงและสาระสำคัญของธรรมนูญเฉพาะกาลนี้ ได้แก่ การให้ความสำคัญกับการเติบโตของพรรค การยกระดับสำนึกทางการเมืองในหมู่สมาชิกพรรค การนำประชาธิปไตยมาสู่พรรค อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับแนวคิดการวิจารณ์ (Criticism) และการวิจารณ์ตนเอง (Self-Criticism) ภายในพรรค ทั้งนี้ ภาระหน้าที่เร่งด่วนของไอดีทีและคณะกรรมการการเมืองที่ต้องกระทำควบคู่ไปกับการผลักดันร่างธรรมนูญเฉพาะกาล คือการสร้างแนวร่วมแห่งชาติ และการสร้างพรรค⁴²

อย่างไรก็ตาม แม้ไอดีทีและคณะกรรมการกลางพรรคจะระบุแนวทางและยุทธศาสตร์ข้างต้นชัดเจนว่า PKI หลังต้นปี 1951 จะดำเนินไปตามทิศทางใด แต่การทำงานของไอดีทีและ

⁴⁰ โครงสร้างการบริหารงานพรรค โดยเฉพาะคณะกรรมการการเมืองคงสภาพเช่นนี้จนถึงปี 1959 โดยที่ไอดีทีถูกถอดออกจากตำแหน่งเพราะปัญหาส่วนตัวจากข่าวเรื่องความรักกับผู้หญิงชาวรัสเซีย ดูเพิ่มเติมที่ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Aidit and The G30S," p. 27.

⁴¹ Justus M. Van Der Kroef, *The Communist Party of Indonesia: Its History, Program and Tactics*, p. 48.

⁴² D.N. Aidit, "The Birth and Growth of the Communist Party of Indonesia."

กลุ่มผู้นำรุ่นใหม่กลับชะงักงันเมื่อพรรคต้องเผชิญกับสถานการณ์การเมืองภายในอินโดนีเซียที่บีบรัด เกิดการปลุกระดมให้ PKI จับอาวุธต่อต้านรัฐบาลอีกครั้ง

3.3.1 เผชิญหน้ากับการถูกปลุกระดมระลอกใหม่

ช่วงที่ไอดิตและผู้นำรุ่นใหม่กำลังเตรียมผลักดันร่างธรรมนูญเฉพาะกาลของพรรค ซึ่งเป็นช่วงที่การเมืองอินโดนีเซียอยู่ภายใต้การบริหารของรัฐบาลผสมที่นายกรัฐมนตรี คือซูกีมัน วีริโยซันโจโย (Sukiman Wirjosandjojo) จากพรรคมัสญุมิ⁴³ เป็นผู้นำรัฐบาลในช่วงเดือนเมษายน 1951 นับเป็นรัฐบาลผสมชุดที่ 3 ที่มีเสียงข้างมากในการจัดตั้งรัฐบาล ทั้งนี้ พรรคมัสญุมิคือพรรคมุสลิมขนาดใหญ่ของอินโดนีเซียที่มีรองประธานาธิบดีฮัตตาเป็นผู้นำขณะที่พรรคชาตินิยมอินโดนีเซียของประธานาธิบดีซูการ์โนมีเสียงข้างน้อยในรัฐบาล⁴⁴

รัฐบาลผสมของซูกีมันได้สร้างแรงกดดันคลอนให้กับ PKI และทำทนายอานาจของไอดิตที่เพิ่งก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำพรรคเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากซูกีมันมีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์และเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกา กล่าวคือในเดือนสิงหาคม 1951 รัฐบาลซูกีมันเผชิญกับปัญหาความวุ่นวายภายในประเทศ เช่น การประท้วงของแรงงานและการก่อจลาจลที่ผิดกฎหมายในชวากลาง โดยที่รัฐบาลผสมของซูกีมันกล่าวหาว่า PKI เป็นผู้อยู่เบื้องหลังการประท้วงดังกล่าว และอ้างว่า PKI ได้ร่วมมือกับกลุ่มแบ่งแยกดินแดนในชวาตะวันออกเพื่อจะล้มล้างรัฐบาลผสมและจัดตั้งรัฐบาลที่เป็นตัวแทนของโซเวียตขึ้นมาแทน อีกทั้งยังกล่าวหาว่า PKI ร่วมมือกับชาวจีนในอินโดนีเซียเพื่อก่อความวุ่นวายในประเทศ⁴⁵ เมื่อสถานการณ์ความวุ่นวายภายในประเทศลุกลาม

⁴³ พรรคมัสญุมิ (Masjumi) ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มมุสลิมไว้ 11 กลุ่มเข้าด้วยกัน จึงมีความแตกแยกในพรรคสูง เช่น กลุ่มโมฮัมมัดดิยาห์ (Mohammadiyah) และนาห์ดะตุล อุลามะ (Nahdatul Ulama) หรือ NU ภายในพรรคมีทั้งแนวคิดแบบมุสลิมหัวเก่าและมุสลิมหัวก้าวหน้าหรือทันสมัย กับอีกกลุ่มที่มีความคิดเห็นแบบหัวรุนแรง (Radical) ซึ่งผู้นำของกลุ่มนี้ คือ ฮาห์หมัด ฮัสซัน (Jijaji Ahmad Hassan) ที่อยู่ในองค์กรที่ชื่อสมาคมอิสลาม (Persatuan Islam) มัสญุมิมีสถานของพรรคอยู่ในชนบทมากกว่าเมือง ดูเพิ่มเติมที่ วิทยา สุจริตธนารักษ์, “พรรคการเมืองในอินโดนีเซีย,” หน้า 21-22.

⁴⁴ อนึ่ง รัฐบาลผสมนับตั้งแต่ปลายปี 1949 มีดังนี้ รัฐบาลผสมที่มีฮัตตาเป็นผู้นำระหว่างเดือนธันวาคม 1949–มกราคม 1950 ซึ่งพรรคมัสญุมิมิมีเสียงข้างมาก พรรคชาตินิยมอินโดนีเซียมีเสียงข้างน้อย, รัฐบาลผสมของโมฮัมหมัด นัทซี (Mohammad Natsir) ระหว่างเดือนกันยายน 1950–มีนาคม 1951 ซึ่งพรรคมัสญุมิมิมีเสียงข้างมาก พรรคชาตินิยมอินโดนีเซียเป็นฝ่ายค้าน ดูเพิ่มเติมที่ เรื่องเดียวกัน, หน้า 105-106.

⁴⁵ Herbert Feith, *The Decline of Constitutional Democracy in Indonesia*, p. 192.

บานปลายจนนำมาสู่เหตุการณ์วิกฤตในเดือนสิงหาคม (August Razzia) ส่งผลให้รัฐบาลของซูการ์โนได้ประกาศจับกุมตัวสมาชิก PKI และประชาชนหัวก้าวหน้าจำนวน 2,000 คน⁴⁶

การประกาศจับกุมสมาชิก PKI ครั้งนี้ ใอดิตมองว่าเป็นความพยายามอีกครั้งของพรรคคอมมิวนิสต์ในฐานะกลุ่มฝ่ายขวาภายในประเทศ (Domestic Reactionaries) ที่ร่วมมือกับจักรวรรดินิยมตะวันตก เพื่อมุ่งหวังทำลายกลุ่มคอมมิวนิสต์ตลอดจนกลุ่มต่างๆ ที่เคลื่อนไหวเพื่อการปฏิวัติของประชาชน เหตุการณ์การจับกุมสมาชิก PKI ในครั้งนี้จึงเทียบได้กับเหตุการณ์มาดิยูนหรือการปฏิวัติในปี 1948 โดยที่พรรคคอมมิวนิสต์ในขณะนั้นที่นำโดยฮัตตาได้เข้าไปปลุกระดมและยุยงอารมณ์ของชาวนาและสมาชิก PKI ในพื้นที่เมืองมาดิยูน จนทำให้เกิดความไม่พอใจและลุกฮือขึ้นจับอาวุธนำไปสู่เหตุการณ์ความรุนแรงและการปราบปราม PKI ตามมา⁴⁷

อย่างไรก็ดี ใอดิตและกลุ่มผู้นำพรรครุ่นใหม่ได้ปรับเปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหาและการรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวที่แตกต่างไปจากการปฏิวัติปี 1948 โดยได้วิเคราะห์สถานการณ์และปัญหาภายในอินโดนีเซีย ซึ่ง PKI ยังคงเป็นพรรคที่อ่อนแอต่อการถูกทำลาย ใอดิตได้นำบทเรียนจากความพยายามปฏิวัติที่ล้มเหลวของมุสโซโหมวี่และกำหนดแนวทางการตัดสินใจ ใอดิตจึงออกแถลงการณ์เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 1951 มีใจความสำคัญระบุว่า

ขณะนี้ พรรคได้เข้าสู่ช่วงเวลาที่วิกฤติภาวะเพียงพอ ทำให้พรรคได้เรียนรู้วิธีที่จะเผชิญหน้ากับจักรวรรดินิยมตะวันตก และผู้ต่อต้านภายในประเทศที่หวังจะยุยงให้เกิดความรุนแรงขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ PKI จะไม่มีทางที่จะหวนกลับไปสู่เหตุการณ์มาดิยูนเป็นครั้งที่ 2⁴⁸

PKI ภายใต้ใอดิตแสดงจุดยืนอย่างชัดเจนว่าจะไม่ใช้การลุกฮือปฏิวัติในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว กลุ่มผู้นำพรรค ได้แก่ ใอดิต ลูคมัน และโญโตจึงตัดสินใจหลบเลี่ยงการเผชิญหน้าที่จะก่อให้เกิดความรุนแรงตามมาและได้หลบซ่อนตัว กลุ่มผู้นำพรรคก็ได้ประกาศอย่างเป็นทางการว่าพรรคไม่มีความพยายามที่จะกระทำการปฏิวัติ และมีคำสั่งให้พรรคดำเนินการเคลื่อนไหวบนดินต่อไป⁴⁹ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลผสมของซูการ์โนได้จับกุมตัวและกักขังสมาชิกของ PKI และประชาชน

⁴⁶ D.N. Aidit, "The Birth and Growth of the Communist Party of Indonesia."

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 53.

หัวก้าวหน้าเพียงไม่กี่เดือน ก่อนที่จะปล่อยตัวออกมา ซึ่งระหว่างนี้ไม่มีสมาชิกของ PKI และคนที่โดนจับในเหตุการณ์ดังกล่าวถูกเบิกตัวขึ้นศาลแม้แต่คนเดียว⁵⁰

เหตุการณ์ความวุ่นวายในเดือนสิงหาคมครั้งนี้กลายเป็นหนึ่งในวาระเร่งด่วนที่พรรคต้องรับหาทางออก จึงนำมาสู่การจัดการประชุมพรรคครั้งใหม่ขึ้นในช่วงก่อนปี 1952 สาระสำคัญในการประชุมครั้งนี้ ได้แก่ การกำหนดทั้งทิศทางและแนวทางของพรรคที่วางอยู่บนภาวะเร่งด่วน คือ “การสร้างแนวร่วมแห่งชาติ และการสร้างพรรค” โดยพรรคจะต้องผลักดันนโยบายไปในทิศทางเพื่อใช้ต่อต้านและจัดการกับรัฐบาลของซูการ์โนจากพรรคัมสยุมิที่เป็นฝ่ายขวาจัด⁵¹ การประชุมพรรคครั้งนี้มีความเห็นร่วมกันถึงวิธีการที่จะถอดถอนรัฐบาลผสมของซูการ์โนให้พ้นจากตำแหน่ง โดยจะต้องมาจากอำนาจและแรงกดดันจากกลุ่มแนวร่วมประชาชนที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อต่อต้านรัฐบาลดังกล่าว ฉะนั้น PKI จะต้องเร่งขยายฐานสมาชิกของพรรค โดยที่พรรคจะต้องอยู่ในฐานะแนวร่วมหลักในการต่อต้านรัฐบาลของซูการ์โน อีกทั้งพรรคจะต้องพยายามทำงานอย่างหนักเพื่อจะดึงเอากลุ่มนายทุนชาติ (National Bourgeoisie) ให้เข้ามาสู่แนวร่วมประชาชนเพื่อถอดถอนรัฐบาลชุดนี้

ไอดิตได้นำประเด็นที่พรรคัมสยุมิมีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องและอยู่เบื้องหลังขบวนการดารุลอิสลาม (Darul Islam, House of Islam) หรือ DI ที่เคลื่อนไหวโดยมีเป้าหมายเพื่อจะสถาปนาอินโดนีเซียให้เป็นรัฐอิสลาม และจัดตั้งกองทัพอิสลามอินโดนีเซีย (Tentara Islam Indonesia, Islamic Army of Indonesia) หรือ TII ที่เคลื่อนไหวในเขตชวาตะวันตกและชวากลางมาเป็นประเด็นหลักในการเรียกเสียงสนับสนุนจากชาวอินโดนีเซียภายในประเทศ ไอดิตและ PKI ยังระบุด้วยว่ากลุ่มขบวนการดังกล่าวเปรียบได้กับอาวุธในมือของพวกเขาฝ่ายขวาจัดในประเทศที่ร่วมมือกับจักรวรรดินิยมตะวันตก ถือว่าเป็นอันตรายและกระทบต่อชาวอินโดนีเซียทั่วประเทศได้⁵²

แนวทางการแก้ไขและวิธีการรับมือกับรัฐบาลจากพรรคัมสยุมิที่เกิดจากการประชุมพรรคแห่งชาติประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง เพราะทำให้รัฐบาลผสมของซูการ์นตกอยู่ภายใต้แรงกดดันอย่างหนักจากแนวร่วมของพรรคและประชาชนอินโดนีเซีย จนกระทั่งต้องตัดสินใจลาออกจากการบริหารงานเมื่อวันที่ 1 เมษายน 1952⁵³

⁵⁰ D.N. Aidit, “The Birth and Growth of the Communist Party of Indonesia.”

⁵¹ Justus M. Van Der Kroef, *The Communist Party of Indonesia: Its History, Program and Tactics*, p. 49.

⁵² D.N. Aidit, “The Birth and Growth of the Communist Party of Indonesia.”

⁵³ วิทยา สุจริตชนารักษ์, “พรรคการเมืองในอินโดนีเซีย,” หน้า 106.

การที่ PKI ภายใต้ไอดิตสามารถผ่านเหตุการณ์ความวุ่นวายในเดือนสิงหาคม มาได้โดยที่พรรคไม่เกิดการสูญเสียและไม่หวนไปสู่แนวทางการจับอาวุธเหมือนในปี 1948 เป็นประสบการณ์สำคัญที่ส่งผลต่อวิธีคิดและการกำหนดยุทธศาสตร์ทางการเมืองไอดิตในเวลาต่อมา โดยยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดิตนับตั้งแต่ปี 1952 เป็นต้นมาวางอยู่บนความต้องการที่จะฟื้นฟูพรรค และความพยายามจะสร้างพรรคเพื่อขยายฐานมวลชนรวมถึงผู้สนับสนุนพรรคให้กว้างขึ้น ซึ่งเป็นวิธีการที่อยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติและการสร้างพรรคขณะเดียวกัน ไอดิตพยายามอย่างยิ่งที่จะทำให้ PKI กลายเป็นพรรคที่สามารถอยู่รอดและเติบโตท่ามกลางบริบทการเมืองอินโดนีเซียที่เป็นระบบรัฐสภา ซึ่งประกอบไปด้วยพรรคการเมืองทั้งขนาดเล็กและพรรคการเมืองขนาดใหญ่จำนวนมาก และมีการเลือกตั้งตามวิถีทางประชาธิปไตย ซึ่งการที่ PKI ในกลางปี 1952 ถูกรัฐบาลจากพรรคมัสนุมิที่เป็นพรรคการเมืองฝ่ายขวาใช้กำลังเข้าจับกุมสมาชิกพรรคมาก่อน ทำให้ไอดิตมีความคิดที่จะแสวงหาพันธมิตรทางการเมืองที่จะช่วยถ่วงดุลอำนาจกับพรรคการเมืองคู่ตรงข้ามของ PKI ไอดิตเชื่อว่าหาก PKI มีพรรคการเมืองที่เป็นพันธมิตรจะทำให้ PKI สามารถยืนหยัดอยู่ในเวทีการเมืองโดยที่ไม่ถูกปราบ และพรรคยังใช้โอกาสนี้เดินทางไปสร้างพรรคและเพิ่มฐานมวลชนผู้สนับสนุนพรรคตามมาได้ ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติและการสร้างพรรคถือเป็นยุทธศาสตร์หลักและมีความโดดเด่นของ PKI ยุคที่อยู่ภายใต้การนำของไอดิตและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่

3.3.2 ยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติในต้นทศวรรษ 1950

PKI ภายใต้การนำของไอดิตได้ก้าวผ่านเหตุการณ์ทางการเมืองภายในประเทศที่กระทบต่อพรรคในปี 1952 ต่อจากนั้นนับว่าเป็นช่วงเวลาที่พรรคกลับมาฟื้นตัวได้ใหม่อีกครั้งในปี 1952⁵⁴ โดย PKI ประกาศว่าปี 1952 พรรคมีจำนวนสมาชิกและแนวร่วมรวมกันมากถึง 7,910 คน ซึ่งพรรคได้วางยุทธศาสตร์สำคัญเพื่อที่จะขยายจำนวนสมาชิกและแนวร่วมให้เพิ่มจำนวนมากถึง 126,000 คนภายในระยะเวลา 6 เดือน⁵⁵ ส่งผลให้ไอดิตและคณะกรรมการการเมืองเร่งผลักดันนโยบายการสร้างแนวร่วมแห่งชาติและการสร้างพรรคอย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันพรรคยังให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการพรรคในทุกๆระดับ เช่น การให้ความสำคัญกับการอ่านรายงานทั่วไปจาก

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

⁵⁵ Justus M. Van Der Kroef, *The Communist Party of Indonesia: Its History, Program and Tactics*, p. 52.

คณะกรรมการระดับล่าง การปลุกฝังและถ่ายทอดนโยบายสำคัญของพรรคไปยังสมาชิกในทุก
ระดับ พรรคสนับสนุนหลักการการวิพากษ์วิจารณ์และการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง⁵⁶

3.3.2.1 ที่มาของยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติ (A National Front) ถือเป็นยุทธศาสตร์ที่ไอดิตได้
มาจากการวิเคราะห์โครงสร้างสังคม ประเมินสถานการณ์และเงื่อนไขทางการเมืองอินโดนีเซียเป็น
สำคัญ และยังได้รับอิทธิพลมาจากหลักการ “ทางสายใหม่” (New Road) ของมุสโซอิตีผู้นำ
พรรค แต่แม้ว่าสมาชิกและแนวร่วมของ PKI จะเริ่มคุ้นเคยกับแนวคิดการสร้างแนวร่วมแห่งชาติมา
ตั้งแต่สมัยที่มุสโซอิตีเป็นผู้นำ แต่ยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติของไอดิตมีความแตกต่างไป
จากหลักการของมุสโซอิตีอยู่บ้าง เนื่องจากไอดิตเรียนรู้ความผิดพลาดที่เกิดจากการกำหนดนโยบาย
และยุทธศาสตร์ทางการเมืองของมุสโซอิตีจากเหตุการณ์ปฏิวัติปี 1948 ซึ่งต่อมาไอดิตได้นำ
ข้อผิดพลาดดังกล่าวมาประยุกต์เข้ากับสถานการณ์ที่ตนต้องแก้ไขปัญหา

ไอดิตวิเคราะห์ถึงความผิดพลาดที่ทำให้นโยบายการสร้างแนวร่วมและการปฏิบัติตาม
แนวทางของมุสโซอิตีล้มเหลวในปี 1948 ว่าเกิดจากที่ PKI ในขณะนั้นไม่สามารถดึงดูดให้นายทุนชาติ
หันมาทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดและเป็นหนึ่งเดียวกับ PKI ในฐานะแนวร่วมได้ ส่งผลให้กลุ่ม
นายทุนชาติแยกตัวออกจากการเป็นแนวร่วมแห่งชาติที่มุ่งหวังต่อต้านจักรวรรดินิยมตะวันตก โดย
นายทุนชาติหันไปทำงานร่วมกับรัฐบาลผสมที่เป็นฝ่ายขวา อีกทั้งยังยอมรับการเจรจาโต๊ะกลมกับ
ดัตช์ ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมและได้สร้างความเสียหายกับประเทศชาติ⁵⁷ ซึ่งนายทุนชาติใน
ความหมายของไอดิต คือประธานาธิบดีซูการ์โนและพรรคชาตินิยมอินโดนีเซีย ขณะที่รัฐบาลผสม
จากพรรคัมสยุมิในเวลานั้น ได้แก่ รัฐบาลที่นำโดยฮัตตา

ปัญหาอีกประการที่เกิดกับ PKI ภายใต้การใช้หลักการทางสายใหม่ของมุสโซอิตี คือพรรค
อ่อนแอและล้มเหลวในการทำงานร่วมกันกับชาวนา ส่งผลให้พรรคไม่สามารถไว้วางใจให้การ
ปฏิวัติขึ้นอยู่กับชาวนาได้ เพราะไม่ได้รับการสนับสนุนจากมวลชนชาวนา⁵⁸ ฉะนั้น ยุทธศาสตร์การ
สร้างแนวร่วมแห่งชาติในยุคของไอดิตจึงให้ความสำคัญกับการเป็นพันธมิตรกับนายทุนชาติ โดย
พรรคจะต้องทำให้นายทุนชาติกลับเข้ามาสู่แนวร่วมแห่งชาติ และร่วมมือกับ PKI ต่อสู้กับจักรวรรดิ

⁵⁶ Ibid., p. 53.

⁵⁷ D.N. Aidit, “The Birth and Growth of the Communist Party of Indonesia.”

⁵⁸ Ibid.

นิยมตะวันตกอีกครั้ง ขณะเดียวกัน PKI ก็ต้องพยายามสร้างความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกับชาวนาให้ได้

3.3.2.2 นโยบายสร้างพันธมิตรระหว่างกรรมกรและชาวนา

แนวคิดเรื่องการสร้างแนวร่วมแห่งชาติมีรากฐานและพัฒนาการความคิดที่เกิดขึ้นพร้อมกับการขึ้นมาควบคุมพรรคของไอดิตและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ ลูกมันรองเลขาธิการคนที่ 1 ระบุถึงที่มาที่ไปของแนวคิดการสร้างแนวร่วมแห่งชาติ ลงในงานเขียนที่ชื่อ “เกี่ยวกับแนวร่วมที่เป็นหนึ่งเดียว” (Tentang Front Persatuan) ไว้ว่าภายหลังจากแนวทางทางสายใหม่ของมุสโซโบลงได้ไม่นาน เหล่าสมาชิกพรรคต่างก็ได้คิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแนวร่วมแห่งชาติ ต่อมาระหว่างปี 1950-1951 สมาชิกของพรรคที่ดำเนินงานในรัฐสภามีการพูดถึงการก่อตั้งแนวร่วมแห่งชาติ (A National United Front) ขึ้น แต่ยังไม่ปรากฏรายละเอียดเพิ่มเติมที่เป็นรูปธรรม⁵⁹ ต่อมาในเดือนเมษายน 1951 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พรรคอยู่ภายใต้การควบคุมของไอดิตและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่แล้ว และเป็นช่วงเวลาที่พรรคได้ร่างธรรมนูญเฉพาะกาลขึ้น โดยที่สาระสำคัญพูดถึงนโยบายการสร้างแนวร่วมแห่งชาติและการสร้างพรรค ไอดิตระบุอย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกว่าตั้งแต่ปี 1951 เป็นต้นมา PKI ถือว่าเป็นช่วงเวลาสำคัญของการสร้างแนวร่วมแห่งชาติและการสร้างพรรค⁶⁰ และต่อมาเมื่อพรรคตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ตึงเครียดในเดือนสิงหาคม 1951 ปรากฏว่าไอดิตได้พูดถึง “แนวร่วมแห่งชาติ” ผ่านทางวารสารดาวแดง ฉบับวันที่ 16 สิงหาคม 1951 โดยระบุว่า

แนวร่วมแห่งชาติ ควรจะประกอบไปด้วยกลุ่มต่างๆ ได้แก่ แนวร่วมของผู้ใช้แรงงาน แนวร่วมชาวนา แนวร่วมกลุ่มวัฒนธรรม แนวร่วมกลุ่มเยาวชน แนวร่วมนักเรียนนักศึกษา แนวร่วมสตรี แนวร่วมของคนคนจนในเมือง แนวร่วมของกลุ่มอดีตนักศึกษาต่อสู้ติดอาวุธ แนวร่วมของผู้รักสันติ แนวร่วมของผู้ที่ต่อสู้ในประเด็นนิวกินีตะวันตก แนวร่วมพรรคการเมือง และแนวร่วมของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมระดับชาติ⁶¹

อย่างไรก็ตาม เป็นที่ชัดเจนว่าการปรับเปลี่ยนแนวคิดและยุทธศาสตร์ของไอดิตเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการในปี 1952 หลังจากพรรคผ่านเหตุการณ์ในเดือนสิงหาคม 1951 มาแล้ว⁶² โดย

⁵⁹ Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 55.

⁶⁰ D.N. Aidit, “The Birth and Growth of the Communist Party of Indonesia.”

⁶¹ Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 56.

⁶² D.N. Aidit, “The Birth and Growth of the Communist Party of Indonesia.”

ในเวลาต่อมา แผนการโฆษณาของพรรคได้พิมพ์งานที่ชื่อ “แผนงานของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย” ออกมาในเดือนมีนาคม 1953 มีการระบุชัดเจนว่า “ยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติ จะต้องประกอบไปด้วย ชนชั้นกรรมกร ชาวนา กลุ่มนายทุนน้อย และกลุ่มนายทุนชาติ โดยทั้งหมดจะต้องรวมเป็นแนวร่วมแห่งชาติที่เป็นหนึ่งเดียวกัน และแนวร่วมแห่งชาตินี้จะต้องวางอยู่บนฐานของการเป็นพันธมิตรร่วมกันระหว่างกรรมกรกับชาวนา⁶³

การที่พรรคระบุชัดว่ายุทธศาสตร์การแนวร่วมแห่งชาติจะต้องประกอบไปด้วยทั้ง 4 กลุ่มสำคัญ เกิดจากที่ไอดิตได้วิเคราะห์ปัญหาและโครงสร้างสังคมอินโดนีเซียที่ระบุว่าอินโดนีเซียในขณะนั้นกำลังตกอยู่ในสถานะ “กึ่งอาณานิคม-กึ่งศักดินา” (A Semi Colonial and Semi-Feudal Country) โดยที่บรรดาชนชั้นกรรมกร ชาวนา กลุ่มนายทุนน้อย และกลุ่มนายทุนชาติ ต่างเป็นกลุ่มหลักสำคัญที่ได้รับผลกระทบ และทนทุกข์จากการถูกกดขี่ภายใต้ปัญหาเชิงโครงสร้างที่ซับซ้อนดังกล่าว⁶⁴

3.3.2.3 สังคมอินโดนีเซียในฐานะ “กึ่งอาณานิคม กึ่งศักดินา”

การวิเคราะห์ว่าอินโดนีเซียกำลังตกเป็นประเทศ “กึ่งอาณานิคม-กึ่งศักดินา” ปรากฏอยู่ใน “แผนงานของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย ปี 1953” มีการระบุสาเหตุของปัญหาว่าเกิดจากความผิดพลาดของรัฐบาลสาธารณรัฐที่นำโดยฮัตตาจากพรรคมัสนูมิที่ยินยอมรับข้อตกลงการเจรจาโต๊ะกลม (The Round Table Conference Agreement) กับดัตช์เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 1949 การยินยอมตามข้อตกลงดังกล่าวได้สร้างความเข้าใจให้กับประชาชนอินโดนีเซีย โดยคิดว่าเมื่อดัตช์ได้ถ่ายโอนอำนาจอธิปไตยเหนืออินโดนีเซียทั้งหมดให้แก่สาธารณรัฐแห่งสหรัฐอินโดนีเซียอย่างเป็นทางการในวันที่ 27 ธันวาคม 1949 ตามข้อตกลงแล้วนั้น อินโดนีเซียจะได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์ และภารกิจการต่อสู้เพื่อเอกราชได้สิ้นสุดสมบูรณ์ลง แต่ในมุมมองของไอดิตกลับคิดว่ากระบวนการทั้งหมดนี้ยังไม่แล้วเสร็จ และยังได้สร้างปัญหาที่ยิ่งใหญ่ตามมา เนื่องจากดัตช์ยังคงมีอิทธิพลและควบคุมอินโดนีเซียโดยเฉพาะในทางการเมืองและเศรษฐกิจอินโดนีเซียยังอยู่ในฐานะรัฐใหม่ในรูปแบบของสาธารณรัฐแห่งสหรัฐอินโดนีเซียที่ยังอยู่ในสหภาพเนเธอร์แลนด์ และมีสมเด็จพระราชินีแห่งดัตช์เป็นองค์ประมุข ส่งผลให้นโยบายการต่างประเทศและนโยบายการค้ากับ

⁶³ Agitprop Department PKI, “Programme of the Communist Party of Indonesia,” in DCPI [Online], 1953, Available from: <http://www.marxists.org/history/indonesia/1953-ProgrammePKI.htm> [2014, November 12]

⁶⁴ Ibid.

ต่างประเทศยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลดัตช์ อีกทั้งดินแดนนิวกินีตะวันตกก็ยังคงอยู่ภายใต้การยึดครองของดัตช์⁶⁵

ในทางเศรษฐกิจ พบว่าผลกระทบจากการยินยอมรับการเจรจาโต๊ะกลม ทำให้รัฐบาลอินโดนีเซียขาดอิสรภาพและไม่สามารถทำการเจรจาด้านการค้ากับประเทศอื่นได้ อีกทั้ง โรงงานอุตสาหกรรม และโครงการรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่ที่ต้องใช้เงินลงทุนและมีความเสี่ยงสูง เช่น ธนาคาร โรงงานอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมเหมืองแร่ โรงไฟฟ้าพลังงานน้ำ ระบบขนส่งมวลชน และระบบเพาะปลูกขนาดใหญ่ ทั้งหมดนี้ยังอยู่ภายใต้การควบคุมของดัตช์ โดยอำนาจและอิทธิพลของดัตช์ล้วนแต่ได้รับการปกป้องจากรัฐบาลพรรคัมสยุมิที่เป็นฝ่ายขวาจัดในประเทศอีกทอดหนึ่ง⁶⁶ ฉะนั้น ด้วยลักษณะข้างต้น ไอดิตจึงประเมินว่าสถานการณ์ทั้งการเมืองและเศรษฐกิจของอินโดนีเซียในขณะนั้นจึงตกอยู่ในสภาวะกึ่งอาณานิคม (Semi-Colonial)

ขณะที่การวิเคราะห์ว่าอินโดนีเซียตกอยู่ในฐานะประเทศกึ่งศักดินา (Semi-Feudal) มีรากทางความคิดมาตั้งแต่ปลายปี 1951 โดยไอดิตและกลุ่มผู้นำพรรคได้ร่างแผนงานเกี่ยวกับการเกษตรกรรมฉบับแรกขึ้นในเดือนพฤศจิกายน 1951 ไอดิตได้อ้างถึงกรรมสิทธิ์ที่ดิน (Land Ownership) ของระบบศักดินาและลักษณะของจักรวรรดินิยม” แต่ยังไม่มีการนิยามหรือให้คำอธิบายที่พุดถึงระบบกึ่งศักดินาอย่างเป็นระบบ จนกระทั่งในปี 1953 ซึ่งเป็นปีที่พรรคเริ่มลงไปปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิดกับชาวนา⁶⁷ ต่อมาแผนงานของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียปี 1953 มีการพูดถึงความทุกข์ยากของชาวนา โดยเฉพาะชาวนาในชนบทที่เกิดจากการขาดแคลนที่ดินทำกิน และยังคงต้องแบกรับภาระจากการถูกเก็บภาษีอย่างหนักและการกดขี่ขูดรีดจากชนชั้นเจ้าที่ดิน⁶⁸ จากนั้นในเดือนกรกฎาคมปีเดียวกัน ไอดิตได้เขียนบทความเรื่องอนาคตของขบวนการชาวนาอินโดนีเซีย (The Future of the Indonesian Peasant Movement) ระบุว่าแม้หลังจากที่ระบบทุนนิยมได้เข้ามาอินโดนีเซียโดยสมบูรณ์และมีผลทำให้ระบบศักดินาไม่สามารถฟื้นคืนมาได้อีก แต่ขณะเดียวกัน อิทธิพลหรือซากเดนศักดินายังคงหลงเหลืออยู่โดยเฉพาะในหมู่ชาวนา ซึ่งสัญลักษณ์ที่พอแสดงให้เห็นว่าสังคมอินโดนีเซียตกอยู่ในฐานะกึ่งศักดินาในกรณีของชาวนา ได้แก่ การที่ชนชั้นเจ้าที่ดินขนาดใหญ่ยังคงมีสิทธิผูกขาดในที่ดิน ทำให้ชาวนาส่วนใหญ่ไม่สามารถเป็นเจ้าของที่ดินเป็นของตนเองได้และยังต้องเช่าที่ดินทำกินจากเจ้าที่ดิน ชาวนาจะต้องจ่ายค่า

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Ibid., p. 2.

⁶⁷ Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 33.

⁶⁸ Agitprop Department PKI, “Programme of the Communist Party of Indonesia.”

เช่าในรูปแบบของผลผลิตที่เก็บได้ ส่งผลให้ชาวนาส่วนใหญ่มีข้าวบริโภคไม่เพียงพอ และเผชิญกับปัญหาความยากจนต่อไป ขณะที่การจ่ายค่าเช่าในรูปแบบของแรงงานที่ทำงานบนที่ดินของเจ้าที่ดิน ทำให้ชาวนามีสถานะเป็น “ทาสติดที่ดิน” ของชนชั้นเจ้าที่ดิน อีกทั้งชาวนาต้องแบกรับภาระหนี้สินจำนวนมาก ส่งผลให้ชาวนามีสถานะเป็น “ทาสกับชนชั้นเจ้าที่ดิน”⁶⁹

อย่างไรก็ตาม การที่อินโดนีเซียตกอยู่ในสถานะของกึ่งอาณานิคมกึ่งศักดินาได้ส่งผลกระทบต่อกรรมกร ชาวนา กลุ่มนายทุนน้อย และนายทุนชาติมากที่สุด โดย “แผนงานของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย ปี 1953” ระบุถึงความสำคัญและปัญหาของทั้ง 4 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

(1) *กรรมกร* คือฐานมวลชนสำคัญของ PKI ไอดีตประเมินว่ากลุ่มกรรมกรมีจำนวนคิดเป็นร้อยละ 25 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ประกอบไปด้วยกรรมกรที่ทำงานในอุตสาหกรรมสมัยใหม่ เช่น แรงงานในขนส่งมวลชน แรงงานในโรงงาน แรงงานเหมืองแร่ มีจำนวนราว 500,000 คน และที่เหลือมีมากกว่า 2 ล้านคน ได้แก่ แรงงานในอุตสาหกรรมขนาดเล็ก แรงงานช่างฝีมือในเมือง เป็นต้น⁷⁰ ปัญหาของกรรมกร คือการได้รับผลกระทบจากค่าจ้างที่ต่ำ มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ย่ำแย่ ต่ำลง เมื่อเทียบกับราคาของสินค้าอุปโภคบริโภคพื้นฐานที่มีราคาแพงขึ้น อีกทั้งชนชั้นกรรมกรยังต้องเผชิญกับอัตราการจ้างงานที่ลดต่ำลง คนว่างงานเพิ่มมากขึ้น ขณะที่รัฐบาลกลับให้ความสนใจและปกป้องผู้ถือสิทธิลงทุนชาวต่างชาติมากกว่าแรงงานชาวพื้นเมือง และประเด็นสำคัญคือกรรมกรถูกห้ามไม่ให้มีการประท้วงนัดหยุดงาน ปัญหานี้เป็นสิ่งที่ไอดีตมองว่าสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถือเป็นการจำกัดสิทธิและควบคุมสภาพแรงงาน ซึ่งเป็นฐานสำคัญของพรรค⁷¹

อย่างไรก็ตาม ยุทธศาสตร์ของพรรคที่มีต่อชนชั้นกรรมกรในการประชุมสมัชชาแห่งชาติของพรรคครั้งที่ 5 จัดขึ้นในเดือนมีนาคม 1954 ได้ระบุว่าชนชั้นกรรมกรจะต้องเป็นผู้นำการปฏิวัติ โดยจะต้องรับภาระหนักในการสนับสนุนการต่อสู้ของทุกกลุ่ม เช่น ชาวนา นายทุนน้อย และนายทุนชาติ⁷² กรรมกรไม่เพียงต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการดำรงชีวิตให้ดีขึ้นเท่านั้น ทว่าจะต้องรับภาระงานที่หนักในการขยายพื้นที่และยกระดับการต่อสู้ให้สูงขึ้น อีกทั้ง ยังต้องสนับสนุนการต่อสู้ของกลุ่มต่างๆ เช่น สนับสนุนการต่อสู้ของชาวนาเพื่อที่ดิน สนับสนุนการต่อสู้ของกลุ่ม

⁶⁹ Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 33.

⁷⁰ *Ibid.*, p. 40.

⁷¹ Agitprop Department PKI, “Programme of the Communist Party of Indonesia.”

⁷² D.N. Aidit, “The Road to People's Democracy For Indonesia,” in DCPI [Online], 1954, Available from: <http://www.marxists.org/history/indonesia/1954-AiditTheRoad.htm> [2014, November 12]

ปัญญาชนเพื่อสิทธิจำเป็นในชีวิต (vital rights) สนับสนุนการต่อสู้ของนายทุนชาติเพื่อต่อสู้กับนัก
ลงทุนต่างชาติ ทั้งนี้การที่พรรคให้ความสำคัญกับชนชั้นกรรมกรในฐานะผู้นำการปฏิวัติตาม
ยุทธศาสตร์ของไอดีตี เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่มีลักษณะดีเยี่ยม มีการวิเคราะห์และให้เหตุผลไว้
ดังนี้ กรรมกรถือเป็นกลุ่มที่ทำงานอยู่ในหน่วยเศรษฐกิจที่มีความก้าวหน้าที่สุด นับเป็นกลุ่มที่มี
ความเข้าใจในตัวเองดีและก้าวหน้าเป็นอันดับเป็นอันดับที่ดี ถือเป็นกลุ่มที่ไม่มีความหวาดกลัวที่จะ
สูญเสียทรัพย์สินส่วนตัวในระหว่างการต่อสู้ปฏิวัติ อีกทั้งเป็นกลุ่มที่ต้องทุกข์ทรมานจากการถูกกด
ขี่ที่โหดร้ายใน 3 ระดับ จึงเป็นกลุ่มที่ทุ่มเทให้กับการปฏิวัติต่อสู้มากกว่ากลุ่มอื่น และกลุ่ม กรรม
ชีพอินโดนีเซียถือเป็นกลุ่มแรกที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิวัติต่อสู้ของ PKI มาตั้งแต่แรก⁷³

(2) ชาวนา ถือเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ มีจำนวนมากถึงร้อยละ 70 ของ
ประชากรอินโดนีเซีย แต่สถานะและคุณภาพชีวิตของชาวนาไม่ได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นแต่อย่างใด
ชาวนาส่วนใหญ่ยังได้รับความเดือดร้อนจากการไร้ที่ดินทำกิน เนื่องจากพื้นที่เพาะปลูกจำนวน
ร้อยละ 20 ของอินโดนีเซียที่เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดยังคงถูกยึดครองจากดัตช์ ขณะเดียวกัน
ชาวนายังถูกกดขี่จากชนชั้นเจ้าที่ดินภายในประเทศที่ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของพรรคัมสยุมิผ่าน
วิธีการต่างๆ เช่น การเกณฑ์แรงงาน การกำหนดให้จ่ายค่าเช่าที่ดินตามรูปแบบที่ไม่เป็นธรรมกับ
ชาวนา⁷⁴ ทั้งนี้ สิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าสังคมอินโดนีเซียตกอยู่ในสถานะกึ่งอาณานิคมกึ่งศักดินา
โดยมองจากปัญหาชาวนาเป็นหลัก คือจักรวรรดินิยมตะวันตกร่วมกับชนชั้นเจ้าที่ดินพื้นเมืองมี
ส่วนสำคัญที่เข้าไปจัดการและสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อการร้าย โดยเฉพาะขบวนการดาร์อิลฮาลัมและ
กองทัพอิสลามอินโดนีเซียที่เคลื่อนไหวในพื้นที่ชนบท โดยที่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบเหล่านี้มักเข้าไป
ทำร้าย เช่นฆ่า และวางเพลิงหมู่บ้านของชาวนา โดยที่สถิติจากแผนงานพรรคคอมมิวนิสต์
อินโดนีเซีย ปี 1953 ระบุว่าชาวนาจำนวนนับพันคนที่ถูกบังคับให้หนีกลุ่มผู้ก่อการร้าย และ
จำเป็นที่จะต้องทิ้งชนบทเข้าสู่เมือง⁷⁵

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากชาวนามีจำนวนมากถึงร้อยละ 70 ของประชากรทั้งหมด ฉะนั้น
หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากชาวนา การปฏิวัติของประชาชนก็จะมีทางสำเร็จ อีกทั้ง
เป้าหมายของการปฏิวัติของชาวนา คือการมีที่ดินเป็นของตนเอง และกำจัดขากเดนของระบอบ
ศักดินาที่ยังคงหลงเหลืออยู่ ความสำคัญของชาวนาในแง่ดังกล่าว ทำให้ไอดีตีตระหนักว่าชาวนา
เป็นตัวแปรสำคัญในการต่อสู้ เพราะด้วยเหตุผลกลไกเช่นนี้ ชนชั้นกรรมกรจึงจำเป็นต้องได้รับการ

⁷³ Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 40.

⁷⁴ Agitprop Department PKI, "Programme of the Communist Party of Indonesia."

⁷⁵ Ibid.

สนับสนุนจากชาวนา โดยการเป็นพันธมิตรร่วมกันระหว่างกรรมกรกับชาวนาจะกลายมาเป็นฐานสำคัญของการสร้างแนวร่วมแห่งชาติที่มีพลังและเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น⁷⁶

การให้ความสำคัญกับชาวนาในฐานะแนวร่วมสำคัญ กลายมาเป็นประเด็นหลักที่สำคัญในการประชุมสมัชชาแห่งชาติของพรรคครั้งที่ 5 ที่จัดขึ้นในปี 1954 โดยที่ประชุมมีความเห็นเพิ่มเติม คือสำหรับยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติที่เป็นภาระสำคัญของพรรค มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่พรรคจะต้องพยายามลงไปทำงานร่วมกับชาวนาให้มากที่สุด และจำเป็นจะต้องดึงเอาชาวนามาเคลื่อนไหวร่วมกับแนวร่วมแห่งชาติให้ได้ เนื่องจากปัญหาในการสร้างแนวร่วมแห่งชาติที่พรรคประสบขณะนี้ คือ มีจำนวนชาวนาที่เป็นสมาชิกของพรรคเพียงร้อยละ 7 เท่านั้น นับว่าเป็นแนวร่วมที่ยังคงอ่อนแอและมีจำนวนน้อยมาก หากเปรียบเทียบกับทั้งอินโดนีเซียที่มีชาวนาคิดเป็นร้อยละ 70 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ฉะนั้น พรรคจะต้องให้ความสำคัญกับการดึงชาวนาเข้าสู่แนวร่วมแห่งชาติ เพื่อแสดงให้เห็นว่าชาวนาสามารถร่วมภารกิจสำคัญกับ PKI ในการขจัดขากเดนและอิทธิพลของชนชั้นเจ้าที่ดินที่ยังหลงเหลืออยู่ และถือเป็นก้าวแรกที่จะนำไปสู่การปฏิวัติเกษตรกรรมเพื่อต่อต้านระบบศักดินาต่อไป⁷⁷

(3) นายทุนน้อย (*Petty Bourgeoisie*) และกลุ่มปัญญาชน นายทุนน้อย คือ กลุ่มที่ประกอบไปด้วยช่างฝีมือ กลุ่มพ่อค้าระดับเล็ก ผู้ผลิตระดับเล็กและชาวประมง คือ กลุ่มที่มีความสนใจในการต่อสู้ของประชาชน เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ของอินโดนีเซียที่ตกเป็นกึ่งอาณานิคมกึ่งศักดินา ขณะที่ปัญญาชน ถือเป็นอีกกลุ่มสำคัญที่จะต้องให้การสนับสนุนการต่อสู้ของขบวนการประชาชนและแนวร่วมแห่งชาติ เนื่องจากกลุ่มปัญญาชน เป็นกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่อง การสร้างสาธารณรัฐประชาธิปไตยอินโดนีเซียที่เป็นอิสระและสนใจเรื่องการพัฒนาทางวัฒนธรรม

(4) กลุ่มนายทุนชาติ (*National Bourgeoisie*) ถือเป็นกลุ่มที่ถูกปิดกั้นโอกาสในการขยายการขายการลงทุน เนื่องจากรัฐบาลสนับสนุนการลงทุนจากต่างชาติมากกว่า ฉะนั้น กลุ่มนายทุนชาติ จึงต้องการเห็นการจำกัดการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ และต้องการเห็นการพัฒนาในอุตสาหกรรมหลักภายในชาติและการติดต่อทางการค้า

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ D.N. Aidit, "The Road to People's Democracy for Indonesia."

3.3.2.3 นโยบายสร้างพันธมิตรทางรัฐสภา

แนวคิดเรื่องการจัดนายทุนชาติให้มาเคลื่อนไหวสนับสนุน PKI ในฐานะแนวร่วมแห่งชาติ และนโยบายการสร้างพันธมิตรทางรัฐสภา คือแนวคิดสำคัญของไอดิต เพราะก่อนหน้านี้ PKI ไม่มีแนวคิดเรื่องการทำงานหรือเคลื่อนไหวกับนายทุนชาติมาก่อน และก่อนหน้านี้ที่ไอดิตจะขึ้นเป็นผู้นำ นายทุนชาติและนายทุนน้อยไม่ได้ถูกจัดเป็นฐานมวลชนหรือแนวร่วมของพรรค ไอดิตเริ่มมีความคิดที่ค่อนข้างชัดเจนขึ้นที่จะดึงนายทุนชาติมาอยู่ในยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติ หลังจากที่พรรคผ่านเหตุการณ์ที่สมาชิกถูกรัฐบาลจากพรรคมัสยูมิจับกุมในกลางปี 1951 แต่ขณะนั้นไอดิตยังไม่ระบุชัดเจนว่านายทุนชาติในความหมายของ PKI เป็นใคร เพียงแต่ตระหนักว่าหากต้องการให้พรรคอยู่รอดและแข็งแกร่งขึ้นในระบบการเมืองแบบรัฐสภา จะต้องจับมือเป็นพันธมิตรกับพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง และพรรคจะต้องถ่วงดุลอำนาจในการจัดตั้งรัฐบาลให้ได้

แนวทางของไอดิตภายหลังเหตุการณ์วิกฤตในเดือนสิงหาคม ปี 1951 คือการให้การสนับสนุนรัฐบาลชุดใหม่ที่ขึ้นมาบริหารประเทศ รัฐบาลผสมชุดถัดมานำโดยวิลโป (Wilopo) จากพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียขึ้นมาบริหารประเทศ นำมาจัดตั้งรัฐบาลในช่วงเมษายน 1952-มิถุนายน 1953 ขณะที่พรรคมัสยูมิกลายเป็นฝ่ายค้านหลักร่วมกับพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซีย (Partai Sosialis Indonesia) หรือ PSI ที่มีนโยบายสนับสนุนตะวันตก⁷⁸ PKI ให้การสนับสนุนรัฐบาลผสมของวิลโปเป็นครั้งแรก เพราะไอดิตและคณะกรรมการการเมืองเห็นว่ารัฐบาลผสมของวิลโปมีนโยบายทางการเมืองที่ดูก้าวหน้า เนื่องจากวิลโปประกาศจะยกเลิกมาตรการต่อต้านประชาชนที่รัฐบาลซูกรีมันเคยประกาศใช้มาก่อนหน้านี้ ซึ่งในมุมมองของ PKI คือมาตรการที่ต่อต้านการเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชนหัวก้าวหน้ารวมถึง PKI อีกทั้งยังได้ประกาศยินยอมให้ประชาชนมีเสรีภาพในการเรียกร้องสิทธิขั้นพื้นฐานของตนเองได้⁷⁹ แต่ต่อมาเกิดความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองภายในรัฐบาลผสมชุดนี้ เพราะมีรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลชุดนี้ส่วนหนึ่งมาจากพรรคมัสยูมิและพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซีย ไอดิตระบุว่าทั้ง 2 พรรคมีความพยายามที่จะผลักดันมาตรการต่อต้านประชาชน และมาตรการต่อต้านประชาธิปไตยกลับมาใช้อีกครั้ง ส่งผลให้

⁷⁸ พรรคสังคมนิยมอินโดนีเซีย (Partai Sosialis Indonesia, Indonesian Socialist Party) หรือ PSI ของซูตัน ซาหิรี แยกตัวออกมาจากพรรคสังคมนิยมในปี 1948 ถือเป็นพรรคเล็กของกลุ่มปัญญาชนที่มีแนวคิดแบบตะวันตก และยึดแนวทางสังคมนิยมประชาธิปไตยตามแบบประเทศในยุโรป ทางพรรคเน้นความเป็นสมัยใหม่ การพัฒนาเศรษฐกิจ ไม่สนับสนุนนโยบายชาตินิยมจัด หรือการต่อต้านต่างชาติที่รุนแรง เห็นว่าจำเป็นต้องอาศัยทุนต่างชาติในการพัฒนาประเทศ ดูเพิ่มเติมที่ วิทยา สุจริตธนารักษ์, “พรรคการเมืองในอินโดนีเซีย,” หน้า 21-22.

⁷⁹ Agitprop Department PKI, “Programme of the Communist Party of Indonesia.”

รัฐบาลวิไลโปถูกกดดันจากพลังของแนวร่วมประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับมาตรการดังกล่าว และยังเกิดความขัดแย้งภายในจากพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียที่ไม่พอใจรัฐบาล จนทำให้รัฐบาลของวิไลโปตัดสินใจลาออกในที่สุด⁸⁰

การที่ PKI ไม่ประสบความสำเร็จในการสนับสนุนรัฐบาลวิไลโป ทำให้ไอดีตีต้องกลับมาทบทวนนโยบายของพรรคที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนรัฐบาลผสมในสภาอีกครั้ง พรรคได้เรียนรู้ว่า พรรคมัชยุมิและพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียไม่ใช่พันธมิตรที่ดีของ PKI ในทางรัฐสภา เนื่องจากทั้งคู่มีนโยบายสนับสนุนตะวันตกและต่อต้านแนวร่วมประชาชน รวมถึงการต่อต้านประชาธิปไตยและ PKI ขณะเดียวกัน ภายใต้การจัดตั้งรัฐบาลผสมของวิไลโปที่ PKI เคยให้การสนับสนุนนั้น พบว่าในช่วงปลายปี 1952 สถานการณ์การเมืองภายในอินโดนีเซียมีความขัดแย้งชัดเจนระหว่าง PKI กับพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซีย และความขัดแย้งระหว่างพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียกับพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซีย กล่าวคือความสัมพันธ์ระหว่างพรรคมัชยุมิกับพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียมีความแนบแน่นขึ้นในฐานะกลุ่มฝ่ายค้านหลักที่สำคัญ และเป็นช่วงที่พรรคมัชยุมิกำลังอ่อนแอ เนื่องจากกลุ่มมุสลิมพรรคนาห์ตะตุล อุลามะ (Nahdlatul Ulama) หรือ NU ได้แยกตัวออกจากพรรคมัชยุมิในเดือนสิงหาคม 1952 ทำให้พรรคมัชยุมิจำเป็นต้องสร้างพันธมิตรกับพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซีย ซึ่งมีนโยบายสนับสนุนตะวันตกในแง่ของการเปิดรับทุนและรับการช่วยเหลือจากตะวันตกเช่นกัน

การแยกตัวของพรรคนาห์ตะตุล อุลามะจากพรรคมัชยุมิ ส่งผลให้พรรคชาตินิยมอินโดนีเซียกลายเป็นพรรคการเมืองที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในเวลานั้น ส่วนพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียถือเป็นพรรคสำคัญที่ให้การสนับสนุนกองทัพอินโดนีเซีย โดยที่ในหมู่กองทัพจะมีทหารส่วนหนึ่งที่สนับสนุนพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซีย และมีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างชัดเจน จึงส่งผลกระทบต่อการทำงานและการเคลื่อนไหวของ PKI โดยตรง ขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียกับพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซีย พบว่าประธานาธิบดีซูการ์โนผู้นำพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียได้กล่าวประณามพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียในฐานะ “ศัตรู” ของพรรค⁸¹

ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ PKI จำแนกกลุ่มการเมืองที่มีนโยบายเป็นปรปักษ์กับพรรคได้อย่างชัดเจน ด้วยการประณามพรรคมัชยุมิและพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียในฐานะพรรคการเมืองขนาดใหญ่ที่มีนโยบายเปิดรับทุนต่างชาติ พรรคมัชยุมิสนับสนุนนโยบายและเปิดรับทุนจากสหรัฐอเมริกา ขณะที่พรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียสนับสนุนนโยบายและเปิดรับทุน

⁸⁰ D.N. Aidit, “The Birth and Growth of the Communist Party of Indonesia.”

⁸¹ Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 240.

จากอังกฤษ⁸² อีกทั้งไอดิตยังมองว่าพรรคคอมมิวนิสต์ที่มีผู้นำคือฮัตตามีอุดมการณ์เรื่องการปฏิวัติที่ตรงข้ามกับ PKI เพราะพรรคคอมมิวนิสต์มองว่าการปฏิวัติของอินโดนีเซียสิ้นสุดลงแล้วนับตั้งแต่ดัตช์ยินยอมถ่ายโอนอำนาจอธิปไตยทั้งหมดคืนสู่อินโดนีเซียในปี 1949 ฉะนั้น อินโดนีเซียสามารถเป็นมิตรกับดัตช์รวมถึงชาติตะวันตกได้ ขณะเดียวกันยังพบว่าสมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์ที่มีส่วนใหญ่มากเป็นชนชั้นเจ้าที่ดินในชนบท ถือเป็นกลุ่มผู้กดขี่ขูดรีดชาวนาไร่ที่ดินที่เป็นชาวนาระดับกลางในมุมมองของไอดิต แต่ในทางกลับกันนี้ ไอดิตมองว่าพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียของซูการ์โนกลับมีอุดมการณ์เรื่องการปฏิวัติสอดคล้องกับ PKI คือเชื่อในอุดมการณ์การปฏิวัติที่สมบูรณ์ เนื่องจากพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียมองว่าแม้ว่าอินโดนีเซียจะเป็นเอกราช แต่การปฏิวัติของอินโดนีเซียเพิ่งจะเริ่มต้นขึ้นเท่านั้น และการปฏิวัติจะแล้วเสร็จโดยสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อจะต้องทำการถอนรากถอนโคนอิทธิพลของจักรวรรดินิยมตะวันตกและศักดินาออกไปจากสังคมอินโดนีเซีย⁸³

จะเห็นชัดว่าทั้งพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียและ PKI ต่างก็ชูนโยบายชาตินิยมร่วมกันมาตั้งแต่ต้น โดยเฉพาะกรณีเรียกร้องให้ดัตช์คืนดินแดนนิวกินีตะวันตกให้กลับมาเป็นส่วนหนึ่งของอินโดนีเซีย ไอดิตยังประเมินพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียให้มีฐานะและความสำคัญเท่ากับนายทุนชาติทางรัฐสภา โดยถือเป็นกลุ่มที่มีความสนใจในการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ ต้องการลงทุนและขยายตลาด แต่กลับถูกสกัดกั้นจากระบบอาณานิคมและศักดินา ขณะเดียวกัน นายทุนชาติยังเป็นกลุ่มคนสำคัญที่มีบทบาทสนับสนุนการต่อสู้ระหว่างชาวนากับชนชั้นเจ้าที่ดินอีกด้วย⁸⁴

นโยบายการเป็นพันธมิตรกับนายทุนชาติทางรัฐสภาจึงเกิดขึ้นเป็นรูปธรรม เมื่อ PKI ประกาศสนับสนุนรัฐบาลผสมของอาลี ศาสโตรามิดโจโย (Ali Sastroamidjojo) ที่จัดตั้งเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 1953 โดยมาจากพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียและ PKI โดยไม่มีพรรคคอมมิวนิสต์ รวมถึงพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียเข้าร่วมในรัฐบาลผสม ส่งผลให้รัฐบาลผสมชุดนี้คือการเป็นพันธมิตรอย่างเป็นทางการในทางรัฐสภาเป็นครั้งแรกระหว่างพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียและ PKI เพราะไอดิตประกาศให้การสนับสนุนรัฐบาลผสมของอาลี ศาสโตรามิดโจโย อย่างเปิดเผย โดยพรรคเรียกร้องให้รัฐบาลผสมชุดนี้เร่งปรับปรุงเศรษฐกิจภายในประเทศ เร่งให้ความช่วยเหลือชาวนาในชนบทที่ได้รับความเดือดร้อนจากการถูกกดขี่ขูดรีดจากชนชั้นเจ้าที่ดิน เรียกร้องให้ช่วยแก้ไขปัญหาความยากจน เรียกร้องให้รัฐบาลช่วยปราบปรามกลุ่มขบวนการดาร์อุลอิสลาม รวมถึงกลุ่มที่

⁸² Arnold C. Brackman, *Indonesian Communism: A History*, p. 171.

⁸³ Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 50.

⁸⁴ Olle Tornquis, *Dilemmas of Third World Communism: The Destruction of the PKI in Indonesia*, pp. 76-77.

เคลื่อนไหวเช่นฆ่าชาวนา เผาบ้านเรือน และกดดันให้ชาวนาในชนบทอพยพออกจากพื้นที่ อีกทั้งรัฐบาลผสมของอาลี ศาสโตรามาดีโจโย จะต้องเรียกร้องดินแดนนิวกินีตะวันตกที่ดัตช์ยังคงควบคุมอยู่ให้กลับมาเป็นของอินโดนีเซียให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้⁸⁵

โอดิตไม่เพียงแต่ให้การสนับสนุนนโยบายการเมืองในประเทศของรัฐบาลของอาลี ศาสโตรามาดีโจโยเท่านั้น แต่โอดิตยังให้การสนับสนุนนโยบายต่างประเทศที่ให้ความสำคัญกับความ เป็นกลางทางการเมือง⁸⁶ ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาสำคัญที่นโยบายระหว่างประเทศของอินโดนีเซียเริ่มมี ทิศทางออกห่างจากค่ายตะวันตก ขณะเดียวกัน ช่วงต้นทศวรรษ 1950 ถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญ ของอินโดนีเซียภายใต้การนำของประธานาธิบดีซูการ์โนในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับ สาธารณรัฐประชาชนจีนผ่านการส่งอาโนลด์ โมโนนูตู (Arnold Mononutu) อดีตผู้นำนักปฏิวัติและ อดีตรัฐมนตรีกระทรวงสารสนเทศไปประจำที่ปักกิ่งในฐานะเอกอัครราชทูตในเดือนสิงหาคม 1953 และสาธารณรัฐประชาชนจีนได้มอบหมายให้นายทหารระดับสูงอย่างหวงเจิ้น (Huang Zhen) มาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำการ์ตาในปี 1954 ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาสำคัญที่ สาธารณรัฐประชาชนจีนมีนโยบายเริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้านในเอเชีย⁸⁷

ความสัมพันธ์อันดีระหว่างอินโดนีเซียและสาธารณรัฐประชาชนจีน และการดำเนิน นโยบายที่เป็นกลางทางการเมืองระหว่างประเทศของอินโดนีเซียเกิดขึ้นในบริบทการเมืองโลกที่ สงครามเย็นกำลังปะทุขึ้น⁸⁸ และต่อมาอินโดนีเซียในฐานะประเทศเกิดใหม่ได้เป็นหนึ่งในผู้นำ สำคัญจัดตั้งกลุ่มประเทศโลกที่ 3 ซึ่งดำเนินนโยบายเป็นกลางทางการเมือง ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดใน ความขัดแย้ง ไม่ว่าจะเป็นค่ายประชาธิปไตยตะวันตกที่นำโดยสหรัฐอเมริกาหรือค่ายคอมมิวนิสต์ที่ มีโซเวียตเป็นผู้นำ การรวมตัวกลุ่มของประเทศโลกที่ 3 เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการในการประชุมกลุ่ม ประเทศเอเชีย-แอฟริกา (Asian-African Conference) หรือการประชุมบันดุง (Bandung Conference) ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 18-24 เมษายน 1955 ที่เมืองบันดุงในจังหวัดชวาตะวันตก

⁸⁵ D.N. Aidit, "The Birth and Growth of the Communist Party of Indonesia."

⁸⁶ Hong Liu, *China and the Shaping of Indonesia 1949-1965* (Singapore: NUS Press, 2011), p. 177.

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ สงครามเย็น คือความขัดแย้ง การเผชิญหน้า และการทำสงครามโดยอ้อมระหว่างสหรัฐอเมริกาและ สหภาพโซเวียต เพียงแต่ว่าสองมหาอำนาจจะไม่รบกันโดยตรงด้วยสงครามเปิดเผย เกิดการแบ่งค่ายออกเป็น ค่ายโลกคอมมิวนิสต์และโลกเสรี โดยความตึงเครียดระหว่างโซเวียตและสหรัฐอเมริกาเริ่มมาตั้งแต่เมื่อ สงครามโลกยุติลง ดูเพิ่มเติมที่ สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ, *อีกฟากหนึ่งของยุโรป: ประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของ ยุโรปตะวันออก ค.ศ.1800-2000* (กรุงเทพฯ: ศูนย์ยุโรปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), หน้า 284.

ของอินโดนีเซีย การประชุมครั้งนี้มีตัวแทนจาก 29 ประเทศในเอเชียและแอฟริกาเข้าร่วมประชุม มีผู้นำสำคัญ ได้แก่ นายกรัฐมนตรีโจว เอินไหล (Zhou Enlai) แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เยือนอินโดนีเซียเป็นครั้งแรก รวมถึงนายกรัฐมนตรีจากอินเดีย ปากีสถาน ลังกา โกลด์โคสต์ อียิปต์ และผู้นำสูงสุดแห่งเวียดนาม⁸⁹ การประชุมบ้นดุงสะท้อนให้เห็นถึงการรวมกลุ่มของประเทศในเอเชียและแอฟริกาที่ร่วมกันต่อต้านลัทธิอาณานิคม และเป็นเสมือนการประกาศว่าขณะนี้คือช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการครอบงำของตะวันตกได้สิ้นสุดลงแล้ว⁹⁰

การประชุมบ้นดุงครั้งนี้มีนัยสำคัญอย่างยิ่งต่อความสัมพันธ์ระหว่างอินโดนีเซียกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในท่าทีที่เป็นมิตรมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นครั้งแรกที่ประธานาธิบดีซูการ์โนและนายกรัฐมนตรีโจว เอินไหล ได้เจรจาแก้ไขปัญหาสัญชาติของชาวจีนโพ้นทะเลในอินโดนีเซีย นำไปสู่การร่วมลงนามในสนธิสัญญาการมีสองสัญชาติของชาวจีนอินโดนีเซีย (The Sino-Indonesian Dual Nationality Treaty) ซึ่งระบุชัดเจนว่าคนที่มีสองสัญชาติควรมีสถานะอย่างอิสระที่จะเลือกรับสัญชาติใดสัญชาติหนึ่ง ขณะเดียวกันได้มีการรณรงค์อย่างกว้างขวางจากเจ้าหน้าที่รัฐของอินโดนีเซียสนับสนุนให้ชาวจีนโพ้นทะเลเลือกรับสัญชาติอินโดนีเซีย และระบุว่าชาวจีนอินโดนีเซียไม่ควรจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวเรื่องการเมืองใดๆ ในท้องถิ่น หากชาวจีนโพ้นทะเลรับสัญชาติอินโดนีเซีย จะถือว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนไม่สามารถมีอิทธิพลหรือการควบคุมใดๆ เหนือชาวจีนโพ้นทะเลเหล่านี้ได้อีกต่อไป⁹¹ ซึ่งการลงนามในสนธิสัญญานี้ ถือเป็นกาρχจัดปัญหาเรื่องสัญชาติของชาวจีนโพ้นทะเลและความหวาดระแวงในอิทธิพลของจีนแผ่นดินใหญ่ต่อชาวจีนโพ้นทะเลในอินโดนีเซียออกไป

PKI ภายใต้การนำของไอดิติกก็ให้ความสำคัญกับการประชุมบ้นดุงอย่างยิ่ง ไอดิติกกล่าวถึงการประชุมครั้งนี้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งกับอินโดนีเซีย เพราะถือเป็นครั้งแรกที่ประเทศเกิดใหม่อย่างอินโดนีเซียได้ทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านและเป็นหนึ่งในเจ้าภาพร่วมจัดการประชุมที่ยิ่งใหญ่นี้ และยังมีความสำคัญกับประเทศในเอเชียและแอฟริกา เนื่องจากการประชุมบ้นดุงถือเป็นครั้งแรกที่บรรดาประเทศในเอเชียและแอฟริกามารวมตัวกันเพื่อสร้างประวัติศาสตร์ใหม่ของตัวเองด้วย

⁸⁹ G. P. D., "Memories of Bandung," *Economic and Political Weekly*, 20, 18 (4 May 1985): 777.

⁹⁰ Ibid.

⁹¹ Hong Liu, *China and the Shaping of Indonesia 1949-1965*, p. 179.

ตนเอง⁹² ใอดิตมองว่าการประชุมครั้งนี้ก่อให้เกิดการถกเถียงถึงปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการเมืองโลก จนนำมาสู่การกำหนดแนวทางร่วมกันของกลุ่มประเทศเอเชียและแอฟริกา คือแนวทางการสนับสนุนสันติภาพ มิตรภาพ และการทำงานร่วมกันในการเมืองระหว่างประเทศ ขณะเดียวกันใอดิตยังมีความเห็นว่าแม้ประเทศต่างๆ ที่เข้าร่วมการประชุมครั้งนี้จะมีความแตกต่าง ในระบบการเมืองและเศรษฐกิจ แต่ภายใต้หลักการของการประชุมบับดุงที่มีร่วมกัน โดยเฉพาะ แนวทางการต่อต้านลัทธิอาณานิคมและการต่อสู้กับโลกใหม่ สิ่งนี้จะสามารถผลักดันให้การประชุม ครั้งนี้ประสบความสำเร็จได้ตามมา⁹³

อย่างไรก็ดี บริบทการเมืองระหว่างประเทศที่ประธานาธิบดีซูการ์โนเป็นผู้นำหลักสนับสนุน แนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด สิ่งนี้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่เอื้อให้ PKI ภายใต้การนำของใอดิตกลับมามีเอกภาพและเติบโตอีกครั้ง พรรคสามารถขยายฐานมวลชนได้ อย่างต่อเนื่อง โดยไม่ต้องเกรงกลัวว่าจะถูกรัฐบาลฝ่ายสาธารณรัฐหรือรัฐบาลฝ่ายขวาจัด ดำเนินการปราบปรามดังเช่นปี 1948 และกลางปี 1951 ขณะเดียวกัน บริบทการเมือง ภายในประเทศที่ PKI เป็นพันธมิตรทางรัฐสภากับพรรคชาตินิยมอินโดนีเซีย รวมถึงการที่ อินโดนีเซียรับแนวทางการเมืองแบบรัฐสภาที่เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันของระบบพรรคการเมือง โดยให้ความสำคัญกับการเลือกตั้ง ฉะนั้น บรรยากาศการเมืองภายในจึงเอื้อต่อการเติบโตของ PKI ส่งผลให้ใอดิตสามารถผลักดันให้ PKI เข้าสู่การเลือกตั้งและพยายามจะขยายฐานมวลชนและ ผู้สนับสนุนพรรคตามมา

อย่างไรก็ตาม การเป็นพันธมิตรร่วมกันในทางรัฐสภาระหว่างพรรคชาตินิยมอินโดนีเซีย กับ PKI เกิดจากการที่ประธานาธิบดีซูการ์โนต้องการใช้ PKI ในการคานอำนาจกับพรรคคู่แข่ง สำคัญอย่างพรรคมัสมุณี ขณะที่ PKI ต้องการขยายจำนวนสมาชิกและเพิ่มบทบาทในการเมืองใน สภาจัดตั้งของอินโดนีเซียมากขึ้น⁹⁴ การที่ PKI พยายามสร้างพันธมิตรในทางรัฐสภามาตั้งแต่ ปลายปี 1952 จนกระทั่งประกาศสนับสนุนรัฐบาลของอาลี ศาสโตรอามิดโจโย อย่างเปิดเผยใน กลางปี 1953 นับเป็นวิธีการที่ใอดิตขับเคลื่นพรรคไปสู่วิถีทางการต่อสู้ตามแนวทางรัฐสภาเป็น ครั้งแรกในประวัติศาสตร์การก่อตั้งพรรค ซึ่งถือว่าไม่เป็นไปตามหลักการของลัทธิมาร์กซ์และเลนิน ที่มุ่งเน้นเรื่องแนวทางการปฏิวัติเป็นหลัก โดยใอดิตได้ให้คำอธิบายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าว

⁹² D.N. Aidit, D.N. Aidit Pilihan Tulisan Djilid 1 (สรณินพนธ์ ดี.เอ็น.ใอดิต เล่ม 1) (Jakarta: Yayasan Pembaruan, 1959), p. 401.

⁹³ Ibid., p. 402.

⁹⁴ Herbert Feith, *The Decline of Constitutional Democracy in Indonesia*, pp. 243-245.

และสะท้อนให้เห็นแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองภายใต้การนำพรรคของไอดิตที่มีความยืดหยุ่นและแตกต่างไปจากผู้นำพรรครุ่นเก่า ดังนี้

นโยบายของ PKI ตั้งอยู่บนฐานการวิเคราะห์สถานการณ์รูปธรรมและความสัมพันธ์ของพลังต่าง ๆ ตามแนวคิดมาร์กซิสต์เป็นหลัก การที่ PKI ดำเนินการเข้าไปมีส่วนร่วมในการต่อสู้ทางรัฐสภานั้น พรรคจะกระทำด้วยความตระหนักรู้มากที่สุดว่าเป็นความรับผิดชอบทางการเมืองและการทำงานตามกระบวนการทางรัฐสภาจะต้องมีความจริงจังและระแวดระวังที่สุด แม้ว่าพรรคจะพิจารณาว่าการทำงานในแนวทางรัฐสภาจะไม่ใช่งานหลักของพรรค และการต่อสู้ในทางรัฐสภาจะไม่ใช่วิธีทางเดียวของการต่อสู้ทั้งหมด ทว่าไม่ได้หมายความว่าพรรคจะละเลยการเลือกตั้งทั่วไปที่กำลังจะมาถึงและการต่อสู้ทางรัฐสภาไปทั้งหมด”⁹⁵

การที่พรรคได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดและยุทธศาสตร์ก็เพื่อจะนำไปสู่การสร้างรัฐบาลที่มาจากรัฐบาลประชาธิปไตยของประชาชน อีกทั้งประเด็นสำคัญของการที่พรรคดำเนินงานตามแนวทางการต่อสู้ทางรัฐสภา และการสนับสนุนรัฐบาลของอาลี ศาสดิโตรอามิดโจโย มีจุดมุ่งหมายเพื่อแนวทางการขยายพรรคและการสร้างแนวร่วมแห่งชาตินั่นเอง⁹⁶ ซึ่งยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติของไอดิตยังมีการวางแผนและพูดถึงการแก้ปัญหาให้กับสังคมอินโดนีเซียในระยะยาว โดยไอดิตประเมินว่าหากในเวลาต่อมาอินโดนีเซียสามารถพัฒนาออกจากการเป็นประเทศกึ่งอาณานิคมกึ่งศักดินาได้ และสามารถพัฒนาไปถึงการที่ประเทศที่มีอิสรภาพและเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงแล้ว ในท้ายที่สุดแล้ว อินโดนีเซียภายใต้การสนับสนุนหลักของ PKI จะนำไปสู่การการจัดตั้งรัฐบาลประชาธิปไตยของประชาชน (The Government of The People's Democracy) ซึ่งการจัดตั้งรัฐบาลประชาธิปไตยของประชาชนในความคิดของไอดิต คือรัฐบาลรูปแบบใหม่ที่ต่างไปจากรัฐบาลก่อนหน้าเท่าที่เคยมีมา เนื่องจากตัวของรัฐบาลจะวางอยู่บนฐานของมวลชนเป็นหลัก ถือเป็นรัฐบาลที่เกิดจากการแนวร่วมแห่งชาติที่วางอยู่บนฐานของการเป็นพันธมิตรร่วมกันระหว่างกรรมกรกับชาวนาโดยที่มีชนชั้นกรรมกรเป็นผู้นำ⁹⁷ ฉะนั้นจะเห็นว่ายุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติจึงเป็นฐานคิดสำคัญที่นำไปสู่การก่อตั้งรัฐบาลประชาธิปไตยของประชาชน

⁹⁵ D.N. Aidit, “The Birth and Growth of the Communist Party of Indonesia.”

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ Agitprop Department PKI, “Programme of the Communist Party of Indonesia.”

แนวคิดเรื่องการจัดตั้งรัฐบาลประชาชนยังสอดคล้องกับการประชุมสมัชชาแห่งชาติของพรรคครั้งที่ 5 ที่ระบุว่า PKI ได้เสนอวิธีการหรือทางออกที่จะสามารถแก้ไขสถานะของอินโดนีเซียที่เป็นกึ่งอาณานิคมกึ่งศักดินา โดยจะถือว่าเป็นวิธีการที่ชำระล้างสถานะกึ่งอาณานิคมกึ่งศักดินาของอินโดนีเซีย คือการสร้างระบบประชาธิปไตยของประชาชน (System of People's Democracy) ซึ่งเกิดจากการรวมตัวเป็นหนึ่งเดียวของแนวร่วมแห่งชาติ ได้แก่ กรรมกร ชาวนา กลุ่มปัญญาชน นายทุนน้อย และกลุ่มนายทุนชาติ⁹⁸

อย่างไรก็ตาม แนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของโอดิตให้ความสำคัญกับเรื่องการสร้างแนวร่วมแห่งชาติและการทำงานร่วมกับนายทุนชาติได้ถูกประณามจากบรรดาผู้นำ PKI รุ่นก่อน โดยเฉพาะจากตัน ลิง จี ที่ถูกโอดิตและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ขับไล่ออกพรรคในปี 1954 ตันลิง จี มีความเห็นว่า PKI มีต้นแบบ (model) ต้นแบบของพรรคที่จะต้องเป็นองค์กรที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ มีการคัดเลือกสมาชิกอย่างระมัดระวัง สมาชิกจะต้องได้รับการฝึกอย่างดี และจะต้องเป็นผู้ที่ยึดมั่นในอุดมการณ์การต่อสู้ สมาชิกของ PKI จะต้องยืนหยัดและทำงานท่ามกลางชาวนาและกรรมกร และจะต้องสร้างอำนาจของตนจากข้างล่างเป็นหลัก⁹⁹

ตัน ลิง จี แสดงความเห็นต่อโดยระบุว่าในสายตาและมุมมองของผู้นำ PKI รุ่นเก่าต่างมีความเชื่อที่ว่า PKI ควรจะถูกออกแบบให้เข้มแข็งและสามารถอยู่รอดในสถานการณ์ที่ลำบาก เช่น เหตุการณ์ที่ผ่านมาไม่ว่าจะอยู่ภายใต้อาณานิคมดัตช์หรือภายใต้การยึดครองของญี่ปุ่น และพรรคจะต้องมุ่งไปสู่การได้มาซึ่งอำนาจ¹⁰⁰ แต่ยุทธศาสตร์ของโอดิตโดยเฉพาะการสร้างแนวร่วมแห่งชาติในมุมมองของผู้รุ่นเก่า คือการพยายามทำให้ PKI กลายเป็นพรรคที่มีลักษณะของชนชั้นนายทุน ยกตัวอย่างเช่นการที่ PKI ภายใต้โอดิตมีสมาชิกที่เป็นคนมั่งคั่ง สมาชิกเหล่านี้พักอาศัยในบ้านหลังใหญ่ใจกลางจาการ์ตา ได้รับเงินเดือนจากนายทุนหรือเจ้าของกิจการ และกลายเป็นผู้สนับสนุนนโยบายการเมืองของประธานาธิบดี ซูการ์โน ฉะนั้นกลุ่มผู้นำรุ่นเก่าจึงมองว่ายุทธศาสตร์ทางการเมืองของโอดิต คือการทำให้สมาชิกพรรคมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต และเปลี่ยนทัศนคติทางการเมืองให้กลายเป็นแบบชนชั้นนายทุนอย่างเต็มตัว ซึ่งด้วยสาเหตุสำคัญนี้จึงทำให้

⁹⁸ D.N. Aidit, "The Road to People's Democracy for Indonesia."

⁹⁹ John Roosa, *Pretext for Mass Murder: the September 30th Movement and Suharto's Coup d' État in Indonesia*, p. 120.

¹⁰⁰ Ibid.

บรรดาผู้นำรุ่นเก่าหลายคนไม่สามารถอดทนที่จะอยู่ในพรรคอีกต่อไปในช่วงที่ PKI อยู่ภายใต้การควบคุมของไอดีดีและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่¹⁰¹

แม้ความคิดเห็นของกลุ่มผู้นำรุ่นเก่าข้างต้น จะหมายถึงการมุ่งวิพากษ์วิจารณ์ยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดีดีโดยตรง และมีเจตนาระบุว่าแนวทางของ PKI ภายใต้ไอดีดีมีการเปลี่ยนแปลงและผิดแผกไปจากหลักการหรือทฤษฎีดั้งเดิม แต่ลักษณะของการปรับเปลี่ยนแนวคิดและยุทธศาสตร์ของพรรค เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์และสภาพเงื่อนไขของสังคมอินโดนีเซียกลับกลายเป็นสิ่งที่ไอดีดีให้ความสำคัญที่สุด โดยไอดีดีระบุว่าชัดว่าแนวคิดและยุทธศาสตร์ของ PKI จะต้องมีความอ่อนอ่อน และไม่ได้ยึดติดกับสิ่งดั้งเดิมหรือที่มีมาก่อนหน้านี้¹⁰² ซึ่งยุทธศาสตร์ของ PKI จะต้องมีการปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

ยุทธศาสตร์หลักของ PKI คือการต่อสู้เพื่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชน!

ถ้ายุทธศาสตร์ไม่ตรงหรือพอกับความต้องการของประชาชนแล้วละก็ไม่ใช่ประชาชนที่เป็นฝ่ายผิด แต่เป็นเพราะยุทธศาสตร์นั้นไม่ถูกต้อง เพราะยุทธศาสตร์ที่ถูกต้องจะทำให้เราได้รับการสนับสนุนจากพรรคและจากประชาชนไม่ว่ายุทธศาสตร์นั้นจะคืออะไรก็ตาม และหากมียุทธศาสตร์ใดที่พบว่าทำให้ประชาชนไม่ได้รับประโยชน์ หรือสร้างความลำบากให้เกิดกับประชาชน พรรคจะไม่ให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์นั้น ฉะนั้นเรื่องแนวคิดและแนวทางของพรรคจึงมาจากความคิดของประชาชน¹⁰³

3.3.3 ยุทธศาสตร์การสร้างพรรคในต้นทศวรรษ 1950

ถ้าเราต้องการชัยชนะในการปฏิวัติ เราต้องปฏิบัติตามแบบพรรคของเลนิน ถ้าเราต้องการเปลี่ยนโครงสร้างสังคมจากกึ่งอาณานิคมไปสู่อำนาจอธิปไตยของอินโดนีเซียอย่างแท้จริง พรรคจำเป็นจะต้องปฏิบัติตามรูปแบบของพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียตและตามรูปแบบของพรรคคอมมิวนิสต์จีน แต่ถ้าปราศจากทฤษฎีตามหลักการของลัทธิมาร์กซ์และเลนิน พรรคจะไม่สามารถเป็นพรรคเช่นทุกวันนี้ได้ ฉะนั้น พรรคจำเป็นที่จะต้องเข้าใจทฤษฎีของลัทธิมาร์กซ์และเลนินอย่างถ่องแท้¹⁰⁴

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² Murad Aidit, *Aidit Sang Legenda (ไอดีดีที่เป็นตำนาน)*, p. 28

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ D.N. Aidit, "The Road to People's Democracy for Indonesia."

สุนทรพจน์ของไอดิทข้างต้นคือส่วนหนึ่งของงานเขียน “เส้นทางสู่ประชาธิปไตยประชาชนเพื่ออินโดนีเซีย” ที่ปรากฏอยู่ในบันทึกการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 5 เดือนมีนาคม 1954 ที่ให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การสร้างพรรคที่เป็นยุทธศาสตร์หลักอีกประการของไอดิท โดยที่คณะกรรมการการเมืองได้ประกาศดำเนินการมาตั้งแต่ต้นปี 1951 ถือเป็นยุทธศาสตร์ที่วางอยู่บนฐานของความต้องการเร่งฟื้นฟูพรรค และการขยาย จำนวนสมาชิกของพรรค อีกทั้งยังเป็นนโยบายที่ไอดิททำการผลักดันควบคู่ไปกับยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติ โดยยุทธศาสตร์การสร้างพรรคถูกผลักดันเป็นรูปธรรมครั้งแรกเมื่อคณะกรรมการกลางจัดการประชุมขึ้นในเดือนเมษายน 1951 การประชุมครั้งนี้เกิดการร่างธรรมนูญเฉพาะกาลที่เป็นไปตามลักษณะของลัทธิมาร์กซ์และเลนิน (Marxist-Leninist) และการสร้างพรรคและองค์กรตามรูปแบบของพรรคบอลเชวิกที่เน้นการให้ความสำคัญกับการเป็นพรรคมวลชนขนาดใหญ่ และให้ความสำคัญกับความเป็นเอกภาพของพรรคทั้งระบบความคิด การเมือง และองค์กร ซึ่งการร่างธรรมนูญเฉพาะกาลของพรรคในเดือนเมษายน 1951 ยังถือเป็นการกระตุ้นการพัฒนาทางอุดมการณ์และการเมืองภายในพรรค โดยเฉพาะประเด็นการยกระดับสำนักทางการเมืองภายในพรรค¹⁰⁵

ยุทธศาสตร์การสร้างพรรคของไอดิทได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนในเดือนสิงหาคมที่ PKI ต้องเผชิญกับนโยบายต่อต้านจากรัฐบาลผสมที่นำโดยพรรคมัสยุมิ นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์พรรคที่ได้ให้ความสำคัญกับวิธีการ “การอภิปรายทฤษฎี” (Theoretical Discussions) และ “การอภิปรายว่าด้วยงานเชิงปฏิบัติ” (Discussions on Practical Work) ภายในพรรค เป็นวิธีการที่จัดขึ้นในทุกระดับสาขาของพรรค ควบคู่ไปกับการสร้างประชาธิปไตยภายในพรรค รวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์ และการวิจารณ์ตนเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นกระบวนการสำคัญที่ต่อมาได้กระทำจนเป็นธรรมเนียมของพรรค ฉะนั้น ถือเป็นช่วงเวลาที่เห็นถึงการพัฒนาพรรคอย่างยิ่ง อีกทั้งยังเป็นช่วงเวลาที่พรรคเต็มไปด้วยจิตวิญญาณของความกระตือรือร้นที่เกิดขึ้นตลอดเวลาท่ามกลางสมาชิกของพรรค สมาชิกชั้นเตรียมและแนวร่วมพรรค¹⁰⁶

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการตามยุทธศาสตร์การสร้างพรรคของไอดิทนับตั้งแต่ต้นปี 1951 เป็นต้นมายังเจอกับปัญหาสำคัญหลายประการ ไอดิทวิเคราะห์ประเด็นปัญหาของการสร้างพรรคที่สำคัญ เช่น สมาชิก สมาชิกชั้นเตรียม และแนวร่วมของพรรคยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถ่องแท้และถูกต้องในหลักการของลัทธิมาร์กซ์และเลนิน ซึ่งเป็นปัญหาต่อเนื่องจากที่สมาชิกพรรคยังคงไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการศึกษาเท่าที่ควร พรรคยังเผชิญกับแรงต่อต้านภายในจากกลุ่ม

¹⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁶ Ibid.

คนที่พรรคมองว่าเป็นพวกลัทธิอัตวิสัย (Subjectivism) คือกลุ่มของตัน ลิง จี และผู้สนับสนุนลัทธิตัน ลิง จี ที่ไอดีติมองว่าเป็นกลุ่มที่จะสร้างอันตรายกับพรรคในเวลาต่อมา อีกทั้งพรรคยังต้องเจอกับคำถามถึงทิศทางของการสร้างพรรคและแนวทางการปฏิบัติที่ตามมา

การที่สมาชิกพรรคจะต้องเข้าใจทฤษฎีและหลักการของลัทธิมาร์กซ์และเลนินอย่างถ่องแท้ โดยให้ความสำคัญกับแนวร่วมที่นำโดยกรรมกรและมวลชนของพรรค นับเป็นหัวใจหลักที่ไอดีติให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากปราศจากทฤษฎีตามหลักการของลัทธิมาร์กและเลนินแล้วนั้น PKI จะไม่สามารถเป็นพรรคดังเช่นตอนนี้ได้ ขณะเดียวกัน พรรคจำเป็นที่จะต้องเป็นผู้รับภาระสำคัญอันหนักหน่วงทางประวัติศาสตร์ คือ การนำประชาชนอินโดนีเซียไปสู่ชัยชนะและอิสรภาพอย่างแท้จริง ฉะนั้น ภารกิจเร่งด่วนในการสร้างพรรคที่เป็นสิ่งแรกที่ต้องรีบดำเนินการ คือ การสร้างระบบความคิดเกี่ยวกับลัทธิมาร์กซ์และเลนินอย่างเป็นระบบและถูกต้อง โดยที่สมาชิกของพรรคในทุกระดับจะต้องเข้าใจศาสตร์ความรู้เกี่ยวกับลัทธิมาร์กซ์และเลนินอย่างถ่องแท้ และสามารถยกระดับสำนักทางการเมืองของตนได้ ส่งผลให้พรรคให้ความสำคัญกับนโยบายการให้การศึกษาศึกษาของสมาชิกพรรคอย่างเป็นทางการ ซึ่งในการประชุมพรรคแห่งชาติ ปี 1952 ระบุว่านโยบายให้การศึกษแก่สมาชิกพรรคจะต้องเป็นนโยบายเร่งด่วน และเป็นนโยบายหลักตายตัวที่วางไว้ให้สมาชิกพรรค¹⁰⁷

ปัญหาของการสร้างพรรคอีกประการ คือการที่พรรคระบุว่าทั้งสมาชิก สมาชิกชั้นเตรียมและแนวร่วมของพรรคกำลังทนทุกข์อยู่ภายใต้ลัทธิอัตวิสัยที่เปรี๊ยะเหมือนเชื้อโรคร้ายที่แฝงตัวอยู่ภายในพรรค ฉะนั้น PKI จำเป็นจะต้องดำเนินนโยบายต่อต้านลัทธิดังกล่าว ไอดีติ กล่าวถึงลัทธิอัตวิสัยว่าหมายถึงอุดมการณ์ของกลุ่มคนที่โดดเดี่ยวตนเอง และแยกออกจากมวลชนทั้งภายในและภายนอกพรรค¹⁰⁸ ไอดีติทำการวิพากษ์โครงสร้างสังคมอินโดนีเซียและสภาพปัญหาภายในพรรคที่เชื่อมโยงกับปัญหาของลัทธิอัตวิสัย ซึ่งวิเคราะห์ว่าอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีสถานะเป็นนายทุนน้อย (Petty Bourgeoisie) ที่ประกอบไปด้วยวิสาหกิจขนาดเล็กจำนวนมาก อีกทั้งยังประกอบไปด้วย “ชาวนาที่มีความเป็นปัจเจก” หรือชาวนาที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตจำนวนมาก และพรรคเลียงไม่ได้ที่จะต้องดึงชาวนากลุ่มนี้ที่มีสถานะเป็นนายทุนน้อยเข้ามาทำงานร่วมกับพรรค แต่ปัญหาที่ตามมา คือชนชั้นนายทุนน้อยที่ส่วนใหญ่มีลักษณะของความใจแคบ และมีสำนักทางการเมืองเป็นไปตามลัทธิพรรคพวก (Sectarianism) อีกทั้งยังได้สร้างปัญหาที่เป็นไปตามลักษณะ

¹⁰⁷ Ibid.

¹⁰⁸ Ibid.

ของลัทธิอัตวิสัยขึ้นกับพรรค ซึ่งปัญหาภายในพรรคดังกล่าวประกอบไปด้วย 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มลัทธิคัมภีร์ (Dogmatism) และกลุ่มลัทธิชัดเจน (Empiricism)¹⁰⁹

กลุ่มลัทธิคัมภีร์เป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญยึดติดกับทุกสิ่งทุกอย่างในตำราและหน้ากระดาษเพียงอย่างเดียว โดยไม่มองว่าทุกสิ่งนั้นมีชีวิต มีการเปลี่ยนแปลง และมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา คนกลุ่มนี้จะทำให้ทฤษฎีนั้นอ่อนแอ เพราะตัดขาดจากการเชื่อมโยงกับการปฏิบัติ และตัดขาดกับมวลชน ขณะที่กลุ่มลัทธิชัดเจน คือกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติโดยปราศจากความรู้ ความเข้าใจในทางทฤษฎี เพราะเพิกเฉยต่อหลักการและทฤษฎี ซึ่งทั้งสองกลุ่มต่างก็เป็นแนวคิดที่ไม่เป็นภาววิสัย (Objective) และส่งผลเสียต่อพรรค¹¹⁰

การที่โอดิตจัดกลุ่มลัทธิคัมภีร์และกลุ่มลัทธิชัดเจนจัดให้มีลักษณะตามลัทธิอัตวิสัย แสดงให้เห็นว่าต่างก็สร้างอันตรายให้แก่พรรคทั้งคู่ และจากประสบการณ์ที่ผิดพลาดของพรรคในการปฏิวัติที่ล้มเหลวทั้งปี 1926 และ 1948 ต่างก็มีสาเหตุสำคัญมาจากปัญหาดังกล่าว ฉะนั้นการดำเนินนโยบายต่อต้านลัทธิอัตวิสัยจึงมีความสำคัญเร่งด่วนภายใต้ยุทธศาสตร์การสร้างพรรคของโอดิต¹¹¹ ส่งผลให้พรรคได้จัดการประชุมคณะกรรมการกลางในปี 1952 มีมติให้ดำเนินการต่อต้านลัทธิอัตวิสัยอย่างเป็นทางการและกำหนดให้ดำเนินการทุกระดับของพรรค โดยที่สมาชิก สมาชิกชั้นเตรียมและแนวร่วมของพรรคที่เคยทุกข์ทรมานกับปัญหาตามลัทธิอัตวิสัยจะต้องเอาชนะโรคภัยดังกล่าวให้ได้ ผู้ที่ยึดถือความรู้แต่ในตำราจะต้องหันมาเผชิญกับความจริงที่ว่าทุกสิ่งสามารถพัฒนาและไม่หยุดอยู่ในตำราเพียงเท่านั้น ขณะที่กลุ่มลัทธิชัดเจนจะต้องหันมาศึกษาและอ่านทฤษฎีและตำราอย่างรอบคอบ เพื่อจะทำให้เกิดการสังเคราะห์ ทำให้การปฏิบัติงานเป็นระบบระเบียบ¹¹² ทั้งนี้ การที่ โอดิตระบุมาก่อนหน้านี้ว่าสมาชิกพรรคควรจะไปศึกษาหลักการของลัทธิมาร์กซ์และเลนิน อย่างถ่องแท้ ถูกต้องและเป็นระบบ เพราะในอีกแง่หนึ่งการกลับไปศึกษาหลักการของลัทธิมาร์กซ์และเลนินในลักษณะดังกล่าว ถือเป็นวิธีการที่พรรคใช้ต่อต้านและขจัดกลุ่มลัทธิอัตวิสัยภายในพรรค¹¹³

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Ibid.

¹¹³ Ibid.

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าการอ้างปัญหาและอันตรายที่เกิดจากลัทธิอัครวิสัย อีกแง่หนึ่งเป็นการกล่าวอ้างที่ใช้กำจัดกลุ่มการเมืองที่เห็นต่างและมีความขัดแย้งภายในพรรค เช่น กรณีของกลุ่มตัน ลิง จี ที่ถูกมองว่าเป็นพวกลัทธิอัครวิสัย นำมาสู่ความพยายามของโอดิตและกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ที่เคลื่อนไหวต่อต้านตัน ลิง จี มาตั้งแต่ต้นปี 1951 จนกระทั่งในปี 1953 เมื่อคณะกรรมการกลางของพรรคมีมติถอดถอนตัน ลิง จี ออกจากตำแหน่งคณะกรรมการกลาง ก่อนที่จะมีมติขับไล่ตัน ลิง จี ออกจากการเป็นสมาชิกของพรรคในปีถัดมา

เพื่อเป็นการต่อต้านลัทธิอัครวิสัยภายในพรรค สิ่งสำคัญที่พรรคจำเป็นต้องดำเนินการมี 2 ประการ คือ พรรคจะต้องสอนให้สมาชิกรู้จักการปรับใช้วิธีการของลัทธิมาร์กซ์และเลนินในการนำมาวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมือง และการประเมินพลังชนชั้น (class forces) เพื่อเป็นการต่อต้านการคิดวิเคราะห์ที่เป็นในลักษณะของอัครวิสัย อีกทั้งสมาชิกพรรคจะต้องให้ความสนใจกับกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริง (Investigation) และการศึกษาปริมนทผลทางความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจและชนชั้น ทั้งนี้ เพื่อให้สมาชิกได้เข้าใจในประเด็นสำคัญที่ว่าการสำคัญผิดที่เกิดจากการตรวจสอบข้อเท็จจริงในสถานการณ์ที่แท้จริงนั้น จะเป็นสาเหตุที่ทำให้สมาชิกต้องถูกดึงเข้าไปหมกมุ่นอยู่กับเรื่องเพ้อฝัน (Fantasy) และกระทำการตามลัทธิสุ่มเสี่ยง (Adventurism) ที่จะเป็นอันตรายแก่พรรคได้ ซึ่งวิธีการดังกล่าวถือเป็นสิ่งที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ใช้กระทำเพื่อต่อต้านลัทธิอัครวิสัยในปี 1929¹¹⁴

นโยบายการต่อต้านลัทธิอัครวิสัยได้ถูกดำเนินการควบคู่ไปกับนโยบายการให้การศึกษาแก่สมาชิกพรรค โดยการจัดการประชุมคณะกรรมการกลางในปี 1952 มีความกระตือรือร้นที่จะให้พรรคศึกษางานเขียนและบทความทั้งของเลนิน เหมาเจ๋อตุง (Mao Zedong) และหลิวเส้าฉี (Liu Shao-chi) สำหรับงานเขียนของเหมาเจ๋อตุง ได้แก่เรื่อง **ว่าด้วยการปฏิบัติ (On Practice)** และ **การต่อต้านลัทธิเสรีภายในพรรค (Oppose Liberalism Within the Party)** ขณะที่งานเขียนของ หลิวเส้าฉี คือเรื่อง **ว่าด้วยแนวทางของพรรค (On the Mass Line)** อีกทั้ง พรรคได้พิมพ์งานเขียนของเลนินในภาษาอินโดนีเซีย เช่น **คอมมิวนิสต์ปีกซ้าย โรคร้ายเดียงสา (Left-Wing Communism, An Infantile Disorder)** และกำลังจะเตรียมพิมพ์ **ประวัติศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียต (The History of the Communist Party of the Soviet Union)** รายงานต่อการประชุมสมัชชาครั้งที่ 19 ในการทำงานของคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียต (Report to the 19th Congress on the Work of the Central Committee of the Communist Party of the Soviet Union) และงานของเหมาเจ๋อตุงที่อยู่ในขั้นตอนการเตรียมพิมพ์

¹¹⁴ Ibid.

ในภาษาอินโดนีเซีย คือ เรื่องว่าด้วย**ความขัดแย้ง** (On Contradiction) โดยที่พรรคมีความคาดหวังว่าการศึกษางานเขียนทั้งหมดนี้จะเป็นการช่วยยกระดับความรู้ทางการเมืองภายในพรรคให้เกิดขึ้นได้ในอนาคต¹¹⁵

สำหรับประเด็นการพัฒนายุทธศาสตร์การสร้างพรรค ปรากฏว่าที่ประชุมสมัชชาแห่งชาติ ครั้งที่ 5 ยังให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับ PKI โดยระบุถึงภารกิจสำคัญที่จะต้องรับดำเนินการ ได้แก่ การยกระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในหมู่สมาชิก สมาชิกชั้นเตรียมและแนวร่วมของพรรค โดยมุ่งเน้นเรื่องการตระหนักถึงความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันระหว่างความถูกต้องในแนวทางทางการเมืองของพรรคกับยุทธศาสตร์การสร้างพรรค จะต้องตระหนักถึงแนวทางการสร้างพรรคตามรูปแบบพรรคบอลเชวิคที่ให้ความสำคัญกับการเป็นพรรคขนาดใหญ่ มีลักษณะของการเป็นพรรคมวลชน และการรวมเป็นหนึ่งเดียวในด้านระบบความคิด การเมือง และองค์กร¹¹⁶

ไอดิตยังระบุว่า PKI จะต้องให้ความสำคัญกับการขยายจำนวนสมาชิกและองค์กรของพรรค พรรคจำเป็นต้องดึงชาวนาให้เข้ามาเป็นแนวร่วมหลักของพรรค โดยเฉพาะชาวนายากจนและชาวนาไรที่ดิน อีกทั้ง พรรคจะต้องให้สมาชิกศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย ทั้งประวัติศาสตร์การเมือง สังคม เศรษฐกิจ และเงื่อนไขทางสังคม เพื่อเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจหรือช่วยกำหนดยุทธวิธีในการต่อสู้และวิธีการทำงานภายในพรรค และพรรคต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างลึกซึ้งในงานเขียนของเลนิน สตาลิน เหมา เจ๋อตง และ หลิวเส้าฉี เพื่อเป็นการต่อต้านและขจัดกลุ่มคนที่มีลักษณะ เช่น กลุ่มลัทธิคัมภีร์ กลุ่มลัทธิเงินจัด กลุ่มลัทธิพรรคพวก กลุ่มลัทธิฉวยโอกาส (Opportunism) และกลุ่มลัทธิเสรี (Liberalism) ที่แอบแฝงตัวอยู่ภายในพรรค¹¹⁷

3.3.4 PKI กับการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกของอินโดนีเซียปี 1955

ผลจากการดำเนินยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติและยุทธศาสตร์การสร้างพรรคของไอดิตที่ผลักดันมาตลอดตั้งแต่ปี 1951 จนกระทั่งการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 5 ในเดือนมีนาคม 1954 ที่ประชุมระบุว่าพรรคมีจำนวนสมาชิกจำนวน 165,206 คน แบ่งเป็นสมาชิกโดย

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ Ibid.

สมบุรณ์จำนวน 49,042 คน และสมาชิกชั้นเตรียมจำนวน 116,164 คน¹¹⁸ โดยที่ประชุมยังได้อ้างว่าจากจำนวนสมาชิกทั้งหมดประกอบไปด้วยชาวนามีจำนวนครึ่งหนึ่ง¹¹⁹

ต่อมาในปลายเดือนตุลาคมปีเดียวกันนี้ อดิตได้ระบุว่าพรรคมีจำนวนสมาชิกโดยสมบุรณ์และสมาชิกชั้นเตรียมรวมทั้งสิ้น 500,000 คน เขายังได้อ้างอิงรายงานจากการประชุมคณะกรรมการกลางของพรรคที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 1955 ที่มีเนื้อหาของรายงานระบุว่า เป็นช่วงเวลา que พรรคประสบความสำเร็จกับนโยบายการขยายองค์กรของพรรค และสามารถขยายจำนวนสมาชิกของพรรคได้ตามเป้าหมายที่วางเอาไว้ อีกทั้งยังประสบความสำเร็จกับนโยบายการให้การศึกษาแก่มวลชน¹²⁰ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการประเมินจำนวนสมาชิกของพรรคและการระบุถึงความสำเร็จของการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์พรรคดังกล่าวนี้ นับเป็นการให้ข้อมูลที่ทันต่อสถานการณ์ และยังเกิดขึ้นก่อนการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกที่จะจัดขึ้นในเดือนกันยายน 1955 ได้ไม่นาน

การที่พรรคระบุถึงความสำเร็จในการขยายฐานมวลชนของพรรค โดยอ้างอิงจำนวนสมาชิกของพรรคที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นนั้น ยังสอดคล้องกับสถานการณ์ที่สื่อสิ่งพิมพ์ที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของอดิตและกลุ่มคนรุ่นใหม่มียอดการพิมพ์เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องอีกด้วย กล่าวคือจำนวนการพิมพ์หนังสือพิมพ์**ประชาชาติ**รายวันที่เป็นหนังสือพิมพ์ของพรรคมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ หากเปรียบเทียบกับในเดือนสิงหาคม 1954 ที่มียอดพิมพ์จำนวน 15,000 ฉบับ มีผลเพิ่มขึ้นเป็น 23,000 ฉบับในเดือนมกราคม 1955 และมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นถึง 55,000 ฉบับในเดือนมกราคม 1956¹²¹

ส่วนวารสารดาวแดงที่เป็นวารสารถ่ายทอดหลักการและแนวคิดทางการเมืองของพรรค ไปยังสมาชิกก็มีแนวโน้มการพิมพ์ที่สูงขึ้นเช่นกัน เปรียบเทียบจากปลายปี 1952 ที่มียอดในการพิมพ์เพียง 7,500–8,000 ฉบับเท่านั้น ต่อมาได้มียอดพิมพ์สูงขึ้นถึง 20,000 ฉบับในครึ่งหลังของปี 1954 และมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 25,000 ฉบับในปลายปี 1955 ทั้งนี้ ยังเป็นช่วงเวลา que พรรคได้ดำเนินการพิมพ์เอกสารจำพวกนโยบายและแถลงการณ์พรรคเพิ่มขึ้น โดยมีการพิมพ์เป็นภาษาท้องถิ่นของแต่ละภูมิภาคที่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงภาษาอินโดนีเซียและภาษาชวาเพียงอย่างเดียว โดยในเดือนพฤศจิกายน 1954 พรรคได้จัดพิมพ์นโยบายหลักของพรรคจำนวน 150,000 ฉบับ

¹¹⁸ Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 79.

¹¹⁹ *Ibid.*, p. 162.

¹²⁰ *Ibid.*, p. 80.

¹²¹ *Ibid.*

จัดพิมพ์ธรรมนูญเฉพาะกาลของพรรค 100,000 ฉบับ และจัดการพิมพ์แถลงการณ์ของพรรคจำนวน 250,000 ฉบับ อีกทั้งในปี 1955 พรรคได้พิมพ์นโยบายของพรรคจำนวนทั้งสิ้น 150,000 ฉบับ โดยได้จัดพิมพ์ทั้งในภาษาชวา และภาษาท้องถิ่นที่ใช้สื่อสารในซุนดาและบาตัก¹²²

อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญฉบับปี 1950 กำหนดให้การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่หนึ่งกระทำทั่วประเทศในวันที่ 29 กันยายน 1955 ถือเป็นจัดการเลือกตั้งครั้งแรกในประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย โดยจะเป็นการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา ซึ่งมีสภาผู้แทนราษฎรเพียงสภาเดียว โดยเลือกสมาชิกรัฐสภาจำนวนทั้งสิ้น 257 คน อีกทั้งรัฐธรรมนูญยังได้กำหนดให้ทำการเลือกตั้งสมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญในวันที่ 15 ธันวาคม 1955¹²³ PKI ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งทั่วไปที่จะมาถึงเป็นอย่างมาก โดยหนังสือพิมพ์**ประชากรราษฎร์รายวัน** ลงข่าวระบุวันและเวลาที่จะจัดการเลือกตั้งและเรียกการเลือกตั้งครั้งนี้ว่าเป็น “วันเลือกตั้งใหญ่ 29 กันยายน” (Hari Raya Pemilu 29 September)

โอดิตได้นำยุทธศาสตร์และวิธีการที่หลากหลายมาใช้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในครั้งนี้ เช่น พรรคจัดทำการ์ตูนรณรงค์หาเสียง เพื่อให้มวลชนผู้สนับสนุนพรรคตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการใหม่ที่เกิดขึ้นครั้งแรกของอินโดนีเซีย และเชิญชวนให้มาลงคะแนนเสียงให้กับพรรคมากที่สุด หนังสือพิมพ์**ประชากรราษฎร์รายวัน** ฉบับเดือนกันยายน 1955 จัดพิมพ์การ์ตูนรณรงค์การเลือกตั้งของ PKI เป็นสื่อกลางระหว่างพรรคกับชาวอินโดนีเซีย ผู้มีสิทธิลงคะแนน มีการพิมพ์การ์ตูนการเมืองโดยรวม 10 ภาพออกมาสำหรับการรณรงค์เลือกตั้ง ตัวละครหลักคืออามัดหรือโอดิตเป็นคนเดินเรื่องด้วยการไปหาเสียงกับชาวบ้าน ชาวไร่และชาวนาในชนบท การ์ตูนการเมืองชุดนี้สื่อให้เห็นถึงวิธีการที่ PKI พยายามทำให้สมาชิก แนวร่วม และชาวบ้านในชนบทเข้าใจกระบวนการเลือกตั้งที่เป็นสิ่งใหม่ และตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง

อามัดชี้ให้บรรดาสมาชิกพรรคและชาวบ้านเห็นว่าการเลือกตั้งคือกระบวนการสำคัญของระบอบประชาธิปไตย สิทธิเป็นของประชาชน และจะต้องตรวจสอบสิทธิของตัวเองด้วยการตรวจสอบว่าได้รับจดหมายแจ้งให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ หากผู้ใดตรวจสอบแล้วมีรายชื่อตกหล่นให้รีบมาแจ้งกับกรรมการหรือตัวแทนของ PKI ในแต่ละพื้นที่ทันที เพื่อที่พรรคจะได้ไปแจ้งกับคณะกรรมการจัดการเลือกตั้ง และผู้เลือกตั้งจะต้องระแวดระวังเรื่องการถูกสวมสิทธิ์จากผู้อื่น อามัดกล่าวว่าการเลือกตั้งครั้งนี้จะต้องไม่มี “ผี” มาอาละวาดสวมสิทธิ์ (ดูภาคผนวก)

¹²² Ibid., p. 83.

¹²³ วิทยา สุจริตธนารักษ์, “พรรคการเมืองในอินโดนีเซีย,” หน้า 16-17.

อามัดยังให้ความสำคัญกับการย้ำเตือนเรื่องวัน เวลา และสถานที่ที่จัดการเลือกตั้ง ในการกระตุ้นบรรดาคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งของ PKI เดินทางลงพื้นที่ไปในหมู่บ้านต่างๆ เพื่อเตือนความจำของชาวบ้าน ชาวนา รวมถึงชาวอินโดนีเซียผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่าการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกของอินโดนีเซียเพื่อเลือกสมาชิกรัฐสภาจะจัดขึ้นในวันพฤหัสบดีที่ 29 กันยายน 1955 หน่วยเลือกตั้งเปิดให้ลงคะแนนตั้งแต่วันที่ 08.00 น. (ดูภาพประกอบ 5) อีกทั้งยังเน้นย้ำถึงขั้นตอนและวิธีการที่จะเกิดขึ้นจริงในวันเลือกตั้ง ระบุว่าผู้เลือกตั้งจะต้องมองและเดินไปที่คูหาเลือกตั้งที่เปิดออก และจะต้องปฏิบัติตามเคร่งครัดที่จะไม่พูดหรือเอ่ยว่า “เลือก PKI” แม้ว่าผู้เลือกตั้งจะเห็นคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งของ PKI นั่งประจำหน่วยเลือกตั้งก็ตาม (ดูภาคผนวก)

ในการ์ตูนดังกล่าว PKI ยังให้ความสำคัญกับกลุ่มสตรีที่เพิ่งคลอดบุตรในฐานะฐานเสียงของพรรค มีการมอบหมายให้สมาชิกจากขบวนการสตรีอินโดนีเซีย (Gerakan Wanita Indonesia) หรือกลุ่มเกอวานี (Gerwani) ซึ่งเป็นกลุ่มสตรีคอมมิวนิสต์สตรีรับผิดชอบหน้าที่สำคัญ เช่น การเข้าไปสำรวจสตรีที่เพิ่งคลอดบุตรในหมู่บ้าน โดยจะคอยอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ให้กับสตรีกลุ่มนี้ขณะที่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เช่น การรับฝากและดูแลบุตรของพวกเธอชั่วคราว การดูแลเรื่องนม เครื่องดื่ม และยารักษาโรคให้กับบุตรของสตรีเหล่านั้น (ดูภาพประกอบ 6)

การ์ตูนรณรงค์การเลือกตั้งของ PKI ยังสาธิตให้บรรดาสมาชิกและแนวร่วมพรรคดูวิธีการและขั้นตอนลงคะแนนอย่างละเอียด โดยระบุว่าผู้เลือกตั้งจะต้องดูสัญลักษณ์ของ PKI ที่มีรูปค้อนและเคียว พร้อมทั้งบอกตำแหน่งว่าอยู่ส่วนไหนของบัตรเลือกตั้ง (ดูภาพประกอบ 7) และขั้นตอนสุดท้าย คือ ขั้นตอนการลงคะแนน ผู้เลือกตั้งจะต้องเจาะรูไปยังสัญลักษณ์ดังกล่าว (ดูภาคผนวก)

นอกจากการ์ตูนรณรงค์การเลือกตั้งที่ PKI ใช้ประชาสัมพันธ์ดึงดูดให้สมาชิกพรรคและชาวอินโดนีเซียลงคะแนนเสียงให้กับพรรคแล้ว พรรคยังให้ความสำคัญกับป้ายหาเสียงเลือกตั้งเช่นกัน ซึ่งป้ายหาเสียงของ PKI ไม่เพียงทำหน้าที่เชิญชวนให้ชาวอินโดนีเซียเลือก PKI เท่านั้น แต่ยังระบุถึงอุดมการณ์การเมืองและเป้าหมายสำคัญของ PKI อย่างชัดเจน ตัวอย่างป้ายหาเสียงของ PKI ที่ได้รับการพูดถึงอย่างมากในขณะนั้น คือป้ายหาเสียงที่โจมตีพรรคการเมืองคู่แข่งอย่างพรรคมัสยูมิ และพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซีย มีข้อความระบุในภาพว่า “ได้อำนาจของพรรคมัสยูมิและพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียหน้าเงินจะต้องถูกตัดทิ้งจนขาด โปรดเลือก PKI!” (ดูภาพประกอบ 8)

ภาพที่ 5 การรณรงค์การเลือกตั้งของ PKI

ที่มา: Gusmuh (complier), 40 Komik Strip PKI Pemilu 1955 (40 การ์ตูนรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของ PKI ปี 1955) [Online], 2014, Available from: <http://akubuku.blogspot.com/2014/04/40-komik-strip-pki-pemilu-1955.html?m=1> [2016, May 9]

ภาพที่ 6 การรณรงค์การเลือกตั้งของ PKI

ที่มา: Ibid.

ภาพที่ 7 การ์ตูนรณรงค์การเลือกตั้งของ PKI

ที่มา: Ibid

ภาพที่ 8 ป้ายหาเสียงของ PKI

ที่มา: Sejarah Hubungan Partai Islam dan Komunis Sebelum Tragedi 1965 (ประวัติศาสตร์

ความสัมพันธ์ของพรรคอิสลามและพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียก่อนปี 1965) [Online], 2015,

Available from: <http://www.rappler.com/indonesia/107575-sejarah-partai-islam-komunis-tragedi-1965>

PKI ภายใต้ไอดิตมีความพยายามอย่างยิ่งในการหาเสียงจากฐานสมาชิกและแนวร่วมของพรรค การหาเสียงทวีความเข้มข้นขึ้นผ่านการรณรงค์บนสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆของพรรค เช่น พรรคพิมพ์โฆษณาหาเสียงขึ้นสำคัญที่มีคำโปรยหัวว่า “พี่น้องประชาชนจะได้อะไรจากการเลือก PKI?” ลงในหนังสือพิมพ์ประชาชาติรายวัน ฉบับวันพุธที่ 28 กันยายน 1955 ก่อนวันเลือกตั้งเพียงหนึ่งวัน

มีใจความระบุถึงสิ่งที่มีมวลชนจะได้รับจำนวน 19 ข้อหากตัดสินใจลงคะแนนให้กับพรรค เช่น การเลือก PKI มีความหมายเท่ากับการเลือกประชาธิปไตยอย่างกว้างๆเพื่อประชาชน สำหรับกลุ่มกรรมกรที่เลือกพรรคจะได้รับการรักษาสิทธิและเสรีภาพตามกฎหมาย และมีการปรับปรุงค่าจ้างให้เป็นธรรมมากขึ้น กลุ่มชาวนาจะได้รับการลดค่าเช่าที่ดิน มีการปรับปรุงรายได้ และชาวนาจะได้รับการปกป้องชีวิตและทรัพย์สิน โดยพรรคจะกวาดล้างกลุ่มที่เคลื่อนไหวเช่นฆ่าชาวนาในชนบท อีกทั้งยังต่อต้านกลุ่มนายทุนที่ร่วมมือกับต่างชาติที่กดขี่ชาวนา กลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่เลือกพรรคจะได้รับความเท่าเทียมทางการศึกษา และพรรคยังจะขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับคนกลุ่มนี้ กลุ่มสตรีที่เลือกพรรคจะได้รับสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียม ขณะที่กลุ่มผู้นับถือศาสนาจะได้รับความเสรีภาพในการเลือกนับถือศาสนา นายทุนน้อยจะได้รับการป้องกันระบบตลาดและยกเว้นภาษี นายทุนชาติจะได้รับการป้องกันการผูกขาดทางการค้า เป็นต้น¹²⁴

ภาพที่ 9 โอดิตขณะปราศรัยใหญ่ท่ามกลางมวลชนผู้สนับสนุน

ที่มา: Aidit Dan Koperasi (ไอดิตและความร่วมมือ) [Online], 2013, Available from: <http://www.berdikarionline.com/dn-aidit-dan-koperasi/> [2016, May 9]

ผลการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกในประวัติศาสตร์อินโดนีเซียที่จัดขึ้นในวันที่ 29 กันยายน 1955 ปรากฏผลดังนี้ PKI ภายใต้การนำของไอดิตสามารถขับเคลื่นพรรคจนทำให้ได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้งกลายเป็นพรรคการเมืองที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 4 ของอินโดนีเซีย โดยที่ PKI

¹²⁴ Kampanye PKI di Harian Rakyat tahun 1955 (การรณรงค์ของ PKI จากหนังสือพิมพ์ ประชากรราษฎร์รายวัน ปี 1955) [Online], 1955 Available from: <http://laguboti.blogspot.com/2014/04/kampanye-pki-di-harian-rakyat-tahun-1955.html> [2016, May 7]

ได้รับเลือกให้มีที่นั่งในรัฐสภาจำนวน 39 ที่นั่ง คิดเป็นจำนวนคะแนนเสียงทั้งหมด 6,176,914 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.4 ของจำนวนทั้งหมด และพรรคยังได้รับเลือกให้มีที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรชั่วคราวจำนวน 17 ที่นั่งจากทั้งหมด 233 ที่นั่ง¹²⁵ ซึ่งคะแนนเสียงของพรรคส่วนใหญ่มาจากพื้นที่ในชนบทในเกาะชวา เช่น ผลการลงคะแนนเสียงในเมืองเซอมาลังที่เป็นเมืองท่าขนาดใหญ่และเป็นฐานเสียงหลักของพรรคในเกาะชวากลาง พบว่า PKI ชนะคะแนนมาเป็นอันดับ 1 ได้รับคะแนน 27,148 คะแนนจากผู้มาใช้สิทธิ์ 44,877 คน คิดเป็นร้อยละ 60 ของคะแนนทั้งหมด (ดูภาพประกอบ 10) และพื้นที่ในหมู่เกาะรอบนอกที่ให้การสนับสนุนพรรค ได้แก่ เกาะสุมาตรา เกาะกะลิมันตันตะวันออก และเกาะนุสาเต็งการาตะวันตก¹²⁶

ขณะที่การเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญในวันที่ 15 ธันวาคม 1955 ปรากฏว่าพรรคได้รับคะแนนเสียงในสภาร่างรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น 6,232,512 คะแนน¹²⁷ ทั้งนี้ การที่พรรคได้รับเสียงสนับสนุนทั้งจากเกาะชวาและหมู่เกาะรอบนอก สะท้อนให้เห็นว่าพรรคประสบความสำเร็จอย่างมากในยุทธศาสตร์การสร้างสร้างแนวร่วมแห่งชาติและการสร้างพรรค ถือได้ว่า PKI กลายเป็นพรรคของมวลชนอย่างแท้จริง¹²⁸

Party	Number of Votes
PKI	27,148
NU	5,382
PNI	4,833
Baperki	2,824
Masjumi	1,929
Katolik	677
Parkindo	638
PRI	571
PSI	368
PRN	335
Partai Buruh	304
Murba	239

Dengan pemilihan di 59 TPS tsb. PKI men
dapat lebih 60%.

ภาพที่ 10 ตัวอย่างผลการลงคะแนนเสียงในเมืองเซอมาลังเกาะชวากลาง

ที่มา: Gusmuh (complier), PKI Pemenang Pemilu 1955 di Karesidenan Semarang (ชัยชนะการเลือกตั้งของ PKI ในพื้นที่เมืองเซอมาลัง) [Online], 2014, Available from: <http://akubuku.blogspot.com/2014/04/pki-pemenang-pemilu-1955-di-karesidenan.html> [2016, May 9]

¹²⁵ วิทยา สุจริตธนารักษ์, “พรรคการเมืองในอินโดนีเซีย,” หน้า 16-18.

¹²⁶ Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 80.

¹²⁷ วิทยา สุจริตธนารักษ์, “พรรคการเมืองในอินโดนีเซีย,” หน้า 18.

¹²⁸ Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 80.

อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งทั่วไปครั้งนี้สร้างแรงกระแทกอย่างยิ่งกับ PKI เนื่องจากการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นถือว่าเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นประชาธิปไตยสูงสุดของอินโดนีเซีย ซึ่งการที่ PKI ได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการสร้างความแข็งแกร่งให้เกิดขึ้นกับ PKI ภายใต้การนำของไอดิตอย่างเป็นทางการครั้งแรก นับตั้งแต่พรรคเผชิญกับวิกฤตและถูกปราบปรามจากการปฏิวัติที่ล้มเหลวในปี 1948¹²⁹ ฉะนั้น ชัยชนะของ PKI จากการเลือกตั้งไม่เพียงแต่ทำให้พรรคกลายเป็นพรรคการเมืองที่ใหญ่เป็นอันดับ 4 ของอินโดนีเซียเพียงเท่านั้น แต่ยังมีนัยถึงความสำเร็จที่ไอดิตสามารถนำพรรคให้ก้าวพ้นจากความล้มเหลวที่พรรคเผชิญในปี 1948 มาได้ อีกทั้งความสำเร็จจากการเลือกตั้งในครั้งนี้ ยังทำให้ PKI สามารถเผยแพร่อุดมการณ์คอมมิวนิสต์ในสังคมอินโดนีเซียได้ง่ายยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องกังวลว่าจะถูกปราบปรามเหมือนในอดีต แต่ในอีกด้านหนึ่ง การเลือกตั้งในปี 1955 และความสำเร็จของ PKI จากการเลือกตั้งได้นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่าง PKI กับพรรคการเมืองคู่แข่งหรือพรรคที่อยู่ตรงข้าม เช่น พรรคมัสยุมิ และพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียให้เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในเวลาต่อมา¹³⁰

3.4 ความท้าทาย

PKI ภายใต้การนำของไอดิตนับตั้งแต่ปี 1951 เป็นต้นมา คือช่วงเปลี่ยนผ่านที่สำคัญในหลายด้านของพรรค เช่น การที่พรรคอยู่ภายใต้การควบคุมของกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ที่มีความสำคัญกับการฟื้นฟูพรรคและสร้างพรรคให้เป็นเอกภาพ ขณะที่กลุ่มคนรุ่นเก่าที่เคยมีอำนาจถูกกำจัดออกจากพรรค สถานการณ์ภายใน PKI เริ่มกลับมามีเสถียรภาพ เพราะมีผู้นำที่ชัดเจน และมีการกำหนดแนวทางรวมถึงยุทธศาสตร์พรรคที่กระจ่างชัด ขณะเดียวกัน จะเห็นว่าแนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของผู้นำ PKI ในช่วงเวลานี้มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์การเมืองภายในและสภาพเงื่อนไขของสังคมอินโดนีเซียเป็นสำคัญ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติและการสร้างพรรค ถือเป็นครั้งแรกที่ PKI กำหนดให้กรรมการทำงานร่วมกับ ชาวนา นายทุนน้อย นายทุนชาติในฐานะแนวร่วมของพรรค และรวมถึงการดำเนินยุทธศาสตร์การต่อสู้ทางรัฐสภาที่ปฏิเสธแนวทางจับอาวุธ ซึ่งทั้งหมดนี้คือยุทธศาสตร์หลักที่เกิดขึ้นจากผลผลิตทาง

¹²⁹ Pemilu 1955 sebagai Awal Kekuatan PKI (การเลือกตั้งปี 1955 เปรียบได้กับการเริ่มต้นสร้างความแข็งแกร่งของ PKI) [Online], 2012, Available from: <http://aceh.tribunnews.com/2012/10/01/pemilu-1955-sebagai-awal-kekuatan-pki> [2016, May 7]

¹³⁰ Ibid.

ความคิดที่สำคัญของไอดิต แสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์และการต่อสู้ของพรรค
เพื่อให้เข้ากับบริบทสังคมอินโดนีเซียทั้งสิ้น

บทที่ 4 การฉีกกำลังกับพันธมิตร ปี 1956-1960

แม้ว่าประชาธิปไตยแบบชี้นำจะไม่ใช่วิถีประชาธิปไตยของประชาชน แต่ก็ยังถือเป็นประชาธิปไตย เพราะหัวใจหลักคือการต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยม ฉะนั้น PKI จึงสนับสนุนประชาธิปไตยแบบชี้นำ¹

PKI เติบโตกลายเป็นพรรคขนาดใหญ่ที่มีฐานมวลชนและแนวร่วมให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ชนะการเลือกตั้งในกลางปี 1955 เป็นต้นมา แต่แม้ว่าสถานการณ์ภายในพรรคจะกลับมามีเสถียรภาพ และมีแนวโน้มว่าจะขยายฐานมวลชนได้เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง แต่ขณะเดียวกันช่วงเวลานับตั้งแต่ปี 1965 เป็นต้นมา ถือเป็นช่วงที่ PKI ต้องเผชิญกับปัญหาและข้อจำกัดบางประการทั้งที่เกิดขึ้นจากภายในและภายนอกรัฐสภา

ปัญหาสำคัญประการแรกเกิดขึ้นภายใต้ยุทธศาสตร์การต่อสู้ตามวิถีทางรัฐสภาของพรรค เนื่องจากภายหลังที่ PKI ได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้งกลายเป็นพรรคการเมืองที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 4 แต่พรรคกลับไม่ได้รับเลือกให้เข้าร่วมรัฐบาลแต่อย่างใด และการเมืองอินโดนีเซียในปี 1956 เป็นต้นมากำลังเผชิญกับปัญหาความไร้เสถียรภาพ รัฐบาลที่ขึ้นมาบริหารประเทศก็มีระยะเวลาทำงานสั้นๆ ซึ่งทั้งหมดเป็นเพราะความขัดแย้งและการแบ่งขั้วทางการเมืองอย่างชัดเจนระหว่างพรรคการเมืองขนาดใหญ่เพียง 4 พรรคที่หวังจะจัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศ โดยพรรคมัสยุมที่มีฮัตตาเป็นผู้นำได้จับมือเป็นพันธมิตรกับพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียที่นำโดยชูตันซาหรีร์ ขณะที่ PKI ยังคงเป็นพันธมิตรทางการเมืองกับพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียของประธานาธิบดีซูการ์โน

ประการที่สอง PKI ภายใต้โอดิตยังเผชิญกับปัญหานอกรัฐสภา คือการถูกต่อต้านจากกลุ่มกบฏที่เคลื่อนไหวในหมู่เกาะรอบนอกชวาในปี 1958 ซึ่งมีเป้าหมายโดยตรง คือการต่อต้านรัฐบาลกลางที่จาการ์ตาและคอมมิวนิสต์ โดยผู้นำกลุ่มกบฏคือเหล่านายทหารระดับสูงของกองทัพอินโดนีเซียที่ได้รับมอบภารกิจรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่เกาะรอบนอกมาก่อน ขณะเดียวกัน

---

¹ CCPKI, "Documents of the Sixth Plenum of The Central Committee of The Communist Party of Indonesia," in DCPI [Online], 1958, Available from: <https://www.marxists.org/history/indonesia/1958-SixthPlenumCCPKI.htm> [2015, June 10]

พบว่าบรรดาผู้นำทางการเมืองจากพรรคัมสยุมิและพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียที่เป็นศัตรูของ PKI ยังเกี่ยวข้องกับกำหนัดสนับสนุนการก่อกบฏของนายทหารในหมู่เกาะรอบนอกขณะนั้นด้วย

ประการสุดท้ายซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ PKI มากที่สุด คือแนวทางการต่อสู้ทางรัฐสภาของพรรคถูกปิดลงในปี 1959 เนื่องจากบริบททางการเมืองภายในอินโดนีเซียเกิดการเปลี่ยนแปลงจากระบบเสรีนิยมประชาธิปไตยมาสู่การควบคุมอย่างเบ็ดเสร็จของประธานาธิบดี ซูการ์โนผ่านการประกาศใช้ประชาธิปไตยแบบชี้นำ ซึ่งการที่บริบทการเมืองภายในอินโดนีเซียเกิดการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้นำส่งผลให้แนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดีทีที่ใช้นำพรรคมีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์และสภาพเงื่อนไขทางการเมืองเช่นกัน

เนื้อหาของบทนี้จึงให้ความสำคัญกับการศึกษายุทธศาสตร์หรือแนวทางของ PKI ภายใต้การนำของไอดีทีในช่วงที่การเมืองอินโดนีเซียเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ ไอดีทีมีการปรับยุทธศาสตร์พรรคอย่างไรเมื่อบริบททางการเมืองเปลี่ยนแปลง และแนวทางการต่อสู้ทางรัฐสภาถูกปิดลง PKI ไม่สามารถขึ้นสู่อำนาจโดยอาศัยแนวทางดังกล่าวได้อีกต่อไป ซึ่งปัญหาดังกล่าวสวนทางกับสถานการณ์ของ PKI ที่ขยายฐานสนับสนุนกว้างยิ่งขึ้น พรรคมีสมาชิกรวมถึงแนวร่วมผู้สนับสนุนพรรคเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน จะศึกษาว่าไอดีทีจะจัดการอย่างไรกับปัญหาที่ PKI ถูกต่อต้านจากกลุ่มกบฏและจากนายทหารบางส่วนของกองทัพอินโดนีเซีย

4.1 PKI และการเมืองอินโดนีเซียปลายทศวรรษ 1950

สถานการณ์การเมืองอินโดนีเซียหลังปี 1955 มีรัฐบาลผสมขึ้นมาบริหารประเทศเพียงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น ได้แก่ รัฐบาลที่มีบูฮานูห์ดีน ฮาราฮับ (Burhanuddin Harahap) จากพรรคัมสยุมิเป็นผู้นำ โดยมีพรรคนาห์ตะตุล อุลามะ และพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียร่วมจัดตั้งรัฐบาล แต่รัฐบาลชุดนี้บริหารประเทศเพียง 1 ปีก็ได้ประกาศลาออกในเดือนมีนาคม 1956 ทำให้เกิดการจัดตั้งรัฐบาลชุดต่อมา โดยที่มีพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียอยู่ในฐานะพรรคการเมืองหลัก และมีอาลี ศาสโตรอามิดโจโย ตัวแทนของพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกหนึ่งสมัย แต่รัฐบาลชุดนี้เข้าบริหารประเทศได้เพียง 1 ปีเช่นกันก็ได้ประกาศลาออกในเดือนมีนาคม 1957 ทั้งนี้ ปัญหาความไร้เสถียรภาพทางการเมือง และการที่รัฐบาลแต่ละชุดเข้ามาบริหารประเทศได้ไม่นานก็ต้องลาออกมีสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือการที่รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจที่ทวีความรุนแรงขึ้นได้ และยังเผชิญกับปัญหาความมั่นคงภายในประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มกบฏแบ่งแยกดินแดนที่เคลื่อนไหวอยู่ในหมู่เกาะรอบนอก

นับตั้งแต่ปี 1940–1957 เป็นต้นมา อินโดนีเซียต่างประสบกับปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ การส่งออกพืชตัวซ้ำ มีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตายตัวอย่างไม่ตรงกับความเป็นจริง ค่าใช้จ่ายในการครองชีพเพิ่มขึ้นราว 100 เปอร์เซ็นต์ ขณะที่น้ำมันที่เป็นสินค้าส่งออกสำคัญมีอัตราการผลิตเพิ่มขึ้นถึงสองเท่าในปี 1957 จากอัตราเดิมที่เคยผลิตได้ในช่วง 1940 แต่ใช้บริโภคในประเทศเสียเป็นส่วนใหญ่² ขณะเดียวกัน จักรวรรดินิยมตะวันตกยังคงมีอิทธิพลเหนือเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย กิจการขนาดใหญ่รวมถึงกิจการน้ำมันยังคงถูกบริหารจัดการภายใต้พนักงานที่เป็นอดีตเจ้าอาณานิคม

ปัญหาสำคัญอีกประการที่ทำให้ประธานาธิบดีซูการ์โนรวมถึงรัฐบาลที่ขึ้นมาบริหารประเทศไม่สามารถแก้ไขได้ อีกทั้งเหตุการณ์ยังทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นในช่วงปลายปี 1956 คือ ประเด็นความมั่นคงและความเป็นเอกภาพของชาติ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากนโยบายการสร้างชาติเพื่อรวมความเป็นปึกแผ่นของประธานาธิบดีซูการ์โน โดยเน้นการรวมอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจเอาไว้ที่เกาะชวาในฐานะศูนย์กลางของประเทศ ส่งผลให้เกิดความไม่พอใจจากกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รอบนอกเกาะชวา มีการจัดตั้งกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อ แยกตนเป็นอิสระจากรัฐบาลกลาง ขณะเดียวกัน พบว่าผู้นำหรือหัวหน้าขบวนการของกลุ่มกบฏกลับเป็นนายทหารระดับสูงที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลกลางให้รับผิดชอบพื้นที่หมู่เกาะรอบนอก และได้ตั้งตนขึ้นมาเป็นผู้นำกลุ่มกบฏแทน เช่น พันโทซูโมล (Lieutenant Colonel Sumual) เป็นผู้นำกลุ่มกบฏเปอร์เมस्ता (Permesta) ที่เคลื่อนไหวอยู่ในเกาะสุลาเวสีและเกาะมาลุกู³ ขณะที่ในเกาะสุมาตราตะวันตกมีกลุ่มกบฏที่นำโดยนายทหารที่ชื่อว่าฮุสซัยน ซาห์ฟูดีน (Husein Sjafruddin) เป็นต้น นอกจากนี้ ประธานาธิบดีซูการ์โนและรัฐบาลยังเผชิญกับกลุ่มดาร์ลุอิสลามที่เคลื่อนไหวอยู่ในพื้นที่อาเจะห์อีกด้วย

เหตุการณ์ความไม่สงบในหมู่เกาะรอบนอกทวีความรุนแรงขึ้นในต้นปี 1957 เนื่องจากเกิดการก่อตั้งรัฐบาลปฏิวัติแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Pemerintah Revolusioner Republik Indonesia) หรือ PRRI ขึ้นที่เมืองปาดังในเกาะสุมาตรากลางเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 1957 โดย PRRI ถือเป็นการดำเนินงานในรูปแบบของกบฏแบ่งแยกดินแดนในเกาะสุมาตราและเกาะสุลาเวสีทางตอนเหนือ และปฏิเสธไม่ยอมรับคำสั่งจากกองบัญชาการกลางในเมืองหลวงจาการ์ตา⁴ โดยมีฮุสซัยน

² ทวีศักดิ์ เผือกสม, ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย: รัฐจารีตบนหมู่เกาะ ความเป็นสมัยใหม่แบบอาณานิคมและสาธารณรัฐแห่งความหลากหลาย, หน้า 215.

³ M.C. Ricklefs, A History of Modern Indonesia since C. 1200, p. 292.

⁴ วิทยา สุจริตธนารักษ์, “พรรคการเมืองในอินโดนีเซีย,” หน้า 22.

ซาร์ฟูตดิน นั่งตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ขณะที่คณะรัฐมนตรีประกอบด้วย โมฮัมหมัด นัทซี และ บุษานูดีน ฮาราฮับจากพรรคมัคยุมิ ซึ่งทั้งสองคนเคยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของอินโดนีเซียมาก่อน ขณะเดียวกัน กลุ่มกบฏเปอร์เมस्ताที่เคลื่อนไหวอยู่ในเกาะสุลาเวซีก็ได้ประกาศเข้าร่วมกับรัฐบาลปฏิวัติแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ซึ่งทำให้กลายเป็นกลุ่มกบฏที่มีชื่อขบวนการว่า รัฐบาลปฏิวัติแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียและกบฏเปอร์เมस्ता (PRRI-Permesta) อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนอย่างลับๆ จากสหรัฐอเมริกา⁵

การที่มือดีตนายกรัฐมนตรีจากพรรคมัคยุมิถึง 2 คนเข้าไปร่วมกับขบวนการรัฐบาลปฏิวัติแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียและกบฏเปอร์เมस्ताแสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งทางการเมืองของอินโดนีเซีย ไม่ได้เป็นเพียงการแบ่งขั้วทางการเมืองภายในรัฐสภาเท่านั้น แต่กลายเป็นความขัดแย้งที่บานปลายไปสู่ภายนอกสภา อีกทั้ง การประกาศจัดตั้งขบวนการรัฐบาลปฏิวัติแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียและกบฏเปอร์เมस्ताได้สร้างความกังวลอย่างยิ่งต่อประธานาธิบดีซูการ์โน และรัฐบาลที่เวลานั้นนำโดยอาลี ศาสโตรอามิดโจโย จากพรรคชาตินิยมอินโดนีเซีย และต่อมาประกาศลาออกในเดือนมีนาคม 1957 เพราะไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ดังกล่าวได้⁶ ประธานาธิบดีซูการ์โนแก้ไขวิกฤตปัญหาเรื่องความมั่นคงของชาติด้วยการประกาศกฎอัยการศึก (Martial Law) ในเดือนมีนาคม 1957 เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศและปราบปรามกลุ่มกบฏที่เคลื่อนไหวอยู่ในหมู่เกาะรอบนอก โดยแต่งตั้งให้นาซุเตียน (Nasution) ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก (Chief of Staff of the Army) รับหน้าที่โดยตรงเพื่อดูแลความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่

4.1.1 การสนับสนุนกฎอัยการศึก

PKI ภายใต้การนำของไอดิติ คือกลุ่มการเมืองหลักและเป็นพรรคการเมืองแรกในสภาที่ออกมาสนับสนุนการประกาศกฎอัยการศึกของประธานาธิบดีซูการ์โนในทันที เนื่องจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มกบฏในหมู่เกาะรอบนอกกระทบต่อสถานะและความมั่นคงของ PKI โดยตรง โดยเฉพาะกลุ่มกบฏเปอร์เมस्ताที่นำโดยฮุสซัน ซาร์ฟูตดิน มีศูนย์กลางดำเนินงานอยู่ที่ปาตัง เพราะในมุมมองของไอดิติ คือกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนมาจากพรรคการเมืองฝ่ายขวาในประเทศ

⁵ M.C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c. 1200*, pp. 299-300.

⁶ Ibid., p. 292.

ได้แก่ พรรคัมสยุมิและพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซีย⁷ ซึ่งเป็นศัตรูทางการเมืองทั้งในและนอกสภาของพรรค และสมาชิกของทั้ง 2 พรรคส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยชนชั้นเจ้าที่ดินและมือนโยบายเปิดรับทุนต่างชาติ

การที่ไอดิตสนับสนุนการบังคับใช้กฎอัยการศึก ยังมาจากการมองว่ากลุ่มกบฏในหมู่เกาะรอบนอกไม่ได้มีเพียงพรรคการเมืองฝ่ายขวาในอินโดนีเซียให้การสนับสนุนเท่านั้น แต่ยังได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาในการจัดตั้งองค์กรต่างๆ เพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ PKI จึงต้องระวังศัตรูจากภายนอก ขณะเดียวกันศัตรูภายในอย่างพรรคัมสยุมิและพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียยังดำเนินการต่อต้าน PKI ผ่านการจัดตั้งองค์กรทางการเมืองและศาสนา เช่น การเข้าไปจัดตั้งสภาของผู้นำทางศาสนา (The Ulama's Council) ที่เมืองปาเล็มบังในเกาะสุมาตราเมื่อเดือนกันยายน 1957 เพื่อใช้ดำเนินการต่อต้านคอมมิวนิสต์ กระทั่งต่อพรรคและความปลอดภัยของสมาชิกพรรคเป็นอย่างยิ่ง

กลุ่มผู้ต่อต้าน PKI ยังมีการจับตัวผู้นำสาขาของพรรคในเกาะสุมาตรา มีการกักขังและทรมานผู้นำและสมาชิกของ PKI ที่ตกเป็นเหยื่อในครั้งนี้ผ่านการตั้งสถานออกกฎหมายที่จัดตั้งร่วมกันระหว่างผู้นำของพรรคัมสยุมิและพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซีย เช่น การตั้งสถานออกกฎหมายที่มีชื่อว่าสภากระทิง (Banteng Council) ในเกาะสุมาตราตะวันตก สภาเปอร์เมस्ता (Permesta Council) ในหมู่เกาะสุลาเวสี และสภาครุฑ (Garuda Council) ในเกาะสุมาตราใต้ PKI ถือว่าวิธีการต่างๆที่พรรคัมสยุมิและ พรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียใช้ต่อต้านพรรค คือการทำลายเสรีภาพทางการเมืองของกรรมกร แรงงาน และสมาชิกของ PKI อย่างแท้จริง⁸ ฉะนั้น การที่ไอดิตสนับสนุนการประกาศกฎอัยการศึก เพราะมองว่ากฎอัยการศึกเปิดทางให้กองทัพอินโดนีเซียเข้ามามีบทบาทสำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ โดยเฉพาะการกวาดล้างกลุ่มกบฏในหมู่เกาะรอบนอกที่เป็นศัตรูของพรรค⁹

⁷ CCPKI, "Documents of the Sixth Plenum of The Central Committee of The Communist Party of Indonesia."

⁸ Ibid.

⁹ D.N. Aidit, "For Democracy and a Gotong Royong Cabinet," in DCPI [Online], 1959, Available from: <https://www.marxists.org/history/indonesia/1959-AiditDemocracyGotongRoyong.htm> [2015, June 10]

4.1.2 การสนับสนุนรัฐบาลพิเศษของซูการ์โน

ภายหลังจากที่กฎอัยการศึกประกาศบังคับใช้ทั่วไปประเทศได้ไม่นาน ประธานาธิบดีซูการ์โนจัดตั้งรัฐบาลแบบรัฐสภาพิเศษ (Extra-Parliamentary Government) ขึ้นทำหน้าที่เป็นรัฐบาลเฉพาะกาลที่ขึ้นมาบริหารประเทศ โดยมีจูอันดา การ์ตาวิดจาจา (Djuanda Kartawidjaja) นักการเมืองชาวซุนดาผู้มีความรู้ความเข้าใจด้านเศรษฐกิจอย่างดีจากพรรคชาตินิยมอินโดนีเซีย (PNI) เป็นนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐบาลยังประกอบไปด้วยตัวแทนของทุกภาคส่วน ไม่นับตัวแทนจากพรรคการเมือง รัฐบาลชุดจูอันดาหรือที่ประธานาธิบดีซูการ์โนเรียกว่าคณะรัฐมนตรีธุรกิจ (Business Cabinet) ถูกประกาศในเดือนเมษายน 1957¹⁰ ต่อมาประธานาธิบดีซูการ์โนยังได้จัดตั้งสภาแห่งชาติ (National Council) ขึ้นในเดือนพฤษภาคม 1957 เพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและช่วยเหลืองานแก่รัฐบาลจูอันดา โดยสภาแห่งชาติประกอบไปด้วยสมาชิกที่เป็นตัวแทนจากทุกกลุ่มอาชีพ เช่น ชาวนา ผู้ใช้แรงงาน สตรี นักศึกษา ปัญญาชน ข้าราชการ ตัวแทนจากกลุ่มศาสนา ตัวแทนในระดับภูมิภาค จำนวนทั้งสิ้น 45 คน¹¹

PKI ได้รับเลือกให้มีตัวแทนเข้าร่วมทำงานกับสภาแห่งชาติจำนวน 9 คน ขณะที่พรรคัมศูมิและพรรคคาทอลิก (Catholic Party) ไม่ได้มีตัวแทนร่วมกับคณะทำงานชุดนี้¹² อย่างไรก็ตามนับตั้งแต่รัฐบาลของอาลี ศาสโตรอามิดโจโย ลาออกจนกระทั่งเกิดรัฐบาลที่นำโดยจูอันดาที่มาจากนอกสภา ถือเป็นการสิ้นสุดระบบการเมืองแบบรัฐสภาของอินโดนีเซียที่ดำเนินมาตั้งแต่ปี 1950 แม้ว่าจะเพิ่งผ่านการเลือกตั้งทั่วไปมาได้เพียง 2 ปีเท่านั้น

ไอดิตีมีความเห็นว่าการที่ระบอบการเมืองแบบเสรีนิยมประชาธิปไตย (Liberal Democracy) ในอินโดนีเซียสิ้นสุดลงมาจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือการเติบโตของสำนึกประชาธิปไตย และการอาศัยประสบการณ์ทางการเมืองของประชาชนที่มองว่าการเมืองแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยทำให้เกิดการคอร์รัปชันจำนวนมากตามมา อีกทั้งเกิดจากที่บรรดาข้าราชการไร้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาขั้นพื้นฐานของอินโดนีเซีย ส่วนเหตุผลอีกประการมา

¹⁰ M.C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c. 1200*, p. 295.

¹¹ *Ibid.*, p. 296 .

¹² Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 296.

จากแรงกระเพื่อมของการโฆษณาชวนเชื่อโดยโลกฝ่ายเสรีนิยมที่หวังให้เกิดการปฏิวัติด้วยกำลังทหารและแรงสนับสนุนของระบบฟาสซิสต์¹³

ขณะที่ประธานาธิบดีซูการ์โนวิพากษ์วิจารณ์ถึงระบบการเมืองแบบรัฐสภาของอินโดนีเซียอย่างมีนัยไว้ว่าประชาธิปไตยแบบรัฐสภา (Parliamentary Democracy) ถือเป็นสิ่งที่นำเข้ามาจากตะวันตก ซึ่งไม่เหมาะสมกับสภาพเงื่อนไขของอินโดนีเซีย ระบบการเมืองเช่นนี้ยังกระตุ้นให้เกิดแนวคิดที่ร่วมกันต่อต้านหรือเป็นปรปักษ์ ถือเป็นเรื่องยากที่จะปรับแนวคิดนี้ให้เข้ากับอินโดนีเซียทั้งที่มีประสบการณ์ภายใต้ระบบการเมืองเช่นนี้มาแล้ว 11 ปี¹⁴ ฉะนั้นระบอบประชาธิปไตย (Democratic System) ได้สร้างความแตกแยกในสังคมอินโดนีเซียดังที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน¹⁵

อย่างไรก็ตาม การเมืองอินโดนีเซียในต้นปี 1957 อยู่ภายใต้รัฐบาลจัดตั้งนอกรัฐสภาที่นำโดยจูอันดา และการเกิดขึ้นของสภาแห่งชาติที่มีตัวแทนจากทุกภาคส่วนของสังคม ไม่นับบทบาทของพรรคการเมืองนั้น ถือเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดทางการเมืองที่ประธานาธิบดีซูการ์โนที่เรียกว่าประชาธิปไตยแบบชี้นำ โดยประธานาธิบดีซูการ์โนได้ประกาศใช้ประชาธิปไตยแบบชี้นำเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 1957 เนื่องจากประธานาธิบดีซูการ์โนเห็นว่าประชาธิปไตยแบบตะวันตกล้มเหลวและใช้ไม่ได้กับสังคมอินโดนีเซีย จึงหันไปใช้วิธีการของอินโดนีเซียเองที่เน้นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (Gotong Royong) การปรึกษาหารือ (musjawarah) และการถือฉันทามติ (mufakat) ร่วมกัน โดยที่ไม่มีการลงคะแนนเสียง¹⁶ ประธานาธิบดีซูการ์โนได้พูดถึงแนวคิดเรื่องประชาธิปไตยแบบชี้นำในรายงานการประชุมที่เมืองบันดุง โดยระบุว่าแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลส่วนหนึ่งมาจากสิ่งที่พบเห็นขณะไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี 1956 ซูการ์โนเห็นการทำงานร่วมกันอย่างสามัคคีและเป็นเอกภาพระหว่างกลุ่มสำคัญ 4 กลุ่ม ได้แก่ ปัญญาชน ชาวนา กรรมกร และนายทุนชาติ โดยการทำงานร่วมกันของทั้ง 4 กลุ่มทำให้ประเทศพัฒนาเดินหน้าอย่างมั่นคงได้¹⁷

¹³ D.N. Aidit, "For Democracy and a Gotong Royong Cabinet," in DCPI [Online], 1959, Available from: <https://www.marxists.org/history/indonesia/1959-AiditDemocracyGotongRoyong.htm> [2015, June 10]

¹⁴ Goh Cheng Teik, "Why Indonesia's Attempt at Democracy in the Mid-1950s Failed," *Modern Asian Studies*, 6, 2 (1972): 231.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ วิทยา สุจริตธนารักษ์, "พรรคการเมืองในอินโดนีเซีย," หน้า 22.

¹⁷ Goh Cheng Teik, "Why Indonesia's Attempt at Democracy in the Mid-1950s Failed," p. 232.

แม้ว่าสถานการณ์ทางการเมืองอินโดนีเซียจะอยู่ภายใต้การบริหารประเทศจากรัฐบาลที่มาจากการจัดตั้งนอกรัฐสภา แต่อินโดนีเซียยังมีการเลือกเลือกตั้งในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น ได้แก่ การเลือกตั้งระดับจังหวัด ระดับหมู่บ้าน และระดับสภาเทศบาลเมืองขึ้นในระหว่างเดือนมิถุนายนถึงพฤศจิกายน 1957 โดยเป็นการจัดการเลือกระดับท้องถิ่นทั่วทั้งเกาะชวา และขยายไปในเกาะสุมาตราได้ หมู่เกาะเรียวและเกาะกาลิมันตันตามมา¹⁸

PKI ได้สร้างปรากฏการณ์จากการเลือกตั้งอีกครั้ง เมื่อผลลงคะแนนในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะการเลือกตั้งที่จัดขึ้นทั่วเกาะชวา พบว่า PKI ได้รับคะแนนเสียงจำนวน 7,514,197 คะแนน โดยเป็นคะแนนเสียงที่เพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับการเลือกตั้งรัฐสภาที่จัดขึ้นกลางปี 1955 คือเพิ่มสูงขึ้นถึง 2,036,490 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 37.2¹⁹ ขณะเดียวกัน หากรวมคะแนนเสียงที่พรรคได้รับจากพื้นที่ในชวาตอนกลางและชวาตะวันออกในการเลือกตั้งเดือนกรกฎาคม 1957 พบว่า PKI ได้รับคะแนนมากถึงร้อยละ 34 ถือเป็นคะแนนที่สูงกว่าพรรคการเมืองอื่นๆ โดย พรรคนาห์ตะตุล อุลามะ ได้รับคะแนนเสียงร้อยละ 29 พรรคชาตินิยมอินโดนีเซียได้รับคะแนนร้อยละ 26 ขณะที่พรรคมีสยุมมีมีคะแนนเสียงเพียงร้อยละ 11 เท่านั้น²⁰

พรรคยังได้รับคะแนนเสียงเพิ่มขึ้นจากการเลือกตั้งในหมู่เกาะรอบนอก เช่น การเลือกตั้งในหมู่เกาะเรียวที่อยู่ทางสุมาตราตะวันออกเป็นที่ที่พรรคได้รับคะแนนเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 66 หากเปรียบเทียบกับ การเลือกตั้งรัฐสภา และยังได้รับคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 26 ในจังหวัดทางสุมาตราตอนใต้ อีกทั้ง ยังได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงที่เพิ่มมากขึ้นในเกาะกาลิมันตันตะวันออก²¹ โดยพรรคได้ประกาศว่านับตั้งแต่กลางปี 1957 พรรคมีสมาชิกมากกว่า 1 ล้านคน และยังมีแนวร่วมของพรรคมากกว่า 7 ล้านคน²² อดิติมองว่าความสำเร็จในครั้งนี้เป็นสิ่งยืนยันได้ดีว่าพรรคเติบโตและมีอิทธิพลเหนือหมู่เกาะรอบนอก โดยการขยายตัวของพรรคไม่ได้จำกัดอยู่เพียงเกาะชวา และยังเป็นการตอกกลับพรรคการเมืองฝ่ายขวาที่มักจะปรามาสว่า PKI เป็นพรรคของคนชวาเพียงอย่างเดียว²³ ความสำเร็จจากการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นครั้งนี้ ส่งผลให้ PKI กลายเป็นพรรคการเมือง

¹⁸ Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 218.

¹⁹ *Ibid.*, p. 223.

²⁰ M.C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since C. 1200*, 4th ed., p. 297.

²¹ *Ibid.*

²² Donald Hindley, "President Sukarno and the Communist: The Politics of Domestication," *The American Political Science Reviews* 56, 4 (December 1962): 915.

²³ CCPKI, "Documents of the Sixth Plenum of The Central Committee of The Communist Party of Indonesia."

ขนาดใหญ่ที่สุดที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรง และมีสมาชิกและมวลชนให้การสนับสนุนที่เพิ่มจำนวนสูงขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง²⁴

อย่างไรก็ตาม การเติบโตอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วของ PKI ในปี 1957 ผ่านการเลือกตั้ง และการที่พรรคทำงานร่วมกับมวลชนควบคู่ไปด้วยกันเกิดขึ้นภายใต้บริบทและสภาพเงื่อนไขทางการเมืองอินโดนีเซียที่ไม่ปกติ เนื่องจากระบบการเมืองแบบรัฐสภาหมดความสำคัญลงไปพร้อมกับรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งประกาศลาออก ประชาธิปไตยอินโดนีเซียอยู่ภายใต้การชี้นำของประธานาธิบดีซูการ์โน เกิดการจัดตั้งรัฐบาลที่อยู่นอกเหนือรัฐสภาเข้ามาบริหารประเทศแทน โดย PKI ก็มีตัวแทนเข้าไปร่วมกับคณะทำงานที่จัดตั้งขึ้น ขณะเดียวกัน กองทัพเองได้กลายมาเป็นกลุ่มพลังที่เติบโตเช่นกันนับตั้งแต่ประเทศอยู่ภายใต้กฎอัยการศึก

ไอดิตกังวลถึงบทบาทของกองทัพโดยเฉพาะผู้นำกองทัพในหมู่เกาะรอบนอกที่พยายามจะผลักดันมาตรการต่อต้านคอมมิวนิสต์ อีกทั้งยังเกรงถึงภัยคุกคามของจักรวรรดินิยมตะวันตกที่เข้ามาแทรกแซงการเมืองภายในอินโดนีเซียเพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ ดังเช่นในกรณีที่เกิดขึ้นกับพรรคคอมมิวนิสต์มลายา (The Communist Party of Malaya) เพราะก่อนที่มลายาจะได้รับเอกราชในปี 1957 รัฐบาลอาณานิคมอังกฤษและรัฐบาลสหพันธมลายาได้ประกาศภาวะฉุกเฉินมาตั้งแต่ปี 1948 และเจ้าอาณานิคมอังกฤษได้ทำการกวาดล้างพรรคคอมมิวนิสต์มลายาอย่างหนักหน่วง²⁵

ในกรณีของอินโดนีเซีย ไอดิตเกรงถึงภัยคุกคามของจักรวรรดินิยมตะวันตกที่เข้ามาแทรกแซงการเมืองภายใน โดยเฉพาะการให้การสนับสนุนกลุ่มกบฏในหมู่เกาะรอบนอกเพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ ไอดิตมองว่าสหรัฐอเมริกากำลังเข้ามาแทรกแซงการเมืองภายในอินโดนีเซียผ่านการให้ความช่วยเหลือด้านการติดอาวุธและเทคนิคต่างๆ ให้กับกลุ่มก่อการกบฏในเกาะสุมาตราตะวันตกและหมู่เกาะสุลาเวสีตอนเหนือ²⁶ ซึ่งการที่สหรัฐอเมริกาเข้าแทรกแซงการเมืองภายในอินโดนีเซียเกิดขึ้นภายใต้บริบทโลกที่สงครามเย็นเริ่มขยายตัวและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สหรัฐอเมริกาในฐานะผู้นำของฝ่ายโลกเสรีพยายามสร้างการโฆษณาชวนเชื่อ ผ่านวาทกรรมที่ว่าคอมมิวนิสต์เป็นปีศาจและเป็นภัยอันตรายต่อประเทศ ส่งผลให้เกิดการรวมตัวกันของประเทศในโลกเสรีเพื่อต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ตามมา โดยมีสหรัฐอเมริกาทำ

²⁴ Donald Hindley, "President Sukarno and the Communist: The Politics of Domestication," p. 917.

²⁵ M.C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since C. 1200*, pp. 300-301.

²⁶ CCPKI, "Documents of the Sixth Plenum of The Central Committee of The Communist Party of Indonesia."

หน้าที่เป็นแกนนำสนับสนุนพร้อมกับการก่อตั้งองค์กรและความช่วยเหลือด้านต่างๆ เพื่อต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ เช่น การจัดตั้งองค์การนาโตหรือองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organization, NATO) และซีโต้หรือ องค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia Treaty Organization, SEATO)²⁷

ความพยายามของสหรัฐอเมริกาที่ต้องการแทรกแซงการเมืองภายในของแต่ละประเทศในเอเชียจากมุมมองของอดีตไม่ได้เกิดในเฉพาะอินโดนีเซียเพียงประเทศเดียว แต่ยังเกิดขึ้นพร้อมๆ กับในหลายประเทศ เช่น ไทย เกาหลีใต้ เวียดนามใต้และไต้หวัน ซึ่งสหรัฐอเมริกาจะเข้าไปสนับสนุนรัฐบาลเผด็จการทหารเสียเป็นส่วนใหญ่ นำไปสู่การล้มล้างประชาธิปไตยของประชาชนและกวาดล้างคอมมิวนิสต์ตามมา ซึ่งอดีตมองว่าในกรณีของอินโดนีเซีย สหรัฐอเมริกาเข้ามาสนับสนุนผ่านพรรคัมสยุมิและพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซีย ฉะนั้นถือว่าทั้ง 2 พรรค คือกลุ่มที่ต่อต้านประชาธิปไตยในอินโดนีเซียที่อยู่ในช่วงกำลังเบ่งบาน และได้ทำให้ประชาธิปไตยอินโดนีเซียหยุดชะงักลง PKI จะต้องเร่งดำเนินมาตรการเพื่อต่อต้านการแทรกแซงของลัทธิจักรวรรดินิยมและปราบปรามกลุ่มกบฏ²⁸

จะเห็นว่าสถานการณ์การเมืองของ PKI ในปี 1957 จึงกลายเป็นช่วงเวลาสำคัญที่สร้างความยากลำบากหรือภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก (dilemma) ให้กับอดีตไม่น้อย ในด้านหนึ่งคือความกดดันทางการเมืองทั้งภายในอินโดนีเซียและภายนอกที่พรรคกำลังเผชิญ ในอีกด้านหนึ่งอดีตก็หวังจะสร้างพรรคให้ยิ่งใหญ่ขึ้น ขณะเดียวกันก็ยังคงกังวลถึงความมั่นคงของพรรค²⁹

4.2 ยุทธศาสตร์ทางการเมืองของอดีตในช่วงประชาธิปไตยแบบชี้นำ

ยุทธศาสตร์ทางการเมืองของอดีตท่ามกลางบริบทการเมืองอินโดนีเซียที่เปลี่ยนมาสู่การประกาศใช้ประชาธิปไตยแบบชี้นำโดยประธานาธิบดีซูการ์โนอย่างรวดเร็วในปี 1957 อดีตยังคงให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติและการสร้างพรรค และยังคงผลักดันภารกิจการปฏิวัติแห่งชาติเพื่อต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยมและระบบศักดินา³⁰ อีกทั้ง PKI จะต้อง

²⁷ Ibid.

²⁸ Ibid.

²⁹ Donald Hindley, "President Sukarno and the Communist: The Politics of Domestication," p. 920.

³⁰ D.N. Aidit, "Indonesian Society and the Indonesian Revolution," in DCPI [Online], 1957, Available from: <https://www.marxists.org/history/indonesia/1957-IndonesianSociety.htm> [2015, June 10]

ดำเนินงานสร้างพรรคอย่างต่อเนื่องและขยายฐานมวลชนของพรรค รวมถึงการสร้างความเป็นเอกภาพทั้งในด้านความคิด การเมืองและองค์กร ขณะที่ยุทธศาสตร์ต่างประเทศนั้น พรรคจะให้ความสำคัญกับการต่อต้านลัทธิอาณานิคม และการสร้างแนวร่วมที่ให้ความสำคัญกับเรื่องความรักและสันติภาพในการเมืองระหว่างประเทศ³¹

ลักษณะสำคัญของยุทธศาสตร์และแนวทางการเมืองของไอดีตในช่วงประชาธิปไตยแบบชี้นำมีลักษณะที่ชัดเจนยิ่งขึ้น มีการแบ่งแยกศัตรูและมิตรพร้อมทั้งผลักดันวิธีการที่ PKI จะต้องปฏิบัติกับทั้งมิตรและศัตรูอย่างชัดเจน ขณะเดียวกันยุทธศาสตร์ของไอดีตในช่วงเวลานี้ คือการพยายามปรับให้เข้ากับสภาวะของการก่อกบฏไม่เข้าค่ายไม่ออกที่พรรคกำลังเผชิญ และในท้ายที่สุดไอดีตเลือกจะนำพาพรรคไปสู่การผนึกกำลังเป็นพันธมิตรที่แนบแน่นกับประธานาธิบดีซูการ์โน ส่งผลให้ยุทธศาสตร์การทำงานร่วมกับนายทุนชาติของไอดีตได้ถูกขยายใหญ่และแข็งแกร่งขึ้น

4.2.1 นโยบายแยกพันธมิตรและศัตรู

ไอดีตได้วิเคราะห์ว่าอินโดนีเซียยังคงอยู่ในสถานะกึ่งอาณานิคมกึ่งศักดินา หาก PKI จะบรรลุเป้าหมายภารกิจการปฏิวัติให้สำเร็จได้นั้น พรรคจำเป็นต้องทำความเข้าใจเรื่องของกลุ่มพลังทางการเมืองหรือชนชั้นและพลังชนชั้นต่างๆ (Class Forces) ในสังคมอินโดนีเซียให้ถ่องแท้เสียก่อน จึงจะมุ่งไปสู่การปฏิวัติเพื่อล้มล้างจักรวรรดินิยมและระบบศักดินาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และยังสามารถแก้ไขปัญหาในประเด็นยุทธศาสตร์พื้นฐานของการปฏิวัติได้ง่ายขึ้น³²

การประชุมของคณะกรรมการกลางพรรค ครั้งที่ 4 จัดขึ้นในกลางปี 1956 มีการวิเคราะห์ถึงชนชั้นและพลังชนชั้นในการเมืองอินโดนีเซีย โดยมองว่าชนชั้นในสังคมอินโดนีเซียประกอบไปด้วยผู้มีอำนาจในการปกครองและผู้อยู่ภายใต้การปกครอง ชนชั้นผู้มีอำนาจในการปกครอง ได้แก่ บรรดาเจ้าที่ดินและชนชั้นนายทุน (The Bourgeois) ชนชั้นเจ้าที่ดิน คือผู้กดขี่ขูดรีดชาวนาโดยตรง จึงเป็นเป้าหมายหลักของการปฏิวัติที่ต้องโค่นล้ม ขณะที่ชนชั้นนายทุน ได้แก่ นายหน้าที่ติดต่อกับต่างชาติและนายทุนชาติ โดยนายหน้าที่ติดต่อกับต่างชาติถือเป็นตัวขัดขวางการปฏิวัติอินโดนีเซีย เพราะสนใจแต่การเสาะหาทุนต่างชาติ แต่ปัญหาหลักอยู่ที่กลุ่มนายทุนชาติที่มีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือต่างก็ถูกกดขี่จากลัทธิจักรวรรดินิยม แต่ในทางกลับกัน การพัฒนาทุนของกลุ่มนี้ก็ถูก

³¹ CCPKI, "Documents of the Seventh Plenum of The Central Committee of The Communist Party of Indonesia," in DCPI [Online], 1958, Available from: <https://www.marxists.org/history/indonesia/1958-SeventhPlenumCCPKI.htm> [2015, June 10]

³² Ibid.

สกัดกันจากระบบศักดินา กลุ่มนี้จึงต่อต้านทั้งจักรวรรดินิยมและศักดินา แต่อีกด้านหนึ่งพบว่าชนชั้นนี้กลับไม่ได้มีความเด็ดเดี่ยวในการต่อสู้กับจักรวรรดินิยมและศักดินา บางครั้งได้กลายเป็นผู้รับใช้จักรวรรดินิยมและศักดินาเสียเอง ฉะนั้นนโยบายของพรรค คือการพยายามจะดึงเอานายทุนชาตินิยมมาเป็นแนวร่วมในการปฏิวัติอินโดนีเซียให้สำเร็จ³³

กลุ่มพลังทางการเมืองในทัศนะของโอดิตประกอบไปด้วย 3 กลุ่มหลักที่มีบทบาทสำคัญในการเมืองระดับประเทศ ได้แก่ กลุ่มพลังก้าวหน้า (The Progressive Forces) กลุ่มพลังสายกลาง (The Middle of the Road Forces) และกลุ่มพลังหัวรั้น (The Diehard Forces) โดยแต่ละกลุ่มต่างมีแนวคิดเรื่องการปฏิวัติที่สมบูรณ์ หรือการปฏิวัติเดือนสิงหาคม 1945 แตกต่างกันไป³⁴ ซึ่งเป็นแนวคิดที่สะท้อนมุมมองของการปฏิวัติอินโดนีเซีย และเหตุการณ์การประกาศเอกราชอินโดนีเซียในเดือนสิงหาคม 1945 ต่างกัน โดยกลุ่มหัวรั้นประกอบไปด้วยนายหน้าที่ทำงานให้กับต่างชาติและชนชั้นเจ้าที่ดิน เช่น พรรคมัสนูมิ พรรคสังคมนิยมอินโดนีเซีย คือกลุ่มที่เห็นว่าการปฏิวัติอินโดนีเซียเพื่อโค่นล้มเจ้าอาณานิคมได้เสร็จสมบูรณ์ ส่งผลให้อินโดนีเซียได้รับเอกราชในปี 1945 ฉะนั้น การเปิดรับทุนจากต่างชาติโดยเฉพาะจากจักรวรรดินิยมตะวันตกจึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำได้ แต่ในมุมมองของโอดิตมองว่ากลุ่มนี้มีความต้องการให้อินโดนีเซียเป็นเอกราชเพียงในทางหลักการหรือรูปแบบเท่านั้น จุดประสงค์ที่แท้จริงคือของกลุ่มพลังหัวรั้น คือการกักหนำให้กับลัทธิจักรวรรดินิยม และยังเสาะหาเงินทุนจำนวนมหาศาลจากการลงทุนของต่างชาติและชนชั้นเจ้าที่ดิน³⁵

กลุ่มพลังสายกลาง เช่น นายทุนชาติ และกลุ่มก้าวหน้า ได้แก่ กรรมกร และประชาชนคนทำงานอื่นๆ โอดิตมองว่ากลุ่มนี้มุ่งประเด็นไปยังการทำให้การปฏิวัติเดือนสิงหาคม 1945 แล้วเสร็จสมบูรณ์ เพราะเชื่อว่าการปฏิวัติอินโดนีเซียยังไม่แล้วเสร็จ เพราะจักรวรรดินิยมตะวันตกยังมีอิทธิพลเหนืออินโดนีเซียทั้งในทางการเมืองและเศรษฐกิจ ฉะนั้น กลุ่มพลังก้าวหน้าและกลุ่มพลังสายกลางในมุมมองของพรรคจึงมีแนวคิดร่วมกัน คือการมุ่งไปสู่ประเด็นความเป็นชาติ ความเป็นประชาธิปไตย และยังต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยมและระบบศักดินา ในอีกแง่หนึ่ง นับว่าเป็นการมุ่งสู่การปฏิวัติชาติ ขณะที่กลุ่มหัวรั้นกลับต่อต้านความเป็นชาติและต่อต้านประชาธิปไตย อีกทั้งยังร่วมมือกับลัทธิจักรวรรดินิยมและลัทธิศักดินา

ขณะเดียวกัน ความเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องการปฏิวัติอินโดนีเซียที่สมบูรณ์หรือการปฏิวัติเดือนสิงหาคม 1945 ให้แล้วเสร็จสมบูรณ์ที่เกิดขึ้นกับ 3 กลุ่มพลังทางการเมือง ยังส่งผล

³³ D.N. Aidit, "Indonesian Society and The Indonesian Revolution."

³⁴ Ibid.

³⁵ Ibid.

ต่อมุ่มมองในกรณีของนิวกินีตะวันตกด้วย โดยกลุ่มพลังก้าวหน้าและกลุ่มพลังสายกลางมีความเชื่ออยู่บนฐานคิดว่าปฏิวัติอินโดนีเซียยังไม่แล้วเสร็จ ย่อมจะมีมุ่มมองว่าอินโดนีเซียยังไม่มีเอกราชที่แท้จริง เพราะดัตช์ยังคงยึดครองดินแดนนิวกินีตะวันตกโดยที่ไม่ยอมคืนอำนาจอธิปไตยทั้งหมดให้แก่อินโดนีเซีย ฉะนั้น จำเป็นจะต้องต่อต้านจักรวรรดินิยมตะวันตกและเรียกร้องให้ดัตช์คืนนิวกินีตะวันตกมาให้อินโดนีเซียโดยทันที ทว่าตรงกันข้ามกับกลุ่มหัวรั้น เช่น พรรคัมสยุมิ และพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียที่ไม่มีแนวคิดเรื่องการปฏิวัติที่สมบูรณ์³⁶

แนวทางและนโยบายทางการเมืองของ PKI ที่จะจัดการกับทั้ง 3 กลุ่มพลังทางการเมืองคือพรรคจะผนึกกำลังกับกลุ่มพลังก้าวหน้า โดยสร้างแนวร่วมกับกลุ่มสายกลาง ขณะเดียวกันก็ดำเนินการโดดเดี่ยวกลุ่มพลังหัวรั้น³⁷ ใตติดั้งระบุว่า การดำเนินงานโดยให้ความสำคัญกับการแบ่งกลุ่มพลังทางการเมืองภายในอินโดนีเซียตามที่ที่ประชุมคณะกรรมการกลางพรรคได้วิเคราะห์เสนอแนะไว้ ถือว่าเป็นวิธีการสำคัญในการเปลี่ยนดุลอำนาจภายในการเมืองและสังคมอินโดนีเซีย เพราะแนวทางที่จะนำไปสู่ทางออกจากสภาพสังคมกึ่งอาณานิคมกึ่งศักดินา คือ การเปลี่ยนสมดุลของกลุ่มพลังทางการเมืองระหว่างชนชั้นผู้ปกครองกับชนชั้นผู้ถูกปกครอง³⁸

PKI มีความพยายามอย่างยิ่งที่จะดึงเอานายทุนชาติ โดยเฉพาะประธานาธิบดีซูการ์โน และพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียมาเป็นแนวร่วมในการปฏิวัติอินโดนีเซีย เพราะเป็นกลุ่มที่มีพลังและจะช่วยสร้างความแข็งแกร่งให้กับกลุ่มพลังก้าวหน้ากลายเป็นกลุ่มพลังขนาดใหญ่ในสังคม นอกจากนี้พรรคจะดึงกลุ่มพลังสายกลางและกลุ่มพลังก้าวหน้าเข้ามาเป็นพันธมิตรอย่างใกล้ชิดกับพรรคแล้ว พรรคจะต้องทำให้ทั้ง 2 กลุ่มรวมถึงประชาชนอินโดนีเซียร่วมกับพรรคภายใต้ยุทธศาสตร์การปฏิวัติอินโดนีเซียที่มีชื่อว่า “การทำภารกิจแห่งการปฏิวัติเดือนสิงหาคม ปี 1945 เสร็จสมบูรณ์” (The Completion of the Tasks of the August, 1945) โดยพรรคมุ่งหวังให้เกิดการรวมพลังเพื่อจัดตั้งจักรวรรดินิยมและระบบศักดินา³⁹ พรรคยังสร้างคำขวัญพื้นฐาน 4 ประการเพื่อระดมการทำงานร่วมกันระหว่างพรรคกับกลุ่มดังกล่าว เช่น การเป็นพันธมิตรกับ PKI ในฐานะแนวหน้าการปฏิวัติที่มุ่งสู่การต่อสู้เพื่ออิสรภาพและประชาธิปไตยอินโดนีเซีย การร่วมกัน

³⁶ CCPKI, “Documents of the Sixth Plenum of The Central Committee of The Communist Party of Indonesia.”

³⁷ Ibid.

³⁸ D.N. Aidit, “Indonesian Society and the Indonesian Revolution.”

³⁹ CCPKI, “Documents of the Seventh Plenum of The Central Committee of The Communist Party of Indonesia.”

ปรับปรุงการทำงานของแนวร่วมแห่งชาติและร่วมกันโคตโคตเดี่ยวกลุ่มพลังหัวรั้น การช่วยการสร้างแนวร่วมระหว่างประเทศให้เข้มแข็งเพื่อต่อต้านลัทธิอาณานิคมและเพื่อสันติภาพ และการปฏิบัติงานที่มุ่งไปยังการสร้างพรรคอย่างต่อเนื่อง ต้องทำงานใกล้ชิดกับมวลชน และความเป็นเอกภาพด้านแนวคิด ระบบการเมือง และองค์กรของพรรค⁴⁰

ไอดิตมองว่าพรรคและกลุ่มพลังก้าวหน้า รวมถึงกลุ่มพลังสายกลาง จะร่วมกันทำงานร่วมกันภายใต้การนำของประธานาธิบดีซูการ์โน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำคัญของชาติ คือ การต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยม การปราบปรามกลุ่มกบฏ รวมไปถึงการให้ความสนใจที่จะยึดเอากิจการต่างๆ ของจักรวรรดินิยมดัตช์มาเป็นของสาธารณรัฐอินโดนีเซียแทน ฉะนั้น ภายใต้การวิเคราะห์สถานการณ์และความร่วมมือกับกลุ่มพลังก้าวหน้าและกลุ่มพลังสายกลางที่ออกมาชัดเจนเช่นนี้ ไอดิตจึงมองว่าภารกิจหลักของพรรคไม่ใช่การทำลายนายทุนชาติ แต่ต้องการทำลายพวกปรักษการปฏิวัติ คือกลุ่มกบฏที่ได้รับการสนับสนุนทางการเงิน และเทคนิคต่างๆ จากจักรวรรดินิยมอเมริกาแทน⁴¹

ขณะที่นโยบายโคตโคตเดี่ยวกลุ่มพลังหัวรั้น ถือเป็นผลของความขัดแย้งระหว่าง PKI กับพรรคมัสยูมิและพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียทั้งภายในและนอกสภา นอกจากนี้พรรคจะมองว่าทั้ง 2 พรรคอยู่เบื้องหลังกลุ่มกบฏที่เคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลกลาง และมุ่งกวาดล้างคอมมิวนิสต์โดยรับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา ไอดิตยังพยายามอย่างยิ่งที่จะแก้ต่างข้อกล่าวหาของกลุ่มกบฏที่ใช้โจมตีประธานาธิบดีซูการ์โนและสาธารณรัฐอินโดนีเซียที่ว่าเกะชวาเป็นศูนย์กลางของการเมืองและเศรษฐกิจ ขณะที่หมู่เกะชวาครอบงำกลับถูกละเลยและทำให้ล้มล้าง กลุ่มกบฏได้ประกาศคำขวัญปลุกระดมการต่อต้านและปะทะกับรัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เช่น “สถาปนาสร้างภูมิภาค!” “ไปลงนรกกับคนที่อยู่ส่วนกลาง!” และ “คนที่อยู่ส่วนกลางหมายถึงคนชวาเท่านั้น!” ซึ่งไอดิตกลับมองว่าปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มกบฏในหมู่เกะชวาครอบงำนอกเป็นความขัดแย้งที่กระทบต่ออำนาจอธิปไตยของประชาชน และยังกระทบต่อความเป็นเอกภาพของชาติ ฉะนั้น จึงถือว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชนอินโดนีเซียกับกลุ่มกบฏ และไม่ได้เป็นความขัดแย้งระหว่างคนชวากับคนในหมู่เกะชวาครอบงำอย่างที่กลุ่มกบฏใช้เป็นข้ออ้างเพื่อสร้างความขัดแย้งแต่อย่างใด⁴²

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ D.N. Aidit, “For Democracy and a Gotong Royong Cabinet.”

⁴² CCPKI, “Documents of the Sixth Plenum of The Central Committee of The Communist Party of Indonesia.”

ความขัดแย้งระหว่าง PKI กับทั้ง 2 พรรคยังโยงไปถึงประเด็นศาสนา และการที่ทั้งสองพรรคได้โฆษณาชวนเชื่อให้ร้าย PKI กลายเป็นปีศาจร้ายในการเมืองอินโดนีเซีย ไอดิตได้อ้างคำพูดของฮัตตาผู้นำคนสำคัญของพรรคมัสมุญที่เคียดแค้นในเมืองยอร์กยกการตาไว้ว่า “เหตุผลที่พรรคคอมมิวนิสต์ไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมทำงานกับคณะรัฐบาล เพราะคอมมิวนิสต์เป็นพวกไม่มีพระเจ้า⁴³ ไอดิตพูดถึงประเด็นนี้ในที่ประชุมคณะกรรมการกลางพรรคครั้งที่ 6 ปี 1958 ไว้ว่า แม้ฮัตตาจะไม่ได้พูดโดยตรงว่าสิทธิทางการเมืองของคอมมิวนิสต์ควรจะถูกกีดกันในทางรัฐสภา แต่การพูดของฮัตตาที่เต็มไปด้วยอคติเช่นนี้ได้แสดงออกชัดเจนว่าคอมมิวนิสต์กลายเป็นปรปักษ์ของพรรคมัสมุญ แต่ในความเป็นจริงนั้น PKI คือพรรคการเมืองที่ได้รับเลือกเข้ามาในฐานะพรรคขนาดใหญ่ของประเทศ พรรคมีที่นั่งเกิน 1 ใน 2 ในรัฐสภามาตั้งตั้งแต่ปี 1957 ฉะนั้น การพูดของฮัตตาที่ให้ร้าย PKI เช่นนี้ ถือเป็นการต่อต้านกลุ่มการเมืองขนาดใหญ่ของชาติ เปรียบได้กับการต่อต้านอำนาจสูงสุดของประชาชน ซึ่งถือว่าการต่อต้านประชาธิปไตยและชาตินั่นเอง

ไอดิตยังระบุต่อว่าการที่พรรคมัสมุญยังใช้วาทกรรมและการโฆษณาชวนเชื่อราคาต่ำที่กล่าวหาว่า “คอมมิวนิสต์ไม่มีพระเจ้า” มาเล่นงานพรรคอยู่เสมอ ประเด็นนี้เกิดขึ้นเพราะพรรคมัสมุญไม่เข้าใจและไม่ตระหนักถึงสำนึกทางการเมืองของพรรค รวมไปถึงนโยบายทางการเมืองและความเป็นวิทยาศาสตร์ (Scientifically)⁴⁴ โดยพรรคมัสมุญและพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซีย ยังใช้การโฆษณาชวนเชื่อต่างๆ เพื่อต่อต้าน PKI เช่น การปลุกกระดมด้วยคำขวัญ เช่น การต่อสู้เพื่อต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์! โดยไอดิตมองว่าเป็นคำขวัญทั่วไปที่กลุ่มหัวรั้นรับมาจากพวกจักรวรรดินิยม อย่างไรก็ตาม จะเห็นว่าไอดิตยังไม่ได้แก้ข้อกล่าวหาที่ว่าคอมมิวนิสต์เชื่อในพระเจ้าหรือไม่ แต่เป็นการพูดในเชิงหลบเลี่ยงแทน

ความขัดแย้งที่สำคัญอีกประการระหว่าง PKI และกลุ่มพลังหัวรั้น คือความเห็นต่างในกรณีนิวกินีตะวันตก ซึ่งพรรคมัสมุญและพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซีย ไม่มีแนวคิดเรื่องการปฏิวัติที่สมบูรณ์ ฉะนั้นด้วยพื้นฐานความคิดเช่นนี้ส่งผลต่อการประเมินสถานการณ์การเมืองและเศรษฐกิจ ตลอดจนจนถึงการวางนโยบายต่างๆ ตรงข้ามกับ PKI และ พรรคชาตินิยมอินโดนีเซีย โดยเฉพาะในประเด็นนิวกินีตะวันตกที่เป็นความขัดแย้งทั้งภายในและภายนอกประเทศ กล่าวคือไอดิตกล่าวหาว่าพรรคการเมืองฝ่ายขวาโดยเฉพาะฮัตตา มีความพยายามจะลดค่าและสถานะของดินแดนนิวกินีตะวันตกลง และยังลดทอนคุณค่าของการต่อสู้เพื่อเรียกร้องนิวกินีตะวันตกจากดัตช์ลงไป

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Ibid.

นักการเมืองฝ่ายขวาหลายคนรวมถึงฮัตตาพายายามพูดเสมอว่าดินแดนนิวกินีตะวันตกไม่มีทรัพยากรอะไร มีแต่ป่า ไม่ได้มีความสำคัญอะไรเลย ทำให้การพยายามจะปลดปล่อยนิวกินีตะวันตกจึงไม่ใช่เรื่องสำคัญในเวลานี้ ตอนนี้ เรายังใช้อะไรจากดินแดนนี้ไม่ได้ เพราะมันยังไม่ใช่ของเรา ตราบใดที่คนในภูมิภาคนี้เข้ามาอยู่ภายใต้สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ... เมื่อนั้นถึงควรจะดำเนินการเพื่อปลดปล่อยนิวกินีตะวันตก!⁴⁵

ไอดิตเองได้วิพากษ์การปราศรัยดังกล่าวพร้อมทั้งตอกกลับนักการเมืองฝ่ายขวา โดยระบุว่าดินแดนนิวกินีตะวันตกเป็นส่วนหนึ่งของประชาชนอินโดนีเซีย ซึ่งขณะนี้กลับถูกยึดครองและถูกกดขี่จากลัทธิอาณานิคมดัตช์ อีกทั้งยังได้วิพากษ์ฮัตตาตาดังนี้

เด็กอนุบาลที่ไหนก็รู้ว่านิวกินีตะวันตกจํารวยด้วยทรัพยากรและแร่ธาตุ และยังมีสำคัญยิ่งต่อสาธารณรัฐอินโดนีเซีย หากนิวกินีตะวันตกมีแค่ป่า มีเพียงหนองน้ำ และใช้มาลาเรีย ... เหตุใดจักรวรรดินิยมดัตช์ถึงยังยึดครองดินแดนนี้อยู่ และเหตุใดที่จักรวรรดินิยมอเมริกาถึงช่วยสนับสนุนเงินช่วยเหลือให้กับดัตช์?⁴⁶

ไอดิตยังวิจารณ์ถึงแนวทางการปฏิบัติของกลุ่มฝ่ายขวาในการเคลื่อนไหวเรียกร้องนิวกินีตะวันตกจากดัตช์ คือ มองว่าถ้าประชาชนอินโดนีเซียต้องการเห็นนิวกินีตะวันตกกลายเป็นส่วนหนึ่งของอินโดนีเซีย ประชาชนจะต้องยอมรับอิทธิพลของสหรัฐอเมริกา ก่อนเป็นลำดับแรก จากนั้นสหรัฐอเมริกาจะเป็นตัวกลางที่ทำให้ดินแดนนิวกินีตะวันตกเปลี่ยนมือจากดัตช์มาสู่สาธารณรัฐอินโดนีเซียทันที ซึ่ง PKI มองว่าแนวทางดังกล่าวของกลุ่มฝ่ายขวานับเป็นการช่วยขยายอิทธิพลของลัทธิจักรวรรดินิยมตะวันตกเข้ามาในอินโดนีเซีย ไม่ใช่เพียงในกรณีของนิวกินีตะวันตกเท่านั้น แต่กลับเป็นไปทั้งอินโดนีเซีย โดยเฉพาะการเปิดรับและสนับสนุนอิทธิพลของดัตช์และสหรัฐอเมริกา ฉะนั้น การกระทำของกลุ่มนักการเมืองฝ่ายขวาเปรียบได้กับ “ผู้ทรยศ” ในมุมมองของไอดิต⁴⁷

แนวทางของพรรคมัสยุมิและพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียในกรณีนิวกินีตะวันตกจึงแตกต่างไปจากแนวทางของ PKI โดยสิ้นเชิง เนื่องจาก PKI ภายใต้การนำของไอดิตผลักดันแนวทางการต่อสู้เพื่อเอกราชโดยสมบูรณ์และประชาธิปไตยอินโดนีเซียได้ปรากฏอยู่ในการเรียกร้อง

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Ibid.

ดินแดนนิวกินีตะวันตกจากดัชต์โดยทันที ขณะเดียวกัน PKI ยังมีความกังวลถึงอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาที่มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในอินโดนีเซีย โดยที่จักรวรรดินิยมอเมริกามีอิทธิพลต่อพื้นที่ทางการเมือง เศรษฐกิจ และพื้นที่ทางวัฒนธรรมอินโดนีเซียเป็นอย่างมาก และในกรณีของนิวกินีตะวันตกที่สหรัฐอเมริกาเข้ามาแทรกแซงให้การสนับสนุนผู้นำฝ่ายขวาและกลุ่มกบฏให้ดำเนินการต่อต้านรัฐบาลสาธารณรัฐ พรรคจึงมีมติอย่างชัดเจนว่าจักรวรรดินิยมอเมริกากลายมาเป็นศัตรูที่อันตรายที่สุดของประชาชนอินโดนีเซียในขณะนี้ ซึ่งปัญหาเกี่ยวกับสหรัฐอเมริกาก่อนหน้านี้ คือ การที่ไอดิตมองว่ามีผู้นำและกลุ่มฝ่ายขวาบางกลุ่มในอินโดนีเซียเห็นว่าจักรวรรดินิยมอเมริกาไม่ใช่ศัตรู ส่งผลให้การต่อต้านสหรัฐอเมริกาไม่ได้ถูกรวมอยู่กับการต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยม จนกระทั่งอิทธิพลของจักรวรรดินิยมอเมริกาแทรกแซงทั้งการเมืองและการทหารภายในประเทศ⁴⁸

ไอดิตจึงมีแนวทางว่ากลุ่มพลังก้าวหน้าและกลุ่มพลังสายกลางรวมถึงประธานาธิบดีซูการ์โนจะต้องร่วมกันต่อสู้เพื่อล้มล้างอิทธิพลของจักรวรรดินิยมดัชต์ที่ยังคงยึดครองอินโดนีเซีย โดยพรรคเรียกร้องให้มีการยกเลิกข้อตกลงโต๊ะกลมที่เคยลงนามไว้กับดัชต์ในปี 1949 และเป็นผลทำให้ดินแดนนิวกินีตะวันตกยังอยู่ภายใต้อิทธิพลของเจ้าอาณานิคมดัชต์ อีกทั้งยังเรียกร้องให้ดัชต์ปลดปล่อยนิวกินีตะวันตก และการต่อต้านการแทรกแซงของสหรัฐอเมริกาจะต้องไม่แยกออกจากแนวทางการต่อสู้ระดับชาติ (The National Struggle) ฉะนั้น PKI เห็นว่าจะต้องผลักดันภารกิจถอนรากถอนโคนซากเดนของจักรวรรดินิยมดัชต์ และจัดการดำเนินงานที่เป็นการแทรกแซงของสหรัฐอเมริกาและซีไอเอ⁴⁹

อย่างไรก็ตาม ไอดิตมองว่านโยบายที่ PKI ร่วมมือกับกลุ่มพลังสายกลางและกลุ่มพลังก้าวหน้า แต่โดดเดี่ยวกลุ่มพลังหัวรั้นยังคงมีปัญหาในทางปฏิบัติอยู่ไม่น้อย เพราะกลุ่มพลังหัวรั้นยังคงเป็นกลุ่มใหญ่ แต่ในอีกด้านหนึ่งก็มีโอกาสที่จะถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว ขณะที่กลุ่มพลังก้าวหน้าเติบโตและแข็งแกร่งขึ้น และกลุ่มทางสายกลางยังคงมีขนาดเท่าเดิม ไอดิตจึงประเมินว่าด้วยสถานการณ์เช่นนี้ อาจเป็นเรื่องยากที่พรรคจะดำเนินการสร้างแนวร่วมแห่งชาติได้อย่างต่อเนื่อง แต่ไอดิตเชื่อมั่นว่าภายใต้เป้าหมายและการปฏิบัติงานร่วมกับกลุ่มพลังก้าวหน้าที่มีประธานาธิบดีซูการ์โนเป็นผู้นำ จะสามารถนำ PKI ไปสู่การต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยมตะวันตกทั้งดัชต์และสหรัฐอเมริกา รวมไปถึงการปราบปรามกลุ่มกบฏที่เคลื่อนไหวต่อต้านทั้งรัฐบาลกลาง

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ D.N. Aidit, "For Democracy and a Gotong Royong Cabinet."

และคอมมิวนิสต์ ซึ่งพรรคมองว่าจะเป็นวิธีการที่ทำให้กลุ่มหัวรั้นอ่อนแอลงไปด้วย และจะส่งผลให้แนวร่วมแห่งชาติเข้มแข็งขึ้นตามมา⁵⁰

4.2.2 ไอดิตกับการสนับสนุนประชาธิปไตยแบบชี้นำ

ยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติของไอดิตที่ให้ความสำคัญกับการเป็นพันธมิตรกับนายทุนชาติและประธานาธิบดีซูการ์โน และความคิดที่ว่าพลังชนชั้นจะต้องทำงานร่วมกับกลุ่มสายกลางและกลุ่มหัวก้าวหน้าถูกตอกย้ำให้ชัดเจนยิ่งขึ้นในช่วงกลางปี 1957 ซึ่งเป็นช่วงที่สถานการณ์การเมืองภายในประเทศที่เต็มไปด้วยความสับสน ไอดิตประเมินว่าวิธีการที่ดีที่สุดที่จะแก้ไขปัญหาได้ คือสนับสนุนแนวคิดประชาธิปไตยแบบชี้นำ เพราะตระหนักว่าหัวใจหลักของแนวคิดประชาธิปไตยแบบชี้นำ คือการต่อต้านทั้งลัทธิเสรีนิยม (Anti-Liberalism) และการต่อต้านระบบเผด็จการทหาร รวมถึงการต่อต้านระบบเผด็จการบุคคล (One-Man Dictatorship)⁵¹

ไอดิตยังมีความคิดที่ว่าประชาธิปไตยภายใต้การชี้นำโดยประธานาธิบดีซูการ์โนจะทำให้การต่อสู้ของประชาชน โดยเฉพาะการต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยมบรรลุผลสำเร็จได้ อีกทั้งยังเป็นการสร้างประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชน เพราะเป็นการจำกัดสิทธิ์และการเคลื่อนไหวทางการเมืองของ “ศัตรู” ที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับประชาชนและพรรคได้อีกทางหนึ่ง ไอดิตยังประเมินต่อว่าหากแนวคิดประชาธิปไตยแบบชี้นำสามารถปฏิบัติได้จริงก็จะช่วยแก้ปัญหาเร่งด่วนที่อินโดนีเซียกำลังเผชิญอยู่ได้ เช่น วิกฤตเศรษฐกิจ ปัญหาเรื่องเอกภาพภายในชาติ และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน⁵²

อย่างไรก็ตาม ไอดิตไม่ได้มีความเห็นที่สอดคล้องกับแนวคิดประชาธิปไตยแบบชี้นำทั้งหมด และมีการวิพากษ์วิจารณ์แนวคิดดังกล่าวอย่างเป็นกังวลอยู่ไม่น้อย เพราะในอีกแง่หนึ่งไอดิตมองว่า “ประชาธิปไตยแบบชี้นำเปรียบได้กับแนวคิดที่ใช้หาประโยชน์จากความเสียหายทางการเมือง และยังเป็นแนวคิดที่มีคนเพียงกลุ่มหนึ่งที่ได้รับประโยชน์ โดยกลุ่มที่ได้ประโยชน์นั้นกลับเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเอาชนะกลุ่มคนที่มาจากการเลือกตั้ง”⁵³ ซึ่งไอดิตกำลัง

⁵⁰ CCPKI, “Documents of the Seventh Plenum of The Central Committee of The Communist Party of Indonesia.”

⁵¹ Ibid.

⁵² Ibid.

⁵³ Ibid.

วิพากษ์ประชาธิปไตยแบบชี้นำในความหมายของการถูกนำเข้ามาจากกลุ่มคนที่ไม่ประสบความสำเร็จตามวิถีทางประชาธิปไตยและยังล้มเหลวทางการเมือง

การสนับสนุนประชาธิปไตยแบบชี้นำของไอดิตยังเกิดขึ้นพร้อมกับการคาดหวังว่าประชาชนจะได้ประโยชน์สูงสุด และพลังประชาชนจะถูกสนับสนุนด้วยการทำให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น โดยที่ไอดิตมองว่าประชาธิปไตยแบบชี้นำจะต้องรับประกันว่าเป็นประชาธิปไตยที่มีคุณภาพเพื่อประชาชนอินโดนีเซียอย่างแท้จริง ซึ่งในอีกแง่หนึ่ง ประชาธิปไตยแบบชี้นำจะต้องนำไปสู่การจัดตั้งรัฐบาลแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูลที่วางอยู่บนฐานของตัวแทนจากทุกภาคส่วน โดยจะเป็นแนวร่วมประชาชนเพื่อต่อต้านพลังของลัทธิจักรวรรดินิยมในประเทศ เพราะประชาธิปไตยแบบชี้นำจะเป็นเสมือนอาวุธในมือของประชาชนอินโดนีเซียที่จะรวมพลังเพื่อต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยม ไอดิตยังคาดหวังว่าประธานาธิบดีซูการ์โนจะต้องเป็นผู้แสดงบทบาทนำในการเมืองแบบประชาธิปไตยชี้นำเพียงผู้เดียวในฐานะผู้ริเริ่มแนวคิด และประธานาธิบดีซูการ์โนจะต้องสนับสนุนประชาธิปไตย และจะต้องปฏิเสธรระบบเผด็จการทหาร⁵⁴

PKI ประกาศสนับสนุนแนวคิดประชาธิปไตยแบบชี้นำออกมาเป็นมติของการประชุมคณะกรรมการกลางพรรคครั้งที่ 7 ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 1958 อนุมัติรายงานที่มีชื่อว่า “การสนับสนุนประชาธิปไตยแบบชี้นำ” โดยมีสาระสำคัญคือการพูดถึงการดำเนินงานที่ถูกต้องของคณะกรรมการการเมืองและคณะกรรมการกลางพรรคที่สนับสนุนแนวคิดประชาธิปไตยแบบชี้นำของซูการ์โน เนื่องจากเห็นว่าเนื้อหาของความคิดนี้คือประชาธิปไตย อีกทั้งยังมีความหมายถึงการต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยม และการต่อต้านเผด็จการทหารหรือเผด็จการแบบผูกขาด มติที่ประชุมอธิบายความหมายของประชาธิปไตยที่ดีไว้ดังนี้

แม้ว่าประชาธิปไตยแบบชี้นำจะไม่ใช่วิถีประชาธิปไตยของประชาชน แต่กระนั้นก็ยังถือเป็นประชาธิปไตย เพราะหัวใจหลักคือการต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยมนั่นเอง ประชาธิปไตยที่ดีนั้นควรจะช่วยประกันว่าประชาชนจะมีสิทธิ์ทางการเมือง และจะต้องจำกัดเสรีภาพของผู้ที่เป็นศัตรูของประชาชนได้⁵⁵

ไอดิตและประธานาธิบดีซูการ์โนผลักดันกำลังในฐานะพันธมิตรที่ใกล้ชิดแบบแนบแน่นภายหลังการประกาศประชาธิปไตยแบบชี้นำ โดย PKI มีตัวแทนได้รับการคัดเลือกให้ไปนั่งในสภาแห่งชาติ แม้ว่าพรรคจะไม่มีสมาชิกไปนั่งในคณะรัฐบาลชุดนี้ก็ตาม ประธานาธิบดีซูการ์โนเองก็รู้สึกยินดีกับ

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Ibid.

การที่พรรคเป็นพันธมิตรกับ PKI เพราะ PKI ภายใต้การนำของไอดีตีไม่มีชื่อเสียงต่างพัวพันในเรื่องการคอร์รัปชันใดๆ⁵⁶ ขณะที่ PKI ได้จัดการประชุมคณะกรรมการกลางพรรค ครั้งที่ 5 ขึ้นในกลางปี 1957 ที่ประชุมมีมติออกมาชัดเจนในการสนับสนุนรัฐบาลจูงอันดาทั้งนโยบายการเมืองภายในและภายนอกอินโดนีเซีย เช่น ประเด็นการเรียกร้องเอกราชที่แท้จริงแก่อินโดนีเซีย การต่อต้านการแทรกแซงของลัทธิจักรวรรดินิยม และการเรียกร้องให้ปลดปล่อยนิวกินีตะวันตก และพรรคจะสนับสนุนการสร้างพันธมิตรกับประเทศในค่ายสังคมนิยม รวมไปถึงการสนับสนุนนโยบายการเรียกร้องสันติภาพในการเมืองระหว่างประเทศ⁵⁷

PKI เดินหน้าทำงานอย่างเต็มที่ภายใต้รัฐบาลชุดพิเศษของจูงอันดา พรรคมีบทบาทสำคัญในการผลักดันข้อเสนอด้านกฎหมายต่างๆให้เป็นที่ยอมรับในสภา เช่น การอนุมัติอนุสัญญาว่าด้วยองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (The ILO Convention, No. 100) มีใจความหลักคือกำหนดให้ผู้ชายและสตรีสามารถทำงานได้เท่ากัน กฎหมายว่าด้วยการยกเลิกที่ดินส่วนตัว (The Law on the Abolition of Private Lands) กฎหมายว่าด้วยทหารผ่านศึกที่ผ่านการสู้รบเพื่อเอกราชอินโดนีเซีย (The Law on the Veteran Independence Fighters of Republic of Indonesia) กฎหมายว่าด้วยสถานการณ์ฉุกเฉิน (The Law on the State of emergency) กฎหมายว่าด้วยการยืนยันความตกลงทวิภาคีกับสาธารณรัฐประชาชนจีน (The Law Ratifying the Dual Nationality Agreement with China) กฎหมายว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงในค่าเช่ารายปีและการเก็บภาษี (The Law on Changes in the Annual Rent and Taxes) อีกทั้งรัฐสภายังได้อนุมัติการกู้ยืมเงินจำนวน 100 ล้านดอลลาร์จากสหภาพโซเวียต⁵⁸ อย่างไรก็ตาม แม้จะไม่ปรากฏรายละเอียดและหลักฐานชัดว่าข้อเสนอเหล่านี้จะได้รับการอนุมัติประกาศใช้หรือไม่ แต่นับว่าเป็นปรากฏการณ์สำคัญ และถือเป็นครั้งแรกที่พรรคภายใต้การนำของไอดีตีมีโอกาสทำงานในการเมืองและการบริหารระดับประเทศ โดยจะเห็นว่าข้อเสนอกฎหมายต่างๆ ที่สำคัญเกี่ยวข้องกับแรงงานและที่ดิน

PKI ภายใต้การนำของไอดีตียังมีข้อเรียกร้องและสนับสนุนนโยบายด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลจูงอันดา คณะกรรมการกลางพรรคมีการประชุมในปี 1957 ผลักดันร่างข้อเสนอที่เกี่ยวกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย รวมไปถึงเป้าหมายของพรรคที่มุ่งสู่เศรษฐกิจที่ยังถูกยึดครองจากจักรวรรดินิยมดัตช์ กล่าวคือร่างข้อเสนอระบุว่าวิกฤตเศรษฐกิจในขณะนี้ ปัจจัยหลัก

⁵⁶ M.C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c. 1200*, p. 292

⁵⁷ CCPKI, "Documents of the Sixth Plenum of The Central Committee of The Communist Party of Indonesia."

⁵⁸ Ibid.

สำคัญคือความพยายามของสหรัฐอเมริกาที่แผ่อิทธิพลในระบบทุนนิยมโลก สหรัฐอเมริกามีความพยายามอย่างมากที่จะแทรกแซงเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย ขณะเดียวกันก็ยังให้การช่วยเหลือจักรวรรดินิยมดัตช์ที่ยังผูกขาดพื้นที่ทางเศรษฐกิจสำคัญในอินโดนีเซียเอาไว้ ส่งผลให้พรรคคอมมิวนิสต์ในข้อเสนอที่ว่ารัฐบาลจตุรพิธพรชัยถึงประธานาธิบดีซูการ์โนควรจะเข้ายึดกิจการการลงทุนที่เคยเป็นของจักรวรรดินิยมดัตช์มาเป็นของรัฐบาลและประชาชนอินโดนีเซีย⁵⁹ และจะต้องขจัดกาผูกขาดของทุนต่างชาติทิ้งไป ขณะเดียวกัน นโยบายทางด้านการค้าในต่างประเทศของอินโดนีเซียควรมุ่งไปยังตะวันออก⁶⁰

ไอดิตเป็นผู้สนับสนุนให้ประธานาธิบดีซูการ์โนและรัฐบาลพิเศษของจตุรพิธพรชัยเข้ายึดกิจการและโครงการขนาดใหญ่ที่อดีตเจ้าอาณานิคมดัตช์ยังคงถือครองอยู่มาเป็นของสาธารณรัฐอินโดนีเซียโดยสมบูรณ์ เช่น ธุรกิจน้ำมัน โรงงาน สวน และระบบเพาะปลูกขนาดใหญ่ รวมถึงสาธารณูปโภคขนาดใหญ่⁶¹ เนื่องจากไอดิตมีความเห็นว่าการที่รัฐบาลอินโดนีเซียเข้ายึดกิจการและโครงการขนาดใหญ่ของดัตช์มาเป็นของอินโดนีเซีย ถือเป็นการขจัดปัญหาที่อินโดนีเซียกำลังตกอยู่ในสถานะกึ่งอาณานิคมทางเศรษฐกิจและเป็นการล้มอิทธิพลของอดีตเจ้าอาณานิคมดัตช์ที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในอินโดนีเซีย

ไอดิตเสนอกับประธานาธิบดีซูการ์โนและรัฐบาลของจตุรพิธพรชัยว่าเพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากที่สุด รัฐบาลควรจะมอบหมายให้กลุ่มสหภาพแรงงานเป็นตัวแทนและเป็นองค์กรหลักในการดำเนินงานเข้ายึดกิจการต่างๆ ของดัตช์มาเป็นของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย การที่ไอดิตเสนอว่าสหภาพแรงงานคือกลุ่มที่มีบทบาทหลักสำคัญในการดำเนินงานดังกล่าว นั้น เพราะเขามองว่าไม่ใช่เพียงจะทำให้การดำเนินงานราบรื่นและประสบผลสำเร็จเท่านั้น แต่ถือเป็นการป้องกันไม่ให้บรรดานักธุรกิจหรือเอกชนใดๆ เข้ามาฉวยโอกาสระหว่างการดำเนินงาน เช่น ยกยอกถ่ายโอนกิจการและผลประโยชน์ต่างๆ เหล่านั้นมาอยู่ในมือของตน และเป็นการป้องกันการคอร์รัปชันที่อาจจะเกิดขึ้นตามมา⁶² ทั้งนี้ ไอดิตระบุด้วยว่าการสนับสนุนให้ดำเนินการเข้ายึดกิจการ

⁵⁹ CCPKI, "Documents of the Seventh Plenum of The Central Committee of The Communist Party of Indonesia."

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ D.N. Aidit, "For Democracy and a Gotong Royong Cabinet."

⁶² Ibid.

และโครงการขนาดใหญ่ของดัตช์มาเป็นของอินโดนีเซียจะได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากประชาชนและแนวร่วมแห่งชาติ เพราะเป็นมาตรการสำคัญที่ใช้ต่อต้านอาณานิคมดัตช์⁶³

4.2.3 การสร้างพรรคและนโยบายให้การศึกษาแก่สมาชิก

PKI ภายใต้การนำของไอดิติยงคงให้ความสำคัญกับการสร้างความแข็งแกร่งของพรรค และยังมีเป้าหมายที่จะขยายฐานจำนวนสมาชิกและแนวร่วมของพรรคให้เพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้น โดยคณะกรรมการกลางของพรรคได้จัดประชุมครั้งที่ 4 เมื่อเดือนกรกฎาคม 1956 มีมติผลักดัน “แผน 3 ปีแรกสำหรับองค์กรและการศึกษา” (The First Three-Year Plan an Organization and Education) และนำมาใช้ปฏิบัติเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 1956 มีรายละเอียดโดยภาพรวมดังนี้ พรรคจะต้องขยายจำนวนสมาชิกให้ได้ร้อยละ 50 จากเดิมอยู่ที่ 1 ล้านคนไปสู่จำนวนสมาชิกมากถึง 1.5 ล้านคน พรรคจะต้องขยายสมาชิกและองค์กรให้ครอบคลุมทั่วทั้งอินโดนีเซีย พรรคจะต้องเพิ่มการเปิดที่ทำการพรรคและหมั่นปรับปรุงอยู่เสมอ อีกทั้งยังต้องกระตุ้นการทำงานของบรรดาคณะกรรมการต่างๆ พรรคจะต้องสร้างระบบระเบียบให้สมาชิกทุกคนอยู่เป็นกลุ่มเดียว โดยเฉพาะกลุ่มสตรี และจะต้องกระตุ้นการทำงานของทุกกลุ่ม โดยจะต้องให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่สำหรับสมาชิกชั้นเตรียมที่สมัครเข้าร่วมกับพรรคและต้องการจะเป็นสมาชิกสมบูรณ์ และจะต้องมีนโยบายเพิ่มการจ่ายค่าธรรมเนียมนิยมและการบริจาคกับสมาชิกพรรค โดยพรรคจะต้องเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับบุคคลเหล่านี้ว่าจะได้รับการผลักดันให้เป็นสมาชิกระดับสูงของพรรคอย่างแน่นอน⁶⁴

สำหรับแผนเรื่องการศึกษา เช่น พรรคจะต้องขจัดปัญหาการไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ของสมาชิกพรรคให้หมดไป จะต้องจัดตั้งโรงเรียนและการอบรมของพรรค จะต้องจัดการประชุมย่อยในหมู่คณะกรรมการกลางและคณะกรรมการในระดับจังหวัด โดยจะต้องให้ความสำคัญกับการถกเถียงในประเด็นปัญหาเศรษฐกิจ รวมไปถึงทฤษฎีต่างๆ ของพรรค พรรคจะต้องขยายสื่อสิ่งพิมพ์ของพรรค และจะต้องกระจายไปสู่สาธารณะมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเพิ่มจำนวนของหนังสือพิมพ์ **ประชาราษฎร์รายวัน** ที่เป็นหนังสือพิมพ์ประจำพรรค ขณะเดียวกัน พรรคจะต้องสร้างห้องสมุดในสำนักงานประจำพรรค รวมถึงการตั้งโรงเรียนและสถาบันศึกษาของพรรคสำหรับบรรดาคนหัวก้าวหน้าที่ไม่สังกัดพรรคการเมือง โดยเฉพาะการก่อตั้งมหาวิทยาลัยของประชาชน (A People's University)⁶⁵

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Donald Hindley, *The Communist Party of Indonesia 1951-1963*, p. 84.

⁶⁵ Ibid., pp. 84-85.

ไอดีตีวิเคราะห์ว่ามีแนวโน้มที่สมาชิกทั้งสมาชิกสมบูรณ สมาชิกชั้นเตรียม รวมไปถึงแนวร่วมของพรรคจะเข้าสังกัดพรรคเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นับตั้งแต่การประชุมพรรคแห่งชาติในปี 1952 ปัจจัยหลักมาจากการที่พรรคฟื้นตัวอย่างรวดเร็วภายใต้ผู้นำรุ่นใหม่ ขณะที่เหตุผลอีกประการเกิดจากสถานการณ์และสภาพแวดล้อมภายในอินโดนีเซียที่บีบคั้นให้ประชาชนหันเข้าพรรค เช่น การที่ประชาชนต้องเผชิญกับกลุ่มปฏิวัติในหมู่เกาะรอบนอกขวาที่มุ่งไปสู่การจัดตั้งรัฐบาลฟาสซิสต์ การที่ชาวนาทุกข์ทรมานจากขบวนการดารุลอิสลาม การเผชิญกับกลุ่มกบฏในเกาะสุมาตรากลางและเกาะสุลาเวสีทางเหนือและกลาง เป็นต้น ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ทำให้การเข้าร่วมกับพรรคปรากฏชัดในสายตาของประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน และเมื่อเข้าสู่พรรคก็ทำงานอย่างใกล้ชิดกลายเป็นหน่วยเดียวกับพรรค อีกทั้งสมาชิกพรรคยังเป็นเอกภาพกับสมาชิกระดับสูงของพรรค⁶⁶

PKI มีการประชุมสมัชชาแห่งชาติของพรรค ครั้งที่ 6 ในเดือนกันยายน 1959 ประกาศว่าพรรคประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในการขยายจำนวนสมาชิกของพรรค โดยมีสัดส่วนระหว่างสมาชิกสมบูรณและสมาชิกพรรคชั้นเตรียมใกล้เคียงกัน คือมีจำนวนรวมกันมากกว่า 1.5 ล้านคน ซึ่งหากเปรียบเทียบกับการประชุมสมัชชาแห่งชาติของพรรคครั้งที่ 5 ปี 1954 พบว่าพรรคมีสมาชิกสมบูรณประมาณ 49,042 คน และมีสมาชิกพรรคชั้นเตรียมประมาณ 116,164 คน⁶⁷ ทั้งนี้ไอดีตียังได้อ้างถึงปรากฏการณ์พิเศษเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกพรรคที่เกิดขึ้นในกลางปี 1959 ได้แก่ การที่มีบรรดาสตรีมาสมัครเข้าร่วมกับพรรคมากถึง 250,000 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 17 จากสมาชิกสมบูรณและสมาชิกพรรคชั้นเตรียมของพรรคทั้งหมด⁶⁸ ขณะเดียวกัน การประชุมสมัชชาแห่งชาติในครั้งนี้อย่างระบุว่าพรรคประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในการดึงชาวนามาเป็นแนวร่วมสำคัญของพรรค โดยที่พรรคประกาศว่าขณะนี้สมาชิกส่วนใหญ่ของพรรคคือชาวนา⁶⁹

ประเด็นชาวนาถูกพูดถึงมาอย่างต่อเนื่องจากพรรค เพราะปัญหาสำคัญของชาวนาที่มีจำนวนมากถึงร้อยละ 60-70 ของประชากรทั้งหมด คือยังถูกกดขี่ขูดรีดจากชนชั้นเจ้าที่ดินและผู้ให้กู้ยืมเงินซึ่งถือเป็นซากเดนของระบบศักดินา ขณะเดียวกัน ชาวนาในชนบทยังถูกก่อกวนถูกเข่นฆ่าจากกลุ่มขบวนการดารุลอิสลาม และกลุ่มกบฏที่ได้รับการช่วยเหลือด้านการเงินจากบรรดาเจ้าที่ดินและนายหน้าที่ทำงานให้กับจักรวรรดินิยม ส่งผลให้การประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 6

⁶⁶ D.N. Aidit, "For Democracy and a Gotong Royong Cabinet."

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Ibid.

ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและพรรคมีมติให้ผลักดัน “นโยบายมุ่งไปข้างล่าง (Going Down)” โดยพรรคได้ส่งแนวร่วมทั้งระดับสูงและระดับกลางลงไปทำวิจัยในพื้นที่ชนบทเพื่อค้นคว้าและสำรวจปัญหาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน เรือกสวนไร่นาที่เกิดขึ้นกับชาวนา⁷⁰

ผลจากการลงไปทำวิจัยพบว่ายังมีบรรดาเจ้าที่ดินจำนวนหนึ่งที่ยังคงควบคุมพื้นที่นาที่ใช้ร่วมกันขนาดใหญ่เอาไว้เป็นของตน บางกรณีพบว่าบรรดาเจ้าที่ดินพวกนี้ครอบครองที่ดินจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของหมู่บ้าน สำหรับบางหมู่บ้านยังพบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นแรงงานภาคการเกษตรและชาวนาเกินครึ่งหนึ่งของจำนวนชาวบ้านทั้งหมด และยังมีชาวบ้านมากถึงร้อยละ 90 ที่มีที่ดินน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของที่ดินทั้งหมด ขณะที่ชาวนายังต้องจ่ายเงินร้อยละ 50 หรือมากกว่านั้นเป็นค่าเช่าให้กับเจ้าของที่ดิน ฉะนั้น พรรคสนับสนุนการปลดปล่อยชาวนา โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับความคาดหวังของชาวนาในการปฏิวัติเกษตรกรรม พรรคจึงสนับสนุนคำขวัญที่ระบุว่า “ที่ดินเพื่อชาวนา” อีกทั้งพรรคยังดำเนินการเป็นฝ่ายสนับสนุนข้อเรียกร้องต่างๆ เพื่อชาวนาเข้าสู่รัฐสภา และต่อมาก็ได้รับการอนุมัติจากรัฐบาล เช่น กฎหมายที่ดินเบื้องต้นเกี่ยวกับการยกเลิกค่าธรรมเนียมการถือครองที่ดิน เป็นต้น⁷¹ ทั้งนี้ พรรคยังมีอิทธิพลเห็นอกกลุ่มอื่นๆ นอกเหนือจากกรรมกรและชาวนา เช่น ขยายอิทธิพลไปยังกลุ่มเยาวชนและกลุ่มนักศึกษา อีกทั้งยังขยายอิทธิพลไปยังกองทัพ พรรคสามารถดึงเอาพลทหาร นายทหารระดับสูง และลูกจ้างในระบบราชการเข้าสู่พรรค ขณะที่กลุ่มนักธุรกิจและกลุ่มแรงงานทางวัฒนธรรมก็ยังสนใจเข้าร่วมกับพรรค

PKI ยังให้ความสำคัญกับนโยบายด้านการศึกษาของสมาชิกพรรคและการสร้างพรรคอย่างต่อเนื่อง พรรคปรับปรุงนโยบายเรื่องการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นจากการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 5 ในปี 1954 โดยกำหนดให้การสร้างพรรคเป็นไปแบบลักษณะของพรรคบอลเชวิกที่เน้นการเป็นพรรคมวลชนขนาดใหญ่ และยังให้ความสำคัญกับเอกภาพทั้งในเรื่องแนวคิด การเมืองและองค์กร และต่อมาในการประชุมสมัชชาแห่งชาติ ครั้งที่ 6 ปี 1959 มีการหยิบยกปัญหาของการสร้างพรรคที่เกิดขึ้นมาพิจารณา เนื่องจาก PKI กำลังเผชิญกับปัญหาการเพิ่มจำนวนของสมาชิกพรรคอย่างรวดเร็วและเป็นจำนวนมาก ไอดีตระหนักว่าการที่จำนวนสมาชิกพรรคเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจะไม่ได้ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่น่าพอใจแก่พรรค หากระบบการศึกษาของสมาชิกพรรคไม่ได้ถูกพัฒนาให้ขยายใหญ่ขึ้นตามไปด้วย⁷² แต่กระนั้น การที่พรรคจะให้การศึกษแก่สมาชิกพรรคที่มีจำนวนมากถึง 1 ล้านคนเป็นสิ่งที่ค่อนข้างยากลำบาก แม้ว่าพรรคจะดำเนินการตาม

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Ibid.

⁷² Ibid.

แผน 3 ปีแรกสำหรับองค์กรและการศึกษาที่ประกาศใช้มาตั้งแต่ปี 1956 ไอดีตได้อธิบายว่าเหตุใดนโยบายด้านการศึกษาจึงมีความสำคัญและสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์การสร้างพรรคว่า

พรรคจะต้องไม่ลืมว่ามวลชนของพรรคมาจากหลายชนชั้นที่แตกต่างกัน พวกเขาต่างครอบครัว แตกต่างกันในแง่ของสภาพแวดล้อม มีวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนกัน และยังมีประสบการณ์เรื่องการศึกษาที่ต่างกันไป พรรคจึงไม่ค่อยแปลกใจว่าพวกเขาเหล่านี้มีวิธีการคิดเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์หลายวิธีที่ต่างกัน ฉะนั้น คำถามเกี่ยวกับการสร้างระบบความคิดที่เป็นเอกภาพในสมาชิกของพรรค คือคำถามของการสร้างระบบการศึกษาไปยังสมาชิกพรรค⁷³

การประกาศแผน 3 ปีแรกสำหรับองค์กรและการศึกษา จึงให้ความสำคัญกับการยกระดับสำนักทางการเมือง โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจในลัทธิมาร์กซ์และเลนินให้เกิดขึ้นกับสมาชิกภายในพรรค ฉะนั้นภายใต้การดำเนินงานตามแผน 3 ปีแรกสำหรับองค์กรและการศึกษา พรรคต้องถ่ายทอดหลักการสำคัญพื้นฐานของลัทธิมาร์กซ์และเลนินไปยังสมาชิกของพรรค และยังคงรักษาจุดยืนรวมไปถึงทัศนคติและวิธีการ (method) ของชนชั้นแรงงานไว้ ทั้งนี้ ประเด็นเรื่องการขยายการศึกษาจะเริ่มต้นที่สมาชิกระดับสูงของพรรคเป็นลำดับแรก จากนั้นจึงจะขยายไปยังบรรดาเจ้าหน้าที่ของพรรค ก่อนจะมุ่งไปยังบรรดาสมาชิกของพรรคทั้งหมดของพรรค พรรคตั้งความหวังว่าระหว่างการทำงานตามแผน 3 ปีแรกสำหรับองค์กรและการศึกษา จะทำให้สมาชิกของพรรคที่เข้าร่วมพรรคก่อนการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 6 ปี 1959 จะได้อยู่ภายใต้การศึกษาระบบใหม่ทั้งหมด⁷⁴

พรรคได้เลือกสรรวิชาความรู้ที่ดีเพื่อให้สมาชิกมั่นใจว่าจะได้รับการศึกษาที่ดี ขณะเดียวกัน ยังรับประกันว่าสมาชิกจะกลายเป็นผู้มีจิตวิญญาณคอมมิวนิสต์ (The Communist Spirit) ที่เต็มเปี่ยมไปด้วยพลัง วิชาความรู้ที่พรรคเลือกสรรให้แก่สมาชิก ประกอบด้วยวิชาว่าด้วยประวัติศาสตร์และการพัฒนาสังคม การพูดถึงปัญหาพื้นฐานของการปฏิวัติอินโดนีเซีย การพูดถึงการสรวนแนวร่วมแห่งชาติและการสร้างพรรคในทางที่ถูกต้อง อีกทั้งยังมีการเลือกวิชาปรัชญาลัทธิมาร์กซ์ และวิชาที่เกี่ยวข้องกับขบวนการแรงงานสากล (The International Worker's Movement) ทั้งสองวิชานี้พรรคจัดให้เฉพาะโรงเรียนของพรรคเท่านั้น โดยจะใช้วิธีการดำเนินงานผ่านคณะกรรมการกลางของพรรคและส่งต่อไปยังคณะกรรมการระดับผู้นำจังหวัดต่อไป ทั้งนี้วิชาว่า

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Ibid.

ด้วยขบวนการเคลื่อนไหวของแรงงานสากลถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในนโยบายพรรค เพราะมีส่วนช่วยในการรวมเอาจิตวิญญาณของความรักชาติ (patriotism) เข้ากับลัทธิสากลนิยมชนชั้นกรรมากร (proletarian internationalism) ซึ่งเป็นแนวคิดที่พรรคให้ความสำคัญ⁷⁵

การประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 6 ในปี 1959 ระบุว่าการบังคับใช้แผน 3 ปีแรกสำหรับองค์กรและการศึกษาประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง ส่งผลให้พรรคมีมติให้ดำเนินงานตามแผนการนี้ต่อไป อีกทั้งยังมีการพูดถึงการร่าง “แผนงาน 3 ปีระยะที่สอง” (The Second Three-Year Plan) โดยยังคงยึดตามแผน 3 ปีแรกสำหรับองค์กรและการศึกษาเป็นหลัก โดยระหว่างนี้หากมีการปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเติมเนื้อหาประการใดก็สามารถกระทำได้ตามปัญหาและสภาพเงื่อนไขของอินโดนีเซีย ขณะเดียวกัน พรรคยังระบุชัดว่าในส่วนแผนงาน 3 ปีระยะที่สองนั้น พรรคกำหนดให้มีการสอนเรื่องปรัชญาและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุนิยมวิภาษวิธี (Dialectical Materialism) ในฐานะวิชาหลักที่จะปรากฏอยู่ในโรงเรียนของพรรคและการอบรมต่างๆ ที่พรรคจัดขึ้น⁷⁶

4.2.4 PKI กับรัฐธรรมนูญปี 1945 และความสัมพันธ์กับกองทัพอินโดนีเซีย

แม้ว่าการเมืองอินโดนีเซียจะอยู่ในช่วงประชาธิปไตยแบบชี้นำโดยประธานาธิบดีซูการ์โน แต่ผู้นำ PKI ยังสามารถทำให้พรรคยังคงอยู่และขยายฐานสมาชิกได้อย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน ไอดีดีและ PKI ยังคงมีความหวังกับแนวทางการต่อสู้ที่ผ่านทางการเลือกตั้ง เพราะหากพรรคได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้งทั่วไปที่จัดขึ้นอีกครั้งในปี 1959 อาจจะทำให้พรรคกลายเป็นพรรคคอมมิวนิสต์ที่ขึ้นสู่อำนาจโดยผ่านวิธีการเลือกตั้งได้สำเร็จ PKI อาจจะได้รับเลือกเป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่ที่สุดหรือมีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ของอินโดนีเซียก็เป็นได้⁷⁷

อินโดนีเซียมีกำหนดจะจัดการเลือกตั้งทั่วไปที่จะเกิดขึ้นในเดือนกันยายน 1959 ถือเป็น การจัดการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 2 ในประวัติศาสตร์การเมืองอินโดนีเซีย แต่ความยุ่งเหยิงทางการเมืองก็ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้รัฐบาลจันดาออกมาประกาศในเดือนกันยายน 1958 ว่าการเลือกตั้งทั่วไปที่จะจัดขึ้นในปี 1959 จะต้องเลื่อนกำหนดการออกไปอีก 1 ปี⁷⁸ ขณะที่

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Donald Hindley, “President Sukarno and the Communist: The Politics of Domestication,” p. 919.

⁷⁸ Ibid.

พรรคัมสุมิและพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียต่างกลัวว่าหากมีการเลือกตั้งจัดขึ้นจริง ผลที่ตามมาจะทำให้ PKI ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ส่งผลให้ทั้ง 2 พรรคเป็นผู้เสนอว่าควรจะเลื่อนการเลือกตั้งครั้งนี้ออกไปก่อน ซึ่งพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียและพรรคนาห์ตะตุล อุลามะต่างก็เห็นด้วยกับทั้ง 2 พรรค⁷⁹ แม้ไม่ปรากฏเหตุผลชัดว่าเหตุใดพรรคชาตินิยมอินโดนีเซีย และพรรคนาห์ตะตุล อุลามะสนับสนุนให้มีการเลื่อนการเลือกตั้งออกไป แต่หากวิเคราะห์หักลับไปยังคะแนนเสียงที่ PKI ได้รับจากการเลือกตั้งในปี 1957 ที่มาจากพื้นที่ในชวาตอนกลางและตะวันออก ซึ่งเป็นคะแนนเสียงที่พรรคได้รับสูงกว่าพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียและพรรคนาห์ตะตุล อุลามะ ทำให้เป็นไปได้ว่าทั้ง 2 พรรคต่างก็เกรงว่า PKI จะได้รับชัยชนะกลายเป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่อีกครั้งหากมีการเลือกตั้งเกิดขึ้นจริง

อย่างไรก็ตาม ความหวังของอินโดนีเซียที่จะมีการเลือกตั้งได้ดับลงในกลางปี 1959 เพราะบริบทการเมืองอินโดนีเซียเปลี่ยนแปลงกะทันหันอีกครั้ง แม้ว่าจะยังอยู่ในช่วงการประกาศใช้ประชาธิปไตยแบบชี้นำภายใต้ซูการ์โน แต่เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองอย่างหนัก ทำให้การทำงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญต้องหยุดชะงัก และยังเกิดข่าวลือต่างๆ หลุดออกมา เช่น การที่ทหารจะเข้าทำการรัฐประหาร หรือการที่ประธานาธิบดีซูการ์โนจะสร้างพรรคการเมืองแห่งชาติ (state party) ประธานาธิบดีซูการ์โนพยายามจะแก้ไขความยุ่งเหยิงทางการเมืองดังกล่าว ด้วยการจะนำรัฐธรรมนูญฉบับที่ประกาศใช้ในปี 1945 กลับมาใช้แทนฉบับเดิมที่ประกาศในปี 1950 โดยที่รัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 จะให้อำนาจอย่างมากแก่ประธานาธิบดี ขณะเดียวกัน รัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 จะทำให้ประธานาธิบดีซูการ์โนสามารถเป็นทั้งประธานาธิบดีและนายกรัฐมนตรีได้ ขณะที่พรรคการเมืองจะถูกลดบทบาทลง

การที่ประธานาธิบดีซูการ์โนจะนำรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 กลับมาใช้อีกครั้ง ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากนายพลนาซูเตียนผู้ที่มีอำนาจบังคับใช้กฎอัยการศึกมาตั้งแต่ปี 1957 โดยมีความเห็นว่าการสนับสนุนรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 กลับมาใช้เป็นแนวทางที่ดีกว่าการเขียนรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ และเห็นว่าเป็นวิธีการเดียวที่จะช่วยแก้ไขปัญหาของประเทศที่ชะงักงันได้⁸⁰ อย่างไรก็ตาม สภาร่างรัฐธรรมนูญกลับไม่เห็นด้วยกับการที่ประธานาธิบดีซูการ์โนจะนำเอารัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 กลับมาใช้ใหม่ ฉะนั้น ประธานาธิบดีซูการ์โนจึงประกาศยุบสภาร่างรัฐธรรมนูญในเดือนกรกฎาคม ปี 1959 และต่อมาก็ได้สั่งยุบรัฐสภาในเดือนมีนาคม ปี 1960⁸¹

⁷⁹ M.C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c.1200*, p. 301.

⁸⁰ *Ibid.*, p. 302.

⁸¹ วิทยา สุจริตนารักษ์, “พรรคการเมืองในอินโดนีเซีย,” หน้า 22.

ประธานาธิบดีซูการ์โนได้ประกาศนำรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 มาบังคับใช้เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 1959 โดยได้ประกาศจัดตั้ง “สภาเพื่อการปรึกษาหารือกัน” (Gotong Royong) หรือที่เรียกกันว่ารัฐบาลคณะทำงาน (Kabinet Kerja) ขึ้นมาทำหน้าที่แทน⁸² โดยมีประธานาธิบดีซูการ์โนดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และมีจันดาอยู่ในตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี รัฐบาลชุดนี้ส่วนใหญ่ไม่ได้มาจากพรรคการเมือง ส่วน PKI ไม่ได้มีตำแหน่งในรัฐบาลโดยตรง แต่ก็มีรัฐมนตรีหลายคนในรัฐบาลชุดนี้ที่มีความเห็นอกเห็นใจคอมมิวนิสต์ ขณะที่นายพลนาซูเตียนได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหมและความมั่นคง (Minister of Defense and Security) เปรียบได้กับตำแหน่งเสนาธิการทหารบก⁸³ และมีการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาสูงสุดชั่วคราว (The Provisional Supreme Advisory Council) และสภาวางแผนแห่งชาติ (The National Planning Council) ขึ้นมาทำหน้าที่แทนสภาร่างรัฐธรรมนูญที่ถูกยกเลิกไป⁸⁴

4.2.4.1 การสนับสนุนรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945

หลังจากเป็นที่แน่ชัดแล้วว่าแนวทางการต่อสู้ทางรัฐสภาของ PKI ที่ดำเนินมาตั้งแต่ทศวรรษ 1950 ถูกปิดลงภายหลังที่ประธานาธิบดีซูการ์โนนำรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 กลับมาใช้ และเกิดการยุบสภาตามมา PKI หมดความหวังที่จะขึ้นสู่อำนาจโดยผ่านวิธีการจากการเลือกตั้ง แต่อีกด้านหนึ่งพบว่าพรรคยังคงเติบโตมีสมาชิกและแนวร่วมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ฉะนั้น ถือเป็นสภาวะยากลำบากอีกครั้งที่ไอดีดีและพรรคต้องเผชิญภายใต้สถานการณ์การเมืองเช่นนี้

อย่างไรก็ตาม PKI ภายใต้การนำของไอดีดีให้การสนับสนุนการที่ประธานาธิบดีซูการ์โนประกาศนำรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 กลับมาใช้อีกครั้งหนึ่ง โดยไอดีดีระบุว่าในมาตราหนึ่งที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 มีเนื้อหาใจความที่มุ่งไปยังการล้มล้างจัดอธิปไตยของอาณานิคมในระบบเศรษฐกิจอินโดนีเซีย ถือว่าสอดคล้องกับแนวทางของพรรคและประชาชนส่วนใหญ่⁸⁵ ขณะเดียวกัน พรรคยังกล่าวถึงความพยายามของประธานาธิบดีซูการ์โนรวมถึงตัวของผู้รักชาติที่พยายามอย่างยิ่งจะผลักดันรัฐธรรมนูญฉบับนี้ แต่สภาร่างรัฐธรรมนูญกลับไม่ยอมรับ ซึ่งพรรคมีความเห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นความเห็นชอบที่เกิดจากความต้องการของคนส่วนใหญ่ ทว่ามีเพียงคนกลุ่มน้อยเพียง 2-3 กลุ่มเท่านั้นที่ปฏิเสธ ทั้งนี้ PKI ประเมินว่ามีเพียงหน

⁸² D.N. Aidit, “For Democracy and a Gotong Royong Cabinet.”

⁸³ M.C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c. 1200*, pp. 303-304.

⁸⁴ D.N. Aidit, “For Democracy and a Gotong Royong Cabinet.”

⁸⁵ Ibid.

ทางเดียวเท่านั้นที่จะช่วยให้อินโดนีเซียพ้นจากความพินาศ คือการที่ประเทศเชื่อมั่นในตัวประธานาธิบดีซูการ์โน และนำรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 กลับมาใช้ใหม่ ฉะนั้นพรรคจึงให้การสนับสนุนคณะรัฐบาลชุดนี้และยินดีกับการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 ของประธานาธิบดีซูการ์โน⁸⁶

ยุทธศาสตร์ทางการเมืองของโอดิตที่สนับสนุนประธานาธิบดีซูการ์โนและการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 ยิ่งทำให้ความสัมพันธ์ระหว่าง PKI และพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียมีความใกล้ชิดยิ่งขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากการประชุมสมัชชาแห่งชาติของพรรคครั้งที่ 6 ในเดือนกันยายน 1959 มีมติผลักดันนโยบายการสร้าง “รัฐบาลผสมแห่งชาติ” (A National Coalition Government) หรือการจัดตั้งรัฐบาลแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยการสร้างรัฐบาลผสมแห่งชาติในความหมายของพรรค คือการทำงานบนแนวร่วมแห่งชาติผ่านการพัฒนากับกลุ่มพลังก้าวหน้า และมุ่งไปยังการกำจัดกลุ่มหัวรั้นโดยตรง⁸⁷

ความร่วมมือเป็นพันธมิตรทางการเมืองระหว่าง PKI และพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียในช่วงประชาธิปไตยแบบชี้นำและการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 เกิดขึ้นภายใต้ความต้องการของ PKI และ พรรคชาตินิยมอินโดนีเซียต่างก็ได้รับผลประโยชน์ทางการเมืองระหว่างกันทั้งคู่ เนื่องจากโอดิตต้องการความมั่นคงให้กับพรรคและเพิ่มบทบาททางการเมืองของพรรคมากยิ่งขึ้น การสนับสนุนประธานาธิบดีซูการ์โนของโอดิตจึงเท่ากับการเสริมความแข็งแกร่งให้แก่พรรคและมวลชน ขณะเดียวกัน พรรคสามารถใช้โอกาสนี้จัดพรรคมีสยุมิและพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียที่เป็นศัตรูของพรรคออกไป โดยที่พรรคมีสยุมิและพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียถูกประธานาธิบดีซูการ์โนสั่งยุบพรรคในปี 1960 ในข้อหาที่ต่อต้านการประกาศใช้ประชาธิปไตยแบบชี้นำและการนำรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 กลับมาใช้อย่างเปิดเผย ขณะเดียวกันทั้ง 2 พรรคยังมีส่วนสนับสนุนกลุ่มกบฏที่เคลื่อนไหวในหมู่เกาะรอบนอกทำให้กระทบต่ออำนาจอธิปไตยและความเป็นเอกภาพของชาติ⁸⁸

ประธานาธิบดีซูการ์โนอาศัยการเติบโตของ PKI เพื่อสนับสนุนตนและพรรค และยังใช้ PKI คานอำนาจกับกองทัพที่นับวันมีแต่เพิ่มอิทธิพลในทางการเมืองและเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย โดยประธานาธิบดีซูการ์โนประเมินว่า PKI จะกลายเป็นพันธมิตรหลักของพรรคที่จะต่อต้าน

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ Donald Hindley, “President Sukarno and the Communist: The Politics of Domestication,” p.

กองทัพ⁸⁹ ทั้งนี้ ประธานาธิบดีซูการ์โนได้เชิญให้ไอดีตและลุกแมนผู้ที่เป็นเลขาธิการพรรคคนที่ 1 เข้ามานั่งในตำแหน่งรัฐมนตรีที่ทำงานร่วมกับรัฐบาลในเดือนมีนาคม 1962⁹⁰ ถือเป็น การตอกย้ำความสำเร็จของนโยบายของไอดีตที่มุ่งเน้นการเป็นพันธมิตรกับนายทุนชาติและประธานาธิบดีซูการ์โน

4.2.4.2 PKI และกองทัพอินโดนีเซีย

กองทัพอินโดนีเซียมีบทบาทหลักในการรักษาความสงบเรียบร้อยสังคมมาตั้งแต่การประกาศใช้กฎอัยการศึกในปี 1957 อีกทั้งยังมีอิทธิพลเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในทางการเมืองเนื่องจากนายพลนาซูเตียนมีส่วนสำคัญในการผลักดันมาตรการกวาดล้างกลุ่มกบฏในหมู่เกาะรอบนอกร่วมกับการสนับสนุนของประธานาธิบดีซูการ์โนและ PKI ต่อมาปฏิบัติการนี้ทำลายฐานที่มั่นได้สร้างความเสียหายให้แก่กลุ่มกบฏมากที่สุดเกิดขึ้นในปลายเดือนกุมภาพันธ์ 1958 ภายใต้การนำของพันเอกอามัด ยานี (Colonel Ahmad Yani) อย่างไรก็ดี กลุ่มกบฏที่เหลือรอดจากการปะทะกับกองทัพยังคงดำเนินงานต่อ ขณะเดียวกันกลุ่มขบวนการดารุลอิสลามที่เคลื่อนไหวอยู่ในพื้นที่อาเจะห์และในชวาตะวันตกรวมถึงเกาะสุลาเวสีได้ก็หันมาเข้าร่วมกับกลุ่มกบฏที่เคลื่อนไหวในหมู่เกาะรอบนอกช่วงปี 1959 แต่การดำเนินงานเป็นไปอย่างยากลำบาก ทำให้เกิดการต่อสู้ยืดเยื้อกันอีก 3 ปี จนกระทั่งฝ่ายกบฏถูกกองทัพอินโดนีเซียปราบปรามลงในที่สุด⁹¹

กองทัพยังเข้าไปมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองในช่วงการประกาศประชาธิปไตยแบบชี้นำ โดยนายพลนาซูเตียนมีคำสั่งให้กวาดล้างการคอร์รัปชันของนักการเมือง ทำให้เกิดการจับกุมตัวนักการเมืองจำนวน 7 คนที่กองทัพเชื่อว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชัน โดยหนึ่งในจำนวนนั้นมีนักการเมืองจากพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียรวมอยู่ด้วย นายพลนาซูเตียนยังสั่งห้ามไม่ให้พรรคัมสยุมิ พรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียรวมถึงพรรคคริสต์เตียน (Christian Party) ดำเนินการเคลื่อนไหวทางการเมืองในภูมิภาครอบนอกเกาะชวาที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนกลุ่มกบฏ และนายพลนาซูเตียนยังได้จับกุมผู้นำคนสนิทของโมฮัมหมัดนัทซีจากพรรคัมสยุมิในช่วงกลางปี 1958 ในโทษฐานที่ปราศรัยแสดงถึงความเห็นอกเห็นใจต่อกลุ่มกบฏในหมู่เกาะรอบนอกชวา⁹²

⁸⁹ M.C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c. 1200*, p. 301.

⁹⁰ Donald Hindley, "President Sukarno and the Communist: The Politics of Domestication," p. 924.

⁹¹ M.C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c. 1200*, p. 300.

⁹² *Ibid.*, p. 302.

จะเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่าง 3 กลุ่มอำนาจหลัก ได้แก่ กองทัพ ประธานาธิบดีซูการ์โน และ PKI ในช่วงปี 1957 เป็นต้นมาจนกระทั่งการที่ประธานาธิบดีซูการ์โนนำรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 กลับมาใช้ ความสัมพันธ์ระหว่างทั้ง 3 กลุ่มยังคงดำเนินไปในทิศทางที่ดี PKI ยังคงได้ประโยชน์จากการที่กองทัพอินโดนีเซียเข้ามารักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่เกาะรอบนอก ซึ่งเป็นฐานที่ตั้งของกลุ่มกบฏที่ PKI มองว่าได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองฝ่ายขวาในประเทศ และเป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนและเทคโนโลยีจากสหรัฐอเมริกาที่หวังจะสกัดกั้นภัยคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซียรวมถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ขณะเดียวกัน อดีตได้ระบุว่าจะภายใต้ยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติและการสร้างพรรคที่ดำเนินมาตลอดนั้น ส่งผลให้ PKI ได้รับการสนับสนุนจากบรรดานายทหารระดับสูงและพลทหารเพิ่มมากขึ้นในช่วงการประกาศใช้ประชาธิปไตยแบบชี้นำ

อย่างไรก็ตาม PKI ยังคงมีความกังวลและตระหนักถึงบทบาทและอิทธิพลของกองทัพในการเมืองอินโดนีเซียอยู่ไม่น้อย เนื่องจากในการประชุมสมัชชาแห่งชาติของพรรคครั้งที่ 6 ในปี 1959 มีการตั้งคำถามขึ้นมาว่ากองทัพคือตัวแปรหลักที่จะทำให้เป้าหมายและนโยบายทางการเมืองของ PKI ติดขัดใช่หรือไม่ ซึ่งอดีตมีมุมมองต่อประเด็นนี้ว่าที่ผ่านมานั้น กองทัพยังไม่ประสบความสำเร็จในการต่อต้านพลังประชาธิปไตยของประชาชน ซึ่ง PKI หมายถึงประชาชนหัวก้าวหน้าและ PKI เอง แม้ว่าในอดีตจะมีกลุ่มทหารบางนายที่ร่วมกับพรรคการเมืองฝ่ายขวา โดยการพยายามจะทำการรัฐประหารหลายครั้งแต่ต้องประสบกับความล้มเหลวทุกครั้ง เช่น ความพยายามที่จะก่อการรัฐประหารเมื่อ 17 ตุลาคม 1952 ตามมาด้วยความล้มเหลวที่จะก่อการรัฐประหารซ้อนเมื่อ 13 สิงหาคม 1956 และเหตุการณ์ในเดือนพฤศจิกายน 1956 เป็นต้น⁹³

อดีตวิเคราะห์ว่าสิ่งที่ทำให้กองทัพทำการรัฐประหารหลายครั้งไม่สำเร็จมาจาก 3 ปัจจัยหลักที่สำคัญ ได้แก่ การที่ประธานาธิบดีซูการ์โนยังคงเป็นหนึ่งเดียวกับประชาชนและ PKI รวมถึงยังมีอิทธิพลสูงในทุกเหล่าทัพ และการที่ประธานาธิบดีซูการ์โนปฏิเสธไม่รับแนวคิดเผด็จการทหาร ถือว่ามีส่วนอย่างยิ่งต่อการยับยั้งความคิดที่เกิดการรัฐประหารโดยทหารดังกล่าว ผู้นำ PKI ยังมองว่าการที่ทหารทุกเหล่าทัพต่างมีสำนึกที่ดีว่ากองทัพอินโดนีเซียเปรียบเหมือนลูกหลานหรือเป็นผลผลิตที่เกิดจากกระบวนการปฏิวัติประชาชนมาก่อน โดยเฉพาะการทำสงครามปฏิวัติเพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราชในปี 1945-1949 หากกองทัพมีสำนึกเช่นนี้ก็ย่อมขจัดความคิดเรื่องการพยายามจะก่อกบฏโดยทหารตามมา ฉะนั้นถือว่าไม่ใช่เรื่องง่ายที่นายทหารระดับสูงตลอดจนถึงบรรดานายทหารจะหันไปทำงานร่วมมืออำนาจเผด็จการ และใช้ระบบเผด็จการมาล้มล้างการประกาศ

⁹³ D.N. Aidit, "For Democracy and a Gotong Royong Cabinet."

เอกราชของประชาชนอินโดนีเซียและสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ไอดิตยังเชื่อมั่นในพลังประชาชน ผู้รักประชาธิปไตย ถึงแม้ประชาชนจะเชื่อมั่นในตัวผู้นำ แต่ขณะเดียวกันคนผู้รักประชาธิปไตยก็พร้อมจะตรวจสอบการทำงานของผู้นำอย่างระมัดระวังและรอบคอบ และประชาชนเหล่านี้ยังต่อต้านระบบเผด็จการทหาร⁹⁴

PKI ยังหยิบยกข้อได้เปรียบและเสียเปรียบที่ทหารมีบทบาททางการเมืองและเศรษฐกิจ และพรรคได้เตรียมทางหนีที่ไล่หากกองทัพจะเข้ามากุมอำนาจ กล่าวคือพรรคมองว่าข้อดีของการที่ประเทศอยู่ภายใต้การประกาศกฎอัยการศึก และการที่กองทัพมีบทบาทสำคัญต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยในประเทศ ทำให้กองทัพช่วยปราบปรามกบฏที่เกิดขึ้นอยู่ในหมู่เกาะรอบนอกได้สำเร็จ ขณะเดียวกันหากบทบาทของกองทัพยังคงอยู่และไม่มีที่ท่าว่าจะลดลง ผลพวงของการที่กองทัพกุมอำนาจทางการเมืองจะส่งผลกระทบต่ออย่างยิ่งกับประชาชนอินโดนีเซีย ผู้รักประชาธิปไตยและ PKI เช่น อาจจะมีผู้นำในกองทัพที่สนับสนุนเผด็จการทหารก่อกบฏขึ้นมาอีกครั้ง หรือการที่กองทัพจะเข้ามาจำกัดสิทธิและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชน เป็นต้น

ไอดิตตระหนักถึงเงื่อนไขและข้อจำกัดของประชาชนและ PKI เอง หากสถานการณ์ทางการเมืองถูกควบคุมจากกองทัพมากเกินไป ส่งผลให้พรรคมีความคิดเห็นว่าประชาชนอินโดนีเซียจะต้องให้อำนาจกับนายทหารผู้รักชาติเหล่านี้อย่างพอดี ไม่เกินความจำเป็น ประชาชนจะต้องเตรียมมาตรการป้องกันการใช้อำนาจเบ็ดเสร็จของทหารเอาไว้ โดยที่หนึ่งในแนวทางสำคัญที่จะสร้างดุลอำนาจระหว่างประชาชนกับทหารที่ต่างฝ่ายก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้รักประชาธิปไตย คือการทำตามแนวทางที่เน้นการช่วยเหลือกัน เช่น การที่ประชาชนช่วยกองทัพและกองทัพก็ช่วยเหลือประชาชน หรือการช่วยเหลือร่วมกันหลายทางระหว่างประชาชนและกองทัพ โดยวิธีการดังกล่าวจะเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าอำนาจอธิปไตยยังคงเป็นของประชาชนอินโดนีเซีย⁹⁵

4.3 ความท้าทาย

ไอดิตสามารถนำพรรคให้คงอยู่และยังขยายตัวต่อเนื่องได้ แม้ว่า PKI จะต้องเผชิญกับบริบททางการเมืองอินโดนีเซียที่เปลี่ยนเข้าสู่การช่วงประชาธิปไตยแบบชั้นนำในปี 1957 และการที่ประธานาธิบดีซูการ์โนนำรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 ที่ให้อำนาจอย่างมากแก่ประธานาธิบดีกลับมาใช้ ขณะเดียวกัน PKI ยังพบกับอุปสรรคและข้อจำกัดที่ปิดโอกาสไม่ให้พรรคสามารถขึ้นสู่อำนาจโดยผ่านแนวทางรัฐสภาได้อีกต่อไป

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ Ibid.

ยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดีตและแนวทางของ PKI ในช่วงเวลาที่การเมืองเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนั้น แม้ว่า PKI จะอยู่ในสถานะของการกลืนไม่เข้าคายไม่ออกต่อสถานการณ์การเมืองที่เปลี่ยนอยู่บ้าง แต่ผู้นำ PKI เลือกที่จะปรับตัวโดยให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือและสนับสนุนประธานาธิบดีซูการ์โนในทุกแนวทาง ถือว่า PKI ดำเนินแนวทางเป็นพันธมิตรอย่างแนบแน่นกับนายทุนชาติ โดยที่ไอดีตอ้างว่าการปรับยุทธศาสตร์ของ PKI โดยเพิ่มการทำงานและเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดกับประธานาธิบดีซูการ์โนและนายทุนชาติเกิดขึ้นจากฐานความคิดและเป้าหมายหลักของ PKI คือการต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยมที่ยังคงครอบงำอินโดนีเซีย ขณะเดียวกันช่วงเวลาของการประกาศใช้ประชาธิปไตยแบบชี้นำถือเป็นครั้งแรกที่ไอดีตและ PKI เริ่มรู้วิธีการจัดการและการปฏิสัมพันธ์กับกองทัพอินโดนีเซียอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมนับตั้งแต่พรรคถูกปราบในปี 1948 อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่าง PKI ประธานาธิบดีซูการ์โน และกองทัพอินโดนีเซียในช่วงต้นของประชาธิปไตยแบบชี้นำยังคงเป็นไปในทิศทางที่ดี เนื่องจากทั้ง 3 กลุ่มต่างมีแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับเรื่องเอกภาพของชาติและการต่อต้านกลุ่มกบฏที่เคลื่อนไหวในหมู่เกาะรอบนอกชวาร่วมกัน

บทที่ 5 ช่วงเวลาของการระดมมวลชน ปี 1961-1963

กล้า กล้าหาญ [พี่น้องประชาชน]
ลุกขึ้นกล้าอีกครั้ง!¹

PKI ยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่องหลังปี 1960 ผู้นำพรรคประกาศว่ามีจำนวนสมาชิกมากถึง 2 ล้านคนในปี 1962 และยังมีแนวร่วมที่ทำงานภายใต้พรรคเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยแนวร่วมชาวอินโดนีเซีย (Barisan Tani Indonesia) หรือ BTI ประกาศว่ามีจำนวนสมาชิก 5.6 ล้านคน ขณะที่องค์กรกลางแรงงานอินโดนีเซีย (Sentral Organisasi Buruh Seluruh Indonesia) หรือ SOBSI อ้างว่ามีสมาชิกประมาณ 3.3 ล้านคน และก่อนปี 1963 พบว่าแนวร่วมสันนิบาตเยาวชน (Pemuda Rakyat) และขบวนการสตรีอินโดนีเซียได้ประกาศว่าแต่ละกลุ่มมีจำนวนสมาชิกประมาณ 1.5 ล้านคน อีกทั้งกลุ่มปัญญาชน นักเขียนและศิลปินจากสถาบันวัฒนธรรมประชาชนประกาศในเดือนพฤษภาคม 1963 ว่ามีสมาชิกมากถึง 1 แสนคน² จนกระทั่งในปี 1965 ผู้นำไอดีตีประกาศว่าขณะนี้พรรคเข้าสู่ช่วงเวลาเติบโตที่สุด เพราะจำนวนสมาชิกพรรคเพิ่มสูงถึง 3.5 ล้านคน ส่งผลให้ PKI กลายเป็นพรรคคอมมิวนิสต์ที่มีขนาดใหญ่รองจากสหภาพโซเวียตและสาธารณรัฐประชาชนจีน³

PKI ไม่เพียงเติบโตในแง่ของขนาดที่มีมวลชนและแนวร่วมให้การสนับสนุนจำนวนมากเพียงเท่านั้น แต่พรรคและไอดีตียังเข้าไปมีอิทธิพลและมีบทบาทสำคัญในการเมืองระดับชาติของอินโดนีเซียตั้งแต่ปี 1960 ด้วย เช่น พรรคมีตัวแทนอยู่ในสภาตัวแทนประชาชนแห่งการช่วยเหลือ เกื้อกูล (People's Representative Council of Mutual Assistance, Dewan Perwakilan Rakyat Gotong Royong) หรือ DPR-GR และการที่ไอดีตีรับตำแหน่งรองประธานคณะที่ปรึกษาประชาชนชั่วคราว (Provisional People's Consultative Assembly) หรือ MPRS การเมืองอินโดนีเซีย

---

¹ คำขวัญของ PKI ในปี 1963 ที่ใช้ระดมมวลชนและแนวร่วมของพรรคลุกขึ้นมา “กล้าที่จะคิด กล้าที่จะพูด และกล้าที่จะทำ” เพื่อแก้ไขปัญหาการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศ ดูเพิ่มเติมที่ D.N. Aidit, “Daring, Daring, Once Again Daring,” in DCPI [Online], 1963, Available from: <https://www.marxists.org/history/indonesia/1963-Daring.htm> [2015, November 28]

² M.C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c.1200*, p. 308.

³ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, “Aidit and The G30S,” p. 14.

ภายหลังการประกาศใช้ประชาธิปไตยแบบชี้นำ และการนำรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 กลับมาใช้ใหม่จึงได้เปิดทางให้กับพรรคการเมืองขนาดใหญ่อย่าง พรรคชาตินิยมอินโดนีเซียและ PKI ผนึกกำลังเป็นพันธมิตรในฐานะแนวร่วมระดับชาติ ขณะที่พรรคมัสยุมิและพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียที่เป็นศัตรูของ PKI ได้ถูกสั่งยุบพรรคด้วยข้อหาให้การสนับสนุนกลุ่มปฏิวัติที่เคลื่อนไหวอยู่นอกเกาะชวาในกลางปี 1960 จะเห็นว่าแม้การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 2 ของอินโดนีเซียจะไม่เกิดขึ้นตามกำหนดเดิมในปี 1959 และหนทางที่จะนำพรรคไปสู่ชัยชนะผ่านวิถีทางรัฐสภาจะถูกปิดลง แต่ PKI ยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีอิทธิพลเพิ่มมากขึ้นในการเมืองระดับชาติ

การเติบโตอย่างมากของ PKI ทั้งขนาดของพรรคและอิทธิพลในการเมืองอินโดนีเซียตั้งแต่ปี 1960 เป็นต้นมา ส่งผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอเดิตอย่างมีนัย โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวระดมมวลชน (Mobilization) ที่ถือเป็นยุทธศาสตร์หลักและเด่นชัดที่สุด นับตั้งแต่พรรคอยู่ภายใต้การนำของไอเดิต ขณะเดียวกัน ผู้นำ PKI ไม่ได้ผลักดันการเคลื่อนไหวระดมมวลชนและแนวร่วมของพรรคเท่านั้น แต่ PKI ยังเข้าไปเคลื่อนไหวระดมประชาชนอินโดนีเซียในการเมืองระดับชาติรวมถึงการเมืองระหว่างประเทศ

บทนี้จึงมุ่งอธิบายความสำคัญและสถานะของ PKI รวมถึงบทบาทของไอเดิตในการเมืองระดับชาติและการเมืองระหว่างประเทศ ขณะเดียวกันได้ให้ความสนใจกับยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอเดิตในช่วงเวลาดังกล่าว โดยจะอธิบายและแสดงให้เห็นว่ายุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอเดิตหลังปี 1960 เป็นต้นมา มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ลักษณะที่รุนแรงเชิงก้าวร้าวขึ้น (radical) ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกับการเคลื่อนไหวระดมพลทั้งในระดับมวลชนของพรรคโดยเฉพาะกับชาวนา และการระดมประชาชนอินโดนีเซียในการเมืองระหว่างประเทศ

5.1 PKI กับบริบททางการเมืองอินโดนีเซียหลังปี 1960

PKI ได้รับเลือกให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของสภาตัวแทนประชาชนแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูลที่ถูกจัดตั้งขึ้นมาใหม่โดยประธานาธิบดีซูการ์โนเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 1960 แทนสภาตัวแทนประชาชนที่ถูกยกเลิกไป สภาตัวแทนประชาชนแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูลมีหน้าที่พิจารณาและออกกฎหมาย สมาชิกของสภาส่วนใหญ่มาจากพรรคการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งในปี 1955 และเป็นพรรคการเมืองและกลุ่มองค์กรทางการเมืองที่สนับสนุนประธานาธิบดีซูการ์โนและประชาธิปไตยแบบชี้นำ สภาตัวแทนประชาชนแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูลมีสมาชิกทั้งสิ้น 283 คน โดยที่หนึ่งในสภาจำนวน 154 ที่นั่งมาจากตัวแทนภาคส่วนต่างๆ ในอินโดนีเซีย ซึ่งกองทัพอินโดนีเซียถูกรวมไว้ในส่วนนี้ และอีกครั้งหนึ่งมาจากพรรคการเมืองต่างๆ เช่น พรรคชาตินิยมอินโดนีเซีย 40 ที่นั่ง พรรค

นาห์ตระกูล อุลามะ 36 ที่นั่ง และ PKI 30 ที่นั่ง เป็นต้น สภาตัวแทนประชาชนแห่งการช่วยเหลือ เกื้อกูลมีลูกม้นจาก PKI ดำรงตำแหน่งรองประธานสภา ขณะที่พรรคมัธยม และพรรคสังคมนิยม อินโดนีเซียไม่มีที่นั่งในสภาดังกล่าว⁴

ไอดิทได้รับเลือกจากประธานาธิบดีซูการ์โนให้เข้าไปมีส่วนร่วมในสถาบันการเมือง ระดับชาติอย่างคณะที่ปรึกษาประชาชนชั่วคราว ซึ่งถือเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญ ที่สุดและเป็นแกนหลักของสถาบันการเมืองอินโดนีเซีย เนื่องจากคณะทำงานมีหน้าที่กำหนด นโยบายทางการเมืองและการวางแผนงานอย่างกว้างๆ และทำหน้าที่ให้คำแนะนำสนับสนุนการ ตัดสินใจต่างๆ ของประธานาธิบดี โดยประธานาธิบดีซูการ์โนมีอำนาจโดยตรงในการแต่งตั้งหรือ โยกย้ายสมาชิก การแต่งตั้งสมาชิกของ คณะที่ปรึกษาประชาชนชั่วคราวเป็นไปตามกฎฎีกาฉบับ ที่ 199 ปี 1960 (Keputusan Presiden Nomor 199 Tahun 1960) กำหนดแต่งตั้งสมาชิกทั้งหมด จำนวน 616 คน ประกอบไปด้วยสมาชิกจากสภาตัวแทนประชาชนแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูล จำนวน 257 คน ส่วนสมาชิก 241 คนมาจากตัวแทนจากองค์กรทุกภาคส่วนของอินโดนีเซีย และ สมาชิกอีก 118 คนมาจากตัวแทนจากระดับภูมิภาค ประธานาธิบดีซูการ์โนได้แต่งตั้งให้ไอดิทดำรง ตำแหน่งรองประธานของคณะที่ปรึกษาประชาชนชั่วคราว⁵

จะเห็นว่ามันนับตั้งแต่ปี 1960 เป็นต้นมา PKI ได้เข้าไปมีบทบาทในทุกสถาบันทางการเมือง หลักของชาติ แต่การตอกย้ำความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างประธานาธิบดีซูการ์โนและไอดิทเกิดขึ้น ในเดือนมีนาคม 1962 ซึ่งตรงกับช่วงที่ประธานาธิบดีซูการ์โนมีการปรับเปลี่ยนคณะรัฐบาลใหม่ หรือที่เรียกว่าการรวมกลุ่มใหม่ (regrouping) ประธานาธิบดีซูการ์โนไม่เพียงให้ความสำคัญกับ PKI แต่ยั้งดึงพรรคเข้าไปร่วมคณะรัฐบาล และแต่งตั้งให้ไอดิทและลูกม้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ถือเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่ PKI โดยเฉพาะผู้นำคนสำคัญของพรรคได้เข้าไปทำงานในฐานะ คณะรัฐบาลบริหารประเทศ

ไอดิทอธิบายว่าการปรับเปลี่ยนในคณะรัฐบาลที่เกิดขึ้นครั้งนี้จะทำให้โครงสร้างบางอย่าง เปลี่ยนแปลงไป แต่บุคคลที่อยู่ในตำแหน่งสำคัญๆ ยังคงไม่เปลี่ยน ถือว่าการรวมกลุ่มใหม่ในครั้งนี้

⁴ ต่อมา พรรคมัธยมและพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียถูกยุบพรรคในเดือนสิงหาคม 1960 ดูเพิ่มเติมที่ M.C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c.1200*, pp. 305 – 306.

⁵ D.N. Aidit, "For Democracy, Unity, and Mobilization," in DCPI [Online], 1962, Available from: <https://www.marxists.org/history/indonesia/1962-AiditForDemocracy.htm> [2015, November 28]

ไม่ได้ทำให้คณะรัฐบาลคณะทำงานปรับเปลี่ยนไปจากเดิม⁶ ทั้งนี้การแต่งตั้งให้ผู้นำ PKI ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรียังสอดคล้องกับการที่ประธานาธิบดีซูการ์โนได้ประกาศไว้ตั้งแต่ปี 1960 ว่าคณะรัฐบาลของตนจะวางอยู่บนฐานของแนวคิดนาซาคอม (Nasakom) ถือเป็นการทำงานร่วมกันของกระแสความคิดสำคัญ 3 ประการ คือชาตินิยม ศาสนา และคอมมิวนิสต์ ประธานาธิบดีซูการ์โนได้พูดถึงแนวคิดดังกล่าวไว้ตั้งแต่ปี 1926 ในงานเขียนที่ชื่อว่า “ลัทธิชาตินิยม (Nasionalisme) อิสลาม (Islamisme) และลัทธิมาร์กซ์ (Marxisme)”

ไอดีตยังระบุอีกว่าการก่อตั้งคณะรัฐบาลแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูล และการที่ PKI มีตัวแทนเข้าไปทำงานในฐานะรัฐมนตรีถือเป็นผลดีต่อพรรค สะท้อนให้เห็นว่าคณะรัฐบาลชุดนี้ไม่ใช่เป็นเพียงรัฐบาลแรกที่ทำให้ความสำคัญกับคอมมิวนิสต์ แต่การดึงคอมมิวนิสต์เข้ามาทำงานร่วมกับรัฐบาลยังหมายถึงการสร้างแนวร่วมแห่งชาติที่แข็งแกร่งขึ้น และเพื่อบรรลุถึงการดำเนินงานตามความต้องการของประชาชน⁷ ไอดีตยังเชื่อมั่นว่าการแต่งตั้งให้บรรดาผู้นำพรรคการเมืองรวมไปถึงตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆ ขึ้นมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีและทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาผู้นำประเทศ โดยเฉพาะการทำงานร่วมกันของผู้นำนักชาตินิยม กลุ่มศาสนา และ PKI ทำงานร่วมกันในฐานะมวลชนขนาดใหญ่ ถือเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าการเมืองอินโดนีเซียมีแนวโน้มไปสู่การทำให้เป็นประชาธิปไตย (democratization) ของระบบของรัฐบาล เพราะมีตัวแทนมาจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะตัวแทนจากภาคประชาชน⁸ ทั้งนี้การที่ไอดีตมีตำแหน่งสำคัญในสถาบันการเมืองระดับชาติรวมไปถึงการทำงานในคณะรัฐบาลของประธานาธิบดีซูการ์โน ส่งผลให้ไอดีตประกาศเป็นครั้งแรกว่าพรรคยอมรับและสนับสนุนหลักปรัชญาศีลาและแนวคิดนาซาคอมของประธานาธิบดีซูการ์โน

5.1.1 PKI กับการยอมรับหลักปรัชญาศีลา

หลักปรัชญาศีลา (Pantja Sila) คือหลักการแห่งรัฐ 5 ประการที่ประธานาธิบดีซูการ์โนประกาศพร้อมกับการประกาศเอกราชอินโดนีเซียในเดือนสิงหาคม 1945 ประกอบไปด้วย เชื้อมั่นในพระเจ้าสูงสุดเพียงองค์เดียว (Sila Ketuhanan Jang Maha Esa) มวลมนุษยแห่งอารยะ (Sila Perkemanusiaan) ชาตินิยม (Sila Kebangsaan) ประชาธิปไตย (Sila Kerakjataan) และความ

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

ยุติธรรมในสังคม (Sila Keadilan Sosial)⁹ ความสำคัญของหลักปรัชญาศีลาถูกนำมาพูดถึงอีกครั้ง ภายหลังจากที่ประธานาธิบดีซูการ์โนนำรัฐธรรมนูญปี 1945 กลับมาใช้ใหม่ในปี 1959 เพื่อลดความขัดแย้งและมุ่งสู่ความเป็นเอกภาพของชาติ

PKI ถูกกล่าวหาจากกลุ่มฝ่ายขวาภายในประเทศ โดยเฉพาะพรรคัมสยุมิและพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียมาโดยตลอดว่าเป็นพวกนอกกรีต ไม่มีศาสนา และไม่ยอมรับปรัชญาศีลา ซึ่งฮัตตา ผู้นำคนสำคัญของพรรคัมสยุมิเคยกล่าวโจมตี PKI ในปี 1958 ถึงเหตุผลที่พรรคคอมมิวนิสต์ไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมทำงานกับคณะรัฐบาล เพราะคอมมิวนิสต์เป็นพวกไม่มีพระเจ้า¹⁰ เนื่องจากการเชื่อหรือยอมรับในพระเจ้าตามความหมายของฮัตตา คือการยอมรับในหลักการแรกสุดของหลักปรัชญาศีลา แต่ขณะนั้นไอดิตไม่ได้ตอบชัดว่าพรรคเชื่อในพระเจ้าหรือยอมรับในหลักปรัชญาศีลาหรือไม่ เพียงแต่ระบุว่าข้อกล่าวหาของฮัตตาเป็นเพียงวาทกรรมของกลุ่มฝ่ายขวาที่ใช้บ่อนทำลาย PKI เท่านั้น¹¹

อย่างไรก็ตาม ความกระฉ่างชัดในประเด็นที่ว่า PKI ยอมรับหลักปรัชญาศีลาหรือไม่เกิดขึ้น ภายหลังจากที่ประธานาธิบดีซูการ์โนประกาศประชาธิปไตยแบบชี้นำและนำรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 กลับมาใช้ ไอดิตได้กล่าวถึง PKI กับหลักปรัชญาศีลาอย่างเป็นรูปธรรมขณะเป็นวิทยากรบรรยายให้กับบรรดานักเรียนทหารจากหน่วยจู่โจมพิเศษทหารบก (Mahasiswa Sekolah Staf Komando Angkatan Darat, SESKOAD) ตามคำเชิญของนายพลชูดิรมาน (Major Jenderal Sudirman) ที่เป็นผู้จัดตั้งโรงเรียนเมื่อกลางปี 1963 ระบุว่า “PKI ยอมรับหลักปรัชญาศีลาในฐานะที่เป็นเครื่องมือสร้างความเป็นเอกภาพและความก้าวหน้าแก่อินโดนีเซีย¹² และ “หลักปรัชญาศีลายังเป็นเครื่องมือสำคัญภายใต้พื้นฐานของแนวร่วมแห่งชาติ เพื่อการได้มาซึ่งการปฏิวัติอินโดนีเซีย”¹³

ไอดิตยังอ้างสุนทรพจน์ของประธานาธิบดีซูการ์โนที่พูดไว้เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 1961 โดยระบุว่า PKI เห็นด้วยกับคำกล่าวนี้

⁹ อรอนงค์ ทิพย์พิมล, “ประวัติศาสตร์ขบวนการนักศึกษาอินโดนีเซีย: ก่อนการกำเนิดรัฐชาติจนถึงการล่มสลายของยุคระเบียบใหม่ (ตอนที่ 1),” หน้า 173.

¹⁰ CCPKI, “Documents of the Sixth Plenum of The Central Committee of The Communist Party of Indonesia.”

¹¹ Ibid.

¹² D.N. Aidit, PKI dan Angkatan Darat (PKI และทหารบก) (Jakarta: Yayasan Pembaruan, 1963), p. 14

¹³ Ibid.

ปัญญาศึลาคือหลักการหรือเครื่องมือของการสร้างความเป็นหนึ่งเดียว ปัญญาศึลาไม่ใช่เครื่องมือสร้างความแตกแยก ปัญญาศึลาของพวกเราจะต้องเป็นเครื่องมือในการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวระหว่าง 3 หลักการสำคัญ คือ ชาตินิยม ศาสนา และคอมมิวนิสต์ หรืออีกชื่อหนึ่งว่านาซาคอม (NASAKOM)¹⁴

ไอดิตจึงสรุปว่าการสร้างแนวร่วมแห่งชาติภายในประเทศถูกทำให้เป็นพื้นฐานสำคัญและทำให้รวมกับแนวคิดนาซาคอม และปัญญาศึลาเป็นเสมือนกับเครื่องมือเพื่อความเป็นหนึ่งเดียวกัน ไอดิตอธิบายต่อว่าการที่ PKI ยอมรับหลักปัญญาศึลาทั้ง 5 ข้อ เพราะมองว่าเป็นความจริงที่เป็นภววิสัย (Kenjataan Objektik) เพราะแม้กระทั่งหลักการที่ระบุไว้ในปัญญาศึลาว่าเชื่อในพระเจ้าสูงสุดเพียงองค์เดียวจากกลุ่มผู้นับถือศาสนาส่วนใหญ่ก็ยังถือว่าเป็นภววิสัย เพราะไม่ได้หมายความว่าถึงการเชื่อในพระเจ้าหลายองค์ (Polytheisme)¹⁵ อย่างไรก็ตาม ไอดิตได้ตอบโต้กลุ่มฝ่ายขวาและกลุ่มที่โจมตีคอมมิวนิสต์กับประเด็นปัญญาศึลา โดยเฉพาะประเด็นเรื่องหลักการเชื่อในพระเจ้าสูงสุดเพียงองค์เดียว และข้อหาที่ว่าคอมมิวนิสต์ไม่มีปัญญาศึลา อีกทั้งยังได้สร้างความแตกแยกให้เกิดขึ้นในสังคม ไอดิตตอบโต้ว่าสำหรับประเด็นความเชื่อและศาสนานั้น พรรคไม่ให้ความสำคัญและไม่กระทำการอันใดที่จะเป็นการโฆษณาให้มีการต่อต้านศาสนาในอินโดนีเซีย แต่ขณะเดียวกันพรรคก็มองว่าภายใต้หลักการอื่นๆ ของปัญญาศึลาถือว่ามีมีความสำคัญเท่ากัน สังคมอินโดนีเซียไม่ควรไปบังคับให้คนเคร่งครัดในศาสนาหรือบังคับให้มีศาสนา เพราะการกระทำเช่นนี้ไม่สอดคล้องกับหลักปัญญาศึลาข้ออื่น โดยเฉพาะหลักมวลมนุษยแห่งอารยะ หลักประชาธิปไตย และหลักความยุติธรรมในสังคม¹⁶ ไอดิตยังได้ยกตัวอย่างเพื่อแสดงให้เห็นว่าสมาชิกบางส่วนของ PKI ประกอบไปด้วยผู้ที่นับถือศาสนาต่างๆ และพรรคก็เคารพในสิทธิการนับถือศาสนาดังกล่าว

มีมุสลิมที่จริงแท้ (Real Moslems) อยู่มากใน PKI ของเรา มีมากกว่าในพรรคมุสลิมเล็กๆ ด้วยซ้ำไป หากสมาชิกพรรคต้องการจะไปมัสยิดหรือโบสถ์ ไม่ว่าจะเป็นมุสลิม คริสต์หรือพุทธ ... เราก็อนุญาตให้พวกเขาไป แต่มีเพียงสิ่งเดียวที่เราเรียกร้องคือจะต้องเป็นผู้รักชาติ (patriots)¹⁷

¹⁴ Ibid., p. 16.

¹⁵ Ibid., p. 19.

¹⁶ Ibid., p. 20.

¹⁷ ไอดิตให้สัมภาษณ์กับ จอห์น ฮิวส์ (John Hughes) นักข่าวชาวอเมริกันในเดือนธันวาคม ปี 1964 ดูเพิ่มเติมที่ John Hughes, *The End of Sukarno: A Coup That Misfired: A Purge That Ran Wild* (4th ed., Singapore: Editions Didier Millet, 2014), pp. 94-95.

5.1.2 PKI กับสนับสนุนแนวคิดนาซาคอม

ไอดิทและ PKI ให้ความสำคัญและสนับสนุนแนวคิดเรื่องนาซาคอม (Nasakom) ของประธานาธิบดีซูการ์โน เนื่องจากไอดิทวิเคราะห์ว่านาซาคอมคือแกนหลักของการสร้างความเป็นเอกภาพ ความเป็นหนึ่งเดียวของชาติ (Persatuan Nasional) เพราะแนวคิดนาซาคอม คือ การยึดถือการทำงานร่วมกันของกระแสความคิดสำคัญ 3 ประการ คือ ชาตินิยม ศาสนา และคอมมิวนิสต์ โดยประธานาธิบดีซูการ์โนได้พูดถึงแนวคิดดังกล่าวไว้ตั้งแต่ปี 1926 ในงานเขียนที่ชื่อว่า “ลัทธิชาตินิยม (Nasionalisme) อิสลาม (Islamisme) และลัทธิมาร์กซ์ (Marxisme)” ซึ่งถือว่าเป็นกระแสความคิดที่มีรากอยู่ในประวัติศาสตร์อินโดนีเซียมานานมากแล้ว นับตั้งแต่การต่อสู้เพื่อเอกราช และการต่อสู้ในการปฏิวัติอินโดนีเซียของประชาชนอินโดนีเซีย¹⁸ ขณะที่ไอดิทวิเคราะห์ว่า หากหลักปรัชญาศีลา คือ เครื่องมือสร้างความเป็นหนึ่งเดียวของชาติแล้ว แนวคิดเรื่องนาซาคอมก็คือ แกนหลักของการสร้างเอกภาพดังกล่าว¹⁹

ไอดิทสนับสนุนหลักการนาซาคอมของประธานาธิบดีซูการ์โน โดยให้ความสำคัญกับแนวคิดนาซาคอม เพราะมีความคิดว่าประวัติศาสตร์ของการเรียกร้องเอกราชอินโดนีเซีย คือ ประวัติศาสตร์ของกระแสความคิดสำคัญ 3 ประการนี้ที่ค่อยๆ พัฒนาเติบโตอย่างต่อเนื่อง และกระแสความคิดทั้ง 3 ประการนี้จะ เป็นสิ่งที่สร้างความเป็นหนึ่งเดียวให้เกิดขึ้นในสังคม อีกทั้งยังทำให้การปฏิวัติอินโดนีเซียราบรื่น²⁰ ส่งผลให้ PKI สนับสนุนแนวคิดนาซาคอม เพราะมองว่านาซาคอมคือแกนหลักสำคัญจากการสร้างแนวร่วมแห่งชาติ”

ไม่เพียงแต่ไอดิทให้ความสำคัญกับแนวคิดนาซาคอมในฐานะแกนหลักของการสร้างความเป็นเอกภาพของชาติเพียงเท่านั้น แต่การยอมรับแนวคิดนาซาคอมของ PKI ยังถูกโยงเป็นเรื่องเดียวกับการที่พรรคสนับสนุนและยอมรับหลักปรัชญาศีลาและรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 เพราะพรรคถือว่าทั้งหมดนี้คือสิ่งที่ประกอบสร้างความเป็นเอกภาพของชาติ และยังส่งผลต่อการสร้างความแข็งแกร่งให้แนวร่วมแห่งชาติ ไอดิทได้อ้างสุนทรพจน์ของประธานาธิบดีซูการ์โนที่พูดเมื่อ 17 สิงหาคม 1961 ไว้ว่า

“ใครก็ตามที่เห็นด้วยกับหลักปรัชญาศีลา ก็ต้องเห็นด้วยกับแนวคิดนาซาคอม ใครก็ตามที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดนาซาคอมก็ย่อมถือว่าไม่เห็นด้วยกับหลักปรัชญาศีลา ใครก็ตามที่เห็นด้วยกับ

¹⁸ Ibid., p. 95.

¹⁹ D.N. Aidit, “PKI dan ALRI (PKI และทหารเรือ),” in SMI [Online], 1963, Available from: <https://www.marxists.org/indonesia/indones/1963-AiditPKIdanALRI.htm> [2015, November 28]

²⁰ Ibid.

รัฐธรรมนูญปี 1945 ก็ต้องเห็นด้วยกับแนวคิดนาซาคอม และใครก็ตามที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดนาซาคอมก็ถือว่าไม่เห็นด้วยกับรัฐธรรมนูญปี 1945”²¹

5.2 ยุทธศาสตร์และการขับเคลื่อนมวลชนของไอดิต ปี 1960 -1965

นับตั้งแต่ไอดิตขึ้นมาเป็นผู้นำพรรคในปี 1951 ได้ผลักดันยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติ และการต่อต้านลัทธิอาณานิคมรวมถึงลัทธิศักดินาให้เป็นยุทธศาสตร์หลักสำคัญของ PKI มาโดยตลอด ยุทธศาสตร์ของผู้นำพรรคในปี 1960 เป็นต้นมาก็ยังวางอยู่บนฐานคิดดังกล่าว ขณะเดียวกันภายใต้ช่วงเวลาดังกล่าว ผู้นำ PKI ให้ความสำคัญกับการเคลื่อนไหวระดมมวลชนและการทำงานร่วมกับมวลชนและแนวร่วมของพรรคมากเป็นพิเศษ โดยเฉพาะในหมู่ชาวนาที่ขณะนี้กลายเป็นมวลชนหลักของพรรค และยังรวมไปถึงกลุ่มปัญญาชน นักเขียนและศิลปิน และนักเรียนทหาร อีกทั้งยุทธศาสตร์เคลื่อนไหวระดมพลของไอดิต ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะมวลชนของพรรคเพียงเท่านั้น แต่ไอดิตและ PKI ยังได้เคลื่อนไหวในหมู่ประชาชนอินโดนีเซียทั้งการเมืองภายในชาติและการเมืองระหว่างประเทศ ฉะนั้นยุทธศาสตร์ทางการเมืองของผู้นำ PKI นับตั้งแต่ปี 1960 เป็นต้นมา คือการขมวดปมของทุกนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ไอดิตเคยผลักดันก่อนหน้านั้นเข้าด้วยกัน ก่อนที่จะนำไปสู่การขับเคลื่อนและปฏิบัติจริง

ไอดิตประกาศในปี 1962 ว่าคณะกรรมการกลางพรรคจัดการประชุมแห่งชาติครั้งที่ 7 มีมติผลักดันยุทธศาสตร์ที่เรียกว่า “การเคลื่อนไหวของธง 3 ผืน” หรือความต้องการของพรรคที่จะ “โบกสะบัดธง 3 ผืนแห่งชาติ” (Kibarkan tinggi-tinggi Tripanji Bangsa) ได้แก่ ธงประชาธิปไตย (Demokrasi) โดยคำว่าประชาธิปไตย (Demokratis) ในมุมมองของไอดิต คือการต่อสู้กับความล้มเหลวของระบบศักดินาและระบบเผด็จการหรืออำนาจเบ็ดเสร็จ อีกทั้งประชาธิปไตยจะต้องให้ความสำคัญกับการปกป้องสิทธิของประชาชน²² ขณะที่ธงอีก 2 ผืนประกอบไปด้วยธงของความเป็นเอกภาพของชาติ (Persatuan Nasional) และธงแห่งการเคลื่อนไหวระดมประชาชน (Mobilisasi) ซึ่งถือเป็นภารกิจเร่งด่วนและเป็นปัญหาของประชาชนอินโดนีเซียที่ต้องต่อสู้กับลัทธิจักรวรรดินิยม ถอนรากถอนโคนลัทธิศักดินา และการแก้ปัญหาวิกฤตเรื่องอาหารและเครื่องนุ่งห่ม²³ การประชุมพรรคนำไปสู่การประเมินสถานการณ์ภายในพรรคว่าขณะนี้มีความเป็นหนึ่งเดียวกับลัทธิมาร์กซ์และเลนิน รวมถึงมีความแข็งแกร่งยิ่งขึ้น พรรคมีความเป็นเอกภาพทั้งด้าน

²¹ Ibid.

²² D.N. Aidit, PKI dan Angkatan Darat (PKI และทหารบก), p. 11.

²³ D.N. Aidit, “For Democracy, Unity, and Mobilization.”

การเมือง องค์กร และแนวคิด โดยที่จิตวิญญาณของสมาชิกพรรคคือการรับใช้และอุทิศให้กับประชาชน²⁴

5.2.1 การขับเคลื่อนในมวลชนชาวนา พรรคกร สตรี นักเรียนทหาร กลุ่มนักเขียน และศิลปิน

5.2.1.1 ชาวนาและกรรมกร

เพราะชาวนาและกรรมกร คือผู้ผลิตอาหารและเสื้อผ้า ผลิตภัณฑ์ต่างๆที่เป็นพื้นฐานสำคัญ พวกเขาคือพลังสำคัญที่ทำให้เรามีทั้งอาหารและเสื้อผ้า เพราะชาวนาและกรรมกร...เรา, ประชาชนอินโดนีเซียจึงมีชีวิต²⁵

สุนทรพจน์ของไอดิตข้างต้นให้ความสำคัญกับมวลชนชาวนาและกรรมกรในฐานะของผู้สร้างและผู้ผลิตปัจจัยพื้นฐานทุกสิ่งทุกอย่างในสังคม ขณะเดียวกันกลุ่มชาวนาและกรรมกรคือผู้มีอำนาจหลักในขบวนการการปฏิวัติ เปรียบเหมือนเสาหลักของการปฏิวัติอินโดนีเซีย กลุ่มกรรมกรถือเป็นตัวเชื่อมต่อและเป็นผู้ต่อสู้เพื่อนำไปสู่ระบบสังคมนิยม ขณะที่ชาวนาซึ่งเป็นเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดในสังคมอินโดนีเซียและยังถูกกดขี่จากระบบศักดินา ไอดิตจึงระบุว่า การปฏิวัติของพรรคในขณะนี้คือการปฏิวัติเกษตรกรรม (Revolusi Agraria) ถือเป็น การต่อสู้เพื่อปลดแอกชาวนาจากระบบศักดินาที่คอยแสวงหาผลประโยชน์จากชาวนา²⁶

อย่างไรก็ตาม PKI ประกาศชัดมาตั้งแต่ปี 1959 แล้วว่าชาวนา คือ ฐานมวลชนหลักของพรรค ไม่ใช่กรรมกร โดยในปี 1964 พรรคประกาศว่า องค์กรแนวร่วมชาวนาที่ร่วมเคลื่อนไหวกับพรรคมีสมาชิกมากถึง 7 ล้านคน ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปี 1953 ที่มีสมาชิกเพียง 400,000 คนเท่านั้น²⁷ นับตั้งแต่นั้นพรรคจึงเดินหน้ายุทธศาสตร์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับชาวนาโดยตรง ทั้งการดำเนินงานผ่านสภาที่ปรึกษาสูงสุด (Supreme Advisory Council, Dewan Pertimbangan

²⁴ Ibid.

²⁵ D.N. Aidit, PKI dan Angkatan Darat (PKI และทหารบก), p. 13.

²⁶ Ibid.

²⁷ D.N. Aidit, Kaum Tani Mengganyang Setan-setan Desa (กลุ่มชาวนาผู้ทำลายผีดูดเลือดในหมู่บ้าน) (Jakarta: Yayasan Pembaruan, 1964), p. 11.

Agung) หรือ DPA ด้วยการผลักดันกฎหมายการปฏิรูปที่ดิน (Land Reform) และการลงประชามติ มวลชนชาวนาให้ปฏิรูปการถือครองที่ดินในลักษณะที่รุนแรงขึ้น

5.2.1.2 สตรี

PKI ประกาศในกลางปี 1959 ว่ามีสตรีสมัครเข้าร่วมกับพรรคมากถึง 250,000 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 17 จากสมาชิกและสมาชิกชั้นเตรียมของพรรคทั้งหมด²⁸ ทำให้ PKI พยายามอย่างยิ่งที่จะลงไปเคลื่อนไหวร่วมกับสตรี โดยเฉพาะการดึงเอาเหล่าบรรดาเยาวชนสตรีเข้ามาร่วมทำงาน ปฏิวัติ การให้ความสำคัญกับประเด็นสตรีเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่ก่อตั้งพรรค เมื่อพรรคจัดการประชุมสันนิบาตเยาวชนสตรี (Seminar Wanita Muda) ที่จาการ์ตาเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 1962 โดยมีแนวร่วมสันนิบาตเยาวชนที่เป็นองค์กรภายใต้พรรครับผิดชอบจัดงาน และการจัดงานประชุมสันนิบาตเยาวชนสตรีครั้งนี้สอดคล้องกับคำขวัญหลักของพรรคที่ให้ความสำคัญกับการทำวิจัยตามขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์และเคลื่อนไหวร่วมกับมวลชนที่ว่า “รู้ลัทธิมาร์กซ์และรู้จักสถานการณ์ (Tahu Marxisme dan Kenal Keadaan)”²⁹

โอดิตได้รับเกียรติให้ขึ้นกล่าวสุนทรพจน์พิเศษนำเปิดงานสัมมนาในหัวข้อ “การชักจูงให้เหล่าเยาวชนสตรีสู่การทำงานปฏิวัติ”³⁰ โดยพูดถึงความสำคัญของสตรีภายใต้การเคลื่อนไหวขบวนการทางการเมืองด้วยการยกตัวอย่างงานเขียนของเลนินที่เคยระบุว่า มีความจำเป็นที่จะต้องดึงเอากลุ่มสตรีเข้าสู่การเมือง เพราะสตรีมีจำนวนถึงครึ่งหนึ่งของมวลมนุษยชาติ ขณะเดียวกันก็เป็นกลุ่มที่ถูกเอาเปรียบ ถูกกดขี่ภายใต้ลัทธิทุนนิยม โดยเฉพาะกลุ่มกรรมกรสตรี (wanita buruh) และชาวนา ที่ถูกกดขี่โดยระบบทุนนิยม และยิ่งไปกว่านั้นคือถูกกดขี่ภายใต้ระบอบสาธารณรัฐของสาธารณรัฐ (republik-republik borjuis) ที่เป็นประชาธิปไตย แต่พวกเขาก็ยังไม่ได้รับสิทธิอย่างสมบูรณ์ เพราะกฎหมายไม่ได้รับรองให้สตรีเท่าเทียมกับกลุ่มผู้ชาย³¹ ฉะนั้น PKI ภายใต้การนำของโอดิตจึงให้ความสำคัญกับสตรีโดยเฉพาะเยาวชนสตรีที่เป็นกรรมกรสตรีและชาวนา (wanita-wanita muda buruh dan tani) โดยที่โอดิตระบุว่ากลุ่มเยาวชนสตรีคือกลุ่มที่มีความกระตือรือร้น

²⁸ D.N. Aidit, “For Democracy and a Gotong Royong Cabinet.”

²⁹ D.N. Aidit, “Anti-Imperialisme dan Front Nasional (ต่อต้านจักรวรรดินิยมและแนวร่วมแห่งชาติ)” in SMI [Online], 1962, Available from: <https://www.marxists.org/indonesia/indones/1962-AiditAntiImperialisme.htm> [2015, November 28]

³⁰ Ibid.

³¹ Ibid.

อย่างมากในการร่วมขบวนการปฏิวัติและยังมีพลวัต (dinamis) การทำงานปฏิวัติของ PKI จะไม่ประสบความสำเร็จได้โดยหากไม่ดึงมวลชนสตรีเข้ามาทำงานปฏิวัติ ขณะเดียวกัน การที่บรรดาสตรีเข้าร่วมกับ PKI ถือว่าเป็นการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย เพื่อการเปลี่ยนแปลงโซศะตาที่ดีขึ้น และเป็นการปลดปล่อยสตรีออกจากพันธนาการและข้อบังคับต่างๆ³²

ไอดิตยังพูดถึงลักษณะสำคัญของสตรีภายใต้การทำงานปฏิวัติ โดยระบุว่าสตรีในแบบที่ PKI ให้การยกย่อง และต้องการดึงเข้ามาทำงานร่วมกับพรรค คือ เยาวชนสตรีที่มีลักษณะแตกต่างไปจากสตรีในแบบกรรมพีหรือคักดินา

สตรีในแบบที่พรรคคาดหวัง คือ สตรีที่มีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาที่ดี ไม่ใช่ฉลาดในความหมายที่ว่าต้องการเห็นสังคมสงบสุขและค่อยๆ พัฒนาเพียงเท่านั้น แต่จะต้องเป็นสตรีที่เข้ามาทำงานเพื่อมุ่งไปสู่การสร้างสังคมใหม่³³

สตรีที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสันนิบาตเยาวชน จึงเป็นสตรีที่มีความนึกคิด รู้จักคิด วิเคราะห์ และรักความยุติธรรม อีกทั้งต้องเป็นสตรีที่ปรารถนาสร้างความเป็นเอกภาพให้เกิดขึ้นในโลก ทั้งความเป็นหนึ่งเดียวในมวลมนุษยชาติและการทำงาน หากสตรีวัยรุ่นมีลักษณะเช่นนี้แล้ว PKI ถือว่าเป็นสตรีที่มีความแตกต่างไปจากสตรีแบบกรรมพีและคักดินา³⁴

ไอดิตยังกล่าวเสริมถึงบุคลิกและลักษณะสำคัญของสตรีตามแบบอุดมคติของ PKI อีกว่า จะต้องเป็นสตรีนักปฏิวัติที่มีความซื่อสัตย์และมุ่งมั่นภายใต้การต่อสู้ ขณะเดียวกันก็ต้องเป็นสตรีที่ความเชี่ยวชาญและเข้าใจหลักการของลัทธิมาร์กซ์และเลนินอย่างถ่องแท้³⁵

การจัดประชุมสันนิบาตเยาวชนสตรีในครั้งนี้ ไอดิตส่งสารไปถึงแนวร่วมสันนิบาตเยาวชนที่เป็นองค์กรภายใต้ PKI และรับผิดชอบทำงานร่วมกับกลุ่มสตรีโดยตรง ด้วยการระบุว่าความสำเร็จจากการดึงเอากลุ่มสตรีเข้ามาทำงานปฏิวัติจะทำให้การปฏิวัตินั้นขยายไปยังวงกว้างและรวดเร็วขึ้น และส่งผลให้แนวร่วมสันนิบาตเยาวชนของ PKI เติบโต ยิ่งใหญ่ และเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น กลุ่มแนวร่วมสันนิบาตเยาวชนจะต้องเร่งปฏิบัติงานและส่งต่อการปฏิวัติโดยมุ่งไปยังชนบท

³² Ibid.

³³ Ibid.

³⁴ Ibid.

³⁵ Ibid.

โรงงาน รวมถึงในหมู่บ้านที่กลุ่มกรรมกรทำงาน โดยพรรคคาดหวังว่าจะต้องเพิ่มจำนวนสตรีให้เข้ามาทำงานกับพรรคมากที่สุด ขณะนี้มีสตรีที่เพิ่งเข้ามาเป็นสมาชิกของพรรคมากถึง 87,000 คน หรือถือเป็นร้อยละ 7 ของสมาชิกพรรคทั้งหมด³⁶ อีกทั้งไอดิตยังกล่าวปิดท้ายว่าการดึงสตรีให้เข้าร่วมกับขบวนการปฏิวัติไม่เพียงแต่ช่วยเปลี่ยนแปลงโชคชะตาและมุ่งไปสู่ชีวิตที่ดีกว่าของเหล่าสตรีและไม่เพียงช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่แนวร่วมสันนิบาตเยาวชนเพียงเท่านั้น แต่ถือว่าเป็นการต่อสู้ของประชาชนทั้งหมด

5.2.1.3 นักเรียนทหาร กลุ่มนักเขียนและศิลปิน

ยุทธศาสตร์การลงมือเคลื่อนไหวกับมวลชนของ PKI ไม่ได้เกิดเฉพาะกับกรรมกรและชาวนาเพียงเท่านั้น แต่ไอดิตพยายามจะเข้าไปทำงานกับทุกกลุ่ม ตัวอย่างที่น่าสนใจเกิดขึ้นในกลางปี 1963 ขณะที่ผู้นำ PKI รับผิดชอบบรรยายให้กับบรรดานักเรียนทหารจากหน่วยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยหัวข้อการบรรยายหลัก คือการสร้างแนวร่วมแห่งชาติ และการปกป้องชาติอินโดนีเซียที่จะต้องอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์หลักของการปฏิวัติอินโดนีเซีย ไอดิตกล่าวว่าการศึกษาปัญหาการเมืองและสังคมอินโดนีเซียจะต้องศึกษาพิจารณาภายใต้ความสัมพันธ์กับการปฏิวัติอินโดนีเซีย เพราะหากพิจารณาแบบแยกส่วนก็จะไม่เกิดประโยชน์และจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้³⁷ ขณะเดียวกันการพูดถึงความสัมพันธ์ของการปฏิวัติอินโดนีเซีย จะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษกับประเด็นเรื่องการสร้างแนวร่วมแห่งชาติ เพราะการปฏิวัติอินโดนีเซียคือ การปฏิวัติของประชาชนที่ต้องการต่อต้านจักรวรรดินิยมและระบบศักดินา ฉะนั้น การปกป้องชาติจะไม่สามารถมั่นคงเข้มแข็งได้หากแนวร่วมแห่งชาติไม่เข้มแข็ง³⁸

PKI ยังลงไปทำงานระดมกลุ่มนักเขียนและศิลปินที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของพรรค โดยให้ความสำคัญกับบรรดานักเขียนและศิลปินในฐานะนักปฏิวัติผู้ที่มีอาวุธ เช่น ปากกาอยู่ในมือ สถาบันวัฒนธรรมประชาชนที่ประกาศว่านับตั้งแต่องค์กรถูกจัดตั้งขึ้นในปี 1950 ขณะนี้ผ่านมาถึง 14 ปี สถาบันวัฒนธรรมประชาชนมีนักเขียนและศิลปินเข้าเป็นสมาชิกขององค์กรมากกว่า 500,000 คน³⁹ ซึ่ง PKI ร่วมกับสถาบันวัฒนธรรมประชาชนจัดงานประชุมนักเขียนและศิลปินนักปฏิวัติ

³⁶ Ibid.

³⁷ D.N. Aidit, PKI dan Angkatan Darat (PKIและทหารบก), p. 9.

³⁸ Ibid., p. 12.

³⁹ D.N. Aidit, Tentang Sastra dan Seni (เกี่ยวกับวรรณกรรมและศิลปะ) (Jakarta: Yayasan Pembaruan, 1964), p. 7.

แห่งชาติ (Konfernas Sastra dan Seni Revolusioner) ขึ้นที่จาการ์ตาระหว่าง 27 สิงหาคม – 2 กันยายน 1964 โดยมีไอดิตเป็นประธานการประชุม ถือเป็นการจัดงานประชุมระดับชาติว่าด้วยวรรณกรรมและศิลปะของนักปฏิวัติที่จัดขึ้นครั้งแรกในนามของ PKI เพื่อให้ความสำคัญกับนักเขียนและศิลปินในฐานะนักปฏิวัติของพรรค และยังคงดำรงไว้ซึ่งวรรณกรรมและศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติในหมู่กรรมกรและชาวนา⁴⁰

ไอดิตกล่าวยกย่องนักเขียนและศิลปินนักปฏิวัติในฐานะผู้สร้างวัฒนธรรม และกล่าวถึงความจำเป็นที่กลุ่มสำคัญนี้จะต้องทำงานการเมืองร่วมกันกับพรรคภายใต้คำขวัญที่ว่า “งานการเมืองอยู่ทางซ้ายมือ ขณะที่งานด้านวัฒนธรรมคือขวามือ”⁴¹ นักเขียนและศิลปินนักปฏิวัติจะต้องสร้างงานด้านวัฒนธรรมที่สอดคล้องไปพร้อมกันกับงานการเมือง โดยเฉพาะงานที่สอดคล้องกับการต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยมและลัทธิศักดินา⁴²

หากเปรียบเทียบการทำงานการเมืองหมายถึงสมองของพรรค ขณะเดียวกันวรรณกรรมและศิลปะก็เปรียบได้กับหัวใจของพรรค ถือได้ว่า PKI เป็นมนุษย์ที่มีทั้งสมองและหัวใจที่ดี เพราะสมาชิกไม่สนใจที่จะแบ่งแยกการทำงานระหว่างงานการเมืองออกจากงานวัฒนธรรม⁴³

นักเขียนและศิลปินจะต้องบูรณาการทางความคิด ความรู้สึก และการกระทำต่างๆ เข้ากับมวลชนกรรมกรและชาวนา เพราะหากไม่กระทำเช่นนี้ ถือว่าไม่สามารถสร้างงานวรรณกรรมและศิลปะที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและการต่อสู้ของกลุ่มกรรมกรและชาวนาได้ มือข้างหนึ่งของนักเขียนและศิลปินจะต้องพุ่งไปยังใจกลางมวลชน กระตุ้นให้เกิดการต่อสู้ด้วยความเร้าร้อนและกระตือรือร้น และจะต้องเป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตนเรียนรู้จากมวลชน ทำให้ตนเองกลายเป็นผู้ศึกษามวลชนที่ดี (pendidik massa) สิ่งนี้คือหลักการที่พรรคเรียกว่า “จากมวลชนกลับไปยังมวลชน” (Azas dari massa kembali kemassa) ขณะที่มืออีกข้างของนักเขียนและศิลปินนักปฏิวัติจะต้องเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับลัทธิมาร์กซ์และเลนิน รวมไปถึงความรู้ที่เกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ นักเขียนและศิลปินนักปฏิวัติได้สร้างงานใหม่ๆ ออกมาต่อเนื่อง ถือเป็นความมุ่งไปที่การสร้างงานที่มีคุณภาพตามอุดมคติ อีกทั้งการทำงานของนักเขียนและศิลปินนักปฏิวัติที่เรียนรู้จาก

⁴⁰ Ibid., p. 5.

⁴¹ Ibid., p. 18.

⁴² Ibid., p. 35.

⁴³ Ibid., p. 67.

มวลดชนจากกรรมกรและชาวนายังถือเป็นการทำงานที่สอดคล้องกับคำขวัญหลักของพรรค คือ รู้
ลัทธิมาร์กซ์และรู้จักสถานการณ์นั่นเอง⁴⁴

ไอดิตยังได้กล่าวในช่วงท้ายการประชุมถึงความเชื่อมั่นของพรรคและประชาชนที่มีต่อ
นักเขียนและศิลปินนักปฏิวัติที่ทำงานให้กับพรรค ไอดิตกล่าวว่าพรรคและประชาชนเชื่อมั่นว่าด้วย
ความสามารถของนักเขียนและศิลปินจะสะท้อนการทำงานด้านการเมืองให้กับพรรค นักเขียนและ
ศิลปินจะมีจิตวิญญาณการต่อสู้เพื่อตอบสนองกับชาติและการทำงานของประชาชน อีกทั้งพรรค
และประชาชนมีความเชื่อว่านักเขียนและศิลปินนักปฏิวัติจะใช้อาวุธในมือทำลายศัตรูหรือสิ่งชั่ว
ร้าย 4 ประการ ได้แก่ มาเลเชีย กลุ่มปีศาจในหมู่บ้าน (เจ้าที่ดินและผู้ปล่อยเงินกู้) ลัทธิจักรวรรดิ
นิยมอเมริกาที่เป็นปีศาจร้ายของโลกและพวกลัทธิแก้ (Revisionism)⁴⁵

การต่อต้านลัทธิแก้⁴⁶ ถือเป็นอีกประเด็นที่ไอดิตให้ความสำคัญ เนื่องจากไอดิตแสดงนัย
ของการวิพากษ์นโยบายต่างประเทศของโซเวียตภายใต้การนำของนิกิตา ครุชเชฟ (Nikita
Khrushchev)⁴⁷ ไว้ในต้นทศวรรษ 1960 โดยครุชเชฟประกาศนโยบายสนับสนุนให้ประเทศค่าย
คอมมิวนิสต์อยู่ร่วมกันอย่างสันติกับค่ายตะวันตกและระบบทุนนิยม⁴⁸ อีกทั้งยังใช้นโยบายทำลาย
ภาพลักษณ์สตาลิน (Destalinization)⁴⁹ และนำเสนอนโยบายเศรษฐกิจที่นำไปสู่การปฏิรูปมากขึ้น
ซึ่งผลการเปลี่ยนแปลงและการดำเนินการของครุชเชฟได้สร้างความขัดแย้ง ก่อให้เกิด
ความเห็นที่ไม่ลงรอยกันภายในค่ายคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ไม่เห็นด้วย

⁴⁴ Ibid., p. 34.

⁴⁵ Ibid., p. 68.

⁴⁶ ลัทธิแก้ (Revisionism) หมายถึงการแก้ไขลัทธิมาร์กซ์เพื่อประโยชน์ของชนชั้นนายทุน เป็นข้อ
กล่าวหาต่อการเปลี่ยนหรือทรยศต่ออุดมการณ์ลัทธิมาร์กซ์ ดูเพิ่มเติมที่ สุทธาชัย ยิ้มประเสริฐ, **อีกฟากหนึ่งของ
ยุโรป: ประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของยุโรปตะวันออก ค.ศ.1800-2000**, หน้า 288.

⁴⁷ นิกิตา ครุชเชฟ ขึ้นสู่อำนาจในปี 1955 ภายหลังจากที่โยเซฟ สตาลิน (Joseph Stalin) อดีตผู้นำโซ
เวียตเสียชีวิตลงเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 1953 ดู เรื่องเดียวกัน.

⁴⁸ Km. Vimla Saksena, "Sino-Soviet Rift," *The Indian Journal of Political Science* 25, 2 (April-
June 1964): 68

⁴⁹ นโยบายทำลายภาพลักษณ์สตาลิน (Destalinization) ของครุชเชฟ คือการวิพากษ์แนวทางสตาลิน
ว่ามีความผิดพลาดและโจมตีตัวบุคคล คือสตาลินว่าน่าเดี่ยว เผด็จการ และก่อความผิดพลาดจำนวนมาก ดู
เพิ่มเติมที่ สุทธาชัย ยิ้มประเสริฐ, **อีกฟากหนึ่งของยุโรป: ประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของยุโรปตะวันออก ค.ศ.
1800-2000**, หน้า 288.

กับแนวทางของครุสชอฟ เนื่องจากสาธารณรัฐประชาชนจีนยังคงรักษาแนวทางการบริหารตามแบบสตาลิน จึงประณามครุสชอฟว่าเดินแนวทางลัทธิแก้⁵⁰

ไอดิตแสดงนัยของการวิพากษ์ครุสชอฟในขณะเป็นตัวแทนของ PKI เข้าร่วมการประชุมพรรคคอมมิวนิสต์ครั้งที่ 22 ของสหภาพโซเวียต (The 22nd Congress of the Communist Party of the the Soviet Union) ที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 1961 โดยในการประชุมนี้ พรรคคอมมิวนิสต์โซเวียตวิพากษ์อัลบาเนียที่ไม่ร่วมล้มล้างอิทธิพลของสตาลิน ทว่าไอดิตประกาศในที่ประชุมว่า PKI คือหนึ่งในพรรคคอมมิวนิสต์ที่ไม่วิพากษ์อัลบาเนีย ซึ่งเป็นการกระทำที่ตรงข้ามกับแถลงการณ์ที่ออกโดยการประชุมครั้งนี้⁵¹ ไอดิตให้เหตุผลว่าในฐานะผู้นำของตัวแทนพรรคคอมมิวนิสต์ที่เข้าร่วมประชุม เขาไม่ตระหนักหรือเห็นด้วยว่าวิธีการที่โซเวียตวิพากษ์พรรคคอมมิวนิสต์ใดพรรคหนึ่งในการประชุมของพรรคคอมมิวนิสต์ต่างๆ จะเป็นวิธีการที่ใช้แก้ปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างด้านความคิดเห็น และแก้ปัญหาเรื่องความขัดแย้งต่างๆ ให้ง่ายยิ่งขึ้น เขามองว่าที่ประชุมควรจะยึดในหลักของการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อจะนำไปสู่การสร้างข้อตกลงร่วมกันมากกว่าจะทำการวิพากษ์เพียงอย่างเดียว⁵² อีกทั้งยังระบุว่าการที่ PKI ไม่ทำการวิพากษ์อัลบาเนีย ถือเป็นการกระทำที่สอดคล้องกับเนื้อหาและจิตวิญญาณของแถลงการณ์คอมมิวนิสต์ปี 1960 ที่ได้ระบุว่าความเป็นอิสระของลัทธิมาร์กซ์และเลนินนั้นมีสิทธิเท่าเทียมกับพรรคคอมมิวนิสต์อื่นๆ ที่ไม่ควรถูกชี้นำโดยพรรคต่างๆ⁵³

ขณะเดียวกันไอดิตได้กล่าวถึงนโยบายของครุสชอฟที่ใช้ทำลายภาพลักษณ์สตาลินว่า PKI สนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียตในเรื่องการวิพากษ์สตาลินในประเด็นลัทธิบูชาบุคคล (cult of individual) แต่ไอดิตก็มองว่าสตาลินถือเป็นผู้นำสำคัญที่สร้างประโยชน์ให้กับคอมมิวนิสต์ทั่วโลก รวมถึงอินโดนีเซีย เนื่องจากสตาลินเปรียบเหมือนผู้นำที่เป็นสากล ถือเป็นผู้ที่สานต่อความพยายามของเลนินที่จะสร้างลัทธิสังคมนิยมในโซเวียต และยังเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการทำลายระบบฟาสซิสต์ ฉะนั้นสตาลินในสายตาของไอดิตไม่เพียงแต่เป็นผู้ที่ผูกโยงแนวทางของคอมมิวนิสต์ทั่วโลกไว้เท่านั้น แต่ยังเป็นผู้นำของนักสู้ที่ต่อต้านระบบฟาสซิสต์ในหมู่คนที่ไม่ใช่

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน.

⁵¹ D.N. Aidit, "Indonesian Communists and The International Working Class Movement," in DCPI [Online], 1961, Available from: <https://www.marxists.org/history/indonesia/1961AiditSpeechCPSU.htm> [2016, June 25]

⁵² Ibid.

⁵³ Ibid.

คอมมิวนิสต์อีกด้วย ซึ่งคุณูปการของสตาลิน ไม่ว่าจะเป็งานเขียนและบทความต่างๆ รวมถึงสุนทรพจน์ของสตาลิน เช่น การพูดถึงการปฏิวัติในประเทศในโลกตะวันออกและอินโดนีเซีย คือสิ่งที่ PKI มองว่าล้วนแต่เป็นประโยชน์และมีความจำเป็นที่สมาชิกพรรคจะต้องศึกษาต่อไป⁵⁴

อย่างไรก็ตาม การประชุมครั้งนี้ถือเป็นจุดเปลี่ยนของความขัดแย้งระหว่างโซเวียตและสาธารณรัฐประชาชนจีนที่สำคัญ เนื่องจากโจว เอินไหลในฐานะตัวแทนของสาธารณรัฐประชาชนไม่พอใจที่โซเวียตพยายามล้มล้างอิทธิพลของสตาลินและทำการวิพากษ์สตาลินกับอัลบาเนียในที่ประชุม ทำให้โจว เอินไหลเดินทางออกจากมอสโกทันทีและตำหนิครุสชอฟ จากนั้นสาธารณรัฐประชาชนจีนจึงหันไปจับมือเป็นพันธมิตรกับผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์อัลบาเนียในการเผชิญหน้าและต่อต้านโซเวียต⁵⁵ ส่งผลให้โซเวียตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนประกาศตัดความสัมพันธ์กันอย่างเป็นทางการ จากนั้นประเทศในยุโรปตะวันออกส่วนใหญ่ได้ตัดความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วย นอกจากอัลบาเนียที่สนับสนุนสาธารณรัฐประชาชนจีน และประณามโซเวียต⁵⁶

5.2.2 PKI กับนโยบายการปฏิรูปที่ดิน

ปัญหาเรื่องที่ดินที่เกิดขึ้นกับชาวนาถูกให้ความสำคัญเป็นอย่างมากมาตั้งแต่ปลายปี 1959 โดยที่พรรคสนับสนุนนโยบายมุ่งไปข้างล่าง (Going Down) คือการลงไปทำงานร่วมกับชาวนาในชนบท และการผลักดันคำขวัญที่ว่า “ที่ดินเพื่อชาวนา”⁵⁷ แต่การพูดถึงปัญหาดังกล่าวที่เป็นรูปธรรมในฐานะปัญหาหลักระดับชาติเกิดขึ้นในต้นปี 1960 โดยสภาที่ปรึกษาสูงสุดที่มีประธานาธิบดีซูการ์โนเป็นประธานสภา และมีคณะกรรมการประกอบด้วยตัวแทนจากทุกภาคส่วนขององค์กรของสังคม เปิดการประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ 13 มกราคม 1960 ที่ประชุมให้ความสำคัญกับข้อถกเถียงในประเด็นความจำเป็นของการปฏิรูปที่ดิน (Land Reform) เป็นครั้งแรก⁵⁸ ประธานาธิบดีซูการ์โนพูดชัดเจนว่าในทฤษฎีการปฏิวัติอินโดนีเซียนั้น การปฏิรูปที่ดินเป็นสิ่งที่จะต้อง

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Robert A. Scalapino, “Moscow, Peking and the Communist Parties of Asia,” *Foreign Affairs*, 41, 2 (January 1963): 323.

⁵⁶ สุชาติ ยิ้มประเสริฐ, *อีกฟากหนึ่งของยุโรป: ประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของยุโรปตะวันออก ค.ศ. 1800-2000*, หน้า 288.

⁵⁷ D.N. Aidit, “For Democracy, Unity, and Mobilization.”

⁵⁸ E. Utrecht, “Land Reform in Indonesia,” *Bulletin of Indonesian Economic Studies* 5, 3 (November 1969): 72.

ไม่ได้ และอธิบายต่อว่าสังคมอินโดนีเซียตกอยู่ใต้อำนาจของเจ้าที่ดินที่ยึดครองที่ดินเพาะปลูกจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่กลับปล่อยเป็นที่รกร้างไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์แต่อย่างใด⁵⁹ ขณะที่สภาที่ปรึกษาสูงสุดได้รายงานไปยังคณะรัฐบาลถึงเป้าหมายของการปฏิรูปที่ดิน โดยมองว่าจะเป็นการสร้างสังคมแห่งความยุติธรรมและความสำเร็จ และการปฏิรูปที่ดินจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งชาติ⁶⁰

สมาชิกสภาที่ปรึกษาสูงสุดมีความเห็นในประเด็นการปฏิรูปที่ดินออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มที่เป็นตัวแทนของชาวนาและกรรมกรที่สนับสนุนหลักการดังกล่าว และยังสนับสนุนระบบผู้เช่า (Sistim Penggarap) หรือระบบที่อนุญาตให้มีที่ดินเพียงเฉพาะส่วนที่เตรียมไว้สำหรับเพาะปลูกจริงเท่านั้น ซึ่งถ้าทำได้จริงเช่นนั้น กลุ่มชาวนาจะถือว่าการจัดรูปแบบการแบ่งผลผลิต (share cropping) และถือเป็นการกระทำที่กล้าหาญเบื้องต้นของชาวนา ขณะที่กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับหลักการปฏิรูปที่ดินและต่อต้านระบบผู้เช่า ส่วนใหญ่เป็นตัวแทนของกลุ่มองค์กรศาสนา ซึ่งโต้แย้งว่ากรรมสิทธิ์ในที่ดิน (Milik atas Tanah) เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับธรรมเนียมดั้งเดิมของสังคมอินโดนีเซีย ถือเป็นสิ่งที่ไม่สามารถโอนกันได้ อีกทั้งยังเป็นเหมือนพระประสงค์ของผู้เป็นเจ้าของที่กำหนดให้เป็นมรดกของลูกหลาน เช่นเดียวกับสิทธิในที่ดินของศาสนา เช่น มัสยิด วิหาร และโบสถ์ นับเป็นสิ่งที่ไม่สามารถโอนกันได้ และบางส่วนก็เป็นสิ่งที่ผู้นับถือศาสนาตั้งใจถวายให้แก่วัดหรือสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา⁶¹

อย่างไรก็ตาม สภาที่ปรึกษาสูงสุดลงความเห็นส่วนใหญ่ว่าควรให้มีการประนีประนอมในประเด็นการปฏิรูปที่ดิน ขณะที่รัฐมนตรีกระทรวงเกษตร คือ ซาจารย์โว (Sadjawo) ผู้ที่เคยเป็นสมาชิกขององค์กรชาวนาที่เป็นแนวร่วมของ PKI ได้เสนอแนวทางปฏิบัติสายกลางขึ้น โดยระบุว่าให้การปฏิรูปที่ดินเป็นไปตามขั้นตอนทีละขั้น เริ่มต้นที่การกำหนดให้มีการครอบครองที่ดินขั้นสูงสุด (Maximum) และต่ำสุด (Minimum)⁶² ต่อมาหลักการนี้ได้พัฒนามาสู่ร่างกฎหมายว่าด้วยที่ดินยื่นเสนอต่อสภาตัวแทนประชาชนแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูล และได้อนุมัติกฎหมายที่ดินเบื้องต้น ฉบับที่ 5 ปี 1960 (The Basic Agrarian Law No. 5 of 1960, Hukum Agraria Undang Undang Pokok Agraria) หรือ UUPA ที่ประกาศภายใต้**เล็มบารันแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย** ฉบับที่ 104 ปี 1960 (Lembaran Negara Republik Indonesia No. 104 of 1960) เมื่อ 24 กันยายน

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Ibid., p. 73.

⁶² Ibid.

1960⁶³ ทั้งนี้ กฎหมายที่ดิน (UUPA) ถือเป็นกฎหมายใช้แทนกฎหมายที่ดินและไร่นาเนเธอร์แลนด์อินดีส (Netherlands Indies Agrarian Legislation) ฉบับเก่าที่เคยประกาศใช้มาตั้งแต่ปี 1870⁶⁴ ขณะเดียวกัน รัฐบาลตั้งเป้าไว้ว่าแผนการปฏิรูปที่ดินจะต้องแล้วเสร็จภายในปี 1964⁶⁵

5.2.2.1 กฎหมายที่ดิน (UUPA) และกฎหมายว่าด้วยข้อตกลงในผลผลิตจากที่ดิน (UUPBH)

กฎหมายที่ดิน (UUPA) มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในที่ดินและการปฏิรูปที่ดินโดยตรง เช่น มาตรา 13 มาตรา 17 มาตรา 21 และ 49 ระบุว่า

ที่ดินเพื่อทำการเกษตรจะต้องถูกใช้หรือเก็บเกี่ยวภายใต้เจ้าของกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว โดยหลักการปฏิรูปที่ดิน (Penyelenggaraan Landreform) ให้มีความสำคัญกับการกำหนดการถือครองที่ดินขั้นต่ำ (minimum) อย่างกว้างๆว่าจะต้องถือครองโดยชาวนาเพื่อให้ชาวนาได้รับรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพ และจำกัดการถือครองที่ดินขั้นสูงสุด (maksimum) ที่สามารถเป็นเจ้าของได้ เพื่อป้องกันและขัดขวางการสะสมค่าที่ดินจากคนบางกลุ่ม (มาตรา 13 และ 17)⁶⁶

ที่ดินตามกฎหมายสงวนไว้ให้กับพลเมืองอินโดนีเซียเท่านั้น และไม่อนุญาตให้ชาวต่างชาติมีสิทธิในที่ดิน (milik atas tanah) กฎหมายอนุญาตให้ชาวต่างชาติมีสิทธิในการใช้ที่ดินเพียงเท่านั้น (มาตรา 21 และ 49)⁶⁷

อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของกฎหมายที่ดินฉบับนี้ คือกำหนดสิทธิการถือครองที่ดินออกมาอย่างกว้างๆ ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดเพดานสูงสุด (ceiling) โดยประมาณที่จะอนุญาตให้ประชาชนสามารถถือครองที่ดินได้ในกลางปี 1960 ได้แก่ ระบุว่าที่ดินสำหรับการปลูกข้าวในเขตชลประทาน

⁶³ เล็มบารันแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Lembaran Negara Republik Indonesia) คือหนังสือที่รวบรวมคำประกาศกฎหมายต่างๆ ของอินโดนีเซีย คล้ายกับราชกิจจานุเบกษาของประเทศไทย

⁶⁴ Badan Pertanahan Nasional, Undang-Undang Nomor 5 Tahun 1960 (กฎหมายที่ดิน ฉบับที่ 5 ปี 1960 หรือ UUPA) [Online], 1960, Available from: <http://www.bpn.go.id/Publikasi/Peraturan-Perundangan/Undang-Undang/undang-undang-nomor-5-tahun-1960-920> [2015, November 28]

⁶⁵ E. Utrecht, "Land Reform in Indonesia," p. 74.

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Ibid.

กำหนดให้ถือครองได้ 5 เฮกตาร์ (12.3 เอเคอร์) ที่ดินปลูกข้าวนอกเขตชลประทานกำหนดให้ถือครองได้ 7.5 เฮกตาร์ (ประมาณ 18 เอเคอร์) และที่ดินแห้งแล้ง (dry lands) กำหนดให้ถือครองได้ 10 เฮกตาร์ (หรือ 24 เอเคอร์)⁶⁸ แต่ไม่มีการกำหนดสิทธิถือครองขั้นต่ำ ซึ่งหนึ่งในตัวแทนของ PKI ในสภา ระบุว่าไม่มีความจำเป็นต้องมีการกำหนดสิทธิถือครองที่ดินขั้นต่ำที่ถือโดยครอบครัว เพราะเป็นไปได้ที่จะบังคับใช้นโยบายนี้ อีกทั้งสามารถเป็นเหตุให้ชาวนายากจนกลัวการถูกข่มเหงจากข้อกำหนดนี้ได้⁶⁹

กฎหมายอีกฉบับที่ผ่านการอนุมัติจากสภาตัวแทนประชาชนแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูล คือ กฎหมายว่าด้วยข้อตกลงในผลผลิตจากที่ดิน (Undang Undang Perj Undang perjanjian Bagi Hasi, UU No. 2/1960) หรือ UUPBH ที่ประกาศภายใต้**เลขาธิการรัฐมนตรีอินโดนีเซีย** ฉบับที่ 2 ปี 1960 กฎหมายว่าด้วยข้อตกลงในผลผลิตจากที่ดินไม่ได้เกี่ยวข้องกับ การปฏิรูปที่ดิน แต่กฎหมายฉบับนี้ให้ความสำคัญกับชาวนาผู้ที่ไม่มื่ที่นาแต่ต้องเช่าที่นาจากเจ้าของที่ดิน เนื่องจากเป็นกฎหมายที่ระบุถึงข้อตกลงที่เป็นธรรมระหว่างชาวนาผู้เช่ากับเจ้าของที่ดินในผลผลิตจากที่ดิน โดยชาวนาในฐานะของผู้เช่าได้รับการปกป้องจากกฎหมาย ชาวนาผู้เช่าจะได้ประโยชน์สูงสุดจากที่ดิน และการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้มุ่งไปยังผลผลิตสูงสุดที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนอินโดนีเซีย โดยเฉพาะการมีอาหารที่ดีและอุดมสมบูรณ์⁷⁰

รัฐบาลยังได้ออกกฤษฎีกาฉุกเฉิน ฉบับที่ 56 ปี 1960 (Emergency Law 1960 No. 56) เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 1960 โดยเป็นกฎหมายที่ให้ความสำคัญกับการจำกัดสิทธิในที่ดินทำกินในขั้นสูงสุดและต่ำสุดอย่างชัดเจนในมาตรา 3 มาตรา 4 และมาตรา 8

บุคคลใดถือครองที่ดินจำนวนมากเกินกว่าที่กฎหมายอนุญาตให้ถือครองได้สูงสุดนั้น จะต้องรายงานที่ดินส่วนเกินกับหน่วยงานของกระทรวงการเกษตรในละภูมิภาคภายใน 3 เดือนหลังจากที่กฎหมายประกาศใช้ (มาตรา 3)⁷¹

⁶⁸ Justus M. Van Der Kroef, "Peasant and Land Reform in Indonesian Communism," *Journal of Southeast Asian History*, 4, 1 (March 1963): 66.

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Badan Pertanahan Nasional, **UNDANG UNDANG PERJANJIAN BAGI HASI (กฎหมายว่าด้วยข้อตกลงในผลผลิตจากที่ดิน หรือ UUPBH)** [Online], 1960, Available from: http://hukum.unsrat.ac.id/uu/uu_2_1960.htm [2015, November 28]

⁷¹ E. Utrecht, "Land Reform in Indonesia," p. 76.

ห้ามไม่ให้บุคคลใดทำการโอนที่ดินส่วนเกินตามกฎหมายสูงสุดกำหนดไว้ไปให้กับบุคคลอื่น โดยไม่ได้รับอนุญาต และที่ดินส่วนเกินทั้งหมดข้างต้น, ถ้ามีทางเป็นไปได้ที่สุดจะนำแจกจ่ายไปยังชาวนาไร้ที่ดิน (มาตรา 4)⁷² โดยรัฐบาลพยายามจะจัดหาที่ดินทำกินให้กับชาวนาครอบครัวละอย่างต่ำ 2 เฮกตาร์ (มาตรา 8)⁷³

กฎหมายที่ดินตลอดจนการปฏิรูปที่ดินถูกผลักดันอย่างมีระบบและเคร่งครัด โดยรัฐบาลได้อาศัยอำนาจตามประกาศกฤษฎีกา ที่ 131 ปี 1961 (Presidential Decree No.131 of 1961) แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินขึ้นทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการประเมินและการแจกจ่ายที่ดินส่วนเกิน โดยตำแหน่งและการทำงานของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเป็นไปตามลำดับขั้น จะมีศูนย์กลางหลักอยู่ภายใต้การแนะนำสูงสุดของประธานาธิบดี คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเริ่มปฏิบัติงานเบื้องต้นเมื่อวันที่ 1 กันยายน 1961 ก่อนที่การดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปที่ดินจะขึ้นได้จริงเมื่อวันที่ 24 กันยายน 1962 ซึ่งถือว่าเป็นการครบรอบปีที่ 2 นับตั้งแต่ประกาศใช้กฎหมายดังกล่าว⁷⁴ และได้กำหนดการจัดสรรปันที่ดินให้เป็นการทำงานใน 2 ระยะ ระยะแรกจะเกิดขึ้นในพื้นที่ของเกาะชวา เกาะมาดูรา เกาะบาหลี และเกาะนูसानตังการาตะวันตก โดยจะแบ่งการแจกจ่ายที่ดินออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ดินที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยจะให้กับกลุ่มคนพื้นเมืองที่อยู่มาก่อน ขณะที่ส่วนระยะที่ 2 คือ เกาะสุมาตรา กะลิมันตัน และสุลาเวสี จะกระทำตามมา คณะที่ปรึกษาประชาชนชั่วคราวระบุว่ากระบวนการแบ่งสรรที่ดินจะต้องแล้วเสร็จภายใน 3-5 ปี⁷⁵

PKI ในฐานะพรรคการเมืองหลักในสภาพัฒนชนแห่งการช่วยเหลือก็ออกดูเห็นชอบอนุมัติและให้การสนับสนุนกฎหมายที่ดินทั้ง 2 ฉบับ คือ กฎหมายที่ดินและกฎหมายว่าด้วยข้อตกลงในผลผลิตจากที่ดิน เนื่องจากเห็นว่าเป็นกฎหมายที่ให้ความสำคัญกับชาวนาโดยตรง และยังช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิตรวมถึงชะตากรรมของชาวนาในทางที่ดีขึ้น⁷⁶ อีกทั้งไอดิตให้ความสำคัญกับกฎหมายที่ดินทั้ง 2 ฉบับในฐานะนโยบายทางการเมืองหลักระดับชาติที่จะต้อง

⁷² Ibid.

⁷³ Ibid., p. 75.

⁷⁴ Ibid., p. 77.

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ D.N. Aidit, *Kobarkan Semangat Banteng (ปลุกจิตวิญญาณของวัวกระทิง)* (Jakarta: Yayasan Pembaruan, 1964), p. 21.

ผลักดันให้สำเร็จ และยังถือเป็นส่วนสำคัญของการปฏิวัติของชาวนา⁷⁷ ไอดิตยังได้กล่าวในการประชุมวิสามัญพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย ครั้งที่ 7 ซึ่งจัดขึ้นในเดือนเมษายน 1962 ระบุว่าพรรคประสบความสำเร็จที่ทำให้การปฏิรูปที่ดินถูกพูดถึงทั่วในสังคมอินโดนีเซีย

ก่อนที่กฎหมายทั้ง 2 ฉบับจะบังคับใช้ดังเช่นขณะนี้ เมื่อหลายปีก่อนหน้านี้มีเพียง PKI พรรคเดียวที่พูดถึงการปฏิรูปที่ดิน แต่ขณะนี้พบว่าทุกๆ คนพูดถึงการปฏิรูปที่ดิน นับว่าเป็นเรื่องที่ดีมาก อย่างไรก็ตาม การปฏิรูปที่ดินยังเป็นหลักการที่ทำให้ชาวนาเปิดตารับรู้ด้วยตนเองว่าใครคือมิตรที่ควรจะได้มาอยู่เคียงข้าง และใครคือศัตรูของชาวนาที่จะต้องต่อต้าน⁷⁸

ภายหลังจากที่กฎหมายทั้ง 2 ฉบับมีผลบังคับใช้ PKI ไม่เพียงแต่ผลักดันนโยบายการปฏิรูปที่ดินในทางกฎหมายเท่านั้น แต่ไอดิตให้คำมั่นสัญญากับชาวนาว่าการปฏิรูปที่ดินจะต้องเกิดขึ้นจริง⁷⁹ และผลักดันยุทธศาสตร์การลงมือทำงานร่วมกับชาวนา โดยยุทธศาสตร์ที่สำคัญของไอดิตต่อการระดมมวลชนชาวนาที่เป็นรูปธรรมและเด่นชัดที่สุด คือการส่งคณะวิจัยของพรรคลงไปศึกษาชีวิตความเป็นอยู่และการทำงานของชาวนาในพื้นที่ชนบทเป็นเวลาพร้อม 4 เดือน โดยที่ไอดิตเป็นหัวหน้าคณะ และลงไปรับฟังรายงานปัญหาความทุกข์ยากของชาวนาจากพื้นที่จริงโดยตรงในต้นปี 1964⁸⁰

5.2.2.2 PKI กับการทำงานร่วมกับชาวนาในชนบท

ไอดิตและเจ้าหน้าที่ของพรรครวม 40 คน เริ่มปฏิบัติงานลงพื้นที่วิจัยทำงานร่วมกับชาวนาในเกาะชวาตะวันตกระหว่างวันที่ 2-23 มีนาคม 1964 เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกและแนวร่วมของ PKI ที่มีประสบการณ์การทำงานร่วมกับชาวนามานาน โดยแต่ละคนมาจากพื้นที่หลากหลาย บ้างก็มาจากครอบครัวชาวนา ครอบครัวกรรมกร ชาวนายากจน ชาวนาระดับกลาง มีตั้งแต่จบการศึกษาในระดับหมู่บ้าน บางกลุ่มก็ไม่ได้จบการศึกษา บางคนจบการศึกษาในระดับ

⁷⁷ D.N. Aidit, *Kaum Tani Mengganyang Setan-setan Desa (กลุ่มชาวนาผู้ทำลายผีดูดเลือดในหมู่บ้าน)*, pp. 21-22.

⁷⁸ D.N. Aidit, "For Democracy and a Gotong Royong Cabinet."

⁷⁹ John Hughes, *The End of Sukarno: A Coup That Misfired: A Purge That Ran Wild*, p. 96.

⁸⁰ D.N. Aidit, *Kaum Tani Mengganyang Setan-setan Desa (กลุ่มชาวนาผู้ทำลายผีดูดเลือดในหมู่บ้าน)*, p. 7.

มัธยมต้น ระดับอาชีวะ และหลายคนอยู่ระหว่างการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย⁸¹ พื้นที่วิจัยอยู่ในเกาะชวาตะวันตก เช่น บันดุง (Bandung) ซูบัง (Subang) โบโกร (Bogor) เป็นต้น ถือเป็นพื้นที่ที่ชาวนายังถูกกดขี่ขูดรีดจากบรรดาเจ้าที่ดิน และขณะเดียวกันก็ยังเป็นพื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มของชาวนาเคลื่อนไหวต่อต้านกลุ่มขบวนการดาร์ลุอิสลาม อีกทั้ง ยังเป็นพื้นที่ที่มีชาวนาหน้าใหม่เข้าร่วมทำงานกับองค์กรแนวร่วมชาวนาที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของ PKI⁸²

การทำงานร่วมกับชาวนาในครั้งนี้ พรรคคาดหวังว่าผู้ปฏิบัติงานจะรับรู้ถึงปัญหาที่แท้จริง รวมถึงความทุกข์ยากจากชาวนา และคาดหวังว่าผู้ปฏิบัติงานจะทำงานอย่างเป็นเนื้อเดียวกับชาวนา พรรคจึงมีคำขวัญรวมถึงกฎข้อบังคับที่ผู้ปฏิบัติงานพรรคจะต้องทำตามอย่างเคร่งครัด เช่น ผู้ปฏิบัติงานร่วมกับแรงงานชาวนา (buruhtani) และชาวนายากจน (tanimiskin) จะต้องทำตามคำขวัญของพรรค 3 ประการ คือ การทำงานเหมือนกับชาวนา (sama berkerdja) การกินเหมือนกับชาวนา (sama makan) และการนอนเหมือนกับชาวนา (sama tidur)⁸³

พรรคยังได้กำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานจะต้องทำตามกฎอย่างเคร่งครัดว่าด้วย “4 ห้าม 4 ต้อง” คือการกำหนดข้อห้าม 4 ข้อ (4 Jangan) ได้แก่ ห้ามนอนค้างบ้านของญาติผู้คัดเลือกในหมู่บ้าน (ชนชั้นเจ้าที่ดิน และนายหน้าที่ทำงานให้กับต่างชาติ) ห้ามอวดอ้างตัวเป็นผู้มีอุปการคุณกับชาวนา ห้ามสร้างความเสียหายให้กับเจ้าของบ้านและกลุ่มชาวนา และห้ามทำการบันทึกใดๆ ต่อหน้าชาวนา และมีการกำหนดข้อต้องทำ 4 ข้อ (4 Harus) ได้แก่ ต้องปฏิบัติตามกฎที่ต้องพึงกระทำเหมือนกัน 3 ประการอย่างเต็มที่ (การทำงาน กิน และนอนเหมือนชาวนา) ต้องอยู่อย่างเจียมเนื้อเจียมตัว สุภาพ มีมารยาท และรักที่จะเรียนรู้งานจากชาวนา ต้องรู้ภาษาถิ่น และเข้าใจขนบธรรมเนียม ประเพณีของแต่ละพื้นที่ และต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหาต่างๆ ให้แก่เจ้าของบ้านและกลุ่มชาวนา⁸⁴

กลุ่มผู้ปฏิบัติงานได้รายงานปัญหาที่พบเบื้องต้นจากการลงพื้นที่วิจัยไปยังไอดิต โดยระบุว่าสังคมชนบทในเกาะชวาตะวันตกยังคงเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะกึ่งศักดินาอยู่สูงมาก ขณะที่เศรษฐกิจอินโดนีเซียยังคงมีลักษณะของกึ่งอาณานิคมและกึ่งศักดินา⁸⁵ โดยลักษณะของสังคมลัทธิศักดินาที่พบปัญหาสำคัญ 4 ประการ คือการผูกขาดที่ดินจำนวนมากของเจ้าที่ดิน ระบบการ

⁸¹ Ibid.

⁸² Ibid., p. 8.

⁸³ Ibid.

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ Ibid., p. 19

เช่าที่ดินภายใต้รูปแบบของการจ่ายผลผลิตในที่ดิน ระบบการเช่าที่ดินภายใต้การช่วยทำงานให้กับ
 เจ้าที่ดิน และการที่ชาวนาต้องแบกรับหนี้สินท่วมหัว⁸⁶ ผู้ปฏิบัติงานยังได้แบ่งชนชั้นในหมู่บ้านที่ลงไป
 ไปศึกษา โดยแบ่งเป็นกลุ่มผู้สูบเลือดสูบเนื้อ (Kaum Penghisap) ได้แก่ เจ้าที่ดินชั่วร้าย เจ้าหนี้ผู้
 ดูดเลือดเนื้อ พ่อค้าคนกลางชั่วร้าย ผู้ปกครองชั่วร้าย นายทุนข้าราชการ และชาวนาร่ำรวย ขณะที่
 กลุ่มผู้ตกอยู่ภายใต้ระบบดังกล่าว คือ ชาวนา ได้แก่ ชาวนารับจ้าง (Buruhtani) ชาวนาจนและ
 ชาวนากลาง⁸⁷ ทั้งนี้ โอดิตมองว่าการที่ผู้ปฏิบัติงานพรรคลงไปทำวิจัยในหมู่บ้าน และได้วิเคราะห์
 ชนชั้นรวมถึงรูปแบบการแสวงหาผลประโยชน์จากชาวนา ถือว่าเป็นการทำงานที่ตรงกับคำขวัญ
 สำคัญของพรรค คือ “รู้ลัทธิมาร์กซ์และรู้จักสถานการณ์ (Tahu Marxisme dan Kenal Keadaan)”

ภาพที่ 11 โปสเตอร์ของ PKI ในปี 1964 “ผีดูดเลือด” กำลังสูบเลือดสูบเนื้อชาวนา

ที่มา: Munawar Musso (Complier), *Tentang Setan Desa (เกี่ยวกับผีดูดเลือดในหมู่บ้าน)* [Online],
 2016, Available from: <http://www.erepublik.com/id/article/repost-sebelum-kebosanan-melanda-lagi-2403388/1/20> [2016, May 10]

⁸⁶ Rosihan Anwa, *Sukarno Tentara PKI: Segitiga Kekuasaan sebelum Prahara Politik 1961-1965* (ชูการ์โน ทหาร พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย: สามกลุ่มอำนาจก่อนความยุ่งเหยิงทางการเมือง 1961-1965) (Jakarta: Yayasan Obor Indonesia, 2007), p. 315.

⁸⁷ D.N. Aidit, *Kaum Tani Mengganyang Setan-setan Desa (กลุ่มชาวนาผู้ทำลายผีดูดเลือดในหมู่บ้าน)*, pp. 19-25.

จากรายงานของคณะผู้ปฏิบัติงานระดับตัวอย่างของเศษซากระบบศักดินาที่ยังหลงเหลือในพื้นที่ คือการที่บรรดาเจ้าที่ดินไม่เพียงแต่ยึดครองที่ดินขนาดใหญ่ แต่ยังมีรูปแบบของการกดขี่ขูดรีดชาวนาในหลายรูปแบบ ซึ่งจะได้รับผลผลิต เช่น ข้าวเปลือกเป็นดอกเบ็ญ

เจ้าที่ดินชื่อ M อยู่ในจังหวัดการุต (Garut) มีที่นาอยู่ 3 เฮกตาร์และมีบ่อน้ำขนาดใหญ่ 500 ตุ่มบัก (tumbak) แต่ในทุกๆ 3 เดือน เขาจะได้รับปลามากถึง 2 ตัน และยังได้รับข้าวเปลือกมากถึง 2 ตัน จากบรรดาชาวนาผู้เช่าที่ต้องส่งมาเป็นเสมือนดอกเบ็ญ ส่งผลให้เจ้าที่ดินรายนี้ ร่ำรวยจากดอกเบ็ญและผลผลิตทางการเกษตรที่ขูดรีดเอาจากชาวนา⁸⁸

ผู้ปฏิบัติงานยังรายงานมาอย่างไอดิตว่าบรรดาเจ้าที่ดินส่วนใหญ่ในพื้นที่ชวาตะวันตก คือสมาชิกพรรคมัสมุญีและพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นกลุ่มที่เป็นศัตรูกับ PKI อีกทั้งยังเป็นกลุ่มที่ให้การสนับสนุนกลุ่มขบวนการดาร์ลิสลามและกลุ่มผู้เป็นปฏิปักษ์ปฏิวัติ บรรดาเจ้าที่ดินเหล่านี้มักกระทำการเช่นมือถือสากรปากถือศีลอยู่บ่อยครั้ง เช่น พื้นที่ในจังหวัดโบโกร มักจะมีเจ้าที่ดินส่วนใหญ่เป็นมุสลิมที่ผ่านการทำพิธีฮัจญ์จากนครเมกกะมาแล้ว แต่ยังคงเกิดความโลภ และอยากได้ที่ดินจำนวนมาก จึงได้ใช้วิธีสุบเลือดสุบเนื้อจากชาวนาผู้เช่าที่ดินอย่างรุนแรง อีกทั้งยังได้ใช้วิธีการที่ผิดต่อหลักศาสนา เพราะตามหลักศาสนาอิสลามนั้น การจำนองถือว่าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ไม่เป็นไปตามครรลองครองธรรม แต่บรรดาเจ้าที่ดินก็ได้ใช้วิธีการตลบตะแลงด้วยการคิดวิธีการจำนองรูปแบบใหม่ที่ชื่อว่า "ระบบให้เช่าฝากไว้กับต้นไม้" (Sistim Titip Pohon) เสมือนเป็นการรับจำนองที่ดินของชาวนาโดยกระทำต่อหน้าต้นไม้ เพื่อให้ชาวนาทำสัญญากับต้นไม้แทน และบอกปิดว่าไม่ได้กระทำโดยตรงกับพวกตน⁸⁹

ยุทธศาสตร์ของไอดิตที่ลงพื้นที่รับฟังความทุกข์ยากของชาวนา และลงไปทำงานร่วมกับชาวนาในชนบทได้สร้างผลกระทบในวงกว้างทั้งต่อชาวนา บรรดาเจ้าที่ดิน และผู้ที่ต่อต้านพรรค โดยนักข่าวชาวอเมริกัน คือจอห์น ฮิวส์กล่าวถึงตัวอย่างของครอบครัวผู้นำพรรคการเมืองต่อต้านคอมมิวนิสต์ที่พบว่าพ่อของตนเองตัดสินใจเข้าร่วมกับ PKI ภายหลังจากที่สมาชิกและผู้ปฏิบัติงานของ PKI ลงไปรับฟังปัญหาความทุกข์ยากถึงแปลงที่ดิน ฮิวส์กล่าวว่าลูกชายของครอบครัวที่ต่อต้านคอมมิวนิสต์รู้สึกประหลาดใจและแทบจะไม่เชื่อว่าพ่อของตนเองจะตัดสินใจเข้าร่วมกับ PKI

⁸⁸ Ibid., p. 20.

⁸⁹ Ibid., p. 21.

แต่สิ่งที่เขาพบคำตอบจากพ่อคือการที่ PKI เข้ามารับฟังปัญหาความทุกข์ยากและช่วยแก้ไขปัญหาโดยตรง

ฉันยืนอยู่ในที่นาของตัวเองขณะที่มีชายคนหนึ่งเดินเข้ามาคุยด้วยและถามถึงปัญหาของฉัน ฉันบอกว่าเจอปัญหาซ้ำซากเหมือนทุกปี คือจะหาเงินจากที่ไหนมาซื้อเมล็ดพันธุ์และเพาะปลูก สุดท้ายก็ต้องไปหยิบยืมโดยยอมเสียดอกเบี้ยมากถึง 50 เปอร์เซ็นต์ แต่ไม่กี่วันจากนั้นก็มียายคนเดิมกลับมาพร้อมกับให้ยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยแค่ 5 เปอร์เซ็นต์ และบอกว่าเขาเป็นตัวแทนของ PKI และพรรคก็ให้ฉันยืมเงิน ... ทั้งชีวิตนี้ฉันมีแต่หนี้สิน รุ่งปุ้ รุ่งทวดก็เป็นหนี้ แต่นี้เป็นครั้งแรกที่ฉันเป็นอิสระ และทั้งหมดนี้ก็เกิดจาก PKI ที่เข้ามาปลดปล่อยแล้วจะไม่ให้สนับสนุนพรรคอย่างนั้นหรือ?⁹⁰

ผู้ปฏิบัติงานพรรคที่ลงไปรับฟังปัญหาความทุกข์ยากของชาวนาพูดถึงปัญหาของระบบศักดินาและบรรดาเจ้าที่ดินที่คอยกดขี่ขูดรีดชาวนาโดยโยงเข้าเป็นสิ่งแวดล้อมกับความพยายามต่อต้านกฎหมายที่ดิน และกฎหมายว่าด้วยข้อตกลงในผลผลิตจากที่ดิน เนื่องจากมุมมองของไอดีตีมองว่าบรรดาเจ้าที่ดินพยายามกระทำการที่แสดงออกถึงการต่อต้านกฎหมายที่ดินทั้ง 2 ฉบับ และไม่ยอมรับหลักการปฏิรูปที่ดิน ซึ่งถือว่าขัดต่อนโยบายทางการเมืองหลักระดับชาติ เช่นการที่เจ้าที่ดินพยายามจะวิ่งเต้นให้มีการโอนที่ดินส่วนเกินไปยังภรรยาและเครือญาติ อีกทั้งมีความพยายามจะเผด็จการและยื่นข้อเสนอกับสื่อประโศกษณ์แก่เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดินประจำภูมิภาค รวมถึงความพยายามของบรรดาเจ้าที่ดินที่คอยไปยุยงให้บรรดาข้าราชการรวมและนายทุนต่อต้าน PKI และหลักการปฏิรูปที่ดิน⁹¹

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าความพยายามของบรรดาเจ้าที่ดินที่ต่อต้านกฎหมายที่ดินทั้ง 2 ฉบับจะทำให้การปฏิบัติงานของพรรคและการผลักดันหลักการปฏิรูปที่ดินติดขัด แต่สิ่งที่กลับเป็นปัญหาใหญ่และสร้างความยากลำบากให้ PKI กลับเป็นที่ดับท และข้อกำหนดของกฎหมายที่ดินทั้ง 2 ฉบับ โดยเฉพาะกฎหมายที่ดิน ซึ่งไม่ได้มุ่งไปสู่การยกเลิกสิทธิการถือครองที่ดินของเจ้าที่ดิน ไม่ได้ริบที่ดินมาเป็นของรัฐ ไม่ได้ล้มล้างระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินและการแสวงหาผลประโยชน์ของ

⁹⁰ ฮิวส์อธิบายว่า PKI ไม่ได้ปล่อยกู้โดยขาดการพิจารณา แต่จะให้ในลักษณะของการช่วยเหลือเงินในชุมชนผ่านตัวแทนของพรรค โดยมีเป้าหมายคือชาวนาเป็นหลัก ดูเพิ่มเติมที่ John Hughes, *The End of Sukarno: A Coup That Misfired: A Purge That Ran Wild*, pp. 96-97.

⁹¹ D.N. Aidit, *Kaum Tani Mengganyang Setan-setan Desa (กลุ่มชาวนาผู้ทำลายผีดูดเลือดในหมู่บ้าน)*, p. 21.

ระบบศักดินาแต่อย่างใด แต่กฎหมายปฏิรูปที่ดินของอินโดนีเซียเป็นเพียงการกำหนดสิทธิถือครองที่ดินอย่างคร่าวๆ โดยมุ่งไปที่การกำหนดเพดานสูงสุดที่จะสามารถถือครองที่ดินได้เท่านั้น ถือว่ารูปแบบและวิธีการสายกลางที่ใช้แก้ไขปัญหาดังกล่าวไม่ได้ขุดรากถอนโคนเจ้าที่ดิน ฉะนั้นนโยบายการปฏิรูปที่ดินของอินโดนีเซียที่ออกผ่านกฎหมายปฏิรูปที่ดิน จึงไม่ประสบผลเท่าไหร่นักในทางปฏิบัติ

5.2.2.3 PKI กับการสนับสนุน “การกระทำฝ่ายเดียว” (Aksi Aksi Sefihak)

การกระทำฝ่ายเดียว คือวิธีการที่ PKI สนับสนุนให้มวลชนชาวนาเข้าไปยึดที่ดินของบรรดาเจ้าที่ดิน⁹² ซึ่งวิธีการนี้ถือเป็นการกระทำที่อยู่ในกรอบของกฎหมายที่ดิน เพราะเป็นวิธีการที่ชาวนาไม่ฝากรัฐและหวังไว้กับเจ้าที่ดินชั่วร้ายผู้กระทำความผิดเรื่องไม่ยอมปฏิบัติตามกฎหมายที่ดิน⁹³

ภายหลังที่ PKI พบว่าความพยายามจะผลักดันการปฏิรูปที่ดินภายใต้กฎหมายที่ดินทั้ง 2 ฉบับเจอกับปัญหาติดขัด และเผชิญกับข้อกำหนดในตัวบทกฎหมายที่จำกัดตัวเอง ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับชาวนา ไอดิตเห็นว่ามีเพียงพลังอำนาจที่ยิ่งใหญ่ของชาวนาผู้พร้อมจะสู้ (militant peasant) ของขบวนการประชาชนเพียงเท่านั้นที่จะช่วยแก้ปัญหาได้⁹⁴ PKI เริ่มลงไประดมชาวนาและแนวร่วมของพรรคให้มี “จิตวิญญาณที่เต็มเปี่ยมของนักรู้ 5 ข้อ” (semangat 5 lebih) ได้แก่ จิตวิญญาณที่เต็มไปด้วยความกล้าหาญอย่างยิ่ง (lebih berani) ฉลาดอย่างยิ่ง (lebih pandai) ตื่นตัวอย่างยิ่ง (lebih waspada) เพียรพยายามอย่างยิ่ง (lebih gigih) และความขยันอย่างยิ่ง (lebih tekun)⁹⁵ อีกทั้งยังระดมชาวนาด้วยคำขวัญที่ให้ตระหนักว่า “ที่ดินเพื่อกลุ่มชาวนา” (Tanah Untuk Kaum Tani) และระบุว่าการดำเนินการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อกลุ่มคอมมิวนิสต์และชาวนาแต่เพียงผู้เดียว⁹⁶

⁹² D.N. Aidit, *Kobarkan Semangat Banteng (ปลุกจิตวิญญาณของวัวกระทิง)*, p. 20.

⁹³ D.N. Aidit, *Kaum Tani Mengganyang Setan-setan Desa (กลุ่มชาวนาผู้ทำลายผีดูดเลือดในหมู่บ้าน)*, p. 50.

⁹⁴ D.N. Aidit, “For Democracy, Unity, and Mobilization.”

⁹⁵ D.N. Aidit, *Kaum Tani Mengganyang Setan-setan Desa (กลุ่มชาวนาผู้ทำลายผีดูดเลือดในหมู่บ้าน)*, p. 54.

⁹⁶ *Ibid.*, p. 64.

ไอดีตแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานตามนโยบายการปฏิรูปที่ดินติดขัด โดยระบุว่าปัญหาดังกล่าวจะต้องแก้ไขจากการปฏิรูปที่ดินโดยใช้วิธีการที่รุนแรงเท่านั้น (Melaksanakan Landreform Setjara Radikal) คือ วิธีการที่สนับสนุนให้มวลชนชาวนาเข้าไปยึดที่ดินของเจ้าที่ดิน⁹⁷ หรือปฏิบัติการที่ผู้นำ PKI เรียกว่า “การกระทำฝ่ายเดียว” (Aksi Aksi Sefihak) ระบุว่าวิธีการนี้ถือเป็นการกระทำที่อยู่ในกรอบของกฎหมายที่ดิน เพราะเป็นวิธีการที่ชาวนาไม่ฝากที่ดินและความหวังไว้กับเจ้าที่ดินชั่วร้ายที่กระต้างกระเดื่องไม่ยอมปฏิบัติตามกฎหมายที่ดิน⁹⁸

ไอดีตยังเห็นว่าการปฏิบัติตามหลักการกระทำฝ่ายเดียวถือเป็นเรื่องที่เป็นธรรมและและถูกต้องตามกฎหมาย เพราะวัตถุประสงค์ของการกระทำดังกล่าว คือ การปฏิบัติตามกฎหมายที่ดินของชาติทั้ง 2 ฉบับ⁹⁹ โดยเป้าหมายหลักของ PKI ภายใต้การสนับสนุนการกระทำฝ่ายเดียว ได้แก่ ความต้องการปลดแอกชาวนาออกจากเศษซากของระบบศักดินา และสร้างความก้าวหน้าให้กับชนชั้นเจ้าที่ดิน และพรรคยังมุ่งมั่นว่าที่ดินในสังคมอินโดนีเซียจะต้องมีเพื่อแรงงานชาวนาและชาวนาไร้ที่ดิน อีกทั้งชาวนาจะต้องมีสิทธิในการเจรจาต่อรองในฐานะส่วนสำคัญที่สุดในประเทศนี้¹⁰⁰ ไอดีตยังอธิบายการเคลื่อนไหวของ PKI กับการดำเนินการตามการกระทำฝ่ายเดียว ไว้ว่า

กลุ่มคอมมิวนิสต์ผลักดันหลักการกระทำฝ่ายเดียวในกลุ่มชาวนาภายใต้นโยบายการปฏิรูปที่ดินแจกเช่นมาตรการที่ยุติธรรม และกระทำไปด้วยความรักชาติ เพราะปฏิบัติการนี้คือการมุ่งผลักดันการดำเนินงานตามกฎหมายของชาติให้สำเร็จบรรลุผล และเป็นการกระทำที่ช่วยสร้างผลประโยชน์นี้ให้กับรัฐบาลและประชาชนที่อยู่นอกกลุ่มชาวนา เพราะปฏิบัติการนี้ตามการกระทำฝ่ายเดียวทั้งหมดจะสามารถช่วยขจัดปัญหาวิกฤตขาดแคลนอาหารของคนในชาติได้¹⁰¹

⁹⁷ D.N. Aidit, Kobarkan Semangat Banteng (ปลุกจิตวิญญาณของวัวกระทิง), p. 20.

⁹⁸ D.N. Aidit, Kaum Tani Mengganyang Setan-setan Desa (กลุ่มชาวนาผู้ทำลายผีดูดเลือดในหมู่บ้าน), p. 50.

⁹⁹ D.N. Aidit, Kobarkan Semangat Banteng (ปลุกจิตวิญญาณของวัวกระทิง), p. 90.

¹⁰⁰ D.N. Aidit, Kaum Tani Mengganyang Setan-setan Desa (กลุ่มชาวนาผู้ทำลายผีดูดเลือดในหมู่บ้าน), p. 30.

¹⁰¹ Rosihan Anwa, Sukarno Tentara PKI: Segitiga Kekuasaan sebelum Prahara Politik 1961-1965 (ซูการ์โน ทหาร พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย: สามกลุ่มอำนาจก่อนความยุ่งเหยิงทางการเมือง 1961-1965), p. 264.

ไอดิตยังระบุว่า การที่พรรคสนับสนุนให้ชาวนาปฏิบัติตามการหลักการกระทำฝ่ายเดียว ยังถือเป็นการช่วยเหลือรัฐบาลให้ได้ประโยชน์สูงสุดจากที่ดิน และช่วยแก้ไขวิกฤติการขาดแคลนอาหารที่อินโดนีเซียกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ เพราะ PKI มีจุดยืนว่าการปฏิรูปที่ดินถือเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญของการแก้ไขวิกฤตปัญหาขาดแคลนอาหาร สิ่งที่รัฐบาลควรกระทำ คือการเร่งผลักดันการปฏิรูปที่ดินไม่ใช่การไปแก้ปัญหาที่ยอดการนำเข้าสินค้า (import) หรือการไปเปลี่ยนแปลงอาหารบางอย่างด้วยการหันไปปลูกพืชขึ้นมาแทน เพราะถือว่าไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ตรงจุด แต่ไอดิตเสนอวิธีการที่สนับสนุนชาวนาให้ปฏิบัติตามการกระทำฝ่ายเดียว คือเมื่อชาวนาเข้าไปยึดที่ดินของเจ้าที่ดินได้แล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการแบ่งสรรที่ดิน ซึ่งที่ดินส่วนที่ใช่เพาะปลูกและผลิตอาหารก็จะถูกแบ่งให้กับชาวนาผู้เช่า และครอบครัวของผู้ชาวนาที่มีสิทธิในที่ดินนั้น

ไอดิตเชื่อว่าหากสนับสนุนให้ชาวนารับหลักการกระทำฝ่ายเดียวไปปฏิบัติจริงในหมู่บ้านได้สำเร็จ ผลที่ตามมา คือจะทำให้ชาวนาผู้เช่าตระหนักว่าผลผลิตจำนวนมากที่ตนผลิตได้นั้นจะมีแค่ตนที่มีสิทธิในผลผลิตเพียงผู้เดียว ซึ่งจะทำให้ชาวนาผู้เช่าที่ดินมีชีวิตที่ดีขึ้น ไม่ต้องถูกขูดรีดจากเจ้าที่ดินที่หวังกอบโกยผลผลิตเช่นแต่ก่อน และผลจากการดำเนินงานทั้งหมดจะทำให้ชาวนารู้สึกคุ้มค่ากับการทำงาน อีกทั้งมีกำลังใจในการปลูกพืช ปลูกข้าวที่อุดมสมบูรณ์เพิ่มพูนขึ้น รัฐบาลก็จะได้ผลประโยชน์จากส่วนนี้ตามมา¹⁰²

ไอดิตพยายามอย่างหนักที่จะกระตุ้นให้ชาวนากล้าหาญลุกขึ้นมาปฏิบัติการณ์ตามหลักการกระทำฝ่ายเดียว ไอดิตระบุว่า การกระทำฝ่ายเดียวของชาวนา คือการกล้าที่จะลุกขึ้นมาต่อสู้กับสังคมเก่าที่กดขี่ขูดรีด ชาวนาจะต้องกล้าปลดพันธนาการจากลัทธิศักดินาที่กดทับชาวนาเอาไว้ด้วยการปฏิวัติ ไอดิตระบุว่า

การพูดเกี่ยวกับการทำให้อินโดนีเซียเป็นสมัยใหม่ (Memodernisasi Indonesia) และการพูดว่าอินโดนีเซียมีเอกราชที่สมบูรณ์ ถือเป็นคำพูดที่ดูไร้สาระ ไม่สมเหตุผล เพราะเราอยู่กับความไม่กล้ามาอย่างยาวนาน ไม่กล้าที่จะลุกขึ้นมาปฏิรูปที่ดินด้วยวิธีที่รุนแรง อินโดนีเซียจึงเป็นชาติที่เป็นสังคมเกษตรกรรมที่ยังถูกยึดแน่นด้วยลัทธิศักดินา เพราะฉะนั้น หัวใจของการปฏิวัติอินโดนีเซีย คือการปฏิวัติเกษตรกรรม ซึ่งก็คือการปฏิวัติของชาวนา¹⁰³

อย่าปล่อยให้เจ้าที่ดินหลอกเราซ้ำๆ เหมือนที่ผ่านมาว่าที่ดินมีไว้เพียงเพื่อชาวนาผู้เช่าที่นา แต่ไม่ได้หมายความว่าที่ดินมีไว้เพื่อชาวนาทุกคน และหากการปฏิรูปที่ดินตามวิธีการของ

¹⁰² D.N. Aidit, *Kobarkan Semangat Banteng (ปลุกจิตวิญญาณของวัวกระทิง)*, p. 20.

¹⁰³ *Ibid.*, pp. 23-24.

PKI ยังไม่ได้รับการตอบสนองหรือแล้วเสร็จ เราก็ไม่สามารถพูดได้ว่าอินโดนีเซียเข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่และการปฏิวัติอินโดนีเซียแล้วเสร็จสมบูรณ์กลายเป็นชาติประชาธิปไตยได้¹⁰⁴

PKI เริ่มให้ชาวนาที่อยู่ภายใต้บังคับของพรรครวมไปถึงการให้สมาชิกพรรคลงไปช่วยเหลือชาวนาให้ปฏิบัติตามหลักการกระทำฝ่ายเดียวในฤดูเก็บเกี่ยวปี 1964 ปฏิบัติการนี้ได้เริ่มต้นในชวาตะวันตก ชวากลาง ชวาตะวันออก และขยายไปสู่เกาะบาหลี และได้เพิ่มระดับการโจมตีเข้ายึดที่ดินของเจ้าที่ดินมากขึ้นเป็นลำดับ¹⁰⁵ ตัวอย่างของปฏิบัติการตามหลักการกระทำฝ่ายเดียวเกิดขึ้นกับเจ้าที่ดินคนหนึ่งในเกาะชวาที่ร้องเรียนกับคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินส่วนภูมิภาคว่าแรงงานชาวนาในที่ดินของตนเริ่มมีที่ท่าว่าจะปฏิบัติตามองค์การแนวร่วมชาวนาที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของ PKI ซึ่ง แรงงานชาวนาได้ทวงถามสิทธิในที่ดินที่ตนเตรียมเพาะปลูก¹⁰⁶

เข้าวันหนึ่งก็พบว่ามีฝูงชนกว่า 100 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสมาชิกขององค์การแนวร่วมชาวนาพร้อมกับอาวุธในมือ ได้แก่ จอบ ไม้เท้า และเคียว พวกเขาพร้อมตัวกันแล้วเข้ายึดที่นา โดยมีสมาชิกจากองค์การแนวร่วมชาวนาจัดหาอาวุธมาให้ ... ต่อมาก็เกิดการปะทะกันระหว่างฝูงชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีทั้งการใช้มีดและจอบโดยที่ไม่ว่าใครเป็นผู้กระทำและใครตกเป็นเหยื่อ¹⁰⁷

ปฏิบัติการของกลุ่มชาวนาและแรงงานผ่านวิธีการกระทำฝ่ายเดียวยังได้รับการขานรับจากประธานาธิบดีซูการ์โน โดยซูการ์โนได้กล่าวอย่างไม่เป็นทางการเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 1964 ว่าการกระทำฝ่ายเดียวคือสิ่งที่ตนไม่ได้อนุมัติโดยตรง ซึ่งก็เป็นเสมือนกับการเปิดทางสนับสนุน PKI และองค์การแนวร่วมชาวนาทางอ้อม และยังอธิบายต่อว่าการกระทำฝ่ายเดียวถือเป็นปฏิบัติการที่เกิดจากการไต่รตรงจากชาวนา และการทำงานร่วมกันกับแรงงานและมีลักษณะเช่นนี้อยู่ทุกที่ในโลก ถือว่าเป็นแกนหลักในการปฏิวัติ ประธานาธิบดีซูการ์โนยังได้สั่งการไปยังรัฐมนตรีกระทรวงการเกษตรระบุว่าปฏิรูปที่ดินควรจะเสร็จสิ้นในปลายปี 1964 หรือก่อนปี 1965¹⁰⁸

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ D.N. Aidit, *Kaum Tani Mengganyang Setan-setan Desa (กลุ่มชาวนาผู้ทำลายผีดูดเลือดในหมู่บ้าน)*, p. 50.

¹⁰⁶ E. Utrecht, "Land Reform in Indonesia," p. 81.

¹⁰⁷ Ibid., p. 82.

¹⁰⁸ Ibid., p. 85.

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากปฏิบัติการรื้อถอนการทำฝ่ายเดียวของกลุ่มชาวนาที่รุนแรงและขยายวงกว้างขึ้น และปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างชาวนากับบรรดาเจ้าที่ดิน ทำให้สภาตัวแทนประชาชนแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูลได้ออกกฎหมายฉบับที่ 21 ปี 1964 ว่าด้วยการก่อตั้งศาลปฏิรูปที่ดิน (Undang Undang Nomir 21 Tahun 1964 Tentang Pengadilan Landreform) เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 1964 กำหนดให้ศาลปฏิรูปที่ดินทำหน้าที่ตัดสินและลงโทษผู้ที่กระทำผิดขัดกับการปฏิรูปที่ดิน ขณะเดียวกัน รัฐมนตรีกระทรวงการเกษตรได้รายงานผลการปฏิรูปที่ดินที่เป็นผลที่เกิดในช่วงปลายปี 1964 โดยให้ข้อมูลว่าพื้นที่ที่จัดอยู่ในระยะที่ 1 ส่วนใหญ่อยู่ในเขตเกาะชวาและบาหลีมีจำนวนที่ดินส่วนเกินจำนวน 337,445 เฮกตาร์ (หรือประมาณ 833,826 เอเคอร์) และได้ทำการจัดสรรใหม่เป็นจำนวน 296,566 เฮกตาร์ (หรือประมาณ 732,814 เอเคอร์) ขณะที่พื้นที่ในส่วนระยะที่ 2 ส่วนใหญ่เป็นหมู่เกาะรอบนอกชวาและสุมาตรามีการจัดสรรที่ดินใหม่จำนวน 152,502 เฮกตาร์ (หรือประมาณ 376,832 เอเคอร์) ส่งผลให้ในปลายปี 1964 อินโดนีเซียมีที่ดินประมาณ 450,000 เฮกตาร์ (หรือประมาณ 1,111,950 เอเคอร์) ที่ถูกแจกจ่ายหรือจัดสรรใหม่¹⁰⁹

5.3 ยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวระดมประชาชนอินโดนีเซียของไอดีดี ปี 1960 -1965

การผลักดันยุทธศาสตร์สำคัญของไอดีดีนับตั้งแต่ปี 1960 เป็นต้นมา ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะมวลชนและแนวร่วมของพรรคเพียงเท่านั้น แต่ไอดีดียังเดินทางยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวระดมประชาชนอินโดนีเซียในระดับชาติด้วย PKI มีส่วนสำคัญในการระดมประชาชนอินโดนีเซียให้ลุกขึ้นสู้กับลัทธิอาณานิคมผ่านการเรียกร้องดินแดนนิวกินีตะวันตกจากดัตช์ในปี 1962 ขณะเดียวกัน ไอดีดียังเป็นแกนนำหลักที่สนับสนุนให้ประธานาธิบดีซูการ์โนประกาศนโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซียในกลางปี 1963 ซึ่งทั้ง 2 เหตุการณ์ถือเป็นประเด็นร้อนแรงในการเมืองระดับชาติและระดับประเทศ อีกทั้ง ไอดีดียังมีส่วนสำคัญที่จากการลงมือเคลื่อนไหวให้ทั้ง 2 เหตุการณ์มีแนวโน้มที่รุนแรงขึ้น

5.3.1 นโยบายเรียกร้องการปลดปล่อยนิวกินีตะวันตก

PKI ให้ความสำคัญกับกรณีนิวกินีตะวันตกมานับแต่ไอดีดีขึ้นมาเป็นผู้นำพรรค คณะกรรมาธิการกลางพรรคได้ประกาศมาตั้งแต่ปี 1954 ว่าอินโดนีเซียยังคงอยู่ในสถานะกึ่งอาณานิคม เพราะดัตช์ยังคงยึดครองพื้นที่นิวกินีตะวันตกเอาไว้ ฉะนั้นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของพรรค

¹⁰⁹ Ibid., pp. 85-86.

นับตั้งแต่นั้นคือการต่อต้านจักรวรรดินิยมและการเรียกร้องการปลดปล่อยนิวกินีตะวันตก อีกทั้งเรียกร้องให้ดัชต์ส่งมอบนิวกินีตะวันตกคืนสู่สาธารณรัฐอินโดนีเซียโดยเร็วที่สุด ซึ่งยุทธศาสตร์ของ PKI ในกรณีนี้สอดคล้องและมีจุดยืนร่วมกับความต้องการของประธานาธิบดีซูการ์โนและ พรรคชาตินิยมอินโดนีเซียที่เห็นว่านิวกินีตะวันตกคือส่วนหนึ่งของสาธารณรัฐอินโดนีเซียมาตั้งแต่ต้น และจะต้องปฏิบัติการทวงคืนพื้นที่ดังกล่าว

ยุทธศาสตร์ต่อต้านจักรวรรดินิยมและปฏิบัติการปลดปล่อยนิวกินีตะวันตกจากดัชต์ของ PKI และพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียกลายเป็นประเด็นร้อนแรงในต้นปี 1962 ภายหลังจากที่คณะกรรมการกลางฯตัดสินใจดำเนินงานสนับสนุนประธานาธิบดีซูการ์โนในการประกาศ “ข้อเรียกร้อง 3 ประการของประชาชน” (Trikomando Rakyat) เหนือดินแดนนิวกินีตะวันตก ถือเป็นภารกิจระดับชาติที่ประกาศเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 1961 ระบุถึงข้อเรียกร้องของประชาชน 3 ประการเหนือดินแดนนิวกินีตะวันตกที่ยังอยู่ภายใต้การยึดครองของจักรวรรดินิยมดัชต์ ได้แก่ การขจัดขวางดัชต์ที่จะสถาปนาชาติปาปัวหรือนิวกินีตะวันตก การโบกธงชาติอินโดนีเซียสีแดงขาวเหนือนิวกินีตะวันตก และการขับเคลื่อนผลักดันการเคลื่อนไหวทั้งหมด ยุทธศาสตร์นี้อยู่ภายใต้คำขวัญของประธานาธิบดีซูการ์โนที่ระบุว่า “การปลดปล่อยนิวกินีตะวันตกจะต้องเกิดขึ้นภายในปี 1962” ซึ่งตามสัญญาเดิมกำหนดว่าดัชต์จะต้องส่งมอบนิวกินีตะวันตกให้กับสาธารณรัฐอินโดนีเซียก่อนวันที่ 1 มกราคม 1963¹¹⁰

PKI สนับสนุนยุทธศาสตร์เรียกร้องการปลดปล่อยนิวกินีตะวันตกด้วยการกระตุ้นคำขวัญไปยังประชาชนอินโดนีเซียผู้รักชาติที่ว่า “มือข้างหนึ่งจับปืนและมืออีกข้างถือพลั่ว” และ “การต่อสู้ด้วยปืนและพลั่วในมือ” ขณะเดียวกันไอดิตยังวิเคราะห์ว่ายุทธศาสตร์เดินหน้าของรัฐบาลในประเด็นนิวกินีตะวันตก แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของ PKI ที่พยายามผลักดันยุทธศาสตร์และภารกิจหลักของพรรคที่ต้องการ “โบกสะบัดธง 3 ผืนแห่งชาติ” ได้แก่ ธงประชาธิปไตย ธงความเป็นเอกภาพของชาติ และธงแห่งการขับเคลื่อน ฉะนั้น ยุทธศาสตร์เดินหน้าปลดแอกนิวกินีตะวันตกของรัฐบาล คือ การผลิตซ้ำของยุทธศาสตร์พื้นฐานสำคัญของ PKI นั่นเอง¹¹¹

ภายหลังจากที่ประธานาธิบดีซูการ์โนประกาศจะเดินหน้าทำตาม “ข้อเรียกร้อง 3 ประการของประชาชน” ในการเรียกร้องนิวกินีตะวันตกได้ 8 เดือน พบว่ามีบรรดาอาสาสมัครและกลุ่มเยาวชนที่รับการฝึกฝนด้านอาวุธ และผ่านการอบรมด้านการทหารจำนวนกว่า 2,000 คน ได้ถูกส่ง

¹¹⁰ D.N. Aidit, “Anti-Imperialisme dan Front Nasional (ต่อต้านจักรวรรดินิยมและแนวร่วมแห่งชาติ).”

¹¹¹ Ibid.

ตัวลงไปยังพื้นที่ในนิวกินีตะวันตก บรรดาอาสาสมัครและกลุ่มเยาวชนปฏิบัติการณี่ในฐานะของ กองโจร และยังได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบรรดาผู้ปกครองท้องถิ่นที่นั่น โดยกองกำลัง กองโจรเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อโจมตีศูนย์กลางของดัตช์ และเพื่อปลดแอกดินแดนนิวกินีตะวันตก ออกจากอาณานิคมดัตช์ ใอิตได้กล่าวว่ยกย่องกลุ่มบรรดาอาสาสมัครและกลุ่มเยาวชนเหล่านี้ในฐานะบุคคลผู้เสียสละ และถือเป็นตัวแทนของผู้รักชาติอินโดนีเซีย¹¹² PKI ระบุว่าปฏิบัติการณี่ด้านการทหารของกลุ่มอาสาสมัครและกลุ่มเยาวชนมีความคืบหน้า เพราะได้รับการสนับสนุนจากโลก ฝายสังคมนิยม โดยเฉพาะจากสหภาพโซเวียตในการสนับสนุนด้านอาวุธที่ทันสมัย¹¹³ ขณะเดียวกัน ฝักของกองทัพดัตช์ก็ได้รับการสนับสนุนด้านกองกำลังหลักหลักจากสหรัฐอเมริกา ทั้งที่ในความเป็นจริงบทบาทของสหรัฐอเมริกาเข้ามาในดินแดนนิวกินีตะวันตกในฐานะผู้ไกล่เกลี่ย ความขัดแย้ง

ภายใต้ปฏิบัติการณี่อย่างหนักหน่วงของรัฐบาลและการสนับสนุนของ PKI ตามข้อ เรียกร้อง 3 ประการของประชาชนเหนือดินแดนนิวกินีตะวันตก ส่งผลให้ดัตช์ยอมลงนามยินยอม ถ้ายอนนิวกินีตะวันตกมาสู่สาธารณรัฐอินโดนีเซียเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 1962 ซึ่งไอิตมองว่า ภายใต้การลงนามในสัญญาดังกล่าวทำให้กลุ่มจักรวรรดินิยมหมดความชอบธรรมที่จะอ้างสิทธิ์ เหนือดินแดนนิวกินีตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาที่เคยอ้างตัวเข้ามาเป็นคนกลางคอยไกล่เกลี่ย ระหว่างสาธารณรัฐอินโดนีเซียและดัตช์ แต่ก็เป็นมักเป็นผู้สร้างข่าวโฆษณาชวนเชื่อในกรณีนิวกินี ตะวันตกให้ร้ายสาธารณรัฐอินโดนีเซียมาตลอด ฉะนั้น การที่สหรัฐอเมริกาเข้ามายุ่งเกี่ยวและมี อิทธิพลในนิวกินีตะวันตก ส่งผลให้ไอิตมองว่าขณะนี้ศัตรูหมายเลข 1 ของ PKI ไม่ใช่ดัตช์ แต่ กลับเป็นจักรวรรดินิยมอเมริกัน

สหรัฐอเมริกากลับพูดว่าตนสามารถแก้ไขปัญหาในนิวกินีตะวันตกได้ด้วยวิธีการสันติและ ผ่านการเจรจา ในขณะที่ถ้าเป็น “ความต้องการของสหภาพโซเวียต” ก็จะต้องแก้ไขปัญหานี้ ด้วยการทำสงครามเพียงเท่านั้น นี่คือการตบตะแลงตะแลงของพวกจักรวรรดินิยม จักรวรรดิ นิยมก็ยังเป็นจักรวรรดินิยมอยู่วันยังค่ำ และคงไม่ใช่จักรวรรดินิยมเช่นกันที่จะไม่โกหกหรือ พูดจากลับกลอก¹¹⁴

¹¹² Ibid.

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ Ibid.

อย่างไรก็ตาม ไรต์กล่าวว่าความสำเร็จจากการที่ดัตช์ยอมส่งมอบนิวกินีตะวันตกมาสู่สาธารณรัฐอินโดนีเซียจะไม่เกิดขึ้น หากไม่ใช่เพราะประชาชนอินโดนีเซียมีจิตวิญญาณที่แรงกล้าในการเรียกร้องปลดปล่อยดินแดนดังกล่าวตามข้อเรียกร้อง 3 ประการของประชาชน ชัยชนะจากการต่อสู้จะไม่เกิดขึ้นหากไม่ได้รับความเสียสละของกลุ่มอาสาสมัครและกลุ่มเยาวชนที่ลงไปปฏิบัติการในพื้นที่ และถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือด้านการทหารและอาวุธจากสหภาพโซเวียตเช่นนี้ ไรต์ มองว่าเจ้าอาณานิคมดัตช์รวมถึงสหรัฐอเมริกาจะไม่ถูกบีบบังคับให้ยินยอมส่งมอบนิวกินีตะวันตกเข้ามาสู่สาธารณรัฐอินโดนีเซียได้สำเร็จ¹¹⁵

5.3.2 นโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซีย

มาเลเซียได้รับเอกราชจากเจ้าอาณานิคมอังกฤษในปี 1957 โดยมีพรรคอัมโน (The United Malays National Organisation, UMNO) เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาทสำคัญในการเรียกร้องเอกราชภายใต้การนำของตงกู อับดุล ราห์มาน (Tunku Abdul Rahman) ภายหลังจากได้รับเอกราช มาเลเซียภายใต้การสนับสนุนของอังกฤษมีแผนจะก่อตั้งสหพันธรัฐมาเลเซีย (Federation of Malaysia) โดยเป็นการรวมเอามาเลเซียและอดีตดินแดนที่เคยเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ได้แก่ สิงคโปร์ ซาราวัก และบอร์เนียวเหนือ (ซาบารห์) รวมไว้ด้วยกันภายใต้รัฐบาลที่มีตงกู อับดุล ราห์มานอยู่ในฐานะนายกรัฐมนตรี นโยบายดังกล่าวได้ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งอย่างหนักทั้งภายในและภายนอกมาเลเซีย ซึ่งปัญหาภายในมาเลเซียคือการที่สิงคโปร์ต้องการแยกตัวเป็นเอกราช อีกทั้งยังเผชิญกับการเพิ่มจำนวนของชาวจีนในมาเลเซียที่โยงไปถึงนัยของการเกิดสิงคโปร์ โดยเฉพาะคอมมิวนิสต์จีนที่มีอิทธิพลอย่างมากในสิงคโปร์

การก่อตั้งสหพันธรัฐมาเลเซียยังกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับอินโดนีเซีย ภายใต้การนำของประธานาธิบดีซูการ์โนและไรต์ โดยไรต์ไม่เห็นด้วยกับการก่อตั้งสหพันธรัฐมาเลเซียที่มีอังกฤษเป็นผู้ชักใยอยู่เบื้องหลัง เพราะวิเคราะห์ว่าอังกฤษมุ่งหวังจะรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมืองของตนในภูมิภาคในรูปแบบของอาณานิคมใหม่ (Neo-Colonial) อย่างไรก็ตาม สหพันธรัฐมาเลเซีย (Federation of Malaysia) ก็ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 16 กันยายน 1963¹¹⁶

PKI คือพรรคการเมืองแรกในอินโดนีเซียที่แสดงความไม่พอใจและคัดค้านการตั้งสหพันธรัฐมาเลเซีย ไรต์มีความเห็นว่าภัยคุกคามที่จะเกิดจากการจัดตั้งสหพันธรัฐมาเลเซียจะ

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ M.C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c. 1200*, p. 310.

เกิดขึ้นกับอินโดนีเซีย และจะกระทบต่อความมั่นคงและสันติภาพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้¹¹⁷ โดยมองว่าการก่อตั้งสหพันธรัฐมาเลเซีย คือการก่อตั้งอาณานิคมใหม่ที่เกิดจากการประนีประนอมร่วมกันของฝ่ายจักรวรรดินิยมอังกฤษกับกลุ่มฝ่ายขวาในมาลายา และได้กำจัดกลุ่มฝ่ายหัวก้าวหน้าออกไป ฉะนั้น ใต้อิทธิพลของเอกราชของมาเลเซียจึงไม่ได้เกิดจากการปฏิวัติต่อสู้อย่างแท้จริงเพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราชจากเจ้าอาณานิคม¹¹⁸ และยังมีมองว่าตงกู อับดุล ราห์มาน คือ นายหน้า (compradors) หมายเลขหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ติดต่อกับอังกฤษ¹¹⁹

ภายหลังจากสหพันธรัฐมาเลเซียประกาศจัดตั้งได้เพียงหนึ่งวัน PKI นำมวลชนเดินขบวนประท้วงต่อต้านมาเลเซีย และมีการเผาทำลายสถานทูตมาเลเซีย สถานทูตอังกฤษรวมไปถึงบ้านพักของข้าราชการอังกฤษในจาการ์ตา¹²⁰ มาเลเซียประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับอินโดนีเซียเมื่อวันที่ 17 กันยายน 1963 ซึ่งนำไปสู่การที่ประธานาธิบดีซูการ์โนประกาศยุทธศาสตร์ในการเมืองระหว่างประเทศ คือการเผชิญหน้ากับมาเลเซีย (Konfrontasi terhadap Malaysia) หรือการประกาศว่าอินโดนีเซียจะ “บดขยี้มาเลเซีย” (Mengganjang Malasia) โดยยุทธศาสตร์การเผชิญหน้ากับมาเลเซียของประธานาธิบดีซูการ์โนในครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนและระดมการช่วยเหลือจาก PKI เป็นหลัก ถือเป็นภาระหนักกำลังของสองพันธมิตรทางการเมืองอย่างประธานาธิบดีซูการ์โนผู้นำพรรคชาตินิยมอินโดนีเซีย และไอดิตจาก PKI ภายหลังจากที่ทั้งสองร่วมกันเคลื่อนไหวเรียกร้องนิวกินีตะวันตกจากดัตช์ได้สำเร็จเพียงหนึ่งปี ส่งผลให้ยุทธศาสตร์การเผชิญหน้ากับมาเลเซียกลายเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในระดับชาติ ไอดิตยังเห็นสอดคล้องกับความคิดของประธานาธิบดีซูการ์โนที่ระบุว่ายุทธศาสตร์การเผชิญหน้ากับมาเลเซียคือวิธีการเดียวที่จะแก้ไขปัญหการก่อตั้งสหพันธรัฐมาเลเซียได้อย่างสมบูรณ์¹²¹

สุนทรพจน์ของประธานาธิบดีซูการ์โนที่ประกาศเผชิญหน้ากับมาเลเซียที่เป็นที่รู้จัก และถือเป็นสุนทรพจน์ที่มีพลังอย่างยิ่งที่ใช้ระดมประชาชนภายในชาติเมื่อกลางปี 1963 คือ สุนทรพจน์ที่ชื่อว่า “การบดขยี้มาเลเซีย” (Ganyang Malaysia)

¹¹⁷ D.N. Aidit, *Kobarkan Semangat Banteng* (ปลุกจิตวิญญาณของวัวกระทิง), p. 25.

¹¹⁸ Ibid., p. 25.

¹¹⁹ Ibid., p. 26.

¹²⁰ M.C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c. 1200*, p. 311.

¹²¹ D.N. Aidit, *Kobarkan Semangat Banteng* (ปลุกจิตวิญญาณของวัวกระทิง), p. 30.

ถ้าเราหิวคือเรื่องปกติ ถ้าพวกเราอับอายก็ถือเป็นเรื่องปกติ แต่ถ้าพวกเราทั้งหิวและอับอาย เพราะมาเลเซียขาดการส่งออก (พ่อแม่ไม่ส่งออก)! ... ตะโกนเรียกร้องให้กองทัพมมเมื่องทั้งประเทศว่าเราจะรวมกันเป็นหนึ่ง เพื่อต่อสู้กับความอับอายคอสดูนี้ เราจะตอบได้การกระทำนี้ และเราจะทำให้เห็นว่าเรายังคงมีพื้นที่แข็งแกร่ง และเรายังคงมีศักดิ์ศรี พวกเรา ... บดขยี้มัน! บดขยี้มาเลเซียให้สิ้นซาก!¹²²

โอดิตสนับสนุนยุทธศาสตร์การเผชิญหน้ากับมาเลเซีย เพราะมองว่าเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิวัติในระดับชาติและระดับประเทศ¹²³ โดยกล่าวถึงสถานการณ์การเมืองปัจจุบันว่าเป็นช่วงเวลาที่ยากลำบากในอินโดนีเซียอยู่ภายใต้การเผชิญหน้าและการทำลายล้างมาเลเซีย ซึ่งความผิดที่มาจากมาเลเซียก่อตั้งสหพันธรัฐมาเลเซีย ไม่ใช่เป็นเพียงความผิดพลาดที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่บริเวณนั้น หรือส่งผลกระทบต่อประเทศอินโดนีเซียเพียงเท่านั้น แต่ถือว่าเป็นความผิดพลาดที่กระทบต่อประชาชนทั่วทั้งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

โอดิตยังได้ยกตัวอย่างของผู้นำท้องถิ่นในกาลิมันตันตอนเหนือที่ถูกขืนมาจับอาวุธไม่ยอมรับกับการถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสหพันธรัฐ และยังพูดถึงกลุ่มปฏิวัติที่เคยเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลกลางจาการ์ตา โดยมองว่าบรรดากลุ่มฝ่ายขวาในมาเลเซียรวมถึงกลุ่มจักรวรรดินิยมตะวันตกมีส่วนรู้เห็นให้การสนับสนุนอย่างลับๆกับกลุ่มปฏิวัติ ซึ่งการก่อตั้งสหพันธรัฐมาเลเซียตามแผนการของลัทธิอาณานิคมใหม่ยิ่งเป็นการตอกย้ำถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับอินโดนีเซีย ฉะนั้นการเผชิญหน้ากับมาเลเซียในครั้งนี้ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง และจะต้องไม่แยกปัญหาดังกล่าวออกจากการต่อสู้ของประชาชนทั่วทั้งโลกกับการต่อสู้กับลัทธิจักรวรรดินิยม ลัทธิอาณานิคม และลัทธิอาณานิคมใหม่ เพราะฉะนั้น ผู้นำ PKI ระบุว่า การต่อสู้ของประชาชนอินโดนีเซียภายใต้ยุทธศาสตร์การเผชิญหน้ากับมาเลเซีย ถือเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมกับการรวมพลังในการต่อต้านจักรวรรดินิยมทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และทั่วโลก¹²⁴ อีกทั้งการต่อสู้ภายใต้การเผชิญหน้ากับมาเลเซียกลายเป็นภารกิจสำคัญของประชาชนอินโดนีเซียเพื่อยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือการต่อสู้ของกลุ่มติดอาวุธของประชาชนในกาลิมันตันเหนือ

¹²² Abdullah Mubarak, 'Inilah Pidato Soekarno 'Ganyang Malaysia' (สุนทรพจน์ของซูการ์โน 'บดขยี้มาเลเซีย') [Online], 1963 Available from: <http://nasional.inilah.com/read/detail/777221/inilah-pidato-soekarno-ganyang-malaysia%23.U2KtFIWSzXo> [2015, November 28]

¹²³ D.N. Aidit, *Kobarkan Semangat Banteng (ปลุกจิตวิญญาณของวัวกระทิง)*, p. 28.

¹²⁴ Ibid., pp. 27-28.

ขณะเดียวกันการปฏิวัติของประชาชนในกาลิมันตันเหนือที่ไม่ยอมรับการก่อตั้งสหพันธรัฐยังเป็นสิ่ง
ที่ช่วยสร้างความยิ่งใหญ่ให้กับการปฏิวัติของประชาชนอินโดนีเซียเช่นกัน¹²⁵

5.3.2.1 บทวิเคราะห์ของไอดิต

ยุทธศาสตร์การเผชิญหน้ากับมาเลเชียถูกดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์สำคัญระดับชาติ
และกลายเป็นสิ่งที่ประชาชนอินโดนีเซีย พรรคการเมืองทุกพรรค รวมถึงองค์กรทางสังคมเห็นพ้อง
ต้องกันให้การสนับสนุนร่วมกัน อย่างไรก็ตาม ไอดิตกลับมองว่าภายใต้การสนับสนุนจากทุกกลุ่มนี้
กลับมีนัยที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังการสนับสนุนยุทธศาสตร์เผชิญหน้ากับมาเลเชียต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับ
ความต้องการที่แตกต่างกันและยังขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่แต่ละกลุ่มจะได้รับจากการสนับสนุนให้
ประธานาธิบดีซูการ์โนเผชิญหน้ากับมาเลเชีย¹²⁶

ไอดิตวิเคราะห์ว่าการสนับสนุนยุทธศาสตร์เผชิญหน้ากับมาเลเชียมาจากการสนับสนุน
กลุ่มการเมืองในอินโดนีเซียด้วยกันทั้งหมด 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสายปฏิรูปหรือกลุ่มสายกลาง
(Kaum Reformis atau Kaum Moderat) กลุ่มผู้สุมเสี่ยงหรือกลุ่มปฏิวัติกษัตริย์ที่สุมเสี่ยง (Kaum
Avonturis atau Petualang Kontra-Revolutioner) และกลุ่มปฏิวัติ (Kaum Revolutioner) โดย
แต่ละกลุ่มมีเป้าหมายจากการสนับสนุนยุทธศาสตร์การเผชิญหน้ากับมาเลเชียที่แตกต่างกัน ดังนี้

กลุ่มแรกคือกลุ่มสายปฏิรูปหรือกลุ่มสายกลาง กลุ่มนี้พูดถึงยุทธศาสตร์การเผชิญหน้ากับ
มาเลเซียด้วยท่าทีที่แข็งกร้าว ดุดัน กับฝ่ายมาเลเซีย แต่กลับหลังแล้วยังคงเป็นกลุ่มที่มีความพอใจ
กับกลุ่มจักรวรรดินิยมอังกฤษและตัวนายกรัฐมนตรีมาเลเซีย ตนกู อับดุลราห์มาน ฉะนั้นกลุ่มนี้ใน
มุมมองของไอดิตคือกลุ่มที่เห็นพ้องว่า “ปัญหามาเลเซียสามารถแก้ไขได้ด้วยการเจรจาอย่างสันติ”
กลุ่มนี้จึงถือเป็นกลุ่มที่มีความเป็นไปได้ที่จะยอมรับการเจรจา และหากมีการเจรจาเกิดขึ้นจริงๆ
ผู้นำ PKI มองว่ากลุ่มสายปฏิรูปนี้คงจะพูดว่า “เราไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ภายใต้การเผชิญหน้า
ได้” ซึ่งแตกต่างกับ PKI รวมถึงประธานาธิบดีซูการ์โนที่มองว่าการเจรจาไม่สามารถแก้ปัญหา
ดังกล่าวได้¹²⁷ ฉะนั้นไอดิตมองว่าหลักการของกลุ่มปฏิรูปยังคงรับอิทธิพลของลัทธิอาณานิคมใหม่
และกลุ่มปฏิรูปสร้างหน้าตาให้ดูแข็งกร้าวเมื่อพูดสนับสนุนการเผชิญหน้ากับมาเลเซีย แต่ได้ใน
ของกลุ่มปฏิรูปกลับเป็นพวกลัทธิอาณานิคมใหม่¹²⁸

¹²⁵ Ibid., p. 33.

¹²⁶ Ibid., p. 29.

¹²⁷ Ibid., p. 30.

¹²⁸ Ibid., pp. 29-30.

กลุ่มที่สอง คือกลุ่มผู้สูญเสียหรือกลุ่มปฏิปักษ์ปฏิวัติที่สูญเสีย ไอดีตมองว่ากลุ่มนี้มีอันตรายแอบแฝงจากการสนับสนุนการเผชิญหน้ากับมาเลเซีย โดยกลุ่มนี้มีความพยายามอย่างมากที่ต้องการหยุดและทำลายสิ่งที่กลุ่มนี้เรียกว่า “ระบบซูการ์โน” (Rezim Sukarno) ซึ่งหมายถึงการทำลายอิทธิพลและอำนาจทางการเมืองของประธานาธิบดีซูการ์โน รวมถึงผู้ที่ให้การสนับสนุนซูการ์โนและ PKI ซึ่งที่ผ่านมากลุ่มปฏิปักษ์ปฏิวัติก็ได้แสดงออกผ่านความพยายามจะก่อการปฏิวัติและก่อจลาจลภายในประเทศ โดยกลุ่มปฏิปักษ์ปฏิวัติใช้วิธีการใส่ร้ายป้ายสีประธานาธิบดีซูการ์โนทั้งเรื่องส่วนตัวและเรื่องงานผ่านหนังสือพิมพ์นอกประเทศ และหนึ่งในวิธีการสำคัญที่กลุ่มนี้ใช้คือการพยายาม “ฆ่า” ประธานาธิบดีซูการ์โนด้วยข้อหาที่เป็นคอมมิวนิสต์ เพื่อจะดึงความสนใจจากบรรดากลุ่มเคร่งศาสนาในประเทศให้เกลียดชังประธานาธิบดีซูการ์โน และดึงความสนใจจากกลุ่มผู้สังเกตการณ์จากภายนอกประเทศให้เข้าใจผิด

กลุ่มปฏิปักษ์ปฏิวัติมักจะพิมพ์แถลงการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเผชิญหน้าออกมาด้วยการใช้ถ้อยคำที่ดูอันตรายให้ดูผิวเผินคล้ายกับแถลงการณ์ที่ออกโดย PKI ถือเป็นวิธีการที่หลอกล่อให้บรรดานักสังเกตการณ์ต่างชาติผู้ที่ไม่เข้าใจสถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศได้มีนง สับสน อย่างไรก็ตาม เจตนาที่แท้จริงในการพิมพ์แถลงการณ์ที่ดูดูตันแข็งกร้าวนี้ กลุ่มกลุ่มปฏิปักษ์ปฏิวัติกลับต้องการให้ผู้สังเกตการณ์นานาชาติรวมถึงกลุ่มกองกำลังต่างชาติโดยเฉพาะอังกฤษเข้ามาจำกัดปฏิบัติการติดอาวุธของอินโดนีเซีย ส่งผลให้เกิดการกระตุ้นความหวาดกลัวให้เกิดกับประชาชนภายในประเทศ ซึ่งกลุ่มนี้จะได้อาศัยจังหวะดังกล่าวทำลายระบบซูการ์โน และพยายามจะทำให้ประธานาธิบดีซูการ์โนกลายเป็นจำเลยทางการเมือง ไอดีตจึงมองว่าความต้องการของกลุ่มนี้ในลักษณะดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นว่าท้ายที่สุดแล้วก็ต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสหพันธรัฐมาลายาและอังกฤษ¹²⁹

ไอดีตยังเตือนไปยัง PKI ให้มีความระมัดระวังไม่ใช่คำพูดที่ดูตัน ดูป่าเถื่อนเหมือนเช่นกลุ่มปฏิปักษ์ปฏิวัติเคยใช้ เพราะพรรคยื่นหยัดว่าการต่อสู้โดยการสนับสนุนการเผชิญหน้ากับมาเลเซียจะต้องไม่ดำเนินการที่กระทบสร้างความเสียหายให้เกิดกับรัฐบาลแห่งการช่วยเหลือกึ่งกูดแห่งชาติของประธานาธิบดีซูการ์โน ซึ่งเป็นรัฐบาลที่ยึดในแกนหลักของแนวคิดนาชาคอมที่ให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มชาตินิยม กลุ่มศาสนาและกลุ่มคอมมิวนิสต์¹³⁰

กลุ่มสุดท้าย คือ กลุ่มปฏิวัติที่มี PKI อยู่ในกลุ่มนี้ ไอดีตกล่าวว่ากลุ่มปฏิวัติ คือ กลุ่มที่สนับสนุนยุทธศาสตร์การเผชิญหน้ากับมาเลเซียด้วยใจจริง และเป็นกลุ่มที่ยืนหยัดในหลักการที่ว่า

¹²⁹ Ibid., pp. 30-31.

¹³⁰ Ibid., p. 31.

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างประชาชนอินโดนีเซียรวมถึงประชาชนผู้ต่อต้านจักรวรรดินิยมกลุ่มอื่นๆ ที่ขัดแย้งกับลัทธิจักรวรรดินิยม ลัทธิอาณานิคม และลัทธิอาณานิคมใหม่ ถือเป็นความขัดแย้งที่เป็นสิ่งเดียวและรวมอยู่กับความพยายามจะก่อตั้งสหพันธรัฐมาเลเซียในเวลาอันสั้น ฉะนั้น จึงนับว่าเป็นความขัดแย้งที่ไม่อาจสำเร็จได้ด้วยการเจรจาต่อรอง แต่จะต้องใช้การเผชิญหน้าในการแก้ไขปัญหาเท่านั้น และจะต้องใช้การเผชิญหน้าในทุกๆ ด้าน¹³¹

PKI ระดมมวลชนให้รู้สึกฮึกเหิมและลุกขึ้นมาสนับสนุนการเผชิญหน้ากับมาเลเซียผ่านคำขวัญที่ว่า “มือข้างหนึ่งจับปืนและมืออีกข้างถือพลั่ว” และ “เราต้องต่อสู้กับศัตรูที่มีอาวุธด้วยอาวุธ”¹³² อีกทั้ง PKI ยังเรียกปี 1963 ที่ประธานาธิบดีซูการ์โนประกาศนโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซียว่าเป็น “ปีแห่งความกล้าหาญ” ไอดีตและคณะกรรมการกลางพรรคระดมมวลชนและแนวร่วมของพรรคด้วยคำขวัญที่ว่า “กล้า กล้าหาญ ลุกขึ้นกล้าอีกครั้ง! (Berani Berani lagi Sekali Berani!)” และไม่ใช่เพียง PKI เรียกร้องให้ประชาชนอินโดนีเซียลุกขึ้นมากล้าสนับสนุนนโยบายการเผชิญหน้ากับมาเลเซียเท่านั้น แต่พรรคระบุว่าเพื่อแก้ปัญหาการเมืองทั้งภายในและภายนอกให้สำเร็จ ประชาชนอินโดนีเซียจะต้องกล้าที่จะคิด กล้าที่จะพูด และกล้าที่จะทำ¹³³

ไอดีตเสนอว่าภายใต้วิธีการเผชิญหน้ากับมาเลเซียเพื่อกดดันทั้งมาเลเซียและกลุ่มชาติตะวันตกที่อยู่เบื้องหลังมาเลเซีย อินโดนีเซียจะต้องสร้างความสูญเสียขนาดใหญ่ให้เกิดขึ้นก่อนจึงจะทำให้กลุ่มจักรวรรดินิยม กลุ่มลัทธิอาณานิคม และกลุ่มลัทธิอาณานิคมใหม่ล่าถอยไปได้ และภายใต้สถานการณ์นี้จะต้องสร้างความกดดันฝ่ายตรงข้ามให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ วิธีการดังกล่าวนี้ถือเป็นบทเรียนที่พรรคได้รับจากกรณีการเคลื่อนไหวเรียกร้องอิเรียนตะวันตกจากดัตช์ ดังเช่นที่ PKI สนับสนุนประธานาธิบดีซูการ์โนประกาศทำตามข้อเรียกร้อง 3 ประการของประชาชนและยังส่งบรรดาอาสาสมัครรวมถึงกลุ่มเยาวชนลงไปปฏิบัติการตีตออาวูทในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ไอดีตยังมองว่าปัญหาของนิวกินีตะวันตกไม่สามารถเทียบได้กับปัญหาการก่อตั้งสหพันธรัฐมาเลเซียในเวลาอันสั้น แม้ว่าจะอยู่ในรูปแบบของลัทธิจักรวรรดินิยมเหมือนกัน เพราะนิวกินีตะวันตกอยู่ในพื้นที่ที่ถูกตั้งตามกฎหมายของอินโดนีเซียโดยสมบูรณ์ และจักรวรรดินิยมดัตช์ก็อ่อนแอยิ่งกว่า จักรวรรดิอังกฤษที่สนับสนุนการก่อตั้งสหพันธรัฐมาเลเซีย ฉะนั้น จักรวรรดินิยมอังกฤษจึง

¹³¹ Ibid.

¹³² Ibid., p. 9.

¹³³ D.N. Aidit, “Daring, Daring, Once Again Daring.”

อันตรายยิ่งกว่าจักรวรรดินิยมตะวันตก และยังเป็นอันตรายแก่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้¹³⁴

นอกจากไอดิตจะมีนโยบายต่อต้านจักรวรรดินิยมอังกฤษภายใต้ยุทธศาสตร์เผชิญหน้ากับมาเลเซียอย่างเป็นทางการแล้วนั้น ไอดิตยังได้กล่าวไว้ว่าประชาชนอินโดนีเซียจะต้องไม่ลืมภัยอันตรายจากศัตรูหมายเลข 1 ของประเทศ คือ จักรวรรดินิยมอเมริกา เพราะจักรวรรดินิยมอเมริกา มีความสนใจที่จะทำให้สหพันธรัฐมาเลเซียอยู่ภายใต้อิทธิพลของลัทธิอาณานิคมใหม่¹³⁵ อีกทั้งภายใต้การเผชิญหน้ากับจักรวรรดินิยมอังกฤษในมาเลเซีย สหรัฐอเมริกาก็ให้การสนับสนุนจักรวรรดินิยมอังกฤษเช่นกัน¹³⁶ ส่งผลให้การต่อสู้กับมาเลเซียจึงไม่ใช่เพียงการต่อสู้กับจักรวรรดินิยมอังกฤษเท่านั้น แต่ถือเป็นการต่อสู้โดยตรงกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งวิธีการที่สหรัฐอเมริกา ดำเนินการตอนนี้ คือ การให้เงินสนับสนุนและใช้วิธีช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและทางการทหาร เพื่อระรานและบีบบังคับอินโดนีเซียไม่ให้ต่อต้านกับการก่อตั้งสหพันธรัฐมาเลเซีย ขณะเดียวกันก็ยังได้ขยายพื้นที่ทางการทหารด้วยปฏิบัติการกองทัพเรือที่ 7 ตั้งแต่น่านน้ำสหรัฐมาถึงมหาสมุทรอินโดนีเซีย¹³⁷

5.3.2.2 จีนกับการสนับสนุนนโยบายการเผชิญหน้ากับมาเลเซีย

สาธารณรัฐประชาชนจีนถือเป็นประเทศมหาอำนาจที่ให้การสนับสนุนนโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซียอย่างมาก การสนับสนุนของจีนอยู่ภายใต้ความต้องการต่อต้านมาเลเซียรวมถึงจักรวรรดินิยมตะวันตก ได้แก่ สหรัฐอเมริกาและอังกฤษที่อยู่เบื้องหลังการสถาปนาสหพันธรัฐมาเลเซีย ซึ่งความสนใจของจีนแตกต่างไปจากโซเวียตที่แทบจะไม่ให้ความสนใจในนโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซียครั้งนี้ หากเปรียบเทียบกับกรณีโซเวียตเคยให้การสนับสนุนอินโดนีเซียอย่างเต็มที่ในการเรียกร้องดินแดนนิวกินีตะวันตกคืนจากดัตช์ ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ที่ไม่สู้ดีนักของมหาอำนาจอย่างโซเวียตและจีนในต้นทศวรรษ 1960 เกิดขึ้นภายใต้บริบทการเมืองโลกที่สงครามเย็นกำลังตั้งเครียด และยังมีผลกระทบอย่างยิ่งต่อการเมืองภายในและการเมืองระหว่างประเทศของอินโดนีเซีย โดยการที่โซเวียตสนับสนุนการเรียกร้องนิวกินีตะวันตกถือเป็นวิธีการของโซเวียตที่

¹³⁴ D.N. Aidit, *Kobarkan Semangat Banteng (ปลุกจิตวิญญาณของวัวกระทิง)*, p. 31.

¹³⁵ *Ibid.*, p. 32.

¹³⁶ *Ibid.*, p. 6.

¹³⁷ *Ibid.*, p. 32.

เพิ่มอิทธิพลของตนในอินโดนีเซียและรัฐบาลของประธานาธิบดีซูการ์โน¹³⁸ ซึ่งต่อมาความสัมพันธ์ระหว่างโซเวียตและจีนได้ขาดสะบั้นลงภายหลังจากที่โซเวียตและสหรัฐอเมริการ่วมกันลงนามในสนธิสัญญาจำกัดการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ในเดือนสิงหาคม 1963 ส่งผลให้จีนเกิดความเกรงกลัวว่าโซเวียตจะหันไปร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาเพื่อยับยั้งอิทธิพลของจีน ฉะนั้น การที่จีนให้การสนับสนุนอินโดนีเซียอย่างเต็มที่ในนโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซีย จึงถือเป็นการกระทำเพื่อยับยั้งทั้งอิทธิพลของโซเวียตและสหรัฐอเมริกาในพื้นที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้¹³⁹

ความสัมพันธ์ระหว่างจีนและอินโดนีเซียเริ่มเกิดขึ้นในเดือนเมษายน 1963 เมื่อ นายกรัฐมนตรีโจวเอินไหล (Chou En-lai) มาเยือนอินโดนีเซีย และได้ประกาศว่าอินโดนีเซียกับจีนเป็นผู้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมา (Comrades in arms) โจวเอินไหลและประธานาธิบดีซูการ์โนยังได้ประกาศสนับสนุนการต่อสู้เพื่อปลดแอกเอกราชของประชาชนในเกาะ กลิมันตันตอนเหนือรวมไปถึงการต่อต้านกับลัทธิอาณานิคมใหม่ในมาเลเซีย¹⁴⁰ จีนและอินโดนีเซียต่างร่วมวางแผนและดำเนินการร่วมกันโดยมีจุดประสงค์ที่ต้องการให้มาเลเซียและจักรวรรดินิยมตะวันตกเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในพื้นที่สมรภูมิริบเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ โดยที่จีนได้เริ่มให้การช่วยเหลืออินโดนีเซียอย่างลับๆ ผ่านการเข้าไปจัดตั้งสมาคมเยาวชนซาราวักก้าวหน้า (The Sarawak Advanced Youth Association) จากนั้นได้ตั้งกลุ่มเยาวชนกลุ่มนี้มาทำงานร่วมกับกลุ่มองค์กรลับคอมมิวนิสต์ (The Clandestine Communist Organization) ที่อยู่ในรูปแบบของสมาคมหรือองค์กรการเมืองที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนสอนภาษาจีน กลุ่มพรรคการเมืองที่ชื่อพรรคแนวร่วมประชาชนซาราวัก (The Sarawak United People's Party) กลุ่มสหภาพการค้ารวมไปถึงกลุ่มแนวร่วมชาวนา¹⁴¹ อีกทั้งจีนยังได้ส่งกลุ่มเยาวชนชาวจีนเข้ามาในฐานะกลุ่มกองกำลังทหารลับเพื่อมาช่วยฝึกฝนกลุ่มเยาวชนในซาราวัก และเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับการต่อสู้ในพื้นที่ดังกล่าว อีกทั้งกองกำลังชาวจีนบางส่วนยังถูกไปประจำการในพื้นที่กลิมันตันผ่านการช่วยเหลือจากบรรดาสมาคมชาวจีนในแต่ละพื้นที่¹⁴²

¹³⁸ M.C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c. 1200*, p. 310.

¹³⁹ Ibid.

¹⁴⁰ John O. Sutter, "Two Faces of Konfrontasi: Crush Malaysia and the Gestapu," *Asian Survey* 6, 10 (October 1966): 528.

¹⁴¹ Ibid., p. 528.

¹⁴² Ibid., p. 529.

อย่างไรก็ตาม การฝึกฝนร่วมกันระหว่างคอมมิวนิสต์จีนกับกลุ่มเยาวชนชาวจาราวัดในครั้งนี้สร้างความไม่พอใจให้เกิดขึ้นกับกองทัพอินโดนีเซียบางกลุ่ม เนื่องจากมีผู้นำในกองทัพอินโดนีเซียบางส่วนของที่กังวลกับอิทธิพลของคอมมิวนิสต์จีนและคอมมิวนิสต์จากมาเลเซีย¹⁴³ PKI ภายใต้การเป็นผู้สนับสนุนหลักนโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซีย อีกทั้งยังทำงานร่วมกับคอมมิวนิสต์จีนและคอมมิวนิสต์ในพื้นที่ของชารวัดและกลิมันตันในมาเลเซีย บทบาทและการเคลื่อนไหวของ PKI เช่นนี้ เริ่มทำให้ผู้นำกองทัพอินโดนีเซียบางส่วนเห็นว่าอดีตและ PKI กลายเป็นตัวอันตรายมากยิ่งขึ้น ซึ่งภายหลังจากการฝึกปฏิบัติการระหว่างคอมมิวนิสต์จีนกับกลุ่มเยาวชนชาวจาราวัดในครั้งแรกสิ้นสุดลง พบว่ากองทัพอินโดนีเซียอนุญาตให้กลุ่มเยาวชนชาวจาราวัดฝึกฝนด้วยตนเองได้ในภายหลัง แต่ไม่อนุญาตให้ชาวจีนดำเนินการใดๆ ที่เป็นเอกเทศหรือแยกตัวออกมา¹⁴⁴

ขณะที่ความสัมพันธ์อันตึงเครียดระหว่างรัฐบาลจีนกับประธานาธิบดีซูการ์โนที่เพิ่งจะเริ่มต้นขึ้น และการทำงานร่วมกันระหว่างคอมมิวนิสต์จีนจากชารวัดและทหารอินโดนีเซียนั้นเกิดขึ้นในช่วงเวลาไล่เลี่ยกับที่ผู้นำ PKI มีกำหนดการเยือนประเทศในโลกคอมมิวนิสต์ระหว่างเดือนสิงหาคมและกันยายน 1963 ไอดีตรวมถึงคณะผู้ติดตามได้ไปเยือนทั้งโซเวียตและจีน และภายหลังจากกลับจากปักกิ่งในเดือนกันยายน ไอดีตประกาศอย่างชัดเจนว่า PKI คือผู้นำท่ามกลางขบวนการปฏิวัติต่างๆ ที่อยู่ภายใต้อิทธิพลคอมมิวนิสต์ โดยพรรคจะเป็นผู้นำต่อต้านโลกจักรวรรดินิยมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้¹⁴⁵ ขณะเดียวกัน ไอดีตยังเป็นผู้สนับสนุนแนวคิด “การเกิดขึ้นของกลุ่มพลังใหม่” (The New Emerging Force) ของประธานาธิบดีซูการ์โนที่เกิดจากการวิเคราะห์สถานการณ์การเมืองโลกในยุคสงครามเย็นและแสดงจุดยืนของอินโดนีเซียในขณะนั้น ประธานาธิบดีซูการ์โนประกาศในเดือนเมษายน ปี 1963 ว่าอินโดนีเซียคือส่วนหนึ่งของกลุ่มพลังใหม่ที่ต่อต้านและเป็นศัตรูกับกลุ่มพลังเก่า (The Old Established Force) ที่ประกอบไปด้วยจักรวรรดินิยมตะวันตก เช่น สหรัฐอเมริกาและอังกฤษ¹⁴⁶ และอินโดนีเซียจะยืนเคียงข้างประเทศ

¹⁴³ Ibid., p. 527.

¹⁴⁴ Ibid.

¹⁴⁵ Ibid., p. 529.

¹⁴⁶ ความคิดที่ระบุว่าโลกแบ่งออกเป็น 3 แนวทาง ได้แก่ กลุ่มประเทศที่สนับสนุนการประกาศเอกราช กลุ่มประเทศที่สนับสนุนแถลงการณ์คอมมิวนิสต์ และกลุ่มประเทศที่เกิดใหม่ในเอเชียและแอฟริกาที่ไม่สนับสนุนทั้งสองแนวทาง อย่างไรก็ตาม ประธานาธิบดีซูการ์โนยอมรับว่าโลกประกอบไปด้วย 2 ส่วนเท่านั้น คือ กลุ่มพลังเก่า (The Old Established Force) และกลุ่มพลังใหม่ (The New Emerging Force) ดูเพิ่มเติมที่ Herbert

โลกคอมมิวนิสต์ ซึ่งหมายถึงคอมมิวนิสต์จีนรวมถึงประเทศอื่นๆ ในเอเชีย แอฟริกาและลาตินอเมริกาเพื่อต่อต้านศัตรูอย่างจักรวรรดินิยมตะวันตก¹⁴⁷

อย่างไรก็ตาม ในประเด็นความไม่พอใจของกองทัพอินโดนีเซียบางส่วนที่กังวลต่อการฝึกปฏิบัติการร่วมกันระหว่างอินโดนีเซียกับคอมมิวนิสต์จีนและคอมมิวนิสต์มาลายากลับเป็นประเด็นที่ประธานาธิบดีซูการ์โนไม่ได้ให้ความสนใจ ทว่าในทางกลับกัน ประธานาธิบดีซูการ์โนที่ได้รับการสนับสนุนหลักจาก PKI ยังได้เดินหน้าผลักดันปฏิบัติการเผชิญหน้ากับมาเลเซียที่เข้มข้นยิ่งขึ้นด้วยการจัดตั้งหน่วยรบดาวิโกรา (Dwi Komando Rakyat, Dwikora) ขึ้นเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 1964 หน่วยรบดาวิโกราประกอบไปด้วยบรรดาอาสาสมัครและเหล่าประชาชนที่เข้าร่วมต่อสู้มากกว่า 21 ล้านคน โดยประธานาธิบดีซูการ์โนอ้างว่าดาวิโกราเป็นหน่วยรบที่ปฏิบัติตามคำสั่งของประชาชน 2 ประการ ได้แก่ การสนับสนุนช่วยเหลือการปฏิวัติต่อสู้ของประชาชนในมาเลเซีย สิงคโปร์ ซาบาร์ ซาราวัครวมถึงบรูไนต่อการจัดตั้งสหพันธรัฐมาเลเซีย และเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับขบวนการปฏิวัติอินโดนีเซีย¹⁴⁸ ทั้งนี้ หน่วยดาวิโกราได้รับการสนับสนุนหลักจากไอดีทีและ PKI เพราะมีสมาชิกและแนวร่วมของพรรคประกอบไปด้วยชาวนาและกรรมสิทธิ์จำนวนมากได้เข้าร่วมกับหน่วยรบดาวิโกรา และลงไปปฏิบัติงานร่วมรบในเขตพื้นที่ชายแดนระหว่างเกาะสุมาตราและมาเลเซีย ชีวิตและการต่อสู้ของผู้ที่เข้าร่วมกับหน่วยดาวิโกราได้สะท้อนผ่านบทกวีของนักกวีที่เป็นสมาชิกพรรค ดังนี้

ริมแม่น้ำอาซาฮันที่เราพบกัน

ทหารสูงวัยไม่ได้เอ่ยคำ

“เรายืนอยู่ที่นั่นนับพันคน ยืนหยัดฝ่าแผ่นดินที่เป็นเอกราชที่นี่”

ฉันไม่ได้ถามว่าพวกเขามาจากหมู่บ้านใด

ส่วนหนึ่งของแผ่นดินอินโดนีเซียทั้งแผ่นดินและพื้นน้ำ

ฉันไม่ได้ถามว่าใครเป็นคนให้อิสราฟนั้น

เพราะคำนั้น,

Feith, “President Soekarno, the Army and the Communists: The Triangle Changes Shape,” *Asian Survey* 4, 8 (August 1964): 975

¹⁴⁷ Ibid.

¹⁴⁸ Rosihan Anwa, *Sukarno Tentara PKI: Segitiga Kekuasaan sebelum Prahara Politik 1961-1965* (ซูการ์โน ทหาร พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย: สามกลุ่มอำนาจก่อนความยุ่งเหยิงทางการเมือง 1961-1965), p. 305.

การดิบโตและความแข็งแกร่งเกิดขึ้นด้วยมือของชาวนา
 ฉันไม่มีคำพูดใดที่จะถาม
 เพราะคำพูดนั้น, ประชาชนนั้นแหละที่เป็นผู้ให้ทุกสิ่งทุกอย่าง
 จะขอไฟฟ้าหรือขอน้ำก็ยังไม่เท่าที่ที่เราอื่น
 แผ่นดินนี้ถักทอลึกลงไปถึงกันหัวใจ มันกระซิบว่า,
 “คุณอย่าฝันถึงเอกราช ถ้าเราไม่รู้ว่ามีใครเป็นศัตรูของการปฏิวัติ”
 จากเบื้องหลังใบหน้าที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง
 เขายังจำคำของซูการ์โนภายใต้ดิวิโกรา (dwikora)
 “บดขยี้มาเลเซียและการปฏิวัติที่แข็งแกร่ง”
 และดวงตาที่เป็นประกาย
 เสียงหัวเราะภายใต้ขอไฟฟ้า ขอบน้ำ หาดทราย และผืนดิน
 เสียงหัวเราะของทหารคนหนึ่งที่กำลังคิดถึง,
 คิดถึงเอกราชที่สมบูรณ์
 เมื่อตอนนั้นมาถึง แล้วฉันจะไปยังจาการ์ตา
 เราต้องแยกย้ายและเฝ้าคำ
 “เฝ้าคำสวัสดิ์ไปยังไอดิตที่รัก,
 ฉันนี่แหละลูกชาวนาที่เป็นทหาร,
 ยังมีลูกหลานชาวนานับพันยืนหยัดอยู่ที่นี่
 อยู่พร้อมกับอาวุธ และจะปกป้องเอกราชนี้ไปจนชีวิตจะสูญสิ้น”¹⁴⁹

บทกวีข้างต้น จะเห็นถึงอารมณ์ ความรู้สึก และความปรารถนาอันแรงกล้าที่จะรักษา
 แผ่นดิน และเอกราชของชาติของบรรดาทหารชาวนาที่เป็นแนวร่วมของ PKI ซึ่งเข้าร่วมกับหน่วย
 รบอินโดนีเซียภายใต้ยุทธศาสตร์เผชิญหน้ากับมาเลเซีย ทหารชาวนาเหล่านี้เปรียบได้กับผลผลิต
 จากอุดมการณ์การเมืองของไอดิตที่ใช้ขับเคลื่อน PKI มาตลอด โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ของการ

¹⁴⁹ แม่น้ำอาซาฮันคือแม่น้ำอยู่ในเกาะสุมาตราเหนือที่ไหลลงไปยังช่องแคบมะละกา อธิบายเพิ่มเติม
 โดยผู้เขียน บทกวีข้างต้นชื่อ “Salam Seorang Pradjumpa (ฝากสวัสดิ์ทหารคนหนึ่ง)” แต่งโดยนักกวีสมาชิก
 ของ PKI ชื่อ เอฟ. ฮาร์. ริซาโกตตา (F.L. Risakotta) ในโอกาสครบรอบ 45 ปีของการก่อตั้งพรรคเมื่อเดือน
 สิงหาคม 1965 ดูเพิ่มเติมที่ F.L. Risakotta, “Salam Seorang Pradjumpa (ฝากสวัสดิ์ทหารคนหนึ่ง),” in SMI
 [Online], 1965, Available from: <https://www.marxists.org/indonesia/indones/KepadaPartai/index.htm>
 [2016, January 31]

ต่อต้านจักรวรรดินิยมตะวันตก และจะเริ่มเห็นวิธีการต่อสู้ รวมถึงการระดมมวลชนของ PKI ที่มีลักษณะรุนแรงขึ้นอย่างชัดเจนในปี 1963 เป็นต้นมา

5.4 ความท้าทาย

นับตั้งแต่ปี 1961 เป็นต้นมา คือช่วงเวลาสำคัญของการระดมมวลชนของ PKI เนื่องจากขณะนั้นพรรคมีความแข็งแกร่ง มีฐานมวลชนและผู้สนับสนุนเป็นจำนวนมากและยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันไอดิตและ PKI ยังเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการเมืองระดับชาติ อีกทั้งไอดิตยังเป็นพันธมิตรที่เหนียวแน่นกับประธานาธิบดีซูการ์โน ไอดิตให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวและระดมทั้งที่เกิดขึ้นกับมวลชนผู้สนับสนุนพรรคโดยเฉพาะกับชาวนา และการเข้าไประดมประชาชนอินโดนีเซียให้สนับสนุนนโยบายต่อต้านจักรวรรดินิยมตะวันตกที่เกิดกับกรณีของการเรียกร้องดินแดนนิวกินีตะวันตกคืนจากดัตช์ และการสนับสนุนประธานาธิบดีซูการ์โนเผชิญหน้ากับมาเลเซีย ซึ่งยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวดังกล่าวคือการเปลี่ยนแนวทางการต่อสู้ของไอดิตจากแนวทางที่เน้นสร้างแนวร่วมแห่งชาติ ไม่ใช่แนวทางการปฏิวัติ มาสู่แนวทางการต่อสู้ด้วยการสนับสนุนให้มวลชนชาวนาจับอาวุธที่ชัดเจนในปลายปี 1963 และการสนับสนุนปฏิบัติการพิเศษทางทหารที่เตรียมเผชิญหน้ากับมาเลเซีย

บทที่ 6 ความขัดแย้งก่อนเกสตาปโป ปี 1963-1965

*PKI ในขณะนี้ถึงเวลาต้องเลือกแล้ว
เลือกว่าจะเป็นฝ่ายลงมือกระทำก่อนหรือเป็นฝ่ายที่ถูกกระทำ¹*

สถานการณ์ของ PKI หลังผ่านการระดมมวลชนผู้สนับสนุนพรรค รวมถึงประชาชนอินโดนีเซียอย่างหนักหน่วงในช่วงต้นทศวรรษ 1960 โดยเฉพาะการสนับสนุนชาวนาเข้ายึดที่ดินจากเจ้าที่ดิน และการระดมประชาชนรวมถึงกองทัพอินโดนีเซียให้สนับสนุนประธานาธิบดีซูการ์โนเผชิญหน้ากับมาเลเซีย ส่งผลให้สถานการณ์ของ PKI หลังปี 1963 เป็นต้นมา พรรคต้องเผชิญกับความขัดแย้งตามมา กล่าวคือ แม้ว่าพรรคจะเข้าสู่ช่วงเวลาที่มีฐานมวลชนให้การสนับสนุนมากที่สุด และแม้สามารถปลุกระดมชาวนาให้เหยียบอาวูธ เช่น จอบ เสียม และพลั่ว เข้ายึดที่ดินของเจ้าที่ดินได้สำเร็จ แต่ไม่มีหลักฐานชัดว่าไอดิตสามารถติดอาวูธให้กับกองทัพชาวนาได้สำเร็จ เพื่อเตรียมการไปสู่การยึดอำนาจของ PKI

ในทางกลับกัน ไอดิตและ PKI ต้องเผชิญความขัดแย้งกับกองทัพอินโดนีเซีย และผู้ที่ต่อต้านคอมมิวนิสต์ที่รุนแรงยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่ากองทัพอินโดนีเซียนับตั้งแต่ปี 1960 เป็นต้นมาจะไม่เป็นเอกภาพ แต่ปฏิบัติการของกองทัพในนโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซีย ซึ่งเกิดขึ้นจากการสนับสนุนและทำงานร่วมกันระหว่างประธานาธิบดีซูการ์โน PKI รวมถึงการรับความช่วยเหลือและอิทธิพลของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ทำให้การเผชิญหน้ากับมาเลเซียกลายเป็นประเด็นที่เพิ่มความขัดแย้งระหว่างกองทัพกับ PKI มากยิ่งขึ้น และถือเป็นจุดเปลี่ยนที่กองทัพมองว่าไอดิตและ PKI เป็นภัยอันตราย ซึ่งจะเห็นว่าช่วงเวลาก่อนปี 1965 ผู้นำคนสำคัญของกองทัพ เช่น นายพลนาซูเตียนและพลโทยานีต่างออกมาเคลื่อนไหวต่อต้าน PKI ในรูปแบบต่างๆ หรือแม้แต่ผู้นำอย่างพลตรีซูฮาร์โต ผู้ที่ไอดิตเชื่อว่าเป็นนายทหารฝ่ายประชาธิปไตย (democratic officer) เพราะเป็น

---

¹ คำพูดของไอดิตต่อขามคนสนิทของเขา ก่อนเหตุการณ์เกสตาปโป เพียง 2 เดือน ดูเพิ่มเติมที่ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, Sjam Lelaki dengan Lima Alias (ขาม ผู้ชายกับนามแฝงทั้งห้า), p. 3.

ผู้สนับสนุนหลักให้กองทัพยกเลิกกฎอัยการศึกลงในปี 1963 ก็หันไปสนับสนุนกลุ่มต่อต้านคอมมิวนิสต์เพราะเหตุการณ์ที่อินโดนีเซียเผชิญหน้ากับมาเลเซีย²

เนื้อหาของบทนี้จะศึกษาและอธิบายความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างกองทัพอินโดนีเซียและ PKI ภายหลังจากที่พรรคระดมชาวนา และให้การสนับสนุนหลักกับนโยบายเผชิญหน้ามาเลเซียในปี 1963 เป็นต้นมา พรรคประสบปัญหาและการต่อต้านอย่างไรจากผู้นำกองทัพรวมถึงกลุ่มที่ออกมาต่อต้านคอมมิวนิสต์ ขณะเดียวกัน ในบทนี้จะแสดงให้เห็นว่าอดีตจัดการกับปัญหาและสถานการณ์ดังกล่าวอย่างไร

6.1 PKI กับความขัดแย้งกับกองทัพอินโดนีเซีย

กองทัพอินโดนีเซียเติบโตมาจากการมีบทบาทหลักที่เข้ามาสร้างเสถียรภาพในสังคมอินโดนีเซียนับตั้งแต่ประธานาธิบดีซูการ์โนประกาศใช้กฎอัยการศึกในปี 1957 โดยมีนายพลนาซูเตียนเป็นผู้สนับสนุนให้มีการประกาศกฎอัยการศึกและนำรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 กลับมาใช้ใหม่ในปี 1959 อีกทั้งกองทัพยังสนับสนุนการเรียกร้องดินแดนนิวกินีตะวันตกจากดัตช์ ซึ่งเหตุการณ์คุรุณขึ้นในปี 1962 เพราะมีการส่งกองกำลังทหารและกองกำลังอาสาลงไปในพื้นที่เพื่อเตรียมพร้อมหากสถานการณ์นำไปสู่การทำสงครามสู้รบ และกองทัพยังสนับสนุนนโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซียของประธานาธิบดีซูการ์โนในระยะแรก ทั้งนี้ สิ่งที่ยึดโยงผู้นำคนสำคัญของกองทัพอินโดนีเซีย เช่น นายพลนาซูเตียน และพลโทยานี รวมไปถึงประธานาธิบดีซูการ์โนและ PKI เข้าด้วยกัน คือต่างฝ่ายต่างมีความเห็นตรงกันในอุดมการณ์เรื่องชาติมาตั้งแต่ช่วงที่การเมืองอินโดนีเซียอยู่ในยุคประชาธิปไตยแบบรัฐสภา คือต่างฝ่ายต่างต้องการที่จะให้รูปแบบของชาติเป็นไปตามฉันทามติของคนส่วนใหญ่ในชาติ โดยเฉพาะการเห็นพ้องต้องกันให้อินโดนีเซียเป็นรัฐโลกวิสัย (secular state) บรรดาผู้นำคนสำคัญของกองทัพอยากที่จะเห็นอินโดนีเซียอยู่ในฐานะรัฐทางโลกมากกว่ารัฐศาสนา ส่งผลให้กองทัพกลายเป็นหนึ่งในผู้สนับสนุนหลักการปฏิวัติลาของประธานาธิบดีซูการ์โน³

² ดูเพิ่มเติมที่ John Roosa, "Suharto (June 8, 1921–January 27, 2008)," *Indonesia* 85 (April 2008): 139.

³ Howard M. Federspiel, "The Military and Islam in Sukarno's Indonesia," p. 409.

นายพลนาซูเตียนและผู้นำคนสำคัญของกองทัพอินโดนีเซียอีกคนคือ พลโทยานี⁴ ต่างเติบโตมาจากการสร้างผลงานให้กับประธานาธิบดีซูการ์โน โดยเฉพาะการปราบปรามกลุ่มปฏิวัติในหมู่เกาะรอบนอกในช่วงปี 1958 นายพลนาซูเตียนมีส่วนสำคัญในการเข้าไประดมการช่วยเหลือจากกองทัพให้ปฏิบัติการล้มล้างกลุ่มปฏิวัติในเกาะสุมาตรา ขณะที่ พลโทยานีเป็นผู้นำปฏิบัติการจนสำเร็จ ต่อมากองทัพได้สร้างผลงานอีกครั้งในกลางปี 1962 เพราะได้ปราบปรามกลุ่มขบวนการดารุลอิสลาม และได้ประหารชีวิตผู้นำขบวนการ คือ เอส. เอ็ม. การ์โตสุวิโรโจ (S.M. Kartosuwirjo) ในเดือนมิถุนายน 1962 ถือเป็นการปิดฉากของขบวนการที่ต้องการเปลี่ยนอินโดนีเซียให้เป็นรัฐอิสลามที่เคลื่อนไหวอยู่ในพื้นที่ชวาตะวันตกลงอย่างราบคาบ⁵ ขณะเดียวกันกองทัพอินโดนีเซียยังเข้าไปมีอิทธิพลในคณะที่ปรึกษาประชาชนชั่วคราวในฐานะตัวแทนของภาคส่วนสังคมมีจำนวนที่นั่ง 42 ที่นั่งในสภา⁶

แม้ว่ากองทัพอินโดนีเซียโดยเฉพาะผู้นำอย่างนายพลนาซูเตียนและพลโทยานีจะเข้าไปมีอิทธิพลในการเมืองอินโดนีเซียเพิ่มมากขึ้นนับตั้งแต่ต้นปี 1960 เป็นต้นมา แต่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกองทัพทั้ง 2 คนกับประธานาธิบดีซูการ์โน รวมไปถึงอดีตกลับไม่ได้ลงรอยกันเท่าไรนัก ซึ่งความไม่ลงรอยกันระหว่างผู้นำคนสำคัญของกองทัพกับประธานาธิบดีซูการ์โนประทุขึ้นเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 1962 เนื่องจากประธานาธิบดีซูการ์โนได้แต่งตั้งให้พลตรียานีให้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งเป็นตำแหน่งเดิมของนายพลนาซูเตียน และได้สับเปลี่ยนให้นายพลนาซูเตียนไปรับตำแหน่งเสนาธิการกลาโหม (Chief of Staff of the Armed Services)⁷

ความพยายามของประธานาธิบดีซูการ์โนที่ผลักดันพลโทยานีให้ขึ้นมากุมอำนาจหลักในกองทัพ รวมถึงความพยายามที่จะแต่งตั้งให้พลโทยานีเข้าไปมีตำแหน่งแทนนายพลนาซูเตียนไม่ได้เกิดขึ้นในเฉพาะส่วนกลางเท่านั้น แต่พลโทยานียังได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของผู้บังคับบัญชาส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะการเข้าไปแทนที่และมีอำนาจควบคุมบรรดาผู้บังคับบัญชาในพื้นที่สุมาตราตอนใต้และเกาะกะลิมันตันตอนใต้ ซึ่งแต่เดิมเคยเป็นกลุ่มของ

⁴ อามัด ยานีได้รับการเลื่อนยศเป็นพลโทเมื่อวันที่ 1 มกราคม 1964 ดูเพิ่มเติมที่ Rosihan Anwa, Sukarno Tentara PKI: Segitiga Kekuasaan sebelum Praharas Politik 1961-1965 (ซูการ์โน ทหารพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย: สามกลุ่มอำนาจก่อนความยุ่งเหยิงทางการเมือง 1961-1965), p. 263.

⁵ Herbert Feith, "President Soekarno, the Army and the Communists: The Triangle Changes Shape," p. 969.

⁶ Howard M. Federspiel, "The Military and Islam in Sukarno's Indonesia," p. 407.

⁷ Herbert Feith, "President Soekarno, the Army and the Communists: The Triangle Changes Shape," p. 970.

ผู้บังคับบัญชาที่ออกมาโต้แย้งประธานาธิบดีซูการ์โนในประเด็นเป็นพันธมิตรกับ PKI และยังเป็นพื้นที่ที่เคยสั่งห้ามการเคลื่อนไหวต่างๆ ของ PKI ในช่วงต้นปี 1960 อีกทั้งพลโทยานี้ยังได้รับการแต่งตั้งแทนตำแหน่งของพันเอกซูเราะห์มาน (Colonel Surachman) ผู้บังคับบัญชาการประจำชาวตะวันออก ซึ่งเคยเป็นผู้สนับสนุนหลักให้เกิดการจัดการประชุมของเหล่าทหารผู้บังคับบัญชาที่ต่อต้านคอมมิวนิสต์ในเขตชวาตะวันออกเมื่อเดือนสิงหาคม 1960⁸

จะเห็นได้ว่าการที่ประธานาธิบดีซูการ์โนแต่งตั้งพลโทยานี้ให้ขึ้นกุมอำนาจในตำแหน่งสำคัญๆ ของกองทัพในกลางปี 1962 เป็นต้นมา ทำให้เครือข่ายของนายพลนาซูเตียนและกลุ่มนายทหารระดับสูงในส่วนภูมิภาคที่เคยเป็นตัวตั้งตัวตีต่อต้าน PKI เสื่อมอำนาจลงไป โดยหลังจากที่พลโทยานี้เข้ารับตำแหน่งสำคัญในกองทัพได้เพียง 9 เดือนก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งในแง่การเมืองที่ทำให้อิทธิพลของประธานาธิบดีซูการ์โนเพิ่มมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันก็ทำให้ความเป็นเอกภาพในกองทัพอินโดนีเซียลดลง⁹ ต่อมาประธานาธิบดีซูการ์โนประกาศว่ากฎอัยการศึกที่ใช้บังคับอยู่นี้จะสิ้นสุดลงในเดือนพฤษภาคม 1963 ประกอบเข้ากับการที่กองทัพอินโดนีเซียสามารถจับกุมและประหารชีวิตผู้นำขบวนการดารุลอิสลามได้สำเร็จ และอินโดนีเซียยังได้รับดินแดนนิวกินีตะวันตกกลับคืนจากดัตช์ในปีเดียวกัน ยิ่งถือเป็นการตอกย้ำว่ากองทัพอินโดนีเซียโดยเฉพาะนายพลนาซูเตียนหมดความชอบธรรมที่จะสนับสนุนให้ประธานาธิบดีซูการ์โนคงสถานะของกฎอัยการศึกเอาไว้ต่อไป¹⁰

ฉะนั้นช่วงเวลาตั้งแต่กลางปี 1962 เป็นต้นมา จะเห็นว่าอำนาจของกองทัพที่นำโดยฝ่ายนายพลนาซูเตียนค่อยๆ อ่อนแอลง แตกต่างอย่างชัดเจนกับสถานการณ์ของ PKI ภายใต้ผู้นำอย่างไอดิติที่มีแต่จะแข็งแกร่งขึ้น PKI กลายเป็นพรรคการเมืองที่มีอิทธิพลอย่างมากที่สุดในการเมืองอินโดนีเซียรองจากพรรคชาตินิยมอินโดนีเซีย

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การเมืองภายในอินโดนีเซียที่กำลังซับซ้อนอย่างเข้มข้นและดูเหมือนว่าฝ่ายประธานาธิบดีซูการ์โนและพลโทยานี้จะเป็นฝ่ายกุมอำนาจในกองทัพไว้ได้นั้น ทว่าอีกด้านหนึ่ง ฝ่ายกองทัพที่นำโดยนายพลนาซูเตียนก็ได้มีปฏิกิริยาตอบโต้กลับบางประการออกมา โดยหันไปอิงกับแนวคิดเรื่องศาสนา นายพลนาซูเตียน คือผู้นำคนสำคัญของกองทัพที่มีพยายามจะทำให้แนวคิดเรื่องศาสนาอิสลามกลายมาเป็นส่วนสำคัญของกองกำลังติดอาวุธและกองทัพอินโดนีเซียในทุกระดับชั้น ไม่ว่าจะป็นนายทหารระดับสูงจนถึงบรรดาพลทหาร ซึ่งถือ

⁸ Ibid., pp. 970-971.

⁹ Ibid., p. 971.

¹⁰ Ibid.

เป็นแนวคิดที่แตกต่างไปจากแนวคิดของประธานาธิบดีซูการ์โนและแนวคิดคอมมิวนิสต์ที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับศาสนาอิสลาม¹¹ กล่าวคือนายพลนาซูเตียนได้ชื่อว่าเป็นมุสลิมที่เคร่งในหลักการ (Doctrinaire Muslim)¹² เป็นผู้ผลักดันและสนับสนุนแนวคิดที่ว่าศาสนาอิสลาม คือสิ่งที่ช่วยสร้างขวัญกำลังใจและสร้างศีลธรรมอันดีให้เกิดขึ้นในกองทัพอินโดนีเซีย โดยเฉพาะในบรรดากองกำลังทหาร¹³ โดยที่บรรดานายทหารในกองทัพอินโดนีเซียจะต้องได้รับการพัฒนาและยกระดับด้านจิตวิญญาณตามหลักศาสนาอิสลาม¹⁴ ขณะเดียวกัน นายพลนาซูเตียนยังมีแนวคิดว่าบรรดามุสลิมในสังคมอินโดนีเซียควรที่จะอยู่ในสถานะของพันธมิตรทางการเมืองกับกองทัพ¹⁵ อีกทั้งนายพลนาซูเตียนต้องการที่จะโฆษณาเผยแพร่อะ (propagation) หลักความเชื่อและพิธีกรรมของศาสนาอิสลามไปในหมู่ของบรรดาทหารในกองทัพ โดยเน้นความหมายของศาสนาอิสลามในฐานะของการเชื่อมั่นและการยอมรับร่วมกัน เช่น การยอมรับตามหลักจริยธรรม (ethical) การยอมรับการชี้นำทางศีลธรรม (moral guide) และการยอมรับความประพฤติที่เป็นมาตรฐาน (standard of behavior)¹⁶ นายพลนาซูเตียนกล่าวไว้ว่า

ผู้นำกองทัพต้องการกองกำลังต่อสู้ (Fighting Force) ที่มีแรงกระตุ้นจิตใจสูงสุด การที่กองกำลังต่อสู้เหล่านั้นไม่รู้จักรักความหมายของการยอมรับ หรือแม้กระทั่งการละทิ้งจากข้อจำกัดของความประพฤติที่เหมาะสม (decency) และการมีหลักจริยธรรมที่เป็นมาตรฐานสูงสุดนั้น (high ethical standard) ศาสนาอิสลามจึงหมายถึงการทำให้เชื่อมั่นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมโดยกองกำลังต่อสู้ของคนอินโดนีเซีย¹⁷

แนวคิดของนายพลนาซูเตียนในเรื่องการทำให้ศาสนาอิสลามมีความสำคัญและยึดโยงเข้ากับบรรดานายทหารในกองทัพอินโดนีเซียสะท้อนผ่านการดำเนินการหลายประการ เช่น การที่นายพลนาซูเตียนมีอิทธิพลเหนืออนุศาสนาจารย์กองทัพ (imam militer, chaplain services) โดยให้การอุปถัมภ์พันเอกมูร์ลาส โรวี (Colonel Muchlas Rowi) ผู้นำอนุศาสนาจารย์กองทัพระหว่างปี

¹¹ Howard M. Federspiel, "The Military and Islam in Sukarno's Indonesia," p. 419.

¹² Ibid.

¹³ Ibid., p. 410.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid., p. 413.

¹⁶ Ibid., p. 410.

¹⁷ Ibid.

1957-1965 พันเอกโรวีกล่าววว่า อนุศาสนาจารย์กองทัพจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจต่อแก่นแท้ในแก่นและหลักการของศาสนาอิสลามรวมไปถึงพิธีกรรมสำคัญต่างๆ ต่อมา ทั้งนายพลนาซูเตียนและพันเอกโรวีได้เน้นถึงความสำคัญของการเป็นมุสลิมที่ดีเข้าเป็นส่วนหนึ่งกับความสัมพันธ์ของกองทัพผ่านการชูคำขวัญที่ว่า “การยำเกรงต่อพระเจ้า (taqwa), วีรบุรุษ (wira) และการทำงาน (karja)”¹⁸

นายพลนาซูเตียนยังพยายามผลักดันแนวคิดการเป็นมุสลิมที่ดีและการทำให้มุสลิมเป็นพันธมิตรกับกองทัพไปสู่กลุ่มเยาวชนมุสลิม โดยมีพันโทเอซา เอ็ดริช (Lieutenant-Colonel Esa Edris) รับหน้าที่ประสานงานและเผยแพร่แนวคิดดังกล่าวไปยังกลุ่มเยาวชนมุสลิมพร้อมทั้งยังให้ความสำคัญกับการโฆษณาถึงคุณค่าของมุสลิมแบบดั้งเดิม (traditional Muslim) คือ การซื่อสัตย์ต่อครอบครัว รวมไปถึงการเคารพต่อศาสนาและชาติ การเผยแพร่วิถีคิดเช่นนี้ถือเป็นสิ่งสะท้อนความคิดของบรรดามุสลิมผู้เคร่งในหลักการที่เชื่อว่าการที่รูปแบบชีวิตของมุสลิมต้องมีอันเสื่อมตกต่ำลงในขณะนี้ มีสาเหตุจากการรับอิทธิพลตะวันตกและจากคอมมิวนิสต์¹⁹ อีกทั้งกลุ่มของนายพลนาซูเตียนยังเข้าไปเกี่ยวข้องกับความพยายามสนับสนุนให้ก่อตั้งสภาอิสลาม (Islamic Council) ในปี 1962 ที่มีหน้าที่ทำงานร่วมกับทุกๆ สภาของกลุ่มมุสลิมในอินโดนีเซีย²⁰ ขณะเดียวกันกลุ่มของนายพลนาซูเตียน โดยเฉพาะภายใต้การบังคับบัญชาของพันโทเอ็ดริชยังเข้าไปกระตุ้นให้กลุ่มเยาวชนมุสลิมที่เคลื่อนไหวทางการเมืองขัดแย้งกับกลุ่มคอมมิวนิสต์ในช่วงปี 1963-1965 รวมไปถึงการโฆษณาสนับสนุนกลุ่มพลังการเมืองที่ไม่ใช่คอมมิวนิสต์อีกด้วย²¹

อย่างไรก็ตาม แนวคิดเรื่องการทำให้มุสลิมเป็นพันธมิตรกับกองทัพและการกลับไปนิยามความหมายของการเป็นมุสลิมที่ดีของนายพลนาซูเตียนกลับประสบความสำเร็จน้อยมากในช่วงประธานาธิบดีซูการ์โน มีเพียงผู้บัญชาการทหารระดับสูงจำนวนน้อยที่เห็นด้วยและให้การสนับสนุน ขณะที่นายทหารระดับกลางและบรรดาพลทหารไม่ได้รับแนวคิดดังกล่าว ซึ่งสาเหตุหลักสำคัญมาจากที่บรรดานายทหารต่างมาจากพื้นที่ต่างๆ หลากหลายในอินโดนีเซีย ต่างมีพื้นเพและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ไม่ได้มีเฉพาะศาสนาอิสลามเพียงเท่านั้น บางพื้นที่ยังคงมีรากของวัฒนธรรมชวาและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อบรรดานายทหารเหล่านั้น²²

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Ibid., p. 415.

²⁰ Ibid., p. 416.

²¹ Ibid., p. 415.

²² Ibid., p. 410.

ขณะที่ความพยายามของกองทัพฝ่ายนายพลนาซูเตียนที่พยายามจะกลับไปหาความเป็นมุสลิมแบบดั้งเดิมไม่เคยถูกส่งต่อหรือผลักดันไปยังกลุ่มพลเรือนที่อยู่ในสถานะกลุ่มพลังสำคัญที่ให้การสนับสนุนกองทัพได้สำเร็จ²³ เนื่องจากกลุ่มมุสลิมอินโดนีเซียที่เคร่งในหลักการได้แยกจากกันมาตั้งแต่ทศวรรษ 1920 โดยกลุ่มมุสลิมดั้งเดิมหรือกลุ่มพรรคนาห์ตะตุล อุลามาะกลายเป็นกลุ่มที่ให้การสนับสนุนและทำงานร่วมกับประธานาธิบดีซูการ์โนในช่วงการประกาศประชาธิปไตยแบบชี้นำ ขณะที่กลุ่มมุสลิมสมัยใหม่ เช่น พรรคมัสยุมิกกลับเป็นฝ่ายออกมาต่อต้านประชาธิปไตยแบบชี้นำของประธานาธิบดีซูการ์โน อีกทั้งพรรคมัสยุมียังเข้าไปพัวพันกับการสนับสนุนกลุ่มกบฏในหมู่เกาะรอบนอกจนถูกกองทัพปราบปรามในที่สุด ฉะนั้น นับตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1960 เป็นต้นมา กลุ่มมุสลิมสมัยใหม่จึงพยายามจำกัดตัวเองในฐานะของผู้ที่ไม่เคลื่อนไหวได้แย่งใดๆ (non-controversial) และไม่ทำงานร่วมกับกองทัพ²⁴

แนวคิดสำคัญที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อบรรดานายทหารในกองทัพอินโดนีเซียในช่วงต้นทศวรรษ 1960 เป็นต้นมา ได้แก่ ลัทธิซูการ์โน (Sukarnoism) คือการสนับสนุนการทำงาน และยกย่องตัวของประธานาธิบดีซูการ์โนที่ได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นทางการจากบรรดานายทหาร รวมถึงอนุศาสนาจารย์กองทัพ ขณะที่คอมมิวนิสต์ถือเป็นอีกหนึ่งแนวคิดหลักที่ได้รับการสนับสนุนจากบรรดานายทหาร ซึ่ง PKI ได้รับการสนับสนุนและความภักดีจากกลุ่มนายทหารและทหารเกณฑ์มากที่สุดโดยเฉพาะในพื้นที่ของชาวตองกาลา²⁵ แม้ว่าความพยายามของกองทัพฝ่ายนายพลนาซูเตียนในเรื่องการนำศาสนาอิสลามมาใช้อย่างมีนัยบางอย่างกับกองทัพจะไม่ประสบความสำเร็จ แต่สิ่งนี้ได้ทิ้งร่องรอยหรือเผยให้เห็นเงื่อนงำบางอย่างว่าสังคมอินโดนีเซียในช่วงปี 1960 เป็นต้นมา โดยเฉพาะในกองทัพอินโดนีเซียเริ่มมีการเคลื่อนไหวที่เป็นปฏิปักษ์กับคอมมิวนิสต์ด้วยการกลับไปอ้างถึงความเป็นศาสนาอิสลามแบบดั้งเดิม อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เป็นเอกภาพของกองทัพในช่วง 1960 เป็นต้นมา โดยเฉพาะสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้นำคนสำคัญของกองทัพ เช่น นายพลนาซูเตียนและกลุ่มผู้สนับสนุนรวมถึงกลุ่มมุสลิมที่สูญเสียพื้นที่ในการเมืองอินโดนีเซีย ขณะที่อีกด้านหนึ่งจะเห็นการขึ้นมาของกลุ่มคอมมิวนิสต์ และการที่ประธานาธิบดีซูการ์โนเป็นพันธมิตรกับ PKI ขณะเดียวกันก็พยายามจะผลักดันพลโทยานีให้ควบคุมอำนาจในกองทัพ²⁶

²³ Ibid., p. 416.

²⁴ Ibid., p. 417.

²⁵ Ibid., p. 413.

²⁶ Ibid.

อย่างไรก็ตาม แนวคิดของนายพลนาซูเตียนที่กลับไปให้ความสำคัญกับนิยามการเป็นมุสลิมที่ดี และการสนับสนุนว่ามุสลิมจะต้องเป็นพันธมิตรกับกองทัพมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเมืองอินโดนีเซียในยุคหลังประธานาธิบดีซูการ์โน เพราะกองทัพอินโดนีเซียในยุคถัดมามีแนวคิดที่ว่า กองทัพอินโดนีเซียจะต้องมี 2 บทบาทหลัก คือ การปกป้องดินแดนและอธิปไตยของชาติ และจะต้องเป็นผู้รักษาปกป้องศีลธรรมในสังคมอินโดนีเซีย ขณะเดียวกันแนวคิดเรื่องการสนับสนุนให้มุสลิมจะต้องเป็นมุสลิมที่ดีและเคร่งครัด และจะต้องเป็นพันธมิตรกับกองทัพยังมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการปลุกกระตมให้มุสลิมอินโดนีเซียบางส่วนลุกขึ้นมาต่อต้านและกวาดล้างคอมมิวนิสต์ภายหลังเหตุการณ์เกสตาปู ปี 1965

6.2 การเคลื่อนไหวและชะตากรรมของ PKI ก่อนกลางปี 1965

PKI เพิ่มอิทธิพลในพื้นที่การเมืองอินโดนีเซียมากขึ้นและต่อเนื่อง ต่อมาประธานาธิบดีซูการ์โนได้ปรับเปลี่ยนคณะรัฐบาลของตนอีกครั้งในกลางปี 1964 คณะรัฐบาลครั้งนี้ได้ชื่อว่าคณะรัฐบาลดาวิกอรา (Kabinet Dwikora) เป็นการปรับเปลี่ยนที่ประธานาธิบดีซูการ์โนอ้างว่าเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการหลักของประชาชนอินโดนีเซีย โดยเฉพาะการผลักดันนโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซีย ผลที่ตามมาจากการปรับเปลี่ยนคณะรัฐบาลครั้งนี้คือการแต่งตั้งให้โยโตผู้ที่เป็รองเลขาธิการ PKI คนสำคัญให้เข้ามารับตำแหน่งรัฐมนตรีในคณะรัฐบาล²⁷ ฉะนั้น คณะรัฐบาลของประธานาธิบดีซูการ์โนในขณะนี้จึงมีผู้นำคนสำคัญของ PKI นั่งในตำแหน่งรัฐมนตรีด้วยกันถึง 3 คน ประกอบด้วย โยโต ลูคมัน และไอดิต ส่งผลให้ PKI มีอำนาจในการตัดสินใจต่างๆ ในคณะรัฐบาลมากยิ่งขึ้น ฉะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีซูการ์โนที่มีรัฐมนตรีมาจาก PKI ด้วยกันถึง 3 คน จึงได้ชื่อว่าเป็นการจัดตั้งรัฐบาลตามยุทธศาสตร์การเมืองภายในอินโดนีเซียที่เรียกว่า “การทำงานร่วมกันตามหลักนาซาคอม” (NASAKOM Unity) หรือการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มนักชาตินิยม (Unity of Nationalist) ที่นำโดยประธานาธิบดีซูการ์โน กลุ่มประชาชนผู้นับถือศาสนา (Religious People) ที่นำโดยพรรคมุสลิมสายจารีตอย่างพรรคนาห์ดะตุล อุลามะ และคอมมิวนิสต์²⁸

²⁷ Rosihan Anwa, *Sukarno Tentara PKI: Segitiga Kekuasaan sebelum Prahara Politik 1961-1965* (ซูการ์โน ทหาร พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย: สามกลุ่มอำนาจก่อนความยุ่งเหยิงทางการเมือง 1961-1965), p. 317.

²⁸ Herbert Feith, “President Soekarno, the Army and the Communists: The Triangle Changes Shape,” p. 975.

ไม่เพียงแต่ PKI จะยึดครองพื้นที่ในการเมืองอินโดนีเซียเท่านั้น แต่สิ่งที่สร้างความประหลาดใจให้กับบรรดานักการเมืองและประชาชนอินโดนีเซียเกิดขึ้นในเดือนมกราคม 1964 เมื่อประธานาธิบดีซูการ์โนได้แต่งตั้งให้สมาชิกของ PKI ดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตด้วยกันถึง 2 คน คือมีคำสั่งแต่งตั้งให้ โจโวโต (Djowoto) รับตำแหน่งเอกอัครราชทูตอินโดนีเซียประจำสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยภูมิหลังของโจโวโตเคยเป็นผู้นำสำคัญของสำนักข่าวอันตารา (Antara news agency) สำนักข่าวแห่งชาติอินโดนีเซีย ส่วนเอกอัครราชทูตอีกคน คือ อาลี ชานาฟริละห์ (Ali Chanafiah) ซึ่งเดิมเคยเป็นรองหัวหน้าฝ่ายการต่างประเทศของ PKI ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเอกอัครราชทูตอินโดนีเซียประจำลังกา²⁹ การที่ประธานาธิบดีซูการ์โนแต่งตั้งเอกอัครราชทูตที่มาจาก PKI สะท้อนได้ถึงอิทธิพลของพรรคที่ขยายไปยังการเมืองระหว่างประเทศ และยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นพันธมิตร ความไว้วางใจกันระหว่างประธานาธิบดีซูการ์โนกับ PKI โดยเฉพาะตำแหน่งเอกอัครราชทูตอินโดนีเซียประจำสาธารณรัฐประชาชนจีนยิ่งทำให้เห็นถึงการช่วยเหลือจากหลายทางที่ชัดเจนระหว่าง PKI กับพรรคคอมมิวนิสต์จีน อีกทั้ง PKI ยังได้รับประโยชน์จากความสัมพันธ์ทางการทูตครั้งนี้ เพราะได้รับเสียงสนับสนุนรวมถึงการช่วยเหลือและได้รับการบริจาคต่างๆ จากชาวจีนที่อยู่ในอินโดนีเซียจำนวนมาก

6.2.1 ปฏิกริยาของกลุ่มต่อต้าน PKI

ภายหลังจากที่โอดิตและประธานาธิบดีซูการ์โนเผชิญกำลังเป็นพันธมิตรทางการเมืองที่เหนียวแน่นทั้งการเมืองภายในอินโดนีเซียและการเมืองระหว่างประเทศ ผลที่ตามมาคือเกิดแรงต่อต้านจากกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย และเป็นกังวลต่อความสัมพันธ์ทางการเมืองและความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้นำ PKI กับประธานาธิบดีซูการ์โน โดยในเดือนกันยายน 1964 เกิดการรวมกลุ่มของบรรดานักหนังสือพิมพ์เพื่อต่อต้าน PKI ที่มีอาดัม มาลิก เป็นผู้นำ ซึ่งเป็นทั้งนักหนังสือพิมพ์และยังเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ในยุคการประกาศใช้ประชาธิปไตยแบบชี้นำ อีกทั้งยังเคยรับตำแหน่งเอกอัครราชทูตอินโดนีเซียประจำไซเปี่ยตและไปแลนด์มาก่อนในปี 1959³⁰

อาดัม มาลิกได้ก่อตั้งกลุ่มผู้สนับสนุนลัทธิซูการ์โน (Badan Pendukung Sukarnoisme, A Body for Supporters of Sukarnoism) หรือ B.P.S. และได้รับการสนับสนุนจากกองทัพ

²⁹ คือประเทศศรีลังกาในเวลาต่อมา Ibid., p. 974.

³⁰ Glenn Fowler, Adam Malik of Indonesia is Dead; Long a Figure at U.N. Assembly [Online], 1984, Available from: <http://www.nytimes.com/1984/09/06/obituaries/adam-malik-of-indonesia-is-dead-long-a-figure-at-un-assembly.html> [2016, January 31]

โดยเฉพาะพลโทยานี เนื่องจากองค์กรนี้ตั้งขึ้นเพื่อต่อต้าน PKI โดยพยายามจะแยกประธานาธิบดีซูการ์โนออกจากความสัมพันธ์ทางการเมืองกับ PKI³¹ ขณะเดียวกัน ยังมีบรรดาบรรณาธิการและนักหนังสือพิมพ์จากหลายฉบับในจาการ์ตาเข้าร่วมกับกลุ่มผู้สนับสนุนลัทธิซูการ์โน เช่น เบ. เอ็ม. ดีละห์ (B.M. Diah) เจ้าของหนังสือพิมพ์**เมอเดกา (Merdeka)** และซุมันโตโร (Sumantoro) สมาชิกของพรรคมุร์บาและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์**ข่าวอินโดนีเซีย (Berita Indonesia)**³²

กองทัพอินโดนีเซียอินโดนีเซียยังเป็นอีกหนึ่งกลุ่มที่สนับสนุนกลุ่มผู้สนับสนุนลัทธิซูการ์โน ถึงแม้ว่าพลโทยานีจะไม่สามารถแสดงออกอย่างเปิดเผยว่าตนและกองทัพบางส่วนรู้สึกเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือกลุ่มผู้สนับสนุนลัทธิซูการ์โน แต่พลโทยานีก็รับรู้มาตลอดว่ามีนายทหารส่วนหนึ่งให้การสนับสนุนกลุ่มผู้สนับสนุนลัทธิซูการ์โน โดยที่การสนับสนุนหลักอยู่ภายใต้การนำของพันเอกซุฮาร์ดีมัน (Colinell Suhardiman) ผู้ที่เป็นผู้นำองค์กรกลางของลูกจ้างสังคมนิยมอินโดนีเซีย (Central Organization of Indonesian Socialist Employees) หรือ SOKSI และเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ SOKSI โดยที่พันเอกซุฮาร์ดีมันได้เข้าประชุมเคลื่อนไหวร่วมกับกลุ่มผู้สนับสนุนลัทธิซูการ์โนในฐานะตัวแทนของหนังสือพิมพ์ดังกล่าว³³

ปฏิริยาต่อต้าน PKI ที่นำโดยอาดัม มาลิก ไม่เพียงอยู่ในรูปแบบของการรวมตัวภายใต้กลุ่มผู้สนับสนุนลัทธิซูการ์โนเท่านั้น แต่มาลิกยังเป็นหนึ่งในผู้นำสำคัญที่ก่อตั้งพรรคการเมืองที่ชื่อว่าพรรคมุร์บา (Patai Murba) ที่ต่อมากลายเป็นศัตรูกับ PKI³⁴ โดยความขัดแย้งระหว่างพรรคมุร์บากับ PKI เกิดขึ้นมาก่อนที่อาดัม มาลิก จะจัดตั้งกลุ่มนักหนังสือพิมพ์และกลุ่มผู้สนับสนุนลัทธิซู

³¹ M.C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c.1200*, p. 314.

³² Harold Crouch, *The Army and Politics in Indonesia* (Singapore: Equinox, 2007), p. 66.

³³ SOKSI ก่อตั้งโดยนายทหารกองทัพ ในปี 1961 เพื่อต่อต้าน SOBSI หรือ องค์กรกลางของสหภาพแรงงานที่เป็นแนวร่วมสำคัญของ PKI, Ibid.

³⁴ พรรคมุร์บาถือเป็นพรรคคอมมิวนิสต์แห่งชาติ (National-Communist Party) ที่ก่อตั้งร่วมกับผู้นำนักศึกษานิยมอย่างซูการ์นีอยู่ในฐานะประธานพรรค และตัน มะละกา ผู้นำ PKI รุ่นทศวรรษ 1920 พรรคมุร์บา ก่อตั้งในเดือนตุลาคม 1948 ซึ่งหลังจากที่ PKI ก่อการปฏิวัติที่ล้มเหลวได้เพียงหนึ่งเดือน เป็นพรรคที่นิยมคอมมิวนิสต์และชาตินิยมปนเปกัน มีนโยบายไม่ยอมประนีประนอมกับศัตรู พรรคเป็นศัตรูโดยตรงกับ PKI แม้ว่าพรรคมุร์บาจะเป็นพรรคเล็ก แต่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับประธานาธิบดีซูการ์โนในช่วงการเมืองแบบประชาธิปไตยแบบชี้นำ เนื่องจากซูการ์นีที่เป็นประธานพรรคยังเป็นรัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์ ขณะที่มาลิกยังเป็นรองนายกรัฐมนตรี และเป็นเอกอัครราชทูตอินโดนีเซียประจำประเทศไทย อีกทั้งพรรคมุร์บายังเป็น 1 ใน 10 พรรคการเมืองที่ไม่ถูกประธานาธิบดีซูการ์โนสั่งยุบพรรคในปี 1960 ดูเพิ่มเติมที่ Ibid., p. 64.

การ์โน เพราะพรรคมุร์บาได้เสนอให้ประธานาธิบดีซูการ์โนเปลี่ยนระบบการเมืองอินโดนีเซียเป็นระบบพรรคการเมืองเดียว (One-Party System) ในเดือนเมษายน 1964 ถือเป็นข้อเสนอที่สะท้อนความต้องการเดิมของประธานาธิบดีซูการ์โนในปี 1956 ที่เคยระบุถึงการฝังพรรคการเมือง (bury the parties) หรือมีนัยของการยุบพรรคการเมืองทิ้งไป โดยข้อเสนอดังกล่าวเกี่ยวข้องกับข้อเสนอให้ยุบพรรคการเมืองทั้ง 10 พรรคเข้าด้วยกัน แต่จุดประสงค์หลักที่แท้จริงของพรรคมุร์บาก็เพื่อจะขจัดอิทธิพลของ PKI ที่พรรคมุร์บามองว่าเป็นเหมือนองค์กรอิสระที่มีอำนาจสูง³⁵ ขณะเดียวกัน การเคลื่อนไหวของพรรคมุร์บาที่ต่อต้าน PKI ยังสอดคล้องกับช่วงเวลาที่ใช้เวียตเพิ่มอิทธิพลและการสนับสนุนมายังพรรคมุร์บาและกองทัพอินโดนีเซียในช่วงปี 1964 ซึ่งเป็นผลจากความต้องการของไซเวียตที่ตอบโต้ประธานาธิบดีซูการ์โนและ PKI ที่หันไปปฏิสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีน³⁶

การติดต่อและความสัมพันธ์ระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์ไซเวียตกับพรรคมุร์บาที่ดำเนินไปอย่างใกล้ชิด ตรงกับช่วงเวลา PKI หันไปมีปฏิสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีนชัดเจนยิ่งขึ้นในปี 1963 โดยมาลิคให้สัมภาษณ์ว่าจากเหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้พรรคคอมมิวนิสต์ไซเวียตมองพรรคมุร์บาอยู่ในฐานะของพรรคที่เข้ามาแทนที่ PKI ในส่วนของคอมมิวนิสต์สากล (international communist bodies) เช่น ในสมัชชาพันธมิตรสหภาพแรงงานโลก³⁷

อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้สนับสนุนลัทธิซูการ์โน และข้อเสนอเรื่องระบบพรรคการเมืองเดียวของพรรคมุร์บาถูกปฏิเสธจากประธานาธิบดีซูการ์โนในเวลาต่อมา ส่งผลให้ประธานาธิบดีซูการ์โนสั่งห้ามกลุ่มผู้สนับสนุนลัทธิซูการ์โนเคลื่อนไหวทุกกิจกรรมในเดือนธันวาคม 1964 และได้ให้เหตุผลว่าการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้สนับสนุนลัทธิซูการ์โนเป็นไปตามเรื่องที่วางแผนโดยหน่วยข่าวกรองกลางสหรัฐอเมริกา (American Central Intelligence Agencies)³⁸ และได้สั่งห้ามยุบพรรคมุร์บาในเดือนมกราคม 1965³⁹ ฉะนั้น การแก้ปัญหาของประธานาธิบดีซูการ์โนในกรณีของกลุ่มผู้สนับสนุนลัทธิซูการ์โนและยุบพรรคมุร์บา สะท้อนให้เห็นอิทธิพลและการเป็นพันธมิตรกันระหว่างประธานาธิบดีซูการ์โนและ PKI ขณะเดียวกันกองทัพอินโดนีเซียนั้นจะเป็นช่วงเวลาที่ไม่มีเอกภาพและมีความยุ่งเหยิงมาก กล่าวคือกองทัพมีทั้งฝ่ายสนับสนุน PKI และ

³⁵ Ibid., p. 65.

³⁶ M.C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c.1200*, p. 314.

³⁷ Harold Crouch, *The army and politics in Indonesia*, p. 64

³⁸ M.C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c. 1200*, p. 314.

³⁹ Ibid., p. 316.

ฝ่ายที่กระตุ้นให้เกิดการต่อต้าน PKI โดยกองทัพอากาศมีความใกล้ชิดกับ PKI และประธานาธิบดีซูการ์โนและยังต่อต้านกองทัพบก ขณะที่กองทัพเรือมีแนวโน้มว่าจะยื่นหยัดข้างกองทัพบก ทว่าบรรดานายทหารชั้นผู้น้อยยังไม่มีความชัดเจนว่าภักดีต่อฝ่ายใด⁴⁰

6.2.2 สำนักงานพิเศษ PKI และข้อเสนอติดอาวุธ

แม้ว่าในปี 1964 PKI จะเติบโตจนถึงที่สุด พรรคมีการระดมมวลชนทั้งการเคลื่อนไหวในประเทศและการเมืองระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีอิทธิพลในการเมืองภายในอินโดนีเซียอย่างยิ่งเมื่อไอดิตนำพรรคไปอิงกับอิทธิพลและการสนับสนุนจากประธานาธิบดีซูการ์โนเป็นหลัก ในทางกลับกัน สถานการณ์ความขัดแย้งรวมถึงกระแสความไม่พอใจ PKI จากกลุ่มที่ต่อต้าน และโดยเฉพาะกับกองทัพอินโดนีเซียที่จะเห็นว่าพลโทยานีที่อยู่เบื้องหลังการสนับสนุนกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ต่อต้านพรรค

การเคลื่อนไหวของ PKI ภายใต้ไอดิตท่ามกลางกระแสต่อต้านจากกองทัพได้นำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์และวิธีการต่อสู้ของพรรคในรูปแบบใหม่ที่ต่างไปจากเดิม นั่นคือยุทธศาสตร์การลงมือเคลื่อนไหวแทรกแซงท่ามกลางศัตรูของพรรค โดยที่ไอดิตจัดตั้งสำนักงานพิเศษ PKI (Biro Khusus PKI, Special Bureau PKI) ในเดือนพฤศจิกายน 1964 ทำหน้าที่เสมือนองค์กรลับของพรรคที่ดำเนินงานติดต่อและแทรกซึมไปยังกองทัพแห่งชาติอินโดนีเซีย (The Indonesian National Armed Forces, Tentara Nasional Indonesia) หรือ TNI อีกทั้งหน่วยพิเศษ PKI ยังเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เตรียมพร้อมหากสถานการณ์การเมืองอินโดนีเซียพลิกผันให้ PKI ขึ้นไปสู่อำนาจโดยการปฏิวัติ หน่วยพิเศษ PKI อยู่ภายใต้การควบคุมโดยตรงของไอดิตในฐานะประธานและทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดผ่านการช่วยเหลือจาก ซาม การ์มารูซามัน (Sjam Karmarusaman) บุคคลที่มีความสนิทสนมกับไอดิตเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าหน่วย⁴¹ โดยที่ซามจะควบคุมการทำงานและทำหน้าที่ติดต่อกับกลุ่มต่างๆ⁴²

การจัดตั้งสำนักงานพิเศษ PKI คือหนึ่งในแนวทางการต่อสู้ของพรรคที่ไอดิตเคยวิเคราะห์ถึงแนวทางการต่อสู้ของ PKI ในต้นทศวรรษ 1960 ที่ระบุว่า PKI จะต้องไม่ลอกเลียนทฤษฎีการต่อสู้ด้วยอาวุธมาจากต่างประเทศ แต่พรรคจะต้องผลักดันวิธีการของการรวมการต่อสู้ทั้ง 3

⁴⁰ Ibid., p. 314.

⁴¹ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, *Sjam Lelaki dengan Lima Alias (ซาม ผู้ชายกับนามแฝงทั้งห้า)* (Jakarta: Kepustakaan Populer Gramedia, 2010), p. 7.

⁴² Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Aidit and The G30S," p. 30.

รูปแบบเข้าด้วยกัน ได้แก่ การต่อสู้แบบกองโจรจากกรรมกรชาวนาและชาวนายากจนในหมู่บ้าน ต่อมาคือการปฏิวัติต่อสู้จากกรรมกรในเมืองโดยเฉพาะกรรมกรในระบบการขนส่ง และสุดท้ายคือ การพยายามลงมือทำงานท่ามกลางศัตรูอย่างกองทัพอินโดนีเซีย⁴³ โดยวิธีการสุดท้ายคือสิ่งที่ไอดีตพยายามจะผลักดันผ่านการจัดตั้งหน่วยพิเศษ PKI ด้วยการอาศัยการช่วยเหลือจากชาม

อย่างไรก็ตาม เรื่องราวและการเคลื่อนไหวของหน่วยพิเศษ PKI รวมถึงชามในช่วงก่อน เหตุการณ์เกสตาปปี 1965 พบว่าไม่เป็นที่รับรู้ว่ามีอยู่หรือเป็นหน่วยลับของ PKI โดยที่ คณะกรรมการกลางพรรคส่วนใหญ่ไม่ทราบมาก่อนว่ามีหน่วยลับนี้อยู่ หรือหากมีบรรดาสมาชิก ของกรมการเมืองและคณะกรรมการกลางพรรคบางส่วนที่รู้ก็เป็นเพียงการรับรู้ว่ามีหน่วยลับของ PKI ที่ขึ้นตรงกับไอดีตอยู่จริงเท่านั้น แต่พวกเขาไม่เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องรู้ว่าหน่วยลับ PKI ทำงานอย่างไร และมีบุคคลใดบ้างที่เกี่ยวข้องหรือเข้าไปทำงานในนั้นบ้าง⁴⁴ เช่นเดียวกับเรื่องราว ของชามที่ก่อนหน้านี้แทบไม่เป็นที่รู้จักในหมู่สมาชิกพรรคจนกระทั่งในปี 1967 เมื่อเขาถูกนำตัวขึ้น ศาลและให้การในข้อหาที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์เกสตาปปี⁴⁵

ชามระบุว่าเริ่มต้นทำงานให้กับสำนักงานพิเศษ PKI ในเดือนพฤศจิกายน 1964⁴⁶ แต่จาก คำให้การของฮาซัน (Hasan) อดีตผู้นำระดับสูงของ PKI และเป็นคนที่รู้เรื่องราวของสำนักงาน พิเศษ PKI ดี⁴⁷ ระบุข้อมูลที่ให้ละเอียดเกี่ยวกับสำนักงานพิเศษ PKI และเรื่องราวของชามไว้อย่าง สมบูรณ์ โดยเชื่อว่าชามน่าจะทำงานให้กับสำนักงานพิเศษ PKI มาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 1964 ส่วนสำนักงานพิเศษ PKI ก่อตั้งมาตั้งแต่ก่อนทศวรรษ 1950 ซึ่งในขณะนั้นอยู่ภายใต้สาขาหนึ่งของ พรรคที่ชื่อว่าแผนกองค์กรพรรค (The Organizational Department) มีภารกิจสำคัญคือการ พยายามเข้าไปติดต่อกับ ปลุกฝัง และหาการสนับสนุนจากกองกำลังทหารอินโดนีเซีย และต่อมา องค์กรนี้รู้จักกันอย่างเป็นทางการในชื่อ “หน่วยทหารประจำแผนกองค์กรพรรค” (The Military

⁴³ CCPKI, *Build the PKI along the Marxist-Leninist Line to the the People's Democratic* (Jakarta: The Delegation of the CC PKI, 1971), p. 118.

⁴⁴ John Roosa, *Pretext for Mass Murder: The September 30th Movement and Suharto's Coup d' État in Indonesia*, p.128.

⁴⁵ *Ibid.*, p. 130.

⁴⁶ *Ibid.*, p. 122.

⁴⁷ ฮาซัน เป็นชื่อสมมติของอดีตผู้นำระดับสูงของพรรค เขาต้องการปกปิดตัวเอง ไม่อยากให้แม้แต่ชื่อจริงและการยืนยันตัวตนของตนออกไป แต่ฮาซันเป็นคนที่รู้เรื่องสำนักงานพิเศษ PKI ดี และสนิทสนมกับชาม อีกทั้งยังเป็นคนที่ไม่เคยให้สัมภาษณ์กับนักหนังสือพิมพ์หรือนักประวัติศาสตร์มาก่อนจนกระทั่งให้สัมภาษณ์กับจอห์น รูซา ดูเพิ่มเติมที่ *Ibid.*, p. 18.

Section of the Organizational Department) โดยมีผู้นำที่ชื่อว่าการ์โต (Karto) ผู้นำอาวุโสระดับสูงของ PKI ซึ่งถือเป็นผู้นำรุ่นเก่าในทศวรรษ 1920 ที่ได้รับการเคารพอย่างยิ่งจากพรรค⁴⁸ แต่บรรดาสมาชิกส่วนใหญ่ของแผนกนี้กลับไม่รู้ว่านี่เป็นหน่วยงานนี้ปรากฏขึ้น การ์โตจึงเป็นเสมือนสมาชิกลับของแผนก⁴⁹

หน่วยทหารต่อมาพัฒนาเป็นสำนักงานพิเศษ PKI เกิดขึ้นในช่วงที่ PKI มีประสบการณ์ทำสงครามต่อสู้ในสงครามการปฏิวัติอินโดนีเซียในปี 1945 -1949 ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาที่ยาวนานที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การการเมืองหรือขบวนการฝ่ายซ้ายให้เข้าร่วมทำงานกับกองกำลังติดอาวุธหรือทหารกองหนุน (militias) ต่อมากลุ่มเยาวชนเหล่านี้ก็ได้เข้าเป็นทหารประจำการ (regular military) และเมื่อสงครามการต่อสู้สิ้นสุดลงภายหลังจากอินโดนีเซียได้รับเอกราชที่แท้จริงในปี 1949 PKI รวมถึงบรรดากลุ่มการเมืองต่างก็ไม่อยากเสียการสนับสนุนจากส่วนดังกล่าว จึงมีความพยายามจะรักษาการสนับสนุนนี้ไว้⁵⁰ ส่งผลให้ภารกิจหลักของหน่วยทหาร (military section) คือการพยายามรักษาการติดต่อกับบุคลากรทางทหาร (military personnel) เอาไว้⁵¹

อย่างไรก็ตาม การที่ PKI หรือแม้แต่พรรคการเมืองอื่นๆ มีเครือข่ายอยู่ในกองทัพอินโดนีเซียไม่ใช่เรื่องผิดปกติในเวลานั้น เพราะในกรณีของพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซีย พรรคคอมมิวนิสต์ก็ยังมีเครือข่ายกับบรรดานายทหารระดับสูงในกองทัพ จนพรรคเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการปฏิวัติของเหล่านายพันในหมู่เกาะรอบนอก เช่น เกาะสุมาตราและเกาะสุลาเวสีในช่วงปี 1958-1967⁵²

หน่วยทหารเปลี่ยนชื่อในเวลาต่อมาเป็นสำนักงานพิเศษ PKI ภายหลังจากที่การ์โตเสียชีวิตในปี 1963 หลังจากนั้นไอดิตได้เลือกให้ซามซันมาเป็นผู้นำหน่วยแทน แต่ก่อนที่การ์โนจะเสียชีวิตได้มีข่าวลือในหมู่สมาชิกรุ่นเก่าที่เคยติดคุกการเมืองระบุว่าการ์โตได้บอกกับไอดิตว่าอย่าเลือกซามซันมาเป็นผู้นำ ซึ่งข่าวลือนี้อาจจะเป็นเรื่องจริงและสอดคล้องกับคำบอกเล่าของฮาซันที่ระบุนิสัยใจคอของซามว่าเป็นคนที่โอ้อวด มีความมั่นใจสูง และใจร้อน ตรงกันข้ามกับการ์โต แต่

⁴⁸ Ibid., pp. 118-119.

⁴⁹ Ibid., p. 118.

⁵⁰ Ibid., p. 121.

⁵¹ Ibid.

⁵² Ibid.

ไอดิตได้เลือกขามขึ้นมาเป็นผู้นำสำนักงานพิเศษ PKI เพราะความชอบพอส่วนตัว ขามได้ชื่อว่าเป็นคนของไอดิต และมีมิตรภาพระหว่างกันมานาน⁵³

ไอดิตรู้จักกับขามมาตั้งแต่ปี 1949 ในขณะนั้นขามเคลื่อนไหวอยู่ในกลุ่มสหภาพแรงงานประมงในท่าเรือจาการ์ตาตอนเหนือ (Serikat Buruh Kapal Pelanuhan) ขามเคยช่วยเหลือไอดิตรวมถึงลูคมันในขณะที่ยัง 2 คนเพิ่งกลับมาจากเวียดนามหลังจากที่หลบหนีออกจากอินโดนีเซียในช่วงการปฏิวัติที่ล้มเหลวของ PKI ปี 1948 โดยขามทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้ผู้นำ PKI สามารถผ่านเข้าด่านตรวจคนเข้าเมืองที่ท่าเรือตันจุงปรืออก (Tanjung Priok) ในเขตจาการ์ตาตอนเหนือ ทั้งที่ความจริงในขณะนั้นทั้งไอดิตและลูคมันมีปัญหาเกี่ยวกับเอกสารสำคัญ ทำให้ไม่สามารถเข้าอินโดนีเซียได้⁵⁴ อีกทั้งครอบครัวของไอดิตและขามต่างมีความใกล้ชิดกัน มีการไปมาหาสู่กัน โดยมีครั้งหนึ่งที่ทั้งสองครอบครัวไปพักผ่อนที่บ้านพักตากอากาศของไอดิตที่อยู่ในเกาะชวาตะวันตกโดยมีพ่อของไอดิตติดตามไปด้วย ขณะเดียวกัน ภรรยาของขามก็ยังคงเป็นนักกิจกรรมการเมืองสาวชาวซุนดาที่เคลื่อนไหวอยู่ในกลุ่มสหภาพแรงงานและกลุ่มแนวร่วมชาวนา⁵⁵

ภูมิหลังและประสบการณ์การทำงานของขาม คือเยาวชนที่เคยเข้าร่วมเคลื่อนไหวในนามของกลุ่มเยาวชนปาตุก (Pemuda Pathuk) ซึ่งมีผู้นำกลุ่มมาจากพรรคสังคมนิยมที่เคลื่อนไหวต่อต้านดัชต์และญี่ปุ่นในเมืองยอร์กยาการ์ตาในช่วงปี 1947⁵⁶ ขณะที่ขามเคลื่อนไหวในกลุ่มเยาวชนปาตุกคือช่วงเวลาที่ดีดัชต์กลับมายึดครองอินโดนีเซียได้บางส่วน และดัชต์ได้อนุญาตให้ข้าราชการของสาธารณรัฐอินโดนีเซียยังทำงานและอยู่ในเมืองยอร์กยาการ์ตาได้ ขามเป็นหนึ่งในเยาวชนจาก 5 คนที่ผู้นำจากพรรคสังคมนิยมในกลุ่มปาตุกเลือกให้เข้าไปทำงานเพื่อช่วยเหลือข้าราชการของสาธารณรัฐอินโดนีเซียในการลักลอบนำเข้าเงินและสินค้าต่างๆ กลับไปยังเมืองยอร์กยาการ์ตา ขามจึงมีโอกาสทำงานในกระทรวงสารสนเทศที่มีสาขาอยู่ในชวาตะวันตกและมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่จาการ์ตา โดยที่เขาได้รับเงินเดือนในฐานะข้าราชการของสาธารณรัฐที่มีค่าตอบแทนสูงในช่วงปี 1947-1948⁵⁷ ซึ่งการทำงานในครั้งนี้อย่างยิ่งทำให้ขามได้ติดต่อกับคน

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Ibid., p. 125.

⁵⁵ Ibid., p. 121.

⁵⁶ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, *Sjam Lelaki dengan Lima Alias (ขาม ผู้ชายกับนามแฝงทั้งห้า)* (Jakarta: Kepustakaan Populer Gramedia, 2010), p. 7.

⁵⁷ John Roosa, *Pretext for Mass Murder: The September 30th Movement and Suharto's Coup d' État in Indonesia*, p. 123.

หลากหลายกลุ่มรวมถึงบรรดาข้าราชการและนายทหารระดับสูงในกองทัพ และต่อมาในปี 1949 ซามก็ได้ถูกส่งไปทำงานในจากร์ตาค่อนที่จะเข้าเป็นสมาชิกของ PKI

แม้ซามจะอ้างว่าเป็นสมาชิกของ PKI อย่างน้อยที่สุดอาจจะตั้งแต่ปี 1949 หรือต้นทศวรรษ 1950 แต่มีการแสดงความเห็นและตั้งข้อสังเกตจากสมาชิกระดับสูงของพรรคอย่างฮาซันถึงสถานะของการเป็นสมาชิก PKI ที่แท้จริง ฮาซันยืนยันว่าแม้ซามจะเป็นสมาชิกของ PKI แต่ซามไม่เคยถูกปลุกฝังหรือถูกกำหนดให้ปฏิบัติตามข้อบังคับในแบบที่สมาชิกพรรคต้องปฏิบัติตาม เช่น ซามไม่เคยอ่านงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรค ซามไม่รู้หลักการและทฤษฎีของพรรคแต่อย่างใด เพราะชีวิตเขายุ่งเกี่ยวกับการประชุมพบปะกับคนหลากหลาย และใช้ชีวิตเคลื่อนไหวอยู่ทั้งในเมืองและชนบท ฉะนั้น ในมุมมองของสมาชิกระดับสูงที่เป็นคนรุ่นเก่าอย่างฮาซัน เขามองว่าซามไม่ได้มีจิตวิญญาณของ PKI แต่เป็นเพียงคนที่รับคำสั่งจากไอติดและทำหน้าที่ส่งต่อ ปฏิบัติตามคำสั่งเพียงเท่านั้น⁵⁸ แตกต่างจากซามที่ระบุตัวเองว่าเป็นผู้ที่รักและอุทิศตัวเพื่อ PKI เขาระบุว่าสิ่งที่ตัวเขาได้สอนและปลุกฝังสมาชิกของสำนักงานพิเศษ PKI คือการให้ความสำคัญกับหลักการ (theory) และอุดมการณ์ (ideology) ซึ่งหลักการคือเรื่องของลัทธิมาร์กซ์และเลนิน ขณะที่อุดมการณ์คือการรักพรรค (love the party)⁵⁹ ส่วนไอติดมองว่าซามคือคนที่ซื่อสัตย์กับ PKI

อย่างไรก็ตาม การให้ความสนใจกับสถานะและการนิยามตัวเองทางการเมืองของซามมีความสำคัญอย่างยิ่งกับการสะท้อนวิถีคิดและยุทธศาสตร์ของไอติดที่มีต่อ PKI รวมถึงการแก้ปัญหาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับพรรคขณะที่เป็นผู้นำ การที่ไอติดเลือกให้ซามให้ทำงานเคลื่อนไหวในทางลับภายในสำนักงานพิเศษ PKI โดยที่ซามไม่ได้มีประวัติมาจากการเป็นสมาชิกของ PKI มาก่อน หรือในอีกแง่หนึ่งคือซามไม่ได้เกี่ยวข้องกับพรรคโดยตรงหรือเป็นสมาชิกพรรครุ่นเก่าในทศวรรษ 1920 แต่สิ่งที่ปรากฏชัดคือการที่ไอติดเลือกซามมาทำงานในฐานะผู้นำหน่วยเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนอำนาจหรือเปลี่ยนมือจากผู้นำรุ่นเก่า โดยเปลี่ยนจากคนรุ่นเก่าในทศวรรษ 1920 อย่างการโนมาเป็นผู้นำรุ่นใหม่อย่างชัดเจน การเลือกซามที่ถือว่าสอดคล้องกับวิถีคิดที่ไอติดเลือกคนมาร่วมทำงาน ซึ่งจะเห็นมาก่อนหน้านี้แล้วว่าบรรดาคณะกรรมการในส่วนต่างๆ ของงานบริหารพรรคในรุ่นไอติดล้วนแต่เป็นคนรุ่นใหม่ทั้งสิ้น และเป็นบุคคลที่มีความสนิสนมเป็นการส่วนตัวหรือเคยประสบการณ์ร่วมทางการเมืองเหมือนกับไอติด อีกทั้งการที่ไอติดเลือกซามโดยที่ไม่สนใจว่าซามเคยเป็นสมาชิกและถูกปลุกฝังตามแบบฉบับของ PKI หรือไม่ แต่เชื่อว่าซามเป็นผู้ที่ซื่อสัตย์ต่อตนและพรรค แสดงให้เห็นถึงความเย็นหยุน และการรู้จักปรับเปลี่ยนวิธีการบางอย่าง

⁵⁸ Ibid., pp. 134-135.

⁵⁹ Ibid., p. 136.

รวมถึงวิธีการเลือกใช้คนให้มาร่วมทำงาน ซึ่งถือเป็นลักษณะเด่นของไอดิตที่ให้ความสำคัญกับการอยู่รอดของ PKI และผลประโยชน์ที่พรรคจะได้รับจากคนที่ไอดิตดึงให้เข้ามาทำงานด้วยเป็นหลัก

สำนักงานพิเศษ PKI ในปี 1964 ขึ้นตรงกับไอดิตและมีชามคอยรับคำสั่งและส่งข่าวไปยังไอดิตผู้เดียว อีกทั้งชามยังมีหน้าที่พิเศษ คือรับผิดชอบเอาใจใส่แนวร่วมของหน่วย และพยายามรักษาการติดต่อกับบรรดาทหารในกองทัพ ซึ่งการที่ชามเคยทำงานในกลุ่มปาตุกมาก่อนทำให้เขารู้จักคนเยอะและค่อนข้างมีเครือข่ายที่ดี สำนักงานพิเศษ PKI มีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจนขึ้น แต่ยังคงเคลื่อนไหวแบบลับเช่นเดิม โดยหน่วยจะแบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก คือ หน่วยพิเศษกลาง (Biro Chusus Pusat) เป็นหน่วยหลักที่มีสำนักงานประจำอยู่จาการ์ตา ในส่วนนี้จะประกอบไปด้วยผู้ร่วมงานทั้งหมด 5 คน ได้แก่ ชามในฐานะผู้นำหน่วย โบโน (Pono) คือผู้ช่วยของชาม โบโน (Bono) ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ วันดี (Wandi) ทำหน้าที่เป็นเหรียญกษาปณ์ และฮามิม (Hamim) ทำหน้าที่ฝึกฝนแนวร่วมของหน่วย โดยที่มีเพียงชาม โบโน และโบโนเท่านั้นที่ทำหน้าที่ติดต่อและหาข่าวจากบรรดาบุคลากรทหาร ขณะที่วันดีและฮามิมเป็นเพียงผู้ช่วยสนับสนุนเท่านั้น หน่วยพิเศษอีกส่วน คือ สำนักงานพิเศษส่วนภูมิภาค (Biro Chusus Daerah) ประกอบไปด้วยผู้ร่วมหน่วยหลัก 3 คน ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนหน่วยพิเศษกลางที่จาการ์ตาเป็นหลัก⁶⁰

การทำงานของสำนักงานพิเศษ PKI ยังคงเป็นความลับ ไม่มีใครทราบเป็นทางการว่าผู้ร่วมงานในหน่วยพิเศษกลางเป็นสมาชิก PKI ซึ่งผู้นำหลักเหล่านี้กลับเป็นที่รู้จักจากคนทั่วไปในฐานะของถูกนักธุรกิจหรือพ่อค้าที่มีกิจการส่วนตัว เช่น ชามมีโรงงานผลิตกระเบื้องมุงหลังคา โบโนมีร้านซ่อมรถ โบโนมีร้านอาหาร และฮามิมมีรถโดยสารประจำทาง⁶¹ การพบกันในแต่ละครั้งของผู้ร่วมหน่วยพิเศษกลาง PKI จะเจอกันเดือนละครั้งโดยที่มีการเปลี่ยนสถานที่ไปเรื่อยๆ รอบเมือง มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกัน โดยชามจะทำหน้าที่นำข่าวจากไอดิตมาบอกผู้ร่วมงานอีกทอดหนึ่ง ขณะที่ผู้ร่วมทำงานในหน่วยพิเศษประจำภูมิภาคทั้ง 3 คนก็เคลื่อนไหวโดยที่ไม่มีใครรู้ว่าเป็นแนวร่วม PKI พวกเขาทำงานเคลื่อนไหวในฐานะของผู้จัดการโรงแรม นักธุรกิจ และครู โดยได้ปิดบังสถานะของการเป็นเครือข่าย PKI เอาไว้ทั้งหมด⁶²

เป้าหมายหลักของสำนักงานพิเศษ PKI ไม่ได้ต้องการจะเปลี่ยนบรรดานายทหารและบุคลากรทหารให้เข้ามาเป็นสมาชิก PKI แต่ต้องการที่จะให้คนเหล่านั้นคอยหาข่าวหรือส่งข่าวที่

⁶⁰ Ibid., p. 126.

⁶¹ Ibid.

⁶² Ibid., p. 127.

เกี่ยวข้องกับภายในกองทัพให้กับสำนักงานพิเศษ PKI รัฐบาล⁶³ ขณะเดียวกัน สำนักงานพิเศษ PKI ยังทำหน้าที่แสดงเหมือนเป็นตัวแทนของ PKI โดยในเดือนธันวาคม 1964 เกิดกรณีไอดีตถูกกล่าวหาจากรองนายกรัฐมนตรีคนที่ 3 คือ ไครูล ซาเลห์ คนที่เป็นผู้นำต่อต้าน PKI ระบุว่าพบเอกสารลับและแผนการลับที่ผู้นำ PKI เตรียมจะเข้ายึดอำนาจจากประธานาธิบดีซูการ์โน ส่งผลให้ไอดีตถูกซักไซ้จากกองกำลังตำรวจ และหากเรื่องนี้มีมูลเหตุจริงอาจจะทำให้กองกำลังตำรวจนำประเด็นนี้มาต่อต้านไอดีตตามมา แต่ไอดีตได้ใช้ให้ซามรวมถึงสมาชิกของสำนักงานพิเศษ PKI ติดต่อกับนายทหารที่เป็นเครือข่ายในกองทัพและให้พวกเขาเหล่านั้นขัดขวางรวมถึงต่อต้านเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งต่อมาวิธีการนี้ประสบความสำเร็จอย่างงดงาม ไอดีตพ้นข้อกล่าวหา ขณะที่ ไครูล ซาเลห์ต้องออกมาขอโทษที่ตนทำการเผยแพร่เอกสารปลอมที่ทำให้ไอดีตและ PKI เสื่อมเสีย⁶⁴

การจัดตั้งสำนักงานพิเศษ PKI ที่มีไอดีตเป็นประธานยังปรากฏข้อมูลต่อมามีคนในหน่วยพิเศษ เช่น ซามเกี่ยวข้องกับกรติดต่อกับและเคยให้การช่วยเหลือแก่นายทหารระดับสูงและบุคลากรทหารที่นำไปสู่การปราบปรามกลุ่มดารุลอิสลาม และกองทัพอิสลามอินโดนีเซีย⁶⁵ ซึ่งถือเป็น 2 กลุ่มสำคัญที่อยู่เบื้องหลังขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มปฏิวัติปฏิวัติ ในหมู่เกาะรอบนอกชาวช่วงปลายทศวรรษ 1950 ที่มีนายทหารระดับสูงของกองทัพและพรรคการเมืองฝ่ายขวา เช่น พรรคมัสยุมิและพรรคสังคมนิยมอินโดนีเซียให้การสนับสนุนดำเนินการต่อต้าน PKI และ รัฐบาลกลางอินโดนีเซีย⁶⁶ โดยนายพันเอกอับดุล ลาตีฟ (Colonel Abdul Latief) คือผู้ที่ถูกส่งมาเพื่อปราบปรามกลุ่มปฏิวัติที่เกาะสุมาตราในปี 1958 และทำงานร่วมกับองค์กรของ PKI มีการประชุมร่วมกันระหว่างพันเอกอับดุล ลาตีฟกับกลุ่มเยาวชนที่เป็นสมาชิก PKI อยู่หลายครั้ง⁶⁷ โดยฮาซันกล่าวถึงลักษณะการทำงานร่วมกันระหว่างสำนักงานพิเศษ PKI กับกองทัพอินโดนีเซียในช่วงทศวรรษ 1950 ไว้ว่า

คนจากสำนักงานพิเศษ PKI จะให้ข้อมูลแก่กองทัพถึงรายละเอียดและการดำเนินงานของกลุ่มดารุลอิสลามและกองทัพอิสลามอินโดนีเซีย รวมถึงเสนอยุทธศาสตร์ที่จะใช้จัดการกับ

⁶³ Ibid., p. 131.

⁶⁴ คำสัมภาษณ์ของฮาซัน Ibid.

⁶⁵ Ibid., p. 132.

⁶⁶ ดูเพิ่มเติมในวิทยานิพนธ์บทที่ 4

⁶⁷ John Roosa, *Pretext for Mass Murder: The September 30th Movement and Suharto's Coup d' État in Indonesia*, p. 133.

กลุ่มนี้ เช่น ชามจะวิเคราะห์ว่าปัญหาและจุดอ่อนของกลุ่มนี้ คือ เคลื่อนไหวไม่วางอยู่ที่ฐานมวลชน หากจะประท้วงหรือทำลายก็ต้องลงไประดมมวลชนก่อนเป็นลำดับแรก ต้องดึงมวลชนให้เข้ามาเกี่ยวข้อง และถ้านายทหารระดับสูงในกองทัพสนใจในวิธีการหรือสิ่งที่สำนักงานพิเศษ PKI บอกก็จะกลับมาขอคำแนะนำอีกครั้ง เมื่อถึงเวลานั้น ชามก็จะเพิ่มเติมข้อมูลว่าผู้ที่อยู่เบื้องหลังคอยเป็นผู้สนับสนุนหลักของกลุ่มดาร์อุสลาม และกองทัพอิสลามอินโดนีเซีย รวมถึงกลุ่มปฏิบัติการปฏิวัติในหมู่เกาะรอบนอกก็คือสหรัฐอเมริกาและเนเธอร์แลนด์ เมื่อกองทัพได้รับข้อมูลนี้ก็จะถูกโน้มน้าวให้ค่อยตามจนนำมาสู่การปราบปรามตามมา⁶⁸

นอกจากจะรู้ว่า PKI ภายใต้สำนักงานพิเศษ PKI ที่มีการติดต่อทำงานกับบางหน่วยงานของกองทัพอินโดนีเซียมาตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1950 แต่สำนักงานพิเศษ PKI นับตั้งแต่ปลายปี 1964 ยังเข้าไปติดต่อทำงานร่วมกับบรรดานายทหารและตำรวจคนสำคัญๆ ที่มีอิทธิพลในกองทัพ เช่น ชามเข้าไปติดต่อกับ วาลูโย (Waluyo) คนที่มีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับกองทัพอากาศ และยังติดต่อกับซูโปโน (Supono) คนที่ใกล้ชิดกับทหารเรือและตำรวจที่ต่อมากลายเป็นผู้ช่วยของชามในสำนักงานพิเศษ PKI⁶⁹

ชามยังเข้าไปทำงานติดต่อกับบรรดานายทหารกองทัพจำนวนมากในเกาะชวาและหมู่เกาะรอบนอก ไม่ว่าจะเป็นเข้าไปติดต่อกับนายทหารจำนวน 250 คนในเขตชวากลาง ติดต่อกับทหารราว 200 คนในเกาะชวาตะวันออก และติดต่อกับทหารอีก 80-100 คนในชวาตะวันตก มีการเข้าไปติดต่อกับทหารราว 40-50 คนในจาการ์ตา และอีก 30-40 คนในเกาะสุมาตราตอนเหนือ ขณะเดียวกันยังติดต่อกับบรรดานายทหารในบาหลีและสุมาตราตะวันตกกลุ่มละ 30 คน แม้ไม่สามารถระบุชัดว่าบรรดานายทหารเหล่านี้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของ PKI อย่างสมบูรณ์ แต่ได้รับการประเมินจากชามว่าบรรดานายทหารที่เขาไปปฏิสัมพันธ์ด้วยนั้น ถือเป็นกลุ่มนายทหารที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้เห็นอกเห็นใจ (sympathizers) ต่อ PKI โดยจะไม่ต่อต้านพรรค อีกทั้งยังเห็นด้วยและสนับสนุนนโยบายของ PKI⁷⁰

อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งสำนักงานพิเศษ PKI ของไอติดเพื่อเป้าหมายหลักคือการติดต่อแทรกแซง และหาข่าวในทางลับจากกองทัพอินโดนีเซีย เป็นเสมือนหมากที่ผู้นำพรรคเก็บงำเป็นความลับ แต่ด้วยสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่าง PKI กับกองทัพอินโดนีเซียที่ทวีความรุนแรง

⁶⁸ คำสัมภาษณ์ของฮาซัน หนึ่งในผู้นำคนสำคัญของ PKI ดูเพิ่มเติมที่ Ibid., p. 132.

⁶⁹ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, *Sjam Lelaki dengan Lima Alias (ชาม ผู้ชายกับนามแฝงทั้งห้า)*, p. 2.

⁷⁰ Harold Crouch, *The Army and Politics in Indonesia*, p. 83.

ยิ่งขึ้นนับตั้งแต่ปี 1963 เป็นต้นมา หลังจากที่ PKI เคลื่อนไหวทั้งมวลชนและแนวร่วมของพรรค รวมถึงการระดมประชาชนอินโดนีเซียในประเด็นการเมืองระหว่างประเทศ ฉะนั้น การเคลื่อนไหวในทางลับของสำนักงานพิเศษ PKI คือวิธีการที่โหดร้ายเพื่อช่วงชิงแรงสนับสนุนจากบางหน่วยของกองทัพ และในอีกด้านหนึ่งก็เพื่อลดการต่อต้านภายในกองทัพอินโดนีเซีย ซึ่งสถานการณ์และการเคลื่อนไหวของ PKI และกองทัพในช่วงเวลานี้ยังสะท้อนให้เห็นว่ากองทัพอินโดนีเซียไม่มีความเป็นเอกภาพอย่างยิ่ง แต่ขณะเดียวกัน PKI กลับยังได้รับการสนับสนุนจากบรรดานายทหารในกองทัพอินโดนีเซียที่จำกัดเช่นกัน

การเคลื่อนไหวของโอดิตและ PKI ถูกจับตามองจากผู้สังเกตการณ์และสื่ออินโดนีเซียในขณะนั้นถึงทิศทางที่ผู้นำ PKI จะนำพาพรรค ซึ่งต่อมานักหนังสือพิมพ์ชาวอินโดนีเซียที่เฝ้าติดตามการเมืองอินโดนีเซียมาโดยตลอดอย่างโรซิฮัน อันวาร (Rosihan Anwar) มีการบันทึกว่าโอดิตได้เข้าพบกับประธานาธิบดีซูการ์โนเมื่อวันที่ 15 มกราคม 1965 โดยผู้นำ PKI ได้เสนอไปยังประธานาธิบดีซูการ์โนให้ทำการติดอาวุธกลุ่มชาวนาและกรรมกรที่อยู่ภายใต้องค์กรนักปฏิวัติ (Ormas-ormas Revolusioner) โอดิตกล่าวว่าวิธีการนี้จะถือเป็นคำตอบและทางออกที่ดีที่สุดที่จะใช้จัดการกับจักรวรรดินิยมอังกฤษที่ยังคงแข็งแกร่ง และยังส่งกองกำลังทหารลงไปประชิดพื้นที่ในชายแดนมาเลเซีย⁷¹

ผู้นำ PKI ยังได้อ้างว่าขณะนี้พรรคมีสมาชิกและแนวร่วมที่เป็นชาวนาและกรรมกรที่จำเป็น จะได้รับการติดอาวุธให้กับทั้งสองกลุ่มมีจำนวนมากถึง 15 ล้านคน โดยที่มีฐานของชาวนาจำนวน 10 ล้านคน และกรรมกรอีก 5 ล้านคน⁷² และภายใต้ข้อเสนอให้มีการติดอาวุธกับกลุ่มชาวนาและกรรมกรดังกล่าว โอดิตกล่าวในท้ายที่สุดว่าได้รับการอนุมัติจากประธานาธิบดีซูการ์โนผ่านการที่ประธานาธิบดีแสดงออกด้วยการพยักหน้ารับ⁷³ ทั้งนี้ ข้อเสนอของโอดิตที่ให้ติดอาวุธกับมวลชนชาวนาและกรรมกรของพรรคยังสอดคล้องกับความเห็นของวีโอโกโย (K. Werdojo) ผู้นำพรรคปาตินโด (Patindo) ที่เป็นพรรคการเมืองในเครือของ พรรคชาตินิยมอินโดนีเซียได้แสดงออกว่าเห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว⁷⁴

⁷¹ Rosihan Anwa, Sukarno Tentara PKI: Segitiga Kekuasaan sebelum Prahara Politik 1961-1965 (ซูการ์โน ทหาร พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย: สามกลุ่มอำนาจก่อนความยุ่งเหยิงทางการเมือง 1961-1965), p. 338.

⁷² Ibid.

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Ibid.

หากเหตุการณ์เป็นไปตามคำบันทึกของนักหนังสือพิมพ์โรซีฮัน อันวาร์ ความคิดของไอดิติที่จะติดอาวุธให้กับชาวนาและกรรมกรที่เป็นสมาชิกและแนวร่วมของพรรคเริ่มเกิดขึ้นในเดือนแรกของปี 1965 โดยเกิดจากการประเมินสถานการณ์จากการเผชิญหน้ากับมาเลเซียและจักรวรรดินิยมตะวันตกที่พรรคมองว่าอยู่เบื้องหลังมาเลเซียเป็นหลัก ซึ่ง PKI เองก็เป็นทั้งผู้สนับสนุนหลักและดำเนินการอย่างต่อเนื่องกับนโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซียของประธานาธิบดีซูการ์โนมาตั้งแต่ปี 1963 แม้ความคิดเรื่องติดอาวุธให้กับชาวนาและกรรมกรของไอดิติจะเกิดจากการอ้างถึงภัยอันตรายจากภายนอกของจักรวรรดินิยมตะวันตก

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เกิดขึ้นท่ามกลางปัญหาการเมืองภายในอินโดนีเซียที่ PKI เจอมา นับตั้งแต่ปลายปี 1963 เป็นต้นมา โดยเฉพาะการที่พรรคต้องเผชิญกับกลุ่มการเมือง สื่อ รวมถึงกองทัพอินโดนีเซียบางส่วนที่ร่วมมือต่อต้าน PKI ข้อเสนอของไอดิติที่เรียกร้องให้ประธานาธิบดีซูการ์โนติดอาวุธให้กับมวลชนชาวนาและกรรมกรจะถือว่าเป็นวิธีการที่ผู้นำ PKI ใช้เพื่อปูทางเตรียมไปสู่การจัดการแก้ปัญหาที่กลุ่มต่อต้าน PKI ภายในประเทศ ขณะเดียวกันความคิดที่จะติดอาวุธให้กับมวลชนชาวนาและกรรมกรยัง สะท้อนถึงความรู้สึกอึดอัดที่เกิดขึ้นกับผู้นำ PKI ซึ่งในขณะนั้นพรรคเติบโตและมีอิทธิพลมากที่สุดทั้งในพื้นที่การเมืองภายในประเทศและการเมืองระหว่างประเทศ แต่ในทางกลับกัน PKI ต้องเผชิญกับข้อจำกัดหลายทาง โดยเฉพาะแรงต่อต้านจากกองทัพอินโดนีเซียเอง

6.2.3 การเฉลิมฉลองครั้งสุดท้าย

“เขา” ที่เกิดภายใต้การต่อสู้ที่ยากลำบาก
เวลานี้เติบโตใหญ่และกลายเป็นผู้ใหญ่แล้ว
เขาเติบโตภายใต้ป่าหลอมของการต่อสู้
นับพันคนที่ร่วงหล่น แต่ยังคงมีนับล้านคนที่ยังคงอยู่
ยืนหยัดและโบกสะบัด
สูปีที่ 45

“เขา” เติบโตและเป็นผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะเหยียดคำพูดใดหรือไม่
มวลชนยังคงทำงานและก้าวร้าวเรียกชื่อด้วยความถ่อมตัวและเป็นเหมือนดวงไฟเล็กๆ
ที่ส่องสว่าง: พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย⁷⁵

⁷⁵ บางส่วนของบทกวีที่ชื่อ “บทกวีถึงพรรค” แต่งโดย อากัม วิสาปี (Agam Wispi) นักกวีประจำพรรคในโอกาสครบรอบปีที่ 45 ของการก่อตั้ง PKI ดูเพิ่มเติมที่ Agam Wispi, “KEPADA PARTAI (บทกวีถึงพรรค),” in

ภาพที่ 12 ไรต์และประธานาธิบดีซูการ์โนในงานเฉลิมฉลองครบรอบปีที่ 45 ของ PKI

ที่มา: EKSKLUSIF G30S: Ketua PKI Aidit Ditangkap setelah Minum Kopi (เรื่องพิเศษ G30S ไรต์ถูกจับกุมตัวหลังจากดื่มกาแฟ) [Online], Available from: <https://m.tempo.co/read/news/2015/10/01/078705388/eksklusif-g30s-ketua-pki-aidit-ditangkap-setelah-minum-kopi> [2016, May 10]

บทกวีข้างต้น คือส่วนหนึ่งของการร่วมเฉลิมฉลองกับ PKI ที่ได้เข้าสู่ปีที่ 45 นับตั้งแต่ก่อตั้งพรรค โดย PKI จัดงานเฉลิมฉลองครั้งนี้อย่างยิ่งใหญ่ในระหว่างวันที่ 23-26 พฤษภาคม 1965 โดยงานในวันที่ 24 พฤษภาคมถือว่าเป็นงานเฉลิมฉลองที่ยิ่งใหญ่เหตุการณ์หนึ่งในประวัติศาสตร์การเมืองอินโดนีเซีย สถานที่จัดงานคือสนามกีฬาแห่งชาติใจกลางกรุงจาการ์ตา พรรคได้รับเกียรติจากประธานาธิบดีซูการ์โนเป็นประธานในงาน การแสดงเฉลิมฉลองประกอบไปด้วยทหารจากกองทัพอากาศที่มาแสดงการกระโดดร่ม และมีการเดินขบวนพาเหรดของบรรดาสมาชิกและแนวร่วม PKI จำนวนมาก มีการเดินขบวนสวนสนามของกลุ่มสตรี คอมมิวนิสต์ และยังมีขบวนพาเหรดที่บรรดาสมาชิกและแนวร่วมพรรคต่างพร้อมใจกันถือรูปภาพขนาดใหญ่ของผู้นำคอมมิวนิสต์คนสำคัญ ได้แก่ มาร์กซ์, เองเงิลส์, เลนิน, สตาลิน, ไรต์ รวมถึงรูปของประธานาธิบดีซูการ์โนที่มีขนาดใหญ่ที่สุด⁷⁶ ขณะเดียวกันยังมีบรรดาตัวแทนของประเทศโลกคอมมิวนิสต์ทั้ง 8 ประเทศเข้าร่วมงาน เช่น ตัวแทนคนสำคัญของพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่นำโดย เฝิงเจิน (Peng Chen) และ

SMI [Online], 1965, Available from: <https://www.marxists.org/indonesia/indones/KepadaPartai/TakAdaJudul.htm> [2016, January 31]

⁷⁶ Helen-Louise Hunter, *Sukarno and the Indonesian Coup: The Untold Story* (London: Praeger Security International, 2007), p. 131.

หลิวหนิงอี้ (Liu Ning-yi) ร่วมด้วยสมาชิกคณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียอีก 5 คน รวมถึงตัวแทนจากเวียดนามเหนือที่ให้การสนับสนุนนโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซีย⁷⁷

ประธานาธิบดีซูการ์โนขึ้นกล่าวสรรเสริญไอดิตและยกย่องความยิ่งใหญ่ของ PKI ภายในงานเฉลิมฉลองอย่างมิตรรักที่ชิดใกล้กับพรรค ขณะเดียวกันก็ได้เปรียบเทียบไอดิตเป็นเสมือนป้อมปราการหรือฐานที่มั่นของอินโดนีเซีย และชื่นชมสรรเสริญ PKI ในฐานะพรรคปฏิวัติหัวก้าวหน้าของอินโดนีเซียใจความตอนหนึ่งว่า

พี่น้องทั้งหลาย รู้หรือไม่ว่าจะอะไรคือความหมายของ “ดีปา นูซันตารา” ที่จริงแล้วคำนี้หมายถึง ป้อมปราการของอินโดนีเซีย ... ดีปา นูซันตารา ไอดิต คือ ป้อมปราการของอินโดนีเซียอย่างแท้จริง⁷⁸

สิ่งที่ทำให้ PKI กลายเป็นพรรคที่เข้มแข็ง กลายเป็นพรรคที่มีสมาชิกถึง 3 ล้านคนและมีกลุ่มเยาวชนจนถึง 3 ล้านคน เช่นทุกวันนี้ เพราะ PKI คือ พรรคปฏิวัติหัวก้าวหน้า ... พี่น้องทั้งหลาย การปฏิวัติอินโดนีเซียจะไม่สามารถสำเร็จได้เลย หากกลุ่มพลังปฏิวัติหัวก้าวหน้าเหล่านี้ไม่รวมกันเป็นหนึ่งเดียว เพราะเช่นนี้ เราถึงสมัครรักใคร่กับ PKI⁷⁹

ประธานาธิบดีซูการ์โนกล่าวยินดีกับปีที่ 45 ของ PKI และอวยพรปิดท้ายให้ PKI ก้าวไปสู่ปีข้างหน้าและปีต่อไป ไปอย่างมั่นคงและตลอดไป ขณะที่ไอดิตได้กล่าวขอบคุณประธานาธิบดีซูการ์โนที่ยกย่อง PKI อีกทั้งไอดิตยังกล่าวว่า PKI คือส่วนพื้นฐานหลักขาดที่ขาดไม่ได้สำหรับการปฏิวัติอินโดนีเซียให้ประสบความสำเร็จ ขณะเดียวกันไอดิตได้ให้คำมั่นว่าจะผลักดันให้ PKI ไปสู่ความยิ่งใหญ่และมั่นคง⁸⁰

อย่างไรก็ตาม ความสมัครรักใคร่รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างไอดิตกับประธานาธิบดีซูการ์โนได้เปลี่ยนไปสู่ช่วงเวลาที่ผ่านมาที่ผู้นำ PKI กลับรู้สึกกังวลใจและไม่ปลอดภัย สิ่งนี้เกิดขึ้นภายในเวลาเพียงไม่ถึง 2 เดือนหลังจากที่พรรคจัดงานครบรอบ 45 ปีอย่างยิ่งใหญ่ ซึ่งความกังวลใจของผู้นำ PKI เป็นผลมาจากปัญหาสุขภาพของประธานาธิบดีซูการ์โน โดยในเดือนกรกฎาคมมีข่าวแพร่สะพัดว่าประธานาธิบดีซูการ์โนป่วยหนัก หมอชาวจีนที่เข้ารับรักษาอาการป่วยระบุว่า

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ Ibid., p. 132.

ประธานาธิบดีซูการ์โนอาจจะเป็นอัมพาตหรือผลร้ายแรงสุดถึงขั้นเสียชีวิตได้ ชาวสื่อแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วได้เพิ่มอุณหภูมิความร้อนในการเมืองอินโดนีเซียอย่างยิ่ง อีกทั้งมีข่าวลือว่ามีบางกลุ่มเตรียมพร้อมที่จะล้มประธานาธิบดีซูการ์โนจากตำแหน่งประธานาธิบดี⁸¹

ไอดิตรับรู้ข่าวอาการป่วยหนักของประธานาธิบดีซูการ์โนขณะที่อยู่ระหว่างการเดินทางเยือนประเทศจีน และได้รีบกลับมายังอินโดนีเซียทันทีในเดือนสิงหาคม ไอดิตได้พบกับชามทันทีที่กลับมาจากจีน และวิเคราะห์ผลที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการป่วยของประธานาธิบดีซูการ์โน ไอดิตกล่าวว่าหากประธานาธิบดีป่วยซ้ำป่วยซ้อน ไม่หายขาดเช่นนี้ ในท้ายที่สุดแล้วประธานาธิบดีซูการ์โนอาจจะเสียชีวิตได้⁸² ไอดิตกังวลว่าหากเหตุการณ์เป็นไปเช่นนั้นจริงๆ เกรงว่าผู้นำกองทัพอินโดนีเซียจะริบฉวยโอกาสจากการตายของประธานาธิบดีซูการ์โนในการเข้ามาสู่อำนาจ และถึงเวลานั้นกองทัพอินโดนีเซียจะเป็นฝ่ายกำจัด PKI⁸³ ภายหลังจากการพบกันและได้ฟังการวิเคราะห์ของไอดิตในคืนนั้นเอง ชามได้อ้างถึงคำพูดและคำตัดสินใจของไอดิตในขณะนั้น ไอดิตกล่าวว่า “PKI ในขณะนี้ถึงเวลาที่จะต้องเลือกแล้ว เลือกว่าจะเป็นผู้ลงมือกระทำก่อน หรือเป็นผู้ที่ถูกกระทำ”⁸⁴

ชามเริ่มปฏิบัติการทันทีภายหลังจากได้หารือกับไอดิต โดยได้ติดต่อไปยังสำนักงานพิเศษ PKI เช่น ติดต่อไปยังผู้ช่วยของเขาอีก 2 คน คือ ซโปโนและโบโนที่เคลื่อนไหวอยู่ในจาการ์ตอนกลาง และยังได้ติดต่อไปยังนายทหารจากกองทัพอินโดนีเซียด้วยกันถึง 3 คน คือ พันเอกอับดุล ลาตีฟ พันโทอุณฑง (Lieutenant Colonel Untung) และพลตรีซูโจโน (Major Sujono) เพื่อทำหน้าที่สั่งการหลักในปฏิบัติการที่ชามเรียกว่า “ปฏิบัติการที่จำกัดของไอดิต” (Operasi terbatas Aidit)⁸⁵ ซึ่งพันเอกอับดุล ลาตีฟ และพันโทอุณฑงต่างก็มาจากกองกำลังดีโปเนโกรอ (Diponegoro) กองกำลังภายใต้กองทัพอินโดนีเซียที่มีแสนยานุภาพทางทหารมากที่สุดประจำการอยู่ในเกาะชวากลาง

อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่ไอดิตและชามได้พบกันในเดือนสิงหาคม ยังเต็มไปด้วยความสับสน ไม่มีข้อมูลที่ชัดเจน บางส่วนระบุว่าไอดิตและ PKI คิดจัดตั้งกองกำลังที่

⁸¹ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, “Aidit and The G30S,” p. 30.

⁸² Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, Sjam Lelaki dengan Lima Alias (ชาม ผู้ชายกับนามแฝงทั้งห้า), p. 2.

⁸³ Ibid., p. 3.

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ Ibid., p. 4.

5 ร่วมกับผู้บัญชาการทหารประจำกองทัพอากาศอินโดนีเซียที่ชื่อโอมาร์ ดานี (Omar Dhani) ในวันที่ 5 กรกฎาคม 1965 โดยได้ใช้ฐานทัพอากาศฮาลิมที่อยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของจาการ์ตาเป็นฐานปฏิบัติการถล่มเครื่องบินพลเรือนในกองกำลังที่ 5 โดยในเดือนกันยายนพบว่ามีพลเรือนเข้าร่วมกับกองกำลังที่ 5 มีจำนวนมากกว่า 2000 คน⁸⁶

ขณะที่ข้อมูลอีกด้านหนึ่งมาจากนักข่าวชาวอเมริกัน ชื่อ จอห์น ฮิวส์ ได้อ้างถึงเอกสารที่เรียกกันว่า “คำสารภาพผิดของไอดิต (The Confession of Aidit)” โดยระบุว่าหลักฐานชิ้นนี้เขียนโดยไอดิต และเป็นเอกสารในลักษณะกึ่งทางการที่ฮิวส์นำมาลงในบทความของตอนที่ชื่อ “Indonesian Upheaval”⁸⁷ ในเนื้อหาของเอกสารระบุว่าไอดิตมีความพยายามที่จะก่อปฏิวัติและมีการประชุมลับในหมู่คณะกรรมการกลางพรรคโดยกำหนดแผนว่า PKI จะทำการรัฐประหารในปี 1970 แต่แผนการดังกล่าวเกิดรั่วไหลออกไป จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคกับกองทัพเปลี่ยนแปลงไป กลายเป็นความสัมพันธ์ที่ไว้วางใจกันไม่ได้อีกต่อไป ฉะนั้นจึงมีการเปลี่ยนแผนโดยมีการร่างแผนการที่จะทำการรัฐประหารในวันที่ 1 พฤษภาคม 1965 แต่ได้รับการคัดค้านจากบรรดาผู้นำ PKI คนอื่นๆ เช่น ลูคมัน โญโต ที่มองว่าเป็นการเสี่ยงอันตรายเกินไป จากนั้นไอดิตก็ได้พยายามติดต่อวางแผนกับพันโทอุตุงอีกหลายครั้งหลังจากเดือนมิถุนายนเป็นต้นมา ทว่าระหว่างนั้น PKI ก็ได้รับการแจ้งข่าวว่ากองทัพภายใต้การนำของพลโทยานีพยายามจะสืบข่าวการเคลื่อนไหวของ PKI ทำให้ไอดิตมองว่าสถานการณ์เช่นนี้ยิ่งกระตุ้นให้เกิดการรัฐประหารและไม่สามารถรื้อได้อีกต่อไป ต่อมาจึงเกิดการประชุมร่วมกันระหว่างไอดิตกับผู้เกี่ยวข้องในวันที่ 25 กันยายน โดยระบุว่าได้เลือกให้วันที่ 30 กันยายนเป็นวันก่อการรัฐประหาร แต่ก็ได้มีข้อเสนอจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องว่าการรัฐประหารควรจะเกิดขึ้นในวันที่ 5 ตุลาคมที่ตรงกับวันกองทัพอินโดนีเซีย⁸⁸

หากงานเขียนเรื่อง “คำสารภาพผิดของไอดิต (The Confession of Aidit)” คืองานที่เขียนโดยไอดิตในขณะนั้นจริง สิ่งที่เกิดขึ้นและอยู่เบื้องหลังแผนการของผู้นำ PKI ที่จะพยายามทำการรัฐประหารในเดือนกันยายนหรืออาจจะเป็นเดือนตุลาคม คือความคิดเรื่องการรัฐประหารของไอดิต โดยที่ไอดิตระบุว่าเกิดขึ้นจากความไม่พอใจกับสิ่งที่เรียกว่า “ระบบที่ยังดำรงอยู่” (The Existing System) ซึ่งไอดิตมองว่าอินโดนีเซียควรมีรัฐบาลแนวร่วมประชาชน (People's United Front Government) ที่สามารถจัดตั้งภายใต้การนำของ PKI รัฐสามารถกลับไปยืนหยัด

⁸⁶ M.C. Ricklefs, *A History of Modern Indonesia since c.1200*, p. 317.

⁸⁷ ดูเพิ่มเติม Thak Chaloemtiarana. “GESTAPU Catalyst for Revolution: An Analytical Study of Fall of Sukarno”, p. 235.

⁸⁸ Ibid.

ด้วยตนเอง ขณะเดียวกันมาตรฐานคุณภาพชีวิตของประชาชนควรจะได้รับปรับปรุง และมีการจัดตั้งสังคมที่มีความเท่าเทียม ยุติธรรม ไม่มีช่องว่างสำหรับคนรวยและคนจน อีกทั้งไอดียังกล่าวว่าหากการรัฐประหารสำเร็จ จะส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดนโยบายของตนที่จะก่อตั้งความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดกับคอมมิวนิสต์จีน⁸⁹ ขณะที่นโยบายภายในประเทศจะนำไปสู่การก่อตั้ง “กองกำลังที่ 5 (Fifth Military Force)” ที่มาจากกลุ่มแนวร่วมเยาวชน กลุ่มชาวนา กลุ่มสหภาพแรงงาน และกลุ่มองค์กรอื่นๆที่อยู่ภายใต้ PKI⁹⁰ อย่างไรก็ตาม แผนการทำรัฐประหาร กลับรั่วไหลอีกครั้งก่อนที่ปฏิบัติการของไอดีและกองทัพบางส่วนจะเริ่มขึ้น ส่งผลให้แผนการความพยายามก่อรัฐประหารของไอดีล้มเหลวตามมา⁹¹

6.3 ความท้าทาย

การที่ PKI เติบโตอย่างถึงที่สุด และการที่ไอดีเป็นพันธมิตรแนบชิดกับประธานาธิบดีซูการ์โนได้ทำให้เกิดระบบความสัมพันธ์ใหม่ทางการเมืองที่สั้นคลอนอำนาจและสถานะของกองทัพอินโดนีเซียตามมา กองทัพवादเกรงภัยที่จะเกิดจากคอมมิวนิสต์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ และยังคงความสัมพันธ์ระหว่างไอดีกับประธานาธิบดีซูการ์โน ฉะนั้น PKI ไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากความขัดแย้งที่จะต้องปะทะโดยตรงกับกองทัพได้ ซึ่งจะเห็นถึงความยุ่งเหยิง ความขัดแย้งระหว่าง 3 รั้วอำนาจทางการเมืองหลัก คือ PKI ประธานาธิบดีซูการ์โนและกองทัพ

อย่างไรก็ตาม จะเห็นวิธีการและความพยายามของไอดีที่อาศัยความไม่เป็นเอกภาพของกองทัพอินโดนีเซียมาเป็นทางออก แก้ปัญหาที่พรรคกำลังเผชิญ โดยเฉพาะการที่ไอดีจัดตั้งสำนักงานพิเศษ PKI เพื่อทำการติดต่อกับผู้นำกองทัพหัวก้าวหน้าที่มีความเห็นอกเห็นใจกับ PKI และพยายามแทรกแซงกองทัพอินโดนีเซีย รวมถึงความพยายามขอความเห็นชอบจากประธานาธิบดีซูการ์โนที่จะติดอาวุธให้กับกองทัพมวลชนชาวนาเพื่อปูทางไปสู่การปฏิวัติ ซึ่งภายใต้สถานการณ์ยุ่งเหยิงนี้ จะเห็นว่าไอดียังคงไว้วางใจนายทุนชาติ และนำพาพรรคให้ขึ้นอยู่ประธานาธิบดีซูการ์โนเป็นหลัก จะทำให้เห็นเค้าลางของชะตากรรม PKI และไอดีก่อนจะนำไปสู่เหตุการณ์เกสตาปปี 1965

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ Ibid., p. 236.

⁹¹ Ibid.

บทที่ 7 บทสรุป

ประวัติศาสตร์อันมีดราม่าของอินโดนีเซียที่นำมาสู่การสังหารสมาชิก PKI จำนวนมาก เกิดขึ้นในคืนวันที่ 30 กันยายน 1965 เหตุการณ์ครั้งนี้เรียกกันในภาษาอินโดนีเซียว่า Gerakan September Tigapuluh มีความหมายว่าขบวนการ 30 กันยายน หรือเรียกย่อๆ ว่าเกสตาปู (Gestapu)¹ เกิดขึ้นจากที่กองกำลังนำโดยพันโทอุณตุงจากกองกำลังดีโปเนอกอรรอได้จับตัว นายทหารชั้นผู้ใหญ่ที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในรัฐบาลของประธานาธิบดีซูการ์โนและลูกน้องรวม ทั้งสิ้น 7 คน โดยหนึ่งในนายทหารระดับสูงที่ถูกจับกุมตัว คือพลโทยานี ขณะที่นายพลนาซูเตียน หรือรอดจากการถูกจับกุมไปได้ พันโทอุณตุงผู้นำปฏิบัติการนี้ได้ประกาศว่าต้องการจะทำการปฏิวัติ โดยตั้งสภาปฏิวัติขึ้น กองกำลังดังกล่าวมีฐานอยู่ที่ฐานทัพอากาศฮาติม กูซุม่า (Halim) ต่อมา บรรดานายทหารที่ถูกจับกุมตัวได้ถูกสังหารทั้งหมด ศพถูกโยนทิ้งในบ่อน้ำร้างภายในบริเวณฐาน ทัพอากาศอินโดนีเซีย²

อย่างไรก็ตาม ความพยายามจะทำการปฏิวัตินี้กลับล้มเหลว เนื่องจากหลังจากนั้น ไม่นานมีกองกำลังสำรองช่วยรบที่นำโดยพลตรีซูฮาร์โต³ จากกองกำลังดีโปเนอกอรรอเข้ามาควบคุม สถานการณ์ไว้ได้ในวันรุ่งขึ้น ต่อมามีการระบุงจากกองทัพโดยพลตรีซูฮาร์โตว่า PKI เป็นผู้อยู่ เบื้องหลังความพยายามที่จะก่อการปฏิวัติในครั้งนี้ ส่งผลให้มีการจับกุมตัวผู้นำพรรคและกวาดล้าง สมาชิก PKI จำนวนมากตามมา มีการประเมินว่ามีผู้ถูกสังหารในเหตุการณ์ครั้งนี้ราว 500,000 – 2,000,000 คน⁴

---

¹ อรอนงค์ ทิพย์พิมล, “ความทรงจำกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย กรณีคำสั่งเพิกถอนแบบเรียน ประวัติศาสตร์ (ตอนที่ 1),” หน้า 166.

² เรื่องเดียวกัน

³ พลตรีซูฮาร์โต มาจากกองกำลังดีโปเนอกอรรอ เช่นเดียวกับผู้นำทหารคนสำคัญที่ทำงานร่วมกับ PKI อย่างพันโทอุณตุงและพันเอกอับดุล ลาตีฟ นายทหารทั้ง 3 คน ต่างเป็นเพื่อนรักกันมาก่อน ซึ่งพันเอกอับดุล ลาตีฟให้การกับศาลในปี 1978 ว่าตนได้บอกแผนการของพันโทอุณตุงให้พลตรีซูฮาร์โตรับรู้มาก่อน ดูเพิ่มเติมที่ John Roosa, “Suharto (June 8, 1921–January 27, 2008),” p. 139.

⁴ อรอนงค์ ทิพย์พิมล, “ความทรงจำกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย กรณีคำสั่งเพิกถอนแบบเรียน ประวัติศาสตร์ (ตอนที่ 1),” หน้า 166.

เกสตาปูถือเป็นเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์อินโดนีเซียที่ยังไม่ได้ชำระ เป็นเหตุการณ์ที่อยู่ในความคับแค้นสงสัยว่าใครเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำดังกล่าว ไอดิติและ PKI มีส่วนพัวพันมากน้อยเพียงใด ซึ่งในคืนวันที่เหตุการณ์ประทุขึ้นนั้น อิมฮัม ไอดิติ ลูกชายคนที่สองของไอดิติเล่าข้อความทรงจำว่าคืนวันที่ 30 กันยายน 1965 ครอบครัวของเขาซึ่งประกอบไปด้วยตัวเขา พ่อและแม่รวมถึงมูร์ต ไอดิติผู้เป็นน้ำชาวยุบรวมกันที่บ้านในจาการ์ตา อิมฮัมเห็นคนหลาย คนแหวะเวียนมาที่บ้านและคุยกับพ่ออย่างเคร่งเครียด หนึ่งในแขกยามวิกาลคือฮารีโดโย (Hadoyo) ผู้นำของขบวนการนักเรียนนักศึกษาอินโดนีเซียที่ทำงานร่วมกับ PKI หลังจากนั้นก็มีนายทหารสอง คนในชุดสีฟ้ามาที่บ้านด้วยอาการรีบเร่งจนชุดันตีผู้เป็นแม่ต้องรีบไปแจ้งกับไอดิติ อิมฮัมเล่าว่าพ่อ ของเขารีบเก็บเสื้อผ้าและหนังสือลงในกระเป๋าทันที และก่อนที่จะออกไปกับทหารเหล่านั้น พ่อได้ เข้ามาจูบหน้าผากของแม่และอุ้มตัวเขาขึ้นมาก่อนจะลูบผมเบาๆ และหันไปสั่งให้ มูร์ตผู้เป็นอา ปิดประตูให้แน่นหนาและปิดไฟหน้าบ้าน⁵

เรื่องราวของไอดิติไม่ได้จบลงที่คืนวันที่ 30 กันยายน การเคลื่อนไหวและการเดินทางของ ไอดิติหลังจากเหตุการณ์วันนั้นถูกเปิดเผยลงในบทความพิเศษชื่อว่า "Inside D.N. Aidit" ใน นิตยสารรายสัปดาห์ TEMPO English Edition⁶ ระบุเส้นทางการเคลื่อนไหวของไอดิติในแถบชวากลางและชวาตะวันออกนานนับเดือนภายหลังจากเหตุการณ์เกสตาปู โดยรายละเอียดการเดินทางเคลื่อนไหวของไอดิติที่ระบุอยู่ในบทความดังกล่าวมีเนื้อหาตรงกับในงานที่อ้างว่าเขียนขึ้น โดยไอดิติที่ชื่อ "คำสารภาพผิดของไอดิติ"⁷ ระบุว่าไอดิติออกจากจาการ์ตาโดยเครื่องบินจากฐานทัพอากาศฮาลิมเมื่อเวลา 1.30 น. ในคืนวันที่ 2 ตุลาคม ต่อจากนั้นได้ไปเคลื่อนไหวร่วมกับบรรดา ผู้นำสาขาของ PKI ในเมืองยอร์กยาการ์ตา เมืองเซมารัง เมืองโบโยลาตี เมืองโซโลในเขตชวากลาง การประชุมฉุกเฉินระหว่างไอดิติกับผู้นำสาขาของพรรคเกิดขึ้นในเมืองยอร์กยาการ์ตาและเมือง เซมารัง โดยที่บทความ "Inside D.N. Aidit" อ้างถึงไอดิติที่ระบุว่าเหตุการณ์ในคืนวันที่ 30 กันยายน คือเรื่องภายในกองทัพอินโดนีเซียและ PKI ไม่ได้เกี่ยวข้องกับหรือเข้าไปเชื่อมโยงใดๆ⁸

อย่างไรก็ดี เรื่องราวของไอดิติกับเหตุการณ์คืนวันที่ 30 กันยายน ยังเต็มไปด้วยเรื่องเล่าที่ ต่างกัน บางแหล่งข้อมูลระบุว่าไอดิติอยู่ที่บ้านในคืนวันที่ 30 กันยายน และพันตรีชูโจโน (Major

⁵ Ibid., pp. 32-33.

⁶ Ibid.

⁷ ดูเพิ่มเติม Thak Chaloeptiarana. "GESTAPU Catalyst for Revolution: An Analytical Study of the Fall of Sukarno," p. 235.

⁸ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, "Aidit and The G30S," p. 35.

Sudjono) จากกองทัพอากาศได้มารับไอดิตที่บ้านและไปส่งที่บ้านของชามในเขตจากร์ตาตอกลาง ซึ่งมีบรรดาสมาชิกของสำนักงานพิเศษ PKI รวบรวมประชุมที่นั่น และไอดิตยังได้เจอกับพลตรีปราโนโต (Major-General Pranoto) นายทหารระดับสูงที่ใกล้ชิดกับกองทัพ ไอดิตเสนอว่าจะแต่งตั้งพลตรีปราโนโตในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกแทนนายพลยานี⁹ ส่วนในงาน “คำสาธยายของไอดิต” อ้างว่าไอดิตอยู่ที่ฐานทัพอากาศฮาติมในฐานะผู้นำที่พยายามจะก่อการปฏิวัติ โดยไอดิตพยายามโน้มน้าวให้ประธานาธิบดีซูการ์โนอนุมัติร่างกฎหมายเพื่อจัดตั้งสภาปฏิวัติ (Revolutionary Council) แต่ได้รับการปฏิเสธ ซึ่งตรงกับช่วงเวลาเดียวกับที่พลโทยานี รวมถึงนายทหารระดับสูงอีก 5 คนถูกสังหารโดยสมาชิกที่ติดอาวุธ (armed members) ซึ่งในงานขึ้นนี้ไอดิตใช้คำว่าคนที่สังหารคือคนที่อยู่ข้างเดียวกับ “พวกเรา” ที่อยู่ในละแวกบริเวณฐานทัพอากาศ¹⁰

งาน “คำสาธยายของไอดิต” ยังปรากฏการวิเคราะห์ของไอดิตในเรื่องการรัฐประหารที่ล้มเหลว โดยไอดิตยอมรับว่าเกิดจากการสถานการณ์ยังไม่สุกงอม และการที่พรรคไม่ได้รับการสนับสนุนจากกองทัพทั้งที่ PKI พยายามแทรกซึมไปในกองทัพมากถึงร้อยละ 25 ขณะที่ความล้มเหลวประการสุดท้ายเกิดจากที่พรรคไม่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคคอมมิวนิสต์จีน

การเคลื่อนไหวของไอดิตเกิดขึ้นต่อมาในเมืองไซโลและได้ประชุมกับผู้นำสาขาของพรรคผลในที่ประชุมระบุว่า จะให้การสนับสนุนเหตุการณ์ 30 กันยายน และทำการกระตุ้นให้เกิดการต่อสู้ด้วยอาวุธของบรรดาสมาชิกของ PKI เพื่อสนับสนุนพลโทอุณตุงให้เข้ามายึดอำนาจควบคุมรัฐบาลท้องถิ่นและปกป้องพรรค และต่อมาไอดิตรวมถึงคณะกรรมการถาวรของกรมการเมืองจัดประชุมที่เมืองบรินตา (Blitar) ในเขตชวาตะวันตกเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม โดยที่ไอดิตได้ออกแถลงการณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์วันที่ 30 กันยายน และยังได้เขียนจดหมายถึงประธานาธิบดีซูการ์โน โดยได้มอบหมายให้ลูคมันทำหน้าที่ไปส่งจดหมายยังประธานาธิบดีซูการ์โนที่จากร์ตา¹¹

ใจความสำคัญของแถลงการณ์และจดหมายฉบับดังกล่าวลงวันที่ 6 ตุลาคม ไอดิตเล่าถึงตนเองและเหตุการณ์ 30 กันยายน ระบุว่า “คืนวันที่ 30 กันยายน มีทหารสองคนในชุดเครื่องแบบจากหน่วยคุ้มกันประธานาธิบดีมาพบตนที่บ้านและแจ้งว่ามีการประชุมฉุกเฉินของคณะรัฐบาลขึ้น

⁹ คำให้การในชั้นศาลของพันตรีชูโจโน ดูเพิ่มเติมที่ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, “Aidit and The G30S,” p. 33.

¹⁰ Thak Chaloehtiarana. “GESTAPU Catalyst for Revolution: An Analytical Study of the Fall of Sukarno,” p. 237.

¹¹ Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG, “Aidit and The G30S,” pp. 35-56.

โอดิตจึงไปกับพวกเขา แต่เมื่อขึ้นรถก็พบว่าแทนที่รถจะไปส่งที่ทำเนียบประธานาธิบดี แต่กลับพาตนไปยังฐานทัพอากาศฮาลิมแทน นายทหารยังได้บอกถึงแผนการที่จะจับกุมตัวสมาชิกหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาแห่งชาติ (Council of General) ซึ่งตนก็ได้แจ้งกลับไปว่าตามรายงานของประธานาธิบดีก็เห็นด้วยกับขบวนการนี้ จากนั้นในวันถัดมาโอดิตได้เดินทางโดยเครื่องบินที่ได้รับการจัดหาจากรองนายกรัฐมนตรีโอมาร์ ดานี เดินทางไปยังเมืองยอร์กยาคาร์ตา เพื่อที่จะตระเตรียมแผนการย้ายประธานาธิบดีซูการ์โนมาอยู่ที่นี้ และวิเคราะห์ว่าเมืองนี้เหมาะแก่การตั้งรัฐบาลชั่วคราว¹² ขณะเดียวกัน โอดิตได้เน้นย้ำในแถลงการณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ 30 กันยายนว่าเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นภายในกองทัพอินโดนีเซีย โดยที่ตนไม่ทราบการเคลื่อนไหวนี้มาก่อน¹³

อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่เดือนตุลาคมเป็นต้นมา ถือเป็นช่วงเวลาที่โอดิตลงไปเคลื่อนไหวร่วมกับสมาชิกพรรคและหลบซ่อนตัวอยู่ในเกาะชวากลางและชวาตะวันออกจนถึงเดือนพฤศจิกายน เพราะเป็นช่วงเวลาที่กองทัพอินโดนีเซียภายใต้คำสั่งของพลตรีซูฮาร์โตทำการกวาดล้างสมาชิก PKI และไล่ล่าผู้นำ PKI ในฐานะผู้ทรยศต่อประเทศชาติ และท้ายที่สุดทำให้โอดิตถูกจับกุมได้ที่เมืองไซโลในเกาะชวากลางในวันที่ 22 พฤศจิกายน กองกำลังที่เข้าจับกุมตัวโอดิตมาจากสังกัดของกองพันทหารราบที่ 4 ประจำหน่วยภูมิภาคดีโปเนกอรอ (The 4th Infantry Brigade of the Diponegoro) ที่นำโดยพันเอกยาซิริ ฮาดิโบรโต (Colonel Yasir Hadibroto) ผู้ที่มีความสนิทสนมกับพลตรีซูฮาร์โต¹⁴

พันเอกยาซิริ ฮาดิโบรโตกล่าวว่าตลอดการสอบสวนและกุมตัวโอดิตทั้งคืน โอดิตพยายามร้องขอที่จะเจอหรือติดต่อกับประธานาธิบดีซูการ์โนหลายครั้ง แต่ยาซิริไม่อนุญาตเพราะมองว่าหากท้ายที่สุดแล้วตัวของโอดิตถูกส่งไปยังประธานาธิบดีซูการ์โนได้สำเร็จ ผลที่ตามมาคือโอดิตจะบิดเบือนข้อเท็จจริงและทำให้เกิดปัญหาวุ่นวายตามมา¹⁵ ภายหลังจากที่สอบสวนและจับกุมโอดิตอย่างยาวนานทั้งคืน พันเอกยาซิริร่วมกับนายทหารระดับสูงอีกจำนวนหนึ่งได้พาโอดิตขึ้นรถและเดินทางมาถึงเมืองโบโยลาวิในชวากลาง โอดิตถูกกุมตัวมายังพื้นที่รกร้าง และไม่กี่นาทีต่อมา พันเอกยาซิริคือผู้ที่ลั่นไกเข้าไปที่หน้าอก กระสุนปลิดชีวิตโอดิตลงในที่สุด¹⁶ ต่อมาเมื่อเวลา 15.00 น. ของวันที่ 24 พฤศจิกายน พันเอกยาซิริเจอกับพลตรีซูฮาร์โตที่เมืองยอร์กยาคาร์ตาในชวา

¹² Ibid., p. 35.

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid., pp. 36-37.

¹⁵ Ibid., p. 37.

¹⁶ Ibid.

กลาง และได้รายงานถึงภารกิจที่เพิ่งเสร็จสิ้นและรวมถึงการจัดการกับไอดิต ซึ่งพลตรีชูสารีไตรบุรัด้วยการเผยแพร่ออกมา¹⁷

หากไอดิตไม่ถูกสังหารในวันที่ 23 พฤศจิกายน 1965 เขาจะกลายเป็นผู้นำ PKI ที่เข้าบริหารพรรคยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์พรรค โดยในเดือนมกราคมปีถัดไปก็จะครบวาระการทำงานในฐานะเลขาธิการพรรคปีที่ 15 ของไอดิต และ PKI คงจะมีสมาชิกมากกว่า 3.5 ล้านคน ซึ่งหากย้อนกลับไปในเดือนมกราคม 1951 เป็นช่วงเวลาที่ไอดิตเข้ามาเป็นผู้นำ PKI ในสถานการณ์ที่พรรคกำลังระส่ำระสาย ขาดเอกภาพ พรรคสูญเสียสมาชิกจำนวนมากจากเหตุการณ์ปฏิวัติที่ล้มเหลวในปี 1948 แต่สถานการณ์ของ PKI ก็หลุดพ้นจากความมืดมนอีกครั้งหลังจากที่ไอดิตเข้ามาฟื้นฟูพรรค

ช่วงเวลาของการฟื้นฟูและสร้างพรรคให้กลับมาแข็งแกร่งอีกครั้งเกิดขึ้นในปี 1951 เป็นต้นมา โดยที่ผู้นำ PKI ให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติที่ประกอบไปด้วยกลุ่มกรรมกร ชาวนา นายทุนน้อยและนายทุนชาติ ไอดิตระบุว่ากลุ่มกรรมกรจะอยู่ในฐานะพลังหลักของการปฏิวัติ และต้องได้รับการช่วยเหลือจากชาวนาซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดของอินโดนีเซีย ขณะเดียวกันพรรคจะต้องทำงานร่วมกับนายทุนน้อยและนายทุนชาติ กลุ่มคนทั้ง 4 กลุ่มที่อยู่ในแนวร่วมแห่งชาติของไอดิตล้วนแต่เป็นผู้ที่เดือดร้อนจากโครงสร้างสังคมอินโดนีเซียที่ไอดิตวิเคราะห์ว่าตกอยู่ในสถานะกึ่งอาณานิคมกึ่งศักดินา ซึ่งจะเห็นได้จากที่ดินที่ยังคงยึดครองดินแดนนิวกินีตะวันตกเอาไว้ และการที่บรรดาเจ้าที่ดินที่ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของพรรคมีสัมปทานที่เป็นกลุ่มขวาคัดรวมมีกับนายทุนต่างชาติกระทำการกดขี่ขูดรีดชาวนาในชนบท ฉะนั้นแนวทางการต่อสู้ของ PKI ที่กระทำคู่กับยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติคือการชูนโยบายชาตินิยมและการต่อต้านจักรวรรดินิยมตะวันตก

อย่างไรก็ตาม ยุทธศาสตร์การสร้างแนวร่วมแห่งชาติของไอดิต ในอีกแง่หนึ่งคือแนวทางการต่อสู้ของผู้นำ PKI ที่ปฏิเสธการระดมมวลชนและสมาชิกพรรคจับอาวุธปฏิวัติ ซึ่งการผลักดันยุทธศาสตร์ดังกล่าวสอดคล้องกับสถานการณ์ภายในพรรคที่อ่อนแอไม่สามารถจับอาวุธได้ และยังสอดคล้องกับเงื่อนไขของบริบทการเมืองภายในอินโดนีเซียที่เป็นประชาธิปไตยเสรีนิยม ส่งผลให้แนวคิดและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดิตอีกประการ คือการสนับสนุนแนวทางการต่อสู้ตามวิถีทางประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง PKI ได้จับมือเป็นพันธมิตรกับพรรคชาตินิยมอินโดนีเซียของประธานาธิบดีซูการ์โนในทางรัฐสภา เนื่องจากทั้ง 2 พรรคต่างมีแนวคิดเรื่องต่อต้านจักรวรรดินิยมตะวันตกร่วมกัน ทั้งนี้ แนวคิด

¹⁷ Ibid.

และยุทธศาสตร์ทางการเมืองของไอดีตที่กล่าวไปทั้งหมดข้างต้นเกิดขึ้นภายใต้วิถีคิดของผู้นำ PKI ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างพรรคและขยายฐานมวลชนผู้สนับสนุนพรรคเป็นหลัก

PKI เติบโตอย่างต่อเนื่องตลอดทศวรรษ 1950 ไอดีตพยายามลงไปทำงานร่วมกับสมาชิกและผู้สนับสนุนพรรคอย่างกรรมกรและชาวนา มีการให้ความสำคัญกับการศึกษาแก่มวลชนของพรรค โดยเฉพาะการศึกษาแนวคิดลัทธิมาร์กซ์และเลนินที่ไอดีตมองว่าหัวใจหลักอยู่ที่การสร้างความเป็นเอกภาพและความเป็นหนึ่งเดียวทั้งในด้านการเมือง องค์กรและแนวคิดภายในพรรค ขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างไอดีตและประธานาธิบดีซูการ์โนก็กระชับยิ่งขึ้นในปี 1959 เป็นต้นมา ภายหลังจากที่ผู้นำ PKI ให้การสนับสนุนหลักการประกาศใช้ประชาธิปไตยแบบชี้นำของประธานาธิบดีซูการ์โนและการนำรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 กลับมาใช้ใหม่ เพราะไอดีตมองว่าการสนับสนุนประชาธิปไตยแบบชี้นำของประธานาธิบดีซูการ์โน จะช่วยขจัดกลุ่มการเมืองขวาจัดในสภาและกลุ่มกบฏในหมู่เกาะรอบนอกขวาที่เคลื่อนไหวต่อต้านคอมมิวนิสต์ PKI จึงเป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่ในอินโดนีเซียขณะนั้นรองจากพรรคชาตินิยมอินโดนีเซีย

ไอดีตทำให้ PKI กลับมาแข็งแกร่งมีสมาชิกมากถึง 3.5 ล้านคนในต้นทศวรรษ 1960 การเติบโตอย่างต่อเนื่องของพรรค และการที่ผู้นำ PKI เข้าไปมีบทบาทหลักในการเมืองระดับชาติผ่านการเป็นพันธมิตรหลักกับประธานาธิบดีซูการ์โน ส่งผลให้ต้นทศวรรษ 1960 กลายเป็นช่วงเวลาสำคัญที่ผู้นำ PKI ผลักดันยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวระดมมวลชนของพรรคโดยเฉพาะการลงไปทำงานร่วมกับชาวนา การระดมให้ชาวนาจับอาวุธเข้ายึดที่นาจากเจ้าที่ดินผู้กดขี่ และพรรคผลักดันนโยบายปฏิรูปที่ดินในสภาจัดตั้งที่เกิดขึ้นชัดเจนในปลายปี 1963 ขณะเดียวกันไอดีตยังระดมประชาชนอินโดนีเซียรวมถึงสนับสนุนประธานาธิบดีซูการ์โนให้ต่อต้านจักรวรรดินิยมตะวันตก เช่น การทวงคืนดินแดนนิวกินีตะวันตกจากดัตช์ และการเผชิญหน้ากับมาเลเซีย ซึ่งยุทธศาสตร์ดังกล่าวเกิดขึ้นจากฐานคิดเรื่องการปลดแอกจากโครงสร้างสังคมอินโดนีเซียที่เป็นกึ่งอาณานิคมกึ่งศักดินา เป็นสำคัญ

ผลจากที่ PKI เติบโตถึงอย่างถึงที่สุดและการที่ไอดีตเปลี่ยนยุทธศาสตร์การต่อสู้จากเดิมที่ให้ความสำคัญกับแนวทางการสร้างแนวร่วมแห่งชาติและการต่อสู้ทางรัฐสภาไปสู่แนวทางต่อสู้ที่มีลักษณะรุนแรงแข็งกร้าวขึ้นในปี 1963 ประกอบเข้ากับการที่ผู้นำ PKI เป็นพันธมิตรหลักกับประธานาธิบดีซูการ์โนทำให้เกิดการสร้างระบบความสัมพันธ์ทางการเมืองใหม่ที่กระทบต่อสถานการณ์และบทบาทของกองทัพอินโดนีเซียตามมา กองทัพอินโดนีเซียเกรงภัยและอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ขณะเดียวกันกองทัพยังหวั่นเกรงถึงการลดทอนอำนาจและบทบาทของกองทัพภายหลังจากที่ประธานาธิบดีซูการ์โนสนับสนุนไอดีตและ PKI

อย่างมิตรที่แนบชิด ฉะนั้นการเติบโตของ PKI และการระดมมวลชนของพรรคในปลายปี 1963 จึงนำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้กับกองทัพจนกระทั่งนำไปสู่เหตุการณ์ เกสตาปูในเดือนกันยายน 1965

การตายของไอดิติและผลพวงของเหตุการณ์เกสตาปูปี 1965 ส่งผลกระทบต่อชนยากที่จะประเมินค่าได้ ทั้งกับ PKI ที่ถูกปราบอย่างราบคาบ และถูกทำให้หายไปจากประวัติศาสตร์ การเมืองอินโดนีเซีย ขณะเดียวกันยังได้สร้างความสูญเสียอย่างยิ่งต่อครอบครัวของไอดิติ โดยภรรยาและบรรดาลูกๆ ของเขาต้องแยกจากกันและหลบซ่อนตัว โดยที่หลายคนต้องเดินทางออกนอกประเทศพร้อมกับความสูญเสียและความทรงจำที่เจ็บปวด

อิบรารูรี ซูฮาร์โซโน ไอดิติ (Ibarruri Sudharsono Aidit) ลูกชายของไอดิติกล่าวถึงผลกระทบจากเหตุการณ์เกสตาปูว่าขณะนั้นเขาอายุ 16 ปี และกำลังศึกษาต่ออยู่ที่มอสโค เขาเล่าว่าขณะที่เกิดเหตุการณ์ขึ้นมีบรรดาเพื่อนของเขาที่มหาวิทยาลัยกำลังจับกลุ่มคุยกันถึงสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิด และเมื่อตัวเขาแสดงตัวว่าเป็นลูกชายของไอดิติ ผู้นำ PKI เขากลับพบว่าบรรดาเพื่อนเหล่านั้นต่างพากันเงียบและหลังจากนั้นก็วิ่งหนีเขาในทันที อิบรารูรีกล่าวว่าเขาเผชิญกับช่วงเวลาของความขมขื่นและเจ็บปวดที่สุด เมื่อไม่สามารถติดต่อกับครอบครัวที่อินโดนีเซียได้ ไม่สามารถรับรู้ถึงชะตากรรมของครอบครัวได้เลย และต่อมารัฐบาลของประธานาธิบดีซูฮาร์โตก็ได้สั่งยกเลิกหนังสือเดินทางของเขา ทำให้เขาหมดหนทางที่จะเดินทางกลับบ้านเกิด¹⁸

อิมฮัม ไอดิติ ลูกชายคนที่สองของไอดิติและอยู่ในเหตุการณ์ก่อนที่ไอดิติจะออกจากบ้าน ในคืนวันที่ 30 กันยายน กล่าวว่าผลพวงของเหตุการณ์เกสตาปูมีมากเกินกว่าจะยอมรับได้ทั้งที่เกิดขึ้นกับตัวเขาและครอบครัวรวมถึงประเทศชาติ อิมฮัมเล่าถึงความขมขื่นที่เกิดขึ้นกับตนที่ขณะนั้นมีอายุเพียง 6 ปี เมื่อเขากลับมาบ้านและพบกับข้อความขนาดใหญ่ที่ถูกเขียนไว้บนกำแพงว่า “แขวนคอไอดิติและสลาย PKI” ซึ่งทำให้เขารู้สึกตกใจ หวาดกลัวและแทบไม่อยากจะเชื่อว่าเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้น เพราะก่อนหน้านั้นเขายังเห็นพ่ออยู่ที่บ้านและพูดคุยกับเขา อิมฮัมรู้ว่าหลังจากเหตุการณ์

¹⁸ Hendra Pasuhuk, Waktu Tau Saya Anak Aidit, Teman Saya Lari (เมื่อรู้ว่าฉันคือลูกของไอดิติ เพื่อนฉันก็พากันวิ่งหนี) [Online], 2014, Available from: <http://www.dw.com/id/waktu-tau-saya-anak-aidit-teman-saya-lari/a-18139880> [2016, February 22]

นี้เป็นต้นไป ชีวิตต่อจากนี้ของเขาจะกลายเป็นเรื่องยาก เพราะพ่อของเขาถูกตราหน้าว่าเป็นศัตรูหรือผู้ทรยศต่อชาติ¹⁹ อิมฮัมกล่าวถึงผลพวงของเหตุการณ์เกสตาปูไว้อย่างน่าเศร้าว่า

ประวัติศาสตร์บันทึกไว้เพียงหยิบมือหนึ่งของความเศร้าสลดที่เกิดขึ้นทั้งหมด
ประวัติศาสตร์ไม่เคยบันทึกไว้ว่ามีคนอื่นบ้ร่อยนบพันที่ถูกฆ่า
ยังมีอีกพันคนที่ถูกเนรเทศ และอีกบางส่วนที่ไม่สามารถกลับมายังอินโดนีเซียที่เป็นบ้านได้²⁰

อิมฮัม ไอดิติ ได้พูดถึงความทรงจำและประสบการณ์ของตนในเวทีการประชุม บุตรหลานแห่งชาติ (Forum Silaturahmi Anak Bangsa) ที่จัดขึ้นในจาการ์ตาเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2010 เขาเล่าว่าได้ใช้ชีวิตอยู่ด้วยความเจ็บปวดทรมานขึ้นเป็นเวลานานกว่า 44 ปี โดยที่ความรู้สึกนี้ยังคงติดตัวเขาอยู่ เขาพูดถึงสิ่งที่ทุกข์ทรมานที่สุดในชีวิต คือ การที่ตนไม่มีอิสระที่จะเขียนชื่อและนามสกุลเต็มว่า “อิมฮัม ไอดิติ” เพราะทุกครั้งที่เขาเริ่มเขียน มือของเขาก็จะหยุดและสั่น เขาเขียนได้แต่ชื่อ “อิมฮัม” แต่ไม่สามารถเขียนต่อท้ายว่า “ไอดิติ” ได้เลย สิ่งที่เกิดขึ้นคือผลพวงของเหตุการณ์เกสตาปู เขาเปรียบความเจ็บงันที่เกิดขึ้นเป็นเสมือนมือของคนที่นั่งเจ็บมานานกว่า 44 ปีและยังไม่สามารถเขียนชื่อและนามสกุลเต็มของตนเองได้²¹

อย่างไรก็ตาม อิมฮัม ไอดิติ พูดถึงท้ายไว้บนเวทีการประชุมโดยยกกรณีของเกสตาปูและการเขียนประวัติศาสตร์อินโดนีเซียขึ้นมาปิดท้าย เขาเห็นว่าประวัติศาสตร์จะต้องถูกเขียนให้ครบโดยสมบูรณ์ เพื่อที่คนรุ่นต่อไปจะได้เรียนรู้ว่าเกิดอะไรขึ้นในอินโดนีเซีย ขณะเดียวกันอิมฮัมเห็นด้วยและสนับสนุนให้ประชาชนอินโดนีเซียหันหน้ามาคุยกันเพื่อยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นและสามัคคีเพื่อความก้าวหน้าของอินโดนีเซีย อิมฮัมกล่าวว่าเขารู้ดีว่าการปรองดองหรือการสมานฉันท์ต้องใช้ความกล้าหาญเป็นอย่างมาก และจะต้องอาศัยจิตวิญญาณที่ยิ่งใหญ่มากเพียงไร แต่สิ่งนี้คือสิ่งสำคัญที่สุดที่พวกเราคนรุ่นนี้จะต้องส่งต่อไปยังคนรุ่นหลังให้ได้²²

¹⁹ Umi Kalsum and Mohammad Adam, 44 Tahun Ilham Tak Sanggup Tulis Aidit (44 ปีที่อิมฮัมไม่สามารถเขียนนามสกุลว่าไอดิติ), [Online], 2010, Available from: [http://nasional.news.viva.co.id/news/read/180714-44-tahun-ilham-tak-](http://nasional.news.viva.co.id/news/read/180714-44-tahun-ilham-tak) [2016, February 22]

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid.

²² Ibid.

รายการอ้างอิง

รายงานประชุมพรรค สุนทรพจน์ และงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับ ดี. เอ็น. ไรดิท และพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย

ภาษาอินโดนีเซีย

Agam Wispi. “Kepada Patai (บทกวีถึงพรรค).” in *SMI* [Online], 1965, Available from: <https://www.marxists.org/indonesia/indones/KepadaPartai/TakAdaJudul.htm> [2016, January 31]

CCPKI. “Dokumen-Dokumen Kongres Nasional Ke-V Partai Komunis Indonesia: Resolusi-resolusi Kongres Nasional ke-5 PKI (รายงานการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 5 ของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย: มติจากการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 5).” in *SMI* [Online], 1954, Available from: <http://www.marxists.org/indonesia/indones/KongresPKIke5/index.htm> [2014, November 12]

D.N. Aidit. “Anti-Imperialisme dan Front Nasional (ต่อต้านจักรวรรดินิยมและแนวร่วมแห่งชาติ).” in *SMI* [Online], 1962, Available from: <https://www.marxists.org/indonesia/indones/1962-AiditAntilImperialisme.htm> [2015, November 28]

_____. “Dokumen-Dokumen Kongres Nasional Ke-V Partai Komunis Indonesia: Maju Terus untuk Sukses-Sukese yang Lebih Besar! (รายงานการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 5 ของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย: มุ่งไปสู่ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่!).” in *SMI* [Online], 1954, Available from: <http://www.marxists.org/indonesia/indones/KongresPKIke5/index.htm> [2014, November 12]

_____. “Dokumen-Dokumen Kongres Nasional Ke-V Partai Komunis Indonesia: Tentang Tan Ling Djie-ism (รายงานการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 5 ของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย: เกี่ยวกับลัทธิตันลิงจี).” in *SMI* [Online], 1954, Available from: <http://www.marxists.org/indonesia/indones/KongresPKIke5/index.htm> [2014, November 12]

- _____. "Indonesian Communists and The International Working Class Movement." in DCPI [Online], 1961, Available from: <https://www.marxists.org/history/indonesia/1961-AiditSpeechCPSU.htm> [2016, June 25]
- _____. **Kaum Tani Mengganyang Setan-setan Desa (กลุ่มชาวนาผู้ทำลายผีดูดเลือดในหมู่บ้าน).** Jakarta: Yayasan Pembaruan, 1964.
- _____. **Kobarkan Semangat Banteng (ปลุกจิตวิญญาณของวัวกระทิง).** Jakarta: Yayasan Pembaruan, 1964.
- _____. **Pilihan Tulisan Djilid 1 (สรรนิพนธ์ ดี.เอ็น.ไออดีต เล่ม 1).** Jakarta: Yayasan Pembaruan, 1959.
- _____. "PKI dan ALRI (PKI และทหารเรือ)." in SMI [Online], 1963, Available from: <https://www.marxists.org/indonesia/indones/1963-AiditPKIdanALRI.htm> [2015, November 28]
- _____. **PKI dan Angkatan Darat (PKI และทหารบก).** Jakarta: Yayasan Pembaruan, 1963.
- _____. **Tentang Sastra dan Seni (เกี่ยวกับวรรณกรรมและศิลปะ).** Jakarta: Yayasan Pembaruan, 1964.
- F.L. Risakotta. "ฝากสวัสดิ์ทหารคนหนึ่ง (Salam Seorang Pradjumpa)." in SMI [Online], 1965, Available from: <https://www.marxists.org/indonesia/indones/KepadaPartai/index.htm> [2016, January 31]
- Musso. "Jalan Baru Untuk Republik Indonesia (ทางสายใหม่เพื่อสาธารณรัฐอินโดนีเซีย)." in SMI [Online], 1948, Available from: <http://www.marxists.org/indonesia/indones/1948-JalanBaru.htm> [2014, November 12]

ภาษาอังกฤษ

- Agitprop Department PKI. "Programme of the Communist Party of Indonesia." in DCPI [Online], 1953, Available from: <http://www.marxists.org/history/indonesia/1953-ProgrammePKI.htm> [2014, November 12]
- CCPKI. **Build the PKI along the Marxist-Leninist line to the the People's Democratic.** Jakarta: The Delegation of the CC PKI, 1971.

- _____. "Documents of the Sixth Plenum of The Central Committee of The Communist Party of Indonesia." in **DCPI** [Online], 1958, Available from: <https://www.marxists.org/history/indonesia/1958-SixthPlenumCCPKI.htm> [2015, June 10]
- _____. "Documents of the Seventh Plenum of The Central Committee of The Communist Party of Indonesia." in **DCPI** [Online], 1958, Available from: <https://www.marxists.org/history/indonesia/1958-SeventhPlenumCCPKI.htm> [2015, June 10]
- D.N. Aidit, "Daring, Daring, Once Again Daring." in **DCPI** [Online], 1963, Available from: <https://www.marxists.org/history/indonesia/1963-Daring.htm> [2015, November 28]
- _____. "For Democracy, Unity, and Mobilization." in **DCPI** [Online], 1962, Available from: <https://www.marxists.org/history/indonesia/1962-AiditForDemocracy.htm> [2015, November 28]
- _____. "For Democracy and a Gotong Royong Cabinet." in **DCPI** [Online], 1959, Available from: <https://www.marxists.org/history/indonesia/1959-AiditDemocracyGotongRoyong.htm> [2015, June 10]
- _____. "For Democracy, Unity, and Mobilization." in **DCPI** [Online], 1962, Available from: <https://www.marxists.org/history/indonesia/1962-AiditForDemocracy.htm> [2015, November 28]
- _____. "Indonesian Society and the Indonesian Revolution." in **DCPI** [Online], 1957, Available from: <https://www.marxists.org/history/indonesia/1957-IndonesianSociety.htm> [2015, June 10]
- _____. "The Birth and Growth of the Communist Party of Indonesia." in **DCPI** [Online], 1955, Available from: <http://www.marxists.org/history/indonesia/1955-BirthGrowthPKI.htm> [2014, November 12]
- _____. "The Road to People's Democracy For Indonesia." in **DCPI** [Online], 1954, Available from: <http://www.marxists.org/history/indonesia/1954-AiditTheRoad.htm> [2014, November 12]

หนังสือ

ภาษาอินโดนีเซีย

Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG. *Audit Due Wajah Dipa Nusantara (ไอดิตผู้
สองใบหน้าดีปานูसानตารา)*. Jakarta: Kepustakaan Populer Gramedia, 2010.

Budi Kurniawan and Yani Andriansyah. *Menolak Menyerah; Menyingkap Tabir Keluarga
Audit (ปฏิเสธการยอมจำนน: เผยมานครอบครัวไอดิต)*. Yogyakarta: ERA
Publisher, 2005.

Murad Aidit. *Audit Sang Legenda (ไอดิตที่เป็นตำนาน)*. Jakarta: Panta Rei, 2006.

Pusat Sejarah dan Tradisi ABRI. *BAHAYA LATEN KOMUNISME DI INDONESIA Jilid I
(อันตรายที่แฝงเร้นของพรรคคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซีย เล่มที่ 1)*. Jakarta:
Yayasan Telapak, 1995.

Pusat Sejarah dan Tradisi ABRI. *BAHAYA LATEN KOMUNISME DI INDONESIA Jilid 4
Pemberontakan G30S/PKI Dan Penumpasannya (อันตรายที่แฝงเร้นของพรรค
คอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซีย เล่มที่ 4 ตอนการก่อปฏิวัติในเหตุการณ์เกสตาบูโดย
พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียและการทำลายล้าง)*. Jakarta: Yayasan Telapak,
1995.

Rosihan Anwa. *Sukarno Tentara PKI: Segitiga Kekuasaan sebelum Prahara Politik
1961-1965 (ซูการ์โน ทหาร พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย: สามกลุ่มอำนาจก่อน
ความยุ่งเหยิงทางการเมือง 1961-1965)*. Jakarta: Yayasan Obor Indonesia, 2007.

Sobron Aidit. *Audit: Abang, Sahabat dan Guru di Masa Pergolakan (ไอดิต: พี่ชาย มิตร
แท้และครูในช่วงกบฏทางการเมือง)*. Bandung: Nuansa Cendekia, 2003.

Soegiarso Soerojo. *Siapa Menabur Angin Akan Menuai Badai (ใครหว่านลมจึงต้องเกี่ยว
ลมบ้าหมู)*. Penerbit: Antar Kota, 1988.

Todiruan Dydo. *Pergolakan Politik Tentara Sebelum dan Sesudah G 30S/PKI (การก่อ
กบฏของทหารการเมืองก่อนและหลังเหตุการณ์เกสตาบูโดยพรรคคอมมิวนิสต์
อินโดนีเซีย)*. Jakarta: Golden Terayon Press, 1989.

Yoga Soegomo and Goenawan Moehammad. *Rangkaian Peristiwa Pemberontakan
Komunis di Indonesia 1926 - 1948 – 1965 (ชุดการก่อจลาจลของคอมมิวนิสต์ใน*

อินโดนีเซีย 1926-1948-1965). Jakarta: Lembaga Studi Ilmu-Ilmu Kemasyarakatan, 1988.

ภาษาอังกฤษ

- Anderson, B.R. O'Gorman. **Java in a time of revolution: occupation and resistance, 1944-1946.** Ithaca and London: Cornell University Press, 1972.
- Anderson, Benedict and McVey, Ruth T. **A Preliminary Analysis of the October 1, 1965, Coup in Indonesia.** Cornell Modern Indonesia Project Publications, 1971.
- Brackman, Arnold C. **Indonesian Communism: A History.** New York: Frederick A. Praeger, Inc., 1963.
- Crouch, Harold. **The army and politics in Indonesia,** Revised edition. Singapore: Equinox, 2007.
- Deliar Noer. **Mohammad Hatta Conscience of Nation 1902-1980.** Jakarta: Perwakilan KITLV, 2002.
- Feith, Herbert. **The Decline of Constitutional Democracy in Indonesia.** Ithaca, N.Y.: Cornell University Press, 1962.
- Hindley, Donald. **The Communist Party of Indonesia 1951-1963.** Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1966.
- Hong Liu. **China and the Shaping of Indonesia 1949-1965.** Singapore: NUS Press, 2011.
- Hunter, Helen-Louise. **Sukarno and the Indonesian Coup: The Untold Story.** London: Praeger Security International, 2007.
- Kahin, George McTurnan. **Nationalism and Revolution in Indonesia.** Ithaca: Cornell University Press, 2003.
- Legge, John D. **Sukarno: A Political Biography.** Australia: Allen Lane The Penguin Press, 1972.
- Mortimer, Rex. **Indonesian Communism under Sukarno: Ideology and Politics, 1959-1965.** Kuala Lumpur : Oxford University Press, 1974.

- Ricklefs, M.C. *A History of Modern Indonesia since c. 1200*. 4th ed. New York: Palgrave Macmillan, 2008.
- Roosa, John. *Pretext for Mass Murder: The September 30th Movement and Suharto's Coup d' État in Indonesia*. Madison: University of Wisconsin Press, 2006.
- Schreiner, Klaus H. "Lubang Buaya: Histories of Trauma and Sites of Memory." in Mary Sabina Zurbuchen (ed.), *Beginning to Remember: The Past in the Indonesian Present*. Seattle: Singapore University Press in association with University of Washington Press, 2005.
- Swift, Ann. *The Road to Madiun: The Indonesian Communist Uprising of 1948*. Singapore: Equinox Publishing Jakarta Kuala Lumpur, 2010.
- Tornquist, Olle. *Dilemmas of Third World Communism: The Destruction of the PKI in Indonesia*. Stockholm: The Pitman Press, 1984.
- Van Der Kroef, Justus M. *The Communist Party of Indonesia Its History, Program and Tactics*. Canada: University of British Columbia, 1965.
- Hughes, John. *The End of Sukarno: A Coup That Misfired: A Purge That Ran Wild*. 4th ed. Singapore: Editions Didier Millet, 2014.

ภาษาไทย

- ทวีศักดิ์ เผือกสม. **ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย: รัฐจารีตบนหมู่เกาะ ความเป็นสมัยใหม่แบบอาณานิคมและสาธารณรัฐแห่งความหลากหลาย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2555.
- นิโคลาส ทาร์ลิง (บรรณาธิการ) มัทนา เกษกมล และมัทนี เกษกมล (แปล). **ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ฉบับครบบริดจ์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2552).
- สุทธชัย ยิ้มประเสริฐ. **อีกฟากหนึ่งของยุโรป: ประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของยุโรปตะวันออก ค.ศ.1800-2000**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ยุโรปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

บทความและวารสาร

ภาษาอังกฤษ

Arif Zulkifli, Bagja Hidayat and Redaksi KPG. "Aidit and The G30S." **TEMPO English Edition** 5, 7 (October 2007): 1-66.

Feith, Herbert. "President Soekarno, the Army and the Communists: The Triangle Changes Shape," **Asian Survey** 4, 8 (August 1964): 969-980.

G. P. D. "Memories of Bandung," **Economic and Political Weekly** 20, 18 (4 May 1985): 777

Goh Cheng Teik, "Why Indonesia's Attempt at Democracy in the Mid-1950s Failed," **Modern Asian Studies**, 6, 2 (1972): 225-244.

Hindley, Donald. "Political Power and the October 1965 Coup in Indonesia" in **The Journal of Asian Studies**, 26, 2 (February 1967), 237-249.

Hindley, Donald. "President Sukarno and the Communist: The Politics of Domestication." **The American Political Science Reviews** 56, 4 (December 1962): 915-926.

Km. Vimla Saksena. "Sino-Soviet Rift." **The Indian Journal of Political Science** 25, 2 (April-June 1964): 68-76.

McVey, Ruth. "Teaching Modernity: The PKI as an Educational Institution," **Indonesia**, 50, 25th Anniversary Edition (October, 1990): 5-27.

Roosa, John. "Suharto (June 8, 1921–January 27, 2008)," **Indonesia**, 85 (April 2008): 137-143.

Somers Heidhues, Mary F. "Company Island: A Note on the History of Belitung," **Indonesia**, 51 (April 1991): 1-20.

Sutter, John O. "Two Faces of Konfrontasi: Crush Malaysia and the Gestapu," **Asian Survey** 6, 10 (October 1966): 523-546.

Van Der Kroef, Justus M. "Peasant and Land Reform in Indonesian Communism," **Journal of Southeast Asian History**, 4, 1 (March 1963): 31-67.

Vishal Singh. "The Rise of Indonesian Political Parties," **Journal of Southeast Asian History**, 2, 2 (July 1961): 43-65.

Utrecht, E. "Land Reform in Indonesia," *Bulletin of Indonesian Economic Studies*, 5, 3 (November 1969): 71-88.

ภาษาไทย

วิทยา สุจริตธนารักษ์. "พรรคการเมืองในอินโดนีเซีย." ใน สีดา สอนศรี (บรรณาธิการ), **พรรคการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ศึกษาเฉพาะประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และมาเลเซีย.** หน้า 3-73. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

อรอนงค์ ทิพย์พิมล. "ความทรงจำกับพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย กรณีคำสั่งเพิกถอนแบบเรียนประวัติศาสตร์ (ตอนที่ 1)." **ฟ้าเดียวกัน** 7, 1 (มกราคม-มีนาคม 2552): 164-197.

_____. "ประวัติศาสตร์ขบวนการนักศึกษาอินโดนีเซีย: ก่อนการกำเนิดรัฐชาติจนถึงการล่มสลายของยุคระเบียบใหม่ (ตอนที่ 1)." **ฟ้าเดียวกัน** 12, 2-3 (พฤษภาคม-ธันวาคม 2557): 247-281.

แอนเดอร์สัน, เบเนดิกต์. "สองนครเลือด: จากดิลีถึงกรุงเทพฯ." แปลโดย เกรียงศักดิ์ เชษฐพัฒน์วนิช. **วารสารธรรมศาสตร์** 19, 1 (มกราคม-เมษายน 2536): 69-85.

วิทยานิพนธ์

Thak Chaloeintiarana. "GESTAPU Catalyst for Revolution: An Analytical Study of Fall of Sukarno." M.A. Thesis (Diplomacy and World Affairs), Occidental College, 1968.

เว็บไซต์

ภาษาอินโดนีเซีย

Abdullah Mubarak. Inilah Pidato Soekarno 'Ganyang Malaysia' (สุนทรพจน์ของซูการ์โน 'บพขัยมาเลเซีย) [Online], Available from: <http://nasional.inilah.com/read/detail/777221/inilah-pidato-soekarno-ganyang-malaysia%23.U2KtFIWSzXo> [2015, November 28]

Audit Dan Koperasi (ไอดิตและความร่วมมือ) [Online], 2013, Available from: <http://www.berdikarionline.com/dn-aidit-dan-koperasi/> [2016, May 9]

Badan. Pertanahan Nasional. UNDANG UNDANG NOMOR 5 TAHUN 1960 (กฎหมายที่ดิน ฉบับที่ 5 ปี 1960 หรือ UUPA) [Online], 1960, Available from: <http://www.>

bpn.go.id/Publikasi/Peraturan-Perundangan/Undang-Undang/undang-undang-nomor-5-tahun-1960-920 [2015, November 28]

Badan Pertanahan Nasional. **UNDANG UNDANG PERJANJIAN BAGI HASI (กฎหมายว่าด้วยข้อตกลงในผลผลิตจากที่ดิน หรือ UUPBH)** [Online], 1960, Available from: http://hukum.unsrat.ac.id/uu/uu_2_1960.htm [2015, November 28]

Dipa Nusantara Aidit [Online], 2016, Available from: <http://alchetron.com/Dipa-Nusantara-Aidit-755742-W> [2016, April 14]

Eksklusif G30S Ketua PKI Aidit Ditangkap setelah Minum Kopi (**เรื่องพิเศษ G30S ไอ้ดิด ถูกจับกุมตัวหลังจากดื่มกาแฟ**) [Online], Available from: https://m.tempo.co/read/news/2015/10/01/07_8705388/eksklusif-g30s-ketua-pki-aidit-ditangkap-setelah-minum-kopi [2016, May 10]

Gusmuh (complier). **PKI Pemenang Pemilu 1955 di Karesidenan Semarang (ชัยชนะการเลือกตั้งของ PKI ในพื้นที่เมืองเซอมาลัง)** [Online], 2014, Available from: <http://akubuku.blogspot.com/2014/04/pki-pemenang-pemilu-1955-di-karesidenan.html> [2016, May 9]

_____. **40 Komik Strip PKI Pemilu 1955 (40 การ์ตูนรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของ PKI ปี 1955)** [Online], 2014, Available from: <http://akubuku.blogspot.com/2014/04/40-komik-strip-pki-pemilu-1955.html?m=1> [2016, May 9]

Hendra Pasuhuk. **Waktu Tau Saya Anak Aidit, Teman Saya Lari (เมื่อรู้ว่าฉันคือลูกของ ไอ้ดิด เพื่อนฉันก็พากันวิ่งหนี)** [Online], 2014, Available from: <http://www.dw.com/id/waktu-tau-saya-anak-aidit-teman-saya-lari/a-18139880> [2016, February 22]

Hendri F. Isnaeni, **Anak Kartini Jenderal Kiri (บุตรชายของคาร์ตินี, นายพลหัวเอียงซ้าย)** [Online], 2016, Available from: <http://historia.id/persona/anak-kartini-jenderal-kiri> [2016, April 23]

Kampanye PKI di Harian Rakyat tahun 1955 (**การรณรงค์ของ PKI จากหนังสือพิมพ์ ประชากรราษฎร์รายวัน ปี 1955**) [Online], 1955, Available from: <http://laguboti.blogspot.com/2014/04/kampanye-pki-di-harian-rakyat-tahun-1955.html> [2016, May 7]

Munawar Musso (Complier). **Tentang Setan Desa (เกี่ยวกับผีดูดเลือดในหมู่บ้าน)**

[Online], 2016, Available from: <http://www.erepublik.com/id/article/repost-sebelum-kebosanan-melanda-lagi--2403388/1/20> [2016, May 10]

Pemilu 1955 sebagai Awal Kekuatan PKI (การเลือกตั้งปี 1955 เปรียบได้กับการเริ่มต้นสร้างความแข็งแกร่งของ PKI) [Online], 2012, Available from: <http://aceh.tribunnews.com/2012/10/01/pemilu-1955-sebagai-awal-kekuatan-pki> [2016, May

7]

Sejarah Marxisme di Indonesia (ประวัติศาสตร์ลัทธิมาร์กซ์ในอินโดนีเซีย) [Online],

Available from: <http://www.marxists.org/indonesia/indones/index.htm> [2014, November 12]

Umi Kalsum and Mohammad Adam, **44 Tahun Ilham Tak Sanggup Tulis 'Aidit' (44 ปีที่อิมฮัมไม่สามารถเขียนนามสกุลว่าไอดิต)** [Online], 2010, Available from: <http://www.nasional.news.viva.co.id/news/read/180714-44-tahun-ilham-tak->

[2016, February 22]

ภาษาอังกฤษ

Introduction The Marxists Internet Archive [Online], Available from: <https://www.marxists.org/admin/intro/index.htm> [2015, May 11]

DCPI [Online], Available from: <http://www.marxists.org/history/indonesia/index.htm> [2014, November 12]

Glenn Fowler. **Adam Malik of Indonesia is Dead: Long a Figure at U.N. Assembly**

[Online], 1984, Available from: <http://www.nytimes.com/1984/09/06/obituaries/adam-malik-of-indonesia-is-dead-long-a-figure-at-un-assembly.html>

[2016, January 31]

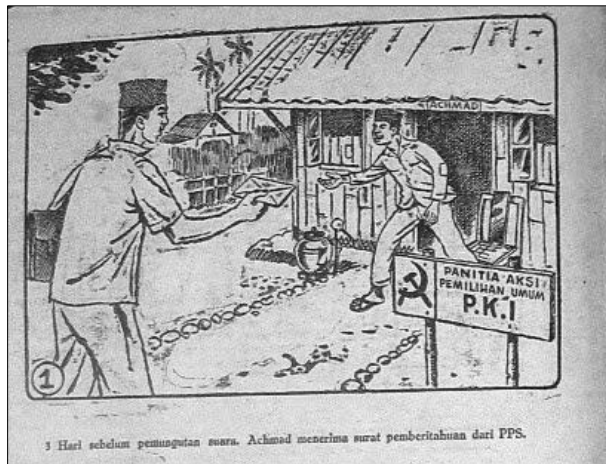

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

การ์ตูนรณรงค์หาเสียงของ PKI ในหนังสือพิมพ์ประชาราษฎร์รายวัน (ปี 1955)¹

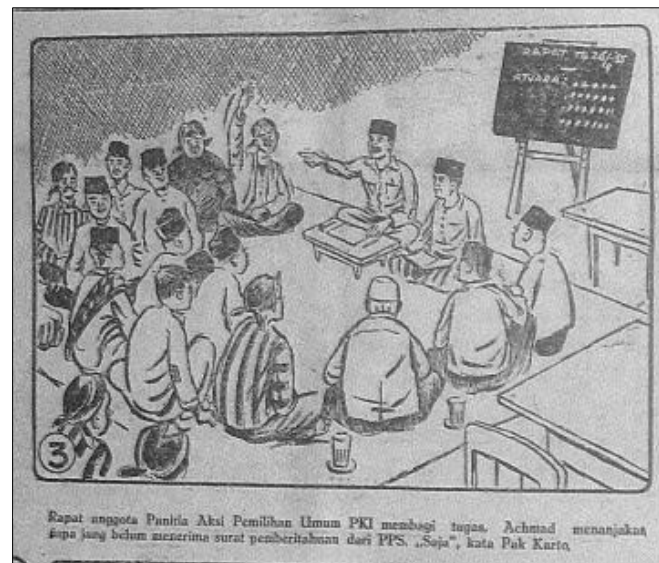

ภาพที่ 1 ก่อนวันเลือกตั้งทั่วไป (29 กันยายน 1955) จะมาถึง อามัดผู้เป็นกรรมการดำเนินการเลือกตั้งของ PKI และมีฐานะเป็นพลเมืองอินโดนีเซียได้รับหนังสือแจ้งจากคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งยังได้แจกจ่ายหนังสือแจ้งเตือนให้มาใช้สิทธิเลือกตั้งไปยังพลเมืองทุกคน

ภาพที่ 2 อามัดทำหน้าที่เชิญชวนบรรดาสมาชิกของ PKI และกรรมการดำเนินการเลือกตั้งของ PKI รวมตัวกัน เพื่อเลือกตั้งในวันที่ 29 กันยายน 1955 ตั้งแต่เวลา 08.00 น. เป็นต้นไปที่หน่วยเลือกตั้ง

¹ Gusmuh (complier). 40 Komik Strip PKI Pemilu 1955 (40 การ์ตูนรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของ PKI ปี 1955) [Online], 2016, Available from: <http://akubuku.blogspot.com/2014/04/40-komik-strip-pki-pemilu-1955.html?m=1> [2016, May 9]

ภาพที่ 3 อามัตในฐานะประธานกรรมการดำเนินการเลือกตั้งของ PKI เรียกประชุมคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งของ PKI และบรรดาแกนนำคนสำคัญของพรรค โดยมอบหมายภารกิจหลักของ PKI ให้กับเหล่าสมาชิก อามัตยังให้ความสำคัญกับการเตือนให้สมาชิกตรวจสอบว่าได้รับหนังสือแจ้งให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจากคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งหรือไม่ ซึ่งในการประชุมพบว่าสมาชิกอาวุโสของ PKI ที่ชื่อการโตแสดงตนว่าไม่ได้รับหนังสือแจ้งเตือนดังกล่าว

ภาพที่ 4 อามัตมอบหมายให้การโตไปสำรวจว่ามีสมาชิกพรรคและชาวบ้านคนใดบ้างที่ยังมีรายชื่อตกหล่น ไม่ได้รับหนังสือแจ้งเตือน ถือเป็นกรตรวจสอบให้แน่ใจว่าคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งทำงานอย่างถูกต้อง และตรวจสอบว่าหนังสือแจ้งให้ไปใช้สิทธิถูกส่งไปยังผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งจริง ไม่มีการสวมสิทธิ์ของผู้อื่นหรือมีเสียงผิดปกติมาแต่อย่างใด

ภาพที่ 5 PKI ระบุว่าหากพบสมาชิกพรรค ชาวบ้าน และผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งคนใดมีรายชื่อตกหล่นหรือยังไม่ได้รับหนังสือแจ้งเตือนให้ไปใช้สิทธิก็ให้รีบแสดงตัวกับกรรมการดำเนินการเลือกตั้งของ PKI ทันที เพื่อที่จะได้รับไปแจ้งกับคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งประจำหมู่บ้านโดยทันที

ภาพที่ 6 อามัตเชิญชวนบรรดาสมาชิกของ PKI และกรรมการดำเนินการเลือกตั้งของ PKI ให้รวมตัวกันเพื่อเลือกตั้งในวันที่ 29 กันยายน 1955 ตั้งแต่เวลา 08.00 น. เป็นต้นไปที่หน่วยเลือกตั้ง

ภาพที่ 7 อามิตขยายภาพที่เป็นสัญลักษณ์ของ PKI คือรูปของค้อนและเคียวให้ชัดเจน และสวาทวิธิการ
 ลงคะแนนที่ถูกต้อง คือการที่สมาชิกและแนวร่วมของ PKI จะต้องเล็งไปยังบริเวณที่ตัดกันตรงกลางระหว่างรูป
 ค้อนและเคียว สมาชิกจะต้องเจาะรูหรือทิ่มไปยังบริเวณดังกล่าวเหมือนดังรูป

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวดวงทิพย์ พรหมเขต เกิดเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2532 ที่ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) จาก สาขาวิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในปี การศึกษา 2554 เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา ประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปีการศึกษา 2555 และศึกษา เพิ่มเติมภาษาอินโดนีเซียในหลักสูตรภาษาอินโดนีเซียเพื่อชาวต่างชาติที่มหาวิทยาลัยบราวิจา ยา (University of Brawijaya) เมืองมาลัง จังหวัดชวาตะวันออก ประเทศอินโดนีเซีย ระหว่าง เดือนตุลาคม พ.ศ. 2556–กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557

เสนอบทความวิชาการหัวข้อ “การเปลี่ยนผ่านและความสำเร็จของพรรคคอมมิวนิสต์ อินโดนีเซีย (PKI) ภายใต้ ดี.เอ็น. ใอดีต ปี 1951–1955” ในงานประชุมวิชาการระดับชาติ เวที วิจัยมนุษยศาสตร์ไทย ครั้งที่ 9 “ปัญญาชน ศีลธรรม และภาวะสมัยใหม่: เสี่ยงของ มนุษยศาสตร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้?” ณ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก วันที่ 28 สิงหาคม 2558 (ออนไลน์: <http://www.historynu.net/journal.php>) และตีพิมพ์บทความเรื่อง “ภูมิหลังและปฐมบทชีวิตทางการเมืองของ ดี.เอ็น. ใอดีต ปี 1923–1951” ใน วารสาร ประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 40 ฉบับเดือนสิงหาคม 2558–กรกฎาคม 2559 (ออนไลน์: <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/JOH/issue/view/807/showToc>)

